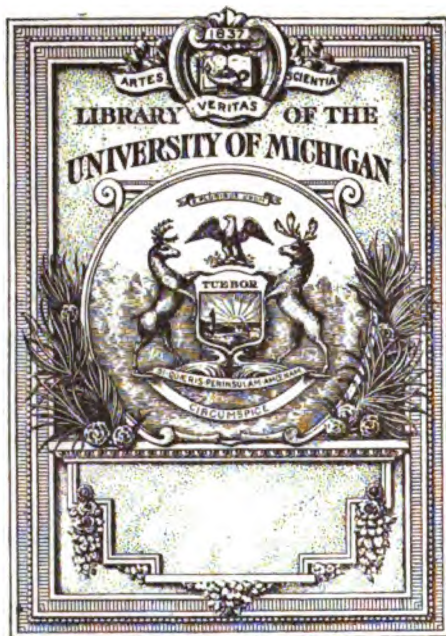

1837
ARTES
VERITAS
SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUAERIS PENINSULAM AMOENAM
CIRCUMSPICE

NIEUWE NEDERLANDSCHE JAERBOEKEN,

OF VERVOLG DER

MERKWAERDIGSTE GESCHIEDENISSEN,

DIE VOORGEVALLEN ZYN IN DE

VEREENIGDE PROVINCIEN,

DE

GENERALITEITS LANDEN,

EN DE

VOLKPLANTINGEN VAN DEN STAET.

TIENDE DEELS TWEEDE STUK.

MDCCLXXV.

Te AMSTELDAM,

By DE ERVEN van F. HOUTTUYN.

Te LEIDEN,

By P. VAN DER EYK en D. VYGH.

NIEUWE NEDERLANDSCHE JAERBOEKEN,

JULY.

MDCCLXXV.

GELDERLAND.

ZUTPHEN. (*)

Op den 27 van Hooimaend des afgelopen jaers heeft men hier ter Stede eene vertoning gehad, die gelukkiger eindigde dan zy begonnen was. Zeker Soldaet, onder het alhier guarnizoen houdend Regiment Schotten van den Heere Generael Majoor STUART, een misbruik gemaekt hebbende van de vryheid, die de Schotten zig doorgaens toeëigenen op het bekend Feest van St. Andries, den grooten Patroon, zo men zegt, van de Schotten, was wegens deszelfs tegenweer, by die gelegenheid, tegen eenen Onder-officier stoutelyk bestaen, door den Krygsraed van dit Guarnizoen, en vervolgens in appel, door den Hoogen Krygsraed der Vereenigde Nederlanden, by een vonnis, 't welk, door zyne Doorluchtige Hoog- ZUTPHEN.

(*) Door een onvoorzien toeval is dit Berigt ons niet dan voor weinig tyd eerst toegekomen. Wy meenen egter het zelven niet te mogen agterhouden, hoe zeer wy wel gewenscht hadden, dat wy 't op zynen tyd hadden kunnen plaetsen.

ZUTPHEN. Hoogheid, als Kapitein-Generael, bevestigd was, ter dood veroordeeld; gelyk het zelve, benevens de omstandigheden van het gantsche geval, het welk hier toe gelegenheid heeft gegeven, uit de Sententie zelve volkomenlyk kan worden opgemaekt.

Doodvonnis tegen den Soldaet Jan van Walsum.

Gesien en gelezen by den Wel Edelen Gestrengen Krygsraad des Guarnizoens van Zutphen den criminelen Eisch en Conclusie met de Byladen sub A. usque ad U inclusis R. O. geëxhibeert door Mr. H. A. Welmers Auditeur militair alhier, klager ter eenre, op en tegens *Jan van Walsum*, soldaat onder het tweede Bataillon van het Regiment van den Generaal Majoor Stuart, in de Compagnie van den Capitein Livingston, Beklaagde en Gedetineerde by den Geweldigen Provoost alhier, ter anderen zyde:

En daar uit ten genoegen rechtens gebleeken zynde, dat den Beklaagde oud 20 jaaren, en uit de Graaf geboortig, tydes de dag van St. Andries, volgens eene oude gewoonte by het voorsz. Regiment gevierd wierde, en dus op den 30 November 1773. des avonds ongeveer zes uuren alhier voor de Herberg de Pelikaan, op de straat kort by de Hoofdwagt, met eenige andere Soldaten van het zelfde Regiment, in eene reële rusie en handgevegt geraakt is.

Dat de Beklaagde, daarmede bezig zynde, Daniel Robertson; Corporaal onder het eerste Bataillon van gemelde Regiment, in de Compagnie van den Collonel Schot, welke in gevolge eene generale ordre van den vorigen dag van den Commanderende Officier van gez. Regiment tot weeringe van alle disordres ging patrouilleeren, daar by gekomen is, en ter gevolge van zyne indispensable pligt den Beklaagde aangegrepen, by de keel gevat, en na speciale belastinge van los te laten, met geweld los gerukt heeft.

Dat de Beklaagde, in plaats van zig vervolgens vredig te gedragen heeft kunnen, goedvinden dien Cor-

ZUTPHEN. *Dood-vonnis tegen een Soldaet Jan van Walsum.*

Corporaal, schoon hy den selven zeer klaar konde zien, en aan de monteringe en stok boven dien kenbaar was, een vuistslag onder het oor aan het hoofd toe te brengen, en daar op weg te lopen tot even voorby de *Pelikaan*, alwaar hy struikelende, wederom door meergemelde Corporaal geapprehendeert wierde, dat zig doen andermaal in zoo verre heeft durven te buiten gaan, dat hy dien Corporaal des tyds niet alleen twee vuistslagen als vorens aan het hoofd toebragt, maar denzelven tevens by den hairen greep, en eenige van die bezyden het oor uittrok, mitsgaders weglopende, om zyn zydgeweer of sabel riep.

Dat op dat gerugt de Officier van de Hoofdwagt, de Vaendrig Stedman aankomende, en naa de rusie vragende, voorn. Corporaal wyzende op den Beklaagde, dadelyk gezegd heeft, „*dat is de Karel, die de rusie maakt, en my mede kwalyk behandeld heeft.*

Het welke ook van dat effect geweest is, dat gezeide Vaendrig den Beklaagde direct naar de Hoofdwagt gebragt, en aan Jan Sutherland, eigentlyk Corporaal onder het eerste Bataillon van meergemelde Regiment, in de Compagnie van den Major Pilkington, maar des tyds Sergeants dienst doende, overgegeven heeft, om hem naar boven te brengen.

Dat die Sergeant den Beklaagde by den arm vattende, en vervolgens loslatende om deszelfs sabel te nemen, den laastgemelden van zig heeft kunnen verkrygen direct weg te lopen na de kant van de Paradeplaats, mitsgaders zig niet ontzien, om gezeide Sergeant, welke sonder hem uit het oog te verliezen, immediaat volgde, en onder het naalopen riep, dat hy mede naa de Hoofdwagt zoude gaan, op een aller disrespectueuse wyze te bejegenen, en toe te voegen *Blixem gy zyt geen goed Sergeant op St. Andries dag.*

Dat de Beklaagde al voortlopende, voorn. Sergeant denzelven evenswel eindelyk zoo naa is gekomen, dat hy hem een slag met de rotting toe-

ZUTPHEN.

Dood-vonnis tegen den Soldaet Jan van Walsum.

bragt, en een pas twee a drie verder op de hoogte van de Colenstraat, zynde circa veertig passen van de Hoofdwagt weder vattede, alwaar hy hem gelaste van weder mede naa de Hoofdwagt te gaan.

Dat de Beklaagde, in plaats van te reflecteeren op het arrest, en die ordres stricte naa te leven, heeft kunnen goedvinden, zig daar tegens te banderen, en niet alleen zyn blanken sabel op te ligten, maar zelfs dien Sergeant daar mede op het allerönverwagtst een zwaren houw over den rechter zyde van het aangezigt toe te brengen, en dus denzelven voor altoos te schenden.

Dat de Beklaagde doen ge-echappeert zynde, dien Sergeant dadelyk met eene open en bloedstortende wonde naar de Hoofdwagt gekeerd is, en het gepasseerde, als boven gemelt in substantie aan dukgezeiden Officier gerapporteert heeft.

Dat de Beklaagde vervolgens opgezocht en kort daar aan in de Herberg de Pelikaan gevonden zynde, direct naar de Hoofdwacht gebracht is.

Dat des tyds by examinatie van deszelfs zydgeweer wel geen de minste bloed bevonden, en tevens die gepleegde mishandelinge en verwondinge door den Beklaagde aan den Officier van de Hoofdwagt ontkend is, en de Beklaagde naderhand onaangezien de genomene informatien en gehouden Confrontatien insgelyk by de negative is blyven persisteren.

Alhoewel zulks om redenen, by den eisch en conclusie gededuceert, tot geene genoegzaame exculpatie in dezen kan dienen, gelyk ook in geenen deele tot avantage van den Beklaagden kan strekken, dat 'er buiten die singuliere verklaringen van de gementioneerde Onder-Officieren met relatie tot de principaalste pointen der beschuldigingen geene getuigen hebben kunnen gevonden worden.

Nademaal men hier verseert in delicto nocturno, en wel in het cas, alwaar de probatie difficiel is, inzonderheid met opzichte tot de verwondinge, alzoo zulks is geschied op eene eenzaame

me plaats, alwaar des tyds, voor zoo verre men heeft kunnen nagaan, niemand buiten den Beklaagden en gekwetsten gevonden wierde. ZUTPHEN.

Ten anderen, om dat die depositien van gezeide Onder-Officieren, welke in forma zyn beëedigt, niet kunnen of moeten aangezien worden als verklaringen van particulieren, maar ter contrarie als van publicque personen, vermits deselve alhier buiten contest in officio zyn geweest, en volgens het bekende axioma in zaken den militairen dienst concernerende, het woord van een superieur in officio moet prævaleren, boven de bloote gezegdens of simpele ontkentenis van een inferieur. *Doodvonnis tegen den Soldaet* Jan van Walsum.

Ten derden, dat zulks nog dies te meer in dezen moet plaats hebben, vermits daar in, voor die Onder-Officieren geen de minste particuliere interesse resideert, en niet alleen derzelver probiteit en accuratesse in het doen van rapportes gebleken, maar tevens door den Beklaagde opentlyk geavoueert is, dat hy tegens derzelver validiteit niets konde allegeren ofte objicieren.

Daar by koomt nog, dat uit verscheiden concurreerende probabile omstandigheden niet anders te concluderen is, als dat de Beklaagde zig aan de vorenstaande pointen heeft schuldig gemaakt, en dat hy zig dus niet alleen zeer disrespectueus en disobedient gedragen, maar tevens het arrest gevioleert, om zyn zydgeweer geroepen, en het zelve na bezette wagt ontbloot, voorts dene violente oppositie tegens de in functie zynde Onder-Officieren geperpetreert heeft.

Al het welke zyn zaken van de uiterste consequentie, mitsgaders strydig tegens de emphaticque woorden van den 32. 47. en 77. Art. van den Articulbrief en andere militaire Wetten, en die in een Land van goede Justitie niet kunnen getolereert, maar tot conservatie van de goede discipline en militaire subordinatie ten exemple van anderen naar rigeur moeten gestraft worden.

Zoo is het dat Haar Wel Edele Gestrenge alles

 ter

ZUTPHEN.

Dood-vonnis tegen den Soldaet Jan van Walsum.

ter materie dienende overwogen, en gelettet hebbende, waar op in dezen eenigzins te letten stonde, recht doende, verklaren dat den Beklaagde Jan van Walsum zal worden gecondemneert, gelyk geschied mits dezen, om ter plaatze alwaar men gewoon is criminele Justitie te doen, gebragt, en aldaar geharquebuseert te worden, zoo dat 'er de dood naa volgt.

Met verdere condèmnatie van den Beklaagde in de koste en misen van Justitie.

Aldus met eenparigheid van stemmen gesententieert in den Krygsraad binnen Zutphen den 31 January 1774.

Fiat pronuntiatie.
A. W. T. v. Lintelo.

JAMES GORDON.

Ter ordonnantie van Haar Wel Edele Gestrenge.

H. A. WELMERS,
Auditeur militair.

Van dit Vonnis is door den Beklaegden aen den Hoogen Krygsraed der Vereenigde Nederlanden in 's Gravenhage wel geappelleerd, dog met dat voor hem ongelukkig gevolg, dat, na gehoudene pleidooy daer over, de zaek weder aldaer ten zynen nadeele beslist is, als zynde niet alleen de voorige Sententie van den Zutphenschen Krygsraed daer by bekrachtigd, maer ook dit nader vonnis door zyne Hoogheid vervolgens naer order, ten vollen goedgekeurd; gelyk te zien is uit deze nadere Sententie van welgemelden Krygsraed.

Pro

Pro Justitia.

In den zake hangende voor den Hogen Krygsraad der Vereenigde Nederlanden tusschen Jan van Walsum, *Soldaat onder het tweede Battaillon van 't Regiment van den Generaal Major* Stuart, *in de Compagnie van den Capitein* Livingston, *thans gedetineerde by den Geweldigen Provoost te Zutphen, Impetrant van mandament van Appel, pro Deo ter eenre, ende den Advocaat Fiscaal van de Generaliteit, als de zaak aanneemende voor Mr.* H. A. Welmers, *Auditeur Militair van het Guarnizoen van Zutphen voornoemt, R. O. Gedaagd in 't voorz. cas ter andere zyde, die in 't Collegie van den Raede mondeling was bepleyt.* **ZUTPHEN.**

De voorschreeve Hoogen Krygsraad met rype deliberatie van Raade doorgezien en overwogen hebbende alle 't gunt ter materie dienende was, en heeft mogen moveeren; doende recht, verklaart den Impetrant by 't vonnisse van den Krygsraad des Guarnizoens van Zutphen voorn. van den 31 January dezes jaars alhier in quæstie te weezen niet bezwaart: en condemneert den Impetrant in de kosten van deezen processe ter taxatie van dezen Hoogen Krygsraede. *Nadere sententie van den Hoogen Krygsraed.*

Aldus gesenteutieert in 's Gravenhage, onder 't Zeegel van den Hoogen Krygsraedt den 11 July 1774. by de Heeren Rengers, Præsident, van Sonsbeek, van Kalm, Houstoun, de Roode van Heeckeren, Vink, en van Alphen, Raaden in gemelden Hoogen Krygsraede.

(*onder stond*)

In kennisse van my

(*was geteekent.*)

L. L. VAN REENEN.

(*ter zyde stond*)

Het Zeegel van welgemelde Hooge Krygsraede, gedrukt in een rooden Ouwel, overdekt met een papiere ruyte.

 (*aen*

ZUTPHEN.

(aen 't hoofd stond)

Zyne Hoogheid gezien en geëxamineert hebbende de neevenstaande Sententie, heeft goedgevonden dezelve by deezen te approbeeren.

Actum op het Loo den 17 July 1774.

(was geteekent)

W. PR. v. ORANGE.

(onder stond)

Ter ordonnantie van Zyne Hoogheid.

(was gecontrasigneert)

T. J. DE LARREY.

Uitgegeven voor Copie

In kennisse van my

(was geteekent)

L. L. VAN REENEN.

Fiat pronuntiatie en Executie, op Woensdag den 27 July 1774.

(was geteekent)

R. B. W. VAN HEEKEREN.

Deze Sententie hier gekomen zynde, wierdt door den Heer Commandeur de nodige orde gesteld, om op den bestemden 27 van gem. Hooimaend het zelve ter uitvoer te leggen. Immiddels wierdt den veroordeelden de dood behoorlyk aengezegd, en door eenen der Predikan-

kanten van de Nederduitsche Gemeente dezer Stad, welke, (zo om dat hy geen Schot maer een Gravenaer was en dus de Schotsche tael niet genoegzaem verstondt, als om dat de Schotsche Predikant van zyn Regiment, schoon de Nederduitsche spraek kundig wezende, thans door ziekte belet wierdt,) met voorkennis van den Magistraet dezer Stad, door den Krygsraed was verzocht, daer toe voorbereid. Ondertusschen liet de Burgerye, over den veroordeelden, die door den dronk daer toe gekomen, en ook nog jong was, met het uiterste medelyden aangedaen, niet na, om en door smeekschriften, en ook mondelyk, zyne Hoogheid, zig thans in de nabyheid op het Loo bevindende, op het ootmoedigst te verzoeken, van hem dezen misdaed te willen vergeven, en dieswegen kwytschelding verleenen; dog, zo het scheen, met geen gevolg, zo dat alle voorbereidzelen tot de uitvoering van het Doodvonnis haren voortgang hadden, terwyl allen, zo groot als klein, met het ongeluk van den jongen Soldaet zeer begaen waren.

ZUTPHEN.

In het zogenaemd Galgenbolwerk by de Hospitael Poort, zynde de plaets tot de verrichting van den halsstraf bestemd, gekomen, en den Kring van de nodige detachementen zo van de Cavallerye als van de Infanterye des Guarnizoens, naer krygsgebruik gesloten zynde; stonden zes Fusiliers van dat Regiment vaerdig in twee gelederen, ieder bestaende uit drie, hebbende hunne snaphanen met kogels geladen, en door eenen Sergeant gecommandeerd wordende. Van deze Fusiliers, tot het doodschieten van den ver-

we-

ZUTPHEN. wezenen gelast, moesten drie van het eerste gelid op den gegeven wenk te gelyk vuer geven, en het tweede gelid, by mislukkinge van het eerste losbranden, hebbende de middenste last op het hoofd, en de twee anderen op de borst te mikken, terwyl de doodkist ook by de hand, en het graf aldaer mede gegraven was, met de spaden daer by. Daer op wierden de beide sententien van den Zutphenschen, en van den Hoogen Krygsraed voorgelezen, met de bekragtiging van zyne Hoogheid, en voorts hem door eenen van zyne beste kameraden de doek voor de oogen gebonden. Deze, zegt men, dat door hem tot het uitvoeren van zyn lot verzocht was, maer hadt zig daer van, als hem zulks onmogelyk zynde, verschoond. Deze boezemvriend hem dus naer de plaets, alwaer hy knielen moest en zynen doodstraf stond te ontvangen, geleid hebbende, nam met eenen hartelyken kus van hem voor eeuwig afscheid, op eene wyze, welke ieders hart bewoog. Hy lag dus op zyne knieën met de handen gevouwen, en de Heer HOFMAN, Predikant in de Nederduitsche Gemeente alhier, deedt een zeer kort, zakelyk, welgepast en krachtig gebed, het welk men bemerkte, dat de Lyder mede nabadt. Dog zo dra men met het gebed van *Onzen Vader* begonnen was, en ieder een alle oogenblikken den doodschoot verwachtede, riep de Heer Generael Majoor van HEECKEREN, Kommandeur dezer Stad (die zig voorbedachtelyk ter voorkominge van alle verwarringe en ongelukken, ter linker zyde van de, tot het doodschieten, ge-

gecommandeerde Fuseliers geplaetst, en gelast hadt, dat men zonder zyn uitdrukkelyk bevel niet schieten, en hy tydig genoeg den commanderenden Sergeant zou laten waerschouwen,) overluidt en zeer verstaenbaer met eenen harden stem *Pardon*, op welk woordt de veroordeelde, liggende op zyne knieën, eensklaps wel meer als drie voeten van den grond in de hoogte sprong, en zo achter over op den grond viel, zynde het onbegrypelyk, en by naer niet te geloven, by aldien niet duizend en meer aenschouweren zulks gezien hadden, hoe dat iemand, in die gesteltenis zynde, met zo veel geweld en vaerdigheid zig weder op zyne beenen, en vervolgens met zyn geheel ligchaem zo hoog van den grond konde begeven. Het is niet onwaerschynlyk, dat hy door de verwarring het geroep van *Pardon*, voor het bevel tot zyne doodschietinge genomen heeft. Ten minsten men berigt ons, dat de Lyder, hier over naderhand onderhouden zynde, dit tot reden daer van zoude gegeven hebben, dog tessens bekend niet te weten, wat 'er verders was voorgevallen. De verwezene na deze ontzetting, op den grond buiten zig zelven liggende, wierdt door eenen der zig aldaer bevindende Chirurgyn-Majoors van het Regiment, terstond adergelaten, waar na hy door eenige hem ter versterkinge gegeven drank allenkens weder tot zig zelven kwam. Toen wierdt hem op bevel van den Heer Kommandeur door den Auditeur Militair de Pardonbrief van zyne Hoogheid voorgelezen, met eene gepaste herinneringe, zo van zyne erkentenis aen zyne Hoog-

ZUTPHEN.

Zutphen. Hoogheid, als van zyn verplichtinge aen het Opperwezen, om, daer hy op zo eene onverdiende wyze behouden was, zig hier aen te spiegelen, en zig voortaen Christelyk, als een braef Soldaet, en wyders zodanig te gedragen, dat zyn gedrag allezins blyken van een waer berouw en leedwezen kwam te geven. De Vergiffenisbrief was van dezen inhoud:

Vergiffenisbrief van zyne Hoogheid. Zyne Hoogheid heeft om redenen Hoogst dezelve daar toe moverende, en gratie voor rigeur van Justitie willende præfereren, goedgevonden aan Jan van Walsum, Soldaat onder het tweede Battaillon van het Regiment Schotten van den Generaal Major Stuart quyt te schelden en te pardonneren zyne begane misdaad, van zig niet alleen zeer disrespectueus en disobedient gedragen, maar ook zyn arrest gevioleert te hebben, om zyn zydgeweer geroepen, en het zelve na bezette wagt ontbloot, voorts eene violente oppositie tegen de in functie zynde Onder-Officieren geperpetreert te hebben, en al het gene deswegens verder by hem zoude mogen zyn misdaan, gelyk alle dezelve misdaden hem gepardonneert en quyt gescholden worden by dezen, en vervolgens buyten effect gesteld het vonnis van den Krygsraad des Guarnizoens te Zutphen, den 31 January laatstleden tegens hem gewezen, en waar by dezelve ter zake voorschr. word gecondemneert, om geharquebuseert te worden, dat 'er de dood na volgt, als mede te niet doende de Sententie van den Hoogen Krygsraad der Vereenigde Nederlanden in dato den 11 dezer lopende maand in cas d'appel tegens hem gewezen, en by zyne Hoogheid op heden geapprobeert, en waar by verklaard is den gecondemneerden by 't opgemelte vonnisse te wezen niet bezwaard, des dat hy gehouden zal zyn, om den tyd van zyn engagement by het voorschr. Re-

Regiment, indien men hem daar by behouden wil, verder uit te dienen, gelyk een trouw en braaf Soldaat betaamt, en dat deze ter Griffie van den Hoogen Krygsraad, als mede by den Auditeur Militair van het Guarnizoen, of in het Regiments boek zal worden geregistreert. Zullende de voorn. Jan van Walsum verder gehouden zyn te betalen de kosten hier inne gevallen.

Zurphen. Vergiffenis brief van zyne Hoogheid.

Lastende hooggem. Zyne Hoogheid vervolgens den Advocaat Fiscaal van de Generaliteit en alle andere Officieren, Justicieren, en een ieder wie het zoude mogen aangaan, den meergem. Jan van Walsum ter zake voorschr. in geenerley wyze meer te ontrusten, maar hem het effect dezer rustelyk en vredelyk te doen en laten genieten.

Gegeven op het Loo den 17 July 1774.

(*was geteekent*)

W. Pr. v. ORANGE.

(*onder stont*)

Ter Ordonnantie van Zyne Hoogheid.

(*was geteekent*)

J. T. de Larrey.

Dit geschied zynde, beval de Heer Kommandeur, uit eene heilzame voorzorg, om te beletten, dat men den Lyder, wiens hersenen en ligchaemsgestel door deze akelige, en dodelyke omstandigheden nog te zeer aengedaen, en zwak waren, zo door het te veel toebrengen van dranken en spyze tot verkwikkinge, als door gedurige bezoekingen van verscheide nieuwsgierigen, (hoe goed en welmenend ook het beginzel mogte zyn, waer uit dit kwam te spruiten,) niet bena-

ZUT-PHEN. nadeelen, en in zyne herstelling vertraegen zoude, dat men hem weder zo lang, en tot den avond, hoe wel los en vry daer heenen gaende, by den geweldigen Provoost zonde brengen, om alzo te beter gelegenheid te hebben, van door rust en bedaerdheid te kunnen herstellen, het geen ook van een gewenscht gevolg geweest is. Na verloop van eenige dagen, gedurende dewelke hy door gestadige schrikken, en daer by komende koortsen, wierdt aengedaen, ging hy weder uit, en heeft vervolgens alle de geenen, voornamenlyk van de Burgeren, die voor hem zo zeer geyverd hadden, aen hunne huizen dieswegen bedankt. Hy nam ook na eenigen tyd zynen dienst wederom waer, (terwyl de Kapitein verkoor hem wel te willen houden), welken hy tot dus verre, als een braef en eerlyk Soldaet ten genoegen van zyne Officieren als nog waerneemt, toonende door zyn stil en zedig gedrag, dat dit geval en deszelfs gevolgen geen ongunstigen indruk op zyn gemoed hebben gemaekt. Ondertusschen kan men naeuwlyks beschryven de algemeene vreugde, die niet alleen onder alle de aenschouwers, zo van het krygsvolk als van den burgerstand, op het roepen van *Pardon*, ontstondt, en eene hartstogtelyke vertooning maekte, maer die zig ook ras door de geheele Stad verspreidde, waerin ieder zonder onderscheid van groot of gering, en voornamenlyk de Burgerye, even zeer, en als om stryd, deelde.

Het algemeen genoegen en blydschap deedt zo op de plaets, waer dit geschiedde, als vervolgens, dien voordenmiddag, de gansche Stad, weergalmen

van

van het gedurig geroep *Vivat de Prins van Oranje*, terwyl men tot lof van deze Burgerye moet zeggen, dat dezelve weder op nieuws een doorslaende blyk heeft gegeven van hare genegenheid voor het Krygsvolk, zo door hare by smeekschriften, en by monde beproefde voorspraek voor dezen ongelukkigen Beklaegden by zyne Hoogheid, als door het betoonen van hare mededeelzaemheid aen den Lyder in het beschikken van geld en verkwikkingen. ZUTPHEN.

Op den gewoonen Kwartierdag dezes Graefschaps is by de Heeren Staten beraemd, en vervolgends door de Heeren Gedeputeerden den 6 van deze Zomermaend afgekondigd, eene Publicatie nopens 't uitkopen van stedigheden en uitgangen van Koorn en Geld aen de Geestelyke Rentambten van dit Graefschap, jaerlyks verschynende; welke uitkoop wederom voor den tyd van vier jaren op zekere voorwaerden vergund wordt, gelyk uit de Publicatie zelve nader is af te nemen:

De Heeren Gedeputeerde Staten van de Graafschap Zutphen, maken hier meede alle en een yder bekend; dat Haar Ed. Mog. ingevolge nadere authorisatie, door de Heeren Staten van Welgemelte Graafschap op den 8 Juny deeses Jaars 1775. verleent, hebben geresolveert, aen alle de sodaene, die sig daer toe wederom binnen den tydt van vier Jaaren, a dato deses gerekent, ter Camere van Haar Ed. Mog. komen aentegeven, de vryheyt te vergunnen om Thinsen, Stedigheden, Uytgangen; voorts andere Geld- en Koorn-renthen, voor so verre deselve aen de *Publicatie wegens 't uitkopen van stedigheden en uitgangen van Koorn en Geld enz.*

Ddd Gees-

ZUTPHEN. *Publicatie wegens 't uitkopen van stedigbeden en uitgangen van Koorn en Geld enz.*

Geestelyke Rentampten deser Graafschap Jaarlix verschuldet worden, uytgesondert die geene so in recognitionem Superioris dominii op de goederen zyn blyven staan, of die aen particulieren betaelt worden, welken ten desen opsighte, in haar geheel zyn gelaten, te mogen uytkopen, en wel op den voet van voorige Quartierlyke Resolutien, onder anderen van den 28 November 1633. en 4 December 1638. conform 's Landtschaps Resolutie van den 3 December desselfden jaars, voorts van de Quartiers Resolutie van den 1 Juny 1759. en mede in navolginge van het geen nog dagelix by de Rekenkamer komt te geschieden, te weten; die in Gelt moeten betaelt worden, tegens den penning dartigh, dat is voor yder stuyver renthe, een daelder of dartigh stuyvers betalende,

En de Koorn renthen of uytgangen, namentlyk een Mudde Tarwe of Weyt met	150 gln:
Een Mudde Rogge met	125
Een Mudde Garste met	100
Een Mudde Boekweyte met	80
Een Mudde Mank of Spilsaet met	75
Een Mudde Haver met	60

Alles minder en meerder na advenants en tegens Zutphensche mathe gerekent.

Sodanig nogtans, dat vermits dikwils eenige bedenkingen souden kunnen voorkomen, of omtrent de nature van deze uitgangen, of ook met relatie tot eene mindere voordeligheyt of schade der corpora, ten wiens behoeve dezelve verschynen, Welgemelte Heeren Gedeputeerde Staten daar omtrent na bevint van zaken zullen disponeeren.

En-

Ende op dat dese Resolutie aen een yder bekent moge worden, sal deselve gedrukt en alomme worden gepubliceert, ter plaetsen daer men gewoon is alsulke publicatien te doen. ZUTPHEN.

Aldus geresolveert enz.

NYKERK IN VELUWE.

Wanneer eenig geschil was ontstaen nopens de opvoeding van een kind, door eenen Roomschgezinde Vader by wylen zyne Gereformeerde Vrouw verwekt, en in de Gereformeerde Kerk gedoopt, terwyl de Vader het kind volstrekt in den Roomschen Godsdienst wilde doen opvoeden, niet tegenstaende nog de vader, nog het kind zelve, nog de nabestaende de nodige middelen hadden om het gem. kind eene behoorlyke opvoeding te geven; zo is na ingenomen advis zo van den Landdrost van Veluwe als van den Momboir dezes Landschap, door het Hof van Gelderland daeromtrend by de volgende Resolutie aldus voorzien:

Sabbathi den 12 *November* 1774.

By resumtie, ingevolge 's Landschaps Resolutie van den 26 Octob. laatstleeden gedelibereert zynde op de Missive van den Landdrost van Veluwen van den 12 September daar te vooren, concerneerende het geene syn L. was voorgekomen met relatie tot de opvoedinge in de Roomsche religie van een onmundig kind van seekere Willem Jansen Ingeseeten des Ampts Nykerk, by wylen syn Vrouw Rykje Gerrits verwekt, niet tegenstaande gem. syne Vrouw van de Gereformeerde Kerk ge- *Besluit nopens de opvoeding van een kind van Roomf. Vader en Geref. Moeder.*

NYKERK IN VELUWE.

weest en het kind in deselve gedoopt was, breeder by voors. Missive vermelt, als meede op de ingevolge en ter voldoeninge van 's Hoves resolutie van den 11 Octob. jongstleeden, daar op ingekomene consideratien en advis van Dor. B. H. Cremer, Momber deser Landschap.

Besluit nopens de opvoeding van een kind van Roomſ. Vader en Geref. Moeder.

Meede geleesen de nadere Missive van opgemelte Landdrost van den 10de deeser maand, vervattende eenige meerdere informatien en elucidatien, met byvoeginge van syn L. consideratien op het voors. subject, gerequireert by 's Hoves Missive van den 2de daar bevoorens.

En in agting genomen zynde aen d'eene syde de opsettelyke verweigering en onwilligheid van d'overgebleevene Roomschgezinde Vader om dit onmundig kind in de Gereformeerde Godsdienst op te brengen of te laten opbrengen, met byvoeging van een uitdrukkelyk declaratoir van 't selve in de Roomsche Religie te willen opvoeden, voorts de bysondere omstandigheeden sig in deesen voordoende, dat nog de Vader, nog 't kind genoegsame middelen hebben, waar uit dit kind zoude kunnen werden gesustenteert, als meede dat geene Vrienden van 't selve van de Gereformeerde Religie gevonden worden, welke of tot deese alimentatie en 't dragen van de kosten van dien in staat zyn, of sig daar meede willen chargeeren, mitsgaders dat de teegenswoordige gesteldheid, soo van de Diaconie van de Gereformeerde Gemeente, als de constitutie van de Roomschgesinden te Nykerk, wel kan lyden, dat eenige voorsieninge soo ten lasten van d'een als ander in deesen kan worden gemaakt, en aan d'andere kant egter de sorge voor het welweesen van dit onmundige kind tot bereiking van het salutair oogmerk by 's Landschaps Placaaten omtrent de Roomschgesinden vervat, niet permitteert, dat dit kind langer onder de directie van de Roomschgesinge Vader werde gelaten, maar eene speciale dispositie omtrent d'opvoedin-

dinge en alimentatie van 't selve komt te vereisschen.

Is goedgevonden en verstaan, dat in dit singuliere geval, en sonder dat daar uit eenige consequentie voor 't toekoomende omtrent andere soortgelyke gevallen zal kunnen of moogen getrokken worden, het voorf. onmundig kind van Willem Jansfen, by wylen syn Vrouw Rykje Gerrits verwekt, by provisie en tot dat anders by den Hove mogt worden gedisponeert, zal moeten werden onderhouden en geälimenteert, ten deelen op kosten van de Diaconie der Gereformeerde Kerk te Nykerk, en ten deele van de Roomsche Gemeente aldaar, sodaenig dat een ieder de halfscheid daar van zal moeten dragen, met voorbehoud nogtans soo aan de voorf. Diaconie als aan de Roomsche Gemeente haare actie tot repetitie teegens de Vader van 't voorf. onmundig kind, inval die t'eeniger tyd in een beeter staat mogt geraken.

NY-KERK IN VELUWE.

Besluit nopens de opvoeding van een kind van Roomf. Vader en Geref. Moeder.

Dat vervolgens om 't selve behoorlyk effect te doen gewinnen, den Landdrost van Veluwen zal werden gesonnen, gelyk gesonnen wordt mits deesen,

Voor eerst, om neevens den Gereformeerde Voogd van 't gem. kind Aart Gerritsen, in de plaats van desselfs Roomschgesinde Meedevoogd Hendrik Jacobsen, nog een Voogd van de Gereformeerde *Religie*, soo als nae Landregten behoord, over 't gem. kind aan te stellen, en daar toe, soo veel mogelyk, te tragten te nomineeren een persoon, niet alleen blootelyk de Gereformeerde Godsdienst toegedaan, maar ook 't meest geschikt voorkoomende, om het heilsaam oogmerk in deesen bedoelt wordende te helpen bevorderen en effectueeren.

Ten tweeden, om aan beide die Gereformeerde Voogden t'injungeeren om het voorf. onmundig kind van de Vader af te neemen en onder haar opsigt te stellen, en vervolgens met communicatie

 van

NY-KERK IN VELUWE.

Besluit nopens de opvoeding van een kind van Roomſ. Vader en Geref. Moeder.

van de Prædicanten, op koſten van de Diaconye der Gereformeerde Kerk te Nykerk, als meede van de Roomſche Gemeente aldaar door ieder voor de halfſcheid te betaalen, te doen alimenteeren en opvoeden op ſodanige wyſe, dat volkomene geruſtheid kunnen hebben, dat 't ſelve in de waere Gereformeerde Religie zal werden opgebragt, als meede om te gelyk van de Vader van dit kind reëelyk in te vorderen en nae ſig te neemen het geene aen dit kind weegens desſelfs moeders verſterf, volgens 't opgerigte mageſcheid mogt competeeren of zyn toeërkent, en het ſelve onder haare bewaeringe te houden, om aan het kind, by desſelfs meerderjarigheid weder uitgereikt te kunnen worden.

En eindelyk ten derden, om de Roomſche Pastor te Nykerk by ſyn L. t'ontbieden en hem te gelaſten om die voorſieninge te doen en ſorge te dragen, dat de halfſcheid van de penningen tot d'alimentatie van dit kind vereiſcht wordende, telkens op ſyn tyd aan de twee voorſ. Voogden van dit kind ſonder eenige kortinge ſoo als 't door de Voogden werd opgegeeven, promptelyk werde gefourneert en hem teffens ſerieuſelyk te waerſchouwen om niet alleen voor ſyn perſoon ſig met 't geen eenige relatie tot d'opvoeding van dit kind mogt hebben, in 't geheel niet te bemoeijen, maar ook om wel te ſorgen, dat noch door de Vader van dit kind, noch door eenige andere van ſyne Gemeente iets, het zy direct of indirect, werde ondernoomen, waar door deeſe geordonneerde opvoeding van dit kind, ingevolge de Placaaten van den Lande, en in 't generaal deeſe dispoſitie van den Hove en het heilſaam oogmerk van dien elůfoir gemaakt, of daar aan eenige atteinte toegebragt zoude kunnen werden, alles by pœne van nadere dispoſitie.

Wordende voorts aan opgemelte Landdroſt ſpeciaal voorbehouden alle ſoodaene actien, als ſyn L. teegens de Vader van 't voorſ. onmundig kind Wil-

Willem Jansfen, uit hoofde van desfelfs gehoude-ne gedrag in deesen, mogt vermeenen te hebben. 's GRAVENHAGE.
En zal Extract deeses aan voorn. Landdrost by Misfive werden toegesonden om sig daar nae te gedragen.

Onder stond

Accordeert met voorf. Memorie en Resolutieboek.

Was geteekent

F. W. VAN DEN STEEN.

HOLLAND.

's GRAVENHAGE.

De Koophandel, welken de Hollanders eertyds, niet alleen door hunne gunstige ligging en byzondere geneigdheid, maer voornamenlyk door het verzuim en kleinagting van denzelven by andere Natien, genoegzaem alleen dreeven, is thans geen gering voorwerp van nayver genoegzaem van alle volkeren. Men heeft Holland door den Koophandel tot groote magt zien opstygen. Thans wil men op dezelve wyze magtig worden, en legt zig met allen yver op den Koophandel toe. Maer hoe zeer het mogelyk is, dat deze of geene Natie eenigen tak tot zig trekke, geene van hen kan ooit tot zo eenen handel komen, als de Hollanders gedreven hebben, ten zy behalven alle andere gunstige omstandigheden, by alle anderen eene onverschilligheid, verzuim, en zelfs kleinagting

'sGRAVENHAGE.

van den Koophandel, herboren worde. Maer behalven dit zyn 'er nog veele hinderpalen, die by verscheidene volkeren den bloey des Koophandels beletten, als by voorbeeld, om maer eenen te noemen, de regeeringsvorm. Alwaer eene willekeurige heerschappy, een onbepaeld gezag stand grypt, die den Ingezetenen onzeker stelt in hunne bezittingen, en het vrygebruik van de vrugten hunner arbeid en vlyt beperkt en knelt; men doe daer wat men wil, men zal 'er niet ligtelyk eenen bestendigen Koophandel vestigen. Dog, hoe zeer het waer is, dat niet ligt eenige Natie tot zo eenen algemeenen en wyd uitgestrekten Koophandel zal komen, als de Hollanders gevoerd hebben; zo is het niet te minder waer, dat deze van eenen zekeren tak, geene wederom van eenen anderen zig meester makende, zulks den Hollanderen niet weinig afbreuk doen moet, en dus is het eene allerloffelykste zorg van den Souverain om onzen Koophandel, den eenigsten grond van ons welvaren, zo veel mogelyk te bewaren en te beschermen. Wy zien hier van met blydschap wederom een allerpryswaerdigst voorbeeld, daer de Staten van Holland, onze groote visschery met beloonïngen aenmoedigen. Daer schynen eenige takken zo eigen te zyn aen den Hollanderen, dat men ze hen niet ligtelyk heel en al zal ontwringen. Dus heeft men gezien dat deze of geene handel voor eenen tyd verviel, en by een ander volk zig scheen te vestigen; maer het duerde niet lang, of men zag de Hollanders wederom in het vorig bezit van het zelve. Indien dit ergens in waer is, zo is het in de Haringvisschery. Tot

het

's GRAVENHAGE.

het kaken van haring schynt deze Natie als geboren. Anderen mogen doen wat zy willen, zy zullen hen dezen slag of greep niet afkyken. Egter moet ook deze tak een verval ondergaen, als de vasten dagen, dit stuk des Roomschen Godsdienst, het welk onze Visscheryen zoo veel voordeels heeft toegebragt, verminderd worden, of ook als de andere Mogendheden den invoer van Hollandschen Haring in hunne Landen of verbieden of moeilyk maken. Zyne Koninglyke Majesteit van Pruissen, de Haringvisschery van Embden willende bevorderen, heeft den invoer van Hollandsche Haring voor eenen bepaelden tyd verboden. Weshalven de Staten ter aenmoediging van deze groote Visschery, en voorkominge van het verval van deze gewigtige tak van Hollands welvaren, eene belooning van 500 gl. verleend hebben aen ieder Schip, het welk dit jaer ter Haringvaert en Haringsvangst zoude worden uitgerust. Gelukkig een Land, waer de Opperbestierders alle oplettendheid vestigen op de bronnen van 's volks welvaren, en geene middelen verzuimen, om zo veel mogelyk de zelven te bewaren, en te behouden!

Gelyk de Zeevaert en derzelver bescherming eene allergewigtigste zaek voor een handeldryvend Volk is, zo is het ten uiterste noodzakelyk, dat 'er juiste en klare ordres en regels zyn, waer na zy, die over de schepen van oorlog ter beveiliging van de Zee het bevel voeren, zig gedragen; te meer, dewyl 'er byna niets is, dat meer eene goede orde en geregeldheid vereischt, dan den Krygsdienst, zo wel ter Zee als te Lan-

'sGRAVENHAGE. de. Dit is, en in 't algemeen waer, en byzonderlyk in gevallen van verschil van rang, als Bevelhebbers van Oorlogschepen, onder verschillende Admiraliteits Collegien behoorende, de een van den ander zoude meenen onafhangelyk te zyn, hoedanige eene onafhangelykheid by ontmoetinge in havens, reeden of elders, de krygstucht niet kan dulden. Weshalven zyne Doorluchtige Hoogheid de ordre en geregeldheid van den Krygsdienst, zo wel ter Zee als te Lande, zig ter harte trekkende, behalven veele allernuttigste regels, nog nader heeft bevestigt en bevolen, dat zonder onderscheid, onder welk Ressort van de Admiraliteit de Zee-Officieren behooren, de rang zal plaats hebben naer den tyd van hunne Commissien, en ingevalle van gelyktydigheid van dezelven, naer den tyd dat dezelven tot het getal der Zee-Officieren zyn aengeschreven. Het een en ander is nader af te nemen uit de volgende

Generaale Instructie waar na alle Capiteinen en andere Zee-Officieren, Commandeerende eenige Schepen of Fregatten van Oorlog, zig in tyde van Vrede of Oorlog zullen moeten gedraagen.

I.

Instructie voor Capiteinen en andere Zee-Officieren. Zyne Hoogheid verstaat en ordonneerts mits deezen, dat in het voeren van het Commando, en in het houden der respective Krygsraden, de Rang, tusschen de respective Capiteinen en andere Officieren, zal werden gereguleert naar den datum hunner Commissien, zonder onderscheid, onder welk Ressort van de Admiraliteit dezelve behooren, en dat ingevalle twee of meerdere Capiteinen, of mindere Officieren van gelyke graad, zig rencontreeren, wier Commissien op dezelve dag zyn

zyn gedateert; den Rang derzelver zal worden geregult naar den datum, dat dezelve tot Officieren zyn gecreëert, volgens de Commissien of Actens by de Collegien ter Admiraliteit hunner Ressorte uitgegeeven. 's GRAVENHAGE.

II. Alle Capiteinen en Commandeerende Officieren van Schepen of Fregatten van Oorloge, zullen gehouden zyn hunne Subalterne Officieren onder een stricte Subordinatie aan boord te houden, zonder egter dezelve onder prætext van hun tot 's Lands dienst te employeeren eenige avanies te doen, of hun buiten boord met eenige sevile Boodschappen, of Commissien te belasten, of hun op een buitensporige wyse binnen of buiten boord te bejegenen. En zullen de Commandeerende Officieren hunne Subalternen ook daar toe houden, dat dezelve onderling behoudens de Subordinatie en het respect van minder aan meerder verschuldigt, malkanderen met civiliteit tracteeren, en dat de meerdere hunne mindere Officieren niet door onhebbelyke prætensien van dienst degonteeren. *Instructie voor Capiteinen en andere Zee-Officieren.*

III. By ontmoeting van eenige Schepen van Oorlog van den Staat in Zee, of op eenige Rheen, of in eenige Havenen buiten 's Lands, zal, of zullen de Commandeerende Officieren der Schepen, die de Jongste zyn in dienst, gehouden en verpligt zyn, zig te begeeven onder het Commando van de Oudste, zonder onderscheid van Ressorten; dog zullen de Officieren ouder Commissie hebbende, de andere hunne destinatie moeten laten voltrekken, of responsabel blyven voor de Ordres, die zy zouden meenen te moeten geeven: En zal of zullen de Jonger Officieren ten dezen einde, indien zulks niet uitdrukkelyk by eenig sonderling voorval aan hun verboden is, gehouden zyn, visie van hunne Instructien te geeven aan de Officieren van meerder Rang of Ancienniteit, die zy ontmoeten, en zig gedragen naar derzelver Ordres, die zy echter by Geschifte tot hunne verantwoording zullen mogen eysschen.

IV. Alle Commandeerende Officieren zullen zoo veel

'sGRAVENHAGE.

Instructie voor Capiteinen en andere Zee-Officieren.

veel hun mogelyk is, alle questien met vreemde Natien over het geven of doen van Saluten, moeten zoeken voor te komen, en de Schepen van gekroonde Hoofden, en de Kasteelen, Steden, of Havenen, die zy passeeren, of alwaar zy binnen vallen, salueeren volgens de Tractaten, of by defect van eenige speciale Conventien, naar het geen gebruikelyk is.

V. De Commandeerende Officieren zullen by hun aankomst ter Plaatse daar Ministers van den Staat met een Caracter resideren, in agt moeten neemen Haar Hoog Mog. Resolutie van den 21 December 1735, en voorts met de Ministers of Consuls van den Staat, resideerende in de Ryken, Landen of Havenen, alwaar dezelve komen in te vallen, goede Correspondentie moeten houden, in vreemde Havenen geen Deserteurs aan boord van hunne Schepen admitteeren en wegvoeren, en wyders de particuliere Reglementen van de Collegien ter Admiraliteit hunner Ressorte, betrekkelyk tot de Huishouding binnen boord, behoorlyk observeeren, en doen observeeren, en zig zorgvuldig wagten van het doen van eenige Negotie met hunne Victualie, en van het favoriseeren van eenige Sluykhandel, in of met hunne Schepen, zoo binnen als buiten 's Lands.

VI. Ingevalle het gebeuren mogte, dat de Capiteinen of andere Commandeerende Officieren op hunne Reyse verneemen mogten, dat in Europa eenige Vredebreuk tusschen vreemde Mogendheden was voorgevallen, en dat eenige Havenen van een der in Oorlog zynde Mogendheden mogten geblocqueert gehouden werden, zullen dezelve met alle omsigtigheid te werk gaan, en geen geweld gebruiken om haare onderhebbende Koopvaardyscheepen, derwaards gedestineert, aldaar te doen binnen loopen, maar de Schippers van zodanige Schepen naar de naaste Plaats, die niet geblocqueert is, zoeken te brengen, om de nadere Ordres van haar Rheders te kunnen vragen en inwagten.

VII. En zullen de Capiteinen en alle andere Officieren, in deeze gevallen, onder haar Convooy niet mogen neemen zodanige Schepen, welke contrabande Waren hebben ingeladen; voor contrabande Waren alleen gehouden werdende zulke Goederen, welke by de Tractaten gedeclareert zyn contrabande te wezen, wanneer dezelve naar de Havenen van een Oorlogende Mogendheid werden vervoert.

's GRAVENHAGE. Instructie voor Capiteinen en andere Zee-Officieren.

En ten einde de Capiteinen goede verzeekering zouden mogen hebben, dat in de Schepen der Commercieerende Ingezetenen van dezen Staat, die naar zodanig een Haven gedestineert mogten zyn, geen contrabande Waren zyn ingelaaden, zoo zullen zy van de Schippers naar zodanige Haven den wil hebbende, die haare protectie zullen vragen, afvorderen de Lysten van haare ingelaade Goederen, zonder welke zy aan dezelve geen Zeynbrieven zulle mogen geeven, of protectie verleenen; dog ingevalle de voorsz. Koopvaardy-Schippers zoodanige Lysten niet konden exhibeeren, zoo zullen zy de Schippers doen geeven een Verklaring onder Eede, dat zy geen Waren van contrabande, volgens de specificatie, ten dien einde aan haar voor te houden, in haare Schepen geladen hebben.

En zullen zy Capiteinen de Schepen, die zy bevinden zullen geen Waren van contrabande voor zoodanig een Haven ingeladen te hebben, beschermen, en niet permitteeren, dat daar aan eenig retardement tegens de Tractaaten, of het gemeene regt, werden toegebragt, reguleerende zig in dit, en andere gevallen, by rencontre van eenige Schepen van Koningen, Princen, of andere Mogendheden, waar mede den Staat eenige Tractaaten heeft, na dezelve Tractaaten.

VIII. De voorgemelde Officieren zullen ook in dit voorgemelde geval, by rencontre van eenige Schepen van Oorlog, van een der Oorlogende Mogendheden, die zig zonder de visitatie der Papieren en Documenten van de Koopvaardyschepen

niet

'S GRAVENHAGE Instructie voor Capiteinen en andere Zee-Officieren.

niet zouden willen contenteeren, de Visite en Lecture van dezelve Papieren mogen presenteeren en geven, dog niet aan boord van de Koopvaardyschepen, maar op het Schip van Oorlog van den Staat zelve; en wyders alle verdere prætensien van nauwkeuriger visitatien aan boord van de Koopvaardyschepen weigeren, en met al haar vermogen tragten te weeren.

IX. By rencontre van eenige Oorlogschepen van Marocco, Salé, Algiers, Tunis, of Tripoly, zullen de Commandeerende Officieren met alle omsigtigheid handelen, altoos sorg dragende, dat zy niet door hun kunnen werden gesurpreneert; En zullen zy aan dezelve Kapers of Oorlogschepen, zoo lange zy geen compleete zekerheid hebben, dat door eenige dezer Natie hostiliteyten zyn gepleegt, alle beleefdheid bewysen, en wel toesien, dat door geene onvoorsigtige daden of woorden oorsaak tot ongenoegen gegeeven werde, of dat (behoudens de zekerheid voor hunne Schepen, en buiten een volstrekte noodsakelykheid) iets Vyandelyks tegens dezelve ondernomen werde.

X. En zoo wanneer het gebeuren mogte, dat zy Officieren op hunne Reyse zekere en Schriftelyke tyding, door de Consuls van den Staat, of wel door 's Lands Officieren, bekomen mogten, dat een van de voorgenoemde Natien de Vreede verbroken hadde, of de Vyandelykheden hadden begonnen; zoo zullen zy Officieren die Natie alle afbreuk soeken te doen, hunne Roofschepen tragten te neemen of te vernielen, en de Schepen door hun genomen te herneemen.

XI. Ingevalle de voorsz. Officieren eenig Roofschip, of Roofschepen van de voorgemelde Natie zouden mogen veroveren, zullen dezelve zig provisioneel reguleeren naar de Publicatie van haar Hoog Mogende, van den 21 April 1755.

XII. En zullen dezelven by het herneemen van eenig Schip, of Schepen, behoorende aan Ingezetenen van den Staat, bevorens door voorsz. Natie genomen, indien het hernomen Schip is ge-

des-

destineert naar eenige buitenlandsche Plaatsen, het zelve opsenden naar de Rivier van Lissabon, of naar eenige ander Haven die best geleegen zal geoordeelt worden, en het hernomen Schip of de hernomen Schepen aldaar laten, tot dat nadere Ordres zullen hebben ontfangen van Zyne Hoogheid, of van het Collegie ter Admiraliteit waar onder den Herneemer ressorteert; ten welken einde van dit voorval terstond zonder versuim kennisse zal moeten worden gegeeven aan Zyne Hoogheid, en het voorgemelde Collegie ter Admiraliteit, zonder intusschen daarom buiten noodsakelykheid uit Zee te blyven, of hunne destinatie te veranderen, of hunne reyse te vertragen, dog zoo wanneer het hernomen Schip naar deze Landen is gedestineert, zullen de Herneemers het zelve by de eerste bekwame gelegendheid naar deze Landen opsenden, zorg dragende dat zoodanig een hernomen Schip behoorlyk werde beset, en dat de Luyken wel en behoorlyk werden verzekert, om vervolgens gebragt te werden ter Judicature van het Collegie ter Admiraliteit, waar onder den Herneemer ressorteert, of in cas de herneeming door meer dan een Schip is gedaan van verschillende Ressorten, als dan ter Judicature van het Collegie ter Admiraliteit, waar onder de Commandeerende Officier ressorteert.

's GRAVENHAGE. Instructie voor Capiteinen en andere Zee-Officieren.

En in de gevallen dat van zodanige Natie een Schip mogte werden hernomen, behoorende aan Onderdaanen van een andere Mogendheid, waar mede den Staat in Vrede is, zal, of zullen de Herneemers het hernomen Schip naar Lissabon of Cadix opsenden, en daar van kennisse geven, en handelen gelyk hier bevorens is geordonneert in het geval van een hernomen Schip, behoorende aan Ingezetenen van den Staat, en naar een buitenlandsche Haven gedestineert.

XIII. De Turken en Mooren, die in de hier voorgemelde driederlei gevallen op de hernomen Schepen gevonden worden, zullen met concurrentie en overleg van den Consul of Commissaris,

re-

'S GRAVENHAGE. Instructie voor Capiteinen en andere Zee-Officieren.

residecrende in de Haven, daar het hernomen Schip werd opgebragt, moeten werden verkogt, en het provenu onder gemelden Consul of Commissaris werden gedeponeert, om vervolgens aan het Collegie ter Admiraliteit van het Ressort van den Hernemer te werden overgemaakt.

XIV. Laastelyk zullen de Capiteinen, en andere Commandeerende Officieren, in allen gevallen 's Lands dienst met alle vlyt zoeken te behartigen, zig op geen Rheën of in eenige Havenen nut- en nodeloos ophouden, en alle gelegendheden moeten in agt neemen, om kennisse te geven van hun wedervaren, en ten dien einde aan Zyne Hoogheid, en de Collegien ter Admiraliteit hunner ressorte, by hun arrivement op eenige Rheën, of in eenige Havenen alwaar hunne Brieven kunnen expedieeren, overschryven den staat van hunne Schepen en Equipagien, en het geen van eenig belang op hunne reyse is voorgevallen, en zig wyders exactelyk gedragen naar de Instructien, die, hun voor derzelver byzondere destinatien, werden ter hand gestelt

Gegeeven op het Loo, den 15 July 1774.

Was geteekent,

W. PR. v. ORANGE, enz.

LEIDEN.

De Regeering dezer Stad heeft den 27 dezer Hooimaend, nopens het schouwen van de Huerrytuigen, het volgend Reglement gemaekt en doen afkondigen.

Is by die van den Gerechte der Stad Leyden provisioneel goetgevonden, en verstaan, dat, alvorens de ordinaris Jaarlyksche Schouwe der Rytuigen, door die van den Gerechte voornt. te doen, zal werden geformeert een Lyst van alle de Huurkoetsiers, Phaëtons en Voermans Wagen-

hou-

houders, alsmede van alle de Molenaars welke met hunne Wagens door de Stad ryden; dat alle deselve zullen werden gebragt onder zekere Nummers, en dat op gemelde Lyst zullen werden genoteert hoe veel Huurkoetsen, Phaetons, Voermans- en Molenaars-Wagens deselve besitten.

LEIDEN. Reglement nopens het schouwen van 't buerrytuig.

Dat alle de voorschreeve Rytuygen hoe eer hoe beter zullen werden geinspecteert, op zodanige plaats als haar Ed. Groot Achtb. zullen komen goed te vinden, nader aangemelde Huurkoetsiers en andere Voerluyden, alsmede aan de Molenaars aan te wysen.

Dat deze inspectie en examinatie zal geschieden door een der Substituyt Schouten deezer Stad, alsmede door een Wagemaker en een Grofsmit, by Heeren Burgermeester daar toe aan te stellen.

Dat de voorschreeve respective Rytuygen door de voorgemelde Persoonen, bequaam en sufficant om te kunnen werden gebruykt bevonden zynde, op ordre van hun Ed. Groot Achtb. zullen werden getekent met 't Wapen deser Stad, en de Letter A. voor de Jaare 1775. en zoo vervolgens, en boven dien met het Nummer, waarmede dezelve op de gemaakte Lyst zullen wesen gebragt, en dat dezelve teekens zullen werden gesteld zoo wel op de Spongen van de Bak, als op den As van de Rytuigen, en wel op zodanige plaatsen, als daartoe de bequaamste by de gemelde Inspecteurs zullen werden gekeurt, en by aldien eenige Rytuigen onbequaam of niet sufficant bevonden werden, zullen die geene die zodanige Rytuigen toebehooren, op het aanseggen van de voornoemde Inspecteuren, dezelve moeten doen repareeren en vermaken, en daarmede niet mogen Ryden, voor dat deselve op nieuws door de Inspecteurs voor bequaam en sufficant sullen werden geoordeelt en geteekent, op een Boete van 6 Gulden, de helfte ten behoeve van de Inspecteurs voornt. en de wederhelft voor den Armen, van ieder Ry-

LEIDEN. tuig dat by haar contrarie deses sal wesen gebruykt, of verhuurt, te verbeuren.

Reglement nopens het schouwen van huerrytuig. Dat ook niemand eenige Koetsen, Phaëtons en Voermans-wagens zal hebben agter te houden, maar gehouden zyn alle dezelve de welke zy Lieden ter huure gebruyken op de aansegging aan haar gedaan op te geven, op de Boete van 6 Gulden als vooren van ieder Rytuig dat ongekeurt of ongeeikt by haar zal wesen gebruykt of verhuurt, te verbeuren.

Dat ook wyders de Molenaars alle hun Wagens mede zullen moeten opgeven op de Boete hier voren gespecificeert.

Dat ook niemant eenige Bakken van Koetsen, Wagens en Phaëtons op een ander stel mogen setten als die met hetselve Nummer gemerkt zyn, daar het stel mede gemerkt is, op de Boete van 3 Gulden te verbeuren als vooren.

Dat dese Inspectie en Examinatie voor af gedaan zynde door de gemelde Inspecteurs daar van kennisse aan H. H. Burgemeesteren zal moeten worden gegeeven, als wanneer den dag van de generale Schouwe door die van den Gerechte zal werden gereguleert, welke Schouwe Jaarlyks in de Maand December zal geschieden.

Dat by aldien eenige Rytuigen door de voorgemelde Huurkoetsiers, of andere Voerluiden en Molenaars, na het doen van de Generaale Schouwe, mogten werden gemaakt of gekogt, zullen deselven alvorens die te verhuuren of gebruyken met het Wapen deser Stad, Letter en Nummers moeten werden getekent, en door de voorn. Inspecteurs goedgekeurt, gelyk ook nog als vooren gekeurt en getekent sullen werden sodaanige Rytuigen, dewelke ten tyde van de voorgemelde Inspectie en Examinatie verhuurt mogten zyn geweest, en wel binnen de tyd van 2 of 3 dagen na het doen van de gemelde Inspectie, op gelyke Boete als hier voren jegens de ongetekende Rytuigen is gestatueert.

Dat wyders de gemelde Huurkoetsiers en Voerluy-

LEIDEN.

ryden, indien zy tyde van de Generale Schouwe voor 't Raadhuys deser Stad door die van den Gerechte te doen, eenige Rytuigen hadden verhuurt, ofte dat deselven buyten staat waren om met alle hunne Rytuigen op eenmaal op de Generale Schouwe te compareeren, gehouden zullen zyn om met hunne agtergeblevene Rytuigen op de Naschouwe in de volgende Week te houden, ter plaatse voorschreeve te verschynen, op de Boete hier vooren gemelt.

Reglement nopens het schouwen van buerrytuig.

Dat de voorgemelde Inspecteurs van de Rytuigen voor derselver beloning zoo voor 't visiteeren derselver als voor 't adsisteeren by de gem. Schouwe, sullen genieten van ieder Huurkoetsier, 't zy dezelven alleen met Koetsen of tevens met Phaetons en Voermans wagens rydt, 1 gulden 10 stuyvers, van de Verhuurders van Phaetons en Voermans-wagens, 1 gulden, en van de Molenaars welke met een Wagen ryden, mede 1 gulden.

Aldus geresolveert en gearresteert enz.

AMSTELDAM.

Wy hebben voormaels (*) gesproken van het berugt faillissement van het Comptoir van *ter Borg en Zoonen*: En dewyl ten zelve Comptoire zware geldschietingen geschied waren ten behoeve van de *Planters* in de Deensch-Westindische Eilanden St. *Croix*, St. Thomas, en St. Jan, zo waren nog veele zaken tusschen gem. Planters en voorn. Comptoir te effenen, welke de Koning van Denemarken in dezen troebelen toestand zig meende te moeten aentrekken, en zekere schikkingen maken, welken uit de [illegible] vol-

(*) Zie N. NEDERL. JAERB. 1774. bl. 85 en volgg. byzonder bl. 93 en volgg.

AMSTELDAM.

volgende Koninglyke Ordonnantie kunnen worden opgemaekt, gedagtekend den 1 van Lentemaend dezes lopende jaers en woordelyk dus luidende :

De Kon. van Denem. stelt bevel op de beleeningen aen zyne Onderdaenen door 't Compt. van ter Borch en Zoon.

Friderich Christian Sevel, Syne Koninglyke Majesteyts Staats Raed & Gedeputeerde in het Admiraliteyts & Commissariats Collegio, *Wilhelm Borneman*, Staats-Raed, General-Auditeur in Denemarken & Assesseur in het hoogste Gerechte; *Oluf Lundt Bang*, Justitie-Raed & Kamer-Advocaat, *Nicolay Stabel*, Justitie-Raed & Assesseur in het Copenhagense Hof- & Stadt-Gerecht, *Abraham Schneider*, Hof-Agent, & *Ole Rasted*, Assesseur in het Copenhagense Hof- & Stadt-Gerecht; Doen te weeten, dat aen ons ter hand gekomen is, de Koninglyke aldergenadigste Ordonnantie :

Christian den Sevende, van Godts Genade, Koning van Denemarken & Noorwegen, van de Wenden & Gothen, Hertog van Sleswyk, Holstein, Stormaren & Ditmarsen, Graaf van Oldenburg & Delmenhorst.

„Onse Gunst te vooren ! Naedien Wy, soo wel ten Aensien van het Ons, als Crediteur in den Boedel van den gefailleerden Banquier *Clifford*, volgens Accord gecedeerte Recht aen de Effecten & Eigendommen van voornoemde *Cliffords* Debiteur *Abraham ter Burch* & Soonen, als mede in aldergenaedigste Consideratie, van de schadelyke Willekeuren van de gewichtige Geld beleeningen, daerin voornoemde *Abraham ter Borch* & Soonen onse Onderdaenen in Onse Westindise Eilanden St. Croix, St. Thomas & St. Jean getrocken hebben, waerdoor sy sig haere hypothecarise Obligatien bemachtigt hebben, sonder dat sy hunliedes de volle Waerde voor de sommen, daer de Obligatien op luyden, gegeven hebben, aldergenadigst voor Goed gevonden hebben, onder 29 December 1773, een

den

den Gouverneur-General van de Voornoemde Eilanden, Onse lieve General-Major Heer *Peter Claussen* te bevelen, dat hy tot Onse eigen & Onse Westindise Onderdaenen Securityt een Arrest & Beslag sal leggen, op all' het gene, wat gesaementlyke Debiteuren van *Abraham ter Borch* & Soonen in Onse voornoemde Eilanden aen Capitael & Interesten te betaelen hebben & de Gemachtigde van de genoemde *Abraham ter Borch* & Soonen in Westindien aen te houden en te verpligten, dat sy al het gene wat hun op deese Beleening betaelt werden mogte, aen gemelde Gouverneur-General, of aen die van hem ten Ontfang van deese gequalificeert syn, afteleveren & ter handen te stellen, om sulx verders nae Onse Residentie Copenhagen te remitteren & te oversenden: het welke door een Placaet van den 21 May 1774, op alle de Eilanden is bekent gemaekt, synde de Inwoonders ter ferver Tyd geadverteerd, dat diegene die niet de volle Waerde voor haere Obligatien ontfangen hebben, het sy door dat, dat in 't geheel niet daer voor getrasseerd is, of dat haere Wissels die sy voor deese Obligatien getrocken hebben met Protest geretourneert syn & mede diegene die haere voor gesondene Remissen getrasseerde Wissels geprotesteert syn, of die daerdoor sig benaedeelt vinden dat de Conditien van haere Obligatien niet voldaen syn, haere Klachten aen den Gouverneur-General inbrengen sullen: Soo hebben Wy niet minder ter Seekerheid van alle Geinteresseerden onder 28 Septbr. a. p. aldergenadigst geordeneert aen U, Staats-Raed *Sevel*, Justitie-Raad *Bang* & Agent *Schneider*, als Commissarissen, om te ontfangen alle van Westindien komende & de Beleening van *ter Borch* & Soonen aengaende Advysen, Producten, Wissels, Facturen & verders, & deselve in dienvoegen op eene Wettige & Verantwoordlyke Manier te administreren dat 'er geen daerdoor geprejudiceert werden soude. Maer naedien Wy door die van Onse Onderdaenen in de

AMSTELDAM.

De Kon. van Denem. stelt bevel op de beleeningen aen zyne Onderdaenen door 't Compt. van ter Borch en Zoon.

AM-STEL-DAM. voornoemde Eilanden inlopende Klachten vernemen, dat een Gedeelte van de Debiteuren dat niet schuldig syn waerop haere hypothecarise Obligatien luyden; dat deese Differente aensienlyke Sommen bedraegt; dat het ten deele daeruit ontstaet, dat, ofwel sy by het Uitstellen van de Obligatien geen andere Valuta bekomen hebben, als de Vryheid op *ter Borch* & Soonen te Amsterdam te trasseren, soo syn niet te min haere Wissels niet van hun betaelt geworden; & dat daerentegen andere aen *ter Borch* & Soonen voor haere Beleening ten deelen vollekomene Betaeling gedaen hebben & ten deelen aansienlyke Sommen op Reekening van haere Beleening aen *ter Borch* & Soonen geremitteerd hebben & den Beloop van dien niet op de Obligatien afgeschreven syn, of het wel tusschen *Abraham ter Borch*, op de Eene & de Westindise Onderdaenen op de andere Syde vooruit geconditioneert syn sal, dat alle Remissen op de Obligatien valideren sullen.

De Kon. van Denem. stelt bevel op de beleningen den zyne Onderdanen door 't Compt. van ter Borch en Zoon.

Verscheide van de Westindise Onderdaenen sullen van *ter Borch* op Lyfrenten Geld geleent hebben, sonder dat het in de Obligatien benoemt is, op het Leven van wie het Geld gegeven is, en op wiens Levens Tyd de Interessen sullen moeten betaelt werden; Een Gedeelte van de gesëyde Onderdaenen in het Vertrouwen op de Beloften van *Abraham ter Borch* & Soonen van verdere Beleening op haere Plantagien, in Proportie van derselven Verbetering, sullen groote Onkosten op deeser Amelioratie aengewend, & Obligatien op deze grotere Sommen, die sy op haere dus verbeterde Plantagien op te nemen meenden, uytgestelt hebben & deese Obligatien souden *Abraham ter Borch* & Soonen genomen & behouden hebben, sonder dat sy de minste Waerde voor de inhoudende Sommen aen de Uytstellers gegeven hebben. De sig nu als Directeurs van de Negotiatie van *Abraham ter Borch* & Soonen te Amsterdam voor de Inwoonders te Westindien aengevende

Bour-

Bourcourd & Soonen, *Cornelius Jacob Gilles* & *G. van der Broeke*, hebben in haer aen Ons alderonderdaenigst overgegeven Memorial mede te kennen gegeven, bevonden te hebben, dat wel een Gedeelte van de Planters op Onse Deense West-Indise Eilanden den geheelen Beloop van haere hypothecarise Obligatien ontfangen hebben, maer andere daerentegen niet, & dat *Abraham ter Borch* & Soonen voor haer Particulier aen andere Planters aensienlyke Crediten gegeven hebben, veel meer belopende als de Sommen van haere hypothecarise Obligatien & die sy tot nog toe aen den Boedel van *Abraham ter Borch* schuldig syn souden.

AMSTELDAM. *De Kon. van Denem. stelt bevel op de beleeningen aen zyne Onderdaenen door 't Compt. van ter Borch enZoon.*

Naedien nu Onse intentie noyt geweest is door het bovengeseide Bevel aen den Gouverneur General van Onse Westindise Eilanden om een Beslag te leggen op de, van Onse Onderdaenen op Reekening van de Capitaelen & Interesten van de onder Directie van *Abraham ter Borch* & Soonen gedaene Beleening, affendende Remissen, prejudiceren te willen aen het wettige Recht & Pretensie, die de Geinteresseerden in deese Negotiatie, of de Eigenaers & Houders van die van Onse Deense Westindise Onderdaenen aen gemelde *Abraham ter Borch* & Soonen uitgegevene Obligatien aen haere Debiteurs hebben kunnen, in soo verre sy de Waerde daervoor gegeven & Onse Westindise Onderdaenen deese Waerde ontfangen hebben & den Inhoudt & Wettelyke Validityt van haere houdende Obligatien hun guarandeert, soo is het veel meer in deeze Gelegentheid soo als in alle andere Onse eeuigste & ernstlyke Sorge & Oogmerk, op de eene Syde Onse Onderdaenen wel voor alle Benaedeling te beschermen & haer Bederff & Ruyn die uit onwettelyke & onregtmatige Schuld-Eischen ontstaen kunnen te prevenieren, maer ook op de andere Syde met de selfde Tederheid & Sorge te protegeren & te beschutten alle Vreemde in haer wettelyk verworven Recht & hun, nae die

AMSTELDAM.

in Ons Ryk voor Vreemde soowel als voor Onse Onderdaenen bekend gemaekte allgemene Wetten ter Sécurityt voor yder eens Eigendom, tot haer Recht te verhelpen.

De Kon. van Denem. stelt bevel op de beleeningen aen zyne Onderdaenen door 't Compt. van ter Borch en Zoon.

Ten desen Einde Wy, tot niet mindere Seekerheid & Achtsaemheid voor de Hollandse wettige Hypothecarisen, als voor Onse Westindise Onderdaenen als Debiteuren, in Overweging van de onrechtmatige Behandeling die *Abraham ter Borch* tegen hun gebruikt & gepractiseerd soude hebben, & de Confusie die tusschen hun & hem was, die door syn Fallissement dieste grooter sal syn, nodig gevonden hebben, als synde het beste Middel tot Seekerheid van beide Partyen, the sequestreren & in Depositum te nemen al het gene dat Onse Onderdaenen hebben te remitteren wegens de Beleening van *Abraham ter Borch* & dat op soo lange tyd als het nodig syn sal om op een wettige Wyse uit te maeken, wat Onse Onderdaenen in Westindien schuldig syn soo aen Capitael als Interesten, & wie haere wettige Crediteuren syn mogen. Ten einde dat de Remissen, in de tegenswoordige Onseekerheid & Onweetenheid van beide deese pointen, niet aen incompetente & onberechtigde personen mogen gezonden worden en nog aen de Debiteuren op het geene ze schuldig zyn te goed te komen, nog voor de rechtmatige Houders, van de Obligatien verloren sullen gaen.

En om onse aldergenadigste Oogmerk verder & spoediger uit te werken ten besten van de Dibiteuren als Crediteuren & ook om de Hollandse Crediteuren de Kosten te verminderen & te prævenieren de Langdurigheid & de Beswaerlykheid van de Liquidatien met haere Debiteuren, & om voortekomen de Beswaerlykheden die daeruit ontstaen sullen, in Gevalle van Geschil in een of andere Post, als de voorvallende Quæstien voor de ordinaire Gerechten in Westindien daer het rechte Ressort (van de Debiteuren) is, uitgemaekt werden moesten, het welke voor de Hollandse Crediteuren all te verre

te afleggend is; Soo is het Onse aldergenadigste Wille & Bevel dat Gylieden U daernae rigten sult om te saemen te treden in een Commissie, om:

AMSTELDAM.

De Kon. van Denem. stelt bevel op de beleeningen aen zyne Onderdanen door 't Compt. van ter Borch en Zoon.

1. Op een seekere & volgens de Wetten bestemde Tyd *sub pœna præclusi & perpetui silentii*, door een publicq Proclama, interoepen alle, het sy Onse Onderdaenen op Onse Deense Americaense Eilanden St. Croix, St. Thomas & St. Jean eenige Eisch of Pretensie hebben, derivérende of Connexie hebbende, met die van *Abraham ter Borch* & Soonen als Directeurs voorgestaene Geld-Negotiatie, het sy op hypothecarise Obligatien, Obligatien-Wissels, Reversen op Lyf-Renten met of sonder Hypothec, geleende Capitaelen, Boekschulden, of spruytende van, of in eenige Wyse bykomende *Abraham ter Borch*, het sy wegens een voor sig alleen of in Compagnie met Soonen gedaene Beleening, of gegevene Credit buiten van voorgenoemde van hem als Directeur voorgestaene Negotiatie, om te verschynen voor de Commissie, die gehouden sal worden in Onse Koninglyke Residentie Copenhagen, met haere in Handen hebbende Bewysen waermede ze haere Eischen te legitimeren gelooven. In gelyke Wyse, binnen een seekere bepaelde Tyd interoepen Onse Deense Westindise Inwoonders, om in de Commissie te verschynen met haere duydelyk opgestelde & met wettige Bewysen versiene Verklaringen & Reeckeningen over hetgene ze van *Abraham ter Borch* & Soonen het sy op uitgegevene Obligatien aen de Negotiatie of van hem & Soonen in particulier, of op andere Wyse op Credit ontfangen hebben & wat ze daarentegen aen Betaeling op eenige Wyse daer voor mogten hebben geremitteerd, om daer uit duidelyk & bewyslyk te kunnen sien wat een yder netto schuldig is.

2. Volgens dese voor U geproduceerde Bewysen & Documenten doortegaan, optemaeken & te liquideren de Reekeningen tusschen Crediteuren & Debiteu-

AMSTELDAM.

De Kon. van Denem. stelt bevel op de betaelingen aen zyne Onderdanen door 't Compt. van ter Borch en Zoon.

ren & daernae wettelyk te Oordeelen & Vonnis te geven, wat een yder volgens de Liquidatie toekomen kan, soo wel aen Capitael (daervoor hy als Crediteur in het toekomende aentezien zyn zal, met Reservatie van zyn wettelyke Pretensie aan zyn Debiteur) als mede wat hem van de in Sequestratie genomene Remissen toehooren mogte, het welke van de, onder 28 September a. p. aldergenadigst geordonneerde & ingestelde Commissarisen, ingevolg van den Inhoud van het Commissorium, hem uit betaeld werden sal. Dog behoudens het Recht van de Partyen ingeval ze goed vinden mogten aen het Hoogste Gerecht te appelleeren; Om het welk egter die van de strydende Partyen hier bestellende Gemachtigden binnen de 4 Weeken nae het in de Commissie gegevene Vonnis sig verklaeren & on-ophoudelyk een Citatie voor het Hoogste Gerechte uit-nemen moeten.

En naedien reeds een Pleit-Zaak in Westindien begonnen syn sal, aengaende een van de Weduwe *de Nully* aen *Abraham ter Borch* & Soonen uitgegevene hypothecarise Obligatie van 6 July 1772. voor 138315 Hollands Gulden; waervoor geen Waerde ontfangen syn sal, & Wy onder 18 Maart a. p. aldergenadigst hebben accordeert aen gemelde Weduwe *de Nully* twee Commissarisen, naementlyk Justitie-Raed *Wilhelm Schæffer* & Regiments-Quartier-Meester *Laurberg*, Soo willen Wy aldergenadigst, dat ingeval deese Saek nog niet gevonnist is, voor dat deese van U uitgegeven werdende Proclama nae Westindien komen sal, deselve Saek, soo als alle de Negotiatie van *ter Borch* aengaende Saeken, van U geoordeelt & beslist werden sal & ten dien einde sal all hetgene wat in andere Gerechten gepasseerd is aan U gesonden werden.

All het gene Gy op deese Wyse verrichten sult, sult Gy aen de Geinteresseerdens onder Uwe Handteekening & Seegels, schriftelyk geven soo als

Gy

Gy het verantwoorden kunt & Gy daervoor bekend syn wilt. AMSTELDAM.

U God bevelende!

Geschreven op Ons Slot Christiansburg in Onse Koninglyke Residentie-Stad Copenhagen den 1 Maert 1775.

Onder Ons Hand & Segel.

CHRISTIAN R.

Hier op geschiedde den 8 der zelfder Maend de volgende Dagvaerding.

In alderonderdaenigst Gevolg hiervan & door tegenwoordige Proclama, dat by het Copenhagense Hoff- & Stadt-Gerecht, by alle Land-Gerechten in Denemarken & de Westindise Eilanden gelesen & een Extract daervan in de Gazetten van Copenhagen, Altona, de Deense Eilanden & in de Amsterdamse Hollandse & Fransche Couranten gepubliceerd word, inroepen & dag-vaerden wy alle & een yder het sy Syne Koninglyke Majestyts eige Onderdaenen of Vreemde die aen de Inwoonders van de Deense Americanse Eilanden St. Croix, St. Thomas & St. Jean wat te eischen hebben mogten, derivérende of Connexie hebbende met die van *Abraham ter Borch* & Soonen voorgestaene Geld-Negotiatie voor die aen geseide Inwoonders gedaene Beleening, het sy op hypothecarise Obligatien, Obligatien-Wissels, of Reversen van Lyf-Renten voor eenige met of sonder Hypothequen geleende Capitaelen & mede die eenig Eisch hebben spruytende of in eenige Wyse bykomende die van *Abraham ter Borch* het sy voor sig of in Compagnie met Soonen, buiten de voorseyde Negotiatie, gedaene Particuliere Beleeningen of gegevene Crediten, om peremptorie selfs of

Dagvaerding der belangbebbende in de geldneminge ten gem. Compt. enz.

AM-STEL-DAM. *Dagvaerding der belang-hebbende in de geldneminge ten gem. Compt. enz.*

of door Gemachtigde *sub poena praeclusi & perpetui silentii* te verschynen voor Ons in de Commissie, soo gehouden zal worden hier te Copenhagen ten Huyse van myn Staats-Raed *Sevel* in de Friederichsberg-Straet, s'Naemiddags te 4 Uuren den 3 July & volgende Daegen in het naestkomende Jaer 1776 om daer voor te toonen & te produceren haere in Handen hebbende Originele Bewysen, waerdoor sy haere Eischen op een of andere Wyse te legitimeren geloven & verificeerde Copyen daervan in te leveren.

Terselver Tyd & terselver Plaetse, inroepen & dag-vaerden wy hier door peremptorie & *sub poena praeclusi & perpetui silentii*, gesaementlyke Inwoonders van de Deense Americaense Eilanden St. Croix, St. Thomas & St. Jean, die op eenige Wyse in Connexie staen mogten met de Negotiatie onder Directie van *Abraham ter Borch* & Soonen of met *Abraham ter Borch* & Soonen in Particulier & voor sig selfs om te verschynen het sy selfs of door Gemachtigde & daer te produceren haere duydelyk opgestelde & met wettige Bewysen versiene Verklaeringen & Reekeningen over het gene dat ze van *Abraham ter Borch* & Soonen, het sy volgens aen de Negotiatien uitgegevene Obligatien, of van hem & Soonen in het besondere mogten ontfangen hebben, of op andere Wyse hun crediteerd syn mogt & wat sy daerentegen op een of andere Wyse tot Betaeling mogten hebben geremitteerd, om daer uit klaerlyk te kunnen sien, wat yder een netto schuldig is, daernae een wettelyke Liquidatie te maeken & de Disputen tusschen de Partyen nae des Lands Wetten te decideren.

Gegeven in de Commissie te Coppenhagen den 8 Martii 1775.

(Lager stond)

F. C. Sevel, *W. Borneman*, *O. L. Bang*, *N. Stabel*, *A. Schneider*, *O. Rested.*

ROTTERDAM.

Wy hebben in ons voorgaend Stukje gezien, hoe de Regeering van Amsteldam en Amstelland gezorgd hebben tegen de onheilen, welke in het heetste der Zomer, ligtelyk van dolle honden zouden te vreezen zyn. De Magistraet dezer Stad bleef hieromtrend ook hier in gebreken, maer liet op den 29 dezer Hooimaend de volgende Publicatie afkondigen.

ROTTERDAM.

Nadien Schout, Burgemeesteren en Schepenen der Stad Rotterdam, met leedwezen hebben vernomen, dat eenige Honden, door de warme lugtsgesteldheid of anderzints aangedaan, reeds verscheiden menschen hebben gebeten; en dus niet zonder reden bedugt zyn voor de droevige en veruitziende gevolgen, die daar uit nog zouden kunnen ontstaan.

Publicatie ter voorzieninge tegen dolle honden.

Zoo is 't, dat Myne Heeren voornoemd, wien het welzyn en de veiligheid hunner Medeburgeren en Ingezetenen boven alles ter harte gaat, tot voorkoming onder 's Hemels zegen van alle verdere ongelukken hebben goedgevonden te ordonneeren en te statueeren, gelyk met Renovatie der Publicatie van den 25 July 1765 geordonneert en gestatueert word by dezen.

Dat na deezen dag tot den 15 October aanstaande niemand, onder wat voorgeven het zoude mogen zyn, eenige Honden buiten huis of erf zal vermogen te laaten loopen, zonder dezelve aan een halsband met een koord of leidsel vast te houden of te doen houden, op een boete van zes Guldens, by den eigenaar of houder te verbeuren ten behoeve van den genen, die de bekeuring zal doen, waar toe by dezen een yder zonder onderscheid word gemagtigd, gelyk de Dienaars der

ROT-TER-DAM.

Publicatie ter voorkominge tegens dolle honden.

Justitie en Stads Hellebardiers boven dien uitdruklyk worden gelast; om alle Honden, die binnen den voorsz. tyd op de straaten of wegen dezer Stad of onder de Jurisdictie van dic zouden mogen loopen, dood te slaan en te werpen in de Gragten der Buitenstad of de Rivier de Maze; terwyl de eigenaars of houders van Honden des niet te min gehouden blyven tot vergoeding van alle schaden en ongemakken, die door hunne Honden zouden mogen worden veroorzaakt.

En dat voorts ook niemand, die door Diaconen of Armbezorgers, van wat gezindheid ook, bedeeld word, eenige Hond of Honden zal mogen hebben nog houden, op pœne van anderzints zonder de minste oogluiking van zyne bedeeling te zullen worden versteken.

ZEELAND.

MIDDELBURG.

Onze berichten uit Zeeland melden van eene allerschoonste Zomer, en gezegenden oegst, zo dat en Hooi en Koolzaet allergelukkigst is binnen gekomen, en reeds een begin is gemaekt van eene voordeelige Tarwenoegst, terwyl de Witteboonen ook veel belooven. En schoon men meermalen zware donder- en hagelbuijen heeft gehad, is de schade egter daer van niet aenmerkelyk.

De Weth en Raed dezer Stad heeft op den 17 van Zomermaend dezes jaers goedgevonden, nopens het toelaten tot den vrydom in de Gildens, het volgende te besluiten.

Is goedgevonden en verstaan, de Heeren Overdekens van de respective Gildens binnen deze Stad

MIDDELBURG.

Besluit nopens het toelaten in de Gildens.

Stad te verzoeken, en de Regenten van alle dezelve Gildens te gelasten, gelyk verzogt en gelast worden by dezen, omme, ingevolge de onderscheidene Gilde-Ordonnantien, wel nauwkeurig toe te zien, en zorge te dragen, dat voortaan niemant, wie hy zy, tot den Vrydom van hunne Gildens worde toegelaten en aangenomen, ten zy alvorens wezende Poorter deezer Stad, en daar van voor zyne Admissie, 't zy by Doop Extract, of by Acte van Poorterschap, hebbende doen blyken.

En, op dat alle verkeerde Inbreuken, tegen dit voornaam Articul der voorschrevene Gilde Ordonnantien begaan, als nog na behooren mogen worden geredresseerd, Is verder goedgevonden en verstaan, de voorn. Regenten van alle de respective Gildens te gelasten, gelyk gelast worden by dezen, omme, zonder uitstel, na te gaan, of zig in hunne Gildens eenige vrygemaakte Persoonen zouden mogen bevinden wezende geen Poorters dezer Stad? en, by aldien 'er de zodanige mogten worden gevonden, als dan dezelve, met vertoninge dezer Resolutie, aan te zeggen, dat zy lieden, binnen den tyd van drie Maanden na dato van het nemen der voorsz. Resolutie, hun Poorterrecht zullen moeten hebben bekomen, en daar van aan de voorsz. Regenten bewys verstrekken, op pœne van hunnen vrydom in het Gilde te zullen verliezen.

Aan de Executie van al het welke de meergemelde Regenten wel serieuselyk worden gerecommandeerd de hand te houden.

Zullende een bekwaam aantal Exemplaren dezer Resolutie worden gedrukt, omme daar van eenige aan de Heeren Overdekens, mitsgaders aan de Regenten der onderscheidene Gildens, tot derzelver Informatie en Naricht, te worden in handen gestelt; op dat een ieder zig daar na moge reguleeren. enz.

Ook

MIDDELBURG.

Ook hebben Burgemeesteren, Schepenen en Raden, den 22 van Hooimaend, met opzigt tot het leuren der In- en Opgezetenen van Arnemuiden, en anderen, met versche Zeevisch, de volgende Waerschouwing doen afkondigen:

Waerschouwing aengaende het leuren met versche Zeevisch.

Burgemeesters, Schepenen en Raaden der Stad Middelburg in Zeeland, Allen den geenen, die deeze jegenswoordige zullen zien ofte hooren lezen, Salut! Doen te weten: hoe, niet tegenstaande onze vorige Orders op het Verkoopen en Leuren van den verschen Zee-Visch, van tyd tot tyd geëmaneerd, aan ons wederom is voorgekomen, dat verscheide In- en Opgezetenen van Arnemuyden zig niet ontzien hunnen verschen Visch binnen deze Stad langs de Straaten Omteleuren en te Verkoopen, in plaats van dezelve op de Vischmarkt te brengen.

Zoo is 't, dat wy, daar inne willende voorzien, goedgevonden hebben te Ordonneeren, zoo als wy Ordonneeren by dezen, dat alle Arnemuydenaars, en anderen, die met hunnen verschen Visch binnen deze Stad komen, gehouden zullen zyn denzelven varsche Visch direct op de Vischmarkt ter Afslag te brengen: interdiceerende den In- en Opgezetenen van Arnemuyden en allen anderen, wel expresselyk, alvorens met hunne verschen Visch langs de Straaten te Leuren, of denzelven op eenige andere wyze binnen deze Stad te Verkoopen, op verbeurte van hunnen byhebbenden Visch, en daar en boven een Boete van Vyf Schellingen, te verbeuren ten Profyte van die geene, die de Calange zal hebben gedaan: wordende van dit verbod, voor als nog, uitgezonderd de Molenaar, Spiering, Bot, Scharren, Krabben, Garnaalen en Kreukels, dewelke door die van Arnemuyden en andere, binnen deeze Stad zullen mogen worden Omgeleurd en Verkogt, zonder alvorens op de Vischmarkt, ter Af-

Afslag, te wezen gebragt: en zulks tot tyd en wylen, dat by ons, dien aangaande, nader zoude mogen worden geordonneerd. MIDDELBURG.

En op dat niemand hier van eenige Ignorantie pretendeere, zal deze worden gepubliceerd en geaffigeerd alomme daar gewoon is Publicatie en Affixie te geschieden.

VLISSINGEN.

Het Zeeuwsche Genootschap der Wetenschappen te Vlissingen heeft, in zyne jaerlyksche algemeene Vergaderinge, gehouden den 28 van Hooimaend 's jaers 1775, geoordeeld, dat op de vraeg: *Welke gedeelten van de Nederlandsche Historie, byzonder van Zeeland, zyn tot nu toe niet naeuwkeurig genoeg behandeld, en uit welke bronnen zouden dezelve in een beter licht konnen gesteld worden ter aenvullinge en voltooijing der Vaderlandsche Geschiedenissen?* geene voldoende antwoorden zyn ingekomen; dog dat egter de Schryver, die tot zinspreuk gebruikte *Pro Patria*, in zyne toegezondene Verhandelingen blyken heeft gegeven van ongemeene kundigheid in 's Lands Geschiedenissen, vooral met opzicht tot den aert der Graeflyke regeeringe.

Het Genootschap, in aenmerkinge nemende het nut der gemelde vrage, en genegen zynde om dien en andere Schryvers tot eene nadere behandelinge daer van uittenodigen, heeft besloten dezelve andermael op te geven, om beantwoordt te worden voor den eersten van Louwmaend des jaers 1777, met toezegging van eene dubbelen gouden Eerpenning aen den genen, die deze vraeg op eene voldoende wyze zal beantwoord hebben. De Schryvers behoo-

VLISSINGEN. ren zig alleen te bepalen by de zeven Vereenigde Nederlandsche Gewesten en onderhoorige Landen. Zy worden verzocht, hunne aendagt niet enkel op één stuk te vestigen, maer, zoo veel mogelyk, op alle duistere gedeelten van onze Vaderlandsche Historie, en in 't byzonder op het aendeel der Edelen en Eigen-erfden in 's Lands regeeringen ten tyden der Graven, de opvolginge in de Graeflyke huizen, en hoe dezelve op de Vrouwen kon komen, het onderscheid in die Regeeringswyze in de vroegste en latere eeuwen, den oorsprong der geschillen tusschen Vlaenderen en Zeeland, den invloed derzelver op de Zeeuwsche rechten, het byzonder Keizerlyk leen van Zeeland bewesten Schelde, de Grensscheidingen van 't Graeflyk gebied van Holland en Zeeland met dat van de naburen, het Burggraefschap van Zeeland, en meer dergelyke punten. Ook verwagt het Genootschap, dat de Schryvers de bronnen kortelyk zullen aenwyzen, waer uit deze en meer andere duistere stukken in een beter licht, dan tot nu toe geschiedde, zouden konnen gesteld worden.

De vraeg, in 't vorige *Programma* opgegeven, en welke voor den eersten van Louwmaend des jaers 1776 zal moeten beantwoordt zyn, is van dezen inhoud: *Welke zyn de duidelyke en onderscheiden kenmerken van die besmettelyke Rotkoorts* (febris maligna putrida), *welke thans zo algemeen bespeurd wordt op de uitgaende* Oost-Indische Schepen *dezer landen; door welke oorzaken wordt deze koorts voortgebragt, en welke zyn de middelen om dezelve te behandelen, voortekomen en den voortgang daer van te stuiten?*

VRIES-

VRIESLAND.

LEEUWARDEN.

Op dat de Weeskinderen in naeuwere tucht zouden gehouden, en alle gelegenheid tot wangedrag onder de zelven voorgekomen worden, heeft de Regeering dezer Stad, den 4 dezer Hooimaend de volgende Publicatie doen afkondigen. LEEUWARDEN.

Burgemeesteren, Schepenen en Raden der Stad Leeuwarden: Doen te weten; Alzoo bevonden wort, dat, niet tegenstaande Onze voorige ordres, en in het byzonder na Onze gedrukte Publicatie van den 14 December 1753., veele Weeskinderen noch hun werk maaken van in Herbergen en andere Drinkhuisjes te loopen, waar door aanleidinge wordt gegeven tot allerleye disordres en ongeregeltheden; Zoo is het, dat Wy daar inne, zoo veel mogelyk is, willende voorzien, als nog en op nieuws by dezen aan alle Herbergiers, en aan alle zodanige Persoonen welke alhier eenige Tap exerceeren ofte Gelagen zetten; als mede aan alle Burgers en Inwoonders, sterken Drank verkopende, wel ernstelyk ordonneeren en beveelen, om geene Weeskinderen, het zy Jongens of Mejsjes, tot consumptie van Bier of sterke Drank in hunne huisen te admitteeren, of dezelve op eenigerlye wyze aan te houden om in haare huisen of Kamers sterken Drank te nuttigen, of eenige Gelagen te houden; by poene van zes Carolie Guldens voor de eerstemaal, en twaalf gelyke guldens voor de tweedemaal; by yder der contraventeurs te verbeuren; of andere correctie na voorkomende omstandigheden; zullende de boeten genoten worden voor de *Verbod van aen den Wees-kinderen gelagen te zetten.*

 ee-

LEEUWARDEN.

eene helfte voor den Aanbrenger, en voor de wederhelfte by de Stads Arme Kamer.

Verbod van aen Weeskinderen gelagen te zetten.

En op dat zoo veel te beter ontdekt werde, welke Weeskinderen in zulke huizen hun komste hebben om consumptie te maken, zoo gelasten Wy alle Herbergiers, Verkopers van sterke Drank, en alle hier voren gemelde Perzonen; dat wanneer eenige Weeskinderen aan haare huizen komen om Bier of sterke Drank te consumeeren en Gelagen te houden, de Jongens de Hoeden, en de Meisjes de Schorteldoeken af te neemen, en dezelve te bezorgen aan de Weeshuizen daar dezelve gealimenteerd worden: wordende de Majoor dezer Stede insgelyks gelast om naauwkeurig agt te geven dat deze Onze ordres exact worden nagekomen.

En op dat niemand hier van ignorantie zal hebben te prætendeeren, hebben Wy geresolveerd deezen te doen Drukken, en voorts tot yders narigtinge van den Raedhuizen te laten Publiceeren, en op de gewoone Plaatzen te Affigeeren.

Aldus gedaan en gearresteerd enz.

De zelfde Regeering heeft nog goedgevonden het XI Artikel van de Politicque Ordonnantie en Instructie der Turfdragers en Meeters nader te verklaren, en de Resolutie van den 15 van Wintermaend 1772. te vernieuwen, ten welken einde de volgende Publicatie, gedagtekend den 11 van Hooimaend dezes jaers, is afgekondigd.

Burgemeesteren, Schepenen en Raaden der Stad Leeuwarden: doen te weeten; Alzoo ons menigvuldige klagten der Ingezeetenen zyn voorgekomen, dat, niet tegenstaande Onze Resolutie van den 15 December 1772 de Turfmeeters niet observeeren Onze ordres, in die Resolutie vervat, om namentlyk de Korven in het vollen driemaalen op bezondere tyden te moeten schudden; zoo is het, dat Wy daar inne, zoo veel mogelyk is, ten

nut-

nutte van Onze Ingezeetenen, willende voorzién, als nog en op nieuws de Turfmeeters by deezen ernstig gelasten en ordonneeren, om de Korven in het vollen driemaalen op bezondere tyden te moeten schudden, als de eerstemaal, wanneer een derdendeel in de Korf is, de tweedemaal, wanneer twee derdedeelen in de Korf zyn, en de derdemaal, wanneer de Korf aan de rand toe vol is, en dat die schuddinge telkens zoodanig geschiede, dat de Turven daar door digt in de Korven kunnen vallen, en alzoo de Koopers hunne maat ten vollen kunnen bekomen; waar door het XIde Articul der Politicque Ordonnantie en Instructie der Turfdraagers en Meeters by deezen door Ons nader werd geïnterpreteerd, en zulks by pœne van een Daalder voor de eerstemaal, in cas van contraventie door de Turfmeeters te verbeuren, en voor de tweedemaal by pœne van drie Guldens of Suspens; welke Boete geconverteerd zal worden de helfte in de Turfmeeters Beurs, en de wederhelfte voor den Aanbrenger; wordende alle Turfdraagers mede by deezen wel ernstig gelast, om daarop naaukeurig toezigt te nemen, en die Turfmeeters, welwelke deeze Onze ordre niet komen te observeeren, direct aan den Commandeur aan te brengen, welke by deezen mede gelast word, om de Turfmeeter, welke in zyn pligt gemanqueert heeft, geen Werk aan de Baan te geven, voor en aleer de Boete door hem is betaald.

LEEUWARDEN.

Nadere voorziening op het meeten van turf.

En, op dat deeze Onze Ordre en welmeeninge ter kennisse van een ieder Onzer Ingezeetenen mag komen, hebben Wy geresolveerd, dezelve te doen Drukken, van den Raadhuize te Publiceeren, en op de gewoone Plaatzen te Affigeeren.

Aldus gedaan en geresolveerd enz.

Ook hebben de Edele Mogende Heeren Gedeputeerde Staten dezer Provincie ter bevorderinge der Waterlozinge en meerdere ontlasting

LEEU-WARDEN. van 't binnen-Water, geboden, de vaerten van alle Vischschutten, Watergewassen enz. te zuiveren, by de volgende Publicatie, gedagtekend den 5 van Hooimaend 1775.

Gedep. Staten gebieden de Vaerten te zuiveren. De Gedeputeerde Staaten van Vriesland, allen geenen, die deezen zullen zien ofte hooren leezen, Salut; Doen te weeten: Alzoo de Edele Mogende Heeren Staaten Onze Hooge Principaalen, Hoogst derzelver serieuse attentie hebben laten gaan, en tot een object hunner deliberatien gesteld, het geen ter bevorderinge der Waterlossingen, en ontlastinge van het overtollig Binnenwater in deeze Provincie zoude kunnen verstrekken, en Ons de executie daar van op 't ernstigste gedemandeert.

Zoo is 't, dat Wy om aan deezen last te voldoen, en ter bereiking van het bedoeld einde, hebben goedgevonden de respective Gerechten van Grietenyen en Steeden door deezen te ordonneeren ende te gelasten, om alle Vaarten in hunne Districten, tot Waterlossingen dienende, zorgvuldig van alle Visschutten, Watergewassen, en van al het geene ter belemmering der uitstrominge kan dienen, te doen zuiveren, en zonder conniventie in deezen het gemeene welzyn te bevorderen, en hunne Ingezeetenen hier in tot hun pligt te houden, en op 't ernstigste te constringeeren, op dat Wy niet mogen genoodzaakt worden omtrent de nalaatige in deezen ten nadeele te disponeeren, en zulks ten hunnen kosten dadelyk te effectueeren.

En op dat niemand hier omtrent eenige onkunde voorwende, zal deezen alomme ter gewoone plaatzen worden gepubliceert en geaffigeert, want Wy zulks tot welzyn van den Lande alzoo verstaan hebben te behoren.

Aldus geresolveert op 't Collegie binnen Leeuwarden den 5 July 1775.

GENERALITEITS LANDEN.

De Hoog Mogende Staten Generael hebben op den 14 dezer Hooimaend een Placaet beraemd ter vernieuwinge der vorige Placaten tegen de Brandstigters, Doodslagers, Moordenaers, Roovers, Straetschenders Landlopers, Vagebonden, Bedelaers, Knevelaers enz. die zich onder den naem van Heidenen, Egiptenaren, of diergelyke ophouden, in of omtrent de Meyery van 's Hertogenbosch, het Overkwartier van Gelderland, in de Lande van Overmaze of andere Landen van de Generaliteit. Het Placaet zelve is aldus ingerigt: **GENERALIT. LANDEN.**

De Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden; Allen den geenen die deesen sullen sien of hooren leesen, salut: Doen te weeten, dat Wy in ervaaringe zyn gekoomen, dat niettegenstaande Onse voorige Placaaten tegen Brandstigters, Doodslaagers, Moordenaars, Roovers, Straatschenders, Landloopers, Vagabonden, Beedelaars, en Knevelaars, en andere diergelyke Delinquanten, onder de naam van Heidens, Egiptenaars of andersints, geëmaneert respectivelyk op den 4 Juny 1657, 11 Juny 1666, 28 April 1691, 20 October 1693, den 6 January 1707, den 12 January 1713, den 9 October 1723, den 14 October 1723, den 13 September 1725, en den 1 April 1738, ten opsigte van het apprehendeeren, te regt stellen en executeeren van alle de voors. Delinquanten, de voorgemelde Placaaten niet na behooren en worden geobserveert en nagekoomen, waar door het gebeurt, dat sig dergelyke Quaatdoenders daaglyks vermeerderen, en ophouden in en omtrent de Meyerye van 's Hertogenbosch, het Overquartier van Gelderland van Ons Ressort, als mede in de Landen van Overmaa- *Renovatie Placaet tegens de Brandstigters, Moordenaers, Doodslagers enz.*

GENERALIT. LANDEN.

ze Partage van deesen Staat, paalende aan veele andere vreemde Heeren-Landen, mitsgaders generaalyk in het District van de Generaliteit tot groot gevaar, schaade en overlast der goede Ingezeetenen en andere reisende Luyden aldaar.

Renovatie Placaet tegens de Brandstigters, Moordenaers, Doodslagers enz.

Soo is 't, dat Wy daar inne hebbende willen voorsien by vernieuwinge en ampliatie van de voorsz. Onse Placaaten, hebben geordonneert, gelast en gestatueert, soo als Wy ordonneeren, gelasten en statueeren by deesen.

I.

Eerstelyk, dat alle Officieren soo wel in de Generaliteit, als ook bysonder van de Steeden en Plaatsen in de Meyerye van 's Hertogenbosch, het voorsz. Overquartier, en opgemelde Landen van Overmaaze, alle Brandstigters, Moordenaars, Doodslaagers, Roovers, Straatschenders en andere Delinquanten, sonder eenige tydversuim, het zy aanstonds na het geperpetreerde feit, het zy daar na, het zy die ter Plaatse van het geperpetreerde delict gevonden worden, of daar buiten, sullen hebben te vervolgen, aan te grypen en vast houden, ook deselve Delinquanten buiten hunne respective Jurisdictien te vervolgen, aan te grypen en vast te houden, mits dat deselve aanstonds daar na aan den Crimineelen Richter, ter plaatse van de apprehensie, sullen worden overgeleevert, by aldien sy aldaar hebben gedelinqueert; en in gevalle het feit of delict mogte begaan zyn onder de Jurisdictie van den vervolgenden Officier, dat deselve met kennisse en permissie van den Officier ter Plaatse van de apprehensie sullen gebragt worden, na die van het begaane delict, en aldaar in hegtenisse gestelt, op pœne at sy voor haar negligentie of nalaatigheid van haare bedieninge sullen werden gesuspendeert, of anders na bevind van saaken arbitralyk sullen worden gecorrigeert.

II.

En op dat de voorsf. Officieren hun niet en sullen

len kunnen ontschuldigen, dat sy geen genoegsaame Luyden by de hand hadden, die hun in het doen van de apprehensie souden konnen assisteeren, soo word wel expressselyk belast en bevoolen aan alle Onderdaanen en particuliere Persoonen indifferentelyk, die daar by, of omtrent zyn, dat sy de voorsz. Officieren, der selver Schutten, Booden, en dergelyke, hun des aansoekende, sullen gehouden zyn te assisteeren, en in het apprehendeeren de behulpsaame hand te bieden, op pœne van vyf en twintig Caroli guldens by ieder Persoon, die daar inne nalaatig of weigerig soude mogen zyn, te verbeuren.

GENERALIT. LANDEN. *Renovatie Placaet tegens de Brandstigters, Moordenaers, Doodslagers enz.*

III.

Dat aangesien ook ten hoogsten daar aan geleegen is, dat over alle delicten, bysonderlyk over Moorden, Doodslaagen, en dusdanige enorme faiten, de informatien op de versche daad werden genoomen en beleid ter plaatse daar de Moord, Doodslag, of ander delict is begaan, om dat dikwils na het verloop van tyd de compassie (die in het begin voor den Needergeslaagen was) daar na tot den Delinquant niet alleen overgaat, maar ook daar door de occasie komt te ontbreeken van de regte geschaapentheid van het begaane misdaad te agterhaalen, soo ordonneeren en statueeren Wy wyders, dat alle Officieren in hunne respective Districten van nu, en voortaan gehouden sullen zyn, om terstond, en soo haast als het delict sal geschied, en tot haare kennisse gekoomen zyn, de informatien daar over te beleggen voor den Gerechte in deselve hunne respective Districten, en voorts generalyk tot ontdekkinge van misdaaden en delicten te doen alle devoiren na Regten, Wetten en Placaaten van den Lande vereischt wordende, op pœne, dat over haare nalaatigheid ten deesen gestraft sullen worden, gelyk hier boven op het point van het apprehendeeren der Misdaadigers is gestatueert.

IV.

En op dat de te neemen informatien niet en moogen verminderen, of in eenige manieren belet wor-

GENERALIT. LANDEN.

Renovatie Placaet tegens de Brandstigters, Moordenaers, Doodslagers enz.

worden, het welk daar door gebeurt, dat de opgebooden Getuigen onder het Crimineel Gerigt, waar onder het delict of delicten zyn geperpetreert, of daar buiten woonende, seer difficiel en traag zyn in het koomen, en al gekomen zynde, van haare vacatien niet wordende beloond, seer onwillig zyn om de regte waarheid te getuigen, ja ook dat de gedagvaarde Getuigen seer dikwils uit geneegentheid, of vreese voor de Delinquanten, der selver Fauteurs, Vrienden, of alleen uit een verkeerde inclinatie om Boosdoenders te verschoonen, tegen haar gemoed en conscientie de waarheid verswygen, of anders verklaaren als de waarheid effectivelyk is, soo ordonneeren Wy hier meede ook wel expresselyk, dat de Getuigen die tot het geeven van getuigenisse der waarheid of tot het recolleeren der selver, sullen ontbooden worden, van haare vacatien en kosten, die sy in het geeven van de voorsz. getuigenisse der waarheid hebben gesupporteert, by provisie aanstonds sullen worden voldaan door de respective Officieren, na voorgaande tauxatie van de Commissarissen van den Geregte, ter welkers overstaan de informatien sullen weesen beleid, en soo wanneer iemand de waarheid uit reedenen hier vooren gemeld, ter quaader trouwe sal verswygen, of valschelyk tegen syn beeter weeten getuigen, sal tegens deselve crimineelyk moeten worden geprocedeert, tot soodanige condigne straffe, als na vereisch van saaken sal bevorden worden te behooren.

V.

Lastende en beveelende tot dien einde aan alle Regters en Schepenen in Crimineele saaken, dat sy nopende de Processen, waar inne by edicte en in contumaciam word geprocedeert, sullen gehouden zyn te doen goed en kort Regt, en indien sy bevinden, dat de Delinquanten zyn notoire Moordenaars of Brandstigters, dat sy het selve by haar te geeven Vonnisse sullen hebben uit te drukken, en den Gecontumaceerde, des noods, Voogelvry verklaaren, en dat den genigen die soodanige gedeclareerde Delin-

linquant, 't zy leevendig of dood, in handen van de Justitie sal koomen te brengen, daar voor door Onsen Ontfanger of Rentmeester van Onse Domeinen van het *District* daar de overleevèring geschied, na voorgaande authorisatie van den Raad van Staate, sal betaald worden een Præmie van honderd gulden.

GENERALIT. LANDEN.

Renovatie Placaet tegens de Brandstigters, Moordenaers, Doodslagers enz.

VI.

Verbiedende en interdiceerende meede wel expresselyk alle Ingezeetenen, soo in de Steeden, als ten platten Lande eenige Brandstigters, Moordenaars, Doodslaagers, of andere Delinquanten, hier vooren vermeld, met hun weeten te herbergen, deselve te eeten of te drinken te geeven, behulpelyk of gunstig te zyn, of met deselven eenige conversatie te houden, maar ordonneerende ter contrarie, dat deselve gehouden sullen zyn deselve aanstonds aan den Officier van de Plaatse aan te brengen, alles op pœne niet alleen van vyftig gulden te verbeuren by een ieder die daar aan soude moogen contravenieeren, maar ook boven dien, dat de meermaalige Contraventeurs met verdubbelinge der voorsz. boete, ja selfs na vereisch van saaken arbitralyk gestraft sullen worden.

VII.

En op dat de Waarden, Herbergiers, en andere Inwoonders onder pretext van eenige onweetenheid hun niet en souden konnen ontschuldigen, soo word aan deselve verbooden vreemde suspecte Persoonen, soo wel Militaire als andere, niet voorsien weesende van behoorlyke Pasporten of Attestatien van hunne Woonplaatse, hanteeringe en goed gedrag in hun Huisen tot Nagtherberge te ontfangen, hun te geeven te eeten, te drinken, en te logeeren, en in tegendeel gelast deselve aan te brengen, of bekend te maaken aan de Officieren, Regeerders, of Wagten der respective Plaatsen, op pœne van vyf en twintig Caroli guldens voor de eerste reise by de Contraventeurs te verbeuren, en voor de tweede met Bannissement, of andersints ten goeddunken van de Regters gestraft sullen worden, sonder dat

sy,

GENE-RALIT. LAN-DEN.

Renovatie Placaet tegens de Brandstigters, Moordenaers, Doodslagers enz.

sy, of alle anderen hier boven gemeld hun sullen moogen ontschuldigen onder het voorwendsel van dat sy vreesden afgebrand te sullen worden, of anderſints in eenige schaade te vallen, uit den hoofde, van dat sy de voorsz. Delinquanten, of andere Quaatdoenders en Moetwilligers hadden ontdekt, aangebragt, of dat sy die hadden helpen vervolgen en vangen, soo verklaaren Wy, dat in sulken geval iemand met 'er daad afgebrand wordende, of andersints desweegen in schaade vervallen zynde, deselve schaade, na examinatie en begrootinge daar van te doen door het Geregte der Plaatse alwaar het selve soude moogen voorvallen, aan hun sal vergoed worden door de Gemeentens van de respective Jurisdictien in dewelke soodanige schaade voorgevallen sal zyn.

VIII.

Overmits ook bevonden word, dat veele der voorsz. Moordenaars, Doodslaagers, Brandstigters, Roovers en andere diergelyke enorme Delinquanten haar selve met de vlugt begeeven op andere vreemde Heeren-Landen, paalende aan Ons Territoir, soo in de Generaliteit, als bysonder in de Meyerye van 's Hertogenbosch, de drie Landen van Overmaaze, mitsgaders Ons Ressort van het voorsz. Overquartier van Gelderland, en hun aldaar ophouden.

Soo is 't, dat Wy meede belooven een Præmie van vyftig gulden, door Onse voorsz. Ontfanger of Rentmeester der Domeinen, na voorgaande authorisatie van den Raad van Staate, te betaalen aan den Officier, die op soodanige vreemde Plaatsen woonende, den ontvlugten Moordenaar, Doodslaager, Brandstigter, Roover, of andere diergelyke enorme Delinquant in handen van den Crimineelen Officier, onder wiens Jurisdictie van Onsen Ressorte het delict begaan is, sal hebben overgelevert, gelyk daar tegens ook by deesen geauthoriseert worden, alle Onse voorsz. Officieren, ter requisitie van vreemde Officieren, alle Delinquanten, die uit de voorſ. vreemde Landen onder het District

van

van de Generaliteit koomen te vlugten, en hun aldaar ophouden, te apprehendeeren, en deselve alsdan aan de vreemde requireerende Officieren over te leeveren.

GENERALIT. LANDEN.

IX.

Renovatie Placaet tegens de Brandstigters, Moordenaars, Doodslagers enz.

En aangesien mede bevonden word, dat de voorsz. Brandstigters, Moordenaars, Roovers, Straatschenders, Dieven en Knevelaars, onder den schyn van arme Passanten en Beedelaars langs het Land loopen, hun aldaar ophouden en geleegentheid neemen om Brandstigteryen, Moorden, Dieveryen, Knevelaryen en dergelyke, haare misdaaden veiliger te konnen uitwerken.

Soo is 't, dat Wy ook hebben goedgevonden te statueeren, ordonneeren en verklaaren, gelyk Wy doen by deesen, dat generalyk alle de Beedelaars of Schooyers, Vagebonden en Leediggangers, niet geboortig onder het Ressort van deesen Staat, uit het selve Ressort sullen hebben te vertrekken binnen veertien dagen na de Publicatie deeser, op poene van gegeesselt te sullen worden by Ordonnantie van de Justitie der Plaatse, alwaar sy sullen gevangen worden voor de eerste reise, en op poene van andere arbitraale Lyfstraffe voor de tweede reise; voorbehoudens nogtans, dat in gevalle die Beedelaars, Schooyers of Vagabonden, sullen bevonden worden begaan te hebben eenige Knevelaryen en overlast op of tegens eenige van Onse goede Ingezeetenen, die selve deswegens ook voor de eerste reise met geesselen en brandmerken sullen gestraft worden, en in gevalle van grove delicten, met een exemplaare leevens straf, verklaarende voor Vagabonden en Leediggangers alle die, de welke niet en zyn in eenigen Dienst, nogte Ambagt, of Neering doende, of niet en hebben de middelen om eenigsints te konnen leeben, uitgesondert alleen waarlyk arme Passagiers, continueerende onophoudelyk hunne reise, en voorsien weesende van behoorlyke Pasporten van haare Overigheid of Magistraaten van de Plaatsen hunner wooningen.

X.

GENERALIT. LANDEN.

Renovatie Placaet tegens de Brandstigters, Moordenaers, Doodslagers enz.

XIV.

En om de voorzeide apprehensie te bevorderen en te faciliteeren, beveelen Wy aan alle Officieren, Magistraaten en Regeerders der Steden en van het platte Land respectivelyk te doen en te doen doen, ten minsten alle maanden eens, en dikwylder, soo de nood sulkx soude vereisschen, soo by daage als by nagte, de Ronde en Patrouillen, langs de groote en andere weegen, gelyk meede te visiteeren de suspecte Plaatsen, Huisen en Herbergen; voorts te apprehendeeren de voorsz. Vagabonden, Schooyers, Beedelaars, het zy Vreemdelingen of geboortig onder Ons Territoir, dewelke loopen van de eene Plaats na de andere, insgelyks toelaatende aan alle Onse Onderzaaten, te apprehendeeren de voorzeide Schooyers en Beedelaars, met conditie van die daadelyk te overleeveren aan den Officier der Plaatse, alwaar sy geapprehendeert sullen zyn, om die te straffen in gevolge den teneur van deesen Placaate.

XV.

Wy willen en begeeren verder, dat in gevalle de voorsz. Officieren, Wethouderen, of andere Ingezeetenen der Steden of ten platten Lande gewaar wierden, dat een menigte der voorzeide Schooyers, Beedelaars en Vagabonden, ook Egiptenaaren of Heidenen, hun by een vergaderde tot ses of meer in het getal Manspersoonen, om het Land te doorloopen, en dat sy daar eenige Knevelaryen, overlast of diergelyke ongeregeltheden deeden, deselve sonder tydverlies de Klok doen kleppen, of de Trommel slaan om de Ingezeetenen met Wapenen by een te doen vergaderen, en te agtervolgen de voorzeide Schooyers, Beedelaars en Vagabonden of Egiptenaaren, en hun te vangen, is het saaken dat het moogelyk is, en hun te doen straffen op den voet van deesen tegenwoordigen Placaate, en soo het gebeurde, dat de voorsz. Landloopers, Egiptenaaren en Vagabonden, en Beedelaars, eenige resistentie of geweld quaamen te doen, en met Schietgeweer voorsien waaren,

au-

authoriseeren Wy de voorsz. Officieren, en alle die hun sullen assisteeren, soodanige resistentie of geweld, met geweld en de Waapenen die sy hebben teegen te gaan, en de voorsz. Landloopers, Egiptenaars, Vagabonden en Beedelaars (soo sy deselve anders niet magtig kunnen worden) te mogen quetsen en dooden, sonder dat syluiden daar over aanspreekelyk of calangabel sullen zyn, en by aldien de Troup of Bende der voorgemelde Schooyers, Bedelaars, Vagabonden, Egiptenaars of Heidenen grooter mogte weesen als het getal van ses Manspersoonen, of soo de selve uit minder getal bestonden, en dat by den een of den ander eenig Schietgeweer soude bevonden worden, deselve alle sullen werden gegeesselt en gebrandmerkt, en dat die geen van hen, die met gelaade Schietgeweer by sig sal bevonden worden, sonder conniventie met de dood sal worden gestraft.

GENERALIT. LANDEN.

Renovatie Placaet tegens de Brandstigters, Moordenaers, Doodslagers enz.

XVI.

En om het heilsaam oogmerk van dit Ons Placaat te meerder te bevorderen en te bereiken, en de geene, die de voorzeide apprehensie sullen doen, aan te moedigen, ordonneeren Wy, dat alle die hun in het vervolg van eenige der voorsz. Vagabonden, Landloopers en Delinquanten sullen hebben gesteld, en een of meer van deselve aangetast, en gevangen sullen hebben, sulks dat die in Gevankenisse gebragt, en geëxecuteert worden, genieten sullen tot een Præmie de somme van een honderd guldens voor ieder van de voorsz. geapprehendeerde Delinquanten, mits deselve zyn Vreemdelingen, en van buiten ingekoomen, waar voor meede gehouden sullen worden die jaar en dag geen vast domicilie hebben gehad, maar met Vagabonden en Landloopers ten platten Lande hebben omgeswörven, hoe seer deselve anders in het District van de Generaliteit mogten zyn gebooren; en mits de voorsz. Delinquanten sig schuldig hebben gemaakt

GENERALIT. LANDEN.

Renovatie Placaet tegens de Brandstigters, Moordenaers, Doodslagers enz.

aan Brandstigtingen, Moorden, Rooveryen, Huisbraaken en Knevelaryen, dat is Dieveryen, met geweld of bedreiging gepleegt, welke voorsz. Prœmien aanstonds sullen worden betaald door Onsen Ontfanger of Rentmeester der Domeinen, op Copien van de Vonnissens teegens soodanige Gevangenen geweesen, en op een gerigtelyke Verklaaringe, van dat by deselve geen Geld of Goederen zyn gevonden geworden, om die Præmien daar uit te verhaalen, en sulks na voorgaande authorisatie van den Raad van Staate, en sullen voor deselve Præmien in deeser voegen worden verdeelt, te weeten, den Officier, indien het Exploit gedaan is onder syn directie en vervolging, sal hebben de eene helfte, en de wederhelfte gelykelyk sal gedeelt worden onder de geene die hen sullen hebben geassisteert, en soo wanneer het soude moogen gebeuren, dat by het doen van eenige der voorsz. Exploiten geenen Officier present waare geweest, soo sal den eersten Aanvanger der voorsz. Exploiten vooruit hebben een derdendeel van de voorsz. Præmien, en sullen de overige twee derdedeelen van de voorsz. Præmien onder de verdere Assistenten egalyk werden gedeelt.

XVII.

Wy ordonneeren en beveelen laatstelyk, om de Crimineele Officieren des te meer te animeeren tot de uitvoeringe en exacte nakoominge van den inhoud van dit jegenwoordig Placaat, dat boven de voorsz. Præmien aan deselve Officieren respectivelyk door Onsen Ontfanger of Rentmeester der Domeinen voornoemt, na voorgaande auhorisatie van den Raad van Staate, sal betaald worden, tot een soulaas van de Crimineele kosten, dewelke sullen koomen te vallen, in het detineeren, het procedeeren en executeeren van de Delinquanten in het voorgaande Art. gemeld, als meede van de Beedelaars, die uit hoofde van dit Placaat gestraft sullen worden, voor een Persoon met de dood ge-

straft

ſtraft wordende twee honderd guldens, voor een Perſoon met mindere ſtraffen, doch egter altoos aan den lyve geſtraft honderd guldens, welverſtaande, dat voor Beedelaars in gevolge van dit Placaat, ſonder figuur van Proces alleen met een Geeſſeling geſtraft, maar ſal betaald worden vyftig gulden, te betaalen de helfte tot laſte van Onſe Domeinen, en de weederhelfte tot laſte van het Quartier, Land of Diſtrict, in het welk de executie geſchieden ſal, ſonder derhalven iets anders of meerder het zy van den Lande, of van de reſpective Gemeentens der Steeden of Dorpen, in dewelke die executien geſchieden, te moogen eiſchen of ontfangen, op pœne van het dobbel van dien te verbeuren door den geenen, die ſulks ſal hebben onderſtaan te doen.

GENERALIT. LANDEN.

Renovatie Placaet tegens de Brandſtigters, Moordenaers, Doodſlagers enz.

En op dat deeſe Onſe goede intentie, ordre en beveelen punctueelyk worden geobſerveert en nagekoomen, en niemand hier van eenige ignorantie koome te prætendeeren, begeeren Wy, dat deeſen Onſen Placaate alomme in het Reſſort van de Generaliteit gepubliceert en geaffigeert ſal worden, ter plaatſe daar het behoord en daar men gewoon is ſoodanige publicatie en affixie te doen, alſoo Wy het ſelve ten dienſte van den Lande bevonden hebben alſoo te behooren.

Aldus gedaan ter Vergaderinge van de hooggemelde Heeren Staaten Generaal, den 14 July 1775.

Was geparapheert

R. SLOET, vt.

Onder ſtond,

Ter ordonnontie van deſelve.

Geteekent

F. FAGEL.

VERANDERINGEN ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

ZUTPHEN. In 't laetst van de afgelopene Zomermaend is op deszelfs adelyk huis Hakfort, een uer van deze Stad in het Schoutamt Zutphen gelegen, na eene ziekte van eenige dagen overleden Jr. *Fredrik Borchard Lodewyk* Baron *van Westerholt*, Heer van Hakfort, Beschreven in de Ridderschap dezes Graefschaps.

HAERLEM. De Heer Mr. *Aelst van der Hoolck de Bruyn*, Raed en regeerend Schepen dezer Stad, heeft voor de Staten dezer Provincie den eed afgelegd als Hoofdschout dezer Stad, in plaetse van den Heere Mr. Jan Fredrik Parvé.

'sGRAVENHAGE. Den 30 dezer Hooimaend is alhier, na een langdurige ziekte, in den ouderdom van ruim 51 jaren overleden, de Heer Mr. *Philippus Matthias Mestre*, Oud-Burgemeester, regeerend Schepen, en Colonel van de Schuttery dezer Stede enz.

Ook heeft de Prins Stadhouder tot Meesterknaep van Holland en Westvriesland aengesteld Jr. *Jacob Jan* Graef *van Wassenaer*, Heer van Wassenaer en Opdam, in plaetse van Jr. Jacob Philip van Boetzelaer, die onlangs tot Lieutenant Houtvester benoemd is.

LEIDEN. Ingevolge de verkiezinge van zyne Doorluchtige Hoogheid de Prins Erfstadhouder, zyn op den 25 dezer Maend tot Schepenen dezer Stad aengesteld de Heeren Mr. *Hendrik Balthasar van Halteren*, Mr. *Abraham van Alphen*, Mr. *Bernhard Pieter van Snakenburg*, Mr. *Adriaen van Heusden*,

den, Mr. *Jan Crucius*, Mr. *Hendrik Twent*, Mr. *Johan Andreas Cunæus* en Mr. *Jacob Balthasar Douw*; zynde de ses laetstgemelde Heeren tot Schepenen-Commissarissen over de Gemeenelands-Middelen aengesteld.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMPTENAERS, ENZ.

Ook hebben de Ed. Gr. Agtb. Heeren Curateuren over 's Lands Universiteit alhier en Burgemeesteren dezer Stad, tot Hoogleeraer aen deze Universiteit beroepen, den Hooggeleerden Heer *Johan David Hahn*, A. L. M. Med. & Philos. Dr. Chemices, Botanices, Medicinæ & Philosophiæ, nec non Physices experimentalis Professor te Utrecht, tot Professor Medicinæ practicæ & Chemiæ; en den Hooggeleerden Heer *Nic. Georg. Oosterdyk Johansz.*, Med. Dr. Medicinæ, Praxeos, Chemices & Botanices Professor te Harderwyk, tot Professor Medicinæ Theoreticæ, en zulks in de plaetsen van de Hooggeleerde Heeren Adrianus van Royen en Hieronymus David Gaubius, die uit hoofde van derzelver hooggevorderde jaren en ligchaemszwakheden, hun ontslag van het waernemen hunner Waerdigheden verzogt en bekomen hebben.

AMSTELDAM. Den 21 dezer Maend is door den Ed. Agtb. Oud-Raed tot Burgemeester dezer Stad verkoren de Heer Mr. GERARD NICOLAESZ. HASSELAER, in plaetse van wylen den Heer Mr. Daniel Deutz.

ROTTERDAM. Zyne Doorluchtige Hoogheid de Prins Erfstadhouder, heeft op den 8 dezer Maend uit eene overgeleverde Naemlyst tot Raed in de Vroedschap dezer Stad verkoren, den Heer Mr. *Isaac van Teylingen*, Oud-voorzittend Schepen, in plaets van wylen den Heer Oud-Burgemeester Mr. J. Meerman.

Verders is den 12 derzelfden Maend, in den ouderdom van byna 81 jaren, overleden, de Heer Mr. *Johan Steenlak*, Oud-voorzittend Scheepen dezer Stad.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMPTENAERS, ENZ.

BRIELLE. Den 17 dezer Maend is, op aenpryzinge van zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prinse-Stadhouder, tot Raed in de Vroedschap dezer Stad aengesteld de Heer *Pieter Graefland*, in plaets van wylen den Heer Oud-Burgemeester Mr. Theodorus Beels.

ALKMAER. Ter Vergadering van Haer Ed. Gr. Mogende heeft de Heer Mr. *Willem Winder*, Oud-Burgemeester en Raed in de Vroedschap dezer Stad, den eed afgelegt als Dykgraef van de Uitwaterende Sluizen in Kennemerland en Westvriesland, in plaetse van wylen den Heer Dr. *Johannes Menssingh*.

MEDENBLIK. Den 26 dezer Maend is op gunstige aenpryzinge van zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prinse Erfstadhouder, in plaets van wylen den Heer Burgemeester Nicolaes Agricola, tot Burgemeester dezer Stad dezen loopenden jare benoemd de Heer CORNELIS ROOTJES.

VLISSINGEN. Uit eenen Naemlyst door Hoofdparticipanten overgeleverd, is door den Prinse Erfstadhouder, in 't begin van deze Hooimaend tot Bewindhebber der Oost-Ind. Maetschappye ter Kamer Zeeland verkoren, de Heer *Adriaen Jan* Baron *van Borsselen*, Raed in de Vroedschap dezer Stad, en zulks in de plaets van wylen den den Heer Mr. Jacob van der Manderen; gelyk ook in 't laetst derzelver Maend de Heer Mr. *Jan Cornelis van Hoorn*, insgelyk Raed in de Vroedschap dezer Stad, in de plaets van deszelfs Vader den Burgemeester Nicolaes van Hoorn, die daer van vrywillig afstand heeft gedaen, gelyk ook de gem. Heer *Jan Cornelis van Hoorn*, zynen post als Bewindhebber der W. I. Maetschappy heeft nedergelegd.

UTRECHT. De Hoog Eerw. en Hooggeleerde Heer

Heer *Gysbertus Matthias Elsnerus*, S. S. Th. Doctor, Professor in de Heilige Godgeleerdheid op deze Hooge School en Predikant der Gereformeerde Nederduitsche Gemeente alhier, is den 7 dezer Hooimaend te Jutphaes na by deze Stad, aen eene borstziekte van weinige weken, in den ouderdom van 77 jaren en 3 maenden overleden.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

GOES. Den 24 dezer Hooimaend, zynde den gewoonen dag der Regeeringsveranderinge, zyn volgens verkiezinge van den Erfstadhouder uit eenen overgegeven Naemlyst tot Burgemeesteren aengesteld de Heeren Mr. LAURENS PIETER VAN DEN SPIEGEL en JOHAN ISEBREE; tot Scheepenen, de Heeren Mr. *Johan Adriaen van Dort*, *Adolph Ossewaerde*, Mr. *Willem Canisius*, *Bernardus Rimmers*, *Ziewerd Diederik van der Bilt*, Mr. *Wilhelm Christiaen de Crane*, *Johan Abraham Eversdyk*, *Cornelis van Citters van Bruëlis*. Vervolgends zyn door Burgemeesteren en Raden dier Stad tot Weesheeren aengesteld, de Heeren Mr. *L. P. van den Spiegel*, *Willem Beyaerd Wz.*, *Johan Couwens*, *Johan Pieter Dassevael*; tot Commissarissen van 't Landrecht, de Heeren *Zacharias Coenraeds*, Fiscael, *Leyn Dykwel*, *Boudewyn Verselewel van der Bilt* en *Nicolaes van Steveninck*; Commissarissen van Kleine Zaken, de Heeren *François de Keyzer*, Voorzittende, *Maximus de Meyer*, *Pieter Ossewaerde* Pz. Dr. *Cornelis Egte* en *Johannes Balduinus Petræus*.

LIST

LYST DER PRYZEN VAN VERSCHEIDE PRODUCTEN ONZES LANDS.

Rotterdam den 24 July.		*Rotterdam den 24 July.*	
	by de Z. Zak		by 't Last
TARW Zeeuwſ. Witte	24 a 28½ ß	KOOLZAED Nieuwe	36 a 41½ £
—— Blauwe dito	22 a 24 ß	PAERDEBOONEN	18 a 19 £
—— Zomer dito	20 a 23 ß		
ROGGE Zeeuwſche	14 a 17 ß		by den Steen.
	by 't Last	VLAS Allerbeſt	43 a 44 ſt.
		—— Beſt	34 a 35 ſt.
BOEKWIT, op 152 ℔	26 £	—— Ordinair	30 a 21 ſt.
GERST Wint. Nieuwe	18½ a 19 £	—— Gemeen	28 a 29 ſt.
HAVER Zeeuwſ.	12 a 15 £	—— Slegt	26 a 27 ſt.

10 July, wierdt in Publique Veyling verkogt te Amſteldam ruim 100 Laſt Caapſe Tarw, wegende op de Amſt. kleene Schaal 137 a 138 ℔ van 220 tot 225 ggl. het Laſt.

En 17 dito, de nog reſteerende, wegende van 135 tot 138 ℔ van 222 tot 228 ggl. idem.

NIEUWE NEDERLANDSCHE JAERBOEKEN,

AUGUSTUS.

MDCCLXXV.

GELDERLAND.

ARNHEM.

'T Was in den nagt tuſſchen den 13 en 14 van Herfſtmaend des jaers 1773. wanneer ten huize van den Secretaris *Jan Hendrik Swartz*, in den Dorpe van Bergen, in Puiſſiſch Gelderland gelegen, door eene ganſche bende Booswichten, een geweldadige huisbraek en dief-ſtal gepleegd wierdt. De man van den huize, gem. *Swartz*, door het gerucht der brekers, die reeds tot voor zyn ſlaepvertrek waren gekomen, ontwaekt en uit den bedde zynde geſprongen, wierdt door twee *karels*, het aengezigt met zwart floers of *zyde* bedekt hebbende, aengegrepen, en raekte met dezelven handgemeen, zo dat aen eenen van hun het floers of zyde van het aengezigt afviel, waer door hy by het Lamplicht, 't welk in het vertrek was, voor den Jood *Meyer Iſaaks*, te Vierlinxbeek woonachtig, erkend wierdt. Inmiddels *Swartz*, voor de overmagt moetende bukken, wierdt benevens zyne Vrouw en twee dienſtbeiden aen handen en voeten gebonden; waerop de Booswich- ARN-HEM.

ARN-HEM. wichten, tafels, kasten, laden opengebroken hebbende, hunne voorgenomen dieftallen uitvoerden, en met den buit vertrokken. Eene der Dienstmeiden hierop eerst zich zelve, daerna ook haren meester, meesteres en de andere dienstmeid los gemaekt hebbende, klopten zy de bueren en 't gansche dorp op en deeden de klok trekken, aen allen het voorgevallene verhalende, als mede hoe zy den gem. *Meyer Isaaks* hadden erkend. Hier op zondt men terstond naer Vierlinxbeek, en gaf van de zaek aen het Gericht kennis, met dat gevolg, dat gem. *Meyer* nog dien zelven nacht tusschen twee en drie ueren gevat, in bewaringe gesteld, en vervolgends te Grave in hegtenis gebragt is. De Gevangen hier op voor den Hooge Vierschaer der Stad Grave en Landen van Cuyk te regt gestelt zynde, hadt de stoutheid van alles met styve kaken te ontkennen, tot dat hy den 1 van Hooimaend 1774, daegs na een scherper onderzoek, welke matig was en ook door eene flaeuwte van den beschuldigden was afgebroken, op zyn eigen verzoek en vrywillig buiten pyn en banden tot eenige, schoon met leugens doormengde, bekentenisse is gekomen.

Dit niet tegenstaende vervoegde zig de Huisvrouw van gem. gevangen, *Eva Marcus*, by een Smeekschrift aen de Algemeene Staten, te kennen gevende, „ dat zy suppliante tot haere „ uiterste surprise, en niet dan met de grootste „ aendoening hadt moeten ondervinden, dat het „ aen den Geregte van Vierlinxbeek hadt kunnen gelusten om der suppliantes gemelde man, „ offschoon niets, hoe genaemd, misdreven hebbende, des nagts tusschen den 13 en 14 September van het gepasseerde jaer 1773, wan-

„ neer

„ neer hy met de Suppliante te Bed lag, feytelyk te doen apprehendeeren niet alleen, maer ook om daerenboven gemelde des Suppliantes Man eerst te Vierlinxbeek voornoemt, en daer na binnen de Stad Grave te doen confineeren, en den selve even als een crimineele Booswigt ganisch en al te houden buiten acces, en fulks alles op pretens fundament, dat der Suppliantes meergemelden Man op den bovengemelde nagt de klokke circa twaelf ueren met noch verscheide andere Persoonen, sig niet ontsien soude hebben om met geweld in te breeken in het Huis van Johan Hendrik Swarts, Secretaris binnen den Dorpe van Bergen in Pruissisch Gelderland, en voorts met nog een ander syner soo genaemde Complices, wiens aengesigt, soo wel als dat van des Suppliantes Man, soude zyn bedekt of vermomt geweest met een Floers, den voornoemde Secretaris Swarts, die door het gemaekte rumoer uit syn Bedde soude weesen opgestaen, en der Suppliantes Man met syne soo genaemde Complices te gemoed soude gekomen zyn, aen te grypen, alles met dat gevolg, dat des Suppliantes Man door die attacque en de resistentie van gemelde Secretaris het voorsz. dekfel of Floers soude weesen quyt geraekt, en op die wyse aen den selven Secretaris en dessels Huisvrouwe Ludovica Steurs, door het faveur van eene in de Kamer brandende Lamp soude zyn kenbaer geworden; als meede, dat vervolgens een van syne soo genaemde Complices den voornoemde Secretaris Swarts met een swaer Instrument soude hebben voor het Hoofd ge-ARNHEM.

 slae-

ARN-HEM.

„ slagen, sodanig dat deselve ter aerde soude
„ syn nedergevallen.

„ Dat voorts deselve Secretaris almede aen
„ handen en voeten soude weesen gebonden, en
„ dat wyders andere van die soo genaemde Com-
„ plices de evengemelde Huisvrouwe van voor-
„ noemde Secretaris van het Bedde souden heb-
„ ben afgetrokken, en insgelyks aen handen en
„ voeten geknevelt, terwyl weder een ander
„ de twee Dienstmeiden op een gelyke wyse
„ in haer Slaepkamer soude hebben vastgebon-
„ den, en dat laetstlyk verscheide Tafels, Ca-
„ binetten en Laeden door hun souden weesen
„ in stukken geslagen, en dat sy daer uit, be-
„ halven een groote quantiteit Winkelwaren en
„ andere Effecten, gestoolen en weggevoerd sou-
„ den hebben eene merkelyke somme gelds, nader-
„ hand op den 15 September 1773 door voorn.
„ Swarts en desselfs Huisvrouw berekent op
„ vyf en seventig Ducaeten, een Carolina, een
„ halve Ryder en circa dertien honderd guldens
„ harde Hollandsche Munt, alles volgens Inven-
„ taris daer van in de Procedures, breeder in de
„ voorsz. Requeste vermeld, door den Amptman
„ der Stad Grave en Lande van Cuyk R. O.
„ overgelegd.

„ Dat wel den voornoemden Secretaris Swarts
„ en desselfs meergemelde Huisvrouw, de voorsz.
„ gebeurtenisse in diervoege hadden opgegeven
„ en verklaert; dan dat de Suppliante niet vol-
„ komen gerustheid aen haer Hoog Mog. konde
„ verseekeren, niet alleen dat de depositie van
„ voornoemde Swarts en syne Huisvrouw, im-
„ mers ten regarde van der Suppliantes Man

„ ten

" ten eenemael was benyden de waerheid, en ARN-
" sig selven op verscheide respecten ten sterksten HEM.
" contradiceerde, maer dat ook boven dien by
" een accuraet en onzydig examen van de Stuk-
" ken door des Suppliantes voornoemde Man in
" gemelde Processe tot probatie van syn volko-
" mene onschuld, hoe seer ten overvloede ge-
" produceert, middagklaer soude konnen blyken,
" dat het selfs eene volstrekte onmogelykheid was,
" dat deselve sig aen perpetratie van het voorsz.
" delict soude konnen hebben schuldig gemaekt,
" als zynde daer uit evident, dat der Supplian-
" tes gemelde Man ten tyde voorsz. des avonds
" de klokke circa tien uren was geweest te Vier-
" linxbeek in syn Huis, en daer niet weder uit
" was gegaen voor de door het Geregte van Vier-
" linxbeek in voege voorsz. feytelyke gedaene
" apprehensie.

" Dat de Suppliante sig mitsdien wel geflat-
" teert hadde, dat de begaene misslag seer schie-
" lyk soude worden ontdekt, en dat haer onge-
" lukkige Man eerlang wederom gesteld soude
" worden op vrye voeten, dan dat ter contrarie
" den Advocaet van het hooge Officie der Stad
" en Lande van Cuyk, met naeme Charles
" Hengst, niets hadt onbesogt gelaten om die
" saek te pousseeren tot het uiterste, en des
" Suppliantes gemelde Man geduurende den loop
" der voorsz. Procedures te behandelen op een
" manier, welke niet alleen deselve Procedures
" in verscheiden opsigten laboreeren deedt aen
" notoire nulliteit en informaliteit, maer dat ook
" daerenboven soo ongehoord en schreeuwende
" was, dat de Suppliante met volle fiducie ver-

ARN-HEM. „ meende te mogen vaststellen dat daer van nimmer eenig voorbeeld in deese vrye Republicq onder de Regeeringe van haere Hoog Mog. soude hebben geëxteert; versoekende de Suppliante, om reedenen in de voorsz. Requeste in het breede geallegeert, dat het haer Hoog Mog. goede geliefte moge zyn aen den Raed van Braband aen te schryven, dat deselve de voorsz. saeke met alle naerstigheid sullen hebben tot sig te trekken, en deselve van fonden aen te videeren na regten; en wyders daer inne te procedeeren als na omstandigheid van saeken bevonden sal worden te behooren, immers en in alle gevalle, dat den Procureur Generael van Braband sal worden gelast sig ten spoedigsten verder op den toedragt der saeke te informeeren; en dat, hangende haer Hoog Mog deliberatie, en soo lange den Procureur Generael voornoemt sig is informeerende, de voorsz. Procedures mogen worden gehouden in staet en surcheance, mitsgaders dat daer van aen de Suppliante pro Deo en sonder refusie moge worden uitgegeeven Resolutie in forma, of dat in deese geheen moge worden soodanige andere voorsieninge als haer Hoog Mog. tot maintien van de Justitie ten nutte van der Suppliantes voornoemde Man, en tot troost van de Suppliante sullen oordeelen te behooren."

Haere Hoog Mogende besloten hier op by Resolutie van den 25 van Hooimaend 1753 dat Copie van dit Smeekschrift aen den Amtman en Hooge Vierschaer van de Stad Grave en Landen van Cuyk zoude gezonden worden, om daer-

op

op hunne Hoog Mog. te brengen, en dat in- ARN-HEM.
middels de voorſz. Procedure in ſtaet en ſurcheance zoude worden gehouden.

Ook hadt de Raed en Leenhove van Braband en Lande van Overmaze, op voorſtel van den den Advocaet Fiſcael van Braband, dat in voorgem. crimineele Procedures tegen den gem. Jood Meyer veele informaliteiten en wederregtelyke handelwyzen waren gepleegd by den Amman en Hooge Vierſchaer der Stad Grave en Lande van Cuyk aengeſchreven, en des noods gelaſt om niet verder voort te gaen, maer de ſtukken tot de voorſz. zake betrekkelyk ten ſpoedigſte aen welgem. Rade en Leenhove over te zenden. Dog de hooge Vierſchaer verzogt by eenen brief aen den Rade en Leenhove, van de overzending dier ſtukken verſchoont te mogen zyn, en gaven aen den Rade en Rekenmeeſteren der Domeine van zyne Hoogheid van het voorgevallene kennis met verzoek der nodige bevelen, hoe zig verder hier in te gedragen. De Raed en Leenhoven van Braband hun voorgaend bevel by eene tweede Reſolutie van den 25 van gem. Hooimaend 1774. vernieuwd en herhaeld hebbende, is door den *Domeinraed* en Rekenmeeſters van zyne Hoogheid, den Prinſe Erfſtadhouder, van het een en ander aen hunne Hoog Mogende kennis is gegeven en te gelyk verzogt: „ dat het hun Hoog Mog. behage moge den „ Rade en Leenhove van Braband en Lande van „ Overmaze aen te ſchryven en te gelaſten, om, „ hangende haer Hoog Mog. deliberatien over „ het gedaene verſoek ten naeme van Eva Mar„ cus, Huisvrouwe van den gevangene Meyer

 „ Iſaaks,

MEMORIE.

Zyne Hoogh. ſtelt voor deze zaek aen een onpartydig Gerechts-Hof op te dragen.

SYne Hoogheid geinformeert zynde geworden, dat Eva Marcus, Huysvrouw van Meyer Iſacks, Gedetineerde voor de Hooge Vierſchaar der Stad Grave en Lande van Cuyk, ſig wederom by Requeſte aan haar Hoog Mog. geaddreſſeert, en daar by verſogt heeft hoogſt derſelver ſpoedige dispoſitie op haare voorige Requeſte, houdende diverſe Pointen van beklag en vermeend beswaar over en omtrent de procoduren door den Ampsman der Stad Grave en Lande van Cuyk R. O. voor gemelde Hooge Vierſchaar tegens haar voornoemde Man geëntameert en gevoerd: En daar by teffens in overweeginge genomen hebbende, dat door het intuſſchen mede ontſtaane different over de bevoegthcid van den Rade en Leenhove van Braband, om van de Hooge Vierſchaare der Stad Grave en Lande van Cuyk ten fine van proviſioneele examinatie te requireeren overſendinge van alle de Stukken relatif tot de voorſz. crimineele procedures, (waar omtrent hooggemelde haar Hoog Mog. by Reſolutie van den eerſten December des gepaſſeerde jaars 1774 het berigt van den Raad der Domeinen van ſyn Hoogheid op het berigt van den Raade en Leenhove van Braband en Lande van Overmaze hebben gelieven te requireeren) de finaale afdoeninge der crimineele proceduures, ſoo tegens den voornoemde Meyer Iſacks als tegens de Meede-Gedetineerdens en beſchuldigde Complices voor de Hooge Vierſchaar der Stad Grave en Lande van Cuyk litispendent, nog lange ſouden konnen werden getraineert, heeft, om daar toe van hoogſt deſſelfs zyde geene occaſie te geeven, veel weiniger de cours der crimineele Juſtitie eenigſints te ſtremmen, niet willen afzyn by deeſen te declareeren.

Dat ſyne Hoogheid, voor ſoo verre hoogſt de-

selve als Jurisdictions-Heer der Stad Grave en Lande van Cuyk betreft, wel mag lyden, dat voor ditmaal, dog sonder eenige consequentie voor het vervolg, door haar Hoog Mog. een onpartydig Hof van Justitie werd benoemd, geauthoriseert en gedelegeert, om over het soo aan Meyer Isacks als aan de Meede-Gedetineerdens en beschuldigde Complices te laste gelegde delict, van sig schuldig te hebben gemaakt aan de geweldadige Huisbraak in de nagt tusschen den 13 en 14 September 1773. ten Huyse van den Secretaris Swarts te Bergen in Pruyssisch Gelderland gepleegt, finaal te erkennen, en daar inne soodanig te sententieeren als het selve Hof in goede Justitie sal bevinden en oordeelen te behooren, en dat ten dien einde den Amptman en Scheepenen der Hooge Vierschaar van de Stad Grave en Lande van Cuyk werden gelast, niet alleen om alle de Stukken van de deswegens gehoudene crimineele procedures, mitsgaders alle genoomene informatien, gedaane confessien en het geene verder daar toe relatif is, aan soodane gedelegeert Hof van Justitie over te senden, maar ook de voornoemde Gedetineerdens te doen overbrengen in de Gevankenisse van den selven Hove, of soodanig anders als haar Hoog Mog. tot spoedige expeditie van de crimineele Justitie in deesen best en raadsaamst sullen oordeelen.

ARTIKEL III.

Zyne Hoogh. stelt voor deze zaek aen een onpartydig Gerechts-Hof op te dragen.

Vertrouwende syne Hoogheid egter, dat haar Hoog Mog. geene swaarigheid sullen maaken om te gelyk meede te declareeren, dat al het selve geschied ongepræjuditieert syne Hoogheids regt van crimineele Jurisdictie over de Stad Grave en Lande van Cuyk, en sonder daar door eenigsints te avoueeren, dat in de bovengemelde crimineele procedures eenige excessen, nulliteiten of informaliteiten souden zyn begaan, gelyk meede dat hooggemelde haar Hoog Mog. de goedheid wel sullen gelieven te hebben, om, soo omtrent het laatste als in aansien van het ontstaane different over de al of niet bevoegtheid van den Raade en

Leen-

ARNHEM. Leenhove van Braband en Lande van Overmaze, om van den Amptman en Scheepenen van de Hooge Vierschaar der Stad Grave en Lande van Cuyk overſendinge der Stukken eener crimineele procedure te eyſſchen, nader ſoodanig te disponeeren en te reſolveeren als hoogſtdeſelve ſullen vermeenen te behooren.

De Gedeputeerden van deze gantſche zaek en de Memorie van zyne Hoogheid aen de Algemeene Staten verſlag hebbende gedaen, hebben hun Hoog Mog. by beſluit van den 6 van Sprokkelmaend dezes jaers 1775. goedgevonden en verſtaen: „ dat het Hof Provinciael van Gel„ derland te Arnhem ſal worden verſogt, ge„ committeert en gedelegeert, gelyk verſogt, ge„ committeert en gedelegeert wordt mits dee„ ſen, om, en hangende de deliberatien over „ het different tuſſchen het Officie-Fiſcael van „ Braband ter eenre, en de Raeden en Reeken„ meeſters der Domeinen van ſyne Hoogheid den „ Heere Prince van Orange en Naſſau, ter ande„ re zyde ontſtaen, met betrekking tot de al of „ niet bevoegtheid van den Raede een Leenho„ ve van Braband en Landen van Overmaze, „ om van den Amptman en Scheepenen van de „ Hooge Vierſchaer der Stad Grave en Lande „ van Cuyk te eiſſchen overſendinge der Stuk„ ken van eene crimineele Procedure, in dit „ ſinguliere geval en ſonder conſequentie in het „ vervolg, in naem en van wegen haer Hoog „ Mog. over het ſoo aen Meyer Iſacks als aen „ de Meede-Gedetineerdens en beſchuldigde „ Complices te laſte gelegde delict van ſig ſchul„ dig te hebben gemaekt aen de geweldige Huis„ braek in de nagt tuſſchen den 13 en 14 Sep„ tember 1773, ten huiſe van den Secretaris

„ Swarts

„ Swarts te Bergen in Pruissisch Gelderland ge- ARN-
„ pleegt, met het geen verder tot dit geval mog- HEM.
„ te specteeren, kennisse te neemen, en daer in
„ soodanig te handelen en sententieeren als het
„ voornoemde Hof Provinciael van Gelderland
„ in goede Justitie sal bevinden en oordeelen te
„ behooren.

„ Sullende ten dien einde den Amptman en
„ Scheepenen van den Gerigte der Stad Grave
„ en Lande van Cuyk worden gelast, gelyk ge-
„ last worden mits deesen, om op requisitie van
„ het Hof Provinciael van Gelderland niet alleen
„ alle de Stukken van de deswegens gehoudene
„ crimineele Procedures, mitsgaders alle genoo-
„ mene informatien, gedaene confessien en het
„ geen verder daer toe relatif is, of door het
„ gemelde Hof gerequireert mogte worden, aen
„ het selve over te senden, maer ook de voor-
„ noemde Gedetineerdens wel verseekert te
„ doen overbrengen in de Gevangenisse van den
„ selven Hove, welk Hof te gelyk versogt en
„ geauthoriseert wordt, om in geval van condem-
„ natoire Sententie tot exemplaire straffe, de-
„ selve ter executie te doen leggen, het zy in de
„ Stad Grave of elders, en ten overstaen van
„ soodanige Persoon of Persoonen, soo en in
„ diervoegen als voornoemde Hof het convena-
„ belst sal oordeelen te behooren.

„ Alles nogtans ongeprejudicieert wederzydse
„ sustenuen, als meede syne Hoogheids regt van
„ crimineele Jurisdictie over de Stad Grave en
„ Lande van Cuyk, en sonder daer door eenig-
„ sints te avoueeren, dat in de bovengemelde
„ crimineele Procedures eenige excessen, nulli-
„ teiten of informaliteiten souden zyn begaen."

Het

ARNHEM. Het opgedragen onderzoek en de regtspraek over deze zaek door het Hof van Gelderland zynde aengenomen, heeft Hooggem. Hof deze zaek uitgewezen door het volgend doodvonnis, het welk den 10 van deze Oegstmaend is ter uitvoer gebragt.

Sententie by d'Edele Mogende Heeren Raden des Furstendoms Gelre en Graafschap Zutphen gewesen tegens Meyer Isaaks, *en geëxecuteert binnen Arnhem den* 10 *Augustus* 1775.

Doodvonnis tegen Meyer Isaaks, *wegens huisbraek en diefstal.*

GEsien by den Hove des Furstendoms Gelre en Graafschaps Zutphen, als uyt kragt van Haar Hoog Mog. speciaele Resolutie van den 6 Febr. deeses Jaars versogte en gedelegeerde Rigters, de informatien van 's Heeren wegen genoomen over *Meyer Isaaks* in de wandeling *Geffen Meyer* genaamt, zynde van de Joodsche natie, oud na syn seggen 30 a 31 Jaaren en geboortig van Wykraad, dogh sedert lange Jaaren gewoont hebbende binnen den Dorpe van Vierlinxbeek, Gevange van den Amptman der Stad Grave en Landen van Cuyk, en thans uyt kragt van voorn. Resolutie en daar op gevolgde 's Hoves requisitie van den 15 April daar aan volgende gedetineerde op desen Hove;

Meede geleesen de voor de Hooge Vierschaar der gem. Stad Grave en Landen van Cuyk overgegevene en verhandelde stukken en bewysen, en wyders gesien syne confessien, mitsgaders gehoort 't rapport van den Heer Commissaris tot desselfs examen by den Hove gecommitteert,

Waar uyt gebleeken,

Dat hy Gevange, nevens anderen van syn mede complicen, sig aan geweldadige Huysbraak en Diefstal, soo in den Nagt tusschen den 13 en 14 September des Jaars 1773. ten huyse van den Secretaris Jan Hendrik Swartz in de Dorpe van Bergen, gelegen in Pruyssisch Gelderland, is gepleegt, heeft schuldig gemaakt,

Dat

Dat ten dien reguarde by de informatien en wyders en insonderheid meede by de eedelyke verklaaringen van voorn. J. H. Swärtz en desselfs Huysvrouw consteert,

ARNHEM. Doodvonnis tegen Meyer Isaaks, wegens huisbraek en diefstal.

Dat op gem. 13 September 1773. des avonds om streeks 11 uuren eene geheele Bende ten huyse van voorsz. J. H. Swärtz is gekomen, en aldaar met geweld door de agterdeur en vervolgens door de geute en binnendeur gebrooken zynde is gekomen in de gang van 't selve Huys digt by de slaapkamer van dukgem. Swärtz.

Dat als doen meergemelde Swärtz door 't gemaakte rumoer in de huyse wakker geworden en uit den bedde opgesprongen wesende, in of omtrent de deur van gem. syn kamer door twee persoonen, wier aangesigten met swart floers of zyde waren bedekt of vermomt, is aangegreepen en met deselve in voorn. kamer handgemeen geworden.

Dat een van deselve door die attacque en resistentie het deksel of floers van syn aangesigt zynde kwyt geraakt of afgezakt, daar door by voorn. Swärtz en desselfs Huysvrouw, terwyl 'er een lampe in die kamer was brandende, ten vollen is ontdekt en voor den Gevange duydelyk is erkent geworden.

Dat inmiddels gedurende dit worstelen een van des Gevangens verdere complicen toegeschooten zynde, den gem. Swärtz met een swaar instrument soodanig voor 't hoofd heeft geslagen en gekwetst, dat ter aarde is nedergevallen, wanneer als [illegible]en aan handen en voeten gebonden is.

Dat al mede sommigen van die bende de Huisvrouw van dukgem. Swärtz van 't bedde getrokken en insgelyks aan handen en voeten gebonden en geknevelt hebben.

Terwyl al verder door anderen van dieselve bende de twee dienstmeyden van Swärtz in haar slaapvertrek op gelyke wyse als haar Meester en Meesteresse zyn gehandelt en aan haar 't gebruik van

ARNHEM. den en voeten door middel van gelyke bindinge is benomen geworden,

Doodvonnis tegens Meyer Isaaks, *wegens huisbraek en dieffstal.*

Dat dit verrigt wesende deese Boosdoenders verscheide Tafels, Cabinetten en Ladens hebben opengebroken of in stukken geslagen, en van daar als doen (buyten en behalven een groote quantiteit winkelwahren van Chitzen, Stoffen en diergelyke effecten) meede eenig Silverwerk en een aanmerkelyke somme Gelds gestolen en weggevoert hebben.

Dat ondertussen kort na deese geweldadige dieffstal en wel immediaat na 't vertrek van dit boosaardig gespuys, zynde even na twaelf uuren, een der gebondene dienstmeyden van Swärtz haere banden of zeelen, daar meede gebonden en geknevelt was, hebbende weten los te krygen en vervolgens mede haar mede-dienstmeyd, Meester en Meesteresse van derselver banden verlost hebbende, eenigen van hun in alleryl den huyse uytgelopen zyn en deese en geene van de naaste Buuren opgeklopt en wyders de klokke van den Dorpe Bergen getrokken hebben,

Wanneer een menigte van gem. Dorp niet alleen is komen toelopen,

Maar ook sommigen derselver, na dat 't gebeurde gesien en van Swärtz en de Vrouw de daar by gewesene præsentie van den Gevange verstaan hadden, sig in allen spoed naar Vierlinxbeek begeeven en sulks aan 't Gerigt aldaar te kennen gegeven hebben,

Wanneer dan ook op 't aangeven dier Menschen den Gevange in die selve nagt tussen twee en drie uuren door 't Gerigt van Vierlinxbeek is geapprehendeert en by provisie in bewaringe gestelt, tot dat vervolgens in de Stad Grave onder den Raadhuyse aldaar in detentie gebragt en na geobtineert decreet der Hooge Vierschaar der Stad Grave en Landen van Cuyk is geincarcereert geworden,

Dat offschoon nu den Gevange, ongeagt 't gunt voorsz., in den beginne sig allesints van deese enorme

me Huysbraak en Diefstal wel heeft komen te ver- ontschuldigen en de Justitie met een generale .negatie ten deesen reguarde op te houden, en selfs, niet tegenstaande een tegens hem door de Hooge Vierschaar der Stad Grave en Landen van Cuyk gedecerneert scherper examen en d'executie van dien op den 30 Juny 1774., hoewel alleen tot een sekere matige graad, ter oorsaake van een flaauwte, waar door wierd overvallen, geëxtendeert, by syne negatie heeft koomen te persilteren.

ARNHEM. *Doodvonnis tegens* Meyer Isaaks, *wegens huisbraek en diefstal*.

.Noghtans daags daar aan, en wel op den 1 July desselven Jaars 1774., op syn versoek verhoort zynde vrywillig buiten pyn en banden als doen, en vervolgens by reïteratie op diverse tyden hier te Hove in substantie heeft beleeden,

Dat hy Gevange des avonds, voor dat opgem. Huisbraak en Diefstal is gepleegt, wanneer hy reeds te bedde was, door twee aan hem onbekende personen opgeklopt en aangeroepen is geworden,

. Dat deselve haar uytgevende voor lompen of todden Cremers en sodane lompen leggende aan d'oversyde der Maze ook aan hem te koop geveylt hebbende, terwyl nae syn seggen geen kwaad was vermoedende, sig dan ook met deselve op weg en na 't Bekkerstaaysche Vheer begeeven heeft gehad,

En dat sy daar gekomen en den Vheerman reets te bedde weesende, op haar instantie in eygener persoon met haar door middel van de gewoone Vheerschuyt de Rivier de Mase overgevaaren, en aan de Bergse kant niet aan de gewoone Vheerplaats aldaar, maar wat hooger op en wel digte by den Steen Oven aldaar aangelant is,

, Dat sy daar zynde en gem. Vheerschuyt wel vastgemaakt of vastgepint hebbende., hy Gevange met haar is gegaan na den voorn. Steen Oven.

. Dat daar gearriveert en een der hutten of drooghokken binnen denselven Oven gepasseert zynde, die voorn. persoonen hem verder aan een tweede soortgelyke hokke hadde gebragt, alwaar hy geen lompen, soo als die voorn. personen hem hadden

ARNHEM. *Doodvonnis tegens* Meyer Isaaks, *wegens buisbraek en diefstal.*

opgegeeven, maar een gefelfchap van tien mansperfoonen, voor 't meerendeel haar aangefigt met fwart floers of fydene goed bedekt hebbende en foo uyt Jooden als Chriftenen beftaande, en waar van hy Gevange alleen als bekende kan opgeeven de perfoonen van *Zeligman Hirtz*, *Abraham Hirtz*, nevens de twee Swagers van gemelde *Zeligman*, dan wier namen hem Gevange onbekent zyn, en voorts des Gevangens beide Neeven *Samuel* en *Jacob Meyer*, alle van de Joodfche Natie wefende, gevonden hadde, en dat de overige vier nevens de twee foo gewaande todden of lompen Cremers Chriftenen en alle arbeyders op den Steen Oven, doch aan hem Gevange onbekent zyn geweeft.

Wanneer hy Gevange volgens fyn verhaal eerft heeft gehoort gehad, dat fy voorneemens waren de voorfz. Huysbraak en Diefftal te gaan pleegen en hem daarom en infonderheid om aanwyfinge der kamers aldaar te doen, hadden laaten haalen, en hy dienvolgens met haar daar heenen gaan moefte.

Dat hy Gevange volgens fyn feggen hier in weynig luft gehad en in den beginnen fulks ook gedeclineert hebbende, egter op fterke inftantien en perfuafien van die faamgerotte Bende, daar toe overgegaan, en na dat alvorens zyn aangefigt mede met een half fwarte fyde neusdock, die hy Gevange by fig was hebbende, bedekt hadde, vervolgens met haar gegaan en aan 't huys van dukgem. Swärtz tuffen de klokke elf en twaalf uuren gekomen was,

Dat fy daar gekomen en eenige van de Bende en daar onder mede hem Gevange op Schildwagt geftelt, en d'overige met gewelt de agterdeur en bakhuys opengebrooken hebbende, wyders zyn gekomen in 't huys, alwaar die felve perfonen, terwyl hy Gevange nog op Schildwagt ftonde, den voorn. Swärtz, die haar te gemoet gekomen was, 't eerft hebben aangepakt en vervolgens denfelve nevens fyn Huysvrouw en twee dienftmeyden gebonden hebbende, hem Gevange, ter aanwyfinge

ge der kamers, hebben binnen geroepen gehad, ARN-
Wanneer als doen sodaene Goederen, Effecten HEM.
en Gelden, als door Swärtz en desselfs Huysvrouw
zyn opgegeven, waren gestolen geworden. *Dood-*
En dat hy Gevange, wiens deksel van 't aange- *vonnis*
sigt door 't heen en weder lopen wat afgezakt was, *tegens*
na dat alles was verrigt, en een pakje met agt du- Meyer
caten voor syn provisioneel aandeel van haar had- Isaaks,
de ontfangen (dog welke hy uit schrik van 't hoo- *wegens*
ren kleppen der Bergse Klok aan de Beekse kant *huis-*
weder van sig geworpen hadde) alleen in alleryl *braek en*
op die wyse als gekomen was weder na syn huys *diefstal.*
binnen Wierlinxbeek gespoedt en sig immediaat en
wel nog voor één uur weder te bedde begeeven
hadde.

Alle welke voorsz. informatien en opgevolgde, hoewel met diverse apparente leugens vermengde, Confessien van den Gevange ten klaarsten aantoonen en bewysen, dat hy Gevange niet alleen die geene is, die sigh met een groote Bende heeft geassocieert gehad, maar ook de sodaene, die sigh met vermommingе des aangesigts aan deese geweldadige Huysbraak en Diefstal, gepaart met mishandelingen der menschen heeft schuldig gemaakt, en dus saaken, die anderen ten exempel ten hoogsten gestraft behooren te worden.

Het voorsz. Hoff alles overwogen en doende regt uyt kraght van opgem. Haar Hoog Mog. Resolutie verklaart den voorsz. Gevange *Meyer Isaaks* ter saake voorsz. vervallen te zyn in de poene van regten en zyn leven te hebben verwerkt, denselven over sulks condemneerende, om gebragt te worden ter plaatse, daar men gewoon is Crimineele executie te doen en aldaar door den Scherpregter met de koorde te werde gestraft, dat 'er de dood na volgt, en om vervolgens te worden getransporteert na den Galgenberg, om aldaar in een keten te blyven hangen anderen ten afschuwelyken exempel;

ARN-HEM. Den Gevangewyders mede condemneerende in de kosten en misen van Justitie met confiscatie zyner Goederen. enz.

Gedaan en gearresteert in den Raade van Gelderland t'Arnhem den 3 Augusti 1775.

was geteekend

F. W. VAN DEN STEEN.

HOLLAND.

's GRAVENHAGE.

Wy hebben in onze Jaerboeken van 1771. bl. 1289 en volgg. melding gedaen van eene aenhaeling en opgevolgde rechtsgeding van den Pagter *Willem Blonket* tegen *Johan Heeren*, op grond, dat de laetste de groote Brabandsche zwygende Landtol, zoude verkort hebben. Het geschil door de Leen- en Tolkamer te 's Bosch ten nadeele van den Pagter gewezen, tragte deze de zaek by beroep voor den Raed van State te vervolgen, terwyl dat *Heeren* alle moeite deedt, dat de zaek voor den Raed van Braband gebragt wierde; dog met geen anderen uitslag, dan dat de Algemeene Staten de kennisneming en beslissing dezer zaeke aen den Raede van State toewezen. Waer op dan ook dit Collegie den 22 van Grasmaend 1773. deze zake, na vernietiging van 't vonnis der Leen- en Tolkamer in 's Bosch, ten voordeelen van den Pagter aldus beslisten.

In de zake hangende voor den Raad van State der Vereenigde Nederlanden, tussen *Willem Blonket*, Pagter van den Grooten Brabandsche zwygende Land-Tol, Geleyde- en Paarde gelt over den Termyn, ingegaan 1ste October 1768. en geëxpireert ultimo September 1769. mitsgaders den Raad en Rentmeester Generaal der Domynen van Braband in het Quartier van 's Bosch met hem gevoegt Impetranten van Mandament van appel met de clausule van Inhibitie ter eenre, en *Johannes Heeren*, Borger en Coopman te 's Bosch, gedaagde in het voorsz. cas ter andere zyde. 's GRAVENHAGE.

De Raad gehoort de Pleydoye en voorts doorgezien en overwogen hebbende al het geen ter materie dienende was en konde moveeren, doende Recht doet te niet het vonnis van Leenmannen van de Leen en Tolkamer over de Hooftstad Meyerye en Quartiere van 's Bosch van dato 24 November 1769. alhier in questie en doende het geen deselve als Rechters ter eerster instantie hadden behooren gedaan te hebben, adjudiceert aan de Impetranten hunnen Eysch en Conclusie ter voorsz. eerste instantie op en jegens den Gedaagde gedaan en genomen, verklaart dien volgens, dat de Tien lasten Boekwyt ten processe vermelt, ingevolge het 1ste en het 17de Articulen van de Ordonnantie op den Grooten Brabandschen swygende Land-Tol, Geleyde- en Paardegelt zullen zyn verbeurt en in commissien vervallen, condemneert de Gedaagde de gem. tien lasten Boekwyt, of in gevalle deselve niet soude konnen worden gepresteert, de waarde van dien, soo als die is geweest ten tyde dat het Schip van uyt de vaart van Waalwyk zyn ryze naar Holland heeft aangenomen, aan de Eysschers te extradeeren, over en af te geven, en condemneert den Gedaagde in de koste van deese en de voorige instantie ter tauxatie en moderatie van den Raad. *De Raed van State wyst de zaek aen den Pagter* Blonket *toe.*

Aldus gesententieert den 22 April 1773. enz.

'S GRAVENHAGE.

De Algemeene Staten der Vereenigde Gewesten hebben het verbod van den uitvoer van alle krygsbehoeften, Buskruit, Geschut, Kogels enz. by de volgende Publicatie verlengd, gedagtekend den 18 van deze Oegstmaend 1775.

De Stat. Gen. verlengen 't verbod van 't uitvoeren van krygsbehoeften naer de Engelsche Colonien.

De Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden, allen den geenen die deesen sullen sien of hooren leesen, salut: Doen te weeten; Nademaal de reedenen, welke Ons tot het primitive verbod van uitvoer van Ammunitie van Oorlog na de Engelsche Colonien hebben gepermoveert, als nog subsisteeren:

Soo is 't, dat Wy op nieuw hebben goedgevonden, volstrektelyk te verbieden, gelyk Wy volstrektelyk verbieden by deesen, allen uitvoer van Ammunitie van Oorlog, Buskruit, Geschut, en Koogels, met eenige Scheepen, onder de Dominien van Groot-Brittannien t'huis hoorende, voor een tyd van nog een jaar, op pœne van confiscatie, niet alleen van de Wapenen en Ammunitien van Oorlog, die daar in sullen worden gevonden, maar ook op een boete van duisend guldens daarenboven, ten laste van den Schipper, waar voor desselfs Schip sal zyn verbonden en executabel.

Dat Wy voorts hebben goedgevonden te statueeren, soo als Wy statueeren by deesen, dat gedurende de voorgemelde tyd van nog een jaar, geen Buskruit, Geschut, Koogels, of eenige andere Instrumenten van Oorlog, sullen moogen worden gelaaden, om met eenige andere Scheepen, het zy vreemde of hier te Lande t'huis behoorende, na buiten 's Lands te worden uitgevoert, sonder consent en permissie van het Collegie ter Admiraliteit, waar onder de inlaading sal moeten geschieden, alles op pœne van confiscatie van de Wapenen, Buskruit, Geschut, Kogels, of andere Ammunitie van Oorlog, welke sonder permissie sullen gelaaden zyn, en van een boete van duisend guldens

dens te verbeuren by den Schipper, in wiens Schip de voorgem. Wapenen en Ammunitien sullen geladen zyn, en voor welke boete desselfs Schip sal zyn verbonden en executabel.

's GRAVENHAGE.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie koome te pretendeeren, ontbieden en versoeken Wy de Heeren Staaten, Erfstadhouder, Gecommitteerde Raaden en Gedeputeerde Staaten van de respective Provincien, en alle andere Officieren en Justicieren van deselve Landen, dat sy deese Onse Publicatie van stonden aan alomme doen verkondigen, publiceeren en affigeeren in alle Plaatsen daar sulks noodig is, en daar men gewoon is soodanige publicatie en affixie te doen; lasten en beveelen voorts de Raaden ter Admiraliteit, de Advocaaten Fiscaal en Commisen Generaal, mitsgaders alle Admiraalen, Vice-Admiraalen, Capiteinen, Officieren en Bevelhebberen, deese Onse Publicatie te agtervolgen, procedeerende en doende procedeeren tegens de Contraventeurs van dien, sonder eenige gratie, oogluikinge, dissimulatie of verdrag, want Wy sulks bevonden hebben alsoo te behooren.

De Stat. Gen. verlengen 't verbod van 't uitvoeren van krygsbehoeften naer de Engelsche Colonien.

Gegeeven in den Hage enz.

Ook hebben de Hooggem. Heeren Staten nopens de stoute tegenstand en geweldenaryen, die tegen 's Lands bediendens, wanneer zy hun pligt in het onderzoeken der goederen waernemen, menigvuldig begaen worden, op den 21 dezer Oegstmaend aldus voorzien:

De Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden, Allen den geenen die deesen sullen sien of hooren leesen, salut: Doen te weeten; Alsoo ter Onser kennisse is gekomen, dat het van tyd tot tyd aan de Bediendens van wegens de Collegien ter Admiraliteit, tot de recherche en visitatie der Goederen geordonneert, gebeurd, om in de

'S GRAVENHAGE.

De Stat. Gen. verbieden allen tegenstand tegen 's Lands bedienden.

exercitie hunner Poſten onaangenaame ontmoetingen te hebben, en de geeſt van geweldadige defraudatie van 's Lands Rechten, van misleiding en reſiſtentie aan 's Lands Officieren, hoe langer hoe meer de overhand ſcheynen te neemen; en Wy voor den dienſt van den Lande alleſints nodig geagt hebben om deſelve tegens alle geweldaryen efficacieuſelyk te maintineeren:

Soo is 't, dat Wy goedgevonden hebben te ordonneeren en te ſtatueeren, gelyk Wy ordonneeren en ſtatueeren mits deeſen, dat, behoudens de generale Ordres omtrent de Judicature, van alle Reſiſtentien, verhinderingen en exceſſen, de Officieren der Convoyen en Licenten in hunne functie wedervaarende, de Quartier-Schouten en alle andere Officieren, ſoo Crimineele als Civiele, ook de Vorſters, Schutters en diergelyke ten platten Lande van de Generaliteit, gehouden en verpligt ſullen zyn alle ſoodanige Perſoonen, die de Commiſen der Convoyen en Licenten in hunne functien ſullen reſiſteeren, of door geweld, belet, of eenigerley overlaſt, de aangehaalde Beeſten of Goederen aan deſelve ſullen ontweldigen, of den vervoer der ſelver Beeſten of Goederen beletten, te apprehendeeren, en de aangehaalde Beeſten of Goederen in bewaarderhand te neemen, om deſelve aan den Officier, daar toe competent, over te geeven, ſonder deſelve Perſoonen te laten gaan, of de Beeſten of Goederen te laten vervoeren buiten kenniſſe van het Collegie ter Admiraliteit van het Reſſort waar onder deeſe reſiſtentie of geweldige ontvoering is voorgevallen, en ſulks op pœne van voor de waarde der Beeſten of Goederen, die alſoo vervoerd ſullen zyn, te ſullen weeſen reſponſabel.

Dat wyders, aangeſien daar aan ten hoogſten geleegen is, dat ook de informatien op ſoodanige geweldenaryen ten ſpoedigſten mogen werden genomen, en beleid, alle de voornoemde Officieren, ieder in hun Diſtrict, gehouden ſullen zyn om terſtond

stond de informatien daar over te beleggen voor de Geregten, waar onder de resistentie of geweldige ontmoeting is voorgevallen, deselve informatien secreet te houden, en binnen agt dagen over te senden aan het Collegie ter Admiraliteit van het Ressort, ten einde als dan daar op soodanige nadere informatien sullen mogen genomen werden, als bevonden sal worden te behooren.

En sulks alles met deesen verstande, dat de onkosten op de voorſ. apprehensie, en bewaring, gelyk meede op het beleggen der præparatoire informatien gevallen, by het Collegie ter Admiraliteit van het Ressort, na voorgaande taxatie, provisioneel sullen moeten werden voldaan.

Dat eindelyk nog, om met des te meerder effect alle sulke geweldenaryen en resistentie ten platten Lande van de Generaliteit te weeren, en tegen te gaan, de Rydende Commisen, gelyk mede de Commisen ter Recherche ten platten Lande van de Generaliteit, soo veel des noods, werden gehouden voor geauthoriseert, soo als geauthoriseert werden mits deesen, om, in gevalle van hun de vereischte adsistentie niet promptelyk mogte werden verleend, of door de afgelegendheid der Dorpen of Plaatsen niet spoedig genoeg konde verleend worden, geweld met geweld te keeren.

's GRAVENHAGE. *De Stat. Gen. verbieden allen tegenstand tegen 's Lands bedienden.*

En op dat deese Onse goede intentie, ordre en beveelen, punctueelyk worden geobserveert en nagekomen, en niemand hier van eenige ignorantie kome te pretendeeren, begeeren Wy, dat deese Onse Publicatie alomme in het Ressort van de Generaliteit gepubliceert en geaffigeert sal werden ter plaatse daar het behoord, en daar men gewoon is soodanige publicatie en affixie te doen, alsoo Wy het selve ten dienste van den Landen bevonden hebben alsoo te behooren.

Gegeeven in den Hage enz.

Het

'S GRAVENHAGE. Het toppunt van welsprekendheid werdt oudtyds niet zelden daer in gesteld, dat men met even veel kragt voor en tegen eene zaek konde redeneeren. Het oogmerk der Redenaers was veeltyds niet de waerheid, maer de waerschynlykheid en overreeding. Mogelyk vraegt iemand hoe het mogelyk zy, daer het waere van het valsche zo hemels breed onderscheiden is, daer het eerste wezenlyk is, en het ander geen het minste bestaen heeft; dat dan nog met gelyke kragt voor beiden gepleit zoude kunnen worden? hoe nog de minste schyn of glimp van waerheid aen het valsche kan worden bygezet? Maer hoe zeer zulks in den eersten opslag vreemd schyne, de ondervinding bewyst het egter ontegenzeggelyk. Het is doorgaens zo met de zaken gelegen, dat zy verscheidene betrekkingen hebben, en in veele omstandigheden zyn ingewikkeld, weshalven men eene en dezelfde zaek, maer in verschillende omstandigheden en van verschillende zyden behoeft te vertoonen, om anderen daer over verscheidenlyk te doen gevoelen en oordeelen. En hoe meer eene zaek is zaemgesteld, hoe meer omstandigheden dezelve verzellen, hoe meer zy ingewikkeld is; hoe meer dan omtrend dezelve verschillende begrippen plaets hebben; waerom ook de Staetszaken het meest aen verdeeldheid van gevoelens onderworpen zyn, en byzonderlyk een schrander en doordringend oordeel in den Staetsman vereisschen om de veelvuldige omstandigheden, welken aen velen verward voorkomen en onder elkanderen loopen, wel te schiften en te scheiden, om zo een

een goed oordeel over dezelve te kunnen vellen. 's GRAVENHAGE.

Dit wel overwogen zynde zal het niemand verwonderen, dat de gevoelens van onze Staetkundigen ook zeer verdeeld zyn over een gewigtig vraegstuk, waer in ons Vaderland veel belang heeft: namelyk voor eerst, of het voor ons nuttig zy eene aenzienlyke meenigte Krygsvolk op de been te hebben: en ten tweede, of onze zekerheid en veiligheid voornamenlyk van eene genoegzame Land- dan wel van eene bekwame Zee-magt afhangt.

Doorgaens is het met de menschen zo gelegen, dat zy het te moeilyk vindende om een of ander vraegstuk uit de natuer der zaeke zelve te besliffen, liever eene gemakkelykere weg inslaen, met zig op voorbeelden van deze of geene Landen, of ook wel van voorledene tyden te beroepen. Maer deze wyze van beslissing is niet alleen zeer gevaerlyk uit hoofde van de verschillendheid der omstandigheden dier voorbeelden met de zaek, op welke men dezelven wil toepassen, en de veranderingen tusschen voorledene en tegenwoordige tyden; maer zy is in het voorgesteld vraegstuk van allen schyn ontbloot; dewyl het verschil van gelegendheden van ons Land met andere volkeren, of van voorledene met tegenwoordige tyden, eenen ieder oplettende in het oog loopt.

Het laetste gedeelte van het vraegstuk laet zig gemakkelyk besliffen. De voornaemste, ja de eenigste gunst van de natuerlyke ligging van ons Land, is de gelegenheid tot den Koophandel; een voordeel, zo groot, dat het zelve zeer ve-

le

'S GRAVENHAGE. is natuerlyke nadeelen en ongemakken vergoedt, ja zulke ongemakken, welken, zonder het gemeld voordeel, dit land vrugteloos en onbewoonbaer zouden maken, daer het met zo veel kunst en kosten tegen deszelfs vriend en vyand, het water, moet beschermd worden, en die kosten uit den Koophandel alleen, als den eenigsten bron, kunnen voortkomen. De Koophandel dan de eenigste grond van het bewoonbare en den bloei dezer Landen zynde; die Koophandel zonder veiligheid op Zee niet kunnende bestaen; die veiligheid geen plaets hebbende zonder eene bekwame Zeemagt; daer en boven de ligging van ons Land zodanig zynde, dat de vyand van den Zeekant dadelyk in het hart van ons Land zoude kunnen dringen; zo volgt van zelfs, dat zonder eene bekwame Zeemagt ons Land nog zynen eenigen grond van bloei, den Koophandel, behouden, nog tegens den vyand zig beveiligen kan. De Zeemagt is dan tot behoudenis van ons Vaderland volstrekt nodig. Maer de vraeg is, of wy even zo zeer eene aenzienlyke Landman benodigd hebben. En hier over zyn de gevoelens voornamenlyk verdeeld.

Die geenen, welken in 't gemeen eene aenzienlyke Landmagt minder noodzakelyk, of ook onnodig, en dus uit hoofde van de kosten zelfs nadeelig stellen, beroepen zig voor eerst hierop, dat het Krygsvolk groote sommen tot onderhoud vereischt, dat men om die sommen te vinden de Ingezetenen met lasten moet bezwaren, welken zo wel den Koophandel als de Handwerken verjagen, dewyl onze Ingezetenen die las-

lasten moetende opbrengen, hunne waren op hogeren pryzen moeten stellen, en dus tegen andere volkeren niet kunnen markten; daer egter niets dan de laege prys de Vreemdelingen kan noopen, om liever van ons, dan wel van andere volkeren, Koopwaren te halen. 's GRAVENHAGE.

2. Dat het buiten dringende nood onbillyk is de Ingezetenen met lasten te bezwaren, en de Financien of Geldmiddelen van den Staet zelden in zo gunstige gesteldheid zyn, om buiten die lasten eene aenzienelyke Krygsmagt te kunnen onderhouden.

3. Dat eene groote Krygsmagt overbodig is, en nutteloos, dewyl ons Land zyne veiligheid, eer en onafhangelykheid voornamenlyk moet zoeken in de jalousie of nayver der Europische volkeren, welken niet zouden dulden, dat één van hun zig van dit bloeiend Gemeenebest zoude meester maken, en daer door zo verre in magt boven anderen opstygen.

4. Dat ook deze veiligheid, eer en onafhangelykheid bekwamelyk gehandhaeft kan worden, door Verbonden met andere volkeren, waer by men zyne veiligheid, of ook de noodige hulptroepen in tyd van gevaer bedingt; zo dat het noodeloos zy altyd eene gedurig bezwarende Krygsmagt op de been te houden.

5. Dat het daer en boven niet alleen nutteloos, maer zelfs schadelyk en gevaerlyk is eene groote Krygsmagt te hebben, dewyl men dan in geval van oorlog tusschen naburige Vorsten moeilyker buiten het zelve kan blyven, daer egter de onzydigheid voor ons allervoordeeligst is, en onze Koophandel nooit meerder gebloeid heeft, dan

'S GRAVENHAGE. dan wanneer in geval van naburige oorlogen wy de onzydigheid hebben mogen houden; en dat het vooral moeilyk is, die te houden, wanneer men zyne krygsmagt vermeerdert ten tyde, als naburige volkeren met elkanderen reeds twisten en onlusten voeden.

6. Dat eindelyk eene kleine vermeerdering van Krygsmagt niets kan baten, en eene groote de Ingezetenen met ondragelyke lasten bezwaert; en dus allenzins de vermeerdering van Krygsvolk te verwerpen is.

Dog andere Staetkundigen meenen wederom, dat eene aenzienelyke Krygsmagt ten uitersten voor dezen Staet zoude noodzakelyk zyn, en wel om deze redenen:

1. Dat het onderhoud van Krygsvolk wel lasten medebrengt, maer dat die lasten noodzakelyk zyn, en van gering belang, als men daer door kan voorkomen, dat men niet al zyn goed verliest, hoedanig het met alle andere lasten zoude zyn, als by voorbeeld, wanneer een Koopman zyn goed laet verzekeren en daer voor eene premie van assurantie betaelt, of wanneer een Huisheer kosten doet tot reparatie of herstel van zyn huis, of een Landman met eenige kosten zyne landeryen bemist en bebouwt.

2. Dat de Ingezetenen zig over geene lasten kunnen beklagen, wanneer die tot hunne bescherming en veiligheid noodig zyn, en dat derhalven 's Lands Financien of Geldmiddelen billyk door opgelegde lasten zouden kunnen in staet gesteld worden, om tot eene bekwame Krygsmagt toereikende te zyn.

3. Dat de veiligheid, eer en onafhangelykheid

heid van dezen Staet niet veilig kan worden toe- 's GRAVENHAGE.
betrouwd aen de jaloufie of nayver der Europeäen-
fche volkeren, om dat men zonder eene behoor-
lyke Krygtmagt reeds overrompeld is, eer die jaloufie van anderen kan werken, en het vry moeilyker is den vyand uit te dryven dan af te weeren; dat ook de jalourfen dikwyls niet in ftaet zyn, om eenen anderen te beletten, 't geen zy hem misgunnen; en deze jaloufie ook verdwynt, zo dra de jalourfen de zaek met elkanderen zouden kunnen vinden door verdeelingen of anderzins; waerom de jaloufie nog oudstyds Venetien tegen de zamenfpanningen van den Paus Julius II., den Keizer Maximiliaen, Ferdinand Koning van Spanje, en Louis XII. Koning van Frankryk heeft kunnen redden; nog huidendaegs het noodlottig Polen van het driedubbeld Verbond nopens de verdeeling van een goed gedeelte van deszelfs Staten heeft kunnen bevryden.

4. Dat verbonden met anderen niet gehoegzaem zouden zyn tot handhavinge van onze eer, veiligheid en onafhangelykheid; dewyl die verbonden van weinig kragt zyn, en ras geschonden worden, als men niet in ftaet is dezelven door Krygsmagt te doen gelden, en naerkomen.

5. Dat de neutraliteit of onzydigheid buiten twyffel eene voordeelige zaek is; maer dat eene genoegzame Krygsmagt het kragtdadigfte middel zoude zyn, om de onzydigheid te kunnen houden, en zig te verzetten tegen zulken, welken ons anderzints wel zouden willen dwingen party te kiezen en gaerne in den oorlog fleepen.

's GRAVENHAGE.

6. Dat daer en boven eene kleine of gematigde Landmagt geenzints onnodig zoude kunnen gehouden worden, dewyl het altyd beter is eenigen dan geenen weêrstand te kunnen bieden; dat ten minste eene kleine magt ons voor eenen onvoorzienen inval kan verhoeden, en zo lang ons beschermen, tot dat wy hulp van andere volkeren krygen; dat ook eenig geoeffend Krygsvolk, schoon niet groot in getal, egter nuttig is, wanneer men spoedig eene Krygsmagt noodig heeft, door de vermenging van geoeffende en ongeoeffende, daer men anders niet dan ongeoeffend volk heeft; dat zulks ook minder last voor de Ingezetenen zoude zyn, dan men zig wel verbeelt, als men in agt neemt dat het geld tot onderhoud des Krygsvolk 't welk men op de been houdt, binnen 's Lands zoude verteerd worden, en zo wederom tot de Ingezetenen zelven te rug keeren.

Wat hier ook van zy, men ziet ligtelyk, dat niet alleen de Staetkundigen in gevoelens verschillen, maer ook voor beide gevoelens zodanige redenen worden bygebragt, die al vry wat aenmerking en oplettendheid verdienen. (*)

De onvermoeide zorgen, yver en waekzaemheid van de Staten dezer Landen, en den Prinse Erfstadhouder, lieten geenzints toe, dat dezelven omtrend dit gewigtig stuk onverschillig zouden zyn, gelyk dan ook deze zaek ter vergaderinge der Algemeene Staten door verschei-

(*) Men zie de Advysen van de Stad Amsteldam, en van de Ridderschap, als mede de Aenspraeken van de Vrouwe Gouvernante in de NEDERL. JAERB. 1758. bl. 494. 497. 785. 798.

scheidene Provincien zo wel als door den Erf-'s Gra- stadhouder ernstig is aengedrongen. Zo hebben de Heeren Staten der Provincie Holland en Westvriesland op den 22 van Lentemaend 1771. ter vergaderinge der Algemeene Staten bewilligd in de ordinaris en extraordinaris Staten van Oorlog, en teffens de noodzakelykheid van vermeerdering der Zeemagt byzonderlyk beweerd, doende door hunne Afgezondene ter Generateit verklaren; „ dat hunne Ed. Gr. Mog. uit „ de generale Petitie met leedwezen hadden „ gezien, de steeds aenhoudende flaeuwheid en „ agterheid van de Heeren Staten der meeste „ Provincien, omtrent al het geen dat tot ver„ betering van 's Lands navale Magt voor lang „ benoodigt was geweest, en nu meer dan „ nooit veryst wierdt om de Marine van den „ Staet voor eene totaele ondergang te behoe„ den.

„ Dat haer Ed. Groot Mog. by voorige Con„ senten, en nog laetstelyk by derzelver Con„ sent in de Staten van oorlog voor het gepas„ seerde jaer, zig over dit gewigtig onderwerp „ in het breede geëxpliceert hebbende, niet „ zonder aendoening ontwaer wierden de trae„ ge voortgang der deliberatien over de midde„ len waer van de verbetering der Zeemagt ge„ heel moest afhangen: Dat haer Edele Groot „ Mog. hier meede vooral het oog hadden op „ den aenbouw van een convenabel getal Sche„ pen van linie, waer toe in April van den jae„ re 1771. eene Petitie was gedaen, dan waer„ in by verre de meeste Provincien, niettegen„ staende de gereitereerde instantien zoo van

'S GRAVENHAGE. „ zyn Hoogheid en den Raed van State, als van „ zyn Hoogheid afzonderlyk, tot dus verre geen „ consent was gedragen.

„ Dat de Bondgenooten zig zouden herin„ neren den ernst en nadruk waer meede door „ zyn Hoogheid, gebruik makende van eene „ bekwame gelegentheid, die zig daer toe in „ Maert van het voorleedene jaer had opgedaen, „ was geinsteert, ten einde de Collegien ter Ad„ miraliteit door de consenten en fournissemen„ ten van de gezamentlyke Bondgenooten op de „ bovengem. Petitie, na het exempel der twee „ voorzittende Provincien, in staet mogten wor„ den gesteld om Schepen van linie aen te bou„ wen, met verdere aendrang van de hooge „ noodzakelykheid, om met geen minder yver „ als voorheen te sorgen voor het behoud der „ Marine, *op dat de naem van Zeemogendheid, „ van ouds aen dit Gemeene-best competeeren„ de, niet werde een bloote titul, maer de „ Vlag van den Staet vooral gerespecteert mo„ ge blyven.*

„ Dat terwyl haer Edele Groot Mog. dus „ het genoegen hadden van hunne zoo menig„ mael herhaelde instantien en respresentatien „ over een zaek waer in de wezentlyke belan„ gens van de geheele Republicq op het sterk„ ste waren geraekt, door de edelmoedige en „ roemwaerdige poogingen van zyn Hoogheid „ gesecondeert te zien, zy zig teffens niet ge„ noeg konden beklagen, dat daer aen by de „ verdere Bondgenooten zoo weinig was gede„ fereert, dat niet alleen de voorsz. Petitie tot „ hier toe buiten conclusie was gebleeven, maer

„ dat

„ dat ook de loop der deliberatien over het con- 's GRAVENHAGE.
„ tinueeren van de extraordinaris Equipagie op
„ den 31 July van het voorige jaer gearresteert,
„ mitsgaders over een tweede extraordinaris E-
„ quipagie, op den 6 Mey van het zelve jaer
„ geproponeert, waer omtrent de Provincie van
„ Gelderland aen de non-equipeerende Provin-
„ cien een pryswaerdig voorbeeld had gegeeven,
„ het welk door geene van dezelve was ge-
„ volgt; niet dan te zigtbaer getoond had, met
„ hoe weinig yver de zaeken van de Zee by de
„ meerderheid van het Bondgenootschap ter har-
„ te wierde genomen, en hoe gegrond de klag-
„ ten waren, welke zyne Hoogheid en den
„ Raed van State by de generaele Petitie ge-
„ noodzaekt wierden deswegens alsnu wederom
„ te moeten vernieuwen.

„ Dat haer Edele Groot Mog. niet verzuimt
„ hebbende om de Provincien door hun exem-
„ pel aen te moedigen tot het in tyds beramen
„ en dadelyk in het werk stellen van alle zo-
„ daenige maetregulen, als tot beveiliging van
„ de Republicq noodig en dienstig geoordeeld
„ wierden, zig by hunne Consenten in de Sta-
„ ten van oorlog voor de drie laest voorgaende
„ jaeren niet ongenegen hadden betoond, om
„ de verbeetering van de Zeemagt met een mo-
„ dicque versterking van de Militie gepaert te
„ doen gaen; dat in die zelfde sentimenten als-
„ nog perseverende, en byzonder ook in de te-
„ genwoordige conjunctuuren van tyden niet na-
„ lieten op de versterking van de Landmagt hun-
„ ne aendagt te verdubbelen; dog dat de vei-
„ ligheid van de Republicq in de vermeerdering
„ van de Militie alleen te vergeefsch zoude wer-

'S GRAVENHAGE.

„ den gezogt, en dat het in allen gevallen niet „ anders was, dan door eene gecombineerde „ voorzorge omtrent de defensie zoo te Water „ als te Lande, dat de gemeene interessen van „ het Bondgenootschap bevorderd, en de ze- „ kerheid van den Staet gehandhaeft konde wer- „ den; dat het verval van de Zeemagt merke- „ lyk grooter was dan dat van de Landmagt, „ die daerenboven de importante voordeelen „ genoot, welke door de onvermoeide arbeid „ en zorge van zyn Hoogheid in het onderhou- „ den van de goede ordre en discipline tot haer „ intrinsique versterking wierden toegebragt, en „ dat, al wilde men geheel ter zyde stellen de „ redenen in het generael en op zig zelfs daer „ voor militeerende, dat aen de voorziening op „ de Zeemagt de preferentie boven die van de „ Landmagt werde gegeeven, men dan nog „ zoude moeten toestemmen, dat de zaken van „ Europa zig in zoodanig aspect vertoonde, dat „ de Republicq eerlang genoodzaekt zoude „ kunnen worden om den Handel en Naviga- „ tie van haere Onderdanen in meer dan in „ eene Zee te gelyk te moeten beschermen, „ terwyl ook de ondervinding nog onlangs ge- „ leert heeft, hoe ligt de aenzienlyke en vrugt- „ bare possessien van den Staet in een ander „ Waerelddeel zig in het geval konnen vin- „ den van een buitengewoone hulp te verei- „ schen.

„ Dat het intusschen met de navaale Magt „ zoodanig was geleegen, dat zonder een promp- „ te en toereikende voorzieninge het minder „ zoude aenkomen op de conservatie van de „ naem van Zeemogendheid, van ouds met zoo

„ veel

„ veel roem en luister verkreegen, als op het be- „ houd van de Republicq zelve, daer men te laet „ zoude ondervinden, dat de middelen tot sou- „ tien en verzekering van de eenigste sources, „ waer aen dit Gemeene-Best zyn opkomst en be- „ staen is verschuldigt, niet verwaerloost nog ver- „ zuimd konden worden, zonder het Vaderland „ en al wat daer in dierbaer is aen een onvermy- „ delyk verderf bloot te stellen. ’s GRAVENHAGE.

„ Dat haer Edele Groot Mog. verhoopten en „ vertrouwden, dat de Bondgenooten, pondé- „ reerende de nadeelige en schroomelyke gevol- „ gen uit het verder verval der Zeemagt oog- „ schynelyk te dugten, niet langer zouden ver- „ tragen, om door de voldoening aen de hier „ voorgemelde instantien reëele bewyzen te ge- „ ven van een ernstig voorneemen om de ver- „ beetering van de Zeemagt ten minsten *pari* „ *passu* met die van de Landmagt te beharti- „ gen, en dat haer Edele Groot Mogende in „ dat vertrouwen bereid waren met de verde- „ re Bondgenooten te concurreeren, om zyne „ Hoogheid en den Raed van State te verzoeken, „ om een Plan tot versterkinge van de Trouppes „ van den Staet, zoo als by de Petitie voor den „ jaere 1770 is voorgesteld, aen haer Hoog Mo- „ gende open te leggen, om na genoome Reso- „ lutie door den Raed van State daer toe een Pe- „ titie gedaen, en verder conform de ordres van „ den Lande daer op geresolveert te worden, on- „ der expresse reserve nogtans van haer Edele „ Groot Mog. vrye deliberatien over het Plan „ zelve, en om in de Petitie, daer toe gedaen „ zullende worden, na de omstandigheden, waer

'S GRAVENHAGE.

„ in de deliberatien over de verbeetering van 's
„ Lands Zeemagt zig zullen bevinden, al of niet
„ te consenteeren: Terwyl hun Edele Groot
„ Mogende laetstelyk moesten declareeren, dat,
„ by aldien de opgemelde instantie en presenta-
„ tien by de verdere Bondgenooten tegens alle
„ billyke verwagting geen ingang mogten vinden,
„ en dezelve weigerig mogten blyven om tot
„ het zoo noodig herstel van de Zeemagt op een
„ efficatieuse wyze meede te werken, zoodani-
„ ge onverhoopte weigering eene noodwendige
„ influentie zoude moeten produceeren op de
„ Consenten, welke van hun Edele Groot Mo-
„ gende in het vervolg verwagt zullen konnen
„ worden."

Wanneer op den 20 van Lentemaend 1771. ter vergaderinge van de Algemeene Staten, uit eene conferentie van hunne HH. MM. Gedeputeerden met de Gecommitteerden uit de Collegien ter Admiraliteit gehouden, over het getal en het Charter van de Oorlogschepen, welken zouden behooren te worden aengebouwd, en om een staet van kosten te formeeren, ten einde daer toe de nodige Petitie gedaen, en aen de Provinciën gezonden mogte worden; een rapport was uitgebragt, waer in de noodzakelykheid van de verbetering der Zeemagt betoogd, en een Plan van een nieuwe aenbouw van 24 Schepen van linie tot dit einde was ingediend, zullende bestaen uit 6 Schepen van 60 stukken en 18 van 50 stukken; zo wierdt by HH. Mog. besloten copie van de Memorie van begrooting der kosten aen den Rade van State toe te zenden, om daer toe de nodige petitien te formeeren, heb-

„ ben

bende de Provincien Gelderland, Utrecht en Overyssel dit rapport copielyk overgenomen. 'S GRAVENHAGE.

Deze Memorie van begrooting van kosten tot voorzeide aenbouw van Schepen, was aldus ingerigt.

Begrooting der kosten van aenbouw van schepen.

De kosten van een Schip van festig à vier en festig Stukken, lang, wyd en hol als in het Hooft deezer staat geëxpresseert, sullen beloopen, voor het Hol met zyn toebehooren	f 170414-0-0
Voor desselfs toetaakeling van Touwwerk, Blokwerk en Zeylen	31268-0-0
En dus te saamen	f 201682-0-0
De kosten van een Schip van vyftig à vier en vyftig Stukken, lang, wyd en hol als hier voorsz. is, sullen bedraagen, voor het Hol met zyn toebehooren	f 137364-0-0
Voor de toetaakeling	27548-0-0
En dus te saamen	f 164912-0-0
Weshalven de kosten van de voorgemelde vier en twintig Scheepen sullen bedraagen, voor de ses Hollen van ses Scheepen van festig à vier en festig Stukken	f 1022484-0-0
Voor de toetaakeling	187608-0-0
Voor agtien Hollen van agtien Scheepen van vyftig à vier en vyftig Stukken	2472552-0-0
Voor de toetaakeling	495864-0-0
Te saamen uitmakende een somme van	f 4178508-0-0

's GRAVENHAGE.

Verdeeling van de voorsz. vier en twintig Scheepen van linie onder de respective Collegien ter Admiraliteit.

Het Collegie van de Maas zal bouwen		
Een à 60 of 64 Stukken, bedraagend	f 201682-0-0	
Drie à 50 of 54 Stukk.	494736-0-0	
		696418-0-0
Het Collegie ter Admiraliteit te Amsterdam sal bouwen		
Twee à 60 of 64 Stukken, bedraagende	f 403364-0-0	
Ses à 50 of 54 Stukk.	989472-0-0	
		1392846-0-0
Het Collegie in Zeeland sal bouwen		
Een à 60 of 64 Stukken, bedraagende	f 201682-0-0	
Drie à 50 of 54 Stukk.	494736-0-0	
		696418-0-0
Het Collegie in Westvriesland en den Noorderquartieren sal bouwen		
Een à 60 of 64 Stukken, bedraagende	f 201682-0-0	
Drie à 50 of 54 Stukk.	494736-0-0	
		696418-0-0
Het Collegie in Vriesland sal bouwen		
Een à 60 of 64 Stukken, bedraagende	f 201682-0-0	
Drie à 50 of 54 Stukk.	494736-0-0	
		696418-0-0
Te samen uitmakende		f 4178508-0-0

Hier

'S GRAVENHAGE.

Hier door kwam de zaek zoo verre, dat de Algemeene Staten den 1 van Grasmaend 1773. besloten om by de overige Provincien alle aendrang te doen, ten einde dezelven in de billyke voorstellen der Provincie Holland zouden toestemmen, en verders goedvonden zyne Hoogheid en den Raed van State te verzoeken om een Plan tot versterking van Troupes van den Staet aen HH. MM. te willen openleggen, om daer op overeenkomstig de orde van den Lande te worden besloten.

De Staten van Overyssel lieten hier op, den 30 van Grasmaend 1773. ter Generaliteit verklaren: „ dat hunne Edele Mogende in aendagtige overweeging genomen hebbende al het „ geene zyn Hoogheid en den Raed van Staete „ by de generale Petitie, gepræsenteert voor de „ Staeten van Oorlog, zoo met betrekking tot „ den critiquen staet en omstandigheden, waer in „ zig de zaeken van Europa thans bevinden, als „ tot het geringe aental van 's Lands Militie, en „ de vervallen toestand der navale Magt heb„ ben geavanceert, zig wel weeten te herinne„ neren, dat zulks reeds meermaelen by onder„ scheidene gelegentheden, en vooral ook by „ het presenteeren van voorige Staeten van Oor„ log, de Bondgenooten zonder eenige uitwer„ king te doen is voorgehouden en op het hert „ gebonden.

„ Dat zy zig ook te gelyk te binnen bren„ gen de advisen, welke zy door hunne Gede„ puteerden ter Vergadering van hun Hoog Mo„ gende hebben doen uitbrengen, meerendeels „ alle daer heenen ingericht, om de respective „ Bondgenooten te overtuigen van de bereidwil„ lig-

'S GRAVENHAGE. „ ligheid, met welke zy zig geanimeert vonden „ om te concurreeren in het beramen van alle „ zoodane heilzaeme mesures, als tot conservatie „ van alles wat in den Lande dierbaer is zoude „ kunnen strekken.

„ Dat zy ten dien einde niet eens maer dik„ wils en by herhaeling geavoueert, ja zelfs aen„ gedrongen hebben, op eene convenabele ver„ meerdering van 's Lands Militie, geschikt na de „ omstandigheden, waer in zig den Staet, op die „ onderscheidene tyden bevond, daer by teffens „ even zeer betuigende geneegen te zyn om te „ coöpereeren tot herstel van 's Lands vervalle „ Zeemagt, zoo ook daer toe convenabele voor„ slagen wierden gedaen.

„ Dat zy dit vooraf hebben moeten laeten „ gaen, om de respective Bondgenooten te per„ suadeeren, dat Ridderschap en Steden de zelf„ de gevoelens, welke zy voorheen dikwils op „ de voorgemelde twee pointen hebben ge-uit, „ onveranderlyk aenkleeven, en nu de omstan„ digheden der zaeken in Europa gantsch hagge„ gelyk staen, daer by onwrikbaer en des te meer „ volharden, als considereerende dezelve zoo zeer „ bedenkelyk, dat met geen menschelyk voor„ uitzigt te bepaelen is, welke gevolgen die zul„ len kunnen hebben, zynde reeds zoo vrugt„ baer geworden in zonderlinge en zorgelyke eve„ nementen, dat daer uit niet anders dan de uit„ breiding van eenen al vernielenden Oorlog te „ voorspellen is.

„ Dat Ridderschap en Steden zig geconvin„ ceert vindende door het geene zyn Hoogheid „ en de Raed van Staete by de generaele Petitie „ wederom op nieuws hebben voorgeslagen, zig

„ niet

„ niet kunnen dispenseeren van in hun Provin- 's GRA-
„ ciael Advis toe te stemmen de critique om- VENHA-
„ standigheden, waer in de zaeken in Europa zyn GE.
„ gebragt, en daer by de hooge noodzakelyk-
„ heid, om zig nog ten nutte te maeken de oo-
„ genblikken, die 'er nog overig zyn om zig te-
„ gens alle onverwagte oorlogs evenementen ee-
„ nigzints te præcautioneeren, om 's Lands In-
„ gezetenen zoo veel mogelyk voor overlast, de
„ Commercie en Navigatie voor insultes, en het
„ Gemeene-best by der zelver eer en indepen-
„ dentie te bewaaren.

„ Dat Ridderschap en Steden daerom ook
„ billykende het geen reeds by haer Hoog Mo-
„ gende in conformiteit van de voorheen ge-
„ dragene Consenten, speciael die van den jae-
„ re 1770, is geresolveert, met genoegen al-
„ nog te gemoet zullen zien al zoodaene Plan,
„ als zyne Hoogheid en de Raed van Staete tot
„ eene matige vermeerdering van 's Lands Mi-
„ litie op een zoo min kostelyken voet als
„ mogelyk zal verzogt zyn in gereedheid te
„ brengen, en aen de Bondgenooten open te
„ leggen, om het zelve, als ook de Petitie daer
„ over *casu quo* te doen, gezien en geëxami-
„ neert zynde, alsdan daer op by Ridderschap
„ en Steden zoodanig te worden gedelibereert,
„ geresolveert en geconsenteert; zoo en als na
„ omstandigheden der zaeken zullen oordeelen te
„ behooren.

„ Dat wat den vervallen staet van 's Lands
„ Zeemagt betreft, en het geene haer Hoog
„ Mogende en de Heeren Staeten van Holland
„ daer op remarqueeren, niet van fondament
„ ont-

'S GRAVENHAGE.

" ontbloot, doch tevens buiten schuld of toedoen van Ridderschap en Steden is, als hebbende zig daer op zoo meenigmaelen, zoo zy vertrouwen, voldoende geëxpliceert, dat het byna overtollig schynt op nieuw daer over uit te weyden: dan daer de tegenswoordige omstandigheden zulks schynen te vorderen, willen haer Edele Mogende gaerne nog by deezen en als by herhaeling verklaeren, dat zy dikwils met leedweezen gezien hebben de onverschilligheid, met welke ook dit stuk, in gelykheid van de verbeetering en vermeerdering der Landmagt, dikwils in het Bondgenootschap is behandeld, terwyl het niet aen hun is te imputeeren, dat daer omtrent geene meerder voorziening heeft plaets gehad, als hebbende zig by alle gelegentheden niet alleen bereidwillig getoond, maer dikwils dat werk meer ter harten genomen, en daer van dadelyke blyken gegeeven, dan die Provincien, welke daer by het meest geinteresseert scheenen: getuigen zyn daer van hunne meenigvuldige gedragene consenten tot de zaeken van de Zee, de rigtige en prompte fournissementen en dadelyke prestatien daer op gevolgt, speciael nog van de Petitie tot den aenbouw van vyf en twintig Schepen van Oorlog van den jaere 1741, welke zy een van de eerste, zoo niet de eerste, geheel hebben gesuivert, en dat zelfs in een tyd dat 'er nog andere Provincien waren, die nog in het geheel niet of voor de helft alleen hadden geconsenteert, zonder tot op dit oogenblik verder te zyn gekomen.

" Dat

„ Dat Ridderschap en Steden niet willen 'sGRA-
„ ontveinsen, dat zy nu nog agterlyk zyn in VENHA-
„ zig te expliceeren over de Petitie tot den aen- GE.
„ bouw van vier en twintig Schepen van Oor-
„ log, op den 18 April des jaers 1771. gepe-
„ titioneert, doch dat zy daer omtrent niet sin-
„ gulier zyn, alsoo de meeste Provincien daer
„ in nog geen consent gedragen hebbende, dat
„ de onregelmatigheid en de onbillykheid, waer
„ meede in dit gedeelte van het stuk der Con-
„ senten door sommige Provincien is gehan-
„ deld, hun voornamentlyk daer in heeft we-
„ derhouden, vooral daer zulks, wat instantien
„ 'er ook mogten geschied zyn, het zy door
„ haer Hoog Mog., het zy door de Provincie,
„ het zy door zyne Hoogheid, met voorsz. in-
„ stantien te appuyeren, tot hier toe zonder ef-
„ fect gebleeven is.

„ Dat Ridderschap en Steden vermeenen,
„ dat de evenreedigheid in het dragen der las-
„ ten van de Unie nimmer moet worden uit
„ het oog verlooren, nog dat den eene Bond-
„ genoot de lasten van zig af en op de schoude-
„ ren zyner Medebondgenooten moet leggen,
„ of dat het zelve de eerste aenleiding geeft tot
„ verslaeuwing in het behertigen van de waere
„ en weezentlyste belangens van den Staet, waer
„ door de noodzakelykste bescherming dikwils
„ gehazardeert wordt.

„ Dat Ridderschap en Steden nog niets
„ met meer yver wenschen, dan dat daer aen
„ mogt worden geremedieert, waer aen zy eg-
„ ter byna wanhoopen, en liever dan de zae-
„ ken te laeten varen, geneegen zyn uit een

„ wae-

'S GRAVENHAGE. „ waere zugt tot welzyn van het Vaderland „ en deszelfs noodzakelyke bescherming we„ derom eene allerovertuigenste blyk te geeven „ van hunne welmeenendheid en cordaetheid, „ met te verklaren, dat, indien de gesaementlyke Bondgenooten in de laetstgemelde Peti„ tie van den aenbouw van vier en twintig „ Scheepen van Oorlog een gaef Consent ge„ lieven te dragen, dat Consent op zyn tyd „ met reëele præstatie te agtervolgen, en daer „ van ter Vergadering van haer Hoog Mog. de„ claratoir te doen: zy mogen lyden, dat nim„ mermeer eenige instantien worden herhaeld „ by die Provincien, die in de Petitie van den „ aenbouw van Scheepen van den jaere 1741 of „ in het geheel niet of maer ten deele hebben „ geconsenteert, maer dat het zelve worde ge„ passeert, en zy daer over verder ongemoeyt „ gelaeten; en verhoopen dat deeze cordaete „ verklaering door de overige Provincien moge „ worden gevolgt, en defectueuse Provincien „ animeeren om alsnu even cordatelyk te resol„ veeren en consenteeren in de meergemel„ de Petitie tot den aenbouw van vier en twin„ tig Scheepen van Oorlog van den 18 April „ 1771.

„ Dat Ridderschap en Steden niet desconve„ nieerende van de noodzakelykheid, om vor„ dere convenabele mesures te neemen tot main„ tien van de zaeken van de Zee, egter ver„ meend hebben daer omtrent niet te kunnen „ vooruitloopen, maer genoeg te zullen doen; „ wanneer zy verklaerende, dat zoo ras daer „ omtrent by den Raed van Staete na de or-

„ dre

„ dre van den Lande of by eenige Provincien, 's GRAVENHAGE.
„ daer by voor hunne commercieerende Inge-
„ zeetenen het meeste geinteresseert, eenige
„ stellige voorslaegen zullen worden gedaen, zy
„ het zelve in behoorlyke en serieuse delibera-
„ tie zullen neemen, als met het gewigt en
„ omstandigheden der zaeken meest overeen-
„ komstig zal zyn.

„ Dat Ridderschap en Steden egter niet voor-
„ by kunnen van aen de respective Bondge-
„ nooten voor te houden, dat, zullen de ver-
„ vallen zaeken van de Zee zoodanig behartigt
„ en verbetert worden als het noodig en dien-
„ stig schynt, zulk voor een groot gedeelte
„ behoorde te worden gezogt in den staet der
„ middelen ten lasten van de respective Colle-
„ gien ter Admiraliteit, volkomen approbee-
„ rende het geene daer omtrent reeds by haer
„ Hoog Mogende met het requireeren der op-
„ gave van dien is geschied, doch waer door
„ nog niet voldaen is aen het voornaeme oog-
„ merk, en derhalven in bedenking geeven,
„ en voor hun advis oordeelen noodig te zyn,
„ dat de voorsz. Staeten van baeten en lasten
„ nader behoorden te worden geëlucideert, en
„ onderzogt of en welke verbeetering daer aen
„ waren toe te brengen, alzoo zulks op de de-
„ liberatien der respective Provincien tot on-
„ derschraging van de Financien der respecti-
„ ve Collegien ter Admiraliteit, die over de
„ bezwaertheid van dien zoo dikwils geklaegt,
„ en by bekwaeme geleegentheden vertoond
„ hebben de onmogelykheid, om uit de ordi-
„ naris Middelen eenige jaerlyksche Equipa-

'sGRA- „ gien, die aen het oogmerk zouden voldoen,
VENHA- „ in Zee te kunnen brengen, veel influentie
GE. „ zal moeten hebben, om na waerheid en met
„ grond te kunnen oordeelen, in hoe verre de
„ ondersteuning zal moeten gaen die aen de-
„ zelve voor de Bondgenooten zoude kunnen
„ en behooren te worden gegeeven, wanneer
„ gebleeken zal zyn, dat zulks uit de Midde-
„ len, waer uit de Collegien ter Admiraliteit
„ moeten bestaen, het zy door verbeetering der
„ zelven of anderzints niet zal kunnen gevon-
„ den worden, waer toe haer Edele Mogende
„ verhoopen dat de besognes ter Generaliteit
„ mogen worden geëntameert, voortgeset en ten
„ einde gebragt."

De Provincie van Utrecht deedt ter Verga-
deringe der Algemeene Staten verklaren: „ dat
„ hoe zeer hunne Edele Mogende overtuigd
„ zyn dat de eerste en voornaemste middelen
„ ter bewaeringe van den luister en de veilig-
„ heid van dit Gemeene-best, bestaen aen de
„ eene zyde in een voorzigtig, vreedzaem en
„ billyk gedrag jegens alle Uitheemsche Mo-
„ gendheden, en aen de andere zyde in het
„ onderhouden en aenkweeken van een onder-
„ linge Eendragt tusschen de gezamentlyke
„ Leeden van deezen Staet, die gegrond zy op
„ een wel geproportioneerde verdeeling der
„ lasten van de Unie, na elks vermoogen, en
„ op een onderling vertrouwen, dat niemand
„ der Bondgenooten zig zoude willen bevoor-
„ deelen op eene wyze strekkende tot wettig
„ bezwaer van iemand der Medebondgenooten,
„ of strydende met het algemeen belang van de

„ Re-

„ Republicq; hun Edele Mogende niet te min 'S GRA-
„ ook teffens van gedagten zyn, dat de voor- VENHA-
„ zigtigheid vordert, dat dit Gemeene-best zoo GE.
„ veel mogelyk altyd voorzien zy van een toe-
„ reikende Krygsmagt, beide te Water en te
„ Lande; en dat inzonderheid in de tegenwoor-
„ dige gesteldheid van zaeken in Europa het
„ zeer te wenschen was, dat de Zeemagt van
„ den Staet, schoon wel niet geheel vervallen,
„ egter zeer matig zynde, en deszelfs Land-
„ magt, die insgelyks zeer modicq is, en zig
„ aen merkelyke zwarigheden onderhevig vind,
„ om in behoorlyke voltalligheid gehouden te
„ worden, in een beeter postuur konden wor-
„ den gebragt.

„ Dat als in aenmerking wordt genoomen
„ de zwaerte der schulden, waer mede de-
„ ze Provincie zig belast vindt, ten dien ef-
„ fecte, dat derzelver Ingezeetenen, na een
„ vyf en twintigjaerige Vrede op zeer wei-
„ nig na nog de zelfde lasten moeten suppor-
„ teeren als ten tyde der troublen, welke
„ met den jaere 1748 geëindigt zyn, en dat
„ die schulden voortyds zyn gecontracteert,
„ om de gemeene veiligheid van dezen Staet,
„ zoo ter Zee als te Land, te helpen hand-
„ haven, mitsgaders dat des niettegenstaende
„ hun Edele Mogende niet alleen hebben ge-
„ consenteert in de Petitie van den jaere 1741,
„ tot den aenbouw van Schepen gedaen, maer
„ ook op de somme na van ƒ 39352-3-6,
„ der zelver quote, daer in bedraegende de
„ somme van ƒ 199133-2-6, reeds volko-
„ men hebben gekweeten, terwyl andere Pro-

'S GRAVENHAGE.

„ vincien op die Petitie nog niets of merke-
„ lyk minder dan deze Provincie hebben be-
„ taeld; wyders dat hunne Edele Mogende
„ daerenboven nog hebben consent gedraegen
„ in verscheide kostbaere Equipagien ter Zee,
„ en ook niet lang geleeden nog promptelyk
„ hebben geconsenteert tot het spoedig bevei-
„ ligen der Colonien van den Staet; hun E-
„ dele Mog. vermeenen te mogen verwagten,
„ dat de Mede-Bondgenooten in het gemeen,
„ en de equipeerende Provincien in het byzon-
„ der, zig wel zullen gelieven overtuigt te
„ houden van den waren ernst van hun Edele
„ Mog, om na uitterste vermoogen het gemee-
„ ne Vaderland en deszelfs afgeleegene Bezit-
„ tingen, zoo wel ter Zee als te Lande, te hel-
„ pen beschermen: En dat zoo hun Edele Mo-
„ gende omtrent eenig voorgeslagen extraordi-
„ naris effort, ter vermeerderinge van de Land-
„ of Zeemagt van de Republicq, zig niet al-
„ toos verklaeren conform den wensch van
„ sommige der Bondgenooten, de oorzaek
„ daer van niet te attribueeren is aen eenig
„ het minste gebrek van bereidwilligheid, maer
„ alleen aen de bewustheid, die hun Ed. Mo-
„ gende hebben, dat wegens de bekrompent-
„ heid hunner Finantien zoodanig extraordinair
„ effort niet kan geschieden, zonder de Inge-
„ zeetenen dezer Provincie, welker toestand
„ allezints eenige verligting vordert, nog meer
„ te moeten bezwaeren, het welk ten gevol-
„ ge zoude moete hebben, (het geen hun E-
„ dele Mogende tot hier toe door alle beden-
„ kelyke middelen hebben getragt voor te ko-
„ men)

„ nien) dat deze Provincie geheel buiten staet 's GRAVENHAGE.
„ zoude geraeken om op den tegenwoordigen
„ voet in de gemeene Lasten der Unie te konnen
„ blyven contribueeren.

„ Dat hun Edele Mogende vertrouwen, dat „ deze waren toestand hunner Provincie behoorlyk wordende geponderéert, de Bondgenooten niet vreemd zullen vinden, dat „ hun Edele Mogende verlangen, dat eindelyk „ eens met ernst werde gedagt, om door eene egaele en reguliere heffing van de middelen te Water, en door het betragten van „ eene behoorlyke œconomie by de respective Admiraliteits Collegien, het Fonds, „ voor de Zeemagt gedestineert, zoo veel „ doenlyk te beneficeeren, en dat de besognes daer over voormaels begonnen, met ernst „ werden voortgezet, en tot een spoedig einde gebragt; zynde hun Edele Mogende bereid om op het bekoomen der nodige informatien van het geene tot verbeetering der „ navale Magt van den Staet, en de protectie der Commercie, zoo uit de Inkomsten „ der Admiraliteit als anders zoude konnen „ worden gevonden, op de Petitie van den „ jaere 1771 tot den aenbouw van Scheepen „ van linie zoodanig te resolveeren als de omstandigheeden van de Finantien dezer Provincie eenigzints zullen toelaeten: Gelyk „ hun Edele Mogende ook by herhaeling declareeren bereid te zyn, om op gelyke wyse te resolveeren op eene convenabele versterking van de Landmagt der Republicq, „ zoo dra door zyne Hoogheid en den Raed

'S GRAVENHAGE.

„ van Staete eene nadere Petitie en Plan daer„ toe ter deliberatie van de Bondgenooten zal „ zyn overgeleevert; willende hun Ed. Mogen„ de wel verklaeren van gedagten te zyn, dat „ 'er in den tegenwoordigen toestand van zae„ ken voor de verbeetering van Landmagt van „ den Staet de zelfde redenen zyn als voor die „ der Zeemagt."

De Staten van Gelderland verklaerden zig omtrent dit onderwerp op het laetst van Grasmaend 1773. op de volgende wyze:

Resolutie van de Stat. van Gelderland nopens de Land- en Zeemagt.

De Staaten des Furstendoms Gelre en Graafschap Zutphen, gelezen en geëxamineert hebbende de generaale Petitie der Consenten, mitsgaders de Staten van Oorlog, zoo ordinaris, als extraordinaris, by zyne Hoogheid en den Raed van Staaten der Vereenigde Nederlanden geformeerd, aan Haar Hoog Mogende den 29 December 1772. overgebracht, en vervolgens meede aan deeze Provincie toegesonden, behelsende een overslag der lasten, die geoordeelt worden, na tyds gelegenheid, nodig te zullen wezen tot betragtinge van de gemeene veiligheid;

Hebben, naa gehoudene deliberatie, goedgevonden, met gevolg der andere Provincie, en onder inhaesie van zoodane remarques, clausulen, en bedingen, als by vorige Staaten van Oorlog, voor zoo veel die nog van applicatie mogte weesen, zyn gemaakt, in de voorschreeven Staaten, zoo ordinaris, als extraordinaris, te consenteren, en te bewilligen, gelyk daar in consenteren by dezen, met auctorisatie op de Gecommitteerden wegens deze Provincie ter Generaliteit, aan welke overzulks extract deezes zal gezonden worden, om van dit gedragen consent ter Vergadering van Haar Hoog Mogende

ten

ten eersten openinge te doen; en verder daar by, met opzigt tot de twee voorname poincten in de generale Petitie verhandeld, namentlyk het versterken van 's Lands Militie en het behoorlyk in staat brengen der navale magt, te verklaren;

Dat Haar Edele Mogende met alle attentie hebben overwogen de ernstige repræsentatien, door zyne Hoogheid, en den Raad van Staaten, ter bereikinge van dit salutaire oogmerk, aan den Bondgenooten gedaan, en gelet hebbende op de redenen en gronden, daar toe bygebracht, mitsgaders op de omstandigheden, waar in de zaken van Europa zig actueel bevinden, met Hooggemelte zyne Hoogheid, en den Raad van Staten allezins moesten convenieren, dat op die beide objecten nadere voorsieninge behoorde te worden gedaan.

Dat Haar Edele Mogende by verscheide gelegenheden, en in het byzonder by het inbrengen van derzelver consent in den Staat van Oorlog over den jaare 1770. haare volkome bereidwilligheid, om de securiteit van de Republycq te helpen besorgen, zoo wel te Water, als te Lande, hebben te kennen gegeven, en dat met genoegen zouden te gemoed zien, dat de Bondgenooten zig op de nuttigheid en noodzakelykheid van die voorschreve twee poincten rondborstig kwamen te expliceeren, ten einde vervolgens een voldoende resolutie genoomen, en alzoo die twee poincten te gelyk, na ordre der Regeering, geconcludeert mogten worden.

Dat by het nagaan der tegenwoordige situatie van de Republycq, en der evenementen, waar aan dezelve door de geduurige veranderingen en wisselvalligheid van zaken, zoude kunnen worden blootgesteld, het Haar Edele Mogende altoos was voorgekomen, dat het tegenwoordig aantal van 's Lands troupes niet toereykende kan geoordeeld worden, om zig by vei-

's GRAVENHAGE.

Resolutie van de Stat. van Gelderland nopens de Land- en Zeemagt.

'S GRAVENHAGE.

Resolutie van de Stat. van Gelderland nopens de Land- en Zeemagt.

veiliging van den Staat de nodige gerustheid te geven.

Dat Haar Edele Mogende overzulks derzelver gedane instantien tot eene matige augmentatie van de Troupes van den Staat, ter dekking van de Frontieren, bleeven inhæreren, en tans zouden afwagten zodaane Plan, als zyn Hoogheid, en den Raad van Staten zyn versogt te willen formeren, en aan de Bondgenooten, onder reserve der vrye deliberatien, open te leggen, om het zelve, als ook de Petitie, na genomene resolutie, daar toe vervolgens door den Raad van Staate te doen, by Haar Edele Mogende gezien en geëxamineert zynde, zodaanig daar op verder te worden geresolveert, als Haar Edele Mogende alsdan, naa omstandigheeden en occurrentie van zaaken, zullen oordeelen te behooren.

Dat Haar Edele Mogende, insgelyks met alle oplettenheid hebbende geëxamineert Haar Hoog Mog. Missive, en de kragtige exhortatien, (om op de instantien en repræsentatien, vermeld,) in het ingebragte consent van de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, te concurreren tot verbetering en herstelling van 's Lands navale magt, het daar in ook volkomen eens zyn, dat de Zee van de Vlag van den Staat niet leedig moet gelaten worden, en dat derhalven die zaak, gelyk het voorwerp van de zorg van de Bondgenooten behoord te wezen.

Dat Haar Edele Mogende deze hunne sentimenten, omtrent de bezorging van de Zee, meermalen hebben gedeclareert, en dat gewillig en bereyd waren, om met en neffens de andere Bondgenooten te treeden in zoodane maatregulen als by dezelve gezamentlyk, tot verbetering van de vervalle Zeemagt, tot veiligheid der Kusten; en tot protectie van de Navigatie en Commercie dezer Landen, welke Haar Edele Mogende, hoewel deze Provincie, ter zaake van Derzelfs situatie,

tie, niet als sommige der andere Provincien, daar by is geintereffeert, nogtans altyd hebben aangemerkt, als de bron der Welvaard, en rykdom van den Staat, dienstig en noodzakelyk zouden bevonden worden.

'S GRAVENHAGE.

Dat met dit oogmerk niet alleen in de Equipage, tot dekking van de vaart naa de Middellandsche Zee en den Archipel, in den jaare 1770. gearresteert, maar ook in den afgeloopene jaare in de Equipage tegens de Marokkynsche Kapers bewilligd, gelyk ook meede in de gedaane Petitie tot aanbouw van vier en twintig Schepen van oorlog, den 16 April 1771. by den Raad van Staaten geformeert, derzelver Consent gedragen hebben.

Resolutie van de Stat. van Gelderland nopens de Land- en Zeemagt.

Dat Haar Edele Mogende dit Haar Consent alsnog inhæreren, en by deeze gelegenheid hier voorby kunnen te urgeren, ten einde de Meede-Bondgenooten, welke nog geen consent gedragen hebben, zig mogen laaten permoveeren, om in die Petitie meede te consenteren, en dezelve ten spoedigsten met eenparigheid ter conclusie te helpen brengen.

Dat, het intusschen zeker zynde, dat de middelen te water, welke voorheen een notabel fonds van den Staat uitmaakten, en waar aan de Republicq derzelver eertyds luisterryk Zee-vermogen grootelyk is verschuldigd, zyn ingevoerd, en gebleven tot protectie der Commercie, Haar Edele Mogende teffens met verlangen te gemoed zien, van wat effect wezen zullen de besoignes, over het onderzoek van den staat der inkomsten, en lasten van de respective Collegien ter Admiraliteit, welke verbeteringen daar aan toegebragt, en wat middelen zouden kunnen beraamd worden, waar uit de equipagien, tot dekkinge der Commercie dienende, zonder extraordinaris Petitien zouden kunnen worden gevonden.

Waar toe Haar Edele Mogende verhoopen dat

's GRAVENHAGE. de besoignes, ter Generaliteit gedecerneert, hoe eerder zoo beter, voortgezet, en ten einde gebragt mogen werden.

Het gevoelen van de Provincie Zeeland wierdt in 't begin van Bloeimaend 1779. ter Generaliteit ingebragt, hier in bestaende: „ Dat hunne Edele Mogende met zyne Hoogheid en „ den Raed van Staten wel volkomen conve„ nieeren over de noodzaekelykheid, dat de „ Bondgenooten der zelver serieuse gedagten „ laeten gaen over de verbetering en herstelling „ van de navaele Magt der Republicq, *op dat* „ *de naem van Zeemogendheid, van ouds* „ *aen dit Gemeene-best competeerende, niet* „ *werde een bloote titul, en de Vlag van den* „ *Staet vooral gerespecteert moge blyve*, en dat „ teffens op eene convenabele vermeerdering „ der Landmilitie werde gereflecteert, en daer„ om ook geene de minste zwarigheid zouden „ maken om zig aengaende die twee notabele „ pointen te conformeeren met het ampel en „ ernstig geadviseerde der Heeren Staeten van „ Holland en Westvriesland, vervat in hoogst „ derzelver Resolutie van den 18 Maert jongst„ leeden, den 22 daer aen ter Vergadering hun„ ner Hoog Mogende uitgebragt, ware het niet „ dat hun Edele Mog. daer in wierden verhin„ derd door de bekrompe gesteldheid hunner „ Provinciale Financien, welke, niettegen„ staende het temporeel soulaes door de schik„ kinge zyner Doorluchtige Hoogheid ten jaere „ 1771 aen dezelve toegebragt, nog niet toe„ reikende genoeg zyn om de ordinaire Provin-

„ cia-

's GRAVENHAGE.

,, riale en Generaliteits Uitgaeven te konnen dra-
,, gen, veel min in staet zyn om aen eenige ex-
,, traordinaire Uitgaeven te gemoet te koo-
,, men, en wel inzonderheid aen zoo een mer-
,, kelyke somme als deezes Provincies Quote
,, in de gedaene Petitie van 16 April 1771 tot
,, den aenbouw van vier en twintig Scheepen
,, van Linie, als meede in het geene eene con-
,, venabele vermeerdering der Landmagt zou-
,, de beloopen, en daerom hun Edele Mogen-
,, de, hoewel met leedweezen, moeten decla-
,, reeren geheel buiten staet te zyn om jegens-
,, woordig tot zoodanig een consent te konnen
,, koomen, het welk zy met geen dadelyke
,, furnissementen, het essentieelste van het werk
,, uitmaekende, zoude kunnen bekragtigen, ten
,, waere de Bondgenooten konden worden geper-
,, moveert, om door nog verdere gepaste mid-
,, delen hun Edele Mogende meerder daer toe
,, te bekwaemen als tot heeden is geschied,
,, waer van haer Edele Mogende de absolute
,, noodzaekelykheid ter conservatie van de eer,
,, aenzien en veiligheid van het Gemeene-best
,, gaerne aen de allerserieuste overweeging hun-
,, ner Hoog Mog. zelve zullen overlaeten, wel-
,, ke allezints moeten overtuigt zyn, dat eene
,, Provincie, die in den laetsten Oorlog het
,, ongeluk gehad hebbende het naest aen den
,, Vyand geëxponeert te zyn, en dus te weezen
,, den Voormuur van den Staet, niet nagelaeten
,, heeft Goed en Bloed op te zetten voor de
,, defensie van het gemeene Vaderland, en daer
,, toe haere Ingezeetenen te bezwaeren, der-
,, zelver Financien uit te putten, en alles van
[illegible] het

'sGRAVENHAGE. „ het noodige te voorzien, alle gegronde verwagtinge moest hebben dat de Bondgenooten, na dat de zaeken wederom tot ruste zyn gebragt geweest, op de herhaelde gedane instantien hunner Edele Mog. geene zwarigheid zouden gemaekt hebben om restitutie te laeten geschieden van die deugdelyke uitgaven, welke verscheide Tonnen Gouds beloopen, doch welke verzoeken, hoe billyk, zonder eenig effect hebben moeten blyven, schoon de laetst overleedene Heer Erfstadhouder, glorieuser gedagtenis, van de regtmatigheid der zelver volkomen overtuigt, zeer gratieus het faciliteeren eener liquidatie dies aengaende had toegesegt, eene behandeling zoo strydig met de billykheid en met de gronden van de Unie, dat hun Edele Mogende niets meerder tot adstructie van hoogst der zelver wel gefundeert beklag daer voor behoefden by te brengen, als zich alleenig op de bewustheid hunner Hoog Mog. ten deezen te beroepen.

„ Dat 'er buiten deeze nog andere middelen by de hand zyn, zoo wanneer het hun Hoog Mogende serieusen ernst mogte weezen om deeze Provincie nog meerder te soulageeren, die egter, wat instantien daer toe bereids zyn gedaen, van geene de minste ingressie tot heeden toe geweest zyn.

„ Dat onder dezelve voorkomt de handelwyse van den Raed van Staete, welke zig zedert eenige jaeren tot een grondbeginsel schynt te hebben voorgesteld de wettige possessie en directie van Committimus of Zeeuwsch Vlaenderen aen hun Edele Mog. te betwisten en moeijelyk te maeken, in het geval

„ der

,, der zoo bekende nieuw bedykte Yſſendykſche 's GRAVENHAGE.
,, Schorren.
,, Dat van geen anderen aerd is het nog ſteeds
,, foveeren van ongegronde bedenkelykheden
,, omtrent de Hoofd- of Hoogeplaet op de Wes-
,, terſchelde, een Stroom van Zeeland opge-
,, waſſen, en zedert byna honderd vyftig jae-
,, ren door deeze Provincie als Zeeuwſchen
,, Grond bezeeten, waer door men ter Genera-
,, liteit ſchynt te prefereeren duizende van ge-
,, meeten ten proye van de Zee en ongeculti-
,, veert, dan het vreedig genot daer van aen
,, hun Edele Mog. te laeten, aen welke die
,, zonder bezwaer hunner Bondgenooten tot
,, geen gering middel van herſtel zoude konnen
,, dienen; wordende genoegzaem oogen en oo-
,, ren geſlooten voor de alleronbetwiſtbaerſte
,, poſſeſſie, en voor de allerduidelykſte en ge-
,, fundeerdſte Deductien en Remonſtratien, by
,, dewelke het inconteſtabel regt deezer Provin-
,, cie in een helder daglicht is geſteld.

,, Dat, veſtigen hun Edele Mogende het
,, oog op het favoriſeeren der Commercie dee-
,, zer Provincie, dezelve insgelyks geen min-
,, der reedenen van beklag hebben, dan den wel-
,, vaert daer van by hun Hoog Mogende mee-
,, de weinig ter harten ſchynt genoomen te wor-
,, den, niettegenſtaende het zelve ook een ge-
,, wenſch middel tot deezer Provincies herſtel
,, zoude zyn.

,, Zynde immers tot nu toe niets geworden
,, van de klagten hunner Edele Mog. commer-
,, cieerende Ingezeetenen over de moeyelykhe-
,, den en belemmering die door het Gouverne-
,, ment

'S GRA- „ ment der Ooſtenryk'ſche Nederlanden aen de-
VENHA- „ zelve worden aengedaen, en waer van de Ad-
GE. „ miraliteit binnen deeze Provincie ook de ſmer-
„ telyke gevolgen in haere Inkomſten meer en
„ meer gevoeld, als alleen dat ſes Provincien
„ hebben geconſenteert in het employeeren
„ van middelen van retorſie, het geen door het
„ non-conſent van eene Provincie wordt opge-
„ houden.

„ Dat hun Edele Mog. ter deezer gelegent-
„ heid met alle regt nog zouden konnen remar-
„ queeren, dat hun Hoog Mog. geen de min-
„ ſte reflectie hebben geſlaegen op hun Edele
„ Mog. allerregtmaetigſte verzoek by Reſolutie
„ van 6 Maert jongſtleeden gedaen, den 8 daer
„ aen ter Vergadering hunner Hoog. Mogende
„ uitgebragt, en alleenig getendeert hebbende,
„ om geduurende eene noodzaekelykſte exami-
„ natie eeniger door haer Edele Mog. overge-
„ zonden Stukken by proviſie buiten effect te
„ ſtellen de Reſolutie op den 25 January te voo-
„ ren buiten kennis hunner Edele Mog. by over-
„ ſtemming op de allerprecipitantſte, en zonder
„ dat voor zoodanigen haeſt eenige de minſte
„ valabele reedenen exteerde, genoomen, om-
„ trent de jegenswoordige ter Vergaderinge van
„ Thienen ventileerende Eſſequeboſche verſchil-
„ len, ten prejudicie van het geſuſtineerde van
„ de Kamer Zeeland, en ook redundeerende ten
„ merkelyke nadeele van veele Ingezeetenen dee-
„ zer Provincie.

„ Dog dat hun Edele Mogende aen zig re-
„ ſerveerende om zig over deeze ongehoor-
„ de behandeling der Heeren Gedeputeerden

„ van

„ van de ses overige Provincien by eene na- 's GRA-
„ dere gelegentheid te expliceeren; eindelyk zig VENHA-
„ nog op het alleremstigste moeten beklae- GE.
„ gen over de weinige egards, welke men ins-
„ gelyks tot nu toe ter Generaliteit heeft
„ betoond omtrent hun Edele Mogende zoo
„ menigvuldige herhaelde instantien ter bekoo-
„ ming van een spoedig en allernoodigst re-
„ dres in het Muntweesen, daer deeze Pro-
„ vincie zoo eene aenmerkelyke schaede by
„ tyd, dat zulks niet alleen een dooreetende
„ kanker is voor den inwendigen welvaert hae-
„ rer Ingezeetenen, maer ook van zoo veel
„ influentie op der zelver Financien, dat al
„ wierden die eensklaps door de allerfavora-
„ belste subsidien en schikkingen gebragt in
„ een allergewenschte staet, de Provincie nog-
„ tans eerlang wederom tot dien ongelukkigen
„ toestand zoude moeten vervallen om een
„ nutteloos Lid van deeze gelukkige Unie te
„ worden.

„ Dat hun Edele Mog. dit alles nogmaels wel
„ onder het oog hunner Hoog Mog. hebben
„ willen brengen, om, of hoogstdezelve einde-
„ ling te permoveeren mogten zyn om binnen
„ zekeren korten tyd daer op de noodige re-
„ flectien te slaen, en aen hun Edele Mogen-
„ de regtmaetigste bezwaeren te gemoet te koo-
„ men; doch dat hun Edele Mogende mits
„ deezen teffens declareeren, dat by ontstente-
„ nis van dien zig onvermydelyk genoodzaekt
„ zullen vinden van der zelver langduurige ge-
„ doogzaemheid een einde te maken, en door
„ het neemen van vigoureuse maetregulen aen

„ hun-

'S GRAVENHAGE.

„ hunne gegronde klagten regt en aen haere wettige grieven redres te doen wedervaeren, op „ dat hun Edele Mog. Provincie eenmael in het „ onbelemmerd genot gelaeten werde van het „ geen haer van regtsweege toekomt; der zelver Ingezeetenen nevens die der andere Bondgenooten zoo in Commercie als het Muntweesen egael gefavoriseert, en hun Edele Mogende ter Generaliteit weder van die voorige consideratie en invloed jouisseeren mogen, van dewelke zy zedert eenigen tyd tegen alle redenen aen en ten hunnen merkelyke nadeele verstooken worden.

„ Terwyl haer Edele Mogende de Bondgenooten by deeze moeten præadverteeren, dat „ zoodanige aenhoudende handelwyze hunner „ Hoog Mogende en de daer op by hun Edele „ Mogende te neemene maetregulen ook noodwendige influentie zullen moeten produceeren „ op de Consenten, welke van haer Edele Mogende in het vervolg zoo in de jaerlyksche generaele als andere Petitien verwagt zullen kunnen worden."

Ook zyn de Staten van Vriesland niet in gebreken gebleven, maer hebben ter Vergadering van de Algemeene Staten, op den 11 van Bloeimaend 1773. doen verklaren „ dat welgemelde Staten na aendagtige en rype overweging „ van al het geen zoo in den Brief van hun „ Hoog Mog, als in de Resolutie van de Heeren Staten van Holland, op bovengemelde „ beide onderwerpen is bygebragt, en met nadruk aengedrongen, volkomen overtreed zyn „ van de noodzaekelykheid die 'er is om op de „ versterkinge van de Land- en Zeemagt van „ deezen Staet bedagt te zyn, en daer toe zonder uitstel de noodige schikkingen te beraemen, „ dat niet alleen de buitengewoone gesteldheid „ waer in de publique zaken van Europa zig „ thans bevinden, maer ook de ordinaire voet „ op welke veele Mogendheden doorgaens gewapend zyn, deeze voorziening als dienstig „ en ten hoogsten voorzigtig moeten aenraeden: Dat hun Edele Mogende met dit oog „ ook meermaelen hebben beschouwt de herhaelde instantien van zyn Hoogheid en den „ Raed van Staete dien te neffens in de successive Petitie, en inzonderheid in de laetste, „ met allen ernst gedaen, en hoogst derzelver „ zorg, yver en cordaetheid moeten goedkeuren en pryzen; ja zelfs meermaelen boven „ vermogen in extraordinaire Zee-Equipages „ consenteeren; dat het oogmerk nu niet is hun „ Hoog Mog. op te houden met een breed detail van den toestand der Provinciale zaken, „ bezwaerde Finances, en der poogingen die „ Vriesland (zonder roem gesprooken) zoo zeer „ als eenige andere Provincien, by aenhouding

'S GRAVENHAGE.

'sGRAVENHAGE.

„ gedaen heeft, om het wankelende Vaderland „ te ondersteunen, en deszelfs veiligheid, welvaert en luister te bevorderen; dat hun Edele Mogende alleen wenschen te herinneren, het „ geen dien aengaende meermaelen ten duidelykste betoogt is, en dat niet twyffelen of hun „ Hoog Mog. zullen daer uit ligtelyk opmaeken „ de verleegentheid waer in hun Edele Mog. zig „ thans bevinden, aen de eene kant gedrongen „ wordende door de nuttigheid en meerdere of „ mindere noodzaekelykheid der voorgeslagene „ mesures, en aen de andere zyde schroomende om in dezelve te treeden, uit hoofde van „ onmagt en het vooruitzigt dat op zulk eene „ wyze de Provincie nimmer tot verhael zal komen, of wederom in staet gesteld worden „ om het gemeene Bondgenootschap in cas van „ nood met eenige nadruk ter hulpe te verstrekken; dat hun Edele Mog. egter dus hæsiteerende, en tusschen beide staende, hunne Hoog Mog. kunnen verzekeren, dat zeer „ geneigt zyn om zoo veel mogelyk met de „ overige Provincien te concurreeren in het beraemen van maetregulen die ter beveiliging „ van den Staet, herstelling van de Zeemagt, „ en protectie van den Koophandel, zullen noodig geoordeeld worden; dat hun Edele Mogende daerom het Plan en de Petitie noopens „ de vermeerdering der Militie, door den Raed „ van Staete te formeeren, zullen afwagten, en „ dan daer over zoo wel als over den aenbouw „ van Schepen van oorlog met cordaetheid zullen delibereeren en vrugtbaer resolveeren, „ zoo veel eenigzints de toestand der Provinciale Finances toelaet, terwyl tevens met an-

„ de-

„ dere Provincien wel wenschten, dat de Be- 's GRAVENHAGE.
„ sognes over het examineeren van de middelen
„ der respective Admiraliten aengevangen van
„ zulk een goed gevolg mogten zyn, dat ten
„ minsten een gedeelte van de extraordinaris E-
„ quipagien in het toekomende daer uit kon-
„ de worden goedgemaekt."

De Provincie Stad en Lande verklaerde ter Generaliteit op den 9 van Hooimaend 1773.
„ dat de redenen voor gem. aenbouw zodanig
„ waren voorgekomen, dat dezelve niet zyn
„ tegen te spreeken of te wederleggen, dog dat
„ het hen tessens even onwedersprekelyk voor-
„ komt, dat men niet minder bedagt moet zyn
„ op die middelen, waer door men tot het be-
„ reiken dier zekerheid kan komen, en dus de
„ middelen en het einde te zamen voegen.

„ Dat tot het aenbouwen van Schepen van
„ Oorloge de Inkomsten der Admiraliteiten van
„ den beginne af aen zyn gedestineert geworden,
„ en daer toe ook werkelyk een geruimen tyd
„ hebben gediend; dog dat het bekend is, dat
„ reeds voor ruim een halve eeuwe een der
„ grootste Mannen van zyn tyd heeft aenge-
„ weezen, hoe noodig het redres daer in was,
„ alzoo de opkomsten van veele derzelve door
„ hunne eigene lasten wierden geabsorbeert,
„ wiens waerheid door de onlangs overgegeve-
„ ne Staeten van baten en lasten ten vollen is
„ bevestigt.

„ Dat Hun Ed. Mog. en de Heeren Staeten
„ van andere Provincien niet nagelaeten hebben
„ herhaeldelyk te insteeren ter onderzoek en re-
„ dres derzelven, maer dat hunne poogingen van
„ zoo weinig succes zyn geweest, dat het tot-

'sGRA- „ eene byzondere gratie aen hen is toegestaen
VENHA- „ geworden, wanneer men de Ingezetenen al-
GE. „ leenlyk een weinig verligte van de vexes en
„ exactien van de minste Bedienden der selve:
„ Dat eene dergelyke onverschilligheid Hun Ed.
„ Mog. en de Heeren Staeten van andere Pro-
„ vincien zoo onbegrypelyk is voorgekomen en
„ nog voorkomt, dat zy met geen schyn gegron-
„ de redenen daer van kunnen opmaeken, al
„ waerom zig voor het tegenswoordige van gis-
„ singen diens aengaende zullen onthouden; dat
„ egter dit redres ten hoogsten noodig en in het
„ algemeen voordeelig is, en dus met hart en
„ ziel diende gezogt te worden, vooral van die
„ Provincien welke onophoudelyk klagen over
„ den slegten staet hunner Finances.

„ Dat wel onlangs de gronden tot dat redres
„ zyn begonnen gelegt te worden, dog waer van
„ het redres zelve nog van een verre vooruit-
„ zigt is.

„ Dat overzulks de kosten der aenbouw van
„ Schepen door de Provincien zullende moeten
„ worden gefurneert, het met reden te dugten
„ staet, dat de voorgewende onmagt sommige
„ der zelver van het consent zal te rug houden,
„ of aenleiding geeven om hulp van andere Bond-
„ genooten daer toe te verzoeken, of zuiver
„ geconsenteert hebbende, dat de betalinge niet
„ of zeer traeg zal volgen.

„ Dat men intusschen nagaende de onkosten
„ van den aenbouw van vier en twintig Sche-
„ pen, welke by den Raed van Staete zyn be-
„ groot in April 1771. op f 4178508-0-0, zoo
„ zoude het aendeel dezer Provincie daer in be-
„ dragen byna twee honderd vyftig duzend gul-

„ dens

„ dens, eene somme, by welke gevoegt worden„ de de onkosten der augmentatien eener Land„ magt en de continuatie der zes Fregatten, „ de Finances deezer Provincie zoude abimee„ ren,

's GRAVENHAGE.

„ Dat het ten dien opzigte de attentie der „ Bondgenooten ten hoogsten meriteert, hoe dat „ deeze Provincie door de Watervloed van den „ jaere 1717 ten eenemael zynde geruineert, en „ daer na met verscheide rampen besogt, Hun „ Ed. Mog. te dier tyd buiten staet zynde de „ verpligte lasten te voldoen, zulks aenleidinge „ heeft gegeven tot eene Deputatie uit hun Hoog „ Mog. na deeze Provincie, met dien gevolge, „ dat Hun Ed. Mog. de uitspraek over het vast„ stellen en executeeren der Lasten aen dezelve „ hebben begeven, met dien effecte, dat gemel„ de Heeren by uitspraek van den 17 April 1726 „ hebben verstaen, dat alle voor dato ingewil„ ligde Lasten, zoo ordinair als extraordinair, „ zouden blyven continueeren, en voor gecon„ senteert gehouden zyn voor den tyd van vyf en „ twintig jaeren, exempt den Impost op de Cof„ fy, Thee en soete Waeren, in wiens plaets „ eene tauxatie of Familiegeld is geintroduceert „ geworden voor die zelve jaeren, leggende „ voorts de Regenten onder zulk eenen ster„ ken eed en verband dat daer van geen exem„ pel in de Republicq zal zyn te vinden, welke „ harde verpligtinge alsnog continueert, ten be„ wyzen van Hun Edele Mog. opregte sentimen„ ten en genegentheden om aen hunne engage„ menten te willen voldoen, en van het onder„ scheid het welk 'er is tusschen een onderzoek „ van den staet der Finances, en de middelen

'S GRAVENHAGE. „ tot het vermeerderen en verbeteren der zelve, te stellen aen eene redelyke uitspraek, en „ een bloot voorgeven van onmagt, en voorwendsel dat men de Regten en Souverainiteit „ zoude benadeelen, zoo men zig aen een onderzoek en decisie van anderen onderwerpt, „ of het werken aen Plans ter redres van dezelve, zonder eenige gevolge.

„ Dat egter alle die Lasten niet voldoende „ zynde ter voldoeninge der onkosten, welke „ de troubles van 1740 tot 1748 hebben vereischt, hebben Hun Edele Mog. in den jaere 1743 weder eenige nieuwe Lasten geintroduceert, en onder andere ses stuivers op ieder pond Thee en drie stuivers op ieder pond Coffy, en voorts het Taxatiegeld in derzelver plaets ingevoerd, laeten contimeeren, het welk men dus niet alleen voor hard, maer zelfs voor onreedelyk, ja zelfs sterker zou kunnen uitkryten. Te meer daer de Impoften op de Coffy en Thee thans jaerlyks meer dan het dubbele van het Taxatiegeld opbrengen, zoo men niet in aenmerking nam, dat Hun Ed Mog. daer toe door de hooge nood waren gedrongen.

„ Dat na het sluiten der Vrede Hun Edele Mogende in de necessiteit zyn gebragt, om in den jaere 1751 te negotieeren eene somme van twee millioenen een honderd duizend guldens, ter betalinge van renten en andere schulden uit de troubles profluëerende, waer mede men deze Provincie heeft bezwaerd.

„ Gelyk Hun Ed. Mog. voorts nog aen de respective Admiraliteiten, wegens Equipagien in dien tyd voorgevallen, in de laetst

„ af-

„ afgeloopene jaaren nog ruim een millioen heb- 's GRAVENHAGE.
„ ben betaeld, boven de prompte voldoening
„ van alle het geene waer toe Hun Ed. Mogen-
„ de verpligt waren.

„ Dat zulks alles niet heeft kunnen geschie-
„ den dan door de Ingezetenen zeer zwaer te
„ belasten, het welk dan ook de oorzaek is ge-
„ weest dat alle Lasten, in den jaere 1726 be-
„ paeld, en in den jaere 1743 van nieuw inge-
„ voert, tot op heden moeten continueeren,
„ zonder eenige exemptie, dan alleen van het
„ extra gemael op de Rogge, en van de extra
„ Impost op de Bieren, alzoo het laetste te veel
„ onkosten in het onderzoek requireerende, niets
„ wezentlyks opbragt.

„ Dat Wy met alle die Lasten hebben gecon-
„ tinueert, zelfs in die tyden dat Onze Ingeze-
„ tenen op het punt van hunne ruïne stonden
„ door herhaelde en sterke Veepesten en Mis-
„ gewassen, en wier ruïne en de onmogelyk-
„ heid om die Lasten te voldoen, zeker zou
„ zyn geweest, zoo niet de nabyheid der vreem-
„ de Armeën en andere oorzaeken hen gelee-
„ gentheid hadden gegeven hunne Producten
„ tot eenen buitengewoonen prys, waer van geen
„ exempel is, te debiteeren.

„ Dat Hun Ed. Mog. by dit alles cordaet dur-
„ ven affirmeeren, dat geen Ingezetenen der
„ Republicq meerder zyn bezwaard dan die van
„ deeze Provincie, en dat de Lasten nergens met
„ meer attentie en zuinigheid worden geinnet:
„ Dat, hoe streng men seggen moet dat in dee-
„ zen door Hun Ed. Mog. omtrent hun Ingeze-
„ tenen is gehandeld, men egter Hun Ed. Mog.

 „ cor-

'S GRAVENHAGE. „ ondaetheid en genegentheid om aen hunne „ verpligting te voldoen, niet te loureren, als „ hebbende zig daer door geflatteert met dat „ aengenaeme vooruitgezigt, dat eindelyk hunne Ingezetenen eens werkelyk zouden kunnen fubleveeren.

„ Dat zig daer meede (als na hunne gedagten reeds naby zynde) verheugende, Hun Ed. Mogende in die aengenaeme denkbeelden „ weder zyn gestoort geworden, door dien zig „ genoodzaekt hebben gevonden een hunner „ Bondgenooten, offchoon deeze Provincie in „ getal van Ingezetenen zeer verre overtreffende, en dewelke, offchoon veel ryker zynde, „ en hunne Middelen van bestaen de Onze zeer „ verre te boven gaende, op verre na zo zwaer „ niet zyn belast als die van deeze Provincie, „ met een aenzienlyke somme 's jaers te hulp „ te moeten komen, zonder dat een andere Provincie, offchoon beeter in staet dan die van „ Hun Ed. Mog., daer toe contribueert: Eene „ hulpe welke Wy Ons niet hebben durven onderwinden te vragen in Onze bitterste omstandigheden: En uit wiens hardigheid een „ yder aen Ons ligtelyk zal toegeven, dat „ Wy tot een diergelyke hulpe nimmer weder „ zullen komen, dan na een wettig en naeuwkeuriger onderzoek van zaken, en bevinding „ der onmogelykheid om zig zelven te kunnen „ redden.

„ Indien men nu daer by voegt de onkosten „ der verzogte aenbouw en augmentatie, zoo „ kan men nog met geen apparentie eenige verligtinge voor de Ingezetenen te gemoet zien, „ en

„ en zoo het den Hemel mogte behagen de „ Provincie te bezoeken met sterfte onder het „ Rundvee, Misgewas of andere rampen, waer „ van Wy de beginselen onlangs hebben onder„ vonden, zoo zyn de Ingezetenen absolut „ buiten staet die Lasten te voldoen, en Hun „ Ed. Mog. zullen zig weder in schulden moe„ ten steeken, zoo zy niet door de Bondgenoo„ ten worden geholpen, of de Ingezetenen zul„ len moeten verminderen, alzoo de Lasten niet „ kunnende voldoen, en geen vooruitzigt van „ verminderinge hebbende, de Provincie zullen „ moeten verlaeten, waer door de situatie van „ *Hun Ed. Mog.* van kwaed tot erger zal moe„ ten vervallen: Wel is waer, dat Hun Ed. „ Mog. in korte jaeren zeer groote sommen heb„ ben afgelost, edoch betaeling van schulden is „ dan alleen een blyk van voorspoed als ze ge„ schied uit de revenuës, maer geenzints als „ men zyne Goederen verkoopt om schulden te „ voldoen, zoo als *Hun Ed. Mog.* alle hunne „ Vastigheden deezen Herfst reeds zullen hebben „ verkogt, als wanneer 'er niets overblyvende „ dan de revenuës de aflossingen geen plaets „ zullen *hebben*.

's GRAVENHAGE.

„ Dat zulks alles overwoogen zynde, 'er „ niets overblyft dan uit twee kwaeden het „ minste te kiesen, en alzoo het onbetwistbaer „ is, dat het veiliger is zig vroegtydig te wape„ nen, en daer toe alles wat men kan op te „ brengen dan bloot te staen voor de begeerte „ van yder die lust heeft Ons te bespringen, en „ reeds beroofd van alle middelen ter verlossing „ te zoeken, zoo moeten de Heeren Staten de-

„ zer

'S GRA-VENHA-GE. „ zer Provincie op de voorgeslagene aenbouw „ van Schepen en vermeerdering van Landmagt „ declareeren:

„ Dat Hun Ed. Mog. zullen consenteeren in „ den aenbouw van een zoodanig getal Schepen, „ en zoo als dezelve op den 18 April 1771 door „ den Raed van Staete aen Hun Hoog Mog. is „ overgegeven en aen de Provincien verzonden, „ of zoo veel minder als waer over de Bondge- „ nooten onderling zullen eens worden, onver- „ kort de vrye deliberatien van Hun Ed. Mog. „ omtrent de Plans, dies aengaende zullende „ worden geproponeert: En dat Hun Ed. Mog., „ zoo ras alle Provincien zuiver zullen hebben „ geconsenteert, dadelyk daer toe zullen betae- „ len het eerste termyn der zelve, en verder hun „ consent, zoo veel eenigzints vermogen, met „ dadelyke voldoeninge op de bepaelde tyden „ zullen tragten te corroboreeren, zelfs door de „ Penningen uit de verkoop van hunne laetste „ Domeinen daer toe (des noods) te employee- „ ren, onder volgende condition:

„ Dat alle Bondgenooten in gemelde Peti- „ tien gaef en zonder eenige clausulen of con- „ ditien consenteeren en dadelyk agtervolgen, „ in voegen dat Hun Ed. Mog. zig gedispen- „ seert houden van de betaeling van een tweede „ termyn, indien alle Bondgenooten het eerste „ op den verschyndag van het tweede nog niet „ hebben betaeld, en zoo vervolgens met de „ andere termynen.

„ Ten tweede, dat hun Ed. Mog. inmiddels „ worden overtuigt van de serieuse en dadely- „ ke geneegentheid van hun Hoog Mog. en de

„ re-

„ respective Bondgenooten, om de Finances der 's GR. VENHA-GE.
„ respective Admiraliteiten te redresseeren.
„ En eindelyk, dat na afloop van het beloop
„ van het geconsenteerde secours aen een der
„ Bondgenooten, Hun Edele Mog. deszelfs con-
„ tinuatie, of eenig ander middel in diens plaet-
„ se, mits deeze declineeren, en voor nu en als-
„ dan van de hand wyzen, tot zoo lange de
„ Heeren Staten van die Provincie niet zyn ge-
„ komen tot eene dergelyke begeevinge van on-
„ derzoek en dispositie over hunne Finances, als
„ Hun Edele Mog., en uit de uitspraek zy ge-
„ bleeken, dat de Ingezetenen dier Provincie na
„ proportie zwaerder zyn belast dan die van dee-
„ ze Provincie, en de Finances met dezelve ac-
„ curatesse bestierd worden, ten einde daer uit,
„ als zynde de eenigste redelyke oorzaek om
„ hulp van anderen te verzoeken, de onmoge-
„ lykheid geblyke op zig zelfs te kunnen redden.
„ Dat belangende de augmentatie der Land-
„ magt, Hun Edele Mog zig daer omtrent nooit
„ ongenegen hebben getoond, en ook nog niet
„ zyn; zullende het Plan, tot dat einde zullende
„ worden opgemaekt, afwagten, en alsdan daer
„ op spoedig resolveeren."

Hier op is door den Prinse Erfstadhouder en den Raed van State een Plan van augmentatie van Landmagt geformeerd, en aen de Provincien by Missive van den 19 van Hooimaend 1773 toegezonden, ten einde zo in het zelve als in den aenbouw van 24 Schepen van linie toe te stemmen. Dit Plan van vermeerdering van Landmagt was aldus ingerigt:

's GRAVENHAGE.

Plan van eene Augmentatie van 's Lands Militie met 1368 Paarden en 8927 Hoofden.

Paard.	Hoofd.		Sold. en Stafs Tractementen van 42 dagen.
		Cavalleryen.	
48	48	Ieder der zes Comp. van het Regiment Guardes te Paard te augmenteeren met een Corporaal en zeven gemeene Ruyters.	f 1368 : 18
120	110	Twee nieuwe Compagnien by het Regiment Guardes te Paard, yder 60 Paarden en 55 hoofden	4640 : 8
		Een Lt. Collonels Tractement by het Regim. Guardes te Paard, bedragende 80 : : : te lopende maand, en dus ten 42 dagen	110 - 9 - 4
480	432	Ieder der 48 ord. Compagnien Cavallery te augmenteeren met een Sous Lt. of Cornet, een Corporaal en zeven gemeene Ruyters	16704 : :
480	440	Acht nieuwe Compagnien by de agt Comp. van het Regiment Orange Vriesland, om daar van te formeeren twee Regimenten, yder Comp. sterk 60 Paarden en 55 hoofden.	16544 : :
		De Stafs Tractemente voor een Collonel, een	
1128	1030		f 39366 - 9 - 4

Paard.	Hoofd.		Sold. en Stafs Tractementen van 42 dagen.
1128	1030	*Transport*	f 39366-9-14
		Lt. Collonel, een Majoor en Adjudant, een Piqueur, een Chirurgyn, een Pauker, bedragende ter lopende maand 540-10:, en dus ten 42 dagen	746-6-8
		Dragonders.	
		Ieder der 24 Compagnien Dragonders, te augmenteeren met een Sous Lt., een Corporaal, en zeven gemeene Dragonders	
240	216		7248-:-:
		Voetvolk.	
		Ieder der twee Granadier Comp. van het Regiment Hollandf. Guardes te Voet, te augmenteeren met 13 gemeenen en ieder der twaalf overige Comp. van dat Regiment met zeven gemeenen	
—	110		1485-:-:
		Ieder der 61 Compagnien Granadiers Nationale Duitfchers en Waalen, te augmenteeren met een Sous Luit. of Vaandrig, een Sergeant, een Corporaal en negen gemeenen	
—	732		12450-2-:
		Ieder der 366 ordinaris Compagnien Nationaale Duitfchers en Waalen, te augmenteeren	
1268	2088		f 612[illegible]-12

's GRAVENHAGE.

's GRAVANHAGE.	Paard.	Hoofd.		Sold. en Stafs Tractementen van 42 dagen.
	1368	2088	*Transport*	f 61295-17-12
	—	4026	met een Sous Luit. of Vaendrig, een Sergeant, een Tamboer, een Corporaal en zeven gemeenen	67929 12-:
	—	72	Ieder der 6 Compagnien Schotten Granad. te augmenteeren met een Sous Lt. of Vaendrig, en Sergeant, een Corporaal en negen gemeenen	1277-8-6
	—	396	Ieder der 36 ord. Compagnien Schotten, te augmenteeren met een Sout Lt. of Vaendrig, een Sergeant, een Tambour, een Corporaal en zeven gemeenen	6965-8-:
	—	469	By het 1ste Battaillon van het 2de Regement Orange Nassau te voegen een nieuw Battaillon, bestaande uit een Granadiers Compagnie ter sterkte van 73 hoofden en zes ordin. Compagnien ter sterkte van 66 hoofden ieder	8002-14-:
			By het voorsz. 1ste Battaillon is een Collonel, een Lt. Coll., een Major, een Adjudant, een Chirurg. en een Tamb. Major, dog dewyl dat Batt. door bykoming	
	1368	7051		f 145471-:-2

GRAVENHAGE.

Paard.	Hoofd.		Sold. en Staf's Tractementen van 42 dagen.
1368	7051	*Transport*	*f* 145471 - : - 2
		van een nieuw Battaillon zal worden een Regiment van 2 Batt: zoo zullen 'er nog moeten bykoomen een Major Tract. tot . . 60 - : - : een Adjudants Tractement tot . . . 50 - : - : een Chirurgyn Tractement tot . . . 40 - : - : te zaamen 150 - : - : ter lopende maend, en dus ter 42 dagen	207 - 2 - 6
		By het 2de Batt. van het 2de Regim. Orange Nassau, geleid wordendende door den Markgrave van Baden Durlach, te voegen een nieuw Batt. bestaande uit een Granad. Comp. ter sterkte van 73 hoofden en 6 ordin. Comp.	
	469	ieder sterk 66 hoofden .	8002 - 14 - :
		By het voorsz. 2de Bataillon is een Coll. en een Lt. Coll. met derzelver uitgevallen Colonels en Lt. Coll. Tractemente resp. op den extraord. staet van oorlog staande, als meede een Major, een Adjud. en een Chirurgyn met hunne Tractementen op den ordin. staat van oor-	
1368	7520		*f* 153680 - 16 - 8

Nnn

's GRAVENHAGE. Paard.	Hoofd.		Sold. en Stafs Tractementen van 42 dagen.
1368	7520	Transport	f 153680-16-8
		log staande; dog terwyl het voorsz. Batt. door bykomitg van een nieuw Batt. zal worden een Regim. van twee Batt., zo zullen 'er nog moeten bykomen een Majors Tract. tot 60 : : een Adjudts. Tract. tot 50 : : een Chirurgyns Tract. tot 40 : : een Tamboer-Majors Tract. tot 12 : : te samen ter loopende maend : 162 : : en dus ten 42 dagen	223-13-10
		By het 3de Batt. van het Reg. Smissaart Wallon te voegen een nieuw Batt. bestaande uit een Granadiers Comp. ter sterkte van 73 hoofden en 6 ordin. Comp. ter	
	469	sterkte van 66 hoofden	8173-8-:
		NB. de reden waarom de Soldyen van het evengem. nieuwe Battaillon hooger uitgetrokken zyn als de soldyen van de voorgem. nieuwe Batt. bestaat hier in, om dat 2 Cadets per Comp. van dit nieuwe Batt. behoren te trekken dubbelde gages, even als door de 2 Cadets per Comp. van het 3de	
1368	7989		f 162077-18-2

N 1 1

Paard.	Hoofd.		Sold. en Stafs' Tractementen van 42 dagen.
1368	7989	*Transport* -	*f* 162077-18-2
		Batt. van Smissaart Wallon genoten worden. By het voorsz. 3de Batt. van Smissaart Wallon wordt alleen goed gedaan een Majors, een Adjudants en een Chirurgyns Tract. dog dewyl dat Batt. door bykoming van een nieuw Batt. zal worden een Regim. van 2 Batt. zo zullen er nog moeten bykomen een Coll. Tract. tot . . . . 200: - 1 Lt. Coll. Tract. tot 80: - 1 Majors Tract. tot 70: - 1 Adjud. Tract. tot 50: - 1 Chirurg. Tract. tot 40: - 1 Tambour Maj. Tractament tot . . . 3 [illegible] en één Priesters Tract. tot . . . . 56: - te saamen *f* 492: - ter lopende maend, en dus ten 42 dagen	679-7-4
		Het Corps onder deu ordres van den Collonel Towrgead, tans in Suriname, te brengen op den voet van een Nationaal Regiment van 2 Batt. en dus 2 Comp. Grenadiers, yder in sterkte van 73 hoofden en 12 ord. Comp. ieder	
1368	7989		*f* 162757-5 [illegible]

's Gravenhage.	Paard.	Hoofd.		Sold. en Stafs Tractementen van 42 dagen.
	1368	7989	*Transport*	f 162757-5-6
	—	938	ter sterkte van 66 hoofden	16005-8-:
			De Stafs Tractementen voor het voorsz. Regim. op den voet van een Nationaal Regim., bedragende 592 : - : ter loopende maand, en dus ter 42 dagen	817-8-11
	1368	8927	ter 42 dagen	f 179580 2-1
			En in het jaar	f 1560654 8-8

	Paard.	Hoofd.
Cavaller.	1128	1030
Dragond.	240	216
Infanterye	—	7681
	1368	8927

In welk Plan de Staten van Stad en Lande ter vergaderinge der Algemeene Staten op den 5 van Oegstmaend 1773. zuiverlyk bewilligden, gelyk ook de Staeten van Vriesland op den 12 daer aen volgende, en die van Overyssel op den 6 van Herfstmaend, als mede de Staten van Gelderland op den 21 van Wynmaend; en die van Utrecht, hebbende dezen op den 27 van evengem. Wynmaend, met eenparigheid van stemmen het volgend besluit genomen.

Mercurii den 27 *October* 1773.

„ Is gehoord het Rapport van de Heeren „ van Westerveld en anderen hunner Ed. Mog.

„ Ge-

„ Gecommitterdens tot den Staat van Oorlog, 's GRA-
„ ingevolge en ter voldoeninge van hunner Ed. VENHA-
„ Mogende fuccesfive Refolutien Commisforiael, GE.
„ hebbende geëxamineerd de Misfive van Hun
„ Hoog Mog. van den 18 April des jaers 1771.
„ ten geleyde en apui van eene Misfive van den
„ Raed van Staeten van den 16 daer te vooren
„ vervattende eene Petitie van *f* 4178508 - : - :
„ tot den Aenbouw en Toetakeling van 24
„ Schepen van Linie ter Verbeetering van 's
„ Lands navaele Magt. Als meede Hunner
„ Hoog Mog. Misfive van den 19 July deezes
„ jaers insgelyks ten geleyde en apui van eene
„ Misfive van den Raed van Staete van den 16
„ derzelver Maend, hebbende tot Bylaege een
„ Plan ter Verfterkinge van 's Lands Militie
„ met 1386 Paerden en 8927 Hoofden, waer
„ van de koften van het Jaerlyks onderhoud
„ begroot zyn op *f* 1560654 - 8 - 8, en de Rè-
„ cruut- en Aenritsgelden daer booven, op
„ *f* 653987 - 10 - :"

„ Waer op gedelibereerd zynde, hebben Hun
„ Ed. Mogende goedgevonden en verftaen, dat
„ de Heeren Gecommitteerdens deezer Provin-
„ cie ter Generaliteit by Extract deezer zullen
„ worden geauthorifeerd, ter Vergaderinge van
„ Haer Hoog Mog. in naeme van Hun Ed. Mo-
„ gende te declareeren:

„ Dat bekend is dat deeze Republicq de
„ Welvaert en Magt, welke zy zedert haere
„ erectie verkreegen heeft, onder anderen voor-
„ naementlyk verfchuldigt is ter eener zyde aen
„ het weinig bezef, dat de meefte volkeren van
„ Europa plagten te hebben van de voordeelen
„ der Commercie en Manufactuuren, en ter

'S GRAVENHAGE. „ andere zyde aen de Industrie der Ingezetenen „ van deezen Staet, gevoegt by de favorable „ situatie van dit Gemeenebest, zo ten aenzien „ van de overige Deelen van Europa, als ten „ opzigte van de Zee en van de Rivieren.

„ Edoch, dat men aen zig zelven niet ontveinzen kan, dat de eerstgemelde bron van „ 's Lands Welvaert en Magt op eene zeer aenmerkelyke wyze is vermindert, zedert dat „ meest alle de Moogendheden van Europa, „ door het frappante voorbeeld van deeze Republicq onderweezen, het waer belang der Commercie en Manufactuuren, de eene wat vroeger, de andere wat laeter, hebben leeren kennen en op de bevordering van dezelve in den „ Haeren met allen yver zig hebben beginnen „ toe te leggen: En dat, zo de tegenswoordige „ denkenswyze van meest alle de Hoven van „ Europa op dit subject blyft aenhouden, gelyk „ het ten hoogsten waerschynelyk is, het geschaepen staet, dat deeze Republicq zig wel „ eens zoude kunnen vinden gereduceerd om haer „ bestaen, zo niet geheel en al, immiers voor „ het weesendlykste gedeelte te moeten zoeken „ en vinden enkel in de Industrie van haere Ingezeetenen, voor zo verre dezelve alleen door „ haere voorgem. situatie wordt gefavoriseert.

„ Dat men zig al meede niet kan ontveynsen, dat de zwaere schulden, welke de respective Provincien by succesfive ongeleegentheden „ van de Republicq tot redding van dezelve genoodzaekt zyn geworden te contracteeren, aen „ de eene zyde hebben veroorzaekt een aenzienlyke vermindering van de middelen ter beschermingc van de veyligheid en onafhankelykheid

„ van

„ van den Staet, en aen de andere zyde niet „ weinig hebben verhaelt en vergroot de voor „ dit Gemeenebest nadeelige gevolgen van de „ voorschreven revolutie in de denkenswyze der „ meeste Hoven van Europa, wegens de zwaer- „ te der Impositien waer meede de Ingezete- „ nen ter oorzaeke van die schulden hebben moe- „ ten worden en blyven gedrukt, waer door „ verscheide takken van Industrie, die anders „ nog bewaerd hadden kunnen blyven, of ge- „ heel, of voor het grootste gedeelte hebben „ moeten worden geabandonneert, en aen andere „ Natien overgelaeten.

4 GRA-VENHAGE.

„ Dat Haer Edele Mog: vertrouwen, dat de „ Mede-Bondgenooten reflecteerende op den „ voorschr. toestand van zaeken in Europa be- „ trekkelyk tot de Commercie en Manufactuu- „ ren, en daer by overweegende, tot wat laeg- „ te de Magt en Welvaert van deezen Staet zou- „ de moeten daelen, zo dezelve eens genoeg- „ zaem alleen op de hier voorgem. Industrie, „ van de thans nog overgebleeve voordeelen ont- „ zet zynde, en met zo veele zwaere Imposi- „ tien belemmert, zoude moeten berusten; ge- „ reedelyk met Haer Edele Mogende zullen in- „ stemmen, dat het weezendlyk belang van dee- „ ze Republicq ten hoogsten vordert, dat elk „ der Bondgenooten zig beyveren om door alle „ bedenkelyke middelen zyne gecontracteerde „ schulden, zo veel eenigzints doenelyk is, te „ verminderen, en naer maete van de daer door „ geprofiteerde Renten de zwaerte der geintro- „ duceerde Impositien te verligten, ten einde zo „ veel moogelyk voor te komen, dat de midde- „ len van het bestaen der Ingezeetenen, waer uit

'S GRAVENHAGE. „ de middelen van defensie moeten gevonden „ worden, niet nog verder komen te verloopen, „ en de Republicq niet werde gebragt in die facheuse omstandigheid, van zelfs niet alleen de „ avantages te konnen genieten, welke anders „ haere voordeelige positie haer nog zoude konnen bezorgen.

„ Immers, dat deeze Consideratien aen Haer „ Edele Mog. van dat gewigt zyn voorgekoomen, dat schoon de Impositien binnen deeze „ Provincie, zo wegens derzelver hooge Quote in de Lasten van de Unie, als wegens de „ grootheid der schulden uit voorschr. oorzaeke geconstracteert, zo zwaer en in veele opzigten zelfs zwaerder zyn als in eenige andere „ Provincie; en schoon deeze Provincie door „ den drukkenden Last dier Impositien zig genoegzaem geheel ontbloot vind van alle noemenswaerdige Commercie en Fabricquen, „ mitsgaders de Steden en het platte Land vervult zyn met eene aenmerkelyke en steets toeneemende meenigte van door Neering en Werkeloosheid gantsch verarmde en behoeftige Ingezeetenen: Echter Haer Edele Mogende in „ plaetze van die Impositien, naer maete de Staet „ van de Provinciaele Financien zulks eenigzints „ mogte toelaeten, te verminderen, (zo als gedurende eene vyf en twintig Jaeren Vrede door „ de Ingezetenen wel hadde moogen worden verwagt) in tegendeel gepréfcreert hebben dezelve allen (eenige geringe slegts uitgezondert) te „ continueeren, zo als dezelve ten tyde van de „ laetste troubelen geheeven zyn geworden, en „ daer en boven nog verscheide agterstallige ongelden, waer van de invordering te vooren we-

„ gens

„ gens de ongeleegentheid der tyden was uitge- 's GRA-
„ ſtelt, in te palmen, en het geen door dit een VENHA-
„ en ander jaerlyks ten Provinciaele Caſſe kwam GE.
„ over te ſchieten, telkens te emploijeeren tot
„ afloſſinge van eenige der Capitaelen ten laſte
„ deezer Provincie genegotieerd, ten einde dus
„ doende, zo veel moogelyk met 'er tyd aen de
„ Ingezetenen, eene weezendlyke verligting toe
„ te brengen, en daer door aen derzelver Indu-
„ ſtrie geleegentheid te geeven, om de midde-
„ len van hun beſtaen te vermeerderen, en het
„ inwendig vermoogen deezer Provincie te ver-
„ grooten, als meede om ook dus doende dee-
„ ze Provincie zelve in ſtaet te houden, om
„ by voorkomende extraordinaire gelegenheden
„ voor het Bondgenootſchap van nut te kunnen
„ blyven.

„ Dat echter, zo wegens den bekrompen toe-
„ ſtant, waer in de Provinciaele Revenues, niet
„ tegenſtaende de zwaerte der Impoſitien, zig
„ bevinden, als wegens den voorſchr. hoogen
„ aenſlag in de gemeene Laſten der Unie, waer
„ op deeze Provincie geſtelt en ook tot hier toe
„ gebleeven is, de gem. afloſſingen zo op zig
„ zelve als byzonder in vergelyking van de maſ-
„ ſa der ſchulden, tot hier toe nog zeer gering
„ zyn geweeſt, en daer mede ter bereiking van
„ het voorgeſtelde eynde dus nog zeer weinig
„ heeft kunnen worden gevordert; Te minder,
„ daer met den Jaere 1771 is komen op te hou-
„ den de inpalming der voorſch. agterſtallige on-
„ gelden, welke de voornaeme ſource was,
„ uit welke de afloſſingen moeſten worden ge-
„ vonden, en daer teffens het aendeel deezer Pro-
„ vincie in het ſoulaes aen die van Zeeland toe-

'S GRA-VENHAGE. „ gelegt, niet alleen voor haere eigentlyke „ Quote, maer ook voor die van Friesland, „ heeft geabsorbeert het profyt op de post van „ de Fortificatien buiten 's Lands, te vooren „ by deeze, gelyk ook by de andere Provincien „ genooten; en daer boven dien door de op „ nieuws ontstaene en nog aenhoudende Sterfte „ van het Rundvee het provenue van de Hoorn- „ gelden merkelyk is gediminueerd, en door „ de mindere Consumtie van zommige Waren „ met Impost belast, ter zaeke van de duurte „ der Levens-middelen, de Impositien op de „ Consumtie derzelver van tyd tot tyd minder „ hebben gerendeert: Gelyk ook de middelen „ op de Sterke dranken, volgens de laetste uit- „ gifte derzelver in Admodiatie, voor eerst veel „ minder staen op te brengen dan bevorens.

„ Al het welke te zaamen genoomen, om „ van mindere objecten zo ter Generaliteit als „ binnen deeze Provincie niet te gewaagen, „ ten gevolge heeft, dat de Provinciaele Fi- „ nancien zelfs zonder nieuw bykoomend nota- „ bel bezwaer zig alreede te zwak bevinden, om „ op den voet van het daer toe beraemde Plan, „ hoe bekrompen hetzelve ook genoomen is, met „ het doen van verdere aflossingen te konnen „ blyven voortgaen.

„ Dat Haer Ed. Mogende den voorschreven „ toestandt van de Republicq in 't gemeen, en „ van deeze Provincie in 't byzonder overwee- „ gende, wel hadden gewenscht, dat het gemee- „ ne Bondgenootschap, en in het particulier „ deeze Provincie, ten minsten nog voor eeni- „ ge Jaeren, buyten eenig merkelyk nieuw be- „ zwaer hadden mogen blyven, voor al buyten

„ een

„ een zo important bezwaer, als is den aen- 's GRA-
„ bouw van 24 Scheepen van Linie, by den VENHA-
„ Raed van Staeten den 16 April 1771. gepe- GE.
„ titioneerd, te gelyk met de Augmentatie van
„ de Landmagt van den Staet, conform het Plan
„ en de Petitie van denzelven Raed van Stae-
„ ten daer toe geformeert, in dato 16 July dee-
„ zes Jaers.

„ Dat Haer Ed. Mogende hebben ingenoo-
„ men het Advis van de Heeren derzelver Ge-
„ committeerdens tot de Provinciaele Middelen
„ en Financien over de wyze, op welke een
„ Consent in die twee Petitien door Haer Ed.
„ Mog. zoude mogen gepræsteert kunnen wor-
„ den; daer uit niet als met gevoelige aendoe-
„ ning hebben verstaen, dat dit nieuw bezwaer
„ niet alleen zal absorbeeren alle geringe voor-
„ deelen uit de hier vooren gemelde aflossingen
„ eenigzints geprofitueerd, en alle hoop van na
„ een Vrede van vyf en twintig Jaeren aen de
„ Ingezetenen eindelyk eens wat soulaes te kun-
„ nen geeven, zal doen verdwynen; maer zelfs,
„ dat de Provinciaele Financien niet toerykende
„ zyn, om, zonder nieuwe introductie van Be-
„ lastingen, en nieuw bezwaer der Ingezete-
„ nen, te supporteeren het Provinciael aendeel
„ in den voorschreeve aenbouw van Scheepen
„ van Oorlog en vermeerdering van de Militie
„ te Lande.

„ Dat Haer Edele Mog., hoe zeer, conform
„ herhaelde voorige Verklaringen, overtuygd
„ van het wenschelyke en nuttige, dat de Land-
„ en Zee-Magt van de Republicq werde gebragt
„ ende gehouden in zodanige staet als de ge-
„ meene veyligheid en de Protectie van de Com-

„ mer-

'S GRAVENHAGE. „ mercie komen te vereyschen, en hoe gereed „ ook om naer vermoogen het hunne daer toe „ te contribueeren; echter het oog alleen ge„ vestigt houdende op de gevolgen, welke het „ important bezwaer deezer twee Petitien niet „ konnen nalaeten ten nadeele deezer Provincie „ te weege te brengen, met zeer gegronde ree„ den zouden kunnen en mogen difficulteeren „ om in dat bezwaer, immers voor de volle Quo„ te deezer Provincie, deel te neemen.

„ Dan, dat Haer Edele Mogende, zo wan„ neer eene zaek door alle de Meede-Bondge„ nooten van eene dringende noodzakelykheid „ geoordeelt wordt te zyn voor het Behoud en „ de Veyligheid van de geheele Republicq, „ niet gaerne haere Concurrentie tot dezelven „ zouden weigeren, zo lange die Concurrentie, „ schoon bezwaerlyk, egter niet geheel ondoen„ lyk is; en dat over zulks ziende den ernst en „ nadruk, waer meede Haere Hoog Mogende, „ zyne Hoogheid, en de Raed van Staeten ten „ kragtigsten insteeren op de bewilliging der „ Bondgenooten in gemelde twee Petitien, en „ hoe ook daer inne reets verscheide Provincien „ hebben geconsenteerd, zelfs zodaenige, wel„ ke zig meer dan eens over den bekrompen „ staet haerer Financien grootelyks hebben be„ klaegd; Haere Edele Mog. ten blyke van haere „ welvaerdigheid om alle moogelyke efforts te „ te doen ter bekragting en bevordering van het „ gemeene Welzyn van het Vaderland, goed „ gevonden hebben en geresolveerd (zo als de „ Edelen en Ridderschappen daer toe Consent „ zyn dragende by deeze).

„ Om neevens de gezamentlyke Bondgenoo-

„ ten

" ten te concurreeren; en voor derzelver Quo- 'sGRAVENHAGE.
" te te consenteeren, zo in den aenbouw van
" de vier en twintig Scheepen van Oorlog, als
" in de versterking van de Troepes te Lande,
" conform de Petitie en het Plan daer toe re-
" spectivelyk geformeert en aen Haer Ed. Mog.
" toegezonden, hier boven breeder gemelt.

" Doch, dat Haer Edele Mog. hier teffens
" moeten byvoegen, dat, gelyk dit Consent;
" zo als uit de hier vooren na waerheid opge-
" geeven toestandt deezer Provincie en van hae-
" re Financien kan blyken, in der daed is een
" alderuyterste effort; Dus Haer Edele Mogen-
" de aen de Bondgenooten ook niet willen ver-
" bergen, geen hoop te kunnen overlaeten, dat
" deeze Provincie, zo dezelve niet, het zy
" door eene vermindering van haere Quote in
" de Lasten der Unie, ofte op eenige andere
" efficacieuse wyze, wordt gesoulageerd, ver-
" der boven de præstatie van dit Consent, wel-
" ke ten uyterften zwaer en moeijelyk zal val-
" len, tot eenige meerdere nieuwe Contribu-
" tien ter Generaliteit zal konnen concurreeren:
" mitsgaders dat, zo om deeze reeden, als om
" den invloed, welke dit nieuw bezwaer niet
" kan nalaeten ook op de andere Provincien te
" hebben, Haer Edele Mogende met verdub-
" belden ernst moeten herhaelen de meermaels
" gedaene Instantien, ten einde de Besoignes
" ter Generaliteit over het hoog noodige redres
" van Zaeken in de Collegien ter Admiraliteit
" met welgemeende yver mogen worden voort-
" gezet, en hetzelve redres daedelyk werkstel-
" lig gemaekt.

LEIDEN. Hoe zeer zommige Wysgeertjes de Tael voor eene byna onverſchillige zaek mogen houden, en de tekenen ſlegts van zaken voor iets gerings aenzien; terwyl zy zig beroemen met de zaken zelfs, als zynde wezenlykheden, op te houden; zo is 'er nogthans voor een verſtandig en oplettend menſch naeuwlyks een gewigtiger en voortreffelyker onderwerp van overdenking. Wie verwondert zig niet, wanneer hy nagaet, dat niet ſlegts de gemeene denkbeelden van zaken, maer zelfs de verhevenſte, de fynſte, de afgetrokkenſte door de tael worden uitgedrukt, en als 't ware voor het oog geſchilderd? Wie voelt niet het belang der tale, wanneer hy overweegt, hoe dezelve met de denkbeelden verknogt is, en zy onderling eenen wederkeerigen invloed hebben, zo dat te gelyk met de weteníchappen, zeden, en ſtaetsgeſteldheid, de taelen doorgaens rezen, daelen, veranderen, ja ſtaen of vallen.

De grootsheid van ſtyl ſpruit uit de fierheid van denkbeelden; en deze wordt wederom uit 's Volks ſtaetsgeſteldheid geboren. Heeft een volk zyne Vryheid te handhaven, moet het voor dat edel pand pleiten; is 'er nayver tuſſchen groote perſonaedjen; zulks doet de kragten der welſprekendheid niet weinig inſpannen. Dit edel vermogen heeft in Griekenland nooit meer gebloeid dan ten tyde van Pyſiſtratus tot Alexander; nog te Rome dan van Marius tot Auguſtus. Gelyk 'er geen kragtige tael is zonder ſterke aendoeningen, en geen groote gemoedsbewegingen zonder groote voorwerpen; zo moeſten ook de allergewigtigſte zaken van die tyden, van welken niets minder dan de

Vryheid afhing, noodzakelyk de ziel verheffen, [illegible]
en derzelver denkbeelden vergrooten.

Een Volk, 't welk gedurig oorloogt, 't welk aen Koningen de wet geeft, 't welk de belangens van de Werreld beslist; een Volk, welks hartader de Vryheid is, en van hartstogten brandt; de tael van dit Volk kan niet dan fier en stout, kort en kragtig zyn. Zodanig was eertyds de tael der Romeinen; maer zodra zy met de Grieken in gemeenschap kwamen, zodra de Overwinnaers by de Overwonnenen meesters en voorbeelden van welsprekendheid vonden, zodra de rykdommen, de beschaefdheid en pragt invoerende, den goeden smaek deeden geboren worden; toen verhief zig de welsprekendheid tot den hoogsten top, en Rome kon op Cicero en Caesar, gelyk eertyds Griekenland op Demosthenes en Pericles roemen. Dog wel haest stondt deze edele konst te gelyk met het Gemeenebest te vervallen, en met Cicero, die zo kragtig en nadrukkelyk nog tegen den oproerigen Onderdrukker Antonius gedonderd, en den kloeken en vryheid minnende Sulpicius, (welke in hogen ouderdom nog eenen moeilyke rys en poging voor zyn Vaderland ondernam, die hem het leven kostte), eenen voortreffelyken eerzuil hadt opgeregt (*), den laetsten snik te geven. Geen mannelyke welsprekendheid kan in slaefsche kerens huisvesten.

In den oorsprong zyn alle talen ruw, hard en onbeschaefd, gelyk de zeden. De gematigdheid der lucht, de toenemende beschaefdheid der zeden, de zucht om te behaegen, zo door het gemoed als het gehoor, met zagte aendoeningen te [illegible] streep

(*) Philipp. IX.

LEIDEN streelen; dit polyst de tael, maekt ze zagt en welluidend; maer neemt te gelyk de nadrukkelykheid, en fierheid weg, en maekt ze min of meer laf. Ik zal niet beslissen of wy na Vondel en Hooft veel gevorderd zyn; maer wy zullen moeite hebben om hunne kragt en mannelyken toon in onze tael wederom in te voeren.

De welsprekendheid was een gedeelte van de staetsgesteldheid by de Ouden. Zy maekte wetten en schafte ze af; zy blies den oorlog aen, en zondt magtige legers te velde. Men ging toen de Redenaers hooren, gelyk men thands ten Schouwburge gaet. Dog by ons is geene gelegenheid tot openbare welsprekendheid dan alleen op den predikstoel en voor de baly. De pleitzaken leveren zelden voorwerpen op, groot genoeg om verheven te spreken, en alle verhevenheid is belachgelyk, die grootsche woorden in kleine zaken aenvoert. Dog voor den Predikstoel zyn altyd groote voorwerpen, die de vermogens van welsprekendheid moeten opwakkeren: de overdenkingen van het Oneindig Wezen, en deszelfs volmaektheden, van Godsdienst, Eeuwigheid, Christelyke deugden, moeten de ziel verheffen, en den traegsten zelfs welsprekend maken.

Tot de volmaektheid van eene tael behoort buiten twyffel ook eene rykheid van woorden: hier in is het, dat onze tael voor geene andere behoeft te wyken. Een Volk, 't welk zig yverig op de wetenschappen toelegt, en door eenen uitgebreiden Koophandel gemeenschap met de gansche Werreld oeffent, moet te gelyk met zyne denkbeelden en kundigheden zyne tael uitbreiden en verryken.

Schoon

Schoon het niet dan eenen grootspraek was, als LEIDEN. ROGIER BACO zig beroemde eene algemeene Spraekkunst te hebben gevonden, waer door een iegelyk, in korten tyd, 't Hebreeusch, Arabiesch, Grieksch en Latyn konde leeren (*); zo is het nogthans niet onmogelyk, dat 'er eene veel gemakkelykere weg tot het leeren van talen zoude kunnen worden ingevoerd, als tot nog toe heeft plaets gehad. Alle talen hebben twederly zoort van eigenschappen, gemeene en byzondere. Het geen op eenen kleinen afstand slegts een onderscheid van tongval is, wordt op eenen grooten afstand een onderscheid van tael. Niet alleen de gemeene oorsprong, maer ook de kruistogten hebben veel toegebragt, dat de Europische talen veel gemeenschap en overeenkomst met elkanderennde hebben. Het konde niet wel anders zyn, of die heirtogten, uit allerlye Volkeren bestaende, moesten noodzakelyk elkanderen van hunne tael mededeelen, en een iegelyk bragt daer van iets by zynen terugkomst in zyn Vaderland over. Dog iedere tael heeft ook haere byzondere eigenschappen, overeenkomstig met een iegelyks volks lugtsgesteldheid, staetsbestier, zeden, gewoonten, levenswyze en hebbelyke bezigheden, ja zodanige eigenschappen, die gevolgen zyn van haren oorsprongelyken staet, en die men niet kan verzaken, zonder als 't ware, hare grondslagen aen te tasten, en de gansche tael zelve te verkragten. Het is derhalven niet genoeg eene tael te verryken, maer die nieuwe rykdommen moeten met den aerd en natuer der taele overeenkomen, naer dezelve gegoten en gevormd wor-

(*) Zie BAYLE *Dict.* Tom. I. p. 416. b.

LEIDEN. worden. De menigvuldige vertalingen van vreemde, byzonder van Fransche, geschriften, heeft eenigen invloed op onze tael, en verandert dezelve allengskens. Daer is naeuwlyks een Overzetter, die niet van den styl, uit welken hy vertaelt, in onze tael iets overgiet. Ja wy meenen opgemerkt te hebben, dat zelfs het menigvuldig lezen van Fransche geschriften den styl van sommige nieuwe Nederduitsche Schryvers naer den smaek der Franschen doet zweemen. Onderwyl, (om hier op weder te rug te komen) hoe nuttig zoude het niet zyn, dat de algemeene, en byzondere eigenschappen der talen door eene kundige hand behoorlyk onderscheiden en aangewezen wierden? hoe veel zoude dit niet toebrengen om de talen en gemakkelyker en grondiger te leeren?

De talen veranderen niet alleen gedurig, maer hebben ook ieder eenen zekeren tydstip, op welk zy haren vorm eerst hebben gekregen, en als gevestigd zyn geworden. 't Italiaensch wierdt eerst in de XIII. en XIV. eeuw door *Dantes* en *Petrarcha* tot eene tael gevormd; gelyk het Engelsch ten tyde van Elizabeth door *Spencer* en *Shakespear*. 't Fransch was lang eene ongeschikte mengeling tot den tyd van François I. en het Hoogduitsch heeft nog veel later zyne bestendigen vorm gekregen. Dus heeft iedere tael niet alleen haren tydstip van geboorte, maer groeit, neemt toe en af, en is aen veele veranderingen onderworpen (*). Het was dan wel te wenschen, dat door kundigen met naeuwkeurigheid wierdt aen-

(*) CICER. de Orat. II. 22. *Singulæ ætates singula prope dicendi genera extulerunt.*

aangewezen, wanneer onze tael eene tael geworden is, welke veranderingen zy ondergaen heeft, met welke voortgangen zy tot de volmaektheid is genaderd, wat haer nog ontbreekt, en welke de voornaemste oorzaken van hare toenemende volmaektheid geweest zyn, en welke hare vorderingen hebben belet; als mede welk byzonder zoort van styl aen ieder voornaem Nederlandsch Schryver is eigen geweest. LEIDEN.

Deze en diergelyke nuttige Verhandelingen verwagten wy met'er tyd van DE MAETSCHAPPY DER NEDERLANDSCHE LETTERKUNDE, welker oprigting eenen snellen voorgang onzer tale tot meerdere volmaektheid belooft. Wy zyn 'er verre van af om allerlye oprigtingen van Genootschappen voor heilzaam te houden. Veele zyn van dien aerd, dat men 'er zig weinig nuts van kan voorspellen. Dog de inrigting van deze Maetschappy is zodanig, dat wy met reden alles goeds van dezelve hoopen.

Wy hebben reeds van de oprigting dezer Maetschappye gesproken; dog wy zouden onze Lezeren te kort doen, indien wy het nieuw aenzien en den luister verzwegen, welke dezelve nu verkregen heeft, en waer door zy voor geene letterkundige Maetschappy behoeft te wyken. Wy zullen hier van een genoegelyk verslag tragten te geven.

Wanneer dan, zo als wy te voren verhaeld hebben (*), de Maetschappy door voorzigtige schikkingen en gepaste wetten eenige bestendigheid had bekomen, wierd in hare Vergadering van den 9 van Hooimaend besloten, dat men een vast

(*) Zie N. NEDERL. JAERB. 1774. bl. 738. en volg.

LEIDEN. vast zegel voor de Maetschappy zoude aennemen, en doen vervaerdigen. en by een Request aen de Staten dezer Provincie verzoeken, van deze Maetschappy, onder den naem van DE MAETSCHAPPY DER NEDERLANDSCHE LETTERKUNDE TE LEYDEN goed te keuren en te bekragtigen, en haer aengenomen zegel aen dezelve te bevestigen; dog men vondt te gelyk goed, om voor dezen stap eerst zig by zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prinse Erfstadhouder te vervoegen, met verzoek van de Maetschappy in deszelfs hooge bescherming te nemen, en den tytel, daer mede overeenkomstig, van *Beschermer van de Maetschappy der Nederlandsche Letterkunde te Leiden* wel te willen aenvaerden; en ten anderen aen de Regeering dezer Stad kennis te geven van de oprigting der Maetschappye en teffens eene veilige en geruste verblyfplaets en handhaving derzelver te verzoeken, als mede, dat men zo van zyne Doorluchtige Hoogheid, als van de Stads regeering zou tragten te verkrygen, dat beiden, het bovengem. verzoek van Octroy, met hunnen veel vermogenden invloed op de raedpleegingen der Staten zouden gelieven te ondersteunen, en helpen bevorderen. Ingevolgen van dit besluit wierdt dan op den 9 van Wintermaend 1771. aen Burgemeesteren dezer Stad plegtig kennis gegeven van de oprigtinge der Maetschappye en het voorgem. tweeledig verzoek gedaen; waer op het hunne Ed. Groot Achtbaren behaegde te antwoorden, zo als uit het volgend besluit van den zelfden 9 van Wintermaend is af te nemen.

Ex-

Extract uyt het Notulboek gehouden ter Kamer van LEIDEN.
d' Ed. Groot Agtb. Heeren Burgemeesteren en Regeerders der Stad Leyden. Litt. A. A. *Fol.* 15.

In dato den 9 December 1771.

D'Heer Mr. Daniel van Alphen, Griffier der Stad Leiden, d'Heer Johannes Jacobus Schultens S. S. Theologiæ & Ling. Orient. Professor aan 's Lands Universiteyt binnen dezelve Stad, Ds. Adrianus van Assendelft, Predicant alhier, en Mr. Anthony Cornelis de Malnoë, Juris Utriusque Doctor, Gecommitteerden van de Maatschappy der Nederlandsche Letterkunde, op der zelver verzoek in Burgemeesteren Kamer verscheenen zynde, heeft de eerstgemelde Heer Mr. Daniel van Alphen uyt name en wegens de voorn. Maatschappy aan Heere Burgemeesteren en Regeerders der zelve Stad voorgedraagen dat de gem. Maatschappy der Nederlandsche Letterkunde, dewelke zoo als hun Ed. Groot Agtb. niet geheel onbekent konde zyn, zig reets sedert een geruymen tyd binnen deze Stad hadde geformeert, en dewelke ook nu voorgenomen hadde, Zyne Doorlugtige Hoogheidt den Heere Prince Erfstadhouder, tot haren Bescherm-Heer te verzoeken, besloten hadde, om onder de goedkeurende toestemming van hun Ed. Groot Agtb., voortaan haaren Zeetel voor altyd, en bestendiglyk in deze Stad te vestigen, hen, als haare Gecommitteerden hadde gelast aan haar Ed. Groot Agtb. plegtiglyk daar van kennisse te geven, en tevens te versoeken, dat het hun Ed Gr. Agtb. behaagen mogte aan haar een veilige, en geruste verblyfplaats binnen de Muuren dezer Stad te verleenen, en aan te wyzen, en alle haare vergaderingen, door derzelver wettige auctoriteyt, met het hooge gezag der regeering ten alle tyde, en in allen opzigte voor alle stoornis te beveiligen.

Besluit der Regeer. op 't verzoek der Maetschappy.

Dat de Maatschappy zich vleyde, dat hun Ed. Groot Agtb. drukkende de Loflyke voetstappen hunner aanzienelyke Voorzaaten, dewelken zich van alle ouden tyden groote Voorstanders van alle nutte Wetenschappen hadden betoont, zouden ge-

Leiden.

Besluit der Regeer. op 't verzoek der Maatschappye,

lieven niet alleen aan haar dit verzoek gunstiglyk toe te staan, maar ook tevens haare roemwaardige pogingen, tot opbouw der Vaderlandsche Letterkunde, naar alle hunne vermogens, en op allerleye wyzen te bevorderen; waarom zy ook van hun Edele Groot Agtb. verzogt, dat hun Edele Groot Agtb. haar, die voornemens was, om aan de Edele Groot Mogende Heeren Staaten van Holland en Westvriesland te verzoeken opene brieven van Octroy tot haare bevestiging, in deeze haare onderneming met hun Ed. Groot Agtbaarheden's veel vermogende invloed op de raadpleegingen van die hooge en Souveraine Vergadering, van de welke deze Stad een der voornaamste Leden is, zouden gelieven te onderstеunen; en, met en benevens hooggemelde Zyne Doorlugtige Hoogheid, wiens hoogen bystand zy ook voornemens is, daar toe te sollicitteeren, op dit haar verzoek een gewenschten uitslag te helpen bewerken; terwyl de Maatschappy vertrouwde, zich met allen recht hier omtrent veel goeds te moogen beloven, zoo wel van hun Edele Groot Agtbaarheden's grootmoedige hulp, waarop zy zich gerustelyk verliet, als van de hooge gunst van hooggemelde Zyne Doorlugtige Hoogheid, om dewelke te verkrygen zy de getrouwe voorspraak van hun Edele Groot Agtb. imploreerde, en dewelke zy hoopte alsdan aan haar niet te zullen worden ontzegd.

Dat zy Gecommitteerden, die de eer hadden deeze verzoeken uyt naam der Maatschappy, aan hun Ed. Groot Agtb. voorte dragen, by deze gelegentheid ook de vryheid namen om hunne persoonen, Familien, Ampts bedieningen, en Studien in hun Ed. Groot Agtbaarheden's gunst, schut, en bescherming te beveelen; en over hun Ed. Groot Agtbaarheden's persoonen, aanzienlyke Familien en loflyke regeering des Heeren dierbaarste Zegeningen in eene ryke maate toe te wenschen tot in veele Jaaren.

Waar op gedelibereert zynde, is de gemelde Heeren Gecommitteerden door den Heer Eerste

Presiderende Burgemeester Speelman, uyt name en van wegens Heeren Burgemeesteren tot antwoordt toegevoegt, dat haar Ed. Groot Agtb. de Maatschappy der Nederlandsche Letterkunde bedankten voor de attentie, die zy had van haar Zetel binnen deze Stad voor altoos te vestigen, en bereid waaren omme de vergaderinge van de gemelde Maatschappy binnen deze Stad voor alle hinder en stoornis te beveiligen en bevreiden.

LEYDEN. Besluit der Regeer. op 't verzoek der Maetschappye.

Dat haar Ed. Groot Agtb. wyders niet ongenegen waaren, om aan de gemelde Maatschappy een verblyfplaats tot het houden van haare vergadering binnen deze Stad te verleenen, en aantewyzen, dog zich, zonder nader overleg, voor als nog buiten staat bevonden om zodanig een plaats te bepaalen;

Dat wanneer door de gemelde Maatschappy aan de Edele Groot Mogende Heeren Staaten van Holland en Westvriesland, verzogt wierden opene brieven van Octroy tot bevestiging van derzelver onderneming, haar Ed. Groot Agtb. niet nalaten zouden het voorsz. verzoek t'ondersteunen, en zoo veel in hun was tragten uyttewerken, dat haar oogmerk in deze bereikt wiert.

Dat voor 't overige haar Ed. Groot Agtb. over de Leeden van de gemelde Maatschappy alle Zeegen, en over haare Studien en pogingen ten gemeene beste alle voorspoed toewenschten.

(Onder stond)

Accordeert voor Extract met het voorsz. Notulboek berustende ter Secretarye der Stad Leyden.

Heden den 13 December 1771.

(was geteekend)

YSBRAND VAN DAM.

Vervolgends begaven zig op den 13 van den zelfde Wintermaand 1771. eenige Leden van de Maet-

LEIDEN. Maetschappy, daer toe verkoren, naer 's Hage, en stelden uit name van de Maetschappy het bovengem. verzoek aen zyne Doorluchtige Hoogheid voor, welke daer op in alle vriendelyke uitdrukkingen antwoordde, zig nader te zullen beraeden, en liever vooraf een deel der werken van de Maetschappy in het licht te willen zien, om het zelve te kunnen onderzoeken, en des te beter van hare letteroeffeningen te kunnen oordeelen; verzekerende niet te min de Maetschappy van hoogstdeszelfs gunst en agting.

De Maetschappy gaf hier op in 't jaer 1772. het eerste Deel harer werken in 't ligt, 't welk door de geleerde wereld met veel goedkeuring is ontvangen; gelyk ook het tweede Deel, 't welk in 't afgelopen jaer 1774. voor den dag kwam. Dog, daer het zo nadeelig als te verwonderen is, dat in zo veel ligt en yver tot beschavinge van onze tael, en zo veele voorbeelden van andere volkeren, het ons tot heden toe nog aen een goed Nederduitsch Woordenboek heeft gemangeld; daer wy behalven *Plantyn* en *Kilaen* niets hebben, waer op de minste staet kan gemaekt worden; zo is 'er al niets meerder geschikt om een gunstig en veel belovend denkbeeld van deze Maetschappy op te vatten, dan het voornemen, en de dadelyke te werkstelling van het toereeden van een Omschryvend Nederduitsch Woordenboek ter opholderinge, beschavinge en verdere uitbreidinge van onze tael, waer van reeds een welgeregeld Ontwerp aen alle Leden is medegedeeld, ten einde met vereenigde kragten aen zo een allernoodzakelykst werk te arbeiden. Dog hoe zeer veele handen ligt werk maken; zo doet ons egter de groote omslag en moeite van zodanig een

eene onderneming meer wenschen dan hoopen, dat men onze Vaderlanders met dit voortreflyk geschenk binnen eenige jaren zal verblyd zien. LEIDEN.

Onderwyl waren de Heeren Burgemeesteren en Regeerders van deze Stad niet ongedagtig aen hunne beloften; maer voldeeden aen dezelve, na eenige overleggingen met den Voorzitter en Geheimschryver der Maetschappy, tot haer volkomen genoegen, by de volgende Resolutie, gedagtekend den 9 van Slachtmaend 1772.

Extract uit het Notulboek gehouden ter Kamer van d'Ed. Groot Agtb. Heeren Burgemeesteren en Regeerders der Stad Leyden. Litt. A. A. Fol. 113.

In dato 8 November 1772.

By Hun Ed. Groot Agtb. nader gedelibeert zynde op het verzoek van wegens de Maatschappy der Nederlandsche Letterkunde binnen deze Stad Leyden op den 9 December 1771. aan gemelde Haar Ed. Groot Agtb. gedaan betrekkelyk tot het aanwysen van een vaste verblyfplaats aan dezelve Maatschappye tot het houden van haare Vergaderingen, en nader geresumeert zynde de Notulen zoo van den 5 en 10 September als van den 15 October dezes Jaars hier toe relatief, hebben met communicatie van den E. Manhafte Krygsraad dezer Stede Schutterye, goetgevonden aan dezelve Maatschappye der Nederlandsche Letterkunde te assigneeren en aan te wysen, gelyk dezelve assigneeren en aanwyzen by deezen, de benedenkamer op de plaats in den Schutters Doele alhier, mitsgaders de groote Schutters Zaal aldaar, ten einde van nu voortaan voor altoos dezelve eerstgenoemde Kamer door dezelve zal mogen worden gebruykt tot het houden van alle haare zoo ordinaire als extraordinaire maandelyksche Vergaderingen, en de laastgenoemde Groote Schutters Zaal tot het houden

De Regeering wyst aen de Maetschappy eene vergaderplaets toe.

[illegible] van haere gewoone en buytengewoone jaerlyksche Vergaderingen; gelyk Hun Ed. Groot Agtb. aan dezelve Maatschappye ook nog by dezen vergunnen het privative gebruyk van een kamertje naast de eerstgenoemde kamer, op Stads kosten te stellen, omme te strekken tot bewaring der boeken en papieren van gemelde Maatschappye.

De Regeering wyst aen de Maetschappy eene vergaderplaets toe.

(*Onder stond*)

Accordeert voor Extract met voorsz. Notulboek berustende ter Secretarye der Stad Leyden.

Heeden den 9 November 1772.

(*Lager stond*)

By My

(*En was geteekend*)

YSBRAND VAN DAM.

Dit een en ander verwekte der Maetschappye niet alleen veel roem en luister, maer ook zulk eene agting by den Erfstadhouder, dat Hoogstdezelve goedvondt in Grasmaend van dit lopend jaer 1775 in het voorgem. verzoek toe te stemmen, en de bescherming der Maetschappy op zig te nemen, en te gelyk te vergunnen, voor eerst, van in het Verzoekschrift aen de Staten om Octroy, van het mede-weten en de toestemminge van den Vorst tot dit verzoek, gewag te maken; en ten anderen dat de Maetschappy het derde Deel van hare werken aen zyne Doorluchtige Hoogheid, als derzelver Beschermer, zoude mogen opdragen.

Wel ras besloot dan nu de Maetschappy, tot het verzoek aen de Staten, van opene brieven van Octroy, over te gaen, dog vondt egter goed om, bevorens de Stads regeering hier van te verwit-

wettigen, als mede van de aengenomene Bescher- *Leyden.*
minge van Zyne Doorluchtige Hoogheid kennis te geven, en teffens te verzoeken van haere onderneming by de Staten te willen begunstigen en ondersteunen. Waer op hunne Ed. Gr. Achtb. den 8 van Bloeimaend dezes jaers een besluit namen, aldus luidende:

Extract uit het Notulboek gehouden op de Kamer van d'Edele Groot Agtb. Heeren Burgemeesteren en Regeerders der Stad Leyden, Littera's D.D. *Fol.* 89 *verso.*

In dato den 8 *Mey* 1775.

De Regeering staet aen Maetschappy haer verzoek toe.

De Heer Mr. Hendrik Twent, Veertigh in Rade dezer Stad, althans Præsidens van de Maatschappye der Nederlandsche Letterkunde gevestigt binnen deze Stad, geadsisteert met de Heer Johannes Jacobus Schultens S. S. Theologiæ & Ling. Oriental. Professor aan 's Lands Universiteit, en Ds. Adrianus van Assendelft, Predicant in de Gereformeerde Nederduytsche Gemeente alhier, heeft uyt name en van wegens de gezamentlyke Leeden van de gemelde Maatschappye aan hun Ed. Groot Achtb. voorgedraagen, dat de voornoemde Maatschappye door de goedkeurende en edelmoedige toestemming van Hun Ed. Groot Achtb. begunstigt met een geruste en veylige verblyfplaats binnen de Muuren dezer Stad, d'eer en het genoegen had hun Ed. Groot Achtb. kennisse te geven, dat het Zyne Doorlugtige Hoogheyd den Heere Prince Erfstadhouder behaagt hadde dezelve met zyne hoge bescherming te vereeren, en goedgunstiglyk toe te staan, dat in 't Requést, 't welk de voornoemde Maatschappye hun Ed. Gr. Mogende de Heeren Staten van Holland en Westvriesland van voornemen was aantebieden, om te mogen obtineeren brieven van Octroy tot haare bevestiging, van Zyne Doorlugtige Hoogheyd's naam,

LEYDEN. naam, toestemming, en medeweten van dit verzoek het nodige en nuttige gebruyk mogt gemaakt werden.

De Regeering staet aen de Maetschappy baer verzoek toe.

Dat de voornoemde Maatschappye besloten hebbende dit haar Voornemen nu uyttevoeren, en met gevoelens van dankbaarheyd en blydschap gedagtig aan het aldergunstigst antwoort aan haare Gecommitteerdens op den 9 December 1771. door hun Ed. Groot Achtbaare gegeven, verzogt met alle eerbiedt, dat het hun Ed. Groot Achtb. mogte behagen, dezelve in deze haare onderneming met de gewenschte en toegezegde Voorspraak en veel vermogende invloedt van Hun Ed. Groot Achtb. op de raadpleginge van die Hoge en Souveraine Vergadering voortestaan en te ondersteunen.

Dat wyders de gemelde Maatschappye zig met hare belangens by aanhoudentheyd beveelde aan de Vaderlyke Zorg en hoge gunst van hun Ed. Gr. Achtb. als Voorstanders en Bevorderaars van nutte kunsten en wetenschappen, als begunstigers van deze Maatschappye, met toewensching over Hun Ed. Groot Achtb. Hooggeagte Perzonen, aanzienelyke geslagten, en loffelyke Regeeringen des Hemels dierbaarste Zegeningen.

Waar op gedelibereert zynde is door de Heer Eerste en Præsiderent Burgemeester Heyns, uyt name en van wegens Heeren Burgemeesteren aan gemelde Heer en Mr. Hendrik Twent gedeclareert, dat Hun Ed. Groot Achtb. met aangenaamheyd vernomen hadde dat zyne Doorl. Hoogheid deeze Maatschappy met zyne protectie hadde gelieven te honoreeren, en dat Hun Ed. Groot Achtb. zoo als reets bevoorens hadden gedeclareert, genegen waren om 't gunt ter bevordering van de nuttige oogmerken van die Maatschappye strekken konde het hunne te contribueeren, over zulks gaarne het verzoek 't geen dezelve aan hun Edele Groot Mog. zoude doen, door haar appui zouden tragten te faciliteeren.

(*Laager stond*)

Accordeert voor Extract enz.

Zo

Zo dra de gewoone Staetsvergadering van Leiden hunne Edele Groot Mogende was aengevangen, en het Requeſt der Maetſchappye ter overweginge gebragt, hebben hoogſtdezelven in het verzoek der Maetſchappy gunſtiglyk bewilligd en op den 20 van Bloeimaend dezes jaers de brieven van Octroy verleend, zynde van dezen inhoud:

De Staaten van Holland en Weſtvriesland doen te weeten: Alzoo ons te kennen is gegeeven by de Leeden van de Maetſchappye der Nederlandſche Letterkunde te Leyden; *Octroy aen de Maetſchappy der Nederl. Letterkunde te Leiden.*

Dat ſedert eenige Jaaren binnen de Stad Leyden een Gezelſchap van Kunſtminnaaren heeft geſubſiſteerd, welk tot onderwerp in hunne byeenkomſtem had, het beoefenen der Nederlandſche Taal- Dicht- en Oudheidkunde.

Dat dit Gezelſchap van tyd tot tyd in getal van Leeden aangroeijende, eindelyk een ontwerp had gevormd, om het zelve tot eene meer algemeene en gereegelde Maatſchappye uit te breiden, welk tot haar eenig oogmerk zoude hebben de beoefening en uitbreiding der Nederlandſche Letterkunde, hebbende de Grondleggers van deze Maatſchappye zich tot het behandelen van zulke onderwerpen alleen bepaald, welke geene der Maetſchappyen, door Ons geoctroyeerd, opzettelyk en met uitſluiting van alle anderen tot haar byzonder ſubject hadden genomen

En dat ook dit ontwerp door het accedeeren van een aanmerkelyk getal van Beoefenaaren dezer Kunſten en Weetenſchappen, waar onder de Maatſchappye het geluk had eenige uit de aanzienlykſte Leeden dezer Republicq te kunnen tellen, was in zoo verre tot ſtand gebragt, dat de Maatſchappy reeds twee deelen van haare Werken der Geleerde Waereld had medegedeeld, en dezelve, behalven hare andere poogingen tot uitbreiding van de kennis Onzer Taale, den Liefhebberen der

Ne-

Januari. Nederduitsche Taalkunde ook eene vraag had voorgesteld, op welker beste beantwoording zy de eer en belooning van eenen gouden penning met den naam van den Schryver dier Verhandeling daar op gegraveerd, belooft had, hoedanige vraag, genomen uit eenen van die Kunsten en Weetenschappen, welke tot haare beoefening behoorden, jaarlyks door haar zoude worden opgegeeven.

Octroy aen de Maetschappy der Nederl. Letterkunde te Leiden.

Dat, tot meerdere bevordering van deeze onderneeming, de Supplianten deeze hunne Maatschappy, even als alle andere soortgelyke Genoodschappen zoo in als buiten deeze Provincie, gaarne bekroond zagen met de honorable approbatie, en gesterkt met de veel vermogende auctoriteit van Ons, zonder welke approbatie en confirmatie alle verrichtingen der Maatschappye alleen konden worden geconsidereerd als daden van Persoonen, niet gemunieerd met het gezag van den Souverain dezer Landen.

Dat zy Supplianten allereerbiedigst vertrouwden, dat aan hun de gemelde hooge approbatie en confirmatie door Ons goedgunstelyk zoude worden verleend, gemerkt de Vaderlyke zorge van Ons, in het aanqueeken van nutte Kunsten en Weetenschappen; gelyk ook uit consideratien van blykbaare welmeenendheid van deze onderneeming, waar toe de onkosten door de Leeden dezer Maatschappye zelven, uit liefde tot de Letterkunde wierden gedragen,

Terwyl het ook ontwyfelbaar een allervoordeeligst denkbeeld van deze Maatschappy by Ons moest verwekken, dat zyne Doorluchtigste Hoogheid de Heer Erfstadhouder, Prince van Orange, nadat zyne Doorluchtigste Hoogheid de twee uitgegeevene Deelen haarer Werken onder het oog had gehad, deeze Maatschappye op haar verzoek met Zyne hooge Protectie op het allergratieust wel had willen verwaardigen, met byvoeging van deeze voor haar zoo hoog te schattene concessie, omme van den Doorluchtigen Naam van Hoogstgemelde zyne Hoogheid in zoo verre gebruik te maken, dat het zelve aan Ons, met Hoogstdeszelfs gunstig me-

medeweeten en communicatie onderdaanigst ingeleeverd wierd; By al het welk zy het genoegen had ook noch te kunnen voegen, dat de Magistraat der Stad Leyden, insgelyks, op het allervriendelykst, alle support aan de Maatschappye toegezegd, en ook reeds dadelyk, goedgunstiglyk verleend had.

Door dit alles aangemoedigd keerden derhalven de Supplianten zich eerbiedigst tot Ons, ootmoediglyk verzoekende, tot meerdere aanwas van den luister dezer Maatschappye, en tot verdere aanqueeking der welmeenende oogmerken van derzelver Leeden, deeze Maatschappye met Onze hooge approbatie te vereeren, en met Onze Souvereine auctoriteit onder en met den naam van de *Maatschappy der Nederlandsche Letterkunde te Leyden*, te bekrachtigen en het Zegel met het omschrift *Zegel van de Maatschappye der Nederlandsche Letterkunde te Leyden* volgens de Teekening aan Ons geëxhibeerd, goed te keuren en te bevestigen; En voorts aan deze Maatschappye te geeven zodanige andere en meerdere blyken van approbatie en Confirmatie, als Wy naar Onze hooge wysheid tot nut en luister van dezelve best geschikt zouden oordeelen; verzoekende de Supplianten, dat aan Hun daar toe mogten worden verleend brieven van Octroy in formâ:

Zoo is 't, dat Wy, de zaake en het verzoek voorschreeven overgemerkt hebbende, het pryslyk voorneemen van de Supplianten alzints laudeerende, en geneegen zynde tot accres van deszelfs Luister zoo binnen als buiten 's Lands, op alle wyze te contribueeren, ter bevordering der Weetenschappen aan de Supplianten derzelver gedaan verzoek hebben geaccordeerd, zoo als Wy 't zelve aan Hen accordeeren by deezen, en mitsdien geapprobeerd, zoo als Wy approbeeren by dezen de voorsz. Maatschappy der Nederlandsche Letterkunde, het zelve bekragtigende onder en met de Naam van de *Maatschappy der Nederlandsche Letterkunde te Leyden*, met approbatie en bevestiging van derzelver

Zee-

LEIDEN. Octroy *aan de Maatschappy der Nederl. Letterkunde te Leiden.*

LEIDEN. Zeegel met het randschrift *Zegel van de Maatschappy der Nederlandsche Letterkunde te Leyden.*

Octroy aan de Maatschappy der Nederl. Letterkunde te Leiden.

Gelastende een ieder dien het aangaan zal, zich naar dezen te reguleeren.

Gedaan in den Hage, onder Onzen Groten Zegele, hier aan doen hangen, den twintigsten Mey in 't Jaar Onzes Heere en Zaligmaakers duizend zeven honderd vyff en seventig.

(*was geparapheerd*)
P. v. BLEISWYK, vt.

Ter Ordonnantie van de Staaten.

(*was geteekend*)
A. J. ROYER.

By dit Octroy was ook nog gevoegd het besluit van hunne Ed. Groot Mog. van den gem. 20 van Bloeimaend dezes jaers tot gem. Octroy betrekkelyk, als kunnende dienen om eenige punten van het zelve nader te verklaren. Dit besluit was vervat in deze bewoordingen.

Saturdag den 20 *Mey* 1775.

Nader besluit nopens voorg. Octroy.

Is geleezen de requeste van de Leeden van de Maatschappy der Nederlandsche Letterkunde te Leyden, te kennen geevende enz.

Waar op gedelibereerd zynde, hebben Haar Edele Groot Mogende enz.

En is voorts nog goedgevonden en geresolveerd, dat het Octroy aan de Maatschappy der Nederlandsche Letterkunde te Leyden, by Haar Ed. Groot Mog. hier vooren verleend, geenzins præjudicieeren zal aan het geene by Haar Ed. Groot Mog. op den 30 July 1761. aan de Hollandsche Maatschappy der Weetenschappen te Haarlem, en op den 5 July aan 't Bataviſch Genootschap der Proef ondervindelyke Wysbegeerte te Rotterdam is geaccordeerd, noch aan diergelyke Etablissementen die in andere Steeden dezer Provincie zoude mogen wor-

worden opgerecht; Dat al verder 't voorschreeve Octroy tot geen gevolg zal mogen hebben, dat door dezelve Maatschappye publicquelyk zal worden gedoceerd; en dat eindelyk de Stucken die aan de voorschreeve Maatschappy zullen worden toegezonden, en waar van dezelve zal goedvinden gebruik te maken, in geene andere Taalen door dezelve Maatschappy zullen mogen werden gedrukt, als in de Nederlandsche Taal, of in die Taalen waar in dezelve door de Autheuren geschreeven zyn. enz. LEIDEN. *Nader besluit nopens voorg. Octroy.*

Hier op heeft de Maetschappy hare plegtige dankbetuiginge door eenige Leden doen afleggen, zo aen zyne Doorluchtige Hoogheid, welke Hoogstdeszelfs byzonder genoegen over den goeden uitslag voor de Maetschappy betuigde, dezelve van zyne hooge gunst verzekerde, en alle voorspoed wenschte, als ook aen de Regeering dezer Stad, welke dit insgelyks op het allergunstigste beantwoordde, gelyk af te nemen is uit de volgende Resolutie, gedagtekend den 26 van Bloeimaend 1775.

Extract uyt het Notulboek gehouden op de Kamer van d'Edele Groot Achtbaare Heeren Burgemeesteren en Regeerders der Stad Leyden. Litt. DD. *Folio* 100 *verso.*

In dato den 26 Mey 1775.

De Heer Mr. Hendrik Twent, Veertigh in Rade dezer Stad, althans Præsident van de Maatschappy der Nederlandsche Letterkunde gevestigt binnen deze Stad, geadsisteert met de Heer Johannes Jacobus Schultens S. S. Theol. & Ling. Oriental. Professor aan 's Lands Universiteit en Ds. Adrianus van Assendelft, Predikant in de Gereformeerde Nederduytsche Gemeente alhier, heeft aan Haar Ed. Groot Agtb. gecommuniceert, dat het hun op he-

LEIDEN.

Antw. der Regeering op de dankbetuiging der Maetſchappye.

heden weder vergunt was met de grootſte Eerbied voor haar Ed. Groot Achtb. te verſchynen, daar zy de eer hadden door de Maatſchappy der Nederlandſche Letterkunde gecommitteert te zyn om aan Haar Ed. Groot Achtb. te betuigen de opregte gevoelens van diepe erkentenis en hartgrondige dankbaarheid, niet alleen voor de zeer gunſtige toeſtemming aan het verzoek van de Maatſchappye gegeven, maar ook voor de veel vermogende onderſteuning en voorſpraak, waar door dezelve nu ook het doelwit van haare wenſchen bereikt hadden in het verkrygen van een allergunſtig Octroy van Hun Ed. Gr. Mog. de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland tot haar bevestiging.

Dat de erkentenis van haare hoogſte verpligting voor deze weldaaden ook te gelyk was eene verzekering van de ware hoogagting voor Haar Ed. Gr. Achtb., waar door zy zouden tragten zig hoe langs hoe meer de hooge gunſt van Hun Ed. Gr. Achtb. waardig te maken; aan welke zy zig nu ook op nieuws als een door de Hooge Overigheidt van dit gewest goedgekeurde en beveſtigde Maatſchappy aanbeveelde, met verdubbelde Zegenwenſchen voor de beſtendige voorſpoed van Hun Ed. Groot Achtb., en derzelver aangename en goede Regeeringe.

Waar op gedelibereert zynde is door de Heer Burgermeeſter Hubrecht uyt name en van wegens de Heeren Burgemeeſteren aan gemelde Heer en Mr. Hendrik Twent gedeclareert dat het Hun Ed. Gr. Achtb. aangenaam was dat de Maatſchappye door 't verkrygen van het Octroy ter hare beveſtiging in deze hare wenſch erlangt hadden, en dat zy hoopten, dat dezelve met een gelukkig ſucces mogt werden bekroont, en ſtrekken tot die goede eindens, waar toe dezelve was ingerigt, terwyl Hun Ed. Groot Achtb. (bedankende voor de gedane Zegenwenſchen) altoos met genoegen de voorſpoed en luyſter der gemelde Maatſchappye zoude zien aangroejen. (*Lager ſtond*)

Accordeert voor Extract enz.

Ons

Ons bestek laet niet toe in een wydloopig verhael der wetten dezer Maetschappy te treden. Wy twyffelen geenzints of een ieder, die belang mogte stellen in dezelven te weten, zal zig nog der kosten nog der moeite ontzien om zig van de werken der Maetschappye te voorzien, voor welkers twee deelen, (die nu reeds in 't licht zyn gekomen, terwyl wy vernemen, dat het derde deel, 't welk aen den hoogen Beschermer zal worden opgedragen, reeds onder de drukperse is) de wetten der Maetschappye te lezen zyn. Alleenlyk melden wy nog dat de Maetschappye, in gevolge van hare nieuwe wetten, die zy op den 13 van Hooimaend 1773 in hare jaerlyksche vergaderinge beraemd, en voor het gem. tweede Deel harer werken geplaetst heeft, reeds twee prysvragen heeft uitgeschreven; de eerste hebben wy reeds te vóren vermeld (*): de andere prysvraeg, wordt voorgesteld in het volgend Programma. LEYDEN.

De Maetschappy der Nederlandsche Letterkunde te Leyden heeft, in haer Jaerlyksche Vergadering, gehouden den 11den van Hooimaend 1775., besloten, een gouden Penning, ter waerde van honderd en vyftig guldens, aen te bieden aen den Schryver, wiens Verhandeling de beste, en aen het oogmerk voldoende, zal gekeurd worden, over de volgende Dichtkundige Vraeg: „ Welke „ zyn de algemeene oogmerken, die een Dichter „ moet bedoelen? welke zyn derhalven de eigen„ aertige onderwerpen voor de Dichtkunst? en „ welke zyn derzelver algemeene regelen?" Het oogmerk dezer Vraeg is enen algemeenen grond te vinden tot het vaststellen van de algemeene vereischten van een goed Dichtstuk, zoo ten aenzien der *De Maetschappy der Nederl. Letterk. schryft eene tweede prysvraeg uit.*

(*) Zie N. NEDERL. JAERB. 1774. bl. 749.

LEIDEN. der verkiezing van een onderwerp, als van dezelfs behandeling. Men onderstelt in de Vraeg, dat deze grond moet gezocht worden, in zekere algemeene oogmerken, welke de Dichter zich in alle Dichtstukken ter bereikinge moet voorstellen. Men vordert op deze veronderstellling, dat die oogmerken aengewezen worden; en dat vervolgens uit die oogmerken worde afgeleid, welke soorten van onderwerpen het zyn, die eigenaertiglyk geschikt zyn, om Dichtkundig behandeld te worden; en welke die algemeene vereischten zyn, welke in alle goede Dichtstukken moeten gevonden worden. Het oogmerk der voorgestelde Vraeg bepaelt zich derhalven tot het algemeene der Dichtkunst, maer vordert gene Verhandeling over de byzondere regelen van byzondere soorten van Dichtstukken.

De Maetschappy der Nederl. Letterk. schryft eene tweede pryswraeg uit.

De Maetschappy; die de Wetten, volgens welke zy naer dezen Prys zal laten schryven, voor het Tweede Deel harer Werker, onder 't oog van het algemeen gebragt heeft, oordeelt het genoeg te zyn, de gene, welken het gelusten zal naer denzelven te dingen, te wyzen naer de byzondere Artikelen dier Wetten, en hier by alleen te berichten, dat de Verhandelingen over dit Onderwerp, in de Nederduitsche of Latynsche Tale, duidelyk geschreven, met een Zinspreuk geteekend, en in een verzegelden omslag, moeten gezonden worden aen den tegenwoordigen Secretaris der Maetschappye, *Adrianus van Assendelft*; of den Briefschryver *Pieter Vreede* Junior; beiden woonende te Leyden, voor den eersten van Slagtmaend 1776, met een bygevoegd gezegeld Briefje, in 't welk de Naem, Waerdigheid en Woonplaets des Schryvers is uitgedrukt, en op 't welk de Zinspreuk, met welke de Verhandeling geteekend is, geschreven staet, naar gewoonte, by andere Maetschappyen gebruikelyk.

De andwoorden op de Vraeg des voorgaenden Jaers, zynde: „ In hoe verre kan men uit de over„ blyfsels van het Mœsogotthisch en Angelsaxisch,

„ tot

„ tot opheldering der oudheid van het Neder- LEIDEN.
„ duitsch, aentoonen, dat de grond onzer Tale
„ in de bovengemelde te vinden is?" verwacht de Maetschappy voor den eersten van Slagtmaend van dit Jaer 1775.

Tot voorkomingen van alle ongelukken, die ligtelyk ontstaen, wanneer de Stalhouders hunne paerden door kleine jongens laten ter wedde brengen, hebben de Heeren van den Gerechte dezer Stad de volgende Waerschouwing, gedagtekend den 24 dezer Oegstmaend, doen afkondigen.

Die van den Gerechte der Stad Leyden, in ervaring gekomen zynde, dat de respective Stalhouders en Verhuurders van Rytuigen en Paarden, anderen, niet tegenstaande de ernstige Waarschouwinge aan veelen derzelven daar tegen door Heeren Burgemeesteren gedaan, zig echter niet ontzien hunne Paarden ongekoppeld door Jongens, welke deselve niet kunnen regeeren, zoo uyt 't Land naar hunne Stallen te doen halen, als van hunne Stallen wederom naar 't Land, en de Weddens te doen brengen, en willende voorzien tegens de ongelukken, die daar van te dugten zyn, hebben goetgevonden de voorschreeve Stalhouders en Verhuurders van Rytuigen en Paarden en anderen, by deze te gelasten, om hunne Paarden door bequame Persoonen gekoppeld uyt het Land te doen halen, en dezelve op gelyke wyze daar weder na toe, en naar de Weddens te laten brengen, op poene van contrarie dezer doende, telken reyse te sullen verbeuren een boete van drie Gulden, de eene helfte ten behoeven van den Schout dezer Stad, en de wederhelft ten behoeven van den Armen.

't Gerecht verbiedt de paerden door jongens te wedde te doen brengen.

Werden tot de voorschreve Bekeuring gequalificeert de Schout deezer Stede, desselfs Substituten en Dienaars, mitsgaders de Poortiers en Schryvers aan de Poorten, en de Soldaaten van deezer Stede Binnewagt.

ROTTERDAM.

ROTTERDAM.

Het Bataefsch Genootschap der Proefondervindelyke Wysbegeerte alhier, heeft in deszelfs algemeene Vergadering op den 14 dezer Oogstmaend gehouden, na dat de Voorzittende Directeur, de Heer *Marinus Schouten*, Stads Vroedmeester, aen de Vergaderinge van alle de ingekomen stukken en voorgevallen zaeken verslag gedaen hadt, geoordeeld:

Dat op de vraeg: *welke zyn de middelen om op Zee in storm, gematigd en stil weder, den loopstreek der stroomen zeker; of ten minsten zekerer, dan tot nog toe bekend is, te weeten?* voorgesteld in den jare 1773. om beantwoord te worden voor den eersten van Lentemaend 1775, geene voldoende Antwoorden zyn ingekomen, waarom die zelfde vraeg andermael wordt voorgesteld om te beantwoorden voor den eersten van Lentemaend 1776.

Dat de vraeg: *welke zyn de redenen of oorzaken, waerom er op de uitgaen de Schepen der Nederlandsche Oostindische Maetschappye, vooral van hier tot aen de Kaep de Goede Hoop, thans meerder volk sterft dan voorheen, en meer dan, zo als uit de berigten schynt, by andere Natien? en welken zyn, behalven de reeds bekende, de beste Behoedmiddelen om zulks te voorkomen?* voorgesteld om beantwoord te worden voor den eersten van Lentemaend 1775, door geene der ingekomen Verhandelingen zo voldoende beantwoord is, dat men 'er den Prys aen heeft kunnen toewyzen; hoewel het Genootschap erkent, dat 'er twee onder zyn, de eene met de zinspreuk: *Interest mea & Reipublicæ.* De andere met de zinspreuk:

Be-

Betracht menschlievend 't nut van volk en vaderland,
Want dit vereischt de pligt van 't burgerlyk verband.

ROTTERDAM.

die betreklyk de oorzaken en behoedmiddelen dier meerdere sterfte zeer nuttige en noodige opgaven behelzen; dog dat de Schryvers van dezelven aen eenen kant zig niet genoeg bepaeld hebben tot het geëischte in de vraeg, hebbende te breed uitgeweid in oorzaken, die bereids te voren hebben plaets gehad, en in behoedmiddelen, die reeds door anderen uitvoerig beschreven zyn; en aen den anderen kant niet opgegeven hebben alle voorname redenen, waerom de Oostindische Maetschappy thans meer dan voorheen in het geval is, om hare schepen met zulk een tot den Oostindischen Zeedienst onbestand volk, als waarin men de voorname reden van die meerdere sterfte zoekt, te bemannen; nog ook alle de maetregels, welke zy, uit dien hoofde zou kunnen neemen zo in werving om de schepen van beter volk te voorzien, als in de zorgvuldige waerneming van alle de reeds bekende Behoedmiddelen, ten einde langs deze wege die sterfte te voorkomen.

Waerom het Genootschap besloten heeft die Vraeg ten tweedenmaele voor te stellen om beantwoord te worden voor den eersten van Lentemaend 1776.

Verder herinnert het Genootschap, dat het voor den gemelden eersten van Lentemaend 1776. inwagt de Antwoorden op de Vraeg in 1774. voorgesteld: *Welke Middelen zyn 'er om voor te komen, dat de Roeden der Windmolens niet zo dikwyls, als gewoonlyk geschied, by den Asch breken, en*

 om

ROTTERDAM. *om te weeg te brengen, dat dezelfde Molens met korter Roeden, dezelfde breedte van zeilen, en dezelfde kragt van wind, even sterk werken, en by eene onvoorziene verheffing van wind hare snelheid uit zig zelven matigen?*

Verders zal het Genootschap, om het één of de twee jaren, naer goedvinden, een Prys uitdeelen aen hem, die volgens deszelfs oordeel, gedurende dien tyd, de nuttigste *Ontdekking* of *Uitvinding* in eenige Tak der Proefondervindelyke Wysbegeerte gedaen zal hebben, mits dezelve van belang zy, en de Auteur dezelve aen het Genootschap, om ze door het zelve gemeen te maken, medegedeeld hebbe.

Ingevalle hy, die zodanige *Ontdekking* of *Uitvinding* zal gedaen en aen het Genootschap medegedeeld hebben, wegens gebrek aen geld of tyd, buiten staet ware, om de Proeven, die ter bevestiginge van dezelve vereischt worden, in 't werk te stellen, zal het Genootschap, zulks goedvindende, zelf de noodwendigheden daer toe vervaerdigen en de onkosten 'er van op zig neemen: voor zo verre namelyk deszelfs Fondsen in dezen toereikende zyn zullen.

Z E E L A N D.

V L I S S I N G E N.

In de algemeene Vergadering van het Zeeusch Genootschap der Weetenschappen, op den 28 der afgeloopene Hooimaend binnen deze Stad gehouden, zyn tot Leden aengenomen *M. la Lande*, Raedsheer van zyne Allerchristelykste Majesteit, Kon. Lector in de Wiskunde, en Lid van verscheidene geleerde Maetschappyen; *M. Mechain*,

Star-

Starrekundige te Paris; *Andr. Boehmer*, Vorst- lyke Hessische Bergraed, Philos. en Math. Professor Primarius te Giessen, en Lid van verscheidene geleerde Maetschappyen; Mr. *Adriaan Jan de Reuver*, Pensionaris en Secretaris der Stad Zierikzee; *Leonard Euler* en *J. A. Euler*, Leon. Zoon, beide Leden van verscheidene geleerde Maetschappyen, en Hoogleeraers te Petersburg; *Martinus Houttuyn*, Med. Doct. te Amsteldam, en *M. l'Abbé Rozier*, Ridder, Lid van verscheidene geleerde Maetschappyen te Parys. VLISSINGEN.

OVERYSSEL.

CAMPEN.

Nopens de opkomsten van alle de Kerken zo ten platte Lande als in de kleine Steden dezer Provincie, is den 10 van Grasmaend dezes jaers de volgende Publicatie verzonden. CAMPEN.

De Gedeputeerde Staaten van Overyssel doen te weeten; Dat Ridderschap en Steden de Staaten van dezelve Provincie, by derzelver Resolutie van den 7 deezer lopende Maend, hebben goedgevonden aan alle die geene welke zulks zal mogen aangaan te gelasten; zo als dezelve gelast worden mits dezen, om voor den eersten October dezes Jaars van alle de opkomsten van alle de Kerken, zo ten platten Lande, als in de kleine Steden dezer Provincie, een specifyk en exact Register ter Griffie in te zenden, met byvoeging, door wie dezelve worden geadministreert, en aan wie worden verrekend, benevens het slot van de laatste Rekening daar van gedaan; ten einde daar van in 't vervolg zodanig gebruyk mag kunnen worden gemaakt, als ten meesten oorbaar van ieder Kerk zal worden bevonden te behoren. *De Staten ten bevelen dat de opkomsten van alle Kerken worden opgegeven.*

UTRECHT.

UTRECHT.

U-TRECHT.

De Heeren van den Gerechten dezer Stad hebben tegens het schenden der Boomen binnen deze Stad en Vryheid, mitsgaders het wegnemen der Steentjes van het Rypad om de Maliebaen, op den 16 der afgelopene Zomermaend, de volgende Waerschouwing beraemd en doen afkondigen.

Waerschouwing tegen 't schenden van boomen enz.

Schout, Burgemeesteren, en die van den Gerechte der Stad Utrecht, wederom in ervaringe zynde gekomen, dat, niet tegenstaande menigvuldige en nog voor weinige Jaaren zeer nadrukkelyke afgekondigde en alomme aangeplakte Publicatien, tegens het schenden van Plantagien, soo in de Stad als derzelver Vryheid, aan de Cingels en elders, verscheide baldadige Persoonen hun verstouten, de op nieuw geplante Boomen, op een kwaadaardige wyze te schenden en derzelver wasdom te benemen, hebben ingevolgen de Authorisatie van Heeren Burgemeesteren en Vroedschap in dato den 29 May jongstleeden, goed gevonden allen en een ygelyk nogmaals zeer ernstig by deeze te waarschouwen, en te verbieden, eenige Plantagien of nieuwgeplante Boomen, soo binnen deeze Stad als derzelver Vryheid, op eenigerhande wyse te schenden of te beschadigen, op pœne van ingevolge onze Publicatie van den 24 May 1771. boven de vergoedinge der daar aan toegebragte schade, na bevind van zaaken anderen ten voorbeelde en afschrik zelfs aan den Lyve, met het Tugthuys of anderzints ten strengste te worden gestraft.

En nadien myne Heeren van den Gerechte voornoemd, als mede zyn ontwaar geworden, dat deeze en geene durven onderstaan, de Steentjes uit het Zand, waar mede het Rypad om de Maliebaan bestrooid is geworden, weg te neemen, en daar door het

het eagmaak om goede en bequaeme Rywegen te Ubehouden, ten eenemaal word verydelt: Soo is 't, dat ook by deeze aan allen en een ygelyk, hy zy jong of oud, zeer nadrukkelyk word verboden eenige der voornoemde Steentjes uit het Zand op te zoeken, te ziften, off op eenigerhande directe of indirecte wyze daar van te besooren, op poene van twee filvere Ducatons, telken reyse te verbeuren, ten behoeven van den geene, die de bekeuringe zal komen te doen, en ten opsigte van de onvermogende, van arbitrairlyk te zullen worden gestraft, zullende de Ouders en Voogden ten reguarde van de verschuldigde boete voor hunne Kinderen en Pupillen, moeten instaan en voldoen.

En word tot de voorschreeve beboetinge geauthoriseert beneffens den Heere Hoofd-Officier en deszelfs Substituit, niet alleen alle en een ygelyk, maar insonderheid de dezer Stads-Deurwaarders, Leiter-Dienaars, Bodens, en den Malie-Meester, mitsgaders de Dienaars van de Justitie, dewelke alle op haare onden Eedd gedaane verklaaringe zullen worden geloofd, en zelfs op een eenigen van dien regt gedaan.

En op dat niemand hier van onkundig zy, zal deze van den Stadhuyze worden afgekondigt, gedrukt, en alomme aangeplakt na behoren.

Aldus gearresteert enz.

Ook hebben de zelfde Heeren van den Gerechte de Ordonnantie voor de Logement- en Slaephouders van 't jaer 1763. op den 26 dezer Oegstmaend aldus vermeerderd:

Schout, Burgemeesteren en die van den Gerechte der Stad Utrecht, dagelyks meer en meer ontwaar wordende, dat niet tegenstaande by derselver Ordonnantie voor de Logement- en Slaapsteede-Houders, gearresteert den 12 April 1763. en den 18 daar aan volgende van den Stadhuyze opentlyk afgekondigt, allen en een iegelyk geinterdiceert en verboden is eenig Logement of Nagtslapers te houden,

U-TRECHT. *Ampliatie der Ordonn. voor de Logementhouders enz.*

den, en Bedden voor den reysenden Man te spreiden, zonder daar toe alvorens permissie van de Magistraat dezer Stad, geobtineert te hebben, echter verscheide Borgers en Ingezetenen, mitsgaders Sterkendrank-verkoper en Dunbier-tappers eigener gezag ondernemen, van tyd tot tyd veele geringe Vreemde door deze Stad passeerende, of voor een tyd zig alhier ophoudende Persoonen Huisvesting en Slaapplaatzen te verzorgen, strekkende niet alleen tot merkelyk nadeel van de daar toe regt verkregen hebbende Herbergiers, Logement- en Slaapsteedehouders, maar ook tot een voornaame oorzaak, dat veele langs der Straaten om een Aalmoes vragende, of zig aan Dieveryen en andere misdaaden suspect of schuldig gemaakt hebbende Persoonen niet na behooren konnen worden nagespoort, waar deselven vernagten en met hun verblyf onthouden, hebben ingevolge de Resolutien van Burgemeesteren en Vroedschap dezer Stad in datis den 10 April laastleden den 14 dezer Maand Augustus ter voorkominge van alle wanorders en ter in stand houdinge van evengemelde Ordonnantie by Ampliatie goedgevonden en verstaan, aan alle Borgers en Ingezetenen dezer Stad en Vryheid van dien, wien hy ook zoude mogen weezen, en welke voorwendselen gebruyken, als nog zeer scherpelyk en ernstelyk te verbieden, eenige der voorsch. geringe reyzende Persoonen te Huysvesten, ofte Logement- of Slaapplaatzen te geven of te verzorgen, directelyk of indirectelyk op de verbeurte van twee Silvere Ducatons, voor ieder Persoon voor de eerste reyse, en een dubbelde Boete voor de tweede maal, boven arbitraale correctie, indien iemand ten derde maal dit ons ernstig verbod quaame te overtreeden.

Soo als ook alle en een iegelyk by deze gewaarschouwt en gelast word, alle zodanige voornoemde Persoonen, indien nog eenige in hunne Huyzingen of Wooningen mogte doen vernagten en ophouden aanstonds na de afkondiging dezes te laaten vertrekken, op de verbeurte van de voorschreve Boete.

En op dat deze Haar Ed. Achtb. heilsaame ordres en

en oogmerken na behooren mogten worden agtervolgt en ter uitvoer gebragt, worden de Schouten der respective Buurten binnen deze Stad en Vryheid verzogt, en (des noods) gelast, op alle het geene voorsf. is, by het besigtigen der gemelte Buurten naauwkeurig agt te geeven, en gestadig een waakend oog te houden, mitsgaders de overtreders dezes aan den Heere Hoofd-officier in der tyd bekend te maaken, voor welke moeite en oplettenheid zy als dan zullen genieten de helfte der verbeurde Boete, zullende de wederhelfte wezen ten behoeve van welgemelte Heere Hoofd-officier, dan, indien deselve Schouten, bevonden worden daar inne nalaatig te zyn gebleeven, en geregtelyk overtuygt kunnen worden, eenige oogluiking gebruikt en Buuren verschoont te hebben, zullen zy in tegendeel gehouden zyn zodanige verschuldigde Boete zelfs te betaalen, de eene helfte ten behoeve van den Aanbrenger en de wederhelfte ten voordeele als vooren.

U-TRECHT. *Ampliatie der Ordonn. voor de Logementhouders enz.*

Verstaande niet te min Haar Ed. Achtb., dat onder de bovengem. Persoonen niet begreepen zullen worden zodanige Ambagtsgezellen en Werklieden, als van tyd tot tyd van elders binnen dese Stad en Vryheid overkomen, om by Fabriqueurs, Gilde-Basen, Winkeliers en zoortgelyke, haar Ambagt en Werk te oeffenen en te verrigten, aan welke het een ieder vry zal staan hunne Kameren gedurende derzelver verblyf te verhuuren, en ter inwooninge in hunne Wooningen te neemen, mits daar van aanstonds immers binnen 24 uuren na de verhuuringe of inneeminge aan welgemelte Gerechte of den Heere Hoofd-officier, mitsgaders aan den Schout van de Buurt kennisse geevende, ten einde na zodanige Persoonen behoorlyk onderzoek kan worden gedaan, op verbeurte van de Boeten en ten behoeve als voren.

En op dat niemand hier van onkundig zal weezen, of eenige onwetenheid kunnen voorwenden, zal deese van den Stadhuyze worden afgekondigt, gedrukt en alomme aangeplakt na gewoonte.

Aldus gearresteert enz.

VER-

VERANDERINGEN ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

THIEL. In de afgeloopene Zomermaend heeft zyne Doorl. Hoogh. den Heere Prins Erfstadhouder, in plaetse van den Heer Jacob Nicolaes van der Steen, Heere van Ommeren en Wayestеyn, Raed en eerste Rekenmeester der Furstendoms Gelre en Graefschaps Zutphen, en Curator van de provinciale Academie te Harderwyk, die zyn ontslag als Burgemeester Schepen en Raed der Stad Thiel verzogt en bekomen hadt, tot Schepen en Raed dezer Stad aengesteld deszelfs Kleinzoon *Jacob Diederick van der Steen.*

Verders is in Oegstmaend dezes jaers alhier in den ouderdom van byna 78 jaren overleden de Heer *Arnoldus van Leeuwen*, Burgemeester, Schepen en Raed dezer Stad, in wiens plaetse het zyne Doorl. Hoogh. den Heere Prinse Erfstadhouder behaegd heeft tot Schepen en Raed alhier aen te stellen den Heer *Mauritz Cornelis Pacques de Chavonnes*, Heer tot Heumen, Amtman van den Lande van Cuyk.

HARDERWYK. In 't begin dezer Oegstmaend hebben de Heeren Curateuren der Geldersche Hooge Schole, met voorkennis en goedkeuring van zyne Doorl. Hoogh., den Heere Prinse Erfstadhouder, tot Professor Philosophie beroepen den Wel-Eerw. Hooggel. Heer *Bernardus Nieuhoff*, S. S. Th. Cand., A. L. M. Phil. Doct., en Prof. op 't Illustre Gymnasium te Deventer, in plaets van den Heer Johan Theodoor Rossyn; en tot Prof. Med. Theor. Anat. & Chir. den Wel-Ed. Heer *Rudolphus Forsten*, Med. Doctor, in plaets van den Heer Alexander Pieter Nahuis.

'S GRAVENHAGE. Zyne Doorl. Hoogh. den Heere Prinse Erfstadhouder, heeft uit een getal van personen, door den Magistraet benoemd, tot Schepen dezer Stede aengesteld, Mr. *Govert Franco van Slingeland*, als mede tot Schepen, Commissaris van 's Lands Gemeene-Middelen, Mr. *Jan Slicher*; in plaetse van den overleden Heere Mr. Philippus Matthias Mestre.

Wy-

Wyders hebben hunne Ed. Agtb. aengesteld tot Collonel der Schutterye alhier, den evengem. Heere *Jan Slicher*.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMPTENAERS, ENZ.

LEIDEN. Den 18 dezer Oegstmaend is de Heer *Abraham Gronovius*, Bibliothecaris van 's Lands Universiteit alhier, na een langdurige Borstkwael en verval van kragten, in den ouderdom van ruim 80 jaren overleden.

ALKMAER. Hunne Ed. Gr. Mog. hebben den Heere Mr. *Daniel Ras*, Raed in de Vroedschap dezer Stad tot Heemraed der Uitwaterende Sluizen in Kennemerland en Westvriesland benoemd, in plaets van den Heere *Willem Winder*, die tot Dykgraef aengesteld is.

Ook heeft zyne Doorl. Hoogh. den Heere Prinse Erfstadhouder, uit een driedubbel getal van personen, tot Vroedschap benoemd, den Heer Mr. *Jacobus Johannes Schoenmaker*, in plaetse van wylen den Heer Do, Johannes Mensingh.

ENKHUIZEN. Den 5 dezer lopende maend is alhier in den ouderdom van ruim 63 jaren overleden, de Heer *Jan Coningh*, Oud-Schepen dezer Stad.

MONNIKENDAM. Den 9 dezer Maend, zynde de gewoone dag van de verandering der Regeering dezer Stad, zyn tot Burgemeesteren verkoren de Heeren THEODORUS EGBERTUS VAN MARLE, Mr. ARENT VAN SANEN, FRANS VAN DALEN en CLAES KOUS BOS. Wyders zyn uit eene overgeleverde Naemlyst, door zyne Doorl. Hoogh. den Heere Prinse Stadhouder, tot Schepenen benoemd de Ed. Achtb. Heeren *Jan Koelemey*, *Claes Gaeffe*, *Dirk Carps*, *Remmet Kous Bos*, *Dirk Boon*, *Bernardus van Ketel* en *Jan Goiewyn Junior*, en tot Schepenen-Commissarissen de drie eerstgenoemde Heeren.

MIDDELBURG. Den 31 van de afgelopene Hooimaend, volgens jaerlyksche gewoonte eene Naemlyst tot verandering van de Weth voor een jaer gemaekt, en aen den Erfstadhouder afgezonden zynde, is op den 6 dezer Oegstmaend gebleken, door Hooggem. Prinse daer uit verkoren te zyn tot Burgemeesteren de Heeren HERMAN EVERTSEN en Mr. JOHAN DAVID GHYSELIN LE SAGE: En tot Schepe-

nen

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

nen de Heeren Mr. *Anthony Huisman*, *Engelb. Johan van der Manderen*, *Bonifacius Mathias Pous*, *Martinus Joh. Veth van de Perre* en *Will. van Citters*, W. Z.

Ook heeft zyne Hoogheid uit een Naemlyst van Bewindhebberen en Hoofdparticipanten der W. I. Maetschappye, tot Bewindhebber ter Kamer alhier benoemd, den Heere Mr. *Caspar Jacob van Citters*, in plaetse van den Heere *Paulus Ribaut*, welke daer van vrywillig hadt afstand gedaen.

UTRECHT. De Ed. Achtb. Magistraet dezer Stad, heeft tot gewoone Hoogleeraeren aen de Hooge School alhier beroepen den Heer *Joh. Theod. Rossyn*, tot Prof. Ord. Philos., Physices & Metaph., en den Heer *Alexander Pieter Nabuys*, tot Prof. Ord. Medic. Botan. Chym. & Physiol., beide Professoren, de eerste in de Wysbegeerte en de tweede in de Geneeskunde te Harderwyk.

Ook is alhier den 18 dezer Maend in het 61 jaer zyns ouderdoms overleden de Heer Mr. *Everard van Harscamp*, Raed in de Vroedschap en eerste Regeerend-Burgemeester dezer Stad, mitsgaders Raed in het Hoge Jacht-Gericht dezer Provincie.

Verders heeft zyne Doorl. Hoogh. de Heer Prins Erfstadhouder, tot regeerend Burgemeester dezer Stad aengesteld den Heere Mr. ABRAHAM JACOB VAN DER DUSSEN, Heer van Derthuisen; als mede tot Raed in de Vroedschap den Heer Mr. *Andries Ysbrand Abbema*, beide in plaets van wylen den Heer Mr. *Everard van Harscamp*.

LYST DER PRYZEN VAN VERSCHEIDE PRODUCTEN ONZES LANDS.

Rotterdam den 28 *Augustus.*			
		by de Z. Zak.	
TARW	Jarige Z. Witte	26 a 28 ½	ƒ
——	Nieuwe Z. dito	19 a 26	ƒ
——	Blauwe dito	20 a 24	ƒ
ROGGE	Zeeuwsche	15 a 17	ƒ
ERTEN	Grauwe	14 a 17	ƒ
——	Blauwe	17 a 20	ƒ
——	Witte	12 a 15	ƒ
		by 't Last.	
BOEKWEIT, op 152 ƒƒ		24	£
dito, zonder Wigt		20 a 22	£

Rotterdam den 28 *Augustus.*			
		by 't Last.	
GERST	Winter	19 a 19½	£
——	Zomer	18 a 19	£
HAVER	Zeeuws.	9 a 13	£
PAERDEBOONEN		19 a 20½	£
KOOLZAED	Nieuwe	42 a 44	£
		by den Steen.	
VLAS	Allerbest	43 a 44	st.
——	Best	34 a 35	st.
——	Ordinair	30 a 31	st.
——	Gemeen	28 a 29	st.
——	Slegt	26 a 27	st.

NIEUWE NEDERLANDSCHE JAERBOEKEN,

SEPTEMBER.

MDCCLXXV.

GELDERLAND.

NYMEGEN.

Alhoewel reeds van langen tyd menigvuldige geschillen over de Militaire Jurisdictie of den Rechtbank van 't Krygsvolk ontstaen zyn (*), en dezelve van tyd tot tyd veel veld wint; zo is egter naeuwlyks iemand zo verre gekomen, van staende te houden, dat Burgeren zig aen de magt van hunne Burgerlyken Rechters zouden kunnen onttrekken, met zig slegts in krygsdienst te begeven. De gematigde gevoelens van zyne Doorluchtige Hoogheid onzen tegenswoordigen Stadhouder zyn ook wars van diergelyke misbruiken, door welken de heilzaemste wetten en instellingen looslyk verkragt worden, waet van een geval, in Sprokkelmaend, laetstleden voorgevallen, dog nu eerst tot onze kennisse gekomen, een al te doorslaend bewys is, dan dat wy het zelve met stilzwygen zoude mogen voorbygaen. Twee Kooplieden van Amsteldam maekten in Sprokkelmaend dezes jaers 1775 daer ter Stede een bankbreuk, en wisten op eene heime- NYMEGEN.

ly-

(*) Zie NEDERL. JAERB. van 1752. bl. 271. en volgg.

NYME-GEN. lyke wyze een groot gedeelte hunner beste en kostelykste meubelen, en verdere roerende goederen van daer te water naer eene zekere plaets in deze Provincie te verzenden, om wyders, gelyk men vermoedde, naer den Lande van Kleef vervoerd te worden, dog hunne schuldeisschеren, hier van den snof in den neus krygende, waren hen, zo veel mogelyk was, in den voorbaet, en achterhaelden die goederen kort voor, ofte genoegzaem op het zelfde oogenblik, dat men met het schip ter voornoemder plaetse in deze Provincie aen den wal aenlandde, met dat gevolg, dat dezelve door die schuldeisscheren daer op, met kennis van den territorialen Rechter, gearresteerd, onder bewaringe van het Gericht gesteld, en eindelyk, na eene rechtelyke uitwinninge, in het openbaer verkogt zyn geworden. Ondertusschen hadden die twee bankbrekers, denkelyk op aenradinge van anderen, die onze Vaderlandsche rechten niet grondiglyk genoeg kennen, of mogelyk daer by een eigen voordeel beoogden, als Kadets, dienst genomen, onder het Zeeuwsch regiment voetvolk van den Heere Lieutenant Generael RADERS, Kommandeur van Doesburg, in het Graefschap Zutphen, welk Regement toen binnen deze Stad in bezettinge lag, zekerlyk, in hoope, van daer door vry, en voor de rechtelyke vervolgingen hunner schuldeisscheren gedekt te zullen zyn. Dog den uitslag beantwoordde weinig aen het oogmerk; want zyne Hoogheid, te edelmoedig denkende, om zulk eene onderneminge niet aenstonds, zo dra die ter zyner wetenschap kwam, op eene voorbeeldige en nadrukkelyke wyze tegen te gaen, heeft, wanneer Hoogstdezelve van deze

zaek

zaek door de schuldeisschers, zo men zegt, onderregting hadt bekomen, deze handelwyze terstond afgekeurd en aen den Heere Collonel *van der Hoop*, Majoor Commandant alhier, een bevel toegezonden, 't welk woordelyk aldus luidt.

NYMEGEN.

Zyne Hoogheid, in ervaringe gekomen zynde, dat twee perzonen, beide gehuwd, en binnen de Stad Amsterdam gewoond, en aldaar commercie gedreven hebbende, na dat dezelve de voorschreve Stad op eene clandestine wyze hebben verlaten, zig, als Cadets, geëngageert zouden hebben onder 't regiment van den Lieutenant Generaal VAN RADERS, in guarnizoen te Nymegen, en zulks om daar door te ontgaan de poursuites hunner Crediteuren; last, en ordonneert hier mede den Collonel VAN DER HOOP, Majoor Commandant der Stad Nymegen, om zig naar bovengem: geval naauwkeurig te informeren, en, de zaake alzo bevindende, de Commandant Officier van 't voorn. regiment van den Lieutenant Generaal *van Raders*, in name van Hoogstgemelde zyne Hoogheid, te ordonneren, de voorgem. beide Cadets aanstonds uit den militairen dienst te ontslaan, dewyl Hoogst Dezelve niet wil permitteren, dat het militaire verstrekke tot een schuilplaats voor diergelyke personen.

Zyne Hoogh. beveelt, twee Cadets uit den mil. dienst te ontslaen.

Gedaan in 's Hage den 28 February 1775.

Was getekend

W. PR. VAN ORANGE.

Onder stond

Ter Ordonnantie van zyne Hoogheid,

En was gecontrasigneert

T. J. DE LARREY.

HOLLAND.

AMSTELDAM.

AMSTELDAM. De Heeren Directeuren en Leden van het Genootschap onder den zinspreuk FLOREANT LIBERALES ARTES, op de vrage: *Welke deugden en ondeugden hebben van alle tyden het menschelyk hart het meest beheerscht, en is het van tyd tot tyd verergerd, verbeterd, of door alle eeuwen gelyk gebleeven?* tegen den eersten van Bloeimaend 1775. ten tweedemaele voorgesteld, met alle nauwkeurigheid onderzogt en overwogen hebbende, hebben, hoe zeer hun de aensporing hunner medeburgeren ter harte ga, en hoe gaerne zy de voorgestelde vrage voldoend hadden beantwoord gezien, onder de menigvuldige zeer loffelyke pogingen, geene zodanig uitgewerkt, zodanig volledig gevonden, dat zy dezelve met den gestelden prys konnen bekroonen: Het is hier om dat dezelve, wanhopende hun oogmerk in dezen te zullen bereiken, van de voornoemde vrage afzien, terwyl zy hunne dankbaerheid aen hen, die zig wel de pryswaerdige moeite hebben willen geven, het hunne ter bevorderinge der wetenschappen toe te brengen, openlyk betuigen. Gaerne bevond zig het Genootschap in een gunstiger geval aengaende de vrage, door eene der Leden, tevens grootmoedig voorgesteld: *Welke* namelyk *zyn de oorzaken, dat zeer veele kinderen van beide geslachten, aen eene zyde geheel verlammen, of zodanig verzwakken, dat zy onbekwaem zyn tot eenig handwerk, en dikwils tevens de spraek en het verstand verliezen, en welke zyn de Middelen om deze toevallen voor te komen,*

men, of reeds plaetsse hebbende te geneezen? maer vindt zig, hoe zeer tot zyn leedwezen, genoodzaekt te berichten, dat ook geene der ingekomene Verhandelingen, schoon talryk, aen het gewigtig oogmerk hebben voldaen. Dezelfde vrage wordt derhalven andermael tegens den eersten van Bloeimaend 1776 ter beantwoording voorgesteld, en op dat men des te beter aan de verlangens van het Genootschap en den Voorsteller zelven moge voldoen, worden zy, die hunne verhandelingen hier omtrent aen het zelve gelieven mede te deelen, verzogt byzonderlyk te letten: AMSTELDAM.

I. Of dit ongemak niet meermalen in de Jongens, dan in de Meisjes, worde gevonden?

II. Of het niet dikwyler in de Steden, dan op het platte Land, plaetse hebbe?

III. Of niet de armen meerder dan de ryken, aen het zelve onderhevig zyn?

IV. Of het zomwylen niet het droevig gevolg zy der toevallen welke de Kinderziekte voor af gaen?

De vrage, om voor den eersten van Bloeimaend 1776 te beantwoorden voorgesteld, is: *Welke is het beste en minst kostbaer Middel om het Y, zonder behulp van eenige werktuigen, zodanig te verdiepen, dat het, ten allen tyde, voor allerley Schepen, bevaerbaer zy?*

Het Genootschap verwagt inzonderheid, dat men zyne oplettendheid vestige op de Laeg voor Amsteldam, en dat men de begrooting der kosten van het voorgestelde middel zo na mooglyk opgeve.

By welke tevens deze navolgende vragen gevoegd worden:

I. *In hoe verre men het leven van zyn evenmensch mag wagen om geld te winnen?*

AMSTELDAM.

II. Aengemerkt in de zeven Provincien de rechten en privilegien van de Gildens in 't algemeen, en van sommige in het byzonder, zelfs in verscheidene Steden van dezelfde Provincie, zeer verschillende zyn, en dat 'er zeer veele eene aenmerkelyke nuttigheid hebben, zo ten aenzien der Gildebroederen als der Burgerye in de Steden, terwyl 'er anderen voor de Burgerye schadelyk en alleen voor de Gildebroederen voordeelig schynen; vraegt men: *Welke Gildens, om hun algemeen voordeel, in de maetschappye te begunstigen zyn, en welke veranderingen 'er zouden kunnen gemaekt worden, om de voor schadelyk gehouden wordende te verbeteren, het zy door nieuwe wetten, het zy door afschaffing; mits derzelver Leden daer door geene schade leden.*

Verders, om voor den eersten van Bloeimaend 1777 te beantwoorden, stelt de Maetschappy de twee volgende vragen voor:

I. *Welke zyn de beste schikkingen omtrent het straffen der Misdaeden in een welgestelde Maetschappy?*

De Heeren Schryvers worden verzogt hier omtrent in het oog te houden, in hoe verre de Goddelyke Wetten aen de Kinderen Israëls gegeven, ten aenzien der straffen op de begaene misdaeden, nog heden ten dage toepasselyk zyn.

II. Dewyl de Oost-Indische en andere Schepen dikwyls zeer langen tyd in Texel en in de andere Zeegaten moeten leggen: *Of 'er geen middel zoude konnen gevonden worden, om by stil weder de Schepen door boegzeeren van vaertuigen, als kleine Galyen, of andere schepen, in Zee te brengen; of, om dezelve door zwaere Ankers, in de zeegaten te leggen, uit te winden; of, om dezelve, op eenige andere, hoe*

ook

ook genaemde wyze, buiten de zeegaten te voeren? AMSTELDAM.

Aen hem, wiens Antwoord voldoende gekeurd wordt, zal een premie van 30 Gouden Ducaten ter hand gesteld worden.

Men verzoekt de Schryvers, hunne antwoorden op de wyze, by alle geleerde Genootschappen gebruiklyk, voor bovengemelden tyd, met byvoeging van een verzegeld Billet, in het Latyn, Fransch of Nederduitsch, te zenden aen den Boekverkoper G. *Warnars* te Amsteldam; terwyl wy nogmaels een iegelyk de opregtste verzekering doen van onze oplettenheid en onpartydigheid in het beoordeelen der Verhandlingen.

WEESP.

Wanneer den 14 van de afgeloopene Wintermaend 1774. twee Broeders, zynde tweelingen, *Matthys* en *Jan Hagenziek*, oud 22 jaren, des nachts door de Wagts in de Diemermeer gevat, aen den Gerechte van Weesp overgegeven, in hegtenis gebragt, en van diefstal en huisbraek beschuldigd, te regt gesteld en verhoord waren; heeft de Heer *Joh. Justus Wegher*, Stedehouder en Schout over deze Stad, uit naem en van wegen Jr. DIRK Baron VAN BOETZELAER, als Hoofdofficier over Weesp, Weesper Carspel en Hoog Bylmer, tegen dezelven zyne Crimineele Eischen en Conclusien gedaen en aen de Ed. Achtb. Scheepenen dezer Stad overgegeven, en wel tegen den eerstgenoemden Gevangen *Matthys Hagenziek* op volgende wyze.

Weesp. *Crimineele Eisch tegen M. Hagenziek.*

De Heer Eisscher R. O. zeide, dat de Gevangen buiten pyn en banden van yzer aan dezen Ed. Achtb. Gerechte had bekend en beleden, en voorts gebleken is; dat hy Gevangen, geboren te Weesp, oud twee en twintig jaaren, op Dingsdag den 13 Decemb. 1774, des avonds om half negen uuren met zyn Broeder Jan Hagensieke, hier mede Gevangen, uit Amsterdam, door de Diemer Meer, en langs het Zandpad was gegaan na Weesp, met oogmerk om aldaar in de Gruttery van Cornelis Brouwer, staande op de Agtergragt, te gaan steelen.

Dat zy Gevangenen te samen omtrent Weesp komende, om niet door de Wagts gezien te worden, van het Zandpad waren afgegaan, het land in, tot op den Cingel dezer Stad, en van daar door de tuin van Jan Beyers, tot agter op 't Erf van de Gruttery van Cornelis Brouwer, alwaar zy door behulp van een Trapje, dat zy in de voorn. tuin van Jan Beyers hadden gevonden, en tegen de agter glazen van gem. Gruttery gezet, en by zyn Broeder, Jan, alzo vastgehouden zynde, met een mes, dat hy Gevangen met zyn Broeder eerst van een Meststok, leggende in de Heeregragt alhier, en toebehoorende Peereboom, gehaald, en van dezelve genomen hadden, uit het Glasraam, staande naast de agterdeur van de voorn. Gruttery, twee ruiten, een van onder, en een van boven, uit het lood genomen, en door dezelve met zyn hand de haakjes, waar mede dat raam geslooten was, los gemaakt heeft, en vervolgens zoo veele force heeft moeten aanwenden, om dat raam open te krygen, dat 'er meerder Ruiten in zyn stukkend gesprongen.

Dat hy Gevangen vervolgens met zyn boven lyf door de glasraam is gaan leggen, en wyders met behulp van een stokje, de grendels, waar mede de agterdeur geslooten was, heeft afgeschoven, en de deur alzo heeft open gemaakt: zynde hy Gevangen aldus met zyn voorn. Broeder en Complice, daar door in dezelve Gruttery gekomen, alwaar zy door een by zich hebbende tonteldoos, vuurslag en zwavelstokken, licht gemaakt, en aan een kaars,

die

die zy in een Lantaarn op de Buil in dezelve Grut-tery hebben gevonden, ontstoken hebben.

Dat hy Gevangen de binnen deur, die op de ketting stond, met zyn hand en arm heeft los gemaakt, en wyders met zyn Broeder en mede Complice voor na de winkel gegaan is, alwaar zy een leege fles hebben gevonden, die zy met Oly uit de Olybak hebben gevuld, als mede nog een fles witte wyn, die zy eerst uitgedronken, en mede met Oly gevuld hebben.

Wegens Crimineele Eisch tegen M. Hagenzieke.

Dat zy vervolgens in 't Comptoir of Kamertje zyn gegaan en aldaar hebben gevonden een geslooten Porcelein kasje en een geslooten Laatafel kasje, welke hy Gevangen beide heeft geforceerd, met het voorn. mes in de tusschen reeten der deuren in te steeken, en alzo de schooten van de slooten te rug te schuiven, en de deuren alzo open te breken; dat hy Gevangen zoo uit dezelve als uit de Gruttery met zyn Broeder en Complice, Jan Hagensieke, heeft gestoolen twee zakjes met Meel, twee flessen met Oly, twee paar rouw Gespen, twee beursen van tassen, 38 paar porceleine kopjes en schoteltjes, een papier met stuivertjes, twee zakken met duiten, en eenig ander geld, zoo zilveren als kopere munt, een hobo, een boven end van een fluit, een koperen kandelaar, een verrekyker, drie paar kousen, een leetelap, twee lepeltjes, twee schaaren, twee almanakken, een paar schaatzen, twee roode doeken, een boezelaar, eenig garen, lint en fayet, een papier met klontjes en een snuifdoos.

Dat hy Gevangen alle de voorn. Goederen met behulp van zyn voorn. Broeder in een Linnen zak, dien zy daar toe expres hadden mede genomen, hebben gepakt, en met dezelve uit de Gruttery, na dat zy van 12 tot half vier uuren in dezelve hadden geweest, langs denzelven weg, dien zy gekomen waren, te rug na het Zandpad, en vervolgens langs het zelve en de Diemermeer, waren gegaan, doch dat zy des morgens van den 14 Dec. 1774. door de wagts in de Diemermeer met de voorz.

ge-

Wagensp. gestoolen goederen waren aangehouden en geapprehendeerd.

Crimineele Eisch tegen M. Hagenziek.

Dat hy Gevangen wyders mede nog heeft geconfesseerd, veele reisen uit het pakhuis van Dirk Gommerbag, Mr. Koekebakker alhier, te hebben gestolen Boter, Zuiker, Thee, Coffyboonen, Amandelen, en Rosynen, als mede Vleesch, en zulks zoo alleen als met behulp van zyn Broeder Jan Hagensieke, als ook inzonderheid met assistentie van Hermanus van Rooyen, en mede op het verzoek en aanzetten van deszelfs Huisvrouw Geertruy Weevers, dat hy Gevangen, om in dat Pakhuis te komen, eerst heeft bespioneerd en afgekeeken, hoedanig de sleutel van dat Pakhuis geconstitueerd was, terwyl de Zoon van Gommerbag die sleutel in de hand had, als mede terwyl hy die in het portaal by Gommerbag heeft zien hangen, dat hy daar op zyn Broeder Jan heeft verzogt en met denzelven overlegd, om diergelyke sleutel uit de Smedery van Claas Kroes te haalen; dat, deze dit verricht hebbende, zy die sleutel met kryt hebben besmeerd, om alzo te zien, waar dezelve hegtte, en zulks bemerkt hebbende, had zyn Gevangens voorn. Broeder die sleutel daar na afgeveyld, waar na dezelve ook van pas was geweest, en voorts door middel van dien zyne dieveryen in dat Pakhuis heeft gepleegd.

Dat hy Gevangen ook nog verscheide maalen uit de Gruttery van Jan Schouten gestoolen heeft meel, erten, ryst, oly, en onder anderen de laatste maal aldaar te hebben gestolen, ten tyde hy Gevangen albier met Schipper Albert Veenman is geweest, een half schepels zakje met meel, een spints zakje half vol groene Erwten; dat hy Gevangen, om in die Gruttery om te steelen te komen is geklommen op het Bordes, en aldaar door een ruit, die stukkend was, zyn hand heeft gestooken, en de haakjes van het Vengster heeft afgedaan, en 't zelve alzo heeft geopend, en daar door in de Gruttery gekomen te zyn, terwyl zyn Broeder op de straat was blyven staan,

aan

aan wien hy dat gestoolen aangegeven heeft.

Dat hy Gevangen al verder nog bekend en beleden heeft, uit het pakhuis van Pieter Peelen, staande op de Agtergragt binnen deze Stad meenigmaal wyn gestoolen te hebben, zoo met adsistentie van Pieter Balyns, Jan de Vries, alias Jan Cardoes, en zyn vrouw Eva Vorgel, als inzonderheid met behulp van Hermanus van Rooyen; dat hy Gevangen, mede om in dit pakhuis te komen, zyn Broeder Jan verzogt heeft en met denzelven overlegd om daar toe een sleutel uit de Smeedery van Claas Kroes te nemen, gelyk zyn Broeder dan ook heeft gedaan, en met een stukje van die sleutel af te breken, dezelve heeft van pas gemaakt, en door middel van dien mede zyne dieveryen in dat pakhuis voortgezet.

WEESP. *Crimineele Eisch tegen* M. Hagenziek.

Dat hy Gevangen al mede heeft bekend, dat die sleutel, zoo wel als die, waar mede hy het pakhuis van Gommerbag opende, aan de vrouw van Hermanus van Rooyen in bewaaring zyn gegeven, die dezelve in haar Kas had geborgen.

Dat hy Gevangen al verder nog heeft bekend, uit het pakhuis van de Wed: Vermolen met zyn Broeder Jan Hagensieke, en Pieter Haarmans eens vier flessen wyn te hebben gestoolen, en die in de Moutery van Bellaar te hebben uitgedronken.

Dat hy Gevangen nog mede heeft bekend, dat hy uit het pakhuis van Daniel Thuret verscheide maalen wyn gestoolen heeft, waar van de eerste reis is geweest in den Zomer van den jaare 1773, met behulp van Jacob Hardenberg, alias Jacob Bedaar, Evert Link en Pieter Ballyns; hebbende evengem. Jacob Hardenberg hem gevangen daar toe den weg gewezen, met door een vengster te klimmen en open te maken, zynde als toen door hem en zyn voorn. Complice aldaar vyf a zes flessen wyn gestoolen; dat hy Gevangen vervolgens meermaalen aldaar op verzoek en met behulp van Hermanus van Rooyen wyn gestoolen, en dien ten huize van Hermanus van Rooyen gebragt heeft.

Dat hy Gevangen mede nog heeft bekend, dat hy

Wees. Crimineele Eisch tegen M. Hagenziek.

hy met voorn. Jacob Hardenberg, Jan Meyertse en Tymen Roos, in den Zomer van den Jaare 1773 uit het pakhuis van den Koekebakker, Willem Wessels alhier, heeft gestoolen vyf bladen Heilikmaker en twee Bollekoeken, waar toe hy Gevangen met Jacob Hardenberg in dat pakhuis is geweest en daar in is geklommen door de Luikje, dat door Jacob Hardenberg, die aldaar kort te voren gewerkt had, was opengelaten, hebbende Jan Meyertse de gestoolen Koek aangenomen, en Tymen Roos op schildwagt gestaan, gelyk de Gevangen mede bekend heeft uit den Tuin van Servaas van Engelen, by de Bakkers molen alhier, met adsistentie van Jacob Hardenberg, Evert Link en Jan Meyertse wat Aardbeyen gestoolen te hebben.

Dat hy Gevangen insgelyks nog bekend en beleden heeft, dat hy met Evert Link en deszelfs Broeder Teunis Link met hun drien hebben overlegd, om by Salomon Cohen te gaan steelen, en dat zy tot dat einde Caatje Link, na het huis van Salomon Cohen, (Bank van Leeninghouder alhier,) zouden zenden, om quasi een pandje in de Lombart te brengen, en alsoo te sien of de deur open en het volk agter was, als wanneer zy een sein aan hen zoude geven, dat dit zoo overlegd zynde hy Gevangen daar van kennis aan zyn Broeder Jan had gegeven, die daar mede in bewilligd had, en daar op met denzelven naar het huis van Evert en Teunis Link was gegaan, van waar zy voorn. Caatje Link voor uit hadden gezonden na het huis van Salomon Cohen, en vervolgens haar tot aan de stoep waren gevolgd, en zoo dra gem. Caatje Link het sein gegeven had, was hy Gevangen aldaar in huis en vervolgens in den winkel gegaan, en heeft daar uit genomen een stuk blauw Laken, een dito bruin Laken, een lapje zwart Laken, en eenig Catoen en Gryn, 't welk hy Gevangen aan Evert Link, die in het voorhuis stond, heeft aangegeven, die het zelve weder aan zyn Gevangens Broeder Jan Hagensieke, en Teunis Link, die voor de deur op schildwagt stonden, heeft overgegeven, en vervolgens door hen in een schuitje is gebragt, dat

daar

daar voor de wal door Evert Link was gebragt, waar mede zy te zamen na de Molen de Hoop zyn gevaren, en de gestoolen goederen van daar uit het schuitje door hem Gevangen en zyn Broeder Jan en Evert Link na het Blokhuis gebracht, en de zelve aldaar onder de Garst hebben geborgen, tot des anderen daags avonds, als wanneer zyn Gevangenens Moeder en Jacomyntje Link een gedeelte van de gestoolen Goederen hebben gedeeld, en de rest wederom door Evert en Teunis Link aan het zogenaamde Helletje alhier is gebragt en neêrgelegd. Dat de gestoolen Goederen, die hy Gevangen en zyn Complice van de voorn. Goederen gehouden hebben, bestaan in een lap donker blauw Laken, een elle zwart Laken van een Lap, een lapje rouw gryn en twee lapjes Catoen, hebbende zyn Gevangens Moeder het el zwart laken gehouden, gelyk mede het lapje rouw gryn, waar van zy een Borstrok voor zyn kleinen Broeder en een rokje voor zyn kleine Zuster heeft gemaakt, hebbende hy Gevangen de twee lapjes Catoen aan zyn Vryster te Amsterdam gezonden, zynde de lap donker blauw Laken onder zyn Broeder Jan, hem Gevangen en Evert Link gedeeld.

Waag-, Crimineele Eisch tegen M. Hagenziek.

Dat hy Gevangen al mede heeft bekend, dat hy op het verzoek van Hermanus van Rooyen en zyn Huisvrouw omtrent laatstl. Weesper Kermis uit het Slachthuis van Andries Schouten heeft gestoolen een Schaapenbout, en een stukje Kalfsvleesch, en het zelve heeft gebracht ten huize van Hermanus van Rooyen en aan deszelfs Huisvrouw overgegeven, die dat in haar kas heeft geborgen, dat hy Gevangen om in dat Slachthuis te komen, eerst op de hier voren verhaalde wyze in de Gruttery van Jan Schouten door 't vengster is geklommen, en door de Gruttery over een binnenplaats door 't pakhuis in het voorn. Slachthuis is gekomen.

Dat hy Gevangen al mede nog heeft bekend uit het pakhuis van Gysbert Bly diverse maalen het zy alleen, of met Pieter Balyns, en Evert Link, sterke dranken te hebben gestoolen, en dat hy om in

dat

WEESP. Crimineele Eisch tegen M. Hagenziek.

dat pakhuis te komen, heeft gebruikt een sleutel van de verbrande Moutery, en na dat hy Gevangen dien was kwyt geraakt, daar toe een anderen uit de voorn. Smeedery van Claas Kroes heeft weten te krygen, welken hy Gevangen in de deur van het pakhuis heeft laten zitten, om dat 'er volk kwam, terwyl hy bezig was dien te probeeren.

Dat hy Gevangen al mede nog heeft bekend drie maal met zyn Broeder Jan Hagensieke en eens alleen Varkens uit het Varkenshok van de Brandery van Jan Jacobus Thuret te hebben gestoolen; als met zyn Broeder eens vier, en nog eens drie, en eens twee, en hy Gevangen nog eens vier alleen; dat hy Gevangen, om die diefstallen uit te voeren, op het dak van de Varkenshokken is geklommen, en door een openstaand luikje in het hok was gekomen, voorts het slot van de binnen deur te hebben afgeschroeft, en alzo die deur te hebben opengemaakt; zynde zyn Gevangens Broeder Jan eenmaal boven over het dak en de andere reisen door de opengemaakte deur mede in dat Varkenshok gekomen, hebbende hy Gevangen met zyn voorn. Broeder vervolgens de Varkens daar uit en na de Cingel gedreven, alwaar zyn gem. Broeder en mede Complice die heeft bewaard, terwyl hy Gevangen te rug is gegaan, en het slot weder aan de deur vast geschroeft heeft, en toen hy Gevangen de vier Varkens alleen op dezelve wyze heeft gestoolen, heeft hy Gevangen dezelve eerst tot op de Werf van de Molen, genaamd *Kost verloren* gebracht, als wanneer hy Gevangen te rug is gegaen, om het slot op de voorn. wyze aan de deur van binnen vast te schroeven. Dat deze dieveryen der Varkens door hem Gevangen zoo alleen als met behulp van zyn voorn. Broeder zyn gepleegd in den omtrek van twee a drie maanden, en dat de laatste reis is geweest met behulp van zyn Broeder Jan tusschen den 6 en 7 October 1773, als wanneer zy een bovenstuk van een lampje hadden medenomen, het welk zy met behulp van een zwavelstok aan een brandende pyp hebben aangestoken,

Weesp. Crimineele Eisch tegen M. Hagenziek.

kens, en in het Varkenshok door hen is agtergelaten, om dat de wagt aankwam, na dat zy reeds twee Varkens hadden uitgedreven, die zy ook hadden moeten laten loopen, en zich met de vlucht na de hoeren Cingel geretireerd; Dat hy Gevangen de gestoolen Varkens, de eerste reis met adsistentie van zyn voorn. Broeder en mede Complice en vervolgens alleen heeft gebracht by Ary Bruine, woonende aan de Gaasp in de Schuur, dien den zelve Ary Bruine volgens vooraf gehoudene afspraak, daar toe had open en ongesloten gelaten; Dat Ary Bruine zeven van de gestoolen Varkens heeft verkogt, en aan hem Gevangen daar voor heeft betaald *f* 72, hebbende Ary Bruine daar voor genoten eens zeven Guldens aan Geld en een zak grof meel, die hy Gevangen by Jan Schouten Mr. Grutter alhier gestoolen had, en vier zakken Gerst, die hy Gevangen uit de Moutery het Blokhuis had gestoolen, en nog eens twee zakken Gerst, die hy Gevangen mede uit het zelve Blokhuis had gestoolen, en welke zakken Garst Ary Bruine door zyn Zoon Jan Bruine met een schuitje by avond heeft laaten haalen; gelyk mede nog dezelve Ary Bruine een van de gestoolen Varkens voor zig ter belooning zyner moeite gehouden heeft, en dat hy Gevangen zelfs eens vier van de gestoolen Varkens, die Ary Bruine voor hem Gevangen met zyn Karnemelk schuit na Amsterdam had gebracht, aldaar voor zes en veertig Guldens heeft verkogt aan een Varkenslager op den Nieuwen dyk.

Dat hy Gevangen ook nog heeft bekend met behulp van Jacob Hardenberg en Pieter Ballyns van de molen de Valk in de vyftig Eyeren te hebben gestoolen, welke zy na het Blokhuis hebben gebracht, en van dezelve Kandeel gekookt met witten wyn, dien zy de eerste reis uit het pakhuis van Daniel Thuret gestoolen hadden. Als mede dat hy Gevangen met Evert Link en Jan-

Weesp. Crimineele Eisch tegen M. Hagenziek.

netje Link gepasseerde Zomer twee jaar geleeden, uit de Catoen schuit van Pieter Couderq en Zoon, leggende hier in de Agtergragt voor de Catoendrukkery, heeft gestoolen drie stukken gedrukt Catoen, en twee stukken wit Catoen, welke hy Gevangen met zyn mede Complice heeft gebracht op de kamer van Hendrik Link, alwaar zy dezelve in præsentie en met goedkeuring van Jacomyntje Link, Jannetje Link, Evert Link, en Caatje Link hebben verdeeld, en waar van hy Gevangen een stuk nachtgrond voor zyne portie heeft genoten, en het welk hy aan zyn moeder heeft gegeven, en daar van voor haar gemaakt twee Schoudermantels, en voor hem Gevange een beddejak heeft gemaakt, zynde de andere stukken by voorn. Broeders en Zusters van Link behouden.

Dat hy Gevangen nog bekent omtrent Paaschen van den jaare 1774. van 't veld van Gerrit Bouwe helling, in 't smal Weesp, te hebben gestoolen twee hembden, als mede nog eenige reisen uit het pakhuis van Gysbert Bly sterke dranken voor Schipper Albert Veenman, die zulks aan hem Gevangen verzogt, en daar toe zyn knegt mede gegeven had, op dat hy Gevangen niet zoude worden geattrappeerd.

Dat hy Gevangen met zyn Broeder Jan Hagenzieke op eerste Kersnacht van den jaare 1772 heeft gestoolen uit het schip van Albert Veenman, leggende omtrent de Moutery het Blokhuis alhier, heeft gestoolen, twee zyde Spek, dat zy om die uit te voeren, terwyl de Schipper na Amsterdam was, den knegt hebben mede genomen, en getroond na de Roomsche Kerk alhier, en toen die zig aldaar onder 't volk bevond, was hy Gevangen en zyn Broeder weder daar uit gegaan, en hadden uit het schip die twee zyden spek gestoolen en gebracht aan het huis van hun Moeder.

Dat dus de Gevangen zich heeft schuldig gemaakt aan eene groote menigte van dieveryen, die voor af niet alleen zyn gepræmediteerd, maar ook met de grootste list op veel onderscheiden tyden

ten en plaatsen zyn uitgevoerd, en sommige derzelve verzeld zyn geweest met het uitbreeken van glasruiten, 't forceeren van vengsteren, het open breeken van kasten, het openstoeken van pakhuizen, het afschroeven van slooten, en het steelen van Varkens; en dus niet anders dan gequalificeerde dieveryen kunnen worden geconsidereerd, die anderen ten afschrik na rigueur van de wetten behooren te worden gestraft; Zoo is het, dat de Heer Eisscher R. O. in den naam als boven Eisch doende, recht verzoekende op des Gevangens Confessie, concludeert dat de Gevangen ingevolge het Placaat en eeuwig Edict van de Ed. Groot Mogende Heeren Staaten van Holland en Westfriesland van dato 19 Maart 1614, by vonnisse van de Edele Achtb. Heeren Schepenen, zal worden gecondemneerd om gebracht te worden voor het Stadhuis dezer Steden, op een Schavot, aldaar op te rechten, en aldaar ten aanzien van den volke met een koorde aan een galge zal worden gehangen en gestraft dat 'er de dood na volgt; en dat het doode lighaam vervolgens zal worden gebracht na de buiten galg dezer Stad, om aldaar opgehangen te worden, ten einde door de lucht en de vogelen des Hemels te worden verteerd, voorts den Gevangen condemneerende in de kosten der Gevangenisse en misen van Justitie, ofte wel in zoodanige andere straffen, als de Edele Achtb. Heeren Schepenen na merites der voorsz. delicten in goede Justitie zullen oordeelen te behooren.

WEESP. *Crimineele Eisch tegen* M. Hagenziek.

De Crimineele Eisch en Conclusie tegen *Jan Hagenziek*, was in dezer voege ingerigt.

Den Heer Eisscher R. O. zeide, dat hy gevangen, buiten pyn en banden van yzer, aan dezen Edele Achtb. Gerechte heeft bekend en geconfesseert, en voorts gebleeken is, dat hy Gevangene. gebooren hier te Weesp, thans oud

 twee

WEESP. twee en twintig jaaren, op Dingsdag den 13den Decemb. 1774. des avonds om half negen uuren, met zyn broeder Matthys Hagenzieke, hier mede gevangen, uit Amsterdam na Weesp is gegaan, met overleg en oogmerk, omme aldaar in de Gruttery van Cornelis Brouwer, staande op de Agtergragt alhier, te gaan steelen; dat zy te zamen hun weg hebben genomen door de Diemermeer langs het Zantpad, tot digt by Weesp, en zy om van geen volk gezien te worden het land door agter de Tuinen om waren gegaan tot op dezen Stads Cingel, alwaar zy om Elf a half Twaalf uuren des nagts waren aangekomen; dat zy vervolgens van daar zyn gegaan, in de Thuin van Jan Beyers, alwaar zy een trapje hebben genomen, en daar mede zyn gegaan op 't Erf agter de Gruttery van Cornelis Brouwer; Dat zy aldaar komende, en ziende dat zy zonder behulp van het een of ander instrument in die Gruttery niet konden komen, weder van daar zyn gegaan na de zuidzyde van de Heeregragt alhier, alwaar zy een mes van de schuit of bok van Peereboom hebben genomen, en met het zelve weder zyn gegaan na gem. Gruttery, dat hy gev. als toen het zelve trapje heeft vastgehouden, terwyl zyn broeder Matthys Hagenzieke op het zelve is geklommen, en met het voorn. mes eenige ruiten uit het glasraam naast de agterdeur van de Gruttery heeft genomen, en door die openingen de haakjes van 't glasraam heeft losgemaakt, zodanig dat het zelve van boven open of los was, dog dat het zelve beneden niet willende open gaan, door de force, die zyn broeder daar aan deed, eenige ruiten waren afgebroken, dat zyn broeder met zyn bovenlyf boven door dat raam, los en open zynde, was gaan leggen, en zoo de grendels van de deur met zyn hand had afgedaan, en, die deur alzoo geopend zynde, zy beiden daar door in de Gruttery zyn gekomen; dat zy alzoo in de Gruttery ingegaan zynde, door mid-

Crimineele Eisch tegen Jan Hagenziek.

middel van een Vuurslag, Tonteldoos, en Swavelstokken, welke zy ten dien einde by zig hadden, een kaars, die zy in de Gruttery vonden, hebben aangestoken; dat zy vervolgens, na dat door zyn gev. broeder Matthys Hagenzieke het Porcelynkasje en het Latafeltje, in het Comptoir van gem. Gruttery staande, met een mes was open gebroken, zo uit dezelve als gem. Gruttery hebben gestolen, twee zakjes met meel, twee flessen met oly, twee paar Kouwgespen, twee beurssen van tassen, agt en dertig paar Porcelyn, een papier met stuivertjes, twee zakken met duiten, en eenig ander geld zo zilveren als koperen munt, een hobo, een boven end van een fluit, een kopere Kandelaar, een verrekyker, drie paar koussen, een leere lap, twee lepeltjes, twee schaaren, twee almanakken, een paar schaatzen, twee rooden doeken, een boezelaar, eenig gaaren, lint en sayet, een papier met klontjes en een snuifdoos; Dat hy gev. met zyn voorn. broeder alle de voorn. goederen in een linnen zak, die zy tot dat einde expres hadden mede genomen, hadden gepakt, en, na dat zy van twaalf tot half vier uuren in de voorn. Gruttery hadden vertoeft, met dezelve goederen van daar langs denzelven weg, dien zy gekomen waren, te rug naar 't Zandpad waren gegaan, met intentie om naar Amsterdam te gaan, dog dat zy, in de Diemermeer komende, aldaar door de Wagts met de gestoole goederen zyn aangehouden, en ge-apprehendeerd geworden.

Weesp. Crimineele Eisch tegen Jan Hagenziek.

Dat hy gev. mede heeft bekend en beleeden, dat hy eenige weeken voor zyne apprehensie, met zyn broeder Matthys, hier mede gevangen, in het schip van Albert Veenman, leggende alhier om kolen te lossen, tegens den avond heeft overlegt, om in de Gruttery van Jan Schouten, staande aan de zuidzyde van de Heeregragt alhier, te gaan steelen, en, om dat hun voorneemen ter uitvoer te brengen, des nagts omtrent vier uuren te

WEESP. *Crimineele Eisch tegen* Jan Hagenziek.

zamen uit het gem. schip, waar in zy dien nagt hadden geslapen, na de voorn. Gruttery waren gegaan, dat terwyl zyn broeder en Complice op het bordesse voor de gem. Gruttery staande, is geklommen, en met zyn hand door een stukkend ruitgat het venster had geopend, en in de Gruttery was geklommen, en uit dezelve een zakje met meel en een zakje met groene Erwten had gestoolen, hy gev. ondertusschen niet alleen op schildwagt had gestaan, maar, terwyl zyn gem. broeder met die diefstal bezig was, had hy gev. uit het daar by staande Hoenderhok van Hendrik de Lange Mr. Broodbakker alhier, twee hennen gestoolen, dat hy gev. de voorsz. twee zakjes met meel en Erwten van zyn broeder, uit de Gruttery heeft aangenomen, en van het bordesje na beneden gebragt; en vervolgens met de twee Hoenders hebben gebragt in het schip van Albert Veenman, en daar mede zyn vertrokken na Amsterdam.

Dat hy gev. met adsistentie van zyn broeder Matthys Hagenzieke voorheen nog diverse maalen langs denzelven weg, uit de gem. Gruttery van Jan Schouten, meel en ryst hebben gestoolen, dat zy by hun moeder hebben t'huis gebragt en geconsumeerd.

Dat hy gev. en zyn broeder Matthys, het zy te zamen of alleen, menigvuldige diefstallen, in 't Pakhuis van Dirk Gommerbag, Mr. Kockebakker alhier, van Boter, Zuiker, Rosynen, Amandelen, Coffyboonen en Vlees, hebben gepleegt; dat zy in het zelve Pakhuis gekomen zyn door middel van een dubbelde kruis sleutel, welke sleutel hy gev. op verzoek van zyn broeder Matthys uit de Smeedery van Claas Kroes heeft gestoolen, dat hy gev. en zyn broeder overlegt hebben, om die gestoolen sleutels met kryt te besmeeren, om alzoo te kunnen zien, waar die in 't slot stooten zoude, en dat zulks door hen ook werkstellig gemaakt zynde, zyn broeder Matthys die sleutel geprobeert hebbende, aan hem gevangen heeft te rug ge-

geven, en dat hy gev. als toen de sleutel heeft afgeveilt, waar hy in het slot had gestooten, en dezelve alzoo tot het voorn. gebruik heeft van pas gemaakt, dat zy vervolgens de gestoolen waaren of goederen uit het voorsz. Pakhuis van Gommerbag aan het huis van hun moeder hebben gebragt en aldaar geconsumeerd.

WEESW. *Crimineele Eisch tegen* Jan Hagenziek.

Dat hy gev. mede nog eens met adsistentie van zyn broeder Matthys en P. Haarmans, vier flesjes wyn uit het Pakhuis van de Wed. Vermoolen gestoolen hebben en in de Moutery van Bellaar hebben uitgedronken.

Dat hy gev. nu twee jaaren geleeden, en dus in de maand Febr. 1773. met zyn broeder Matthys, mede gev., en Evert Link by Salomon Cohen (Bank van Leeninghouder) alhier, uit deszelfs winkel heeft helpen steelen, een stuk bruin laken, een dito blauw laken, een lapje blaaw laken, en eenige catoenen en grynen; dat om deze diefstal uit te voeren, zyn broeder Matthys met Evert Link overleg gemaakt hadden, om by voorn. Salomon Cohen wat laken en verdere goederen te steelen, hem gev. daar van kennis had gegeven en gevraagd, of hy mede wilde gaan, en zulks by den gev. aangenomen zynde, was de zuster van Evert Link, genaamt Kaatje Link, door hun gezonden, in het huis van Salomon Cohen, om aldaar quanswys een pandje in de Lombert te brengen, en alzo te zien, of het volk agter was, en de deur open te maken, dat die open bleef, als wanneer zy een seyn met hoesten zoude geven, gelyk door haar ook was gedaan, dat vervolgens zyn broeder Matthys in het zelve huis en winkel is gegaan, en voorts aan hem gev. en Evert Link de gestoolen goederen heeft aangegeeven, dat zy dezelve vervolgens met behulp van Kaatje Link hebben gebragt na de wal in een schuitje, en dat hy gev., zyn Broeder Matthys, en Evert Link ook in het schuitje zyn gegaan, en daar mede zyn gevaaren tot aan de moolen

WEESP. *Crimineele Eisch tegen* Jan Hagenziek.

de Hoop, dat zy aldaar komende de gestoolen goederen uit dat schuitje hebben genomen, en dat hy gev. zyn broeder Matthys, en Evert Link dezelve hebben gebragt na de moutery het Blokhuis, en dezelve aldaar onder de garst hebben verborgen; Dat hy gev. s'anderen daags avonds met behulp van Evert Link en Teunis Link deze gestoolen goederen gedeeltelyk weder heeft gebragt, na by het Helletje alhier, en dezelve aldaar te hebben neergelegt, en zulks wel op instantie van zyn moeder en Jacomyntje Link, die gehoord hadden, dat door de dienaars van de Justitie na deze gestoolen goederen gezogd wierd, en bevreest waren, dat die by hun gevonden mogten worden, dog dat zy van deze gestoolen goederen hebben gehouden, een lap donker blaauw laken, het welk zy hebben verdeeld, en waar van hy gev. een derde, zyn broeder Matthys een derde, en Evert Link een derde heeft genoten; een stuk Catoen, het welk zyn gev. broeder Matthys heeft behouden, en nog een stuk Catoen, 't welk Jacomyntje Link en zyn gev. moeder hebben gedeeld, nog een lapje rouw gryn, waar van zyn gev. moeder een borstrokje voor zyn kleine broeder, en een rokje voor zyn kleine zuster heeft gemaakt.

Dat hy gev. met zyn broeder Matthys en Pieter Baleins ook eens uit het Pakhuis van Gysbert Bly een kan met Brandewyn heeft gestoolen, en dat zy in 't zelve Pakhuis zyn gekomen door middel van een sleutel, dien zyn broeder Matthys daar van had.

Dat hy gev. met zyn broeder Matthys des nagts tusschen den 6. en 7de October 1773. uit de Varkenshokken van Jan Jacobus Thuret twee Varkens gestoolen, en van dezelve hokken hebben afgejaagt, met intentie om die na de Heere Cingel te dryven, dog dat zy op 't hooren aankomen van de wagt, dezelve weder hebben laten loopen, en te zamen zonder de varkens na de Cingel zyn gegaan, dat hy en zyn gem. broeder Matthys, behalven

het

het reeds gem. geval, nog tweemaal varkens al- Wezen.
daar gestoolen hebben, eens vier en eens vyf var-
kens, en hebbende hy gev. ook nog eens gezien, Crimi-
terwyl hy te bedde lag, dat zyn broeder Matthys neele
eenige varkens 's morgens vroeg voor by het Blok- Eisch te-
huis dreef.; dat hy gev. en zyn broeder Matthys gen Jan
de eene rys de gestoolen varkens hebben gebragt Hagen-
in de Schuur van Ary Bruynen aan de Gaasp, al- ziek.
waar zyn gev. broeder zeide, dat dezelve wezen moesten, zynde dezelve schuur open, en welke schuur zy ook weder hebben toegedaan, zonder dat zy iemand aldaar gesproken hebben, en de andere ryzen heeft hy gev. dezelve helpen dryven even over de brug by het Blokhuis, tot omtrent voor de huizing van Gysbert de Bruin, waar na hy gev. is te rug gekeerd, zynde zyn broeder Matthys verder, met de varkens de Stammerdyk opgedreeven; dat hy gev. van zyn broeder voor zyn gev. aandeel van de vyf varkens heeft ontvangen dertien gulden, en van de tweede rys heeft hy ontfangen eens vier guldens en naderhand nog eens dertig a ses en dertig stuivers, dat zy om deze diefstallen (welke binnen den omtrek van een vierendeel jaars zyn gepleegt, en waar van de laatste maal tusschen den 6. en 7. de October 1773. is geweest) uit te voeren, te zamen zyn gegaan na de gem. Varkenshokken, dat zyn gev. broeder Matthys is geklommen op het dak, en zoo in 't varkenshok is gekomen, dat zyn gev. broeder als toen van binnen het slot van de deur heeft afgeschroeft, en dezelve aldus geopent, door welke hy gev. mede in het varkenshok is gekomen, dat zy toen te zamen een bovenstuk van een lamp by zig hadden, welke lamp zy met behulp van een Zwavelstok aan een brandende pyp hebben aangestoken.

En eindelyk dat hy gev. en zyn broeder Matthys Hagenzieke, in den jaare 1772. op eerste Kersnagt uit het schip van Albert Veenman, leggende toen met Spek geladen, alhier omtrent het

[illegible] *Crimineele Eisch tegen* Jan Hagenziek.

Blokhuis, twee zyden Spek hebben gestoolen, dat zy, terwyl de Schipper na Amsterdam was, om dit fait uit te voeren deszelfs knegt, die op dat schip was, van het zelve met zich na de Roomsche Kerk hebben getroont, en dat zy dezelve daar onder 't volk gebragt hebbende, stil zyn te rug gegaan, en de voorn. twee zyden spek uit het voorn. schip gestoolen, en in het Blokhuis aan hunne moeder hebben gebragt, en vervolgens geconsumeerd.

Dat de gev. zich dus volgens zyne gedaane Confessie heeft schuldig gemaakt, aan een menigte van dieverye, die hy op onderscheiden tyden en plaatsen niet alleen met list heeft uitgevoert, maar dat ook sommige derzelve door het helpen uitbreeken van ruiten, het namaaken van sleutelen, het openfluiten van pakhuizen, 't afschroeyen van slooten, het steelen van varkens, ten hoogsten zyn gequalificeerde delicten, die anderen ten exempel na rigeur der wetten behoren te werden gestraft. Zoo is 't, dat den Heer Eisscher R. O. in den name als boven, Eisch doende en Regt versoekende op des gevangens Confessie, concludeert: dat de gevangenen, ingevolgen het Placaat en gegeeven eeuwig Edict van de Edele Groot Mogende Heeren Staaten van Holland en Westfriesland in dato 19 Maart 1614. by Vonnisse van dezen Edele Achtb. Gerechte, zal werden gecondemneert, om gebragt te worden op een Schavot, ten dien einde voor 't Stadhuis dezer Stede op te regten; en dat hy aldaar ten aanzien van den volke, met een koorde aan een galg zal werden opgehangen en gestraft, dat 'er de dood na volgt, dat zyn doode lichaam vervolgens zal werden bragt, na de buiten galg dezer Stad, en 't zelve aldaar zal worden opgehangen, ten einde door de lugt en de vogelen des Hemels te worden verteert, voorts dat den Gevangene zal worden gecondemneert in de kosten en mise van Justitie; ofte wel in zodanige andere straffen als de Edele Achtb. Heeren

Sche-

Schepenen, na merke der voorn. misdaaden, zullen oordeelen te behooren. Weesp.

Het Advis van Burgemeesteren, het welk de Scheepenen alhier gehouden zyn bevorens in te nemen, was vervat in deze bewoordingen:

Heeren Burgemeesteren, van wegens de Ed. Achtb. Heeren Schepenen dezer Stad verzogt zynde hun Ed. Achtb. te dienen van hunne Consideratien en advis in de Zake van de thans Capitalyk voorgestelde delinquanten Matthys en Jan Hagensieke gevangene onder den Gerechte dezer Stede, hebben ten dien einde met de naauwkeurigste attentie, en die accuratesse, welke een Zaak van dat gewicht vereischt, waar aan niets minder dan het Leven van Twee menschen af hangende is, de Criminele Eysch en Conclusie, uit name van den Wel-Ed. Heer Johannes Justus Weyher, Stedehouder, en Schout over deezen Stad, uit den naam en van wegens den Hoog Ed. Geb. Gestrengen Heer Dirk Baron van Boetselaar, Heer van Kyfhoek, beschreeven in de Ordre der Ridderschap en Edelen van Holland en Westfriesland, Drossaard van Muyden, Bailluw van Naarden en Gooyland, Hoofd-Officier over Weesp, Weesper Carspel en Hoogbylmer &c. &c. als Hoofd-Officier van Weesp tegen ieder derselve *Ratione Officii* gedaan en genomen, geëxamineerd, en daar mede geconfronteerd de respective Examen by dezelve gevangene ondergaan, en hunne daarby buyten pyn en banden gedaane Confessien, en wyders gelet op de gronden van rechten en inhoud der respective Placaten, waar op dezelve gefundeerd is; hoe zeer Heeren Burgemeesteren niet dan ten uiterste louëeren kunnen de Zêle en vigilantie van den Heer Stedehouder, omtrent de recherche van waarlyk enorme en strafwaardige delicten by dezelve gevangens gecommitteerd, gelyk dezelve ook met het

De Burgemeesteren adviseeren voor de straffe naest aen de doed.

[illegible]

De Burgemeesteren adviseeren voor de straffe naest aen de dood.

het uiterste genoegen hebben gesien de allesints equitable en regelmatige instructie deeser Crimineele procedures, zouden echter hun Ed. Achtb. van advis syn, dat de by den Heer Stedehouder R. O. genome Conclusie tot de doodstraffe aan denzelven in dit geval, niet zouden behoren te volgen, maar dat Heeren Schepenen reguard neemende en recht doende op de subordinatelyk, genomene Conclusie *tot sodanige andere straffen, als dezelve in goede Justitie zouden vermeenen te behooren*, de delinquanten rechtswegen zouden kunnen Condemneeren, om strengelyk aan den Lyve, te worden gestraft, en naar mate de by hun geperpetreerde delicten, schoon ons bedunkens niet zodanig gequalificeerd zynde, dat daar op onvermydelyk de Doodstraffe zou moeten volgen, echter met veele aggraveerende omstandigheden gepaerd gaen, welke de termen van simpele dievery excedeeren, hen de *poena mortis proxima*, te doen ondergaan, welke thans gemeenlyk ge-extendeerd word tot het staan onder den galge, met de strop om de halze, strengelyk gegeesseld, vervolgens gebrandtekend, voor een zeekere tyd geconfineerd, en ten eeuwige dagen gebannen te worden.

Hoe zeer op zich zelve Heeren Burgermeesteren zich op het sensibelste aangedaan voelen in het beschouwen van Twee ongelukkige, die in het beste hunner Jeugd, zich in zo verre vergeeten hebben, dat sy in plaatse van op een eerlyke wyse, zich met hunner handwerk te geneeren, door een ongebonden gedrag, zich in so verre aan de misdaad verknogt hebben, dat het gevolg hunner euveldaden is, dat of hun Leven door een schandelyke dood op het straftoneel in derselver aanvang staat afgesneeden te worden, of dezelve ten minsten aan een openlyke straffe, en te ondergaan schandaal zullen moeten worden ge-exponeerd, in welk laaste geval alleen dit voordeel voor hun, en deese Consolatie voor het gemoed des rechters gelegen is, dat de te ontfangene straffe, en een na-

den-

denken, en oprecht berouw over hunne gepleegde misdaaden, hen tot een beter en godzalig Leven zoude moogen opwekken, is hun echter te wel de plicht eens rechter bekend, dan dat zy op deeze gronden en motiven, derselver medelyden zoude willen opwekken, om een straffen, die by den Souverain voorgeschreeven zoude zyn, te mitigeeren, ofte verzachten: Bedienaars der wetten, en aan derzelver voorschrift verbonden zynde, is het rechterlyk officie alleen daar toe geschikt, om derzelver uitvoering te effectueeren, en de wet op het fait te appliceeren; en de bedenkelykheden, die het medelyden aan de hand zoude geven, zo zy devieeren, en afwyken van den duydelyken Letter der Placaten kunnen wel by den Wetgeever, in het maken van veranderingen in de Wet, wel by den Souverain die het recht van aggracieeren heeft, maar geensints by den Rechter in aanschouw komen.

Weesp. De Burgemeesteren adviseeren voor de straffe naest aan de dood.

Het is dan alleen op de Wetten zelve, op derzelver billyke, en gezonde interpretatie, en op de Analogie der Rechtskunde, dat het advis van Heeren Burgermeesteren is gefundeert, en om het welk eenigsints nader te deduceeren, en aan Heeren Schepenen open te leggen, de motiven, en gronden, waarop hun Ed. Achtb. geadviseerde berustende is, moeten dezelve vooraf als eene incontestable waarheid præmitteeren, dat volgens de beschreevene Rechten niet alleen, maar ook volgens het voorschrift van het Placaat van de Ed. Groot Mog. Heeren Staaten van Holland en Westfriesland van 19 Maart 1614. waar op zich de Heer Eiss. R. O. fundeerd; *het pleegen van dieveryen*, niet met de doodstraffe, maar met openbaare geesseling, en brandtekening word geëxerceerd, zo als het 1 Art. van dit Placaat dat met zo veele woorden is medebrengende; dat, het wel waar is, dat in het slot van dat zelve Articul van *simpele Dieveryen* worden uitgesonderd de zodanige, die gequalificeerd, en vermengd zyn met valsheid,

Huis-

De Burgemeesteren adviseeren voor de straffe meest aan de dood.

Huisbraken &c. waarop by Art. 2. de straffe der Koorde word gesteld; gelyk mede *het wegdryven, slagten* of *ontsteelen* van Paarden, Runderen, Schapen, Lammeren, of Varkens, waar tegen mede de straffe des doods by Art. 3. word gestatueerd, maar dat het tevens een waarheid is, dat zal men die rigoureuse dispositie der wetten, omtrent eenige Delinquanten werksaam doen zyn, buyten aller Twyfel moet gesteld worden, dat zy precies, en zonder eenige bedenkelykheid in de Termen der Wet gevallen zyn, en in dat cas, verseeren, waarop de Souverain by het emaneeren dier Placaten het oog gehad heeft, en door hoogst dezelven is bedoeld geworden.

Deese scrupuleuse attentie is ten dien regaarde te meerder te adhibeeren, naar mate het seker is, dat deeze wetten in byzondere omstandigheden, en in een tyd, dat de dieveryen, en huisbraken grootelyks vermeenigvuldigd wierden (hoedanige tyd wy onder Gods goedheid thans niet beleven) blykens derselver praemissen, ge-emaneerd zyn en dus de straffen daar op met reden werden ge-exacerbeerd; dat om die reden derselver rigeur nimmer in hunne werkzaamheid eenige extensie lyden, of van het een geval tot het andere ge-extendeerd moet worden; neen, maar ter contrarie derselver gebruik, daar de minste dubieteit is, eerder zoude moeten worden verzacht, dan door te groote strengheid ge-exasperereerd, zoo als dit niet alleen eene generale regel der Criminele Jurisprudentie is, maar ook in de beschreeven rechten, aan alle Rechters word geinjungeerd: *L. pen. D. de poen. l. 155. §. ult. de R. Jur. Farinacius quaest. Crim. part. 7. quaest. 164. n. 7.*

Zal men dan, om eerst ten reguarde van het 2de Articul te spreeken, de delinquanten uit krachte van dien, des doods waardig oordeelen, moet 'er consteeren, uit hunne Confessie, dat zy met *opbreekken van Huyzen, Winkelen, Pakhuysen, Schouren of andere beslootene Erven of plaatsen, iemand het zyne benomen hebben.*

Nu

De Burgemeesteren adviseeren voor de straffe naest aen de dood.

Nu consteerd hieruit de Confessie van de delinquanten wel, dat zy uit beslooten Erven, of plaatsen gestoolen hebben, maar geenzints, dat zy zulks gedaan hebben met *opbreeking* met *effractie* van die Huyzen en beslootene plaatsen, synde by hun niet gebruykt, of ook zelfs gevonden eenig Instrument, of breekyzer, het geen tot een opbreeking met force en geweld zoude hebben kunnen dienen, ook nergens uit hunne Confessie te eliciteeren eenig bewys, dat by hen een *geweldige braak* zoude zyn geschied, of zelfs voorneemen geresideerd hadden dat te doen, dewyl zy zich andersints zekerlyk van de daar toe nodige instrumenten niet zouden hebben nagelaten te versien; Blykende ter contrarie, dat zy de differente, by hen geconfesseerde, dieveryen by simpele *opening* en niet by *opbreeking* en *effractie* van die beslootene plaatsen hebben gedaan; Immers wat betreft de diefstal by Cornelis Brouwer gedaan, is het in *Confesso*, dat zy in desselfs Gruttery gekomen zyn door het *uitneemen* van eenige Ruiten, die hen gelegendheid gaf de haakjes van het glasraam open te maaken en alzo verder de grendels van de Deur *afteschuiven* zonder eenige braak, of geweld aan slooten of andersints te pleegen, dat zy vervolgens niet hebben *opengebrooken*, maar daar op een subtile wyse, met de tusschen beiden brenging van een mes, het eenig instrument, dat zy schynen by zich gehad te hebben, de *Schoot* van het slot weg te schuyven, een Porcelyn kasje, en Latafel geopend hebben; dat de by hun gepleegde dieveryen in het pakhuis van Gommerbag zyn geschied, door middel van een *sleutel*, die zy hadden weeten te bekomen en na te maaken, en dat zy ten reguarde van de diefstal by J. J. Thuret, gepleegd, dezelve hebben gepleegd met *inklimming* door het dak, en *afschroeving* en niet *opbreeking* van het slot, uit al het welk consteerd, dat deeze delinquanten zich niet schuldig gemaakt hebben

ben

WEESP. ben aan eigentlyk gezegde *effractie* of *inbreeking*, maar in de Huysen, Pakhuisen en hokken, daar zy hunne dieveryen gepleegd hebben, zyn gekomen met *subtiliteit*, hoedanige daaden, hoe strafbaar ook, eigenlyk voor geen *braak* kunnen worden gehouden, maar als een ordinaire diefstal, gepaard gaande met aggraveerende omstandigheeden, *poena morti proxima*, zouden moeten gecoërceerd worden, zo als zulks te meermaalen, zelfs wel eens in Crimineele Rechtsgedingen, zoo by den Gerechte der Stad Amsterdam, als van andere plaatsen, is begreepen geworden, als zynde de eigenlyk genaamde *buitbraak* zodanige eene, die met force of geweld en dadelyke verbreeking geschied, en niet die door inklimming of naargemaakte sleutel gedaan worden zonder adhibitie van zodanige gereedschappen, als eigenlyk tot breeken zoude dienen, zynde dit ook de Leere van CARPZOVIUS in zyne *Criminalia quæst.* 79. *num.* 41 & *seqq.* en in het byzonder van onzen grooten Nederlandsche *Criminalist* den Professor MATTHÆUS in zyn Tractaat, *over de misdaaden en straffen* ad Lib. 48, D. Tit. 1. 9. daar hy leerd, *dat die geene die zonder geweld te gebruyken eens anders woning opend, of door kunst en subtiliteit daar binnen weet te komen, extraordinair gestraft wordt, niet echter met de dood, maar met geesseling, brandmerk en confinement*, zonder dat eenig gravamen over den gedetineerden medebrengt, dat aan de Gruttery van *Cornelis Brouwer*, by het openen van het venster, *door de force daar aan gedaan*, eenige meerder ruyten waaren gebrooken, gemerkt zulks alleen accidenteel gebeurd is, en daar het hier op aankome, het breeken van die ruyten, geen meerder faciliteit in het pleegen der misdaad gaaven, dewyl alleen nodig was tot der gevangens ongepermitteerd oogmerk het uitlichten van die ruyten, waardoor de haakjes van het venster konde worden losgemaakt.

De Burgemeesteren adviseeren voor de straffe naest aen de dood.

Men objicieert wel tegens dit verstand van het Pla-

Placaat, dat in deszelfs Voorreeden gesprooken word van *opbreeking van huyzen* met seer groote *force, geweld of subtiliteit*, waaruit men afleid, dat so wel de *subtile* braken als de *geweldige* de Doodstraffen meriteeren, dewyl in het 2de Art. naar deze premissen, van alle huisbraken indistinct gesprooken word: doch is het echter zeker, dat in het tweede Art. alleen gemeld worden de dieveryen, die met *opbreeking* geschieden, dus noodwendig *braak* plaats moet hebben, dat selfs in de præmissen niet anders gesproken word, dan van *opbreeking* van huyzen, gevolgelyk, daar alleen niet worden verschoond die braaken, die met subtiliteit, opensteeking van het slot, doorgraving, of anders zonder met openbaar en hoorbaar geweld gepaard te gaan in stilte geschieden, maar dat echter altoos er by occurreeren moet een dadelyk *braak* en *effractie* hoedanig hier niet occurreerd; noch kan ook speculatie baren, dat geen dat in het tweede Art. word bygevoegd, dat geen verschooning zal maaken, dat zy *geen deuren, vensteren, dak of glaazen, of eenig ander onsterker gedeelte van de huyzing opgebrooken, doorboord, of ondergraven hebben*, eene passagie, die in den eersten opslag duister voorkomt, maar geexpliceerd kan worden, als men in aanschouw neemt dat by Carpzovius en andere ouden Criminalisten, geleerd word, dat voor geen braak gehouden wierd, wanneer een delinquant, de deuren, vensters, of eenig onsterker gedeelte van de huyzing gebroken, doorboord, of ondergraaven hadde, welke verschooning in de Rechtspleeginge zynde ingesloopen, hebben hun Edele Groot Mog. by Placaat van den 16 December 1595 te vinden in het Groot-Placaatboek I. Deel. f. 482. Art. 11. gestatueerd dat geen verschooning zou maaken, het voorgeven, dat zy, *de deuren, vensters, dak, of glaazen, of eenig ander onsterker gedeelte van de huizing opgebroken, doorboord of ondergraven hadden*, abrogeerende dus het voorn.

Wansp. De Burgemeesteren adviseeren voor de straffe naest aen de dood.

 abu-

WEESY/ abusif systema, welk Art. schynt overgenomen by het 2de Art. van het Placaat van den jaare 1614. echter zodanig, dat aldaar abusivelyk, uit misverstand, of by een *Erreur de plume*, gesteld is *geene deuren* &c. in plaats van *de Deuren*; waar door de Zin van dit Art. duister en onverstaanbaar word, doch die straks opgehelderd is, wanneer men in plaats van het woordje *geene* restitueerd het woordje *de*, zo als in het oud Placaat dat men gevolgd heeft, geleesen word, doch in allen gevallen, welk gedeelte ook van een beslooten plaatse is opgebroken, altoos wordt 'er vereischt een *braak* eene *effractie*, by Carpzovius in het breede gedoceerd, dat noch *inklimming*, noch *opening zonder braak*, noch het *gebruik van een nagemaakte sleutel* in de termen van doodstraffelyke huisbraken vallen; zynde het aanmerkelyk, dat daar de Souverain in een opzigte duidelyk heeft geabrogeerd de Leere van Carpzovius, wiens werk over het Crimineel veeltyds als een richtsnoer wierd geobserveerd, deszelfs verdere doctrine onaangeroerd voorby gaande, dus die distinctie zelve stilswygend bekrachtigd heeft. —— Noch zoude men kunnen maaken eene bedenkelykheid, of niet die reden van de wet het selve was, het zy iemand door inklimming, of eenige andere subtile vinding in een anders huis wist te geraaken, om aldaar te steelen of door *braaken*, en dus de straffe in het een en ander geval, egaal behoorde te weezen: doch men vermeend, *neen*, om dat naar maate de stoutheid grooter, en de onmogelykheid om zich voor huisbreekers te wachten meerder is, de straffe ook scherper behoord te zyn, dat tegens geweldige braak of openbreeking van wel voorsiene sloten, zich niemand genoegzaam praecaveeren kan, daar in tegendeel tegens persoonen, als dese delinquanten met geene breek Instrumenten gewapend, een zeer maatige voorzorg omtrent een betere sluiting als de by hun bezogte plaatsen blyken te hebben gehad, eene genoeg-

De Burgemeesteren adviseeren voor de straffe naast aen de dood.

saa-

faame Cautie geweest zoude zyn, en de eigenaars van dien, compleetelyk soude hebben gesecureerd; wordende, dit ook niet onduister, by de præmissen van het Placaat te kenne gegeeven, waar by gesproken word van huisbraken, die met force, geweld en subtiliteit geschieden, *zodanig dat 'er qualyk eenige huisen zouden gevonden worden, die daar van zoude mogen wezen bevryd*, zynde het zeker, dat een huis, maar eenigzints van behoorlyke sluiting voorzien, zeer lichtelyk tegens de *onderneemingen van deeze gevangene zoude zyn bevryd geweest*; waar by noch komt dat uit de Confessie en visitatie der delinquanten blykbaar is, dat dezelve niet zyn voorzien geweest van eenige beledigende wapenen of geweer, ja zelfs geen scherp by zich hebben gehad, anders dan een mes, by hen tot het openen der slootjes gebruykt, het geen van een bok genomen zynde, zekerlyk, *een oud* roestig, en dus geen zeer gevaarlyk instrument zal geweest zyn, en dat men dus in deeze delinquanten niet kan supponeeren eenig voorneemen om zich, in geval zy geattrapeerd wierden in hun diefstal te weer te stellen, veel minder Eigenaars en bewooners der huyzen te beschadigen, of aan Lyf of Leven te komen, en alzoo van hun niet te wachten was, dat gevaar, het geen anders *Nacht-dieven* en *Huysbrakers* en hunne gepleegde Delicten zoo merkelyk verswaard.

WEESP. *De Burgemeesteren advisceren voor de straffe naeft aen de dood.*

Om al het welke Heeren Burgermeesteren onder verbetering van begrip zoude zyn, dat deze delinquanten uit hoofden van geperpetreerde huisbraak niet gestraft behoorden te worden met de doodstraffe, of vielen in de dispositie van het 2de Art. van het Placaat van den Jaare 1614. En wat nu aanbelangd het tweede delict, het perpetreeren van het welke de delinquanten mogten kunnen worden geconsidereerd de straffe des doods te hebben geincurreerd, het steele namelyk van Varkens, het welk de Heer Eisscher R. O. fundeerd

WEESP. *De Burgemeesteren adviseeren voor de straffe naest aen de dood.*

op het 3de Art. van het nu meergem. Placaat, behelzende, *dat zoo wie bevonden zal worden eens anders Beest of Beesten, het zy Paarden, Runderen, Schaapen of Lammeren, of Varkens te een of meer weggedreeven, geslagt, of gestoolen te hebben, met de dood zal werden gestraft*, wil men gaarne avoueeren, dat in den eersten opslag de Letter van dit Art. veel fundament voor den Capitalen Eysch schynt uit te leveren; dan wanneer men echter de intentie des Wetgeevers, en de reden van de gestrengheid der wet in het oog houd, moet men natuurlyk vallen in de bedenkelykheid, of dezelve niet in dit geval te verre zoude worden ge-extendeerd; men zal niet ontkennen, en de meeste Rechtsgeleerde schroomen niet te advoueeren, dat deze wet ten uiterste streng en rigoureus is, en zelfs in zekeren opzichten het delict, en de straffe met den anderen gedisportionecrd zyn, dit kan den Rechter op zich zelve niet wel dispenseeren van de observantie van dien, maar echter zodanige ongewoone rigeur in deszelfs dispositie vindende, staat het denzelven vry, en is het zyn plicht de *reden der wet* en de waarschynelyke intentie der Wetgevers te investigeeren, ten einde door geene te harde interpretatie, dezelve ook te applicceren op gevallen, die dezelve oogschynelyk niet bedoeld heeft; Welk is nu de reden der wet geweest? de Zorg voor den Landbouw; de noodzakelykheid, die 'er is om een geheel Zomer saisoen het Vee, in open en ongesloten Weiden te laten, en het vertrouwen dat derzelver Eigenaars op de publicque vyligheid noodwendig moesten stellen, welke redenen de straffe te sterker moesten maken, naar mate onverlaten, en dieven meerder faciliteit hadden om die diefstallen te pleegen.

Deeze zyn de waarschynlyke motiven der Wetgeever, die om die redenen in het zelve Articul voegt, de straffen van het beroven van *molens, sluisen, ploegen en wagens*, die mede nacht en dag onbewaard en in het open veld staan, is het zeker,

WETSV.

De Burgemeesteren adviseeren voor de straffe naest aen de dood.

her, dat deeze motiven wel plaatse hebben op *Veedievery* uit de *weiden* en *open plaatse*, maar niet uit de *stallen* of *besloote plaatsen* geschiedende, daar de eigenaar meerder bewaring had kunnen adhibeeren, en geen publicq vertrouwen zoo sterk plaats grypt, of de bewaaring der Eigendom alleen door de wet, maar ook door de zorg des Eigenaars geschieden kan, waarvan ook in ons recht de *abigei* of *beesten dievan* gedefinieerd worden, die geene, *die uit de weiden Vee steelen*: En het is op deze grond dat in *L. ult.* §. 1. *D. de abigeis* naar de Leering van Cujacius, en de beste Interpretes gezegd word —— *eum lenius esse coërcendum, qui a stabulo abiget pecus non a sylva vel grege: dat die geene, welke Vee uit de stallen, wegdryft, zachter straffe ondergaat, dan die zulks doet uit de weide of bosschen.* Zonder dat ten deezen obsteerd, dat de wet op zich zelve, die distinctie niet maakt, dewyl de *ratio Legis* altoos in het oog moet gehouden worden, en ook uit den geheelen Context van het 3de Artik. af te neemen is, dat de Wetgeever aldaar Poenaliteiten statueerd tegens die geene, die zodanige goederen steelt of rooft, waar voor naar den aart der zake geen nauwkeuriger zorg kan worden gedragen, en by de publicque wegen ge-exponeerd zynde, dus alleen hunne veiligheid in de gestrengheid der Wetten moeten vinden, gelyk ook zodanig dit Art. opgenomen en verstaan word by den Professor VOET: *ad Tit. D. de Abigeis* n. 3 en 4. alwaar de auctoriteit van meerder Doctoren voorkomt; doch uit welke wy alleen den Professor uitkiezen, om dat dezelve het bedoeld Placaat allegeert, en dus de natuurlyke en billyke interpretatie aan de hand geeft, doch het geen ten deeze, dit ons geadviseerde versterkt, is het begrip van den Hove van Holland zelve, die by hunne Resolutie van 4. Sept. 1656. (te vinden in het 2de deel van het Groot Placaatboek fol. 2460. en dus lang na het emaneeren van dit Placaat) hebben gestatueerd, dat die

WEESH. De Burgemeesteren adviseeren voor de straffe naest aen de dood.

geene *die bevonden zouden worden*, *eenige Kalveren, Schaapen, of Lammeren, uit de weiden, of uit der Huysleden huyzen gestoolen* te hebben, *met de dood, of arbitralyk aan den Lyve zouden gestraft worden*, naar exigentie van Zaken, *volgens de Placaaten en Rechten deezer Landen*; daar nu het Hof hier recenseert en zich beroept op die zelve Placaaten, die thans het object van dit ondersoek uitleveren, blykt het, dat hun Ed. Mog. dezelve interpretatie, daar aan hebben gegeven, en dus de differente omstandigheeden of het Vee *uit de weide*, of uit de *buyzen* gestoolen was, relatief maken, of, tot *straffe der doods*, in het eerste geval, of *arbitrale straffe aan den Lyve* in het tweede geval; Daar het nu in dit geval in Confesso is, dat de Varkens niet uit de *weide* maar uit het hok gestoolen zyn, vermeenen wy te mogen concludeeren, dat ook op die grond de doodstraffe niet behoorde te worden gedecerneerd.

Behoevende niet gededuceerd te worden, dat noch het een noch ander delict ons toeschynende te zyn zodanig gequalificeerd, dat daar op Capitale straffe zoude staan; uit twee ongequalificeerde samenhangende delicten, geen gequalificeerd delict kan worden gehaald, en dat zodanige Combinatie direct tegens alle form van Procedeeren in Crimineele Zaken zoude aanlopen.

Heeren Burgermeesteren zyn verzekerd dat het U Ed. Achtb. niet onaangenaam is, dat de zelve in een Zaak waarin het oordeel over leven en dood aankomt, en waar omtrent dus de scrupuleuste attentie geadhibeerd en op de bloote assertie van een of meerdere Rechtgeleerden, zonder dikwyls genoegzaam onderzoek van zaken gedaan, en waarom de een de authoriteit van den anderen volgt, niet altoos te werk moet gegaan worden, zodanig ampel hunne Consideratien hebben gesuppediteerd: zy hebben zich daar mede van hunne plicht, zo als hunne Conscientie medebragt, gekweeten, wy meenen dat *in dubio* altoos de sachte

ſte gevoelens moeten prævaleeren; en zy vertrouwen dat wanneer U Ed. Achtb. by al het geavanceerde der Delinquanten jonkheid, hoope van verbeetering, de feductie, waaraan dezelve zyn bloot geſteld geweeſt, de geringheid der dieveryen zelve, in aght willen gelieven te neemen, als zo veel mitigeerende omſtandigheeden U Ed. Achtb. ook onbeſwaard zullen zyn het ten deezen gegeeven advis in het neemen hunner Concluſien te volgen. Weesp,

Dog hoe zeer uit dit Advis bleek, dat de Heeren Burgemeeſteren van gedagten waren, dat de gevangenen niet den halsſtraf, maer de ſtraf naeſt aen de dood moeſten ondergaen, zo meenden egter de Heeren Scheepenen op goede gronden de volgende Doodvonniſſen te mogen en te moeten wyzen.

Schepenen der Stede Weesp gezien en ge-examineerd den Crimineelen Eiſch en Concluſie aan hun Ed. Achtb. overgegeven door den Heer Joannes Juſtus Wegher, Stedehouder en Schout over deze Stad Weesp, uit den naam en van wegens den Hoog Edelen Geboren Geſtrengen Heere Dirk, Baron van Boetzelaar, Heer van Kyf hoek, beſchreven in de ordre van de Ridderſchap en Ed. van Holland en Weſtfriesland, Droſſaard van Muiden, Bailluw van Weesp, Weesper-Carſpel en Hoog Bylmer &c. &c. &c. als Hoofd-Officier over Weesp, R. O. Eiſſcher op ende jegens hun Gevangenen, gedaan en genoomen; Doende Recht in den naam ende van wegen de Hooge Overigheid en Graaflyheid van Holland en Weſtfriesland, (naar alvorens te hebben ingenomen het Advys van Burgemeeſteren dezer Stad,) condemneeren den Gevangen om gebracht te worden voor het Stadhuis dezer Stede op een Schavot aldaar op te rechten, en aldaar ten aanzien van den volke met de koorde aan een galg te worden gehangen, en geſtraft, dat 'er de dood *De Schepenen verwyzen M. Hagen-ziek ter dood.*

 na

WEESP. na volgt, vergunnende echter niet te min (om redenen) het doode lichaam de aerde ter begravinge, en condemneeren wyders den Gevangen in de kosten der Gevangenissen en misen van Justitie.

Aldus geatresteerd en gesententioneerd binnen Weesp den 12 May 1775.

Præsentibus alle de Heeren Schepenen.

(*Onder stond*)

In kennisse van my Secretaris,

JACOB VAN MARKEN CORNELISZ.

Het ander Doodvonnis tegen Jan Hagenzieken geveld, was woordelyk het zelfde. Onderwyl de Moeder dezer ongelukkige booswichten, van het beschooren lot harer Zoonen onderrigt zynde, begaf zig ylings naer 's Hage, deedt eenen voetval voor den Prinse Erfstadhouder, deszelfs aggratiatie voor hare ongelukkige Kinderen afsmeekende: 't welk van dit gevolg was, dat zyne Hoogheid by voorraed den uitvoer van voorgem. vonnissen deede opschorten. Hier op vervoegden zig de naeste vrienden en bloedverwanten van de Gevangenen en Verwezenen nog aen zyn Doorluchtige Hoogheid by het volgend Smeekschrift.

Aan zyne D. H. den Heere Prince van Orange & Nassau, Erfstadhouder der Vereenigde Nederlanden &c. &c. &c.

Geeven met de diepste eerbied te kennen de ondergetekende naaste Vrinden en Bloedverwanten

van Matthys Hagensieke en Jan Hagensieke, thans gevangen onder den Gerechte der Stad Weesp.

Weesp.

Dat de voorn. Matthys en Jan Hagensieke, beide Tweelingen, oud 22 jaaren, te Weesp geboren, en uit eene ordentelyke, schoon geringe familie gesproten, het ongeluk hadden gehad, hun Vader, die een braaf en naarstig arbeidsman was, zeer vroeg te verliesen, door welk stervgeval hun Moeder in een allerbehoeftigste toestand, gechargeert met agt onnosle kinderen was blyven sitten, sonder eenige kostwinning en middelen van bestaan te hebben, dat deselve in hunne vroegere jeugd, te Weesp gewoont hebbende, zig onbesproken gedragen, en getragt hadden, zig met hunner handen arbeid te geneeren; Maar dat deselve daaromtrent niet hebben kunnen reüsseeren, of eenige kostwinning of bestaan erlangen, te meer dewyl sy seer klyn van statuur synde, en naauwlyks op het oog den ouderdom van 12 of 14 Jaaren halende, dus ook hunne kragten en lighaams vermogens gering wesende, deselve niet in staat waren tegens andere arbeidslieden aan te werken; en over zulks agterstaan, ten weken agter den anderen sonder werk blyven moesten.

De bloedverwanten verzoeken aggratiatie van Z. D. H.

Dat ondertussen hunne geringe verdiensten, welke, op syn hoogst, wanneer zy al werk hadden, geen daalder 's weeks konden belopen, moetende dienen tot subsistentie van hunne ongelukkige Moeder en haar armoedig huysgesin van ses kleine kinderen, zeer ligt te penetreeren is, de elendige toestand van het selve, het geen meest byna altoos aan het allernoodigste voedsel en dekfel gebrek hadden; dat deze facheuse omstandigheden, de nood, kommer, armoede en honger, die voor het menschelyk hart de gevaarlykste raadslieden syn, gepaart by de verleidingen van ander slegt geselschap, die van hun jongheid en onnoselheid abuseerden, die ongelukkigen zo ver hadden vervoert, en zig selven doen vergeeten, dat zy tot leevens onderhoud eenige geringe dieftallen hadden

Weesp.

De bloedverwanten verzoeken aggratiatie van Z. D. H.

den gepleegt, dewelke dan ook een gevolg had hadden gehad, dat zy op een van deselve geapprehendeert en in hegtenisse geraakt waren.

Dat, zo de Suppliansen geinformeert waren, uit derselver examens wel is komen te blyken dat zy sig aan dieveryen schuldig gemaakt hebben, dan dat egter de wyse, waarop deselve gepleegt zyn, niet alleen doet sien, dat het beggaan dier misdaden veeleer is toe te schryven aan eene overyling, waartoe de noodsakelykheid en armoede hen heeft gebragt, dan aan een verfoeilyken aanleg, om zig ten kosten van een ander te verryken, of gepremediteerd boosaardig voorneemen, om zig aan zodanige schandelyke levenswyse over te geven. Maar dat ook op zig selve veel bedenkelykheid soude hebben, of de by hun gecommitteerde delicten vielen in de termen van de gequalificeerde diefstallen, waarop de doodstraffe gesteld is. Immers dat de Suppliansen daaromtrent vermeenen met genoegsame zekerheid te weeten, dat Burgemeesteren der Stad Weesp, welker advis Schepenen gewoon zyn in Crimineele saken in te neemen, by een gedetailleerde, en op gronden van regten berustende Memorie, zig tegens de doodstraffe hebben geopposeert.

Dat des niettegenstaande Schepenen derselver Stad de voorsz. delinquanten by derselver Vonnisse in dato 12 Mey 1774, hadden gecondemneert met de koorde te werden gestraft, welk vonnis ook reeds de delinquanten was aangesegt geworden.

Dat de Moeder van deze ongelukkige de vryheid hebbende gebruykt zig aan de voeten van U. D. H. te werpen, en van derselver alom bekende, en nooit volpresen goedheid, aggratiatie voor haare ongelukkige Kinderen af te smeeken, dat op U. D. H. Edelmoedig en Menschlievend hart de traanen van deze elendig Vrouw (die in een zeeker opsigt sig selve beschuldigen moet, dat de weesse van haare moeder van gebrek en honger te sien

ver-

vergaan, (naar hunne Kinderen aanleiding mogte gegeven hebben tot het begaan dezer euveldaaden) van die ingressie waren geweest, dat U. D. H. by provisie de executie hadde gelieven te doen surcheeren.

De bloedverwanten verzoeken aggratiatie van Z. D. H.

Dat de Suppliaanten wetende dat niets sekerlyk aan U. D. H. sensibele denkenswyse aangenamer, en geene van de hooge praeeminentien, aan derselver luysterryke digniteiten verknogt, aan U. D. H. waardiger is, dan 't vermoogen om ongelukkige het leven te schenken, en op 't voorbeeld van 't allerhoogste Opperwesen, selfs die straffen, die de strengheid der Wetten in weerwil van den regter oplegt, naar maate der omstandigheden te kunnen remitteeren of versagten, dan ook de vryheid gebruyken zig aan U. D. H. te addresseeren en hunne beeden en smeekingen by die van de moeder dier elendigen te voegen, ten einde het U. D. H. genadiglyk behaagen mogt aan deselven gecondemneerdens te verleenen pardon, of deselve andersints met remissie van Lyfstraf te aggratieeren, zodanig als U. D. H. mogte goetvinden en oordeelen te behoren.

Dat de Suppliaanten wetende hoe seer U. D. H. clementie van selve altoos geinclineert is, tot adoucisseeren van straffen der ongelukkigen, deselve ook niet nodig agten U. D. H. met een opereus detail van de motiven, dewelke deselve vermeenen daar toe van ingressie te kunnen syn, lastig te vallen. U. D. H. kunde en wysheid penetreeren die van selve, en derselver sensibiliteit en meededogen dringt die met meerdere kragt aan, dan de Suppliaanten souden kunnen doen. Zoo U. D. H. zyn gunstig oog slaat op een onschuldige en ordentelyke familie, die door sodanig evenement voor altoos zoo werden gesletrisseert, op eene wyze te ongelukkiger, naa maate haare armoede de voornaamste drangreeden van het misdryf haarer kinderen en de oorsaak van hun ongeluk is geweest; op soo andere onnozele Kinderen, die haare

De bloedverwanten verzoeken aggratiatie van Z. D. H.

WEESP. re broeders met hun bloedstien bekoopen, het onderhoud, het welk zy genooten hebben, die tot zyper sinnen gekomen een leven zullen verwenschen, het geen ten kosten van de onschuld, en het leven van hunne broeders, en ten kosten van hunne eer door het misdryf is geprolongeert geworden; of op de voorwerpen, die aan denselver aggratiatie worden voorgestelt selve, die in den bloei en aanvang hunner jeugd, aan de schandelykste dood werden opgeoffert, die door de armoede en elende het pad der Deugd verlaeten hebben, alomme zullen zig voor U. D. H. opdoen genoegsame redenen, om deselven magt van aggratiatie (dat geheiligt regt, het welk de wet met fiducie in de handen van een goedertieren en voorzigtig Vorst vertrouwt heeft, om daar het pas geeft, haar severiteit te temperen) in dit geval werksaam te doen zyn, de geringheid der misdaaden, die onnoselheid der delinquanten, hunner jaren, de wyse van 't pleegen hunner excessen, de twyffelagtigheid selve van de applicatie eener al te strenge wet, de verschillenheid der gevoelens over de straffe, eene langdurige detentie van meer dan ses Maanden, het ongemak eener gevankenisse, die een straf op zig zelve is, de angsten des doods, die hun de aansegging van dien reeds op de gevoeligste wyse heeft doen smaken, angsten van een aannaderende straf, die de dadelyke afscheiding des levens selve overtreffen, het berouw en inkeer dat zy in hunne gevankenisse betoont hebben, en waar van de bedienaars des Godlyken Woords, die hun besorgt en deadsisteert hebben, kunnen getuigen, zyn alle zoo veel voorspraken die U. D. H. goedertierenheid ten deezen op het sterkste afsmeeken, en welke de Suppliantes doen vertrouwen, dat U. D. H. permoveeren sullen op de deemoedige beede eener ongelukkige moeder en bedroefde familie reguard te neemen, en derselver versoek te accordeeren.

't Welk doende &c.

 Het

Het verzoek zo van de Moeder als nabestaende en bloedverwanten voor de Gevangenen by den Prinse Erfstadhouder gedaen, was gestaefd door de volgende WEESP.

Korte Memorie gedaan maken, en aan Zyne Doorl. Hoogh. den Prince van Orange en Nassau, Erfstadhouder der Vereenigde Nederlanden &c. &c. &c. overgegeven, tot adstructie van eenige motiven, waar op onder anderen het verzoek, uit name ende van wegens de moeder & familie van Matthys *en* Jan Hagenseke, *gevangene te Weesp, tot pardon of aggratiatie aan Hooggem. Z. D. H. gedaan, is gefundeert.*

DOORL. VORST en HEERE!

De Supplianten de vryheid gebruykende eenige motiven by hun request gedetailleert, eenigsints nader te adstrueeren; en wel insonderheid daar omtrent in consideratie nemende,

Korte Memorie tot staving der gem. Requesten.

Of niet bedenkelyk en eenigsints problematicq is, in hoe verre de voorsz. delinquanten de straffe des doods zouden hebben verdient?

Præmitteeren in 't algemeen:

Dat volgens beschreeven regten niet alleen, maar ook volgens 't voorschrift van 't Placaat van de Ed. Gr. Mog. Heeren Staaten van Holland en Westvriesland, van 19 Maart 1614.

Het plegen van *dieveryen* niet met de doodstraf maar met een mindere straf werd gevindiceert, zo als 't 1ste Art. van dit Placaat is medebrengende.

Dat 't wel waar is, dat in 't slot dat Articul van simpele dieveryen uitgesondert werden de zodanige, die gequalificeert, en vermengt zyn met *valschheid*, *huysbraak* &c. waarop by het 2de Art. de straffe des doods word geëmaneert, gelyk mede het *wegdryven*, *slagten* en *ontstelen* van *Paarden*, *Runderen*, *Lammeren* en *Varkens*.

Dan

WEDERSP. *Korte Memorie tot staving der gem. Requesten.*

Dan is nu de quæstie:

Of deze delinquanten præcies verseeren in de termen der wet: en in dat cas verseeren, waerop de Souverain evidentelyk het oog gehad heeft by 't emaneeren dier Placaaten?

quod negandum.

Observ. Dat deze wetten syn geëmaneert in een tyd, dat, blykens de præmissen van 't Placaat van 1614. de dievereyen en huisbraken grotelyks vermenigvuldigt wierden. En dat deselve dus zynde rigoureus, in hunne werkzaamheid niet moeten werden geëxacerbeert; veel min de casu ad casum werden geëxtendeert. Gelyk zulks een axioma der Crimineele Jurisprudentie is. Cum in poenalibus benignius interpretandum sit. *L.* 155. *de R. J.* §. *ult.* add. *L. pen. D. de poen. Farinac. quæst. crim. part.* 7. §. 164. *n.* 7. ——

Add. Art. 1 van 't Placaat.

Zal de doodstraffe plaats hebben, moet uit de Confessie blyken, dat de delinquanten met *opbreeking van buysen, winkelen, pakbuysen, schuren of andere besloten erven, of plaatsen iemant het syne benomen hebben.*

Uit de Confessie nu van deze delinquanten consteert wel, dat zy uit *besloten plaatsen, of erven* gestolen hebben: maar geensints, dat zy sulks souden gedaan hebben met *opbreking of effractie.* Zynde ook (NB.) niet by hun gevonden eenig breekinstrument, of werktuig tot effractie bekwaam. Eene omstandigheid, waaruit ook selfs consteert, dat by hun niet heeft geresideert *een voorneemen om te breken:* dewyl zy zig anders van de daar toe nodige instrumenten zouden hebben voorsien.

Blykt ter contrarie uit de Confessie, dat zy de geconfesseerde *dievereyen* hebben gedaan by simple *opening* van die plaatsen.

En wat het gequalificeerde delict door hen by Cornelis Brouwer gepleegt, aangaat;

Constat. dat zy in desselfs Gruttery gekomen syn,

door

door 't *uitneemen van een ruit*, die hen gelegenheid gaf de haakjes van het glasraam te openen, en alzo verder de grindels van de Deur aftefchuiven.

Zonder *braak* of *geweld* aan flooten of anderfints te oeffenen.

Dat zy vervolgens niet hebben *opengebroken*, maar op een fubtile wyfe door 't tusfchen breeken van een mes open gemaakt hebben, een kasje aldaar gevonden: zonder 't felve mede te befchadigen of eenige braak te doen.

Dat zy op defelve wyfe in 't Varkenhok van J. J. Thuret gekomen fyn door *inklimming* door het dak; en door *affchroeving* en niet *opbreeking* van 't flot.

En dus meer geadhibeert hebben *fubtiliteit* dan *geweld*.

Al 't welk eigentlyk geen *huysbraak* uitmaakt, als fynde de eigentlyk zo genaamde *huisbraak*, die met force en geweld, en *dadelyke* openbreeking gefchied.

En incideerende niet in die termen een *dieffial* gedaan in een beflotene plaats: door inklimming, of een naargemaakte fleutel, zonder adhibitie van eenige gereedfchappen tot breken bekwaam. En fonder eenige dadelyke effractie en verbreeking. Volgens de leer van *Carpzovius Prax. Crim. quæst.* 79. *n.* 41 *feqq. Matthæus de Crim.* ad L. 48. F. 149.

Men objiceert wel tegens dit verftand van het Placaat in dat desfelfs præmisfen gefproken word van *opbreeken van huyfen*, met *feer groote force, geweld* of *fubtiliteit*. Waaruit fommige afleiden, dat fo wel de *fubtile braken* als de *geweldige* de doodftraf meriteeren.

Dog 't is egter zeeker, dat in 't 2de Art. alleen gewag gemaakt word van *dievereyen*, die met *opbreking* gefchieden. En dat dus noodwendig *braak* moet plaats hebben.

Dat felfs in de præmisfen niet anders gefproken word, dan van opbreeking van huyfen.

Dat gevolglyke de *verus fenfus legis* is:

Dat

WEESP. *Korte Memorie tot flaving der gem. Requestr.*

WEESP,

Korte Memorie tot staving der gem. Requesten.

Dat evenmin sullen worden verschoont de *braken* die met subtiliteit, opbreeking van 't slot, doorgraving of andersints, sonder hoorbaar en openbaar geweld, in stilte geschieden: maar dat egter en altoos by occurreeren moet, een *dadelyke braak en effractie.*

Hoedanig hier niet occurreert:

Obj. dat de reeden van de wet deselve is, of iemand door inklimming of eenige andere subtile vinding, in iemands huys weet te geraken, om te *steelen*, of door *braken*, en dus de straf egaal moet staan.

R. dat dit erroneuslyk is geraisonneert, om dat naar maate de stoutheid grooter, en de onmogelykheid om zig voor huysbrekers te wagten meerder is, de straf ook scherper behoort te zyn.

Dat tegens geweldige braken of opensteeking van slooten &c. zig byna niemand kan voorsien: daar in tegendeel tegen persoonen als deze delinquanten onversien van wapenen en breek-Instrumenten een zeer matige voorsorg, en een betere voorsorg, als de by hun besogte plaatsen blyken te hebben gehad, eene genoegsame securiteit soude uitgelevert hebben.

En dit geven ook de præmissen van het Placaat te kennen, waarby gesproken werd van *huisbraken*, die met *force*, *geweld*, of *subtiliteit* geschieden, *sodanig, dat'er qualyk eenige huisen zouden gevonden worden, die daar van bevryd mogten syn.*

Nu is het seeker, dat een huis, stalling, of andere beslotene plaatsen met eenigsints slegts behoorlyke sluiting voorsien geweest synde, *tegens de onderneemingen van de gevangene soude syn bevryd geweest.*

Accedit: dat de gevangene selfs van geen beledigende wapenen of eenig geweer syn voorsien geweest, hebbende niets anders gehad, dan een oud mes, op een schuit of bok casueel gevonden: dat zekerlyk roestig en bot geweest zynde, geen seer gevaarlyk wapen moet geweest syn. Waaruit volgt, dat deze gevangenen geen oogmerk gehad hebben,

ie-

iemand te beschadigen, of selfs geattrappeert werdende zig te weer te stellen. En dat dus niet van hen te wagten was, dat gevaar, dat anders *nagtdieven* en *huisbrekers* in hunne gepleegde delicten so merkelyk beswaart.

Uit al het welke deze consequentie gehaald werd: dat de delinquanten, eigentlyk niet geperpetreert hebbende HUISBRAAK, niet incideeren in de dispositie van het 2de Art. van 't Placaat van den jare 1614.

WEESP. *Korte Memorie tot staving van gem. Requesten.*

En wat nu betreft het tweede delict, om 't perpetreeren van 't welke de delinquanten mogten kunnen geconsidereerd werden, de straffe des doods te hebben verdient:

Het steelen namentlyk van Varkens:

Waaromtrent men zig fundeert op het 3de Art. van 't meergem. Placaat, behelsende:

Dat zo wie bevonden zal worden eens anders beest of beesten, 't zy Paarden, Runderen, Schaapen, Lammeren of Varkens, te een ofte meermaalen gedreven, geslagt of gestolen te hebben, met den dood zal werden gestraft;

Observeert men, dat selfs de voornaamste Regtgeleerden niet schroomen te zeggen, dat de wet *crude* en in 't algemeen in alle gevallen geappliceert, ten uiterste streng en *rigoureus*, en het delict en straffe in zeeker opsigt gedisproportioneert syn soude.

Dat ten einde die apparente hardheid te doen evanesceeren, men moet in aanschouw neemen de reden der wet: welk te gelyk derselver applicatie aan de hand geeft.

De reden der wet is, de sorg voor de Landbouw, de noodsakelykheid die 'er is, om een geheel Somer-saisoen het Vee in opene en ongesloote weide te laten; en het vertrouwen dat derselver eigenaars op de publique veiligheid noodwendig stellen moeten. Welke reeden de straffe sterker moet maken, naar maten dit overlaten meerder faciliteit gaf tot diefstallen te plegen.

WEESP. *Korte Memorie tot staving der gem. Requesten.*

Deeze syn de waare motiven des Wetgevers, die om die redenen in het selve Art. voegt de straffe op het beroven van *Moolens*, *buyssen*, *ploegen* en *waagens*, die meede dag en nagt onbewaart in het open Velt staan.

Dog deze motiven hebben dan alleen plaets omtrent Veedieven, die uit de weide en open plaetsen steelen: maar niet die uit stallen of beslote plaetsen het Vee wegdryven, daar de eigenaars meerder bewaring hadden kunnen adhibeeren, en geen publicq vertrouwen zo sterk plaats grypt.

En daar de bewaring des eigendoms niet alleen door de wet, maar ook door de sorg des eigenaars geschieden kan.

Synde dit het geen de Historieschryver *Justinus* ten reguarde der Scyten remarqueert:

Nullum apud eos scelus furto gravius, quippe sine tecto munimentoque pecora & armenta habentibus, quid salvum esset, si furari liceret?

En leert ook dit *Aristoteles* met het regt overeenkomstig te zyn *in problem: sect.* 29. *Legis auctor cum sciret illis in locis dominos res suas custodire non posse, custodem legem addidit.*

En vind men deze distinctie ook in het Mosaisch regt *conf. Exod. Cap.* 22. *vs.* 1 & 9.

Jure Romano werden ook de *Abigei* gedefinieert *qui pecora ex pascuis vel ex armentis substrahunt & quodammodo deprædantur. L.* 1. §. 1. *D. de Abigeis.*

En word in *L. ult.* §. 1. *eod.* om die reden, volgens de leering van *Cujacius* en de beste interpretes, geleerd: *Lenius est coërcendus, qui a stabulo pecus abigit, non e sylva vel ex grege*, gelyk ook deze interpretatie van het quæstieuse Art. geadopteert word by den *Prof. Voet, ad Pand. de Abigeis N.* 3 & 4.

En merkelyk versterkt werd, door 't begrip van den Hove van Holland, die by hunne Resolutie van 4 Sept. 1656. en dus posterieur aan het Placaat, te vinden in 't 2de deel van 't Groot Placaatboek fol. 2460, hebben gestatueert.

Dat

Dat die gene die bevonden zouden worden, eenige Vee, Kalveren, of Lammeren uit de weiden of uit der huis-lieden huisen gestolen te hebben aan den Lyf soude worden gestraft, naar exigentie van Zaaken, volgens de Placaaten en Regten deser Landen.

Weesp. Korte Memorie tot Requesten.

Daar nu 't Hof hier reclameert, en zig beroept ter staving op deselve Placaaten, die thans het rigtsnoer van 't gewysde van Schepenen van Weesp geweest zyn;

Blykt, dat hun Ed. Mog. deselve interpretatie daar aan hebben gegeven, en dus de alternative straf, of *des doods*, of *arbitrale straffe aan den Lyve*, relatief maaken op 't steelen van *Vee* of uit *de weiden* of uit *de huisen*:

Atqui, nu is in confesso dat deze delinquanten de Varkens niet uit *de weide* maar uit *een hok* gestolen hebben.

Het oogmerk is niet om door de evidentie van deze gronden te querelleeren het gewysde van Schepenen van Weesp;

Maar alleen om te doen sien, dat in cas, waarin problematicq en meer dan problematicq is, of de doodstraffe had behoren te volgen (met eerbied gezegt); met te meerder hope van succes kan werden gehoopt de versogte aggratiatie en mitigatie.

Zynde het selfs aanmerkelyk, dat Schepenen niet dan na seer dikwyls herhaalde deliberatien, waar in den een den ander in dessels sentiment apparentlyk zal hebben overgehaalt, hunne Capitale sententie hebben geweesen: waar door veroorsaakt is, dat deeze gedetineerdens, die sedert den maand January niet verhoort zyn, tot hier toe in gevangenisse gebleven syn.

By den Requeste hebben de Supplianten de vryheid gebruikt aan te dringen op der delinquanten Jonkheid en blykelyke onnozelheid.

Dit is altoos ook geconsidereert als een motif tot mitigatie der straffe en verleenen van gratie.

Fere in omnibus poenalibus Judiciis ætati & imprudentiæ succurritur L. 1. §. 8. de R. J. In delictis interdum miseratio ætatis ad mediocrem poenam Judicem perducit L. 37. §. 1. D. de minor. add:

WEESP. *Grotius de J. B. & P. L. 2. C. 20. §. 31. Carpzovius Prax. Crim. p. 3. quæst. 143. N. 3. 4. 5. & n. 59, 60. 61, 62, 63, 64, & seqq. Menochius de Arbitr. Jud. Lib. 2. Cap. 3. Cas. 286.*

Korte Memorie tot staving der gem. Requesten.

De Suppllianten bidden U. D. H. gunstiglyk te condonneeren de ruwheid der styl en form deser memorie, en deselve aan de præcipitantie, waar mede deselve is ingerigt, te willen adtribueeren.

Terwyl deselven de vryheid gebruyken Uwe D. H. op 't allerootmoedigst te versoeken, het daar in aangeroerde in reflectie te willen neemen, en naar derselver meerdere en hooge wysheid te suppleeren.

Imploreerende op alles &c. &c.

De Vorst hier op ingenomen hebbende het berigt van den Heere Hoofdofficier van Weesp, als mede de considerațien en het advis van het Hof van Holland, vondt goed den Gevangenen de doodstraf kwyd te schelden, en zondt ten dien einde aen gem. Heer Hoofdofficier den volgenden brief, gedagtekend op het Loo den 2 van Hooimaend dezes jaer, en van dezen inhoud.

Edele, Erntfeste, Voorzieninge, Discrete, Onze Lieve, Byzondere!

Na Examinatie van UE. Bericht op de Requeste in faveure van Matthys Hagenzieke en Jan Hagenzieke en van de te rug gaande Informatien en Procedures, in de zake van de gem. Gedetineerden ingewonnen en gehouden, door UE. aan Ons toegezonden, hebben wy, na deswegens ook te hebben ingenomen de Consideratien en het Advys van den Præsident en Raaden over Holland, Zeeland en Vriesland, goedgevonden aan de gem. Gedetineerden te remitteeren de straffe des doods by Vonnisse van Schepenen van Weesp van dato 12 May laatstl. tegen hen gedecerneerd, aan die van

den

den Gerechte van Weesp voorn. overlatende, om tegen dezelve Gedetineerden ter zake by de voorsz. Requeste gemeld zodanig anders te sententieeren, als dezelve zullen vinden te behooren. *Weesp. Zyne Hoogh. scheldt de doodstraf kwyt.*

En hebben wy niet willen afzyn UE. daar van by deze kennisse te geven tot deszelfs Informatie en Naricht.

Waar mede,

Edele, Erntfeste, Voorzienige, Discrete, Onze Lieve Byzondere,

Wy UE. bevelen in Gods heilige Protectie

UE. goedwillige Vriend.

(*was getekend*)

W. Pr. van ORANGE.

(*Laager stond*)

Ter Ordonnantie van zyne Hoogheid.

By Absentie van den Geheim Secretaris

(*getekend*)

G. A. van Riel.

Zyne Doorlugtige Hoogheid de doodstraffe aldus hebbende kwydgescholden, maer verders aen Scheepenen overlatende om zodanig ander Vonnis te slaen, als dezelven zouden vinden te behooren; zouden zy mogelyk zig in verlegenheid hebben kunnen vinden, op wat wyze naer de wet, die volgends hun oordeel de doodstraf vorderde, een ander Vonnis te kunnen beramen. Dog de Erfstadhouder by middel van gratie van de doodstraffe hebbende verschoond, en voor zo verre de kragt en werking der Wet opgeschort, bleef 'er niets over, dan de straffe die naest aen de eerstgem. kan plaets hebben, waer toe dan ook de Edele Achtbare Heeren Scheepenen op den 8 van Oegstmaend, by de volgende Vonnissen de Gevangenen verweezen.

Weesp. *Nader Vonnis tegen* M. Hagenzieke.

Schepenen der Stede Weesp gebleken zynde by Missive, gedateerd op het Loo den 2 July 1775. door zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prince van Orange en Nassau, Erfstadhouder, Capitein en Admiraal Generaal der Vereenigde Nederlanden &c. &c. &c. aan den Hoog-Edele geb. Heere Baljuw van Gooyland ge-addresseerd, dat Hoogstgem. zyne Doorl. Hoogheid hadden goedgevonden, om aan den Gedetineerden Matthys Hagenzieke te remitteeren de straffe des doods by bovenstaande Vonnisse in dato 12 May laatstl. by Hun Ed. Achtb. tegen hem gedecerneerd, aan dezen Gerechte overlatende om tegen denzelven Gedetineerden ter zaake by bovengedachte Vonnisse gemeld, zoodanig anders te sententieeren, als dezelve zullen vinden te behooren; Zoo is 't dat hun Ed. Achtb. als nu deswegens naa rype deliberatie nader disponeerende, condemneeren den gevangen Matthys Hagenzieke omme gebracht te worden op een Schavot voor 't Stadhuis dezer Stede op te rechten, ende aldaar ten aanzien van den Volke onder een galg met een strop om den hals strengelyk met roeden gegeesseld en gebrandtekend te worden, voorts voor den tyd van vyftig Jaaren geconfineerd in een der Tuchthuizen binnen deze Republicq, om aldaar met de handen de kost te winnen, en naa verloop van dezelve vyftig Jaaren bannen hem Gevangenen ten eeuwigen dage uit den Lande van Holland en Westfriesland, en condemneeren hem laatstelyk in de kosten en misen van Justitie, als mede van het Confinement.

Aldus gedaan op het Stadhuis tot Weesp den 8 August. 1775.

Præsentibus alle de Heeren Schepenen.

(*Onder stond*)

In kennisse van my, Secretaris,

(*was getekend.*)

JACOB VAN MARKEN CORNELISZ.

Het

Het ander nader Vonnis tegen Jan Hagenzieke geslagen was woordelyk van den zelfden inhoud. Beide deze gewysden zyn ter uitvoer gebragt den 26 van Oegstmaend dezes jaers, als mede nog twee Vonnissen tot mindere straffe, de eerste tegen *Geertruid Weevers*, aldus ingerigt. Weesp.

Alzo Geertruy Weevers, oud 37 Jaaren, Geboren tot Campen in Overyssel, gewoond hebbende tot Weesp in de Poolsteeg, thans Gevangene onder den Ed. Achtb. Gerechte derzelver Stede Weesp, aan welgemelden Gerechte buiten pyn en banden van yzer heeft bekend en beleden, dat zy is de Huisvrouw van Hermanus van Rooyen, met wien zy 12 Jaaren is getrouwd geweest; dat gem. haar Man en Matthys Hagenzieke niet alleen met haar mede weten, eene menigte dieveryen, zoo in het pakhuis van Dirk Commerbagh, Mr. Koekenbakker, als in de pakhuizen van Pieter Peelen en Daniel Thuret hebben gepleegd, maar dat zy daar toe Matthys Hagenzieke ook menigmaal heeft aangezet; dat zy Gevangene ook niet alleen wist, dat die dieveryen door middel van sleutels wierden gepleegd, maar dat zy Gevangene die sleutels daar toe zelve in bewaring in haar kas heeft gehouden, en dezelve t'elkens heeft overgegeven, wanneer haar Man en Matthys Hagenzieke door middel van dezelve zouden gaan steelen; gelyk mede dat zy Gevangene als dan aan haar Man en Matthys Hagenzieke, als die zouden uitgaan om voor haar Gevangene Boter, Zuiker, Thee en Coffyboonen te steelen, daar toe een potje, een doek, een zak en boterspaan heeft medegegeven; dat zy haar eerst hebben t'huis gebracht een pints potje vol Boter, naderhand zes of meermaalen in een doek 3 a 4 ℔ Boter t'elkens, een Monsterzakje vol Zuiker, ook eens een Ketelkoekszakje met Zuiker, en circa een half pond Thee in *Vonnis tegen G. Weevers.*

WEESP. *Vonnis tegen* G. Weevers.

in een papiere zakje, en eens wat Thee uit de Camisoolzak van Matthys Hagenzieke, tweemaal een linnen zakje met Coffyboonen, drie a vier maal een Grutters zakje met Ryst, diverse reisen een Grutters zakje met Meel, en dan wel eens wat Amandelen en Rosynen, ook wat Oly in een Emmer; Dat haar Man en Matthys Hagenzieke by Gommerbagh de Boter, Zuiker, Thee, Coffyboonen, Amandelen en Rosynen, en by Jan Schouten de Ryst, het Meel, en de Oly voor haar gestoolen hadden; Dat zy Gevangene hier toe Matthys Hagenzieke ook hadde aangezet, om dit voor haar te steelen, als mede dat deze Dieveryen, zoo in het Pakhuis van Gommerbagh als de Gruttery van Jan Schouten zelfs zyn voortgezet des Zomers, als haar Man werkte; Dat zy Gevangene al verder heeft bekend, dat haar Man en Matthys Hagenzieke Wyn hebben gestoolen, zoo by Pieter Peelen, als Daniel Thuret; Dat zy Gevangene die met hen in overdaad en in het maken van goeden cier heeft geconsumeerd, zoo heeft zy Gevangene ook volmondig bekend, dat zy de voorn. Dieveryen niet alleen heeft helpen beramen, en de uitvoering van dien verzogt en de noodige gereedschappen mede gegeven, en alzo mede de voorn. Dieffstallen te hebben helpen voortzetten, en door alle haare daaden te hebben getoond als eene mede-Complice, en heelster van dezelve te hebben gehandeld, maar ook haar huis tot het aanhouden van dievery te hebben doen dienen; Alle het welke zyn zaaken van de uiterste Consequentie, en die in een Land, daar goede Justitie vigeert, niet behooren geleeden, maar anderen ten afschrik moeten worden gestraft; Zoo is 't, dat Schepenen der Stede Weesp gezien en ge-examineerd hebbende den Crimineelen Eisch en Conclusie aan hun Edele Achtb. overgegeven door den Heere Johannes Justus Wegher, Stedehouder en Schout over dezelve Stede Weesp, uit den naam ende van wegen den Hoog Edelen Gebo-

boren Gestrenge Heere Dirk, Baron van Boetzelaar, Heere van Kyfhoek, beschreven in de Ordre der Ridderschap en Edelen van Holland en Westfriesland, Drossaard van Muiden, Baljuw van Naarden en Gooyland, Hoofd-Officier over Weesp, Weesper-Carspel en Hoog Bylmer &c. vers. &c. als Hoofd-Officier over Weesp, R. O. Eischer, op ende jegens haar Gevangene gedaan en genomen, doende Recht in den naam ende van wegen de Hooge Overigheid en Graaflykheid van Holland en Westfriesland, condemneeren haar Gevangene om gebracht te worden voor het Stadhuis dezer Stede, op een Schavot aldaar op te rechten, en alzoo de capitaale Justitie, die aan Matthys Hagenzieke en Jan Hagenzieke zal worden gedaan, te aanschouwen, vervolgens na dat dezelve Justitie zal zyn verricht, met roeden te worden gegeeszeld, en voorts ten eeuwigen dage gebannen uit den Lande van Holland en Westfriesland, zonder ooit daar weder in te komen, op pœne van zwaarder straffe, en condemneeren haar Gevangene wyders in de kosten en misen van Justitie, ontzeggen den Heer Eischer R. O. zynen verderen Eisch en Conclusie, op ende jegens haar Gevangenen gedaan en genomen.

WEESP. *Vonnis tegen* G. Weers.

Aldus gearresteerd en gesententieerd binnen Weesp den 12 May 1775.

Præsentibus alle de Heeren Schepenen.

(*Onder stond*)

In kennisse van my Secretaris,

(*getekend*)

JACOB VAN MARKEN, CORNELISZ.

En gepronuncieerd in de Vierschaar den 26 Augusti 1775, Præsentibus den Hoog Edele Geb. Gestr. Heer Dirk, Baron van Boetzelaar, Heer van Kyfhoek &c. &c. Hoofd Officier, en alle de Heeren Schepenen, en ten zelven dage ter Executie gelegd. enz.

Weesp. Het ander Vonnis tegen *Pieter Willyns*, was woordelyk aldus:

Vonnis tegen P. Willyns. Alzoo Pieter Willyns, oud 24 Jaaren, geboren te Weesp, thans Gevangen onder den Ed. Achtb. Gerechte derzelver Stede Weesp, aan welgem. Gerechte buiten pyn en banden van yzer heeft bekend en beleden; Dat hy Gevangen op zekeren Nacht in den Zomer van den Jaare 1773. met Jacob Hagenzieke, Matthys Hagenzieke en Jan Hagenzieke zich heeft bevonden alhier aan de sluis, alwaar zy bezig waren met visschen, dat zy als toen in den morgenstond lust tot drank gekregen hebbende, met een emmer, die zy tot het visschen gebruikt hadden, zyn gegaan door de Muiderpoort, langs de Hoogstraat, tot aan de de Pieter Jacobstraat, alwaar Jacob Hagenzieken op den hoek by de Bank van Gysbert Bly was blyven staan, en dat hy Gevangen met Matthys en Jan Hagenzieke de straat was ingegaan, dat Matthys en Jan Hagenzieke als toen tegen hem Gevange hadden gezegd, dat zy in het Pakhuis van Bly, alwaar zy een sleutel van hadden, zouden gaan, om wat Genever daar uit te steelen, en dat hy Gevange zoude gaan na de hoek van de Middelstraat, om aldaar schildwacht te houden, ten einde hem met hoesten te waarschouwen, als 'er volk mogt komen; Dat hy Gevangen daar op ook is gegaan na de hoek van de Middelstraat en die post heeft waargenomen; Dat hy Gevangen op zekeren nacht tusschen Zaturdag en Zondag in den jaare 1773. met Matthys Hagensieke, Jacob Hardenberg, Evert Link, Jan Meyerse en de tweede Zoon van Dirk Roos zich heeft bevonden op de Cingel dezer Stad, dat zy zich met elkander als toen hebben beraadslaagd om eenige wyn uit het pakhuis van Daniel Thuret te gaan steelen, dat zy ook ten dien einde zyn gegaan van daar door de Breestraat, langs de oude Gragt tot aan het pakhuis van Daniel Thuret; Dat hy Gevangen aldaar gezien

zien hebbende ; dat Matthys Hagenzieke in het zelve pakhuis klom, is gegaan na de brug by het paardewet, om aldaar schildwagt te houden, terwyl deze dievery wierd uitgevoerd; dat hy Gevangen, na dat zyn Complicen zes flessen wyn uit het gem. pakhuis hadden gestoolen, en daar mede by hem waren gekomen, met hen was gegaan na het Blokhuis, alwaar Jacob Hagenzieke van die wyn en eenige eyeren, die Jacob Hardenberg, Matthys en Jan Hagenzieke van de Molen de Valk, hadden gestoolen, Candeel heeft gekookt, en dat hy die aldaar heeft helpen consumeeren; Dat hy Gevangen ook verder heeft bekend, dat hy Gev. medeplichtig is geweest aan de diefstallen van wyn door Matthys Hagenzieke, door middel van een sleutel, in 't byzyn van hem Gevangen, Jan de Vries, alias Jan Cardoes, deszelfs Huisvrouw en Eva Vogel in het pakhuis van Pieter Peeken gepleegd. Dat hy Gevangen naa 't pleegen van deze Delicten uit vrees voor de straffe, zich van hier op de vlucht begeven hebbende, en op de tegen hem gedecreteerde Edictale Citatien defaillant gebleven zynde, als Contumax by Vonnisse van dezen Gerechten voor altoos uit den Lande van Holland en Westfriesland gebannen zynde, aan dit Bannissement niet heeft voldaan, en gehoorzaamd, vermits hy zich eerst te Rotterdam en vervolgens te Amsterdam heeft onthouden; En dat hy Gevangen eindelyk tot die brutaliteit is gekomen van zich onder het oog van dien Rechter te komen vertoonen, door wien het Vonnisse van Bannissement tegen hem was uitgesproken, om, was het mogelyk, zich van de door hem gepleegde dieveryen door eene stoute en onbeschaamde ontkentenis te zuiveren; Dat hy Gevangen zich dus niet alleen heeft schuldig gemaakt als Complice en medeplichtige aan en van verscheide dieveryen, maar dat hy ook door eene overgegeven stoutheid willens en wetens het tegen hem Gev. gedecreteerde Bannissement heeft gevilipendeerd tot openbaare bespotting van de Justitie; Zoo is 't, dat Schepenen der Stede Weesp, ge-

WEESP. *Vonnis tegen* P. Willems.

WEESP. gezien ende geëxamineerd hebbende den Crimineelen Eisch en Conclusie aan hun Edele Achtb. overgegeven door den Heere Johan Justus Wegher, Stedehouder en Schout over dezelve Stede Weesp, uit den naam en van wegen den Hoog Edelen Geboren Gestrenge Heere, Dirk, Baron van Boetzelaar, Heere van Kyfhoek, beschreven in de Orde der Ridderschap en Edelen van Holland en Westvriesland, Drossaard van Muiden, Bailliuw van Naarden en Gooyland, Hoofd-Officier van Weesp, Weesper-Carspel en Hoog Bylmer, &c. &c. &c. als Hoofd-Officier over Weesp, R. O. Eischer op ende jegens hem Gevangen gedaan en genomen, doende Recht, in den naam ende van wegen de Hooge Overigheid en Graaflykheid van Holland en Westfriesland, condemneeren hem Gevangen om gebracht te worden voor het Stadhuis dezer Stede, op een Schavot aldaar op te richten, ende aldaar ten aanzien van den volke met roede te worden gegeeszeld, en voorts ten eeuwige dage gebannen uit den Lande van Holland en Westfriesland, zonder ooit daar weder in te komen, op pœne van zwaarder straffe, en condemneeren hem Gevangen wyders in de kosten en misen van Justitie; Ontzeggen den Heer Eischer R. O. deszelfs verderen Eisch en Conclusie op ende jegens hem Gevangen gedaan en genomen.

Vonnis tegen P. Willyns.

Aldus gearresteerd en gesententieerd binnen Weesp den 15 Augusti 1775.

Præsentibus alle de Heeren Schepenen; en gepronuncieerd in de Vierschaar den 26 Aug. 1775.

Præsentibus den Hoog Edele Geboren Heer, Dirk, Baron van Boetzelaar, Heere van Kyfhoek, &c. &c. Hoofd-Officier, en alle de Heeren Schepenen, en ten zelve dage ter Executie gelegd.

(*Onder stond*)

In kennisse van my Secretaris,

(*getekend*)

JACOB VAN MARKEN, CORNELISZ.

ROTTERDAM.

Wy hebben in ons Stukje van Sprokkel-maend dezes jaers 1775. bl. 117, en volgg. verslag gedaan van het pryzenswaerdig oogmerk en beleid der Gecommitteerden van den Grooten Kerken-Raed der Nederduitsche Hervormde Gemeente alhier, welken van wegens de Regeering gelast zynde met het onderzoek van den staet der Diaconie, en byzonderlyk van de oorzaken, waerdoor de lasten der Diaconie-Armen zo zeer toeneemen, het verzuim van behoorlyke opvoeding der Armen Jeugd voornamentlyk onder die oorzaken gebragt hebben, en te gelyk een ontwerp gemaekt tot verbetering der Scholen, die tot onderwys der Armen geschikt zyn. Uit deze lofselyke pogingen zyn dan twee Reglementen gesproten, een voor de Diaconie-Scholen, en een ander voor de Armen-Naeischolen, welken uit naem van den Grooten Kerken-Raed aen de Regeering aengeboden, en door dezelve goedgekeurd, wy onze Lezeren hebben medegedeeld. TERDAM.

De Groote Vergadering was van oordeel, dat het noodzakelyk was ook voor de jongere Jeugd behoorlyke Scholen aen te leggen, waer in zy door een geschikt onderwys voor de grootere Scholen wierde opgeleid, en zo veel te nader bekwaem gemaekt. Het Reglement voor deze kleine Diaconie-Scholen, was in dezer voege ingerigt.

Rot-ter-dam.

Reglement voor de kleine Diaconie-Scholen dezer Stad.

EERSTE HOOFDSTUK.

Van de kleine Diaconie-Scholen, en het opsigt over dezelve.

Reglement voor de kleine Diaconie-Scholen.

Art. I.

Binnen de Stad Rotterdam zullen vooreerst aangelegt worden vyf kleine Kinder-Scholen; kunnende de omstandigheden zulks toelatende, en het nut zulks vorderende, dit getal by vervolg van tyd vermeerdert worden.

II. Tot het houden van zoodanige Scholen, zal moeten gezogt worden na zoodanige Benedenhuizen of Plaatsen, welke ieder tot een School van vyftig Kinderen zullen bekwaam zyn of bekwaam kunnen gemaakt worden; en wel bepaaldelyk in zulke Wyken dezer Stad, daar dezelve noodigst bevonden worden, te weeten;

Het Eerste School op den Schiedamsen dyk by of in de Slentersteeg.

Het Tweede School omtrent de Leeuwe- of korte Wagestraat.

Het Derde School in de tweede Lombertstraat.

Het Vierde School in de Baanstraat.

Het Vyfde School op de Hoogstraat by de Oostpoort.

III. De Bestuurders zullen de Kinderen die door Broederen Diaconen met een Ordonnantie by hen opgegeven worden, in die Scholen plaatsen, welke zy oordeelen aan de Woonplaatzen der Kinderen best te voegen.

IV. Deze School-plaatzen zullen moeten verzorgt of gehuurd worden, door de Schoolvrouwen zelve voor haar eigen rekening van het Tractement dat haar zal werde toegelegt, hier na te noe-

noemen, egter niet dan met goedkeuring van de Bestuurders.

ROTTERDAM.

Reglement voor de kleine Diaconie-Scholen.

V. En zullen de Schoolvrouwen niet van woning mogen veranderen, dan met voorkennis en toestemming van Bestuurders.

VI. En zal boven de Voordeur van ieder dezer Scholen, een tamelyk groot Bord geplaatst worden, waar op met groote Letteren staan moet, DIACONIE KINDER-SCHOOL.

VII. Tot onderhoud van deze Kinder-Scholen zal volgens Resolutie van de Vroedschap dezer Stad, in dato den 24 Maart 1775. strekken, zoo ver het toereikend is, een afzonderlyk Fonds,

1. Bestaande, in een van *f* 600: - Jaarlyks, te ontvangen op de Stads Fabricage.

2. Als mede (van Heeren Kerkmeesteren, volgens Resolutie genomen in hun E. E. Vergadering in dato 16 December 1774.) in een somme van *f* 200: - uit het batig slot der Kerke inkomsten.

3. Voorts uit zoodanige extraordinaire Giften, Legaten, Erfenissen, enz. welke van Gildens of byzondere Leden uit de Gemeenten van tyd tot tyd (zoo men vertrouwt) mogten gedaan en gemaakt, of ook wel uit zoodanige Boete en Goodspenningen, als in der tyd ten voordeele dezer Scholen zouden mogen bepaald of ingesteld worden.

VIII. Welke penningen by Bestuurders der kleine Scholen ontvangen, en door dezelve geadministreert worden, om daar uit (voor zoo ver dezelve toereikende zyn) de noodige kosten tot onderhoud der Scholen te doen, zullende het te kort komende uit de Diaconie Kasse betaald worden (ter tyd toe dat deze Scholen uit haar eigen inkomen kunnen bestaan) en wel in twee termynen, in de maanden Maart en September, door den Kassier van de vierde en tweede Bediening.

IX. En zal daar toe van alles behoorlyk aanteekening gehouden worden, en daar van viermaal

ROTTERDAM. in 't Jaar, in de Maand-vergaderingen van Maart, Juny, September en December rekening gedaan worden aan 't Collegie van Diaconen (of derzelver Gecommitteerdens) welk Collegie van Diaconen eenmaal in 't Jaar Rekening zal doen aan de Groote Kerkenraads-Vergadering, op dat deze eenmaal in 't Jaar berigt zoude kunnen doen, aan hun Wel-Ed. Groot Agtb. van den Staat dezer Scholen.

Reglement voor de kleine Diaconie-Scholen.

X. Op dat deze Scholen op een gewenschten voet ingerigt en de goede orde daar in bewaard worde, zullen dezelve bestuurd worden door vier Leden uit het Collegie van Diaconen onder wier opzigt deze Scholen zullen staan, en aanbevolen worden, welke Bestuurders dezer Schoolen zullen gecommitteerd en aangesteld worden, door de Groote Kerkenraads-Vergadering, gelyk thans door en van wegens dezelve benoemd zyn

BB. JAN DE GILDE.
— DAVID VERMEULEN.
— EDUARD DONKUM.
— JAN PLEMP, JUNIOR.

XI. Deze Bestuurders zullen het opzigt over deze Scholen waarneemen, geduurende den tyd van hunnen dienst in de Diaconie, behoudende egter de Groote Kerkenraads-Vergadering de vryheid, om dezelve schoon afgaande, tot continuatie in het bestuur dezer Scholen te verzoeken, na welke continuatie die Broederen insgelyks t'allen tyde de vryheid zullen hebben van te bedanken.

XII. En op dat alles zonder verwarring en op een vasten voet bestuurd worde, zal altoos een van de vier Leden Præses, een ander Boekhouder, en een derde Cassier zyn; welke laastgenoemde alle de inkomsten dezer Scholen zal ontvangen, en uitgave doen op de ordonnantie van den Boekhouder, en zal van alles behoorlyk aanteekening houden, en viermaal in 't Jaar aan zyne mede-Bestuurders Rekening doen, en vervolgens zal de

Boek-

Boekhouder viermaal in 't Jaar Rekening doen aan 't Collegie van Diaconen (of derzelver Gecommitteerdens.) ROTTERDAM.

XIII. De Bestuurders zullen op den eersten Zaturdag in iedere Maand gezet (en voorts zoo dikwyls zulks de nood zal vereischen) by elkanderen komen in de Diaconie-Kamer, ten einde met elkanderen de belangens dezer Scholen te overwegen en te bevorderen. *Reglement voor de kleine Diaconie-Scholen.*

XIV. In deze Maandelyksche Vergadering zullen Bestuurders alle de Schoolvrouwen dezer Scholen voor zig doen komen, en dezelve doen opgeven en openleggen den staat en verandering der Scholen, en de namen der Kinderen die niet wel opkomen, vervolgends een Notitie der Schoolbehoeftens, zoo van die onbruikbaar zyn geworden, als ook welke zy voor de volgende Maand noodig zullen hebben, ook zullen zy opgeven een Notitie van die Kinderen, die den ouderdom van zes Jaar zullen bereikt hebben, die dan op de Groote Scholen zullen geplaatst worden.

XV. Om te beter en gelykerhand het nut der gezamenlyke Diakonie-Scholen te bevorderen, zullen de Bestuurders zoo van de grooter als kleinder Scholen (of wel Gecommitteerdens uit dezelve) met den anderen corresponderen, en daar toe ten minste tweemaal des Jaars, by het ingaan en by het eindigen der Winterbedeeling t'zamen vergaderen (*), en overleggen 't geen na bevind van zaken ter bevordering van 't meeste nut dier Scholen strekken mogt.

XVI. De Bestuurders dezer Scholen zullen ieder vierdedeel jaar de Scholen visiteeren, en examineeren de vordering der Kinderen in 't leeren der Letteren, in 't Spellen, of Lezen, naauwkeurig op-

(*) Deze byeenkomsten zyn bepaald op Woensdag na het eerste Avondmaal in October, des avonds ten zes uuren, en op de eerste Woensdag in de maand Mey, na de Kerkenraads Vergadering.

ROTTERDAM.

Reglement voor de kleine Diaconie-Scholen.

opnemen de behandeling der Schoolvrouwen omtrent de Kinderen gadeslaan, en daar van berigt doen aan 't Collegie van Diaconen, (of aan derzelver Gecommitteerdens.)

XVII. De Bestuurders zullen op zig nemen, het uitzien naar, en verkiezen van bekwaame Schoolvrouwen in der tyd, dog zoo dat zy hunne gedaane verkiezing aan 't Collegie van Diaconen zullen voordragen, die dan deze verkiezing, zoo 'er geen wettige redenen tegen zyn, zullen goedkeuren.

XVIII. Deze Schoolvrouwen moeten zyn Ledemaaten van de Nederduitsche Gereformeerde Gemeente, van middelbaare Jaren, van een goed gedrag, kundig in Spellen, Lezen en Breijen, en ook zoo veel noodig is kunnende Schryven.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van de Schoolvrouwen en derzelver verrigting.

Art. I.

De Schoolvrouwen zullen gehouden zyn zig in alles stiptelyk te gedragen, na het geen in het vorige Hoofdstuk hier en daar tot dezelve eenige betrekking heeft, als by voorbeeld Art. 2, 5, 6, 14.

II. De Schoolvrouwen zullen des Zomers driemaal en des Winters tweemaal gehouden zyn School te houden, en wel des morgens van negen tot twaalf uuren, des namiddags van twee tot half vyf uuren, des Zomers het Avondschool van den 1 April tot den laatsten September, met deze bepaling, dat het zelve zal gehouden worden in de maanden April en September, van half zes uuren tot zeven uuren, en van primo Mey tot ultimo Augustus van half zes uuren tot half agt uuren.

III. De Vacantien zullen zyn (behalven de beslote dagen) en alle Zaturdagen des namiddags op Hoogtyden van Kersmis en Paaschen, een dag voor en twee dagen na de Kerkdagen, de Hemelvaars-

vaarsdag en Nieuwjaarsdag alleen, de Pinxter- en Kermis-week geheel.

ROTTERDAM. *Reglement voor de kleine Diaconie-Scholen.*

IV. Buiten deze gemelde tyden zullen de Schoolvrouwen stiptelyk moeten Schoolhouden, of by ziekte en toevallen het ten haaren kosten, door een ander moeten verzorgen, na alvorens aan de Bestuurders kennis daar van gegeven, en verlof daar toe gevraagt te hebben, zullen buiten dat ook niet vermogen onder Schooltyd uit het School te blyven of de Kinderen alleen te laaten.

V. De Schoolvrouwen zullen (behalven hun eigen Kinderen die zy mogten hebben) geen andere Kinderen in haar School aanneemen, dan die hun door de Bestuurders dezer Scholen gezonden worden, en behoorlyk voorzien zyn van een Biljet, door een der Bestuurders eigenhandig onderteekend.

VI. De Schoolvrouwen zullen in een Boek aanteekenen de namen der Kinderen die op School gezonden worden, ieder onder zyn Kwartier, met byvoeging van derzelver Ouderdom, Ouders, Woonplaats, en waar zy trekken, ook het Jaar en dag wanneer zy op School zyn gekomen, als ook wanneer en welke Boeken hun gegeven zyn, welk laatstgenoemde zy in de Maand-vergadering aan Bestuurders moeten overgeven, om daar uit te zien, wat Boeken in de verloopen Maand zyn uitgedeelt, en wat in de volgende noodig zal zyn.

VII. Ook zullen de Schoolvrouwen naauwkeurig letten en aanteekening houden, van zulke Kinderen welke afwezig blyven, of welker Ouders nalaatig zyn in 't bezorgen hunner Kinderen naar de School, of de gewoonte hebben om de Kinderen te laat School te bezorgen.

VIII. By het aan- zoo wel als by 't uitgaan der Scholen, zullen de Schoolvrouwen gehouden zyn (onder een eerbiedige houding der Kinderen) een kort Formulier-Gebed te doen, welk nader zal bepaald worden.

ROTTERDAM.

Regiment voor de kleine Diaconie-Scholen.

Vervolgends zig in 't School bezig houden met het onderwys der Kinderen in 't leeren der Letteren, het Spellen en Lezen, ook in de eerste beginselen der Godlyke Waarheden, en in 't van buiten leeren der Kindervragen uit het Boekje van Borstius, en uit het Kort Begrip, sommige Spreuken en Verzen uit den Bybel, alles na den ouderdom en vatbaarheid der Kinderen.

En des avonds in het Avondschool zullen zy de oudste der Meisjes leeren Breijen, waar toe de Schoolvrouwen ten haren koste de Saijet zullen geven, en het gebreide werk ten haren voordeelen zullen genieten.

IX. Ook zullen de Schoolvrouwen zig moeten toeleggen, om de tedere jeugd in te boezemen een afkeer te hebben van vloeken en liegen, van het misbruiken en ontëeren van den Heiligen Naame Gods, haar inscherpen alle eerbied voor hunne Ouders en die over hen gesteld zyn, en alle dusdanige beleefdheid en gedienstigheid zoeken in te boezemen.

X. De Schoolvrouwen zullen de Kinderen met zagtheid, vriendelykheid en bescheidenheid behandelen, en zig in het straffen meest bedienen van de zoodanige die op de schaamte werken, en die geschikt zyn om de Kinderen na hunne vatbaarheid te overtuigen van de schadelykheid hunner misdryven, en zullen zoo veel doenelyk het straffen door slagen tot hunnen laatsten toevlugt nemen, en zig daar in van alle wreede en gevaarlyke strafoeffeninge hebben te onthouden.

XI. Ook zullen de Schoolvrouwen gehouden zyn haar School ten allen tyde behoorlyk schoon en gereinigd te houden, de Kinderen in hunne nooden behoorlyk te helpen, en in alles behulpzaam te zyn.

XII. Voor al het welke de Schoolvrouwen, ingevolgen de Resolutie van de Vroedschap Jaarlyks zullen genieten, een Tractement van ƒ 100: Gl. en 35 ton Turf (voor rekening van de Diaconie,)

nie,) alle vierde deel Jaars by den Kassier dezer Scholen te ontvangen, by ordonnantie van den Boekhouder, tegen een behoorlyke Quitantie de Somma van ƒ 50 Guld. ROTTERDAM.

XIII. En zullen de Schoolvrouwen die hare zaken behoorlyk waarneemen, Jaarlyks op derzelver verzoek in haren dienst en Tractement door de Bestuurders der Scholen gecontinueerd worden; welke continuatie zy Jaarlyks in de Maand-Vergadering van January by Bestuurders zullen moeten verzoeken. *Reglement voor de kleine Diaconie-Scholen.*

XIV. En zullen de Schoolvrouwen ten allen tyde de betamelyke correctie van Bestuurders dezer Scholen onderworpen zyn, tot zoo verre dat zy tegen haare Instructie merkelyk en by herhaling zig misdragende, door de Bestuurders zullen kunnen afgezet worden van haare post, waar van aan 't Collegie van Diaconen zal kennis gegeven worden.

DERDE HOOFDSTUK.

Van de Schoolkinderen en derzelver Ouders.

Art. I.

In de voorschreve Schoolen zullen geen Kinderen mogen gezonden worden, dan dezulken wier Ouders bedeelt worden, en wel met een Ordonnantie volgens het 5de Art. van het tweede Hoofdstuk.

II. Welke Kinderen niet jonger dan omtrent drie Jaren en niet ouder dan zes Jaren zullen mogen zyn.

III. En zullen de Ouders, welker Kinderen op 't Diaconie-School geördineerd zyn, zorge dragen dat de Kinderen dagelyks op den bepaalden tyd ter School bezorgt worden, en by het uitgaan gehaald worden, op straffe dat der Kinderen afblyven, of zoo dezelve niet behoorlyk gebragt en gehaald worden, naauwkeurig zal opgeteekend en de

ROTTERDAM. *Reglement voor de kleine Diaconie-Scholen.*

de Lyst aan Bestuurders overgegeven worden, (volgens Art. 14. eerste Hoofdstuk) die dezelve aan Diaconen zullen ter hand stellen, op dat de Ouders, door voorn. Diaconen zonder eenige oogluiking met korting hunner Bedeeling gestraft worden.

IV. Ook zal gepermitteerd zyn, dat de Ouders, over 't t'huisbrengen en haalen der Kinderen met de Schoolvrouwen een accoord aangaan (zoo zulks de Schoolvrouwen kunnen schikken) wanneer de Schoolvrouwen de Kinderen dan door een daar toe bekwaam Meisje zouden kunnen laaten haalen en t'huis bezorgen.

V. Ook zullen de Ouders verpligt zyn des Winters hunne Kinderen van Stooven en Vuur te verzorgen.

VI. De Ouders zullen verpligt zyn hunne Kinderen behoorlyk gewassen, gereinigd, en van ongedierte gezuivert ter School te bezorgen, op poene van op de eerste klagte der Schoolvrouwen, hier over door Bestuurders bestraft, en vervolgens op verdere klagten over verwaarloozing hier van door Diaconen met inkorting of inhouding hunner Bedeeling gestraft te worden.

VII. De Ouders zullen niet vermogen de Schoolvrouwen over vermeinde mishandeling hunner Kinderen eenig verwyt of moeite aan te doen, (op poene als voren Art. 6.) doch zoo zy meenen billyke redenen van klagten te hebben, zullen zy zig wenden tot de Bestuurders dezer Scholen, welke daar over zullen onderzoek doen, en na bevind van zaken handelen.

Dit Reglement voor de kleine Diaconie-Scholen is vervolgends door de Vroedschap dezer Stad op den 19 van Zomermaend laetstleden by het volgende Besluit goedgekeurd.

En

Extract uit de Resolutien van de Vroedschap der Stad Rotterdam, genomen in Haar Ed. Groot Agtb. Vergadering. ROTTERDAM.

Maandag den 19 Juny 1775.

Is gehoort, het rapport van de Heeren Burgemeesteren en verdere Gecommitteerden, hebbende ingevolge en ter voldoening van de Resolutie Commissoriaal van deze Vergadering in dato den 15 Mey 1775. geexamineert het Reglement op de kleine Diaconie-Scholen alhier, door de Gedeputeerden van de Eerw. Groote Kerkenraadt van de publicque Gereformeerde Nederduitsche gemeente dezer Stad, aan Burgemeesteren ter Approbatie van deze Vergadering overgegeven. *De Vroedsf. keurt het voorsz. Reglement goed.*

Waar op gedelibereert zynde is goedgevonden en verstaan, het voorsz. Reglement op de kleine Diaconie-Scholen dezer Stad te Approbeeren, zoo als het zelve geapprobeert werd by dezen.

Accordeert met de voorf. Resolutie.

(*was geteekend*)

W. W. VAN BERCKEL.

ZEELAND.

MIDDELBURG.

De Wet en Raed dezer Stad heeft by een besluit van den 21 dezer Herfstmaend goedgevonden, de Resolutie van den 2 van Oegstmaend 1749. nopens de ontlasting op de Bieren en Mol aldus uit te leggen en te verstaen:

Is, om byzondere redenen Hun Ed. Agtb. daar toe moverende, goedgevonden en verstaan te verkla-

MIDDELBURG. *Ampliatie van de Res. nopens de ontlasting op de Bieren en Mol.*

klaren, gelyk verklaard word by dezen, dat de respective Ontlastingen op de Bieren en Mol, by Resolutie ten Rade dezer Stad in dato den 2 Augustus 1749, geintroduceerd, met primo October aanstaande, en vervolgens, ook plaats zullen hebben omtrent zoodanige Bieren en Mol, welke in de Brouwery thans staande by den Dorpen van Sint Laurens, in dezen Eilande van Walcheren, zullen zyn gebrouwen, en door den Brouwer van dezelve aan de Tappers buiten op de Stads Cingels, en Stads Middelburgs Ambachten, mitsgaders aan de Tappers op Brigdamme respectivelyk, zullen worden geleverd: zullen dienvolgens de Bieren en Mol, in de voorz. Brouwery gebrouwen, ten dien Opzigte, gelyk staande met de Bieren en Mol gebrouwen binnen deze Stad: blyvende voor het overige de voorz. Resolutie onveranderd in haar geheel.

En zal hier van, voor het aangaan der aanstaande de Verpachting van de Stedelyke Middelen, by Prælecture dezer Resolutie Advertentie worden gedaan.

Accordeerd met voorz. Resolutie.

(*Was geteekend*)

JACOB JAN BOGAARD.

Ook hebben de Edele Mogende Heeren Staten dezer Provincie goedgevonden de belasting op de Aelbessen-wynen voor de Ingezetenen voor den tyd van twaelf Maenden tot een stuiver ieder stoop te verminderen, by eene Publicatie, gedagtekend den 22 van deze Herfstmaend zynde van de volgende inhoud:

De Staaten van Zeeland, Allen den genen, die dezen zullen zien of hooren lezen, Saluit; doen

doen te weten, dat Wy, om redenen Ons daar toe permoveerende, hebben goedgevonden, omme voor het aanstaande Saisoen, ingaande met den 1 October van dezen Jaare 1774, en zullende eindigen met ultimo September 1775, ten preuve wat effect het zelve op het rendement van het Middel op de Consumtie der Wynen geheven wordende, zal hebben, den Impost by Onze Resolutie van den 18 September 1738 en 22 September 1768, op de Aalbesse Wynen gesteld, te verminderen tot op één stuiver per Stoop, ten aanzien egter van Particulieren geen negotie in Wynen doende, alleenlyk; terwyl die vermindering geen plaats zal hebben ten opzigte van Aalbesse Wynen, welke Wynkoopers, Herbergiers of Tappers zullen willen slyten en debiteeren, waar van dien te voren en volgens de evengemelde Resolutie van 1738 en 1768 gestelde Impost ten vollen zal moeten worden betaald: onder stricte en serieuse waarschouwinge aan elk en een iegelyk, om van dien Impost 's Lands Geregtigheid behoorlyk te voldoen; op pœne, dat zoo wanneer bevonden word, dat iemand Aalbesse Wynen consumeert, zonder dezen Impost te hebben voldaan, hy rigoureuselyk en zonder eenige conniventie, als een Fraudateur, volgens de generale en particuliere Ordonnantie op de Gemeene Middelen en de Wynen zal worden gestraft; terwyl eindeling de Pagters van de Wynen ernstig by deze worden gerecommandeert, om alle mogelyke vigilantie tot het ontdekken der fraudes in dezen aan te wenden; en zig wel te wagten, om het ontfangen dier Impost by aangifte, zo als, volgens bekomene informatie, wel voorhenen geschied is, te difficulteeren, op pœne, als by de Ordonnantie tegens de mesusen der Pagters is gestatueert.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie zoude kunnen prætendeeren, zal deze alomme worden gepubliceert en geaffigeert ter plaatse daar

MIDDELBURG.

De belasting op de Aelbessen-wynen wordt verminderd.

MIDDELBURG. daar men gewoon is zoodanige publicatie en affictie te doen.

Aldus gedaan en gearresteert enz.

(*Onder stond*)

Ter Ordonnantie van de Hooggemelde Heeren Staaten.

(*Geteekend*)

G. J. BLANKERT.

Deze Publicatie is vervolgends op den 28 der zelfder maend aldus nader verklaerd en uitgelegd.

De voorgem. Publicatie wordt nader uitgelegd.

Is, na deliberatie, goedgevonden en verstaan, tot interpretatie Hunner Edele Mogende Publicatie van den 22 September 1774, by dewelke den Impost van de Aalbessen Wynen voor Particulieren is verminderd, tot één stuiver per Stoop, te declareeren, gelyk geschied by deze, dat de aangifte van de voorsz. Aalbessen Wynen zal moeten geschieden zonder onderscheid, het zy dezelve van Witte, Roode of Zwarte Aalbessen gemaakt zyn, en, zoo zulks op het Fust geschied, onder aftrek van een vierde van de Moer; doch in Boddels tegen drie ordinaire Wyn-Flessen voor een Stoop gerekend; en zulks op een Billet van een halve stuiver, voor iedere quantiteit, groot of klein, dewelke te gelyk word aangegeven.

En op dat niemand daar van eenige ignorantie pretendeere, zal deze Resolutie met den Druk gemeen gemaakt en alomme geaffigeerd worden, daar zulks gewoon is te geschieden.

(*Onder stond*)

Accordeerd met voorsz. Register.

(*Geteekend*)

J. M. CHALMERS.

Ook

Ook hebben nog Hoogstgem. Heeren Staten goedgevonden, by een besluit van den 25 dezer Maend, de belastingen van 't Billetgeld op alle zoorten van gedroogde Haring of Bokking, aldus nader te verklaeren en te vermeerderen: MIDDEL-BURG.

Is, na deliberatie, goedgevonden en verstaan, Hunner Edele Mogende Resolutie van den 23 September 1767, waar by de belastinge van 't Billetgeld van drie stuivers, welke op alle soorten van gedroogde Haring of Bokking, per 100 stuks, die van buiten deze Provincie, binnen dezelve word ingebragt, is geintroduceerd; te interpreteeren en amplieeren, gelyk geschied by deze, zoo als hier na volgd: Dat het Billet van drie stuivers, waar mede alle soorten van gedroogden of gerookten Haring of Bokking, van buiten deze Provincie, binnen dezelve ingebragt wordende, zyn belast, ook zal moeten betaald worden van alle mindere quantiteit, beneden de honderd stuks van de voorsz. gerookten of gedroogden Haring of Bokking: en dat van al wat boven de honderd is, zal worden betaald zoo veel als van twee honderd, en zoo vervolgens. *Verklaring van de belasting op haring en bokking.*

Dat verder, alle en een iegelyk, eenige vreemden gerookten of gedroogden Haring of Bokking binnen deze Provincie inbrengende of ontfangende, direct by den invoer de voorsz. belasting zullen betalen, van de gantsche Party: 't en ware aan den Collecteur voldoende konden worden getoond, dat een gedeelte van dien ter Transitoire verzending buiten de Provincie ware mede gebragt; die van deze betaling vry zal blyven, mits direct worde verzonden, en voorts gehouden zyn, wanneer zy een gedeelte daar van binnen deze Provincie willen verzenden, alvorens by den Collecteur, aan wien zy het voorsz. Recht hebben voldaan, te haalen een Billet van twee stuivers,

MIDDELBURG.

inhoudende de quantiteit van gerookten of gedroogden Haring of Bokking, die verzonden word; mitsgaders de naam van de Stad, werwaarts de verzending geschied; met byvoeginge dat de Impost daar van is betaald.

Verklaring van de belasting op haring en bokking.

Dat nog, daar en boven, alle Schippers of andere, die Haring of Bokkin inslaan, welke in Zeeland is gerookt of gedroogd gelast worden, daar van ten eersten kennis geven aan den Collecteur van het Billet-geld over het Distrikt alwaar voorschreve gerookten of gedroogden Haring of Bokking zal worden ingevoerd: op verbeurte van zodanigen gerookten of gedroogden Haring of Bokking, welke buiten kennis van den Collecteur zal wezen ingeslagen.

En eindelyk, dat Hun Ed. Mog op het ernstigste verbieden, dat eenige gerookten of gedroogden Haring of Bokking onder de gedroogde Sprot worde vermengd, 't en zy van dezelve insgelyks voorsz. Impost zal zyn voldaan: gelyk mede voor allen gerookten of gedroogden zoogenaamde Koppeloozen Haring, die van elders, binnen deze Provincie word ingevoerd, dezelve Impost zal moeten worden betaald: mitsgaders dat alle Tonnen met zoogenaamde Engelschen Bokking, bepaald zullen blyven op duizend Pees; en, dien conform, de Impost daar op gesteld, zal moeten worden voldaan, al ware het ook, dat in gemelde Tonnen eene mindere quantiteit Bokking mogte zyn gepakt; en dat alle dezelve Belastingen en Impossten zullen moeten worden voldaan en betaald by den Invoer binnen deze Provincie, alles op pœne, in de voorsz Resolutie van 23 September 1767 tegens de Overtreders gestatueerd.

En op dat niemand daar van eenige ignorantie prætendeere, zal de voorsz Resolutie met den druk gemeen gemaakt en alomme geaffigeerd worden, daar zulks gewoon is te geschieden. enz.

Hunne Edele Mogende de Heeren Staten

van

van Zeeland octroy hebbende verleend, het gen door de Algemeene Staten der Vereenigde Gewesten ook goed is gekeurd, om zekere Schorren, genaemd de *Helena-Pieters-* en *Zacharia's-Polders*, gelegen by Biervliet in Vlaenderen, en tot het zogenaemd *Committimus* van Zeeland behoorende, te bedyken; is met veel yver aen dit werk deze Zomer de hand geslagen, en met het droog en schoon Weder zo wel gevorderd, dat men groote hoop heeft, dat het nog voor den Wintertyd reeds tegen stormen en hooge vloeden zal veilig zyn. Met den Zacharias-Polder is reeds in 't voorleden jaer begonnen, nog met de twee anderen eerst in dezen Zomer een begin gemaekt. MIDDELBURG.

Het bedyken is in onze Provincie eene allergewenschte zaek, dus 'er niets meer verlangd wordt, dan dat 'er schikkingen tusschen hun Edele Mogende en hunne Hoog Mogende gemaekt mogen worden, om ook octroy te verleenen tot het bedyken van de zogenaemde *Hoogplaet*, tusschen Zeeland en Vlaenderen gelegen, welke by de laetste meeting omtrent 3600 gemeten, of 1800 morgen groot is bevonden; deze zaek is al lang in til en een voorwerp van ernstige overweginge geweest, maer nog niet tot stand gebragt.

De oegst is in 't algemeen in deze gansche Provincie, en in het Land van Cadzant, voortreffelyk uitgevallen, en met het schoon weder gelukkig ingezameld, zo dat wy in veele jaren geen schooner en overvloediger terw, erwten en witte boonen gehad hebben. Dus is

MIDDELBURG. ook de prys der graenen zeer gedaeld. Van de sterfte van 't Rundvee blyven wy tot nog toe bevryd.

UTRECHT.

UTRECHT.

U-TRECHT. Het is ontegenzeggelyk, dat het menigvuldig houden van honden, voornamenlyk van de behoeftige menigte, in veelen opzigten van de allernadeligste gevolgen is, weshalven hier in, overeenkomstig de wysheid van eene voorzigtige Regeering, by de volgende Waerschouwing aldus is voorzien.

Verbod aen Armen, van het houden van honden. Schout. Burgemeesteren en die van den Gerechten der Stad Utrecht, met bevreemding ontwaar zynde geworden, dat derzelver met een heylsaam oogmerk afgekondigde Ordonnantien van den 27 Augustus 1762. en 15 February 1763 insonderheid ten opsigten van het Verbod van het houden van Honden door Armen, Noodlydende, en Bedeeld wordende Persoonen, niet na behooren worden nagekomen, en agtervolgd, en in overweging genomen de hooge noodzaakelykheid dat tot voorkominge soo veel mogelyk is, van veele onheilen en droevige toevallen deselven haar volkomen effect behoorden te forteeren, hebben, alvorens gemelde Ordonnantien na rigeur ter uitvoer te brengen als nog op nieuws allen die geenen, die binnen deese Stad en derselver Vryheid van onderstand en bedeeling leeven, van wat Gezindheden die ook zyn, mitsgaders die in Gasthuysen en andere Plaatsen voor niet woonen en gevoed worden, wel willen waarschouwen, soo als deselve gewaarschouwt worden by deesen, teffens nadrukkelyk geordonneert van voortaan geen Honden meer te mo-

mogen houden, en dienvolgende hunne by zig hebbende Honden aanstonds, immers binnen den tyd van agt dagen na de afkondiging deses, te doen dooden, en van kant te helpen, op pœne van zonder verschooning van de Bedeelinge vervallen te zyn, en ten opsigte van die geenen, die in Gasthuysen of Vrye Wooningen worden opgevoed en woonagtig zyn, dat deselven by overtredinge deeses, arbitralyk zullen worden gecorrigeert.

U-TRECHT. *Verbod aen Armen, van het houden van honden.*

Verzoekende en recommandeerende aan de Heeren Regenten van de respective Gasthuysen, Arme-Kamers en Vrywooningen, mitsgaders aan de Diaconen en Arm-besorgers, soo van de Publicque als andere Kerken en Armen alhier het vereischte toesigt te neemen, de nodige middelen te adhiberen, en zelfs aan den geenen, die by de Magistraat, of deesen Gerechte insgelyks zyn, of zullen worden geauthoriseert, om het nodige onderzoek deesen aangaande te doen, alle gerequireerde informatie te geeven, op dat aan dit ons salutair oogmerk werde voldaan, en deese onse ordres gemaintineert: En in cas iemand van de voorschreeve Armen, en behoeftige Persoonen zig disobedientelyk toonde daar van ten eersten desen Gerechte te adverteren, om met alle rigeur tegens dezelve te werden geprocedeert.

Interdiceerende mede aan die geenen, by wien voorgemelte arme menschen inwoonen, of besteed zyn, voortaan eenige Hond of Honden te houden, ymand anders in hun Huysen te Logeeren die Hond of Honden houden, of voeden, of zullen insgelyks ten behoeven van den Bekeurder incurreren voor ieder Hond een Boete van drie Gulden.

En alsoo men maar al te zeer vermoedende is, dat die geenen, die volgens voorschreve ordres zig van hunne Honden moeten ontdoen, dezelve in het Water zullen verdrinken, en daar in laaten leggen, of doodslaan en in het Water werpen; soo werd mede wel nadrukkelyk verboden, dat niemand, eenige Hond in het Water versmoort hebbende in het

U-TRECHT.

Verbod aen Armen, van het houden van honden.

zelve zal moogen laaten leggen, maar deselve daar datelyk uithaalen, of op zyn Erff, of andere bekwaame plaats, het zy op die, welke voor de begraving der afgestorvene Beesten alhier geschikt is, of elders, ten minsten twee Spitten diep, in de aarde te delven.

Blyvende niet te min onse bovengemelde Ordonnantien ten reguarde van de verdere Articulen in derselver volle kragt en waarden. Ordonneerende allen en een ygelyk deselve getrouwelyk te observeeren, op verbeurte van de Boete daar by vastgesteld.

Wyders authoriseeren myne Heeren van den Gerechte voornoemd de Letterdienaars en Bodens deser Stad, om, met adsistentie van de Dienaars van de Justitie na verloop van de voorsz. agt dagen in de Huyzen van bovengemelde armen en behoeftige Persoonen te gaan visiteeren, en ondersoeken, of aan onse voorschreeve intentie was geobedieert, en, soo eenige Honden aldaar mogten vinden, deselve door de voornoemde Dienaars der Justitie te doen dooden, mitsgaders onder aarden te delven, gelastende als van de Bodens en Bodinnen van de Arme-Kamers de nodige aanwyzinge van de Armen aan de Letterdienaars en Bodens voorsz. te doen, en deselve behoorlyk in het rechergeeren te adsisteeren, en soo bevinden, dat na de voorsz. visitatie weder eenige Honden by gedagte Persoonen in Huys bevonden worden, zulks aan de Heeren van deesen Gerechten en de Regenten van de Arme-Kamers ten eersten te kennen te geeven, alles op poene, dat soodanige Bodens en Bodinnen, by manquement van dien de facto zullen worden gecasseert.

En zal deese worden gedrukt, afgekondigt, en aangeplakt na behooren. enz.

VRIES-

VRIESLAND.

LEEUWARDEN.

Zyne Hoogheid de Heer Prins Erfstadhouder heeft by Publicatie van den 23 dezer Herfstmaend 1775. goedgevonden het 59 Artikel van 't Reglement, rakende de Houtvesterye in deze Provincie, van den 18 van Grasmaend 1771. aldus te veranderen: LEEUWARDEN.

Allen den geenen, die deezen zullen zien of hooren leezen, Salut; Doen te weten: Alzoo de ondervinding heeft geleerd, dat de bepalinge van het begin der Zwaane-Jagten in ieder jaar, by het 59 Articul van het Jagt-Reglement van Zyne Doorluchtigste Hoogheid den Heere Prince Erf-Stadhouder &c. &c. &c., in dato den 18 April 1771. aan inconvenientien is onderworpen, door dien dikwils de Zwaane-Jagt geopend word ter middernagt, en wel eerder, voor den 1 October; waar door gelegentheid gevonden word, om in dien nagt, en in andere nagten onbetamelyk en clandestin te Jaagen in de Zwaane-Jagtvelden, een ander toebehorende, en tot het plegen van andere ongeregeltheeden. *'t Art. 59 van 't Regl. op de Houtvestery wordt veranderd.*

Zoo is 't, dat het voorsz. 59 Articul van gemelde Jagt-Reglement, op speciale authorisatie en in naame van Zyne Doorl. Hoogheid den Heere Prince Erf-Stadhouder &c. &c. &c., volgens ingekomen Missive van den 14 September deezes jaars word verandert, en het zelve aldus gealtereert:

Art. LIX.

„ Geene Jonge Zwaanen zullen mogen worden
„ gejaagt door Persoonen die het regt tot de Zwaa-

 ne-

LEEUWARDEN. „ ne-Jagt hebben, voor den 1 October; en zal de „ Jagt niet anders mogen worden geëxerceert, dan „ 's morgens niet vroeger dan een uur na Zonnen „ opgang, en 's avonds niet laater dan een uur voor „ Zonnen ondergang, by pœne, dat die geene, die „ voor den voornoemden tyd van den 1 October, „ of 's morgens of 's avonds, voor of na Zonnen „ op of ondergang zig mogte verstouten, voorzeide „ Zwaanen te jaagen of vangen, zullen vervallen „ in de boete van vyf en twintig Gouden Vriesche „ Ryders, te appliceren een derde voor den Fis„ cal, een derde voor den Aanbrenger, en een der„ do voor den Armen daar het delict is geschied."

En op dat niemant hier van eenige ignorantie zal kunnen voorwenden, zal dezen worden gepubliceert en geaffigeert ter gewoner plaatzen. enz.

OVERYSSEL.

ZWOL.

ZWOL. Schoon het waer is, dat de aerd van onze Jaerboeken voornamenlyk vordert het verhalen van zodanige zaken en gebeurtenissen, die den algemeenen staet van ons Land, en niet van byzondere persoonen of geslagten aengaen; zo kan het egter zyne nuttigheid hebben, dat wy somtyds ook geschillen en gewysdens nopens de regten van belang van byzondere, maer aenzienlyke Persoonen of Geslagten, die in twyffel getrokken, en voor den Souverain ter beslissinge gebragt zyn, aentekenen. Daer zyn zelf weinige zaken, die geen voorwerpen van staetkundige beschouwing worden, zo dra zy voor den Souverain ter overweging en onderzoek gebragt zyn. Zodanig is het geval van den Heer JAN HEN-

DRIK

DRIK VAN DER WYCK, Heer van Stoevelaer, dewelke genoodzaekt zynde geworden, of van die regten, welke hy meende hem ontwyffelbaer toe te komen, af te zien, of den Adeldom en Riddermatigheid van zyn Geslagt te bewyzen; dit laetste heeft getragt by een beknopte en zakelyke Deductie, strekkende tot bewys, dat Hy admissibel is in de Ridderschap van de Provincie Overyssel. Wy deelen dit Geschrift zo veel te liever aan onze Lezers mede, om dat 'er weinige diergelyke geschriften door den druk zyn gemeen gemaekt, en uit het zelve niet alleen de vereischtens tot den Adeldom en Riddermatigheid kunnen gekend worden, maer het zelve ook in 't algemeen tot een rigtsnoer kan strekken, op hoedanige wyze men ter naspooringe van diergelyke onderwerpen dient te werk te gaen. Zwoll.

De gelegenheid, waerom de Heer VAN DER WYCK dit opzettelyk onderzogt heeft, kan afgenomen worden uit een Voorberigt, voor deze Deductie gesteld. Wy zullen het een en ander teffens mededeelen (*).

VOORBERIGT.

De Deducent JAN HENRIK VAN DER WYCK door wylen zynen Oom, den Heer Mr. DERK VAN DER WYCK, in leeven Burgemeester der Stad Zwolle, en Heer van Stoevelaar, enz. by uiterste wil-

(*) De Deductie, eerst overgegeven, naderhand eenigzints veranderd, beschaafd en gedrukt ter Vergaderinge der Staten zynde ingeleverd, hebben wy geoordeeld, deze nadere Deductie alleen te moeten mede deelen.

wille van den 27 Maart 1731; gesteld zynde tot fideicommissair erfgenaam van deszelfs nalaatenschap, bekwam uit dien hoofde onder andere de Havezaate Stoevelaar en onderhoorige goederen in deze Provincie, Quartier Twenthe, gelegen, en was in eene vreedige possessie van de jagt en het houden van eenen jaager; gelyk zulks nog zynen Oom, die wegens zyn ampt, als Burgemeester der Stad Zwolle, in die Stad zyn verblyf hield, nog ook aan hem, die niet alleen zyn eenige woonplaats ten platten lande op den Huize Stoevelaar had, en, van het jaar 1751 af, altyd gehouden heeft; maar zelfs in de eerste jaaren in geene der drie Hoofd-Steden burger geweest is, ooit te vooren was betwist, zonder dat men hem immer tot de daadelyke inwooning in eene van de Hoofd Steden verpligt had; tot dat eindelyk, zedert het in het ligt geeven der Ampliatie van 't Placaat op het stuk van de Jagt in het jaar 1767, den burgeren der drie Hoofd-Steden, schoon in dezelve vuur en ligt houdende en aan de overige vereischten van het Jagt-reglement voldoende, de oeffening van de jagt ontkend wierd, ten zy dezelve binnen de muuren van eene dier Steden hunne woonplaats hielden, hunne burgerlasten betaalden, en nergens, dan in eene der Hoofd-Steden aanspraakelyk waren; waar door dan de Deducent in zo ver in zyn gerust bezit van de oeffening van de jagt belemmerd wierd, dat hy zig genoodzaakt zag, om wilde hy van de jagt gebruik maaken, zig voor een goed gedeelte van het jaar met zyne huishouding naar de Stad te moeten begeeven.

Zwol.

De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

Dit, den Deducent zeer ongelegen en gantsch kostbaar zynde, deed hem wel uitzien naar middelen, welke hem daar uit redden konden, dog te vergeefs: alzo hy van de nieuwe verpligting, om eenigen tyd in eene der Hoofd Steden te woonen, nooit konde ontslaagen worden, dan met aan te toonen, dat hy een *Edelman*, en in deze Provincie *Riddermaatig* was.

Dat

Dat zyne voorouderen uit een Adelyk geslagt gesprooten waren, was hem by overlevering wel bewust: dog hy had, om dit met grond staande te te houden, geene genoegzaame bewyzen in handen, om dat alle oude papieren van zynen geslagt tak in den brand van het huis van zynen Overgrootvader DERK VAN DER WYCK te Nede verteerd waren.

Zwol. De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

Gelukkig was het dus, dat een goed vriend hem, toen hy nog in het onzekere was, hoe hy het maaken zoude, iets aan de hand gaf, waar door hy gelegentheid kreeg, om den Adeldom van zyn geslagt verder na te speuren.

Daar in slaagde hy zo volkomen, dat hy, van tyd tot tyd meerdere bewyzen in handen krygende, eindelyk in staat geraakte, om zyne Adelyke geboorte duidelyk te kunnen aantoonen.

Edog, wilde hy geagt worden bevoegd te zyn, om als een *Edelman* in deze Provincie te jaagen, zo moest hy, volgens den eersten artykel van het Jagtreglement, daarenboven zyne *Riddermaatigheid alhier* bewyzen: en doordien hy, *dit* aangetoond hebbende, ook ligtelyk aan de overige vereischten van het Reglement op de Admissie der Edelen voldoen konde, wierd hy te raade zyne *Ridderboortigheid*, of regt om onder de Edelen dezer Provincie beschreeven te worden, teffens aan Ridderschap en Steden open te leggen; gelyk hy, ten dien einde verzogt hebbende, om op de pointen van uitschryving tot den Landdag van Maart des voorigen jaars gesteld te moogen worden, op dien Landdag eene Deductie of Vertoog met de noodige bylaagen overgegeeven heeft.

Inmiddels wederom eenige stukken, welke aan zyne zaak nog meerder ligt byzetten, dezelve verder staaven, ja zelfs gantschelyk voldingen, bekoomen hebbende, heeft de Deducent dienstig gevonden zyn vertoog naar de laatst ingekoomene stukken eenigzints te veranderen, en in een nieuwen vorm, hoewel met het voorige hoofdzaake-

lyk

De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

ZWOL. lyk overeenkoomende, te vergieten; en, dewyl het onmoogelyk was, dat zyn vertoog en veelvuldige stukken zo dikwyls konden afgeschreeven worden, als noodig was, om ieder der Heeren Leden van de Hooge Regeering gelegentheid te geeven, om zyne zaak met alle vereischte oplettendheid en naauwkeurigheid te onderzoeken, het geen dan zekerlyk tot zyn groot nadeel strekken moest, heeft hy zig genoodzaakt gevonden, het vertoog met de stukken te laaten drukken en aan ieder Derzelven een exemplaar daar van aan te bieden.

Hy heeft daar in gezogt zyne zaak zo kort en duidelyk, als hem moogelyk was, voor te draagen; en houd zig verzekerd, dat zyne goede zaak, na een ryp en oplettend onderzoek, de goedkeuring van Ridderschap en Steden volkomen zal wegdraagen.

Dit vertoog is verdeeld in vier Hoofddeelen:

In het eerste word de *Adeldom en Riddermaatigheid van het geslagt van* VAN DER WYCK *in de Bisdommen Munster en Osnabrug;*

In het tweede *de wettige geboorte van den Deducent uit dit Riddermaatig geslagt van vader tot zoon;*

In het derde, *dat hy aan alle verdere vereischten van het Reglement op de admissie der Edelen in deze Provincie voldoen kan, beweezen;*

En in het vierde Hoofddeel *lost de Deducent eenige schynzwaarigheden op.*

Eindelyk, om niet duister te zyn, of den leezeren te verveelen, heeft hy alle de aanhaalingen en aantekeningen onder den text gebragt, in diervoegen, dat alles, wat uit de stukken voortvloeit, met cyfferletters, en het overige met *a, b, c.* enz. bygebragt is.

De-

Deductie voor Jan Hendrik van der Wyck, *Heer* Zwol. *van Stoevelaar.*

EERSTE HOOFDDEEL.

De Adeldom en Riddermaatigheid van het geslagt van VAN DER WYCK, *in de Bisdommen van Munster en Osnabrug beweezen.*

§. 1.

Gelyk men in vroege en onbeschaafde tyden zo veele zorgvuldigheid in het schryven der geslagt-naamen niet pleegde, als men thans algemeen gewoon is; en omtrent de meesten, zo niet alle oude geslagten overvloedig zoude kunnen beweezen worden; vind men den naam van dit geslagt ook op veelerleie wyzen gespeld, by voorbeeld: WICH; WICK; A WICK; DE VICO; VAN DER WYCK (*a*); VON DER WYCKE; VON DER WYCK (1) (*b*); VON DER WICK (2); VON WIECK (3); DE WICK (4); A WYCK (5); enz. in de onder

De Hr. v. Stoevelaer beweerd zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

(1) Vid. Hasaeus in brevi Commentatione de vita & gestis *Johannes Wyckii* Reip. Bremensis Syndici & Martyris in Bibliotheca Historico-philologico-theologica Bremensi, §. 2 in de bylaagen onder *A.* 1°.

(2) Byl. onder *E.* 1°.

(3) Byl. onder *D.* 1°. *D.* 2°. *D.* 3°. *D.* 4°.

(4) In de Facti Species doorgaans; dog in het Extract uit het Burgerboek van Munster onder *C.* aldaar pag. 32. word ook VAN DER WICK en VON DER WICK gevonden. Zie de Byl. onder *N.* 2°.

(5) Zie de Deductie van Joh. Schenking part. 2. praef. 18. in de Byl. onder *A.* 2°.

(*a*) Vid. Joh. Henr. Jungii histor. antiq. comit. Benthemiensis part. 2. diplom. 95. pag. 191.

(*b*) Zie het groot wapenboek van Siebmachern, te Nurnberg uitgegeven in 1734. 5 deel, taf. 146.

Zwol. *De Hr.* v. Stoevelaer *beweerd zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.*

der aangehaalde schryveren en stukken verscheidentlyk te leezen: van welke schryfwyzen egter VAN DER WICK of VAN DER WYCK wel het meest gebruikt, en altyd door den Gelderschen en Overysselschen tak van dit geslagt gebezigt is (1).

Zo veel onderscheid koomt in het wapen van dit geslagt niet voor.

Het zelve voert zedert ondenkelyke tyden een *Veld van azur*, of *Hemelsch blaauw*, *waar op een Bourgondisch Kruis van twee zilvere Lelien*, of, om naar de wapen-kunde te spreeken, *van twee zilvere stokken, van boven gelelied, onder gewörteld, en met eenen rooden balk doorsneeden*: boven den helm word het wapen wederom gevonden tusschen twee vleugelen, welke, hoewel verscheidentlyk gecouleurd boven het Munstersche (2) en Osnabrugsche Wapen (3) (*a*); ieder egter in de wapen-kunde bedreeven ligtelyk zal toestaan geen we-

(1) In de Byl. onder *O.* 2°., *M.* 1°., *M.* 2°. & 3°. *R.* 1°., *R.* 2°., *R.* 3°., *R.* 4°., *R.* 5°), *S.* 1°. *S.* 2°., *T.*

(2) Byl. onder *E.* 1°.

(3) Byl. onder *D.* 1°.

(*a*) De Heer J. Schencking beschryft het wapen, dat het is *scutum cum galea aperta, seu cancellata, ita ut in scuto coeruleo sint duo lilia alba, longa, transversa, per quorum medium transit trabs rubra: in galea vero duae alae, in inferiori parte coeruleae, ac dicta duo lilia cum sua trabe transversa rubra continentes: in superiori autem perta dextra ala alba, sinistra vero nigra.* Dat is: „ Een schild met eenen openen of gebroken helm daar „ boven, zo dat op het hemelsch blaauw veld zig twee „ witte, lange, elkanderen snydende lelien vertoonen, „ over welken midden een roode dwarsbalk legt, op den „ helm zyn twee vleugelen, onder hemelsch blaauw, en „ in den regter vleugel boven wit, en in den linker zwart, „ en tusschen zig de beide lelien met den rooden dwarsbalk „ bevattende." Zie Ded. Schencking pag. 43.

wezentlyk verschil te maaken, of van eenig belang te zyn (*a*).

Zwoll. De Hr. v. Stoevelaer beweerd zyn recht tot verschryvingen der Ridderschap.

§. 3.

(*a*) Dit geslagt heeft, volgens het wapen, alle kenmerken van een oud, adelyk, Duitsch geslagt; maar de leere van Hageman de omnig. hom. nobilit. Want, *ten eersten*, zegt hy, dat het den Duitschen Edelman eigen is voor hunnen geslagtnaam te voegen, *von* of *van*; „ *huic scribent Germaniae nobiles hoc speciale, quod nomini suo plerique praemittant praepositionem A*, *ab*, vel *ab*" lib. II. tit. 23. §. 9.

Ten tweeden, leidden zy, gelyk veele Romeinsche Edellieden, hunne geslagtnamen ook af van beesten, boomen, planten, steenen, huizen, steden, dorpen, torsen, bergen, en andere levendige en levenlooze zaaken, welke op het land voorkoomen, ibid. § 7.

De Duitsche Edelen ontleenden, *ten derden*, hunne wapenen van de dapperheid hunner voorouderen, en dezelve droegen daar van ook duidelyke tekenen, als onder andere balken, stokken, kruissen enz. Want dus zingt hy ibid. tit. 25. §. 9. in fine.

Fortia facta patrum, gentis cunabula nostrae,
Haec antiqua notant generosae simbola gentis:
Hinc hastae, trabes, scalae, vexilla, trophaea,
Hinc putei, galeae, romphaea, micantia tela,
Hinc picti clypei signandaque imagine parma,
Hinc thorax, gladii, fustes, cristaeque comantes,
Inter & arma cruces, fidei sacra signa, notantur.

Zo schryft dit geslagt zig ook, *ten eersten*, voor den geslagt naam *von* of *van*, het leyd, *ten tweeden*, volgens overleveringe, den naam af van een slot of huis *Wyck*, het welk aan het zelve toebehoorde, en in Munsterland niet ver van Lunen gelegen heeft. Von Steinen Westph. gesch. 4. d. 24. st. bl. 218. n. 4 en men vind, *ten derden*, veele van die opgegeevene kentekenen in het wapenschild, als een Bourgondisch kruis, twee zilvere stokken en een rooden dwarsbalk.

ZWOL.

§. 3.

De Hr. v. Stoevelaer beweerd zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

Dit geslagt is zeer oud: men leest reeds op den Jaare 1210. van eenen HENDRIK VAN DER WYCK (*a*), en de Heer J. Schencking, die in 1576. zyne Deductie in het ligt gaf., en uit het geslagt van VAN DER WYCK, door zyne grootmoeder van Vaders zyde, MECHTELD VAN DER WYCK, afstamde, leerd ons, dat men toen met oude stukken den bekenden Adeldom van het zelve byna drie honderd jaaren verder in het Munstersche konde aantoonen (1): zo dat dit geslagt dus in het midden of laatst der dertiende Eeuw, op het minst genoomen, al in het Hoogstift Munster, als Adelyk, is bekend geweest.

§. 4.

Het zelve is oorspronkelyk uit het Hoogstift Munster, waar het onder de Erbmang geslagten behoord hebbende (*b*), gedurende eene menigte van jaaren, de aanzienlykste ampten in de Regeeringe dier Stad bekleed heeft (2).

De eerste, van wien in de oude Registers gewaagd

(1) Zie de Extr. uit de Ded. V. Schenking p. 1. p. 83. in de Byl. onder *A.* 2°.

(2) Zie de Extr. uit de Facti species; en aldaar het Extract onder C. uit het Burgerboek, in de Bylag. onder *N.* 2°.

(*a*) Zie Joh. Hobbelings beschreibung des ganzen Stifts Munster, und Joh. von der Berwordt Westphälisches Adeliches Stambuch, uitgegeeven door J. D. von Steinen pag. 512.

(*b*) Ibid. part. 1. præf. 21. „ *prædesignatæ autem familiæ sunt istæ*," zegt hy, *Schencking*, „ *Buck*, WICK, „ *Bisschoping*, *Warendorp*, *Clevern*, *Droste*, *Tinnen*, „ *Kerkering*, *Stevening*, *Drolshagen*, *Travelman*, *Grael*, „ *Tilbeck*."

waagd word, en Burgemeester van Munster was, is COENRAAD VAN DER WYCK: want hy was in 1356. aldaar oud Burgemeester, en moet alzoo by zeker gevolg voor dien tyd Burgemeester geweest zyn (1).

Zwoll.

De Hr. v. Stoevelaer beweerd zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

§. 5.

Deze Erbmannen waren Edelen: want, schoon by de aanstelling van den Heere J. Schencking even gewaagt tot Canunnik van de Dom-Kerk te Munster, door Paus Paulus de IV., den Erbmannen door het Dom-Capittel in den jaare 1557. den Adeldom betwist is, zyn deze Erbmans geslagten egter, na verscheide in hun voordeel erhoudene vonnisse, zo by de Rota Romana, als het Duitsche Ryks-Kamer-Gerigt, laatstelyk by eene Keizerlyke uitspraake te Regensburg, op den 19 Dec. 1709., dus na eene kostbaare procedure, waar door veele van die geslagten verarmd zyn, na een verloop van 152 jaaren, zo in petitorio, als in possessorio, in hunnen alouden Adeldom bevestigt, en alle Erbmans geslagten, en hunne wettige afstammelingen voor regte Ridderboortige luiden, als andere des Hoogstifts Munster Riddermaatige, van Adel, verklaard geworden (2).

Waar door dan ook het geslagt van VAN DER WYCK, als een der Erbmans geslagten, had het ooit eenigen inbreuk in zyne oude voorregten geleeden, in dezelve hersteld en bevestigd is: als meede blykt uit de verklaaring van het Dom-Capittel van Munster, hier agter (3).

§. 6.

(1) Zie de Extr. uit de Facti species, en daar het Extract onder C. uit het Burgerboek, in den beginne, in de Byl. onder *N.* 2°.

(2) Zie de sententie van Regensburg in de Byl. onder *B.*

(3) Zie de Byl. onder *E.* 1°.

ZWOL.

§. 6.

De Hr. v. Stoevelaer beweerd zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

Egter is nog dit geslagt, nog dat van *Drolshagen*, geduurende die procedure, gelyk wel de andere Erbmans geslagten, gemoeit geworden: dewyl het, hangende dat proces, door het Dom-Capittel meermaalen in hunne openbaare stukken en handelingen voor Adelyke en Ridderboortig erkend is (1): 't welk nader bekragtigd word, door dien men vind, dat FRANCISCUS VAN DER WYCK, onder de Edelen van Boekholt beschreeven, in 1561. tot Drost van Boekholt verheeven is, in eenen tyd NB. dat die twist op het hevigste blaakte (2).

§. 7.

Dus heeft het zelve in 't Hoogstift Munster onder den Ridderstand behoord: gelyk alzo, onder anderen lang voor gemeld proces, HENDRIK VAN DER WYCK (3), ook Heer van Neuhaus in het Osnabrugsche; en hangende het zelve, FRANCISCUS VAN DER WYCK, onder de Edelen en Ridders van dat Hoogstift, beschreeven zyn (4).

§. 8.

Dit geslagt is ook in het Bisdom Osnabrug uitgebreid geweest, en heeft aldaar het Riddergoed *Neuhaus*, in het ampt Reckenberg by Wiedenbrugge gelegen, in eigendom bezeten; van welk Ade-

(1) Zie d'Extr. uit de Facti species, byzonder p. 27 en 30. in de Byl. onder *N*. 2°.
(2) Aldaar pag. 60.
(3) Zie d'Extr uit de Ded. v. Schencking p. 1. pag. 96. onder *A*. 2°.
(4) Zie d'Extr. uit de Facti species pag. 40 en 60.

Adelyk goed het zelve altyd onder de Ridders van dat Bisdom beschreeven is; als een duidelykften blykt uit de verklaaring van de Landraaden en Ridderschap van Osnabrug, luidende: „ dat de „ voorige bezitteren van dit Riddergoed Neuhaus „ met naame VON WIECK, nevens andere A„ delyke en Ridderboortige, op de algemeene „ Landdaagen aldaar verschreeven en tot hunne „ Adelyke Vergaderingen toegelaaten zyn; dat „ zy dat geslagt voor een oud, goed, Adelyk, „ Stift en Tournier bekwaam (*a*), geslagt ge„ houden hebben, en ook geene zwaarigheid maa„ ken, die geene, welke uit dit geslagt regtmaa„ tig afstammen, als Ridderboortige, aan te nee„ men, en het wapen daar van," zo als boven die verklaaringe, afgeschildert is, „ als een goed A„ de-

Zwol.

De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

(*a*) Keizer Hendrik de Vogelaar heeft deze Ridderspeelen ingesteld, en voor dezelve eene wet van twaalf artykelen gemaakt, zie Munsterus Libr. 3. Cosmograph. en Matth. Stephan. d. nobilit. c. 4. §. 22. Volgens den twaalfden artykel van die wet wierd niemand tot die speelen toegelaaten, zo hy niet uit Edele ouderen gebooren was, en zynen Adeldom door vier groot ouderen bewyzen kon. Munster. ibid. Freyerabends Thurnierbuch fol. 15. & Jurisprudent. Heroic. five Comment. ad edict. Alberti & Isabellæ emulg. 14 Dec. 1616. in auctuario ad art. 3. n. 5. Waarom ook de Herauten welke de naamen en wapens van de aanzienlykste Edelen huizen uit alle Gewesten in hun Wapenboek hadden, niemand die Ridderspeelen lieten bywoonen, dan wiens naam en wapen zy op hunne regifters vonden, en die wierd dan erkend voor een oud goed Edelman, *Gentilhomme de nom & d'armes:* aldaar Art. 13. §. 5. zo dat zeer kragtig de Adelyke geboorte van iemand beweezen word door aan te toonen, dat zyne voorouders by de Tournooy en andere Ridderspeelen toegelaaten zyn. Matth. Stephan. l. c. cap. 8. §. 15. ad fin. Leiser. in medit. ad ff. vol. 10. spec. 664. §. 18.

ZWOL. „ delyk wapen op te zweeren (1);" en nader bekragtigt door derzelver Acte van opzweeringe op den 3 Dec. 1773. afgegeeven (2).

De Hr. v. Stoevelaer beweerd zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

Zoo is ook HENDRIK VAN DER WYCK, Heer van Neuhaus en grootvaders over-grootvader van den Deducent altyd onder de Edelen van Osnabrug beschreeven geweest, als in de jaaren 1555 en 1556. (3), en verscheen in de jaaren 1560, 1564 en 1567. in die hoedanigheid op de Landdagen van het Hoog Stift: gelyk uit de verklaaring van de Landraaden en Ridderschap van Osnabrug te zien is (4).

Na zyn overlyden is deszelfs nageslagt by aanhoudentheid aldaar als Riddermaatig erkend (5): want zo is laatstelyk zyn kleinzoons kleinzoon JOHAN ANASTASIUS VAN DER WYCK, Heer van Neuhaus, welke in 1730. overleed, en in wien de oudste, of Osnabrugsche tak van dit geslagt uitstief, tot de Landdagen van dat Hoog Stift beroepen en verschreeven (6).

§. 9.

Daar en boven heeft het zelve in het Bisdom Munster de aanzienlykste, Adelyke, *Geestelyke* en *Wereldlyke*, eerampten bekleed: zo was, onder anderen, in oude tyden, JAN VAN DER WYCK, Canunnik (*a*) in de Dom-Kerk te Munster (7), en

(1) Zie Byl. onder *D*. 1°. vergeleeken met *D*. 2°. en *D*. 3°.
(2) Zie Byl. onder *D*. 4°.
(3) Zie de Extr. uit de Ded. van Schencking pag. 2. pag. 137 en 138. onder *A*. 2°.
(4) Zie Byl onder *U*. 2°.
(5) Zie Byl. onder *D*.
(6) Zie Byl. onder *C* en *D*. 2°.
(7) Zie de Extr. uit de Ded. van Schenking p. 1. pag. 83. onder *A*. 2°.

(*a*) Ten opzigte van deze Geestlyke waardigheid is het ze-

en meergemelde FRANCISCUS VAN DER WYCK in 1561. Drost van Boekholt (1) (*a*). Zwol.

De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

§. 10.

Dit geslagt heeft ook veele Adelyke of Riddergoederen bezeten, als *Neubaus* in het Osnabrugsche; *Arnborst* (*b*), *Vebave*, *Russchaus*, *Borcberdinkbof*, &c. in het Munstersche.

§. 11.

Het zelve heeft zig meede aan veele Adelyke geslagten vermaagschapt, als aan dat van POPPINGHAUS (*c*); zo was ANNA VAN DER WYK in 1575. gehuwd aan JASPAR, *Heer tot* HORST (*d*); eene andere Freien VAN DER WYCK aan FREDRIK VAN DOLBERG (*e*); een Jr. VAN DER WYCK getrouwd met SIBILLA VAN PALLANDT (*f*); en BEREND VAN

zeker dat daar toe niemand dan een goed oud Edelman, en die ten minsten van vaders en moeders zyde uit vier Ridderboortige voorouderen gesprooten is, bevorderd kan worden. Zie Hageman de Omnig. hom. nobilit. l. 1. tit. 17. §. 7. adde §. 12. Knipschild de fideic. fam. nob. c. 7. §. 57.

(1) Zie de Extr. uit de Facti species pag. 60. onder *N*. 2°.

(*a*) Dat de Drostampten in Munsterland niet dan door Edelen bekleed worden, is overbekend en heeft geen bewys nodig: die ampten worden in de Facti species pag. 60. „ *Officia* in dioecesi Monasteriensi *omnium nobilissima*" genoemt. Zie onder *N*. 2°. in de Byl.

(*b*) Von Steinen Westph. gesch. 3. d. 18 st. p. 858.

(*c*) Dezelve 2. d. 10 st. p. 381.

(*d*) Dezelve 2. d. 12 st. p. 693.

(*e*) Dezelve 2. d. 12 st. p. 875.

(*f*) Dezelve 2. d. 13 st. p. 1259.

Zwol. VAN DER WYCK, *tot Arnborst*, aan ANNA VAN WESTHOVEN (*a*); om van geene anderen te spreeken, waar van zommigen onder nog zullen voorkoomen.

De Hr. v. Stoevelaer bewaerd zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

§. 12.

Eindelyk is het zelve mede in Overyssel en Gelderland als Adelyk bekend, en onder de Adelyke Quartieren opgeteld geweest: zo als het dus onder de Quartieren van de geslagten van *Coeverden* en *Hetterschey* in de Kerk te Goor gevonden word, waar van de aftekening hier agter (1); koomende het wapen van dit geslagt aldaar voor onder de Quartieren der vrouwelyke linie, en NB. benevens de wapens der Erbmans geslagten van *Schenckinb*, *Bisschoping*, *Buck* en *Kerkering*.

Ook word het gezien in het gequarteleerde wapen van *G. G. Tengnagel*, waar het met dat van *Droste* en *Bisschoping* NB. twee Erbmans geslagten, ervindlyk en hier agter afgetekend is (2).

En ten laatsten blykt het uit het cachét van den over-grootvader van den ouden Heer Baron *G. G. Tengnagel ten Bonkenhave*, door dien Heer onder deszelfs afgegeeven verklaaring gedrukt, alwaar het wederom met de wapens van *Droste* en *Bisschoping* voorkoomt (3).

(1) Zie Byl. onder *L*.
(2) Zie Byl. onder *I*.
(3) Zie Byl. onder *N*. 1[a].

(*a*) Von Steinen Westph. gesch. 3. d. 18. st. p. 858.

TWEE-

TWEEDE HOOFDDEEL.

Zwol.

De wettige geboorte van den Deducent uit dit Riddermaatig geslagt van vader tot zoon uitvoerig aangetoond.

§. 1.

Om tot het tweede Lid van dit vertoog over te gaan, zal men met des Deducents over-grootvaders grootvader beginnen, en zyne wettige afkomst van denzelven zo kort als mogelyk is; egter klaar en duidelyk voorstellen en bewyzen.

De Hr. v. Stoevelaer *beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.*

§. 2.

HENDRIK VAN DER WYCK (1) was een der Erbmannen van de Stad Munster, en aldaar nevens andere Erbmannen onder den Ridderstand ver-

(1) Hy word in het Hoogduitsch HEINRICH VON DER WICK of VON DER WYCK, zie bylag. onder *P. O.* 2°. en *U.* 2°. en in het Latyn HENRICUS A WICK of A WYCK genoemd, zie Extr. uit den Deductie van Schencking p. 1. pag. 96. en p. 2. pag. 138. præf. 18. in de byl. onder *A.* 2°. daar in tegendeel zyns kleinzoons kleinzoon JOHAN ANASTSASIUS, in den Verschryvings-brief van den Bisschop van Osnabrug onder C. 2. VON DER WIECK geheeten word; zyne nagelaatene Vrouwe Douariére zig *Verwittibte* VON WYCK, *gebohrne* VON OER, schryft, zie onder *Q.*; en de Landraaden en Ridderschap van Osnabrug den Osnabrugschen tak van dit geslagt voor 't overige altyd VON WIECK noemen in de bylaagen onder *D.* 1°. *D.* 2°. *D.* 3°. en *D.* 4°. terwyl zyn zoon HERMAN VAN DER WYCK, welke van daar herwaards gekoomen is, zig VAN DER WICK of VAN DER WYCK schreef, zie onder *M.* 1°. *M.* 2°. & *M.* 3°.

ZWOL. verschreeven, wanneer hy geduurende den oorlog der Wederdooperen en belegering van Munster in den Jaare 1534. met de andere Erbmannen die Stad verliet, en zig naar elders met de woon begaf: dit leert ons de Heer J. Schencking, zeggende: „ dat ten tyde van *Franciscus*, Bisschop van „ Munster en Osnabrug, Bestierder van Minden „ en Graaf van Waldeck, en de belegeringe van „ Munster in 1534. en wyders tot het begin der „ proceduure toe, deze Erbmannen van den Bis„ schop van Munster en alle Staaten van dat Hoog„ stift, als Riddermaatigen, dikwyls verschree„ ven zyn: — dat zy, toen Munster belegerd „ wierd, en alle Erbmannen van daar geweeken „ waren, door brieven van den Bisschop van „ Munster, van welke men zommige by de Ro„ ta Romana vertoond heeft, allen byzonder tot „ de Landdags vergaderingen beroepen zyn, ge„ lyk ook HENDRIK VAN DER WYCK en „ Jahannes van der Tinnen, waar van in de 18 en „ 19. onderstellinge van het tweede deel, die ze„ kerlyk naar elders verhuisden, altyd byzonder „ tot de Landdaagen beschreeven zyn (1)."

De Hr. v. Stoevelaer beweerd zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

§. 3.

Deze verhuizing was buiten twyffel niet verder dan naar het nabuurig Bisdom Osnabrug, waar deze HENDRIK VAN DER WYCK ook onder den Ridderstand behoorde, gelyk blykt uit de beschryvings brieven van den Bisschop van Osnabrug, door Schencking op de door hem in de voorige §. aangehaalde plaats bygebragt. als hy zegt: „ dat uit de Erbmans HENDRIK VAN DER „ WYCK in het byzonder tot de Landdagen „ van het Bisdom Osnabrug door den Bisschop „ zelfs;

(1) Zie de Extr. uit de Deductie van Schencking p. 1. pag. 96. in de byl. onder *A*. 2°.

„ zelfs; egter zonder aanſchryvings brieven van
„ het Capittel of den Raad, waar van het pro-
„ ces geblyke, met deze woorden beſchreeven
„ zy."

Zwol. De Hr. v. Stoevelaer beweerd zyn recht tot verſchryvinge in de Ridderſchap.

„ Edele, Lieve, Getrouwe!"

„ Nademaal zommige zaaken dus voorgekoo-
„ men zyn, dat de onvermydelyke noodzaakelyk-
„ heid vereiſche, dat daar over met uwe, der
„ Ridderſchap en gemeene Landſchaps bewilli-
„ ging gehandeld worde, verzoeken wy, dat gy
„ by ons, de andere Ridders, en de Landſchap
„ zonder twyffel, of eenig ander belet verſchynt,
„ en ons in voorvallende zaaken, welke het Bis-
„ dom meeſt raaken, raaden wilt &c. gegeeven
„ den 8 December 1555.

„ En in den jaare 1556."

„ Edele, Lieve, Getrouwe!"

„ Wy hebben u genaadig willen te kennen gee-
„ ven, dat thans onverwagt zekere zaaken, en wig-
„ tige onderhandelingen voorgekoomen zyn van
„ dien aart, dat de onvermydelyke noodzaakelyk-
„ heid vereiſche, dat daar in naar uwen, des
„ Ridderſtands, en Landſchaps goeden raade be-
„ ſlooten worde, &c. weshalven onze genaadige
„ begeerte is, &c. dat gy by ons, ons Dom-Ca-
„ pittel, de andere Ridderen ende Landſchap zon-
„ der fout verſchynt, &c. en met uwen raad die-
„ nen wilt, &c.

„ En in veele andere brieven in het zelve pro-
„ ces, welke egter alle niet geheel eensluidende
„ zyn (1)."

§. 4.

(1) Zie de Extracten uit de Deductie van Schencking p. 2. pag. 137. en 138., vergeleeken met p. 1. pag. 96. zo aangehaald, in de bylaagen onder *A.* 2°. te vinden.

Zwoll.

§. 4.

De Hr. v. Stoet-velaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

Hier bezat hy het Adelyk Riddergoed *Neuhaus*, of *Neuenhaus*, in het ampt Reckenberg en Wiedenbrugge gelegen (1), en verscheen wegens het zelve ten Landdage (2), zo als by de Landdags vergaderingen, als Riddermaatig, ook in de jaaren 1560, 1564 en 1567. bygewoond heeft; volgens de verklaaring van de Landraaden en Ridderschap van Osnabrug, hoofdzaakelyk behelzende: „ dat „ wylen HENDRIK VAN DER WYCK, Heer „ van Neuhaus, in het ampt Reckenberg Erfge- „ zeeten, op Land-Vorstelyk aanschryven op de „ algemeene Landdagen in de jaaren 1560, 1564 „ en 1567. verscheenen is (3)."

§. 5.

Hy was gehuwt met MARGARETHA VAN CAPPEL, blykelyk uit het doop-attest van hun' zoon, waar van in de volgende §.; overleed den 13 May 1586. en wierd begraaven op den Kerkhof van St. Vit, by Wiedenbrugge, in het ampt Reckenberg, waar nog deszelfs grafschrift voor handen is (4).

§. 6.

Uit dit huwelyk (5) wierd onder anderen HERMAN

(1) Zie bylaag. onder *U.* 2°. vergeleeken met *D.* 1°. en *P.*

(2) Zie bylaag. onder *U.*°. vergeleeken met *D.* 1°.

(3) In de byl. onder *U.* 2°.

(4) In de byl. onder *P.*

(5) Dat HERMAN VAN DER WYCH de zoon is geweest van HENDRIK VAN DER WYCK van Neuhaus word beweezen zo door het doop-, als trouw-Extract uit het Kerkenboek van St. Vit, en dus door deze twee egte stukken, in welker eerste daar en boven nog

MAR-

MAN VAN DER WYCK des Deducents groot vaders grootvader op den 14 Febr. 1563. gebooren, en den 17 Febr. daar aan volgende, ten overstaan van *Herman van Oer* en *Berend van Cappel*, gedoopt; volgens het Extract uit het Kerkenboek van St. Vit, by Wiedenbrugge, van dezen inhoud zynde; „ dat op den 14 Febr. 1563. Joncker
„ HENRIK VAN DER WYCK, en zyne ehe-
„ vrouwe MARGARETHA VAN CAPPEL een
„ zoon gebooren is, wien op den 17 Febr. daar
„ aan volgende by den H. doop de naam van
„ *Herman* gegeven wierd, en dat *Herman van Oer*
„ en *Berend van Cappel*, als gevaders, daar over
„ stonden (1)."

Zwol. *De Hr. v. Snoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.*

§. 7.

Deze HERMAN VAN DER WYCK trad vervolgens op den 27 Febr. 1614. in den egt op den huize Neuhaus met ANNA VAN RABEN, dogter van Joncker *Reinhard van Raben*, waar by getuigen waren *Maurits van Amelunxen* en *Caspar van Oer*, wederom naar luid van het even aangehaalde Extract uit het Kerkenboek van St. Vit, behelzende: „ dat op den 27 Febr. 1614. op den
„ Huize Neuhaus in het huwelyk zyn vereenigt
„ geworden Joncker HERMAN VAN DER
„ WYCK, egte zoon van Joncker HENRIK
„ VAN DER WYCK, met Jonkvrouwe ANNA
„ VAN RABEN, egte dogter van Jr. *Reinhard*
„ *van Raben*, waar by als getuigen waren *Mau-*
„ *rits van Amelunxen* en *Caspar van Oer*, nevens
„ anderen uit de verwandschap (2)."

§. 8.

MARGARETHA VAN CAPPEL, HERMANS moeder, en gemalin van HENDRIK, duidelyk genoemd word. Zie byl. onder O. 2°.

(1) Zie byl. onder *O.* 2°.
(2) In de byl. onder *O.* 2°.

Zwol.

§. 8.

De Hr. v. Stoeveleer beweerd zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

Welk Extract, schoon het oorspronkelyke Kerkenboek, naderhand verlooren is, volgens de getuigenis van den tegenwoordige Pastoor van St. Vit Joannes Tecklenborg (1), volkoomen geloof verdient,

1. Om dat het *alle kentekenen*, die de *regten* in een *wettig stuk* vereischen, heeft en *bezit* (*a*), en het zelve met *alle moogelyke netheid* uit het Kerkenboek getrokken is: want men vind

a. den *naam* van *beide ouderen* in het doop-attest, en der *vaderen* der *jong-getrouwden* in het trouw-attest;

b. den *juisten tyd*, *wanneer* het voorviel, als *jaar*, *maand* en *dag*;

c. de *plaats*, *waar* het geschiedde, als, in het trouw-attest, op het Huis Neuhaus;

d. de *getuigen*, *die* by beide gelegendheden *daar over* stonden en van de *verwandschap* waren;

e. zelfs worden de *Pastoren* genoemd, met *wier handen* het *oorspronkelyke* geschreeven was;

f. en

(1) In de byl. onder *O.* 4*.

(*a*) De vereischten in een publycq instrument zyn, dat daar in bepaald worde de tyd wanneer, de naam en hoedanigheid van die geenen, om welken het zelve ingesteld word, nevens die der tegenwoordig zynde getuigen, en dat het door een' publycquen persoon geschreeven en ondertekend worde. Vromans in tract. de for. comp. libr. 3. c. 19. n. 6. Holl Consult. p. 3. vol. 2. cons. 228. in princ. pag. 649. en word zo een stuk altyd gereekend de vereischte requisiten te hebben, tot dat het tegendeel word aangetoond. De plaats, waar het instrument opgeregt is, koomt ook altoos in aanmerking, om dat het genoeg is, dat daar in alle die vereischten in agt genoomen zyn, welken de wetten van die plaats eischen. Voet ad tit. ff. de fid. instrum. n. 3.

f. en ten laatste bekragtigde Godfridt Nierman, *Pastor* van St. Vit, het zelve *sub fide sacerdotali* en met *zyne ondertekening* (1): **Zwol.**

2. om dat het uit de series Pastorum van den Heere Canunnik Harssewinckel blykt, dat de *Pastoren, welke* volgens de verklaaringe van Pastor Godfridt Nierman het *oorspronkelyke geschreeven* hadden, ook *juist* op *dien zelfden* tyd geleefd, en te St. Vit gestaan hebben (2): *De Hr. v. Stoevelaer beweerd zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.*

3. om dat dit Extract onder de *oude papieren* van den oudsten tak van dit geslagt op *Neuhaus* gevonden is; naar de verklaaring van de oude Vrouwe Douarière VAN DER WYCK, geb. VAN OER, welke dat goed nog in tugt bezit (3):

4. en om dat het zelve ten overvloede *naauwkeurig* tegen de *band* van Pastor Nierman, zo voor handen is een oud aantekenings-boek tot dien oudsten tak behoorende, en onder den Deducent thans berustende, *nagezien* zynde door de Rigteren Muiderman en Cramer, daar uit gebleeken is, dat die handen *dezelfde* zyn: zie in de bylaagen dier beider verklaaringen (4):

Dit Extract dan, allezints een echt stuk, levert, nu het daar en boven, hoewel overtollig, nog op vierderleie wyzen gestaafd is, een aller volmaakst bewys uit (*a*).

§. 9.

(1) In de byl. onder *O.* 2°.
(2) In de byl. onder *O.* 3°.
(3) In de byl. onder *O.* 1°. gevoegd met *Q.*
(4) In de byl. onder *O.* 5°. en *O.* 6°.

(*a*) Dat doop- en trouwboeken in regten een voldoend bewys uitleveren, kan men zien by Klipschild de fideic. fam. nob. c. 14. n. 11. Carpz. jurisp. Eccl. l. 2 tit. 20. def. 314. n. 2 & 3. & DD. ibid. citt. en dat Extracten uit diergelyke boeken, door den perzoon, onder wien dezelve berusten, gelyk hier G. Nierman, Pastor van St. Vit, ei-

Zwols.

De Hr. v. Stoevelaer beweerd zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

§. 9.

HERMAN VAN DER WYCK hielt zig, na het voltrekken van zyn huwelyk met ANNA VAN RABEN, niet lang op Neuhaus, in het Bisdom Osnabrug op; want het is zeker, dat zy al in het laatst des jaars 1616, te Nede, in Gelderland, onder de Heerlykheid Borculo, woonagtig waren (1).

§. 10.

De rede van dit hun vertrek of liever vlugt, en van het verlaaten van hun vaderland, vrienden en goederen, word ons door de oude Vrouwe Douariére VAN DER WYCK, geb. VAN OER, klaar aangeweezen, wanneer zy verklaard: „ dat wylen haar gemaal JOHANNES ANASTASIUS VAN DER WYCK, tot Neuhaus (*a*), waar mede zy in 1726. gehuwd; dog „ welke, zonder kinderen na te laaten, in 1730. „ overleeden was, dikwyl aan haar verhaald had, „ van zynen vader CONRAD LUCAS VAN „ DER WYCK (*b*), in 1707. gestorven, en de„ze wederom van zynen grootvader ENGEL„ BERT

eigenhandig geschreeven, ondertekend, en geauthentizeerd, in regten volkoomen geloof verdienen, wanneer de origineele boeken en prothocollen door brand, of op andere wyzen, verlooren zyn; leert ons Voet ad tit. ff. de fid. instrum. n. 7. & D D. ibid. citt.

(*a*) JOHAN ANASTASIUS VAN DER WYCK trad eerst in den egt met JOHANNA CATHARINA WILHELINA BORNEN, *zu Borge*; en naderhand met MARIA CLARA VAN OER, *zu Northeek*, nog in leeven: zyn dood viel voor op den 21 Juny 1730.

(*b*) Gebooren den 20 Sept. 1624. trouwde met CATHAR. GEERT. SOPH. VAN KERSSENBROK, *zu Brincke*, en stierf den 16 Sept. 1707.

(1) In de byl. onder *M.* 1°.

„ BERT VAN DER WYCK (*a*), in 1653. uit
„ het leeven gescheiden, gehoord te hebben, dat,
„ in het begin der XVIIde eeuw, en om den tyd
„ van den aanvang des dertig jaarigen oorlogs,
„ twee Ridderboortige, op het goed Neuhaus ge-
„ boorene, Adelyke zoonen, wier doopnaamen
„ zy thans niet weet, om het aanneemen van het
„ Protestantsch geloof, dat toen ter tyd in het
„ ampt Reckenberg gehaat en vervolgd wierd, zig
„ van hunne gemelde Adelyke geboorteplaats en
„ naar vreemde Landen begeeven hadden, zon-
„ der dat ooit van de plaats van hun verblyf na-
„ rigt ingekoomen was, of gezeide wylen haar ge-
„ maal, zyn vader of grootvader daar van eenige
„ kennis bekoomen hadden; dat hy, alzo geene
„ kinderen naliet, zig meermaalen daar over be-
„ klaagd, en gezegd had, dat wanneer hy wist,
„ waar voorgedagte twee van zyn geslagt en naam
„ zig heen gewend hadden, en ergens nakoome-
„ lingen van hun zyn mogten, hy in het maaken
„ van zynen uitersten wil, en verdeelen zyner goe-
„ deren hun gedenken zoude (1)."

Zwol. *De Hr.* v. Stoevelaer *beweerd zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.*

§. 11.

Van deze hunne vlugt is ook altyd in dezen tak van het geslagt door overlevering de geheugenis bewaard, en word bevestigd door den zoberen staat, waar in zy zig te Nede geneerd hebben.

§. 12.

(1) Zie byl. onder *Q*,

(*a*) Hy was de kleinzoon van HENDRIK VAN DER WYCK tot Neuhaus boven gewaagd, en zoon van HENDRIK VAN DER WYCK, tot Neuhaus, broeder van HERMAN, geb. den 27 Dec. 1561. en van MARIA VAN AMELUNXEN: zyn Vader HENRRIK overleedt in 1601. Hy zelfs was gebooren in 1593., had in huwelyk CLARA VAN NEHEM, *au Rhur*, en stierf den 16 Sept. 1653.

ZWOL.

§. 12.

De Hr. v. Stocvelaer beweerd zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

HERMAN VAN DER WYCK koomt reeds in het laatst des jaars 1616. by den doop van zynen zoon, te gelyk met zyne huisvrouwe ANNA VAN RABEN, of, naar den Gelderschen spreektrant, ANNEKEN RABEN (1) te Nede, volgens de Kerkenboeken van die plaats, voor (2).

Dit Dorp, in de Heerlykheid Borculo, Provincie Gelderland, gelegen, wierd door hun naar alle waarschynlykheid boven zo veele andere plaatzen ter wooninge verkooren, om dat in dien oord en nabyheid zeer veele van zyne vrienden en verwanten reeds voor hun zig neêrgezet hadden, als nader op §. 16. onder zal getoond worden. Hier was hy toen al Voogd geworden, gelyk hy met dien tytel op de aangehaalde plaats in de Kerkboeken van Nede genoemd word. Dit ampt schynt hem gegeven te zyn door den Graaf van Bronkhorst, welke in het begin van dit jaar in het bezit der Heerlykheid Borculo geraakte (a), en kennis van zyne ongelukken moet gedraagen hebben, alzo hy anders wel iemand uit de inboorlingen van zyne Heerlykheid; waar op hy dog de meeste betrekking had, voor een' onbekenden vreemdeling, onlangs daar aangekoomen, zoude voorgetrokken hebben.

§. 13.

Die bediening was toen veel beter en aanzienlyker dan zy nu is, en welke zig geen Edelman in

(1) Zie byl. onder *M.* 1°. op het jaar 1616, en vervolgens, vergeleeken met het Ledematen- en Communicanten-boek van Nede, mede onder *M.* 1°.

(2) Onder *M.* 1°. op het jaar 1616.

(a) Zie Vaderlandsche Historie X. deel 37. boek, op het jaar 1616.

in dien tyd behoefde te schaamen, alzo BERNHARD VAN DER WYCK, Voogd van Eybergen zynde, met Fr. ANNA SOPHIA VAN BRONKHORST, in het huwelyk trad (1), en onze HERMAN VAN DER WYCK, na doode van zyne eerste vrouwe, in die hoedanigheid zelfs nog twee Adelyke Freulens agter een ten huwelyk vraagen en bekoomen kon.

Zwoll.
De Hr. v. Stoevelaer *beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.*

§. 14.

Want ANNA VAN RABEN tusschen het jaar 1631. en 1633. (2) overleeden zynde, hertrouwde HERMAN VAN DER WYCK in den jaare 1633. aan Fr. GEERTRUID of GEERTJE VAN HAL (3), en, na het afsterven van deze in 1640 (4), trouwde hy voor de derdemaal in den jaare 1641. aan Fr. GEERTRUDIS VAN BEVERVOERDE (5); beide van goeden en bekenden Adelyken geslagte (*a*); dog by welke twee laatste vrouwen hy geene kinderen verwekt heeft.

§. 15.

Hoewel alles, wat hier boven van HERMAN VAN

(1) Zie byl. onder *H.* en *M.* 1°. Deze A. S. VAN BRONKHORST was van het oude, Adelyke, geslagt der Bronkhorsten, gelyk haar naam en wapen, onder *H.* te zien, ten klaarsten aantoont.

(2) Zie het doopregister op 1631. vergeleeken met het het register der eheluiden en ondertrouwden op 1633, in de byl. onder *M.* 1°.

(3) Op de laatst aangehaalde plaats.

(4) Zie byl. onder *M.* 3°.

(5) Zie het register der eheluiden en ondertrouwden in het jaar 1641. onder *M.* 1°.

(*a*) Von Steinen Westph. gesch. 1. d. 2. st. bl. 708. en 780. en 2. d. 21. st. bl. 858. en 916.

Zwol. *De Hr. v. Stoe-velaer beweert geen recht tot verschryvinge in de Ridderschap.*

VAN DER WYCK en ANNA VAN RABEN gezegd wierd, volkoomen beweezen is; zal het egter, eer men hier van afstapt, niet ondienstig zyn dit, ten overvloede, met de volgende redenen en bewyzen nader te staaven, en kortelyk aan te toonen, dat het waaragtig is, dat HERMAN VAN DER WYCK uit het Adelyk Erbmans VAN DER WYCKS geslagt gesprooten en de zoon geweest is van HENDRIK VAN DER WYCK, Heer van Neuhaus, en MARGARETHA VAN CAPPEL, die, op Neuhaus met ANNA VAN RABEN getrouwd zynde, zig naderhand met dezelve te Nede nedergezet heeft.

Eerst in het *algemeen*, dat hy van het Adelyke Munstersche Erbmans geslagt gesprooten is; en *ten tweeden* in 't *byzonder*, dat HERMAN VAN DER WYCK en ANNA VAN RABEN, die te Nede gewoond hebben, geene andere kunnen geweest zyn, dan die in het Extract uit het kerkenboek van St. Vit onder die zelfde naamen voorkoomen.

§. 16.

I. In het *algemeen* dan *voerde* hy.

a. *onbesprierd* den *naam* en *wapen* van dit Erbmans Adelyk geslagt (1).

b. en

(1) Zo vind men hem in de Nedesche kerkboeken genoemd VON DER WICK, VAN DER WICK, en VAN DER WYCK, zie byv. onder *M.* 1°. Om den rand van den vyzel leest men VAN DER WYCK, zie *M.* 2°. en VAN DER WICK op den zark in de Kerk van Nede, zie *M* 3°.

Zyn wapen, gelyk het op den vyzel, onder *M.* 2°. gegoaten is, koomt juist over een met het wapen, 't welk boven de verklaaring van het Dom-Capitel van Munster geschildert is, onder *E.* 1°., met het wapen voor in de Deductie van den Heere Schenking onder *A.* 2°. eenvoudelyk, en met het wapen van dit geslagt, 't welk afgeteekend is

Zwoll. *De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.*

b. en zulks onder het *oog* en in de *nabyheid* van Jr. *Otto G. G. Tengnagel*, die door zyne moeder WENDELA VAN DER WYCK, (dogter van FRANCISCUS VAN DER WYCK, Drost van Boekholt en eene Fr. TENGNAGEL (1)) welke gehuwd was geweest aan Jr. JOHAN G. G TENGNAGEL (2), te Deventer in den jaare 1602. overleed, en in de Broederen kerk aldaar begraaven wierd (3), uit dat Erbmans geslagt afstamde, en op het Huis den Camp, by Nede, 't geen hem toebehoorde, woonde:

c. bewyzen de *getuigen over den doop* van zyne kinderen duidelyk zyne geboorte uit dat Adelyk geslagt, alzo daar by niet alleen tegenwoordig waren zyne *nabestaande en verwanten*,

is onder de Westphaalsche Edele geslagten in het groot wapenboek van Siebmachern 5. deel, taf. 146.; daar het geen op den grafsteen te Nede uitgehouwen is, onder *M.* 3°., volkomen gelyk is aan dat van WENDELA VAN DER WYCK, gehuwd aan Jr. JOH. G. G. TENGNAGEL, zie byl. onder F. G. I., aan dat van BERNH. VAN DER WYCK, Voogd van Eybergen, onder *H.*, aan het wapen, 't welk onder de quartieren van 't geslagt der *Coevordens* in de Kerk te Goor hangt, onder *L.*, en aan de wapenen, welke men boven de verklaringen van de Landraaden en Ridderschap van Osnabrug afgetekend ziet, onder D. 1°, en 3°. en de acte van opzweering, onder *D.* 4°.: en alzo hy, byna op den zelfden tyd, deze verschillende wapens liet gieten en uithouwen, toont dit te gelyk, dat men toen op verre na zo kies op dat stuk niet was, als nu

(1) Als blykt uit de geslagt-registers der Adelyke geslagten van *G. G. Tengnagel* en *Oldeniel*, onder dezelven berustende. FRANCISCUS VAN DER WICK was Erbman van Munster en Drost van Boekholt, zie Extr. uit de Facti Species p. 60. in de byl. onder *N.* 2°. en boven 1. hoofddeel. §. 6, 7. en 9.

(2) Zie byl. onder *N.* 1°.

(3) Zie byl. onder *F.*

ZWOL.

De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

ten, maar ook de *aanzienlykste Edelen* van dien oord, alles volgens eene gewoonte in dien tyd onder de Edelen zo hier, als in Osnabrug, gebruikelyk (1) (*a*):

1. Dus stond uit de *nabestaanden* Jr. *Otto G. G. Tengnagel* op den 27 Novemb. 1616. over den doop van zynen zoon, waar door hy hem voor zynen verwant, en een' afstammeling van het Erbmans geslagt erkende; gelyk zulks ook door de navolgende persoonen, welke allen zo van vaders, als van moeders zyde uit dat geslagt afdaalden, en geduurig als doopgetuigen over zyne kinderen in doopboeken van Nede voorkoomen, gedaan, en hy alzo door hun mede erkend is, als:

JOHANNES VAN DER WYCK, Secretaris tot Delden;

FRANCISCUS VAN DER WYCK, Syndicus van Borculo,

Jr. JAN CHRISTIAAN VAN DER WYCK;

Fr. ANNA VAN DER WYCK;

Fr. ELISABETH AGNES VAN DER WYCK;

Fr. *Ida Droste* (2) (*b*); en

AN-

(1) Vergelyk het Extr. uit het doopboek van Nede, onder *M.* 1°., met het Extract uit het kerkenboek van St. Vit, onder O. 2°.

(2) Deze wierd naderhand gemalin van Jr. *Otto G. G. Tengnagel*, zie byl. onder *K.*

(*a*) Dit is een fraay bewys, alzo het bywoonen van plegtigheden, als van bruiloften, van den doop, van begraafenissen, enz. de verwandschap aanduid, om dat daar toe niemand, dan verwanten, zo zy naby zyn, pleegen verzogt te worden. Pacian. d. prob. l. 2. c. 12. n. 20.

(*b*) Dit zoude beweezen worden, als het geslagt van *Droste* goed vond zyn geslagt-regisler open te leggen: zy was van den huize Molenbeeck, en haare moeder eene Freien Bisschoping.

ANNA SOPHIA VAN BRONKHORST, huisvrouw van BERNHARD VAN DER WYCK, Voogd Eybergen: welke allen door hun byzyn en ſtaan over den doop zyner kinderen deze hunne erkenteniſſe ten vollen getoond hebben, daar het nooit kan vermoed worden, dat zy zulks zouden gedaan hebben, zo hy een bedrieger en onbekend vreemdeling ware geweeſt, die zig t'onregt den naam en wapen van dat geſlagt, waar uit zy zelfs afſtamden, aanmaatigde, en van wien zy dan natuurlyk een' afkeer en walg hebben moeſten (*a*).

ZWOL. *De Hr.* v. Stoevelaer *beweert zyn recht tot verſchryvinge in de Ridderſchap.*

2. Daar

(*a*) De identiteit van naam en wapen bewyſt de verwandſchap, en brengt het bewys van het tegendeel op de partye over, welke met geen bloot ontkennen volſtaan kan, en iemand word gehouden van dat geſlagt te zyn, wiens naam en wapen hy voerd. Chaſſan d. glor. mund. conſ 38. concl. 41. Menoch. conſ. 1261. & conſ. 816 n. 37. Knipſchild d. fideic. fam. nob c. 14. n. 21. 22. Hageman l. 2. t. 38. n. 7. Diether. contin. theſ. Beſold. Lit. W. art. 12. in voce *Wappen.*

De geleerde Chriſtyn laat zig hier over in zyne Jurisprudentia Heroica nog ſterker uit: want na dat hy gezegd had, dat, ſchoon zommigen het tegendeel beweerden, hy egter van gevoelen was, dat het onbeſpierd gebruik van naam alleen of wapen alleen wel eenige præſumtie gaf, maar, zonder eenige andere demonſtratie, niets bewees; dog dat het evenwel den laſt van het bewys op de partye overbragt, vervolgt hy dus:

At vero, ſi cum nominis identitate inſignium conformitas, aliave adminicula, concurrant, certum eſt non ſolum identitatem præſumi familiæ, verum etiam eam per hoc plene probari, ſanguinisque communionem indici. Goed. conſ. 28. n. 196. & 20. vol. 1. Eſcobar. de purit. ſang. quæſt. 16. §. 2. & ita conſuetudine ſervari teſtatur Didac. Roderic. Alvarado l. 2. de conjectur. defunct. cap. 1. §. 1. n. 24. eo quod omnes, qui iisdem utuntur ſignis & nomine, eademque portant arma, dicantur de domo. Joan. Oldendorp claſſe 3. ſect. 9. &c. ——— idque maxime, quan-

Zwol.

De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

2. Daar benevens ontmoet men ook in de kerkenboeken van Neds, als getuigen by den doop

quando quis, aliis de eadem familia scientibus & videntibus, iisdem semper usus fuit domus illius insignibus & cognomine, stante hac generali consuetudine per totum Belgium, hoc etiam articulo 2. præscripta, quod nemo usurpare possit alterius familiæ insignia, nec ei se inserere, sine aliquo magno dedecore & pœna, quodque illi de eadem familia hoc pati non soleant, nec debeant,

dat is:

„ Wanneer met de gelykheid van naam de overeen„ koomst van wapen of andere hulpmiddelen te saamen „ loopen, is het niet alleen zeker, dat men de identiteit „ van geslagt vooronderstelt, maar zelfs ook, dat dezelve „ daar mede ten vollen beweezen gehouden, en de bloed„ verwandschap daar door te kennen gegeeven word. Goed. „ cons. 28. n. 196. & 80. vol. 1. Escobar de purit. sang. „ quæst. 16. §. 1. 't geen ook alzo in gebruik is, naar de „ leere van Didac. Roderic. Alvarado l. 2. de conjectur. „ defunct. cap. 1. § 1. n. 24. dewyl alle, die dezelve „ naamen en wapenen gebruiken, gezegd worden van het „ zelve Huis afkomstig te zyn: Joan Oldendorp class. 2. „ sect. 9. &c. — en wel voornaamentlyk, als iemand „ het wapen en den naam van een geslagt onder het oog, „ en met weeten van Leden van het zelve, bestendig ge„ voerd heeft: zynde dit eene algemeene gewoonte in „ gansch Nederland, en in dezen tweeden artykel ook voor„ geschreeven, dat niemand zig het wapen van een ander „ geslagt aanmaatigen, nog zig daar in dringen mag, zon„ der groote schande en straffe, en dat zo een geslagt zulx „ niet gewoon is te dulden en het ook niet moet doen." zie Jurisprud. Heroic. sive Comment. ad Edict. Alberti & Isabellæ emulg. 14. Dec. 1616. ad art. 2. § 19.

Alzo men nu boven het onbespied voeren van naam en wapen van het Adelyk geslagt van VAN DER WYCK nog getoond heeft, dat HERMAN VAN DER WYCK dit gedaan heeft met weeten en onder het oog van Jr. *Otto G. G. Tengnagel*, en zo veele anderen van het geslagt van VAN DER WYCK, welke daarenboven telkens als getuigen over den doop van zyne kinderen gestaan hebben,

doop van zyne Kinderen, de *aanzienlykste Edelen* van die Heerlykheid en daar omstreeks, als:
Fr. *Catbarina van Eck*;
Jr. *Frans van Buler*;
Jr. *Wilbelm van Lintelo, tot Lintelo*;
Fr. *Elisabetb van Munster*; en by den doop van HERMAN OTTO, zoon van COENRAAD en kleinzoon van HERMAN VAN DER WYCK, de Gravinne
Elisabetb Charlotta toe *Limburg en Bronkborst*, en
Jr. *J. B. Duitb, gen. Butb*, Drost van Borculo (1) (*a*):

d. dit word nader bevestigd door de verklaaring van den ouden Heer Baron *G. G. Tengnagel, tot Bonkenbave*, agter kleinzoon van even gemelde Jr. *Otto G. G. Tengnagel*, behelzende; „dat Z. H. W. G. G. meermaalen van zyne voorouderen gehoord heeft, „dat het geslagt van VAN DER WYCK „in Overyssel, aan WENDELA VAN DER „WYCK, welke gehuwd was aan Jr. Jo„HAN G. G. TENGNAGEL, tydelyken „byzitter van den Huize den Camp by Ne„de, vermaagtschapt zoude zyn geweest, „en van dezelve altyd daar voor waren „gehouden (2) (*b*):" alzo nu HERMAN VAN

Zwoll. *De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.*

zo moet HERMAN VAN DER WYCK buiten alle bedenken voor hun' bloedverwant en afstammeling van dit Adelyk geslagt gehouden worden, 't geen hier mede, al waren 'er geene andere bewyzen, volledig gestaafd is.

(1) In de Byl. onder *M.* 1°.
(2) In de Byl. onder *N.* 1°.

(*a*) Onder deze persoonen zyn ook zekerlyk eenigen aan het geslagt van VAN DER WYCK vermaagschapt geweest; dog was van als nog geen voldoend bewys voorhanden is.

(*b*) Deze erkentenisse maakt ook in regten een bewys uit,

Zwol.

De Hr. v. Stoevelaer *beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.*

van der WYCK, als onder blyken zal, de grootvaders grootvader zo van den Deducent, als van de andere van der WYCKEN, in Overyssel was, volgt van zelfs, dat hy een nabestaande van Wendela van der WYCK, en dus ook van het Erbmans Adelyk geslagt, moet geweest zyn (1):

e. hy was te Nede als een *Edelman* bekend en kwam daar voor uit; want hem word in het Kerkenboek door den Prædicant, en op den Zarksteen, de tytel van *Erendfesten* (2) gegee-

uit, om dat nabestaanden hun geslagtregister best gerekend worden te verstaan, Matth. Steph. d. nobil. c. 8. §. 19. diergelyke verklaaringen van nabestaande bewyzen van zelfs, *per se probant* zegt Farinac. part. 1. dec. 186. §. 6. in zulke gevallen worden, als 'er verklaaringen van verwanten voor handen zyn, die van vreemden verworpen: Phil. Knipschild d. fideic. fam. nob. c. 14. §. 11 & 12. de vereischten van diergelyke verklaringen zyn, dat ze afgegeeven worden van *deftige mannen, die ter goeder naam staan, in aanzien zyn, het gehoord hebben van geloofwaardige lieden, en van hunne voorouderen.* ibid. gelyk dus hier het geval is.

Zodanige getuigenisse, omtrent eene oude verwandschap, met andere bewyzen gesterkt, bewyst in regten genoegzaam, zelfs door de getuigenisse van *een'* onwraakbaaren persoon. Cl. Hornii Diff. d. prob. pl per unum testem. c. 3. n. 6 & 7. door S. Stryk uitgegeeven agter Pacian. d. probat.

(1) Want FRANCISCUS van der WYCK, Drost van Boekholt, was vader van Wendela van der WYCK, en een der Erbmannen van Munster, zie hier boven in 't begin van deze §.

(2) In de Byl. onder *M.* 1°. & *M.* 3°. Dat hy zig op den grafsteen met den tytel van *Eberuntfesten* noemt, toont, dat hy zig zelven ook openlyk voor eenen Edelman uitgaf.

geeven, welke in dien tyd den Edelen eigen was (*a*): Zwol.

f zyn zoon DERK wierd gedoopt den 27 Nov. 1616 (1), op Woensdag naar den O. S., of op Zaturdag naar den N. S, gevolglyk op eenen buitengewoonen tyd, wanneer geen openbaaren godsdienst gepleegt, nog kinderen gedoopt worden; 't geen zeker aan een' geringen en onbekenden man nooit zoude toegestaan zyn, en als een byzonder voorregt van de Edelen gehouden word(*b*):

De Hr. v. Stoevelaer bewaert zyn recht tot veraan schryvinge in de Ridderschap.

g. eindelyk *nam hy* na het afsterven van zyne eerste vrouwe, nog *twee Adelyke vrouwen* na elkanderen, uit de geslagten van *van Hall* en *van Beverförde*, 't geen al verder bewyst, dat hy by die geslagten voor een' goeden Edelman, en wel voor dien' geenen, voor welken hy zig uitgaf, moet te boek gestaan hebben.

§. 17.

II. En in het *byzonder* koomt hy

a. Onder den zelfden *naam*, en *toenaam* (*c*), voor

(1) In de Byl. onder *M.* 1°.

(*a*) Zie Bezold. in Voce *Erendfest*, en Knipschild de nobil. l. 1. c. 10. n. 64.

Hy wierd zo van den Prædicant genoemd, om dat hy in dezelfde plaats met hem woonende zyne hoedanigheid en afkomst kende: *in eo enim, qui est ejusdem patriæ, præsumitur cognitio qualitatis & conditionis alterius compatriotæ.* Mascard. concl. 1105. n. 17.

(*b*) Leiser in medit ad ff. vol. 10. spec. 644. §. 10.

(*c*) En dus blykt hier uit de identiteit der perzoonen, welke beweezen word door den *naam* en *toenaam*. Mascard. d. probat. concl. 876. n. 15. Want *twee* demonstratien bewyzen de identiteit des persoons, naar de leere van Farinac. in op. posth. decis Rot. Rom. p. 1. decis 681. n. 5. dat is van *naam en toenaam*, en dat beweezen zynde, moet die

Zutph.

De Hr. v. Sonsvelt bewyst zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

voor in het Extract uit het Kerkenboek van St. Vit, als in de Kerkeboeken van Nede; als ook zyne Vrouw, welke, met eene geringe veranderlng, naar den Gelderschen spreektrant, ANNEKEN RABEN genoemd word (1):

h. zoude het eene aller byzonderste zeldzaamheid, en eene ongehoorde samenloop van zaaken zyn,

1. die er juist op *eenen en den zelfden tyd* (2),

2. *twee*

geene, welke de identiteit tegenspreekt, en de pluraliteit wil staende houden, stuks bewyzen: Farin. l. l. en hier koomt ten overvloede deze *derde* demonstratie by, dat zy op *Neuhaus* en te *Nede* als *man* en *vrouw* voorkoomen; dat, *ten vierden*, HERMAN VAN DER WYCK op Neuhaus *Joncker*, en te Nede *Erendfeste* genoemd word, en dus op *beide* plaatsen voor eenen *Edelman* bekend stond; dat, *ten vyfden*, de demonstratie van *identiteit* hier in *twee* te gelyk valt, in HERMAN VAN DER WYCK en ANNA VAN RABEN; dat, *ten zesden*, geene *ongelykheid* is in de *jaaren* van hun *huwelyk*; en dat, *ten zevenden*, geen *verschil* of *disparitetit* in hunne *ouders* gevonden word, want HERMAN VAN DER WYCK was de zoon van HENDRIK VAN DER WYCK en MARGARETHA VAN CAPPEL, en ANNA VAN RABEN, dogter van *Reinhard van Raben*, volgens de bylaage onder *O.* 2°, en waar blykt dat HERMAN VAN DER WYCK en ANNA VAN RABEN, welke in de kerkenboeken van Nede voorkoomen; *elders gebooren* of uit *anderen ouderen gesprooten* zyn? Alzo heeft hier *identiteit* plaats, want waar *geene disparitetit* is (welke hier niet gevonden word) daar in zeker *identiteit*, en *identiteit* van *ouders* bewyst de *identiteit* van een' *persoon*, *gebooren* uit die *ouders*. Farinac. dec. Rot. Rom. p. 1. dec. 186.

(1) Vergelyk de byl. onder *O.* 2°. met de byl. onder *M.* 1°. in het register van ledematen en communicanten.

(2) Zy trouwde op Neuhaus in 1614. zie byl. onder *O.* 2°. en koomen in de kerkenboeken van Nede al in 1614. voor, zie onder *M.* 1°.

2. *twee* HERMANS VAN DER WYCK (1),
3. *beiden van het Adelyk Erbmans geslagt* (2),
4. *twee* ANNAAS VAN RABEN (3),
4. *ieder van dezelve aan eenen* HERMAN VAN DER WYCK *getrouwd* (4),
6. *en alle van den Protestantschen godsdienst* zouden geweest zyn (5): het geen nooit kunnende toegestaan worden (*a*), volgt uit van zelf, dat deze persoonen *dezelfde* moeten geweest zyn.

Zwol.

De Hr. v. Stoevelaar bewaert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

Men

(1) Zie byl. onder *O.* 2. en *M.* 1°. in 't Extract uit het register der ledemaaten en communicanten.

(2) Zo is boven getoont, dat HENDRIK VAN DER WYCK, Heer van Neuhaus, een der Erbmannen van Munster, zie boven §. 2., vader van HERMAN VAN DER WYCK geweest is, volgens byl. onder *O.* 2°, en nu hebben wy in de voorige §. beweezen, dat *hy*, die te Nede gewoond heeft, van *geen ander*, dan van *dat Erbmans geslagt*, kan geweest zyn.

(3) Zie bylaage onder *O.* 2°. vergeleeken met *M.* 1°. in het Extract uit het register van ledemaaten en communicanten.

(4) Zie op dezelfde plaatzen.

(5) Volgens de verklaaring van de oude Vrouwe Douariere VAN DER WYCK, vlugteden *twee* jongere *zoonen* in het begin der zeventiende eeuwe, om het aanneemen van het Hervormde geloof, van Neuhaus, zie byl. onder *Q*, en te Nede vind men HERMAN en zyne vrouwe om *dien zelfden tyd*, en ook het *Protestantsche geloof* toegedaan, als blykt, zo om dat hunne kinderen in die gemeente gedoopt, als om dat zy zelfs ledemaaten van die Kerk geweest zyn. Zie byl. onder *M.* 1°.

(*a*) Want de regten zyn niet gewoon zeldzaamheden en voornaamentlyk eene accumulatie van dezelve, welke zeker, indien deze lieden dezelve niet waren, zouden moeten plaats hebben, te vooronderstellen; maar te oordeelen, naar dat de zaaken meest en veeltyds gebeuren. l. 3. ff. de L. L. daar dit ongewoone stellingen zyn zouden, welke men agt niet te geschieden, en, tegens alle vermoeden aan, by geval gebeuren. Mev. part. 5. dec. 118. n. 4.

Zwol.

De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

Men kan hier nog byvoegen,

c. dat HERMAN VAN DER WYCK in 1631. te Nede eene dogter, met naame MARGARETHA, doopen liet (1), en hy dus in dat kind zyne moeder MARGARETHA VAN CAPPEL benoemde (2).

De afkomst van HERMAN VAN DER WYCK uit het Adelyk Munsters geslagt in 't *algemeen*, en *byzonder* van HENDRIK VAN DER WYCK, Heer van Neuhaus, en MARGARETHA VAN CAPPEL, zyne beide ouderen, als ook zyn huwelyk met ANNA VAN RABEN op Neuhaus, daar en boven met deze meenigvuldige en overtuigende redenen en bewyzen, welke meerder zyn, dan ooit de regten gewoon zyn te vorderen, gestaafd zynde, zal de Deducent nu den afgebrooken draad van zyn verhaal wederom opvatten.

§. 18.

Uit zyn huwelyk met ANNA VAN RABEN liet hy onder anderen twee zoonen na, DERK en COENRAAD (3): van welken DERK de oudste, en des Deducents overgrootvader geweest is.

Hy wierd te Nede gebooren en gedoopt den 27 Nov. 1619. ten overstaan van Jr. *Otto G. G. Tenghagel*, Jr. *Frans van Bulor*, en Fr. *Catharina van Eck* (4).

§. 19.

(1) Zie in de byl. het Extract uit het doopboek van Nede op dat jaar onder *M.* 1°.

(2) Zie byl. onder *O.* 2°.

(3) Hy wierd te Nede gedoopt den 4. Nov. 1621., was na zyns vaders overlyden Voogd van Nede, trouwde met GESINA TEN CATE, en gewan by haar eenen zoon HERMAN OTTO, gedoopt den 28. Nov. 1669.; zie bylaage onder *M.* 1°., naderhand Voogd van Nede, welke ongehuwd overleeden is.

(4) Zie byl. onder *M.* 1°.

§. 19.

De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

Tot zyne vrouwe nam hy GESINA, of, naar de Geldersche uitspraake, GEESKEN TOE LINTELO.

In wat jaar zulks gebeurde, is onzeker, om dat het regifter van ondertrouwde en getrouwde persoonen te Nede van den 9 Octob. 1641. tot den 14 Sept. 1656. verlooren is (1): dan het blykt, zo uit het regifter der ledemaaten en communicanten van die kerk (2), als uit andere stukken, in de bylaagen te zien (3), dat hy met deze GESINA TOE LINTELO gehuwd geweest is, en by dezelve twee kinderen verwekt heeft.

§. 20.

Deze waren ANNA (4), en JAN, JOHANNES, of JOAN VAN DER WYCK, des Deducents grootvader (5).

Den netten tyd van zyne geboorte kan men me-

(1) Zie *R.* 3°.

(2) Zie onder *M.* 1°. Dewyl dit huwelyk, na het hertrouwen van zynen vader met G. VAN HALL, en ten tyde van den Prædikant G. Westenberg, voltrokken is, zie *M.* 1°. en *M.* 5°., kan men, deze twee stukken vergeleeken zynde met *R.* 1°, den tyd van het zelve in zo ver bepaalen, dat het tusschen de jaaren 1633, en 1647. moet voorgevallen zyn; alzo ANNA, de oudste hunner kinderen in 1663. op de laatste plaats reeds, als getrouwd, voorkoomt, en zy op dien tyd waarschynlyk niet jonger, als 16 jaaren, zal geweest zyn.

(3) Zie *R.* 1°. en *R.* 2°.

(4) Gehuwd aan JACOB VAN ROSSUM; zie *R.* 1°. en *R.* 2°.

(5) JAN ondertekent hy zig in de byl. onder *R.* 1. en *R.* 2°., JOHANNES word hy genoemd in de bylaagen onder *M.* 1°, en JOAN schreef hy zig meest altyd naderhand.

Zwol. — De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

mede niet bepaalen, om dat, van den 9 Aug. tot den 14 Febr. 1666., de doopregisters te Nede wederom ontbreeken (1). Hy koomt nogtans in het register der echelieden en communicanten voor, als zoon van DERK VAN DER WYCK (2), en in twee andere stukken, onder aan te haalen, word hy met zo veele woorden de zoon DERK VAN DER WYCK en GEESKEN TOR LINTELO genoemd (3).

§. 21.

In den Jaare 1667. trad hy in den egt met MARGARETHA MICHORIUS, dogter van *Johannes Michorius*, Secretaris en Verwalter Rigter van Haxbergen (4), welke haaren man eene dogter, MARGARETHA genaamd (*a*), ter waereld gebragt hebbende, in den volgenden jaare 1668. reeds overleed.

Hier na wierd JOAN VAN DER WYCK in 1675. Schout van Raalte (5), en hertrouwde in in 1681. aan ELISABETH BLOEMERT (6) (*b*), by welke hy verscheide kinderen teelde.

Hy wierd in 1696. Ontfanger General van Zalland

(1) Zie byl. onder *R.* 3°.
(2) Zie het Extract uit dat register onder *M.* 1°.
(3) Zie Byl. onder *R.* 1°. en *R.* 2°.
(4) Zie het even aangehaalde Extract onder *M.* 1°.
(5) Ten blyke, dat deze dezelve JOAN VAN DER WYCK is, van welken in de voorige §., vergelyke men *R.* 1°. en *R.* 2°. met *R.* 4°. en 5°.
(6) Zie byl. onder *S.* 1°.

(*a*) Gehuwd den jaare 1702. aan Mr. JOAN HERMAN KLOPPENBORCH, Burgemeester en Loonheer der Stad Lingen, zy overleed den 1 Febr. 1707.
(*b*) Zy was gebooren te Hasselt den 9 Febr. 1656. en dogter van *Hendrik Bloemert*, Burgemeester der Stad Hasselt, en *Maria ten Colcke*.

land en overleed in dien post op de Luire, by Zwolle, op den 28 Julii 1724. *Zwoll.*

De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

§. 22.

Uit dit huwelyk bleeven na vier Zoonen, HENDRIK (*a*), DERK (*b*), BEREND HENDRIK, en NICOLAAS (*c*); en drie dogteren; GESINA (*d*), MARIA (*e*), en ANNA ELISABETH (*f*).

§. 23.

(*a*) Gebooren den 23 Octob. 1683. wierd in zyns vaders plaats Schout van Raalte, en trouwde in Dec. 1709. met ANNA LUBBERTA VAN HEECKEREN: hy overleed op den 3 Nov. 1732. zonder kinderen.

(*b*) Gebooren den 25 Dec. 1687., wierd Burgemeester van Zwolle, nam in Maart 1721. een huwelyk CATHARINA TER BORCH, en stierf op den 30 Maart 1751. mede kinderloos.

(*c*) Gebooren den 6 Dec. 1700 Hy was Rentmeester van de Posterye- en Vicarye Goederen van Zallandt, en Lid der Gezwooren Gemeente van Zwolle. Hy overleed op den 18 Octob. 1766: In Jan. 1739. wierd hy in den egt vereenigd met THEODORA LULOFS, nog in leeven, waar by hy twee zoonen naliet, naamentlyk Mr. JOAN DERK VAN DER WYCK, geb. den 20 Octob. 1740. en gehuwd den 9 Nov. 1767 met FRANÇOISA MARIA LULOFS, en Mr. HENDRIK JOAN VAN DER WYCK, geb. den 27 Jun. 1744., Lid der Gezwooren Gemeente der Stad Zwolle en getrouwd den 14 Sept. 1772. met NICOLA GEERTRUID VAN MUYDEN.

(*d*) Gebooren den 4 Maart 1685, gehuwd in Jan. 1708. aan Mr. J.B CRAMER, Advocaat te Deventer, en overleeden in 1730: uit dit huwelyk is nog eene dogter, met naame *Gerharda Catharina Henrietta*, in leeven, getrouwd geweest met, en zedert den 14 May 1773. Wed. van *J. J. Rauwertz*, Predicant in 's Haage.

(*e*) Gebooren den 19 Febr. 1694. en den 23 Junii 1768. ongehuwd overleeden.

(*f*) Gebooren den 3 Sept. 1696., ongetrouwd en nog in leeven.

Zwol.

§. 23.

De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

Onder deze zoonen was BEREND HENDRIK VAN DER WYCK, vader van den Deducent.

Hy wierd gebooren te Raalte den 19 Febr. en gedoopt op den 21 Febr. 1692. (1): het Rigterampt van Delden bekwam hy in den jaare 1722., en nam den 9 Julii des jaars 1724. ten huwelyk ANNA MARGARETHA KLINT.

Zyn dood viel voor op den 5 Nov. 1732.

§. 24.

By deze zyne vrouwe verwekte hy drie zoonen, JACOB (*a*), JAN HENDRIK, en DERK (*b*), en onder deze dus JAN HENDRIK VAN DER WYCK, of den Deducent, te Delden gebooren op den 2 Julii en gedoopt op den 8 Julii 1731 (2) (*c*).

(1) Zie byl. onder *S*. 2°.
(2) Zie byl. onder *T*.

(*a*) Gebooren den 26 May 1726., Oud-Raad van Justitie des Kasteels van Batavia, getrouwd den 9 Julii 1752. met VOLCONIA SIBILLA TEN OEVER.

(*b*) Gebooren den 11 Julii 1732, gehuwd den 10 Febr. 1761. met HENRIETTA BROUWER.

(*c*) Hy is op den 9 November 1755. in den egt getreeden met MARIA BROUWER.

ZWOL.

De Hr. v. Stoevelaer *beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.*

DERDE HOOFDDEEL.

De Deducent kan ook aan alle de verdere vereischtens, in het Reglement op de Admissie der Edelen in de Provincie van Overyssel vervat, voldoen.

§. 1.

Tot het bewys treedende, dat in den Deducent alle de verdere vereischten, om ter Vergadering van Ridderschap en Steden toegelaaten te worden, te vinden zyn, zal hy, om zyne zaak duidelyk voor te draagen, het Reglement op de admissie der Edelen, op den 5 April 1713 beraamd, hier woordelyk volgen laaten, en agter ieder artykel van het zelve aantoonen, hoe hy aan den zelven voldoen kan,

„ *Extract uit het Regifter der Resolutien van* „ *Ridderschap en Steden de Staaten van O-* „ *veryssel.*"

Zwolle den. 5 *April* 1713.

„ By resumptie gedelibereerd zynde op de pointen, welke by successive Resolutien van Ridderschap en Steden zyn gearresteerd op het stuk van de admissie van de Heeren Edelen ter Vergaderinge van Ridderschap en Steden, ende op het rapport daar van uitgebragt van de Heeren Gekommitteerden van Ridderschap en Steden op den 20 Maart laatstleden, is goedgevonden, deze pointen te zamen te voegen, zo als alhier zyn geinsereerd."

„ Fiat insertio."

„ Alzo dikwyls over de interpretatie en executie

Zwol. „ tie der Resolutie van Ridderschap en Steden „ op het stuk van admissie der Edelen ter Vergaderinge van Ridderschap en Steden, van tyd tot „ tyd genomen, tusschen de Leden verschillen „ vallen, en dat niet zonder reden te bedugten „ staat, dat daar uit eenige verwyderingen zouden kunnen ontstaan, tot stooringe van de goede vriendschap en harmonie, zo zeer tusschen „ Leden van eene en dezelve regeringe nodig, „ en by vervolg tot merkelyken ondienst van de „ Provincie. Zo is 't, dat, om daar tegens te „ voorzien, Ridderschap en Steden goedgevonden hebben, voor interpretatie en executie „ van de Resolutie van den 26 Maart 1622. en „ consecutie op het stuk van admissie der Heeren Edelen ter Vergaderinge van Ridderschap „ en Steden genomen, mits dezen te verklaaren, „ dat de requisiten op het stuk van admissie van „ nu voortaan zullen moeten worden voldaan, in „ manieren, als volgd:"

De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

1.

„ Zullen de Edelen tot de Landdagen verschreeven worden, wier voorouderen voormaals alhier in Overyssel zyn verschreeven geweest."

Deze artykel raakt de Deducent niet, om dat zyn geslagt hier nooit in verschryving geweest is.

2.

„ Gelyk ook tot de Landdagen verschreeven „ zullen worden, die uit andere Provincien of „ Landen inkoomen, en alwaar Ridderschap eenen stand maakt, en de Riddermaatigen dezer „ Provincie gelyk regt genieten (*a*), waar van „ zy

(*a*) Dit *gelyk regt* betekent, volgens de uitspraak van S.

„ zy behoorlyke acte zullen hebben uit te brengen, ende daar benevens aan te toonen, dat „ hunne voorouderen voor den jaare 1622. aldaar „ in de Ridderstand verschreeven zyn geweest.”

Hier aan voldoet hy, *ten eersten*, met aan te toonen, dat de Ridderschap in het Bisdom Munster (*b*), volgens bylaage onder *U* 1°, en in het Bisdom Osnabrug, naar de verklaaring van Landraaden en Ridderschap onder *U* 2°, uit welke beide Hoogstiften hy zyne afkomst boven beweezen heeft, eenen vrymagtigen stand van Regeeringe uitmaakt: terwyl hy, *ten tweeden*, van het bewys, dat de Overysselsche Edelen aldaar gelyk regt genieten, of insgelyks admissibel zyn, door eene nadere Resolutie van Ridderschap en Steden van den 15 Maart 1714., als een gebooren ingezeten dezer Provincie, volkoomen ontslagen is, zie onder *U*. 3°.: en, *ten derden*, heeft hy reeds beweezen, dat zyns grootvaders overgrootvader HENDRIK VAN DER WYCK, Heer van Neuhaus, voor den jaare 1622. in de Hoogstiften van Munster en Osnabrug beschreeven, en op de Landdags Vergaderingen in die beide Bisdommen verscheenen is. Zie boven hoofdd. II. §. 2-5.

ZWOL. *De Hr.* v. Stoevelaer *beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.*

3.

S. D. H. den Heer Prins Erfstadhouder van den 13. Jan. 1772., in de zaak van den Heer Baron J. D. van der Capellen, tot den Bredenhorst, „ dat de Edelen van Over„ yssel, in de Provincien, Landschappen en Quartieren, „ waar uit de adspiranten tot de Overysselsche Ridder„ schap afkomstig zyn, voldoende aan het voorschrift „ der Reglementen, welke op de verschryvinge der Ede„ len in die Provincien, Landschappen en Quartieren, „ respectivelyk vigeren, aldaar, wegens of ter zaake van „ vreemdelingschap, niet uitgeslooten, maar admissibel „ zyn.”

(*b*) Dat de Munstersche Edelen alhier in den Ridderstand aangenomen worden, is zeer klaar, alzo 'er van de Munstersche geslagten *van Raesfelt*, *van Heiden*, *van Rheman*, enz., zig thans onder de Overysselsche Ridderschap bevinden.

ZWOL.

3.

De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

„ Die geene, welke beschreeven begeerd te „ worden, het zy inheemsche of uitheemsche, zal „ in eigendom moeten bezitten eene Adelyke Havezaate, en goederen, in het zelve Schout of „ Drostampt gelegen, te zamen ten minsten „ waardig de summa van vyf en twintig duisend „ Car. gls."

De Deducent bewyst zynen eigendom aan de Havezaate Stoevelaar in het Quartier Twenthe, Gerigte Kedingen, gelegen, met het Extract uit den uitersten wille van wylen zynen oom DERK VAN DER WYCK in leeven Burgemeester der Stad Zwolle, onder *V.* 1°., gevoegd met de transactie over de validiteit van voorschreve uitersten wille, waar van eene gerigtelyke copie hier nevens gaat, onder *V.* 2°. en met de quitancie van den 50sten penning onder *V.* 3°., en, dat dezelve ruim 25000 gls. waardig is, met de beëedigde verklaaring onder *V.* 4°.

4.

„ En zal geen uitheemsche moogen geadmitteerd worden, die in eene vreemde Ridderschap of Regeeringe zit, en onder eens anders „ Heeren Eed is staande; zullende dan nog hier „ onder niet begreepen worden de eed van Vassallage."

Alzo dit omtrent hem geene plaats heeft, zal hy overgaan tot artykel

5.

„ Zal ook geen uitheemsche hier moogen wor„ den geadmitteerd, voor en al eer hy, geduren„ de den tyd van twee jaaren na elkanderen, per„ zonelyk in de Provincie gewoont, en aldaar, „ zo wel zyne perzoneele als reëele schattingen, be-

„ betaald zal hebben, aangezien hy eerst na de
„ voorschreve twee jaarige inwooninge voor ee-
„ nen ingezeeten dezer Provincie gereputeerd zal
„ moogen worden, wel verstaande, dat de voor-
„ schreve personeele inwooning niet zal wor-
„ den gehouden te zyn geinterrumpeerd, wan-
„ neer iemand nu en dan tot verrigtinge van zy-
„ ne affaires buiten de Provincie mogte gaan, en-
„ de zulk afweezen in de voorschreve twee jaa-
„ ren niet zal koomen te excedeeren een half
„ jaar."

Aangezien de Deducent een gebooren ingezee-
ten dezer Provincie, en reeds 22 jaaren eigenaar
van de Havezaate Stoevelaar geweest is, en altyd
in deze Provincie gewoond heeft, is hier wel geen
bewys noodig; dog zal ten overvloede met de
bylaagen onder *W.* en *X.* aantoonen, dat hy, meer
dan twee jaaren, van dezelve de reëele schattin-
gen, als ook zyne personeele lasten, betaald heeft.

ZWOL. *D. Hr.* v. Stoevelaer *beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.*

6.

„ Niemand zal ter Vergadering van Ridder-
„ schap en Steden verschreeven moogen wor-
„ den, voor en al eer hy den ouderdom van vier
„ en twintig jaaren volkoomen zal hebben gead-
„ impleerd."

Hy kan aan dezen artykel voldoen met zyn
doop-attest onder *T.*

7.

„ Niemand zal ter Vergadering van Ridderschap
„ en Steden verschreeven moogen worden, voor
„ en al eer hy zy een lidtmaat van de Gerefor-
„ meerde kerke."

Dat hy lidtmaat is der Hervormde kerk, blykt
uit het attest van den Predicant van Markelo,
onder *T.*

ZWOL. 8.

De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

„ Geen militair zal ter Vergadering van Rid„ derschap en Steden verschreeven moogen wor„ den, voor en aleer hy hebbe eene Compagnie „ te voet of te paard, zullen dan nog, indien ie„ mand in die qualiteit gereduceerd en gegageerd „ mogte zyn, in zyne qualiteit, als Capitain of „ Ritmeester, geconsidereert worden."

Wyl de Deducent reeds overlang den Krygsdienst verlaaten, en daar van zyn ontslag bekoomen heeft (1), is deze artykel op hem nu niet toepasselyk.

9.

„ Zal ook niemand in het toekomstige worden „ geadmitteerd, als op eenen ordinaris Landdag, „ en na dat dezelve alvoorens op de poincten van „ uitschryvinge zal weezen gebragt."

Hy is, op zyn verzoek, op de poincten van uitschryvinge, voor den Landdag van de maand Maart des voorigen jaars 1773., gesteld, en heeft op denzelven eene Deductie, met bylaagen van A. tot Y. ingesloten, overgegeeven.

10.

„ Gelyk ook niemand van 't een in het an„ der Quartier zal verschreeven worden, als op „ eenen ordinaris Landdag, ende na dat het zel„ ve alvoorens verzogt, ende op de poincten van „ uitschryvinge gebragt zal weezen."

11.

„ Van ieder Havezaate zal nevens den vader „ ver-

(1) Uitwyzens de Acte van ontslag, welke aan Ridderschap en Steden, onder Z., overgegeeven is.

„ verschreeven moogen worden een van zyne „ zoonen, Lidtmaat zynde van de Gereformeer- „ de kerke, ende hebbende volkoomen geadim- „ pleerd den ouderdom van 24 jaaren, dog zul- „ len die beide in zaaken van Justitie op Klaa- „ ringe niet meer, als eene stemme, kunne uit- „ brengen."

Zwol. De Hr. v. Sloe-velaer beweert zyn regt tot verschryvinge in de Ridderschap.

Deze beide artykelen koomen omtrent den Deducent, om dat niet verschreeven is, in geene aanmerking.

12.

„ Alle de bovenstaande requisiten zal iemand „ moeten hebben voldaan en aangetoond, voor „ en al eer hy ter Vergaderinge van Ridderschap „ en Steden zal moogen worden geadmitteerd, „ zonder dat daar van iemand zal moogen worden „ gedispenseerd, ofte tegens de voorenstaande „ requisiten ingedrongen, als zullende het voor- „ schreevene in het toekoomende dienen voor „ eene fundamenteele wet, waar na zig een ieder „ zal hebben te reguleeren.

„ Ende vervolgens te verklaaren, dat dezelve „ toekomstig alzo zullen worden geobserveerd."

De Deducent vleit zig, dat hy nu volkoomen aan alle de vereisten van het Reglement op de admissie der Edelen in deze Provincie beraamd voldaan heeft, en dat van hem, naar regten, geen beter, of meerder bewys kan gevorderd worden.

Hy geeft dan deze zyne goede zaak over aan de bekende kundigheid en onpartydigheid zyner H. H. Rigteren, en houd zig verzekert, dat zyn regtvaardigen eisch en verzoek by Dezelven eerlang ten eeneemaale goedgekeurd en toegestaan zullen worden.

Zwol.

De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

VIERDE HOOFDDEEL.

De Deducent lost eenige schynzwaarigheden op.

§. 1.

De Oudheid en Riddermaatigheid van het geslagt van VAN DER WYCK in de Hoogstiften Munster en Osnabrug in het eerste Hoofd-deel; en des Deducents wettige afkomst van Vader tot Zoon uit zynen Over-grootvaders grootvader, HENDRIK VAN DER WYCK, Heer van Neuhaus, en in die beide Bisdommen, als Ridderboortig, beschreeven, in het tweede Hoofddeel; en, dat hy wyders ook aan alle de verdere Artykelen van het Reglement op de admissie der Edelen voldoen kan, in het derde Hoofddeel volkoomen beweezen zynde, zal de Deducent in dit Hoofddeel eenige tegenwerpingen volgen laaten, welke hy verneemt, dat tegens deze zyne regtvaardige zaake gemaakt worden, en, door het gemakkelyk en bondig wederleggen van dezelve, ten klaarsten aantoonen, dat deeze schynzwaarigheden op eenen zwakken grondslag steunen, en van alle kragt ontbloot zyn; terwyl, dit zo zynde, diergelyke kranke tegenwerpingen eigenaartig daar toe dienen moeten, om zyne goede zaake op het sterkste te staaven, en eenen nieuwen luister by te zetten..

§. 2.

De tegenwerpingen zyn de volgende:

1. *Dat de geslagtnaam verscheidentlyk geschreeven wierd;*

2. Dat

2. *Dat de wapens van het geslagt, boven de verklaaringen van het Dom-Capittel van Munster en van de Landraaden en Ridderschap van Osnabrug afgetekend, enz. niet in alles over een kwamen;* ZWOL. De Hr. v. Stoevelaer *beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.*

3. *Dat het bewys uit de Deductie van den Heer Joh. Schencking, in voordeel der Erbmannen geschreeven, en dus partydig zynde, verworpen moest worden;*

4. *Dat de Keizerlyke uitspraak te Regensburg, in de zaak der Erbmannen, van den* 19 *Dec.* 1709., *eerst na dien tyd werkte;*

5. *Dat het aangehaalde uit de Westphälische geschichte van von Stein mede niet aangenomen kon worden, om dat die schryver vol fouten was;*

6. *Dat de Deducent niet beweezen had, dat het geslagt van* VAN DER WYCK *edel was;*

7. *Dat de gelykheid van naam en wapen mede geen bewys opleverde;*

8. *Dat de Kerkenboeken van Nede gebrekkig en daarom in het aangehaalde niet geloofbaar waren;*

9. *Dat de naam van* ANNA VAN RABEN *of* ANNEKEN RABEN *maar eens in die Kerkenboeken voorkwam, daar zy anders overal in dezelven enkel* ANNA *genoemd wierd;*

10. *Dat het ongelooflyk zoude zyn, dat* HERMAN VAN DER WYCK *in* 1614. *op Neuhaus getrouwd, Protestantsch geworden, van daar naar Nede gevlugt, en in* 1616. *Voogd van Nede, en Vader van* DERK *zou-*

ZWOL.

De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

oude geworden zyn, en dus in derdehalf jaaren tyds alle die veranderingen ondergaan hebben;

11. *Dat wapens op glasen, steenen, enz. gevonden niet beweezen;*

12. *Dat de Deducent ook zyne afkomst uit het oud Erbmans geslagt van* VAN DER WYCK *niet goed beweezen had,*

13. *Nog, dat hy eigenaar van de Havezaate Stoevelaar was;*

14. *Dat de aangehaalde Resolutie van Ridderschap en Steden van den 15 Maart 1714. niet wettig genoomen was, en de Deducent daarom voldoen moest aan het tweede Lid van den tweeden Artykel van het Reglement op de admissie der Edelen,*

15. *En dat men op copien geen regt doen kon.*

§. 3.

Eerste tegenwerping:

Dat de Geslagtnaam verscheidentlyk geschreeven wierd.

Oplossing.

De Deducent heeft in dit nader vertoog, eerste Hoofddeel §. 1. en tweede Hoofddeel §. 2. in de aantekeningen, duidelyk beweezen, dat niet alleen dit Erbmans geslagt in 't *algemeen* op veelerleie wyzen, maar zelfs in 't *byzonder* HENDRIK VAN DER WYCK, Heer van Neuhaus, en zyne nakoomelingen, en onder dezelven ook HERMAN VAN DER WYCK, als uit de bylaa-

laagen onder *M.* 1°. *M.* 2°. *M.* 3°. te zien is, verscheidentlyk hunnen geslagtnaam geschreeven hebben; 't geen in oude tyden zo vreemd niet was, en overvloedig, omtrent de meeste oude geslagten, kan aangetoond worden: want zo vind men, *Thedem*, *Theten*, *Dedehem*, *Diedem*, *Dedem*; *Hövell*, *Hövell*; *Voerst*, *Voerst*; *Sloet*, *Sloet*; *Paland*, *Pallant*, *Pallandt*; *Benting*, *Bentink*, *Bentinck*; *Coverden*, *Coeverden*; enz.

Zwee... De Hr. v. Steengevelaer bewaren zyn recht tot verschryvingen in de Ridderschap.

§. 3.

Tweede tegenwerping:

Dat de wapens, boven de verklaaringen van Munster en Osnabrug afgeteekend, niet in alles over een kwamen.

Oplossing.

Hier op dient, dat dezelven in 't weezentlyke, en *daar het op aankomt*; zeer wel over een stemmen, want men ziet overal een blaauw veld, en twee lelien of geleliede stokken, over welke eene roode dwarsbalk ligt.

Zo is het wapen van dit geslagt ook, naar de leere van den Heer J. Schencking, boven eerste Hoofddeel §. 2. in de aantekeningen bygebragt, waarmede gelyk is de aftekeninge, welke hy van dat wapen in het begin zyner Deductie geeft, zie bylaage onder *A.* 2°.; als mede die, welke boven de verklaaringen van Munster en Osnabrug, zie bylaage onder *E.* 1°., *D.* 2°., *D.* 3°. en *D.* 4°., en in 't groot wapenboek van Siebmachern 5. d. taf. 146. afgeschilderd en afgetekend zyn; en het wapen, dat de geslacht-tak van den Deducent en zyne vooronderen altyd gevoerd hebben, zie bylaagen onder *E.* 2°., *M.* 2°. en *M.* 3°.

Wel

ZWOL. *De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.*

Wel is waar, dat in stokken of lelien hier en daar eenige geringe verandering, alleenlyk in eene betere of slegtere afteekening der lelien bestaande, bespeurd word, doch het zy echter lelien, of geleliede stokken, als duidelyk te zien is.

Dit is veroorzaakt, of door de onverschilligheid der geenen, die dat wapen voerden, of door onagtzaamheid en onkunde der Schilderen en Wapensnyderen. Echter plagt men oudtyds wel een merkelyker en grooter verschil in het wapen van een en het zelve geslagt te zien; dog dan geschiede het met opzet, om jongere zoonen en jongere takken van een Huis van den oudsten, welke altyd het wapen onveranderd bleef voeren, en van elkanderen, te onderkennen; 't geen in oude tyden bestond in het veranderen van 't email, of couleuren van het wapen, enz., waar by zy zelfs den naam van hun geslagt voor dien van hunnen toegedeelde Heerlykheden plagten te verwisselen, zie Jurisprud. Heroic. sive Comment. ad Ed. Alb. & Isab. emulgatum 14 Dec. 1616. ad Art. 5. § 5. & 6. en de Rouck Nederl. Heraut c. 8. §. 8 & 9. pag. 337 — 339. Doch, om de daar uit voortkoomende verwarringe, is naderhand goedgevonden, dat jongere zoonen den naam en wapen van hun geslagt voeren; dog zig alleen onderscheiden zouden door *lambeaux*, *croissants* &c. zie Jurisprud. Heroic. l. c. §. 9. & seqq. & de Rouck ibid.

Maar hier zal dat klein verschil enkel toevallig en uit even gemelde oorzaaken ontstaan zyn; alzo op den vyzel, dien HERMAN VAN DER WYCK, in 1639 liet gieten, welke onder den Deducent berust, en in de bylaagen onder *M.* 2°. te zien is, zyn wapen juist over een koomt met het wapen, 't welk boven de verklaaring van 't Dom Capittel van Munster afgeteekend is, zie onder E. 1°.; met dat, 't welk in 't begin der Deductie van den Heer Schencking onder *A.* 2°.; en in 't groot wa-

Zwoll.

De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

wapenboek van Siebmachern 5. d. taf. 146 onder de Adelyke Westphaalsche wapens, gevonden word: daar hy in tegendeel op de grafzark in de Kerk van Nede, waar onder in het volgend jaar 1640. zyne tweede vrouwe, GEERTRUID VAN HALL, begraaven wierd, zyn wapen veel netter liet uithouwen, als blykt uit de bylaage onder *M.* 3°., en het welk zeer accuraat overeen stemt met de wapens van WENDELA VAN DER WYCK, gehuwd aan Jr. JOH. G. G. TENGNAGEL, en dogter van FRANCISCUS VAN DER WYCK, Erbman van Munster en Drost van Boekholt, te vinden onder *F. G.* en *I.*; met dat van BERNHARD VAN DER WYCK, Voogd van Eybergen; met het wapen, 't geen onder de Quartieren van het geslagt der *Coeverdens* in de Kerk te Goor hangt, onder *L.*; en met de wapens boven de verklaaring van de Landraaden en Ridderschap van Osnabrug, onder *D.* 1°. en *D.* 3°. en derzelver acte van opzweeringe, onder *D.* 4°.

Dat dit niet ter zaake doet, zegt Knipschild de fideic. fam. nob. c. 14 n. 28. alzo „ de identiteit van geslagt en verwandschap niet veranderd word door een klein verschil in de wapens; „ maar het genoeg is, dat zy in dat, welk het „ hoofdzaakelykst is, over een koomen."

De verscheide couleur der vleugelen koomt veel minder in aanmerking, om dat dezelve tot het voornaamste van het wapen niet behooren, en daar op niet gelet word, als ieder wapenkundige weet.

Boven dien schryft de Heer J. Schencking, wiens grootmoeder MECHTELD VAN DER WYCK, en van dat Erbmans geslagt was, pag. 43., dat de vleugelen onder hemels blaauw, en de regter vleugel boven wit, en de linker zwart is: het Dom Capittel van Munster, waar HENDRIK VAN DER WYCK, Heer van Neuhaus, Erbman, in den Ridderstand verschreeven, en wel-

Zwoll. De Hr. v. Stocvelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

welke met even genoemde MECHTELD VAN DER WYCK van het zelve Erbmans geslagt was, vertoont ons de vleugelen onder wit, en boven hemels blaauw; en de Landraaden en Ridderschap van Osnabrug, waar die zelve HENDRIK VAN DER WYCK ook verschreeven was, gelyk zyn nageslagt na hem altyd geweest is, geeven ons de vleugelen op als geheel hemels blaauwe.

Een allerklaarst bewys, dat, schoon 'er een klein onderscheid in de vleugelen, of zelfs in de lelien zyn mogte, dit wapen egter door een en het zelfde geslagt gevoerd is.

§. 5.

Derde tegenwerping:

Dat het bewys uit de Deductie van den Heer Joh. Schencking bygebragt, in voordeel der Erbmannen geschreeven, en dus partydig zynde, verworpen moest worden.

Oplossing.

Dit vervalt, als men na gaat, dat de eisch der Erbmannen, en hunne stellingen, door vier of vyf regterlyke vonnissen gesterkt en bevestigd zyn, zie boven eerste Hoofddeel §. 5., en dat het Dom-Capittel van Munster, alwaar elk weet, hoe kies en exact de Adeldom pleeg' onderzogt te worden, in de verklaaring onder *E.* 1°., zelfs het werk van den Heer Schencking, als een geloofwaardig stuk over deze Erbmannen zaak, aangehaalt; welk Dom-Capittel tog in deze zaak, welke Hun zo veel betreft, de beste kennis heeft, en van dezelve eene alleronwraakbaarste getuigenis geeven kan.

§. 6.

ZWOL.

De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

§. 6.

Vierde tegenwerping:

Dat de Keizerlyke uitspraak te Regensburg van den 19 December 1709, in de zaake der Erbmannen, eerst na dien tyd werkte.

Oplossing.

Hier op is naauwlyks eenig antwoord noodig, alzo het ieder een' bekend is, dat, wanneer iemand een geding wint, hy gerekend word van het eerste begin van het zelve, toen de partye hem overlast deed, eene goede en regtvaardige zaak gehad te hebben; want, zo word by dezelve „ de Ryks-Kaamergerigts uitspraak bevestigd in petitorio & possessorio, en dien volgens de Erbmannen voor regte Adelyke, Ridderboortige, als des Hoogstifts Munster Riddermaatige van Adel, verklaard, welke in het vervolg, schoon zy en hunne egte nakoomelingen uit Adelyke Stiften en Collegien waren uitgeslooten geweest, en hunne tytelen veranderd mogten hebben, egter niet van slegtere geboorte, dan andere Ridderboortigen, te houden en van dezelven onderscheiden zouden zyn; dat hun door het betwisten van hunnen Adeldom en Ridderboortigheid te veel en onregt gedaan was, waar van men zig in het vervolg te onthouden, en hun daar voor genoegzaame borgtogt te stellen had," &c.

Heeft dan deze uitspraak in opzigt der Ridderboortigheid der Erbmannen eerst kragt na 1709? de Deducent vermeind van neen. Waarom worden hier de wettige afstammelingen van Erbmans geslagten, welke van tytelen veranderd

zyn,

ZWOL.

De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

zyn, of zig door het hun aangedaan onregt en geleedene vervolging in minderen staat hebben moeten begeeven, volkoomen in hunnen vooringen luister en aanzien hersteld, zo zy die voorregten niet bezeten hadden voor den aanvang des geschils?

Deze uitspraak maakt dus de Erfmannen niet Edel; maar herstelt hen in hunne aloude voorregten, en werkt alzo, gelyk alle andere uitspraaken, van het begin des gedings.

Eigentlyk raakt deze uitspraak dit geslagt niet eens; want het zelve is, hoewel een Erfmans geslagt, gedunrende dat geding, nevens dat van *Drolshaven*, ongemoeid gebleeven, en altoos by het Dom-Capittel in de stukken van dat proces voor Ridderboortig erkend, als boven 1ste Hoofddeel §. 6. beweezen is.

§. 7.

Vyfde tegenwerping:

Dat het aangehaalde uit de Westphälische geschichte van von Steinen niet aangenomen kon worden, om dat die Schryver vol fouten was.

Oplossing.

Het zy eens zo; echter bewyst men daar mede geenzints, dat die schryver zig in alles vergist, en nog minder, dat hy in het bygebragte eenen misslag heeft; want een fout in een, twee, drie, ja meer artykelen van zo een uitgestrekt werk maakt geen bewys tegen het zelve. Hy moet historicè geloofd worden (*a*) in 't geen ande-

(*a*) Knipschild de fideic. fam. nob. c. 14. n. 37.

dere goede schryveren met hem getuigen. Daar en boven, zo men de schryvers, die zig in het een of ander stuk vergissen, of van andere verschillen, geheel de *fides historica* zal weigeren, waar zal men dan met alle, zelfs de beste *auctores classici* heen?

„ De getuigenissen der historieschryveren moe„ ten zo lang aangenoomen worden, tot dat het „ tegendeel beweezen word (*a*);" Tabor. loc. commun. H. V. ax. 3. „ En, wanneer 'er ge„ schil is over de geloofwaardigheid eens historie„ schryvers, moet niet, die zo eene plaats by„ brengt, maar hy, die daar tegen in legt, zy„ ne stelling bewyzen (*b*);" dezelve n. 5.

Zwol. *De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.*

§. 8.

Zesde tegenwerping:

Dat de Deducent niet beweezen had, dat het geslagt van VAN DER WYCK edel was.

Oplossing.

Dit is in het eerste Hoofddeel van dit Vertoog uitvoerig beweezen, zo uit de aangehaalde plaatzen uit de Deductie van den Heer Schencking; als uit het werk van von Steinen; met de verklaaringen van het Dom-Capittel van Munster; en Landraaden en Ridderschap van Osnabrug, en by-

(*a*) „ *Historicorum testimonia eatenus admittenda; „ donec probetur contrarium.*"

(*b*) *Et, cum quaeritur, utrum scriptor historicus fide dignus, sit non ei, qui profert, sed excipienti, incumbit probatio.*

Zwol. byzonder door de Acte van opzweeringe, by het Dóm-Capittel van Osnabrug op den 3 Decemb. 1773. afgegeeven en met een Certificaat van den Secretaris bekragtigd; door de Adelyke eerampten, die het bekleed, en huwelyks alliancien, welke het ingegaan heeft; en doordien het zelve in deze Provincie, uitwyzens het wapenschild van de *Coeverdens tot Wegdam* onder *L.*, en het attest van den Heer *G. G. Tengnagel tot Bonkhaven* onder *N.* 1°., en in Gelderland, volgens de steenen, zo op den put, als boven de regter voordeur van het huis den Camp by Nede, ervindlyk, en in de bylaagen onder *G.* en *I.* te zien, ook voor Adelyk is bekend geweest; enz.: zo dat deze tegenwerping, had ze ooit eenigen schyn gehad, nu volkoomen wederlegt is.

De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

§. 9.

Zevende tegenwerping:

Dat de gelykheid van naam en wapen mede geen bewys opleverde.

Oplossing.

De identiteit van naam alleen geeft, zonder het voeren van het wapen, wel eene groote præsumtie en indicie, maar geen volkoomen bewys; maar, wanneer het gebruik van den naam gepaard gaat met het voeren van het wapen, bewyst zulks de verwandschap, en brengt het bewys van het tegengestelde op de partye over, zie boven 2de Hoofddeel §. 16. in de aantekeningen. By voorbeeld: de Verwalter Scholtus van Ommen, Nagel; de Koster van Oldenzaal, Bentinck; de Bakker Ittersum te Zwol; Haersolte te Meppelt; en honderd anderen meer (niemand zy hier te na ge-

gesproken) hadden by de naamen ook eens altyd de wapens van die Adelyke geslagten onbespierd gevoerd, dan zoude het zelve een sterk bewys voor hun zyn, en den tegenspreeker tot het bewaarheden van zyne stelling noodzaaken: zie de even aangehaalde plaats van dit vertoog, alwaar op de volledigste wyze getoond is, dat, wanneer het gebruik van den naam gepaard gaat met het voeren van het wapen van een geslagt, en wel met kennis en onder het oog van leden van het zelve, zulks ten vollen de identiteit van het geslagt bewyst en de verwandschap aantoont; hoe veel te meer dan hier, waar daar en boven de afkomst van Vader tot Zoon, enz. beweezen word?

Zwol. 1
De Hr. v. Stoevelaer *beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.*

§. 10.

Agtste tegenwerping:

Dat de Kerkenboeken van Nede gebrekkig, en daarom in het bygebragte niet geloofbaar zyn.

Oplossing.

Bewyzen brokken uit echte schryvers niet? en waarom tog zouden stukken uit Kerkenboeken, zo verre zy volkoomen zyn, gewraakt moeten worden? de authenticiteit, juistheid der aantekeningen ten opzigte der persoonen, door welken die, in 't Extract onder *M.* 1°., gezegd worden geboekt te zyn, derzelver geloofwaardigheid, en de tyd hunner bediening word hier gestaafd door de lyst der Predicanten van Nede, onder *M.* 5°., en dus moogen ze met regt geteld worden onder de egtste bewyzen, welken men ooit voortbrengen kan: gelyk hier mede de

ZWOL. de oplossing op de elfde tegenwerping, hier onder §. 13.

De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

Daarenboven helderen die verscheide Kerkenboeken elkanderen zeer fraay op.

Want in het doopboek vinden wy HERMAN VAN DER WYCK, Voogd van Nede, met zyne Vrouwe ANNA van den jaare 1616. tot 1631. toe. Nu koomt ons het ledemaaten en communicanten regifter ter hulp, waar wy leezen, dat deze HERMAN VAN DER WYCK, na doode van zyne vrouwe ANNA VAN RABEN, gelyk daar zyne eerfte vrouwe, die in het doopboek overal enkel ANNA heet, met haaren geflagt naam genoemd word, hertrouwd was aan GEERTJE VAN HALL: maar de Predicant heeft op deze plaats niet aangetekend, dat hy Voogd van Nede was, gelyk op andere plaatfen in de Kerkenboeken gefchied is, nog den dag en jaar, wanneer het gebeurde, zo dat mogelyk een ander kon geweeft zyn, die veel vroeger of laater geleefd hadde. Dog die twyffel word uit den weg genoomen door het regifter der eheluiden en ondertrouwde perfoonen, waar we zien, dat HERMAN VAN DER WYCK, Voogd van Nede, in 1633. met GEERTJE VAN HALL in den egt trad; deze was dan zyne tweede vrouwe, gelyk ze daarom op de voorige aangehaalde plaats *uxor fecunda ejus*, of, zyne tweede vrouwe, waar mede hy naar het overlyden van ANNA VAN RABEN hertrouwd was, duidelyk genoemd word. Hier na nam hy in 1641. voor zyne derde en laatfte vrouwe GEERTUID VAN BEVERVOERDE, volgens het regifter van eheluiden en ondertrouwde perfoonen. Laat ons een weinig verder gaan. Zyn zoon DERK VAN DER WYCK wierd volgens het doopregifter in 1616. gedoopt, en hy was gehuwd met GESINA of GEESKEN TOE LINTELO naar inhoud van het regifter van ledemaaten en communicanten, dog, om boven gemeld gebrek van melding van

jaar

jaar en dag, is de juiste tyd, wanneer dit voorviel, onzeker (1): van deze GESINA TOE LINTELO word verder in de kerkenboeken niet gerept. Naderhand koomt in het register der eheluiden en communicanten zyn zoon JOHANNES VAN DER WYCK voor, als nagelaaten zoon van zall. DERK VAN DER WYCK en in den jaare 1667. in den egt treedende met MARGARETHA MICHORIUS: dat hy nu de zoon was van DERK VAN DER WYCK en GESINA TOE LINTELO, schoon van de laatste in dat register niet gewaagd is, word ten klaarsten bevestigd door de bylaagen onder *R.* 1°. en *R* 2°., waar zyne beide overleedene ouders zeer duidelyk DERK VAN DER WYCK en GERSKEN TOE LINTELO genoemd worden.

Zwoll. De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

§. 11.

Negende tegenwerping:

Dat de naam van ANNA VAN RABEN, *of* ANNEKEN RABEN *maar eens in die kerkenboeken voorkwam, daar zy anders overal in dezelve enkel* ANNA *genoemd wierd.*

Oplossing.

Het is den Deducent genoeg, dat zy daar maar *ééns* genoemd word, behalven, dat de identiteit van haar persoon volkoomen blykt uit de identiteit van

(1) De tyd van dit huwelyk moet egter gebragt worden tusschen 1633 en 1647., gelyk in de aantekeningen op de 19. §. van het tweede Hoofddeel getoond is.

ZWOL.

De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

van haaren man, zo als op de voorige tegenwerpinge uitvoerig beweezen is.

§. 12.

Tiende tegenwerping:

Dat het ongelooflyk zoude zyn dat HERMAN VAN DER WYCK in 1614. op Neuhaus getrouwd, Protestantsch geworden, van daar naar Nede gevlugt, en in 1616. Voogd van Nede, en vader van DERK zoude geworden zyn, en dus in derdehalf jaaren alle die veranderingen ondergaan hebben.

Oplossing.

Hier boven is op het tweede Hoofddeel getoond, dat zy op Neuhaus in 1614. gehuwd, en van Neuhaus weggegaan zyn, om het aanneemen van het Protestantsch geloof; dog daar is niet bepaald, wanneer zy van godsdienst zouden veranderd zyn: 't is zeer moogelyk, dat zy, te vooren reeds die gevoelens heimelyk toegedaan, zig, na hun huwelyk, daar voor opentlyker uitgegeeven, en daar door by de Roomschgezinden gehaat gemaakt hebben: dit is niet vreemd. Maar stel eens, dat zy, eerst na hun huwelyk, weerzin in het Roomsche, en liefde voor het Hervormde geloof gekreegen hadden, was dat dan nog zo vreemd en ongelooflyk? Heeft men niet voorbeelden van honderden van lieden, die door de goddelyke hand bestuurd even zo schielyk en schielyker van godsdienst veranderd zyn? Men kan hier omtrent, zo als ge-

gezegd is, niets zekers ſtellen; dog het eerſte geval is het waarſchynlykſte. Zwol.

Wat nu de vlugt van Neuhaus naar Nede betreft, hier in is niets raar of ongewoon; want de afſtand der Provincie Gelderland van het ampt Reckenberg, waar in Neuhaus ligt, is zo groot niet, of zy konden van daar te Nede, zonder tot die reys veele weeken of maanden te beſteeden, in eenen vry korten tyd koomen.

De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn reebt tot verſchryvinge in de Ridderſchap.

't Is alzo min vreemd, dat hy te Nede zo ras Voogd geworden is: in die omſtreek had hy een talryk en aanzienlyk deel verwanten reeds woonen, gelyk wy gezien hebben in het tweede Hoofddeel §. 16.: welke voor hem, die in eenen ſlegten ſtaat aldaar aankwam, by den Graaf van Bronkhorſt, zo die buiten dat geene kennis aan hem had, dat ampt zullen gevraagd en bekoomen hebben (*a*).

Eindelyk is het geene wederlegging waardig, dat lieden, die den 27 Febr. 1614. getrouwd waren, den 27 Novemb. 1616. eenen zoon lieten doopen, en alzo in *twee jaaren en agt maanden* een kind hadden overgewonnen. Zy had hem voor dien tyd wel twee kinderen ter waereld kunnen brengen, zonder dat daar in iets buitengewoon was.

§. 13.

(*a*) Om dat de Graaf van Bronkhorſt in het begin des jaars 1616. in het bezit der Heerlykheid Borculo kwam, is het wel denkelyk, dat HERMAN VAN DER WYCK toen eerſt Voogd zal geworden zyn, te meer, daar de Biſſchop van Munſter voorige bezitter van dezelve, niet ligt eenen Onroomſchen tot eenig ampt zoude bevorderd hebben.

Zwol.

De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

§. 18.

Elfde Tegenwerping:

Dat wapens op glasen, steenen &c. gevonden, niet beweezen.

Oplossing.

De identiteit van geslagt of verwandschap word beweezen, naar de leere van Farinacius in op. posth. dec. Rot. Rom. p. 1. dec. 681. n. 5. Knipschild de fideic. fam. nob. c. 14. n. 21. 22 Hageman de omnig hom. nob. l. 2. t. 38. n. 7. Matth. Stephanus de nobil. c. 8., en meer andere schryveren, welke opzettelyk over den Adeldom geschreeven hebben, en wier gezegdens, daar het hier op het bewys van den Adeldom aankoomt, volstrekt beslissend en kragtiger zyn, dan van eenig' ander' schryver, die niet ex professo over die stoffe handelt, door de faam, gissingen, indicien, præsumtien, door getuigen, voor al van bloed of verwanten, geschied- of geslagtboeken, gedenktekenen, opschriften op grafsteenen, door geboorte boeken, doopboeken, possessoire handelingen der voorouderen, naamentlyk als iemand bewyst, dat zyne voorouderen tot Ridderlyke byeenkomsten, en openbaare veranderingen toegelaaten geweest zyn, door notoriteit, door admissie in de Ridderspeelen, door wapens, door identiteit van wapens en possessie der zelve, door bewyzen van Cathedraale kerken, door sententien, en andere stukken meer; terwyl alzulke oude geschriften, monumenten, en inscriptien geagt worden te zyn publicque instrumenten, waar door iemands intentie kan en mag beweezen worden, voor al indien dezelve boven menschen geheugen ge-

gestaan hebben, en versterkt worden met andere adminiculen: Merula prax. civil. libr. 4. tit. 66. c. 2. 7. 3. Zo dat men hier zo wel, als in andere zaaken, alle zoorten van bewyzen, ofte probatoire middelen, te saamen voegt, en by gebrek van direct plenair bewys (het welk omtrent zulke oude zaaken zeer zelden is te bekoomen, waarom men zig, volgens het algemeen en eenstemmig gevoelen van alle DD. by Tabor. dict. loc., daar in ook met minder zoort van bewys vergenoegen moet) zelfs met conjecturen, argumentatien en præsumtien by conjunctie procedeert: *ita ut, quæ non prosint singula, juncta juvent*; „ invoegen dat „ door de saamenvoeging van dezelve, schoon „ ze ieder op zig zelfs genoomen niet veel op- „ helderen, der zaake merkelyk gewigt bygezet „ word."

Zoos. De Hr. v. Sotevelaer bewaert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

Zonder dat hier tegens eenige opmerkinge verdient, als of de Adeldom alleen door Edele, en geenzints door Onedele getuigen zoude kunnen beweezen worden: het welk eene herssenschim is, van alle redelykheid ontbloot, strekkende tot verdonkeringe van de waarheid, en waar van ons ook nergens eenig voorbeeld is voorgekoomen, dan alleen iets, in de coustumen van Bretagne art. 160.; dog waar van Argentræus, daar over commentarieerende, pag. 498. de onbillykheid te regte aanteekend, zo dat zulk vreemd regt nergens anders, dan aldaar (hoewel men 'er, boven de Edelen, zelfs ook nog de Priesters van de plaats heeft toegelaaten tot getuigen) plaats heeft, immers geenzints in deze Provincie, waar gansch andere regten en regts oeffening in zwang gaan, kan overgebragt worden; in het byzonder niet tegens den Deducent, die zynen Adeldom afleid uit Munsterland en Osnabrug, waar alle voorgemelde zoorten van ordinair bewys aangenoomen worden, om in den Adelstand, die buiten de activiteit is geraakt, dat is *in statum nativitatis pristinum*, te worden hersteld, het welk zekerlyk even zeer, als de *status*

ZWOL. *tus ingenuitatis*, eene *causa admodum favorabilis*, of by uitstek begunstigde zaak is, zo dat daar in, omtrent het bewys, geheel geene regts spitsvinnigheden den Deducent vermoogen tegen geworpen te worden.

De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

§. 14.

Twaalfde tegenwerping:

Dat de Deducent ook zyne afkomst uit het oud Erfmane geslagt van VAN DER WYCK niet goed beweezen had.

Oplossing.

Dit is wydloopig en breedvoerig verhandeld in het tweede Hoofddeel, waar naar men de Leezeren wyst, en aan het gezond en onpartydig oordeel van een' ieder' derzelven overlaat, of niet de afkomst van den Deducent uit dat geslagt wettig en klaar genoeg beweezen zy.

§. 15.

Dertiende tegenwerping:

Dat hy ook niet beweezen had eigenaar van de Havezaate Stoevelaar te zyn.

Oplossing.

De Deducent heeft nu nader aangetoond met het Extract uit den uitersten wille van wylen zynen oom den Burgemeester DERK VAN DER WYCK, gevoegd met eene gerigtelyke copie van

van de trasactie, waar by die uiterste wille voor bondig verklaard is, en de quitancien van den 50sten penning, zie bylaagen onder *V.* 1°., *V.* 2°. en *V.* 3°.

ZWOL. *De Hr.* v. Stoevelaer *beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.*

§. 16.

Veertiende tegenwerping:

Dat de aangebaalde Resolutie van Ridderschap en Steden, van den 15 Maart 1714., niet wettig genoomen was, en de Deducent daarom voldoen moest aan het tweede lid van de tweeden artykel van het Reglement op de admissie der Edelen.

Oplossing.

Offschoon de Deducent, onder verbetering, naar luid van de Resolutie van Ridderschap en Steden van den 15 Maart 1714., als een gebooren ingezeten dezer Provincie, van het bewys, dat de Overysselsche Edelen in 't Bisdom Osnabrug, aan de Reglementen aldaar voldoende, insgelyks admissibel zyn, volkoomen ontslagen is, kan hy niet te min ook aan het tweede lid van den tweeden artykel van het Reglement op de admissie der Edelen voldoen door de Acte van reciproque admissibiliteit, door de Landraaden en Ridderschap van Osnabrug afgegeeven, en by den Deducent eerst op den 9den dezer maand Maart, na het afdrukken der voorige bladen der Deductie, ontfangen, en in de bylaagen onder *U.* 4°. te zien.

§. 17.

ZWOL.

De Hr. v. Stoevelaer beweert zyn recht tot verschryvinge in de Ridderschap.

§. 17.

Vyftiende tegenwerping:

Dat men op copien geen regt doen kon.

Oplossing.

De overgegevene documenten zyn geene bloote copien, maar alle geauthentiseert, waar op naar Landregte kan en moet regt gedaan worden; want ons Landregt zegt 1. d. tit. 14. Art. 2. „ dat ook geen regt zal gedaan worden, dan „ op origineele brieven," en terstond volgt daar op, „ of copien voor den Rigter, Schout of „ Secretaris, geausculteerd," hoedanige ze alle zyn, terwyl die geene, die in zulke authenticque copien niet gelieft te berusten, verpligt is editie te vraagen van de origineele stukken, buiten het welk daar op zo wel, als op de origineelen zelfs, regt moet gedaan worden; zo als dit dagelyks, zo voor Ridderschap en Steden, als alle andere gerigten in deze Provincie, geschied, waar van de practycq over bekend is: hoewel de Deducent daarenboven gaarn de origineelen zoude vertoond, en de defecten, welke men in de formaliteit of legaliteit zyner bewyzen, schoon hem ten eenemaale onbekend, zig mogte hebben voorgesteld, op de eerste requisitie zoude hebben tragten weg te neemen; waar toe hy zig al nog aanbied.

By deze Deductie was nog gevoegd eene verzameling van Bylagen, bestaende in Uittrekzels uit gedrukte Werken, in de Deductie zelven aengehaeld, uitgegevene Wapenboeken, Doopboeken,

ken, beëedigde Getuigenissen enz. Dog nog ons Zwolsch bestek, nog de plaets in onze Jaerboeken, laten niet toe, dezelve mede te deelen. Het zou ook voor het oogmerk onzer Jaerboeken overtollig zyn, dewyl uit de aentekeningen van de Deductie zelven genoegzaem kan blyken, uit hoedanige bronnen de Heer VAN DER WYK zyne bewyze geput heeft.

Deze Deductie dan op den Landdag van Lentemaend 1773. overgegeven zynde, hebben hun Ed. Mogende eenige Leden tot het onderzoek dezer zaeke verzogt en gemagtigd, welke hier van in Grasmaend een berigt en verslag deeden, af te nemen uit de volgende Resolutie:

Zwolle den 16 April 1773.

De Heeren van Coeverden tot Rande en andere Haar Ed. Mogende Gecommitteerden tot het examineeren der stukken van de Heeren die by de pointen van uitschryvinge verzogt hebben verschreven te worden, hebben gerapporteert, dat geëxamineerd hebbende de Deductie en stukken van J. H. van der Wyck, verzoekende verschreven te worden van Stoevelaar, bevonden hadden, dat hy niet en hadde bewezen, dat de Familie van Van der Wyck adelyk was, nog ook dat hy van zoodane Familie descendeerde, en eindelyk in 't generaal niet en hadde voldaan aan het Reglement op de Admissie der Heeren Edelen van 9den April 1713. en zouden van Advyse zyn, dat dezelve dus behoorde te worden afgewezen. *Rapport nopens de Riddermaatigheid van de Hr. van Stoevelaer.*

Waarop zynde gedelibereert hebben de Heeren van de Ridderschap zig met het voorsch. rapport geconformeert, en hebben de Heeren Gedeputeerden van de Steden aangenomen zig hier op nader te verklaren.

De

Zwol. De Heeren van Voërst tot Alerdink en Capelle van Bredenhorst zullen zig hier over nader verklaren.

En hebben de respective Leden Copien verzogt van de Deductie met derzelver bylagen.

De Heeren van de Ridderschap stemden dus met het bovenstaende verslag en raport wel in; dog twee Heeren, als mede de Steden, namen aen zig nader te zullen verklaren. Waerop den 26 van Wynmaend 1773. de Heeren van de Ridderschap een besluit ten Landdage voorlazen en overgaven, by het welk zy op gem. verklaring in dezer voege aendrongen.

Zwolle den 26 October 1773.

De Ridderscb. dringt aen op de verklaring der Steden. Is nae deliberatie goedgevonden om namens de Heeren van de Ridderschap ter tafel van Ridderschap en Steden nogmaals instantien te doen, dat de Heeren van de Steden zig hoe eerder hoe beter, immers voor het reguleren der pointen van beschryvinge tot de aanstaande Landdag komen te verklaren over de admissie zaken van G. M. van Hemert tot den Krytenberg, en J. H. van der Wyck tot Stoevelaar, als oordelende de Heeren van de Ridderschap, dat door de prætense overgave van nieuwe stukken, zoo aan de Heeren van de Steden bereeds zyn, of nog zouden worden ter hand gesteld, deze admissie zaken niet kunnen of mogen worden getraineerd, maar dat alleen op die stukken, op welke de rapporten door de Heeren Gecommitteerden tot het examineren derzelve op den 16den April 1773. ter Vergaderinge van Ridderschap en Steden zyn uitgebragt, door de Heeren van de Steden zal moeten worden gejugeert, zonder dat eenige vordere stukken voor als nog, en voor en aleer op de eerste geadviseert zal zyn, kunnen of mogen in consideratie komen.

Hier

Hier op heeft de. Heer Baron VAN DER CAPELLEN, toen nog van den Bredenhorst, maer thans van de Pol verschreeven, den 21 van Lentemaend 1774. deszelfs advis nopens de bevoegdheid en het recht van den Heere JAN HENRIK VAN DER WYCK tot verschryvinge in de Ridderschap, uitgebragt. Zyn eigen oordeel, zegt Hy te mistrouwen, en den ongevoeligen invloed van opgevatte denkbeelden te willen verhoeden, en hadt daerom den Heere *Schuler* te Utrecht, dien Hy in *Jurisprudentia Heroica* byzonder ervaren agt, geraedpleegd, en deszelfs schriftelyk advis verzogt: het welk door dezen aen den Baron van der Capellen toegezonden, en ter Vergaderinge overgegeven zynde, na eenige voorafgaende regelen in dezer voege luidde: ZWOL.

En wyl U Hoogwelgeb. begeerte daar heen strekte, dat ik myn advis of gedagten in scriptis zoude mede deelen, zo heb ik de eer my daar van door deeze te acquiteeren, en zal dus het onderwerp van myn advis alleen moeten zyn de vrage: *De Heer* Schuler *adviseert voor het regt van de Heer* van der Wyk *tot de verschryving.*

Of Jan Hendrik van der Wyck tot Stoevelaar zyn afkomst van de Famille van der Wyck van Neuhaus, naar genoegen, en, zo als in Rechten bestaanbaer is, beweezen hebben?

Ten dien einde de overgezonde stukken nauwkeurig hebbende gevisiteerd, vermeene ik onder verbetering, met ruimte, my voor de adfirmative te kunnen en te mogen verklaren.

En dat alzulks dit point, zoo verre de natuur en aart der zaaken alhier in quæstie, vermids het verbranden der Familie papieren, toelaat, my is voorgekomen, den Rechten genoegzaam, met de overgelegde stukken beweezen te zyn.

Gelyk het zelve ook doorgaans zeer wel is geadstrueerd by de Deductie §. §. 9-63.

ZWOL. *De Hr.* Schuler *adviseert voor het regt van den Heer van der Wyk tot de verschryving.*

En gemerkt boven dien het voornoemde vraagstuk breedvoerig in die Deductie is behandeld, zal ik kortheidshalve en om in geene nodeloze redites te vallen, my alleen bepaalen tot die gronden, welke my voornamelyk bewogen hebben de affirmative in deezen te adviseeren.

Ten dien opzichte my dan niet zullende ophouden met de bewyzen, dat Hendrik van der Wyck, Heer van Neuhaus, als Ridder ter Landdage van het Hoogstift Osnabrug verschreeven is geweest, gelyk hy dus mede in het Hoogstift Munster onder den Ridderstand ten Landdage is verschenen; vermits dat niet voorkomt geconlesteerd te worden, en boven dien volkomen consteert by diverse Extracten uit de Deductie van den Heer Schenking overgelegd sub *Lit. A.* en nader wordt bevestigd met het Certificaat van de Landraden en Ridderschap des Hoogstifts Osnabrug *sub. D. add. Deduct. Art.* 4. 5. 6 en 68.

En verder niet zullende repeteeren alle de argumenten, getrokken uit de gedurige alliantien met Adelyke Familien, als mede uit de identiteit van naam en wapen, door den Deducent en zyne voorouders *onbespierd* als eigen gebruikt zynde geweest, naardien die in de meergem. Deductie in 't breede zyn voorgedragen en zo met rechtspassagien als anderfints aangedrongen worden §. 9-17 en §. 28-30.

Heb ik derhalven gedacht, om aan Uwer Hoog welgeb. intentie en myn bestek te voldoen, dat alhier nader te considereren zyn de navolgende pointen.

1. Of Herman van der Wyck zy geweest een Zoon van bovengem. Hendrik van der Wyck, Heer van Neuhaus?

2. Of Herman van der Wyck, die zig hier te Lande en wel onder Nede heeft nedergezet, dezelfde zy?

En 3. Of de Deducent in dezen zyn afkomst van voorn.

voorn. Herman van der Wyck en dus zyne Filiatie uit de Adelyke Familie van Van der Wyck heeft aangetoond?

ZWOL. *De Hr.* Schuler *adviseert voor het regt van den Heer van der Wyk tot de verschryving.*

Naardien het bewys dier pointen voornamentlyk het *fundamentum intentionis* van den Deducent, naar myne gedagten, zal moeten uitmaaken:

Want hoe zeer het *onbespierd* gebruiken en voeren van den zelfden naam en het zelfde wapen van veel gewigt is, en een sterke præsumtie geeft, dat iemand van dezelve Familie is, zoude zulks alleen en op zich zelfs volgens rechten niet genoegzaam zyn, om daar door een gedecideerd recht te verkrygen tot de Beschryving in eenen Ridderschap, nisi & alia concurrant als in cas subject, namelyk het bewys der Filiatie uit de Adelyke Familie van Van der Wyck (welkers bekende Noblesse buyten kyf alhier ondersteld wordt) den grond van het recht des Deducents zynde.

I.

Gevolgelyk is de eerste vraag, *of aangetoond zy, dat Herman van der Wyck, waar van de Deducent zyne afkomst afleidt, is geweest de Zoon van Hendrik van der Wyck tot Neuenhaus, wiens Riddermaatigheid ook buiten tegenspraak is.*

En dit meene ik moreel zeker, in zo verre de natuur en aart der zaaken het toelaat te zyn geschied, immers

Wat het eerste point betreft, het consteert uit de zes overgelegte documenten sub Lit. O. genommerd 1, 2, 3, 4, 5, 6. dat Herman van der Wyk is de Zoon van Hendrik van der Wyk tot Neuenhaus.

Wordende in het byzonder by het Extract uit het Kerkeboek van St. Vit by Wiedenburg Ampts Reckenberg sub O., volgens attest van de oude Vrouw Douariere van der Wyck tot Neuhaus, op deezen huise onder oude papieren gevonden, als

 sub

ZWOL. *De Hr.* Schuler *adviseert voor het regt van den Heer* van der Wyk *tot de verschryving.*

sub O. gecertificeerd, dat „ de 14 Febr. 1563
„ Junker Hendrich van der Wyck en deszelfs
„ Ehe vrouw Margaretha van Cappel is geboo-
„ ren een Zoon, en den 17 Febr. in den H.
„ Doop den naam *Herman* gegeeven."

En nader uit het zelve Kerkeboek „ dat den 27
„ Febr. 1614, op den Adelyken huize Neuhaus,
„ Kerspel St. Vit getrouwd zyn Junker Herman
„ van der Wyck, wettige Zoon van Henrik van
„ der Wyck, met Jonkvrouwe Anna van Ra-
„ ben, Jonker Reinharts van Raben wettige Doch-
„ ter."

Dit document van zeer veel gewicht en decisief omtrent dit en verdere pointen zynde, heeft alle blyken van echt- en duchtigheid.

Wanneer men aanmerkt:

a. Dat het voorn. Extract is zeer oud en gevonden onder oude papieren op den Adelyken huize Neuhaus, zynde het oorspronkelyke Famille huis van Van der Wyck, waar uit den Deducent en zyne Voorouderen hunnen Stam en Afkomst afleiden, en aldaar natuurlyk hebbende kunnen gevonden worden, en bewaard zynde, als een document, waar by de Famille zich in dien tyd, wanneer het gegeven is, schynt geintereslleerd te hebben.

Zynde voorts de verklaring dien aangaande gegeven van de Vrouwe Douariere van der Wyck tot Neuhaus zodanig buiten alle reproche, dat zulks geen adstructie meriteert.

b. Dat het voorsz. Extract mede behelsd niet alleen een omstandig bericht van de getuigen uit bekende Adelyke Familien, die by den Doop en Trouw geassisteerd hebben, maar ook in 't byzonder eene verklaring van den Pastoor Godfried Nierman, als hebbende dat Extract uit het Kerkeboek, waar in zulks stond, door den toenmaligen Heeren Pastoren Augustinus Nelling en Petrus Nelling, eigenhandig

ge-

geschreeven, getrouwelyk geëxtraheerd, en met zyn eigen handschrift, sub fide Sacerdotali bekragtigd, ten welken einde by denzelven het meergem. Extract ook getekend is op den 15 Maart 1658.

c. Dat al verder ter bevestiging van de echtheid van het zelve Extract teffens is overgelegd het Document sub Litt. O. 3°. ten bewyze dat A. Nelling van 't jaar 1546 tot 1579. P. Nelling van 1579-1625. en G. Nierman van 1653-1701 Pastoren te St. Vit zyn geweest, en gevolgelyk Deselven in die tyden, als Herman van der Wyck gedoopt en getrouwd, als mede het authenticque Extract gegeeven is, werkelyk in die qualiteit hebben gefungeerd in het gunt voorsch. is, dadelyk kunnen verrichten.

ZWOL. *De Hr.* Schuler *adviseert voor het regt van den Heer* van der Wyk *tot de vervschryving.*

Dat nu zodaanige Extracten uit Doop- en Trouwboeken als publycque Registers, volkomen geloof hebben, is notoir. Zie *Mascard: de Probat. conclus.* 673. *Peirez. ad tit. Cod. de in in tegrum. rest. Minor. n.* 2. & *Job. Voet. ad dict. tit. ff. n.* 12.

Dit is ook niet tegen te spreeken, maar men zoude mogelyk hier tegens willen inbrengen, dat zodanige afschriften regulariter op zig zelven alleen geen geloof zouden hebben, ten zy uit het origineel Kerkboek zelve de deugdelykheid van het gegeven Extract, daar mede nader vergeleken, komt te blyken.

Dog te vergeefsch: want offchoon zulks regulariter waar mogten zyn, heeft dit echter zyne exceptie naar reden en billykheid, wanneer zodanig origineel Boek door brand of andersints verlooren en het dus onmogelyk is met het zelve nader te vergelyken; dewyl alsdan aan zodanig Document volkomen geloof moet worden gegeven, voornamelyk in hoc nostro casu, daar het instrument is gegeeven en met eigen handtekening bekragtigd van een gequalificeerd en geloofwaardig persoon, die betuigd het zelve getrouwelyk te hebben geëxtraheerd uit het Kerkeboek als toen nog voor

 han-

Zwoll. handen, maar naderhand verlooren geraakt, volgens de verklaring sub O. 4°. Collat. O. 1°. en dat zulke oude Kerkboeken 't zoek of verlooren kunnen raken, daar van zyn de menigvuldige exempelen, zo hier in ons Land, als elders, over bekend.

De Hr. Schuler adviseert voor het regt van den Heer van der Wyk tot de verschryving.

Het is ook naar de analogie en gronden van Rechten klaar, dat, wanneer zodanig boek niet meer voor handen en verloren is, zulks niet derogeert aan de dugtigheid en geloofwaardigheid van het meergem. Extract, gegeven door Godfried Nierman, Pastor van St. Vit en aldus, als een publyck Persoon, volkomen gequalificeerd tot het uitgeven daar van, en alzulks uit een publycq Register, geen minder geloof verdiende dan afscriften van Notarissen uit hunne Protocollen geschreven en uitgegeeven, en waar van Jo. Voet ad tit. ff. de Fide Instrum. N. 172, allezints hier quadrerende, leert.

„ Si manu Tabellionis exemplum ex protocollo
„ transcriptum sit, ac munitum subscriptione Ta-
„ bellionis, id cum authentico convenire testan-
„ tis, & forte postmodum protocollum incendio
„ aliove casu perierit, magis est, ut hujusmodi
„ exemplo fides haberi debeat, utcunque colla-
„ tionis ergo pars adversa citata non fuerit. ibiq.
„ alleg. D. D.

En meriteert alhier mede byzondere reflexie, dat men in rebus antiquis verseert, ten welke opzichte ik als zeer apposite niet kan passeeren een nadrukkelyke passage uit Mynsing observ. 75. ubi N. 2 & 3. aut.

„ Sed & propter antiquitatem exemplo plena fi-
„ des adhibetur etiamsi non constet in ejus de-
„ scriptione observata fuisse, quæ ad Solemnita-
„ tem exempli desiderari supra Obs. 74. annota-
„ vimus —— Aetiologia est, quod in antiquis,
„ propter difficultatem probandi, sufficere levio-
„ res probationes, nec necessario plenas exigi
„ receptum sit.

d. Dat eindelyk om ten dien respecte verder ex

Su-

Superabundanti alle Zwymeling weg te neemen by de Overgelegde stukken sub O 5. en O 6. ex comparatione litterarum blykt, dat het voorn. Extract met de hand van den Pastor G. Nierman is geschreeven.

Ik zegge *ex Superabundanti:* alzo ook buiten dien aan het meergem. Extract volkomen geloof moet geattribueerd worden, geconsidereerd het voorn. Instrument blykt zeer oud te zyn, en men alhier in rebus antiquis, difficillimæ probationis zynde, verseert, mitsgaders het zelve, in alle zyne omstandigheden, boven gededuceert, zynde beschouwd, alle merken van geloofwaardigheid, welke een Rechter kunnen persuaderen, in zig heeft en vervolgens dus aan partye adversa zoude incumbeeren deszelfs falsiteit aan te toonen.

ZWOL. *De Hr.* Schuler *adviseert voor het regt van den Heer* van der Wyk *tot de verschryving.*

Uit al het geene voorsz. is, blykt dan, dat Hendrik van der Wyck Heer van Neuhaus heeft gehad een Zoon met den naam van Herman, en dat die Zoon Herman van der Wyck is getrouwd geweest met Anna van Raben, waarmede dan dit stuk afgehandeld zynde, zal ik nu overgaan tot *het tweede vraagpoint of namelyk Herman van der Wyck, welke zich hier te Lande onder Nede heeft ter nedergezet, dezelfde zy?*

2.

Dan alzo het zelve byna demonstratief, zo verre ad certitudinem moralem kan geschieden, by de Deductie reeds is geadstrueerd, zal ik ten dien regarde in deezen my bekorten, en alleen remarqueeren de navolgende pointen.

1. Dat laatstgem. Herman van der Wyck niet alleen denzelfden naam gehad, maar ook het zelfde wapen, onbespierd, als hem eygen, hebbende gebruikt, ook alzo nagelaten en by zyne afstammelingen gevoerd is.

Want offchoon het eigenboortig Adelyk pitzier of wapenschild by evengem. Herman van der Wyk

ZWOL. gebruikt, door brand of andere toevallen verlooren en niet meer voor handen mogten zyn, blykt echter dat deszelfs Zoon Bernhard van der Wyck Voogd tot Eybergen, getrouwd geweest met Anna Sophia van Bronkhorst het zelve oude en hem eigen zynde Adelyk wapen onbespierd gevoerd heeft, volgens het Document sub Litt. H. waarin voorn. wapen voorkomt.

De Hr. Schuler adviseert voor het regt van den Heer van der Wyk tot de verschryving.

Het blykt ook dat voorn. Bernhard van der Wyck is geweest Oom en Voogd van Joan van der Wyck, Scholtus te Raalte, kleinzoon van Herman van der Wyck, als by het instrument de Ao. 1664 sub Lit. R. 1. welke Joan van der Wyck, Scholtus te Raalte is geweest de Vader van Barend Hendrik van der Wyck, die den zelfden Familie naam en het meergem. Adelyk wapen mede onbespierd gevoerd heeft in den jaare 1722. als te zien uit het Document sub Lit E 2do. en vervolgens nagelaaten aan deszelfs Zoon den Deducent in deezen.

Alles eene evidente preuve uitleverende, dat het voornoemde wapen aangeërvd en door hunnen Stamvader in deeze Landen Herman van der Wyck, welke uit het bevorens gededuceerde is beweezen te zyn een Zoon van Hendrik van der Wyck, Heer van Neuenhaus, alzo is gebruikt geweest.

Hoe sterk nu de preuve uit de gelykheid van naam en wapen in Rechten en in volle kragt in cas subject geappliceerd zy, is met zo veele argumenten by de Deductie gedemonstreert, dat ik onnodig achte iets meer daar by te voegen, alleen als opmerkelyk niet konnende passeeren aan te tekenen.

Dat, terwyl Adelyke Familien op dit stuk zeer delicaat zyn, en het bekend is, dat zy, die zig den naam en wapen van adelyke Familien arrogeeren, zulks niet onbespierd of zonder tegenspraak plegen te doen, zo dat zy doorgaans met die note gebrandmerkt staan, dat hun zulks niet toekomt; nochtans dezelve Herman van der Wyck,

die

die Voogd van Nede is geweest, en den Naam en het wapen van de Adelyke Familie van der Wyck als eigen gebruikte, met kennis en in 't aanzien der geenen, welke van die Familie of daar aan geparenteert waren, niet alleen niets dergelyk heeft ondervonden, maar dat ook boven dien Jonker Otto Gansneb genaamd Tengnagel, wiens Moeder was Wendela van der Wyck, Dochter van Jonker Franciscus van der Wyck, Drost van Boekholt, den Doop van een Zoon van Herman van der Wyck, als Getuige heeft geassisteerd, blykens het Document Lit. M. en daar door moet verstaan worden den zelven Herman van der Wyck voor een afstammeling van de Adelyke Familie van Van der Wyck te hebben erkend, als niet kunnende worden gepræsumeerd, dat hy ooit ofte nooit over het kind van iemand als Verwand ten Doop zoude gestaan hebben, die zig den naam en wapenen van zyne Moeder zonder eenig recht aangematigd had. Zie dezen aangaande breder in Art. 11. 14. 30. 43. en 44. van de Deductie.

ZWOL. *De Hr.* Schuler *adviseert voor het regt van den Heer van der Wyk tot de verkschryving.*

2. Dat dezelve Herman van Wyck, Voogd tot Nede even als de voorige voorkomt getrouwd te zyn geweest met Anna van Raben vid. Lit. M. wordende hierop met nadruk geredeneerd, by den Insteller van de Deductie Art. 65. in medio, met eene kleine verandering luidende:

„ Dat Herman van der Wyck (te Wiedenbrug-
„ ge of op den Huyse Neuhaus met Anna van
„ Raben getrouwd) zekerlyk is geweest dezelfde
„ Herman van der Wyck met Anna Raben, als zyn
„ Echte Vrouw in het Dorp- en Communiekante-
„ Boek van Nede sub Lit. M. gemeld wordende,
„ dit klaar wordende aangetoond uit de overeen-
„ komst der namen en toenamen van deeze twee
„ personen *hier* en te *Wiedenbrugge* of *Neuhaus*,
„ en dat dezelve met elkanderen zo *hier* als *daar*
„ getrouwd bevonden, als ook zo hier als daar
„ voor *Adelyk* gehouden worden, en eindelyk dat
„ de tyden wanneerze daar getrouwd en voorts

Zwoll. *De Hr. Schuler adviseert voor het regt van den Heer van der Wyk tot de verschryving.*

„ zig hier bevonden hebben, zeer wel met elkanderen convenieren, zo dat men zonder eene „ imaginaire accumulatie van zeldzaamheden (als „ namelyk niet slegts van twee Hermans van der „ Wyck en van twee Annaas van Raben, maar „ ook van den zelfden tyd, en dat yder Herman „ van der Wyck met eene Anna van Raben zoude „ zyn getrouwd geweest) te vooronderstellen, „ geen diversiteit tusschen deeze personen kan „ supponeeren, en derhalven het argument van „ identiteit hier altoos geen bedenkelykheid on„ derhevig is, daar de redenen van identiteit zo „ veele en zo stringerende zyn, dat het niet te „ imagineeren is, dat voorn. persoonen niet de„ selfde zouden zyn, als ook om dat 'er geen re„ denen van diversiteit dezer personen gevonden „ wordt.

Ten 3. zyn ook in dezen remarquabel de twee Attestatien, als zo van den Heer Baron A. J. G. G. Tengnagel tot Bonkenhave sub Lit. N. en van de oude Vrouwe Douariere van der Wyck tot Neuenhaus sub Q.

Zeggende de eerste: Dat eene Juffer Wendela van der Wyck (waar uit de Heer van Bonkenhave descendeert. Zie Art. 32. der Deductie) is getrouwd geweest met Johan G. G. Tengnagel, tydelyke bezitter van den Huyze den Camp by Nede, en dat menigmalen door zyne Voorouders heeft hooren zeggen, dat de Familie van Van der Wyck in deze Provincie van Overyssel daar aan vermaagtschapt zoude zyn geweest, en door dezelve altoos daar voor waren gehouden.

En werdende in substantie door de laatste verklaard, van haaren Gemaal Johannes Anastasius van der Wyck tot Neuenhaus verscheide malen gehoord te hebben, dat hy van zyn Vader *Coenrad Lucas* en Grootvader *Engelbert van der Wyck* by overlevering verstaan had, dat in den beginne der XVIJde Eeuw of daar omtrent, twee Ridderboortigen, op het Goed Neuenhaus gebooren A-

de-

delyke Zoonen, welkers Doopnamen zy echter niet wist, om de door hun aangenomene Protestantsche Religie, die des tydes in het Ampt Reekenberg gehaat was, zig van daar naar vreemde Landen begeeven hadden, en voorts breeder als by het zelve Attest Lit. Q. en Deductie Art. 23.

Zwolle. *De Hr.* Schuler *adviseert voor het regt van den Heer* van der Wyk *tot de verschryving.*

Hier door wordt niet alleen ten sterksten erkend de Adelyke afkomst van den Deducent, maar ook voornamelyk door het laatste Attest, hoe onbepaald ook gegeven, het bevoorens geposeerde gecorroboreerd, dat namelyk thans buiten allen twyffel voorkomt meergem. Herman van der Wyck, een der geboren Adelyke Zoonen op den huize Neuhaus te moeten zyn, welke zig om de Religie naar deeze Landen en wel te Nede zich nedergezet heeft, gelyk dit blykt uit het *Extract sub M.*

Ik vertrouw, dat men derzelver getuigenis als testes de auditu alieno niet zal willen reprocheeren: want het is zo algemeen in Rechten bekend, dat deselven in *rebus antiquis* geadmitteerd worden en probeeren *præsertim si agatur de Consanguinitate & affinitate* vid *Stryk de jure sens. dissert.* 3. *c.* 3. §. 20. *& seqq.* dat onnodig is het zelve verder te adstrueeren.

Kunnende almede hunne verklaringen uit hoofde van verwandschap niet worden geinfirmeerd:

Alzo in tegendeel, gelyk in de Deductie Art. 35. zeer wel wordt aangemerkt „ eensdeels in het „ stuk van parentele de verwandten zelfs, als heb„ bende daar van de zekerste kennis, in rechten „ voldoende worden gehouden. Mascard. de Pro„ bat. Concl. 410. n. 33. & seqq. anders deels de „ reproche van Verwandschap juist dat geene toe „ staat, het geen Deducent, met voorn. getuige„ nissen wil bewyzen, namelyk de verwandschap „ zelve, die in deezen voldingt, dat Deducent „ van de Munstersche van der Wycks Familie ge„ sprooten is.

En

ZWOL. En zal ik, om deezen knoop verder toe te haalen, maar alleen hier by voegen een Rechts-passagie uit Boehmeri jus Ecclesiast. ad Sercim Decretalium Lib. 2. T. 20. §. 19.

De Hr. Schuler adviseert voor het regt van den Heer van der Wyk tot de verschryving.

„ *Admittuntur Testes* (zegt hy) *de Familia si* „ *lis est de Cognatione* vel *genealogia probanda;* „ *qui enim melius recipi debent qui melius sciunt &* „ *quorum est interes si* ait. Pontifex in C. 3. X *qui* „ *matrim. accus. poss.* Extranei testes fere hic „ deficiunt, qui non solent cognationis aut *gene-* „ *alogiæ* aliorum adeo rationem habere, ut certam „ de ea possint adere depositionem &c. —

Dit zy, naar myne vatbaarheid, genoeg omtrent dit point geredeneerd:

Wat nu aangaat het 3de point, of namelyk de Deducent zyne afkomst van meergem. Herman van der Wyck, zynde thans, zo veel de aart der zake heeft toegelaaten, beweezen te zyn de Zoon van Hendrik van der Wyck tot Neuhaus, en dus zyne filiatie uit de Adelyke Familie van Van der Wyck hebbe aangetoond?

Alzo dit point volledig geprobeerd wordt met de Documenten sub Literis M. R 1, R 2, S 2. T. en ten klaarsten is geadstrueerd by de Deductie Art. 68-73; vind ik onnodig en superfleu daar by iet verder te voegen.

Derhalve aldus deeze drie pointen hebbende afgehandeld, zoude ik, volgens myne bepaling in dit Advis, het hier by kunnen laaten berusten.

Naardien echter omtrent deeze zaak het een en ander my nader is voorgekomen, zal ik Uwer Hoogwelgeb. attentie noch wat moeten bezig houden.

Het eerste is eene Vittery, welke men zoude willen maken op de spelling omtrent den naam, in de stukken voorkomende, somtyds *Wieck*, dan weder *Wick*, maar doorgaans *Wyck* (welke laatste, als uit de oude stukken blykt, de eyge ortographe schynt te zyn.)

Ik bestempele die gemaakte zwaarigheid, zo ik mee-

meene met den rechten naam van Vittery of loutere chicane.

ZWOL.

Alzo die veranderlyke spelling haaren oorsprong verschuldigd is aan het verschillende dialect of uitspraak van de Letter *y*, den zelfden klank met *i*, by sommigen zelfs die van *ie*, hebbende, en welk eigenlyk geen Duitsche letter, als mede van ouds en noch dikwyls by verwisseling met *i*, geschreven zynde (waar van men volkomen bescheid kan vinden by Huidecoper op 't einde van zyne proeven van Taal- en Dichtkunde pag. 644) dus geene verandering maakt aan den rechten naam, volgens de oude spelling in de familie van den Deducent bewaard.

De Hr. Schuler *adviseert voor het regt van den Heer* van der Wyk *tot de verschryving.*

Het andere, zynde een Critique op de verscheidenheid van *Helmdekken* onderstelt eene onbedrevenheid in de Heraldie of wapenkunde, dewyl een ieder des kundig weet, dat zulks meermalen boven een en het zelfde Geslachtwapen voorkomt, en is boven dien te reflecteren, dat in de Documenten A. D. E. het zelfde Helmdekken staat, als van den Deducent en zyne voorouderen is gebruikt.

Hier mede stap ik af van alle verdere consideratien en betuige deeze zaak in gemoede en naar het licht my daar in voorkomende behandeld te hebben.

Ik zoude korter zyn geweest, indien de zaak niet het tegendeel vereischt had, doch wyl ik steeds het welzyn van myn Evenmensch bedoele, en vooral in deeze, waar in ik meene het recht aan de zyde van den Heer Deducent te zyn, heb ik my breeder moeten uitlaten.

(*waren getekent*)

J. H. VAN SCHULER.

(*Lager stond*)

De beide origineele Missiven aan my vertoont zyn-

ZWOL. zynde, hebben de bovende passagie daar mede accordeerende bevonden.

(*was getekent*)

GERH. DUMBAR,

Secretaris 1774.

De Heer Baron VAN DER CAPELLEN meenden reden te hebben om zig met het gevoelen van den Heere *Schuler* te vereenigen; en het hoofdzakelyke daer van voor zyn advis ter Vergaderinge der Staten dezer Provincie te kunnen overgeven: deze gronden en redenen blyken uit het advis zelve, vervat in deze bewoordingen.

EDELE MOG. HEEREN!

De Baron van der Capellen *beweert het regt van den Hr.* v. d. Wyk *tot de verschryving.*

De Ondergeteekende de Deductie en Stukken, door den Heere van der Wyck, ten fine van Admissie in de Ridderschap deezer Provincie, aan U Edele Mog. gepræsenteerd, meer dan eens, zoo nauwkeurig als hem doenlyk was, hebbende onderzogt en alle de argumenten door dien Heer tot Appui van zyn zaak, en de zwaarigheeden daar tegens ingebragt (voor zo verre die aan hem bekend zyn) hebbende overwogen; zo vindt hy zig gedrongen, om, hoe ongaarne ook, van het Rapport, door de Heeren Gecommitteerden tot de Admissie der Edelen op den 16 April 1773 in deezen uitgebracht, gantschelyk te moeten verschillen, aangezien hy, door de evidentie, die hy vermeent, dat in de bewyzen van de kant des Deducents geproduceert, doorstraalt, zodanig is getroffen, dat het hem niet meer vry-staat

Zwoll. De Baron van der Capellen beweert het regt van den Hr. v. d. Wyk tot de verschryving.

ftaat aan de Adelyke afkomft en de rechtmatigheid van deszelfs pretenfie en verzoek te mogen twyfelen.

Hy rekent zig uit hoofde van 't geen hy U Edele Mog., der Juftitie en zig zelven fchuldig is verpligt aan U Ed. Mog. fchriftelyke rekenfchap te geeven van de redenen, die hem tot dat gevoelen beweegen en van den weg, dien hy heeft gehouden, om, zo veel in hem was, alle dwaling te vermeiden, in een zaak, daar aan den eenen kant het belang en de voorregten van het Corps, daar hy de eer heeft een Lid van te zyn, maar ook, aan den anderen, de ftaat en rang, die eene talryke famille in 't vervolg in onze burgerlyke maatfchappy zal houden, zo direct in betrokken zyn.

Zyn eigen oordeel en den ongevoeligen invloed van opgevatte opinien mistrouwende, zo was zig aan kundiger te addresfeeren het veiligft middel om niet van het fpoor te raaken.

De in Jurisprudentia Heroica zo zeer ervaren Heere van Schuler te Utrecht was het aan wien de Ondergetekende met toezending der ftukken eenvoudig voorftelde: of de Deducent niet deszelven (de authenticiteit vaftgefteld zynde) zyne afkomft van de famille van Van der Wyck van Neuhaus, naar genoegen, en zoo als in Rechten beftaanbaar is, beweezen had?

Op deeze vraag had zyn Hoogwelgeboren de vriendelykheid van zyne gedagten ampel en nadrukkelyk mede te deelen, zo als te zien is in deeze nevensgaande authentique copie, die de Ondergetekende verzoekt, dat tot zyn' eigen' decharge, en om dat de redenen, waarom hy van zo veele Leeden deezer Vergadering moet verfchillen, daar in omftandig ontvouwd worden, ter Griffie deezer Provincie, neffens de gecopieerde ftukken van den Deducent, moge geplaatft worden.

De bewyzen die den Ondergetekende klemmende,

ZWOL. de, en de zaak alleen voldingende voorkomen, zyn deezen.

De Baron van der Capellen *beweert het regt van den Hr. v. d.* Wyk *tot de verschryving.*

Onafhangkelyk van het in de Deductie vermelde geschil rakende de Munstersche Erbmannen;

Als mede van de vooronderstelling, dat Herman van der Wyck, die te Nede blykt gewoond te hebben, en de ontwyffelbaare Stamvader van den Deducent te zyn, een van de twee in 't begin der voorige Eeuw, hun Vaderland en Stamhuis Neuhaus, om de Protestantsche Religie, verlaaten hebbende Ridderboortig zou zyn geweest, en diergelyke aan de hoofdzaak niets af of toen doende pointen; zo schynen echter den Ondergetekende deeze volgende Stukken klaar beweezen, en geen dispuut onderhevig te kunnen zyn; als

1. Dat Hendrik van der Wyck Heer van Neuhaus van die Riddersitz of Havezate, voor den jaare 1622. in de, eenen stand in de Regering maakende Osnabrugsche Ridderschap, is verschreven geweest; en als zodanig ten Landdage gecompareerd heeft, zie dit U 2. Zich refereerende tot het geen over de geloofweerdigheid van het document sub O 2. in de Deductie, maar voor al in 't beredeneerd Advis van den Heere van Schuler uit gezonde en redelyke Regtsbeginselen is bygebracht en aangedrongen, en zig zelven door oculaire inspectie gerust gesteld hebbende, niet alleen wegens de oudheid en aanzienlykheid van gemelde Document, maar ook dat het waarlyk met de hand van Godtfridt Nierman, Pastor te St. Vit is geschreven; zo houd hy het voor eeven zeker, dat

2. Bovengezegde Hendrik van der Wyck tot Neuhaus een Zoon heeft gehad, die Ao. 1563. gebooren, en Ao. 1614. getrouwd is met Anna van Raben.

Niet kunnende gouteren de stelling dat Doop-, Trouw- of Ledemaaten-Boeken van zekere jaaren geen geloof zouden meriteeren, om dat zy niet ver-

verder gaan of niet eerder beginnen dan zy doen, waar in het zoogenaamd defect van die van Nede alleen bestaat, en niet in eene defectuositeit of verminktheid van exemplaren, die ook zelfs het nog exterende niet zoude vitieeren, maar, salvo meliori, van begrip zynde, dat publicque Registers, voor zoo verre zy exteren, altyd be wyzen, het geen zy bevatten, hoe klein de periode van tyd ook zy, waar toe zy relatief zyn; zo denkt de Ondergetekende het uit hoofde van M 1. eene bewezene zaak, dat

Zwol. De Baron van der Capellen beweert het recht van den Hr. v. d. Wyk op de verschryvinge.

3. Te Nede Ao. 1616. en vervolgens zekere Herman van der Wyck heeft gewoond, die ter Vrouwe had Anna (of volgens de eenvoudigheid der tyden met denzelfden den naam Anneken) Raben genoemd, die daar kinderen hebben laten doopen, by wier doop bekende Edelen hebben geassisteerd, en met wier afstammelingen zo min, als met gezegden Herman van Wyck zelven, insgelyks bekende Edelen geene zwaarigheid hebben gemaakt zig te vermaagschappen: als mede dat die Herman van der Wyck en Anna Raben.

4. Een' Zoon hebben nagelaaten met naame Derk, die uit het Ledemaaten- en Communicanten-Boek van Nede, ten tyde van den Prædicant Westenberg (wiens leeftyd door het insgelyks onder M 1. aangehaalde Doopboek, als blykende daar uit Ao. 1630. by den Doop van een Zoon van Herman van der Wyck en zyn Vrouw Anna geassisteerd te hebben, wordt bepaald) beweezen wordt gehuwd te zyn geweest aan Geesken toe Linteloe, en uit dit huwelyk geprocreerd te hebben een' Zoon genaamd

5. Johannes van der Wyck, getrouwd met Margareta Michorius, dewelke als Verwandte assisteerde by den Doop van Geesken van der Wyck, Dochter van Coenrad van der Wyk, die Zoon was van eerstgemelde Herman van der Wyck en Anna Raben; verder dat deeze Johannes van der Wyck (naderhand Scholtus te Raal-

ZWOL. *De Ba-ren van der Capellen beweerd het regt van den Hr. v. d. Wyk op de verschryving.*

te en volgens R 1. en R 2. vergeleeken met R 4. en R 5. dezelfde persoon die onder S 1. ten tweedemaal is in den Egt getreden met Elisabeth Bloemert) uit dit Huwelyk volgens S. 2. Vader werdt van

6. Berend Hendrik van der Wyck, die ingevolge T. uit Anna Margareta Klint naliet

7. Jan Hendrik van der Wyck den Deducent in deezen.

Waar mede dus, na de opinie van den Ondergetekende, beweezen zynde, dat de Deducent afstamd van eerstgemelden Herman van der Wyck en Anna Raben, die Ao. 1616. en vervolgens te Nede voorkomen; zoo is de noch overschietende vrage, of deeze Herman van der Wyck en Anna Raben in der daad dezelfde persoonen zyn, die Ao. 1614. op het Adelyke Huis Neuhaus blyken met elkander getrouwt te zyn?

De Ondergeteekende considereerende, dat hier de quæstie niet is of 'er andere soort van bewyzen hadt kunnen worden ten voorschyn gebragt, maar dat het 'er alleen maar op aankomt, of het geen door den Deducent is geproduceert in wel-gestelde Regtbanken volstaan kan, en U Edele Mogende teffens verzoekende, van niet uit het oog te willen verliezen, dat men hier verzeert, niet in het prouveren van eene Mathematische of soortgelyke waarheid, maar van eene Historische, die eeniglyk op getuigenissen steunende, en dus nooit verder kunnende gebragt worden, dan tot eenen genoegzaamen, hoewel onze overtuiging billyk eischenden graad van probabiliteit, in haaren aart niet vatbaar is voor eene eigelyk gezegde Demonstratie uit grondbeginselen, wier tegengestelde onmogelyk is;

Zoo is het dat hy Ondergetekende uit hoofde van het geen in de Deductie zelve als ook in het Advys van den Heere van Schuler pag. 9. (waar toe hy zich refereert) voorgedragen en kragtig aangedrongen is, zich niet kan voorstellen, dat zo

vee-

veele dingen als gelykheid van Leeftyd, naam en wapen, beiden onder het oog van de regte familie gevoerd; van rang en andere omstandigheeden des gemeenen levens zonder eenige gefundeerde objectie tegens de waarschynlykheid der gebeurtenis (komende Hermans Huwelyken in zynen hoogen ouderdom, nog ook de zogenaamde onwaarschynlykheid, dat men in ruim twee Jaaren niet zyn Vaderland zou kunnen verlaaten, van geloof veranderen, trouwen, kinderen teelen en zig in een nabuurig Land etablisseeren by den Ondergetekende in geene aanmerking) hy zegt, dat zoo veele omstandigheeden zouden zamenloopen en nogtans eene diversiteit van persoonen plaats hebben.

ZWOL. *De Baron* van der Capellen *beweert het recht van den Hr.* v. d. Wyk *op de verschryvinge.*

De uitwerkselen van een en 't zelfde bewys op verscheiden persoonen blyken hier uit zeer verschillende te zyn: by den Ondergetekende heeft het, in zyn geheel en alle zyne betrekkingen beschouwd, eene diepe overtuiging gemaakt, by veelen Uwer Edele Mog: nauwlyks eene præsumtie, terwyl 't by anderen in 't geheel geen reflectie heeft gemeriteerd.

'Er is dan niets op, dan dat in eene zaak van die natuur een ieder zyn eigen licht volge, het welk de Ondergetekende doende en het daar voor houdende, dat de Deducent aan alle de Artikelen van het oude Reglement (waar naar hy oordeelt, dat deszelfs zaak alleen moet worden gejugeert, om dat volgens de eenvoudigste Regtsbeginselen *wetten nooit rugwaarts kunnen werken*) voldaan heeft, uitgezonderd het bewyzen van den eigendom zyner Havezate en van de reciproque admissibiliteit onzer Edelen (eene essentieel artikel van eene onzer grondwetten, waarin de Resolutie in den jaare 1714. op sujet van den Heere van Huffel, door de præsente Leden, zonder de expresse verschryving der overigen, en dus tegen dien nadrukkelyken 6den Art. van het Reglement op de Regeering van 1705. genomen, niet

ZWOL. kan gerekend worden eenige verandering te hebben gemaakt, aangezien volgens de bekende fundamenten onzer Regeering de Souverainiteit niet is by de Heeren præsenten ten Landdage, maar by de Ridderschap met de Steden zelven, die in vollen getalle niet kunnende compareeren, eenige uit hun midden committeeren, om nevens de Edelen, die altyd in persoon tegenwoordig zyn, de Staaten maar alleen te vertoonen, om zaaken in de politicque huishouding dagelyks voorvallende, naar de vastgestelde Wetten af te doen; maar geenfints om wetten die den form der Regeering betreffen, fundamenteele wetten, te maaken of te veranderen);

De Baron v. d. Capelle beweert het recht van den Hr. v. d. Wyk op de verschryvinge.

Zo zoude hy Ondergetekende van advise zyn, dat in het versoek van den Postulant, zo dra hy die beide manquerende requisiten zal gepræsteerd hebben, niet behoord te worden gedifficulteerd, maar dat hy, als behoorlyk gequalificeerd, als dan tot de verschryving in de Ridderschap deezer Provincie diend te worden toegelaaten.

(*was getekend*)

J. D. VAN DER CAPELLEN
tot de Bredenhorst.

Accordeerd met 't voors. Regilter.

De anderen Heer, welke op den 16 van Grasmaend 1773. aen zig hadt voorbehouden zig nader te zullen verklaren, was de Heer *van Voërst* tot Alerdink, die zig op gemelde 21 Maert 1774. met het bovengem. raport der Heeren van de Ridderschap vereenigde, zig voorbehoudende, indien zulks nader mogt

„ goed-

goedvinden, „ schriftelyk in te geven de re- Zwol.
„ denen en motiven, welken hem bewogen
„ hebben, en waerom zig tegens opgemelde
„ admissie heeft moeten verklaeren." Ten
zelfden tyde stemden ook de Steden, Deventer, Campen en Zwollen in met het advis van de Ridderschap, insgelyks zig voorbehoudende hare vrye deliberatien over alle zodanige stukken en bewyzen, als reeds nader waren of nog mogten inkomen.

Onderwyl hadt de Heer JAN HENDRIK VAN DER WYCK eenige nieuwe bewyzen bekomen, welken van te veel belang voor zyne zaek waren, van niet te berde gebragt te worden, en waer na hy ook was genootzaekt geworden zyne overgegeve Deductie eenigzints te veranderen. Hy beschaefde dan deszelfs styl, verbeterde de schikking en orde der zaken, en gaf den zelven gedrukt (*) aen de Staten den 22 van Lentemaend 1774. by een Verzoekschrift over, teffens aenbiedende, om de origineele bewyzen, op vorderinge van hunne Edele Mogende ten allen tyde te zullen te berde brengen. Deze gedrukte Deductie en Stukken gesteld zynde in handen van Gecommitteerden, bragten dezelven op den 27 van Louwmaend het navolgend raport uit:

(*) Het is deze nadere Deductie welke wy boven hebben medegedeeld.

ZWOL. *Deventer den 27 October 1774.*

Nader raport omtrend de verschryvinge van den Hr. v. d. Wyk.

De Heer van Coeverden tot Rande en andere Haer Edele Mogende Gecommitteerdens tot het examineeren der Deductie en bygevoegde Stukken van J. H. van der Wyk versoekende verschreven te worden van Stoevelaar, hebben ter Vergadering gerapporteerd, dat aan hun by examinatie is voorgekomen, dat door den Deducent geene andere nog valabeler stukken om deszelfs afkomste te bewyzen voorgebragt zyn, als die geene welke bereets by zyne voorgaande Deductie gevoegt waeren, en dat dus de filiatie in 't geheel niet beweezen is.

Weshalven zy Heeren Gecommitteerdens het onnodig geoordeelt hadden, om zich in een verder onderzoek van zaaken in te laaten, en zouden van advise zyn, dat het verzoek van den Deducent behoorden te worden geweezen van de hand.

Waer op zynde gedelibereert hebben de Heeren van de Ridderschap zig met het voorschreven rapport geconformeert, en hebben de Heeren Gedeputeerden van de Steden aangenomen zich hier op nader te verklaaren. enz.

Accordeert met 't voorf. Register.

De Heer VAN DER WYCK vreesde, dat zomtyds aen zyne zaek zodanige bewyzen zouden schynen te ontbreken, die hy ligtelyk in staet zoude kunnen zyn te vervullen, en dus alle zwarigheden weg te ruimen, weshalve hy zig by een Verzoekschrift aen de Staten vervoegde; „ dat Hem die redenen gesuppedi„ teerd mogten worden, ten einde hy die zwa„ righeden wetende, in staet geraekte, dezelve

„ naer

,, naer behoren weg te nemen, en op te lossen, Zwol.
,, en dat de afdoening zyner zaek zo lang by Hun
,, Edele Mogende opgeschort mogte blyven."
De Heeren van de Ridderschap by besluit van den 22 van Lentemaend dit verzoek afslaende, bleven dus den Heer VAN DER WYCK voor ongerechtigd houden tot de verschryvinge in de Ridderschap dezer Provincie, terwyl het advis van de Heeren der Steden blykt uit de volgende Resolutie van den 6 van Grasmaend dezes jaers.

De Heeren Gedeputeerden der Steden verzogt zynde om zig te willen verklaren over de Admissie van J. H. van der Wyk om wegens Stoevelaar te mogen worden verschreven tot deeze Vergadering: Hebben de Heeren Gedeputeerden der Stad Deventer verklaert gemelde Heer J. H. van der Wyk te zyn inadmissibel: de Heeren Gedeputeerden der Stad Campen, dat dezelve al nog niet is admissibel onder voorbehoud dan noch van zyne nadere bewyzen: En hebben de Heeren Gedeputeerden van Zwolle voor der zelver Stads stemmen uitgebragt gemelde J. H. van der Wyk om in de Ridderschap verschreven te worden voor admissibel te verklaren.

Advis der Steden wegens de verschryvinge van den Hr. v. d. Wyk.

Waer op zynde gedelibereerd is dezelve J. H. van der Wyk voor inadmissibel gehouden. enz.

Hoe zeer nu deze zaek tot nog toe niet gunstig voor den Heere *van Stoevelaer* is uitgevallen, is het egter niet onwaerschynlyk, dat dezelve by nadere gelegenheid nog eens een kans zal waegen, en een gunstiger uitslag tragten te bewerken.

VERANDERINGEN ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

Verandering onder de hooge en lage Amtenaers, enz.

WAGENINGEN. Zyne Doorluchtige Hoogheid heeft in Oegstmaend laetstleden tot Schepen en Raed dezer Stad aengesteld den Heere *Willem van der Hart*, in plaetse van deszelfs Vader den Heere *Anthony van der Hart*, die daer van vrywilliglyk afstand gedaen heeft.

In Oegstmaend laetstleden is alhier in den ouderdom van 75 jaren overleden de Heer *Johan Mauritz van Pabst*, Heer van Bingerden, Geheime Raed van zyne Koninglyke Majesteit van Pruissen, Regeerings-President van 't Hertogdom Cleve en Graefschap Mark enz. enz.

DORDRECHT. Den 26 van Herfstmaend zyn uit eene overgeleverden Naemlyst door zyne Doorl. Hoogh. den Heere Prinse Erfstadhouder, voor den tyd van twee eerstkomende jaren, aenvang neemende die *Michaëlis*, tot Schepenen dezer Stad verkoren, de Heeren Mr. *Johan de Roo*, Heer van Westmaes, enz.; Mr. *Nicolaes Backus*, Mr. *Pieter Beelaerts van Blokland*, Mr. *Arnoldus Adrianus van Tets*, Vryheer van beide de Goudriaenen en Languerak bezuiden de Lecq, enz. En tot Schepenen-Commissarissen van de Gemeene Middelen, de Heeren *Johan de Roo* en *Arn. Adr. van Tets*. Blyvende nog voor een jaar fungeeren als Schepenen, de Heeren *Abraham Hendrik Onderwater*, Mr. *Pieter van den Santheuvel*, *Anthony van den Santheuvel*, *Barthout van Ouryk* en Mr. *Hen-*

Hendrik Onderwater, en als Schepen-Commissaris de Heer *P. van Ouryk*.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

HAERLEM. Den 11 van Herfstmaend zyn uit eenen overleverden Naemlyst, door zyne Doorluchtige Hoogheid den Prinse Erfstadhouder, tot Burgemeester dezer Stad verkoren, de Heeren ELBERT TESTART, Mr. CAREL VAN DYK, Mr. MATTHEUS WILLEM VAN VALKENBURG en Mr. ANTONIS SLICHER. En verders tot Schepenen benoemd de Heeren Mr. *Adolf Hesbuisen*, Mr. *Cornelis Baert*, Mr. *Herman Gerlings*, *Johan Fredrik Godfried van Freisheim*, *Jean la Clé*, Mr. *Casper Clotterbooke* Junior, *Cornelis Pieter van Leyde*; zynde de vyf laetstgenoemde Heeren tot Schepenen-Commissarissen der Gemeenelands-Middelen aengesteld.

SCHIEDAM. Den 9 dezer Herfstmaend is na eene leeftyd van ruim 66 jaren overleden, den Heer *Jacob Doom*, in wiens plaetse den 23 daeraen volgende tot Secretaris dezer Stad is aengesteld de Heer Mr. *Jan van den Berg*.

WEESP. Den 4 dezer zelfde maend is alhier, na een langdurige ziekte, in den ouderdom van 72 jaren overleden, de Heer *Cornelis van Marken*, regeerend Burgemeester en Raed dezer Stad, Hoogheemraed van Amstelland, mitsgaders Hoogheemraed van den Zeeburg en Diemerdyk.

EDAM. Den 18 dezer overleedt alhier de Heer *William Costerus*, Oud-Hoofdofficier, Bailluw en Dykgraef van de Zeevangh en Zuidpolder.

MIDDELBURG. De Heer *Samuel Johan Philip Cras*, regeerend Schepen der Stad Tholen, by de Heeren Staeten van Zeeland, in plaets van

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMPTENAERS, ENZ.

den Heere Gerard Jan Blankert, thans Secretaris van Hooggemelde Heeren Staeten, aengesteld zynde tot Rekenmeester in de Provinciale Rekenkamer, heeft ter Vergadering van Haer Edele Mog. den Eed afgelegd, en in 't gemelde Collegie zitting genomen, zynde bevorens by de Regeering der Stad *Tholen* mede aengesteld tot Pensionaris Honoriar derzelver Stad.

Verders heeft den 26 dezer Maend de Heer *Andries Hesbuizen*, Heer van Dreyschoor, op zyn verzoek van de Edele Mogende Heeren Staten van Zeeland zyn ontslag als Rentmeester-Generaal beoosten Schelde bekomen: zynde welgem. Heer door Hoogstgedachte Heeren Staten aengesteld tot Rentmeester der Gemeene Middelen over de Stad Zierikzee en Appendentien van dien, in de plaets van wylen den Heer Mr. Anthoni van Alphen.

UTRECHT. Den 18 dezer Herfstmaend is ter beschryvinge van de Momboirkamer dezer Stad aengesteld, de Heer Mr. *Arnoldus Pit*, in plaets van den Heer Mr. *Abraham Jacob van der Duffen*, Heer van Derthuizen, thans Burgemeester; en den volgenden dag door de Heeren Burgemeesters en Vroedschap dezer Stad tot Commissaris op 't Bier- en Gemael-Comptoir benoemd, de Heer Mr. *Otto Willem Philippus Falck*, in plaets van den Heer Mr. Arnoldus Pit, en tot Commissaris der openbare Verkopingen, de Heer Mr. *Theodorus Arnoud Zael*, in plaets van gemelden Heer Mr. O. W. Ph. Falck.

Verders heeft zyne Doorluchtige Hoogheid de Prins Erfstadhouder, tot Raed van het Jagt-Gericht binnen den Lande van Utrecht aengesteld en gecommitteerd den Heer Burgemeester Mr. *Arnoud Loten*, in plaets van wylen den Heer Burgemeester van Harscamp.

LEEU-

LEEUWARDEN. Den 18 dezer Herfstmaend is op deszelfs Buitenplaets Veenklooster in den ouderdom van 80 jaren overleden, Jonkheer *Willem Hendrik van Hiemstra*, Grietman over Collummerland en Nieuw Kruisland, en wegens dezelve Grietenie Gecommitteerde Staet ten Landsdage.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMPTENAERS, ENZ.

Insgelyks heeft op den 30 daer aen volgende in den ouderdom van vyf en festig jaren, twaelf weeken en vier dagen, het tydelyke met het eeuwige verwisseld, de Heer *Jacobus Brouwer*, Raed in de Vroedschap dezer Stad, Gecommitteerde tot suiveringe der Insolvente Floreen Resten, en Solliciteur Militair van het Eerste Battaillon van den Heer Generaal Major van Aefonius.

GRONINGEN. De Heer *Menno Siekterman* tot Ontvanger der Convojen en Licenten alhier aengesteld zynde, heeft na het afleggen van den gewoonen eed ter vergaderinge van de Algemeene Staten, dit amt reeds aenvaerd.

LYST

LYST DER PRYZEN VAN VERSCHEIDE PRODUCTEN ONZES LANDS.

Rotterdam den 25 September.

		by de Z. Zak.	
TARW	Oude Z. Witte	24 a 27	ß
——	Nieuwe Z. dito	17 a 24	ß
——	Blauwe dito	18 a 22	ß
ROGGE	Zeeuwsche	14 a 16	ß
ERTEN	Grauwe	15 a 17	ß
——	Blauwe	18 a 22	ß
——	Witte	12 a 14	ß
WITTEBOONEN		18 a 22	ß
		by 't Last.	
BOEKWEIT, op 150 ℔		20	ℒ
dito, zonder Wigt		18 a 19	ℒ

Rotterdam den 25 September.

		by 't Last.	
GERST	Winter	18 a 19	ℒ
——	Zomer	16½ a 18	ℒ
HAVER	Zeeuwſ.	10 a 14	ℒ
——	Vriesche Brouw	17 a 18	ℒ
PAERDEBOONEN		18 a 19	ℒ
KOOLZAED	Nieuwe	38 a 41	ℒ
		by den Steen.	
VLAS	Allerbest	43 a 44	ſt.
——	Best	34 a 35	ſt.
——	Ordinair	30 a 31	ſt.
——	Gemeen	28 a 29	ſt.
——	Slegt	26 a 27	ſt.

NIEUWE
NEDERLANDSCHE
JAERBOEKEN,
OCTOBER.
MDCCLXXV.

HOLLAND.

LEIDEN.

De vermaerde MONTESQUIEU oordeelde, dat 'er niets moeilyker was, dan in werken van smaek en fraei vernuft wel te slagen. Eene enkele poging in de meetkunde, natuerkunde, of diergelyke ernstige wetenschap, kon, volgends zyne gedagten, lofwaerdig zyn; maer eene flaeuwe redenvoering, of een matig dichtstuk scheen hem onverschoonlyk toe: weshalven, zo dra hy tot Lid van eene Maetschappy, nieuwlings te Bourdeaux opgerigt, verkoren wierdt, zyn toeleg was, en hy ook dadelyk te weeg bragt, dat deze Maetschappy de ernstige wetenschappen in plaets van zaken van vernuft en liefhebbery, tot voorwerpen van haren yver nam. 's Mans gedagten komen ons zeer gegrond voor: Gelyk in alle zaken, welker oogmerk het vermaek is, zo is ook byzonder in de Digtkunde het middelmatige onaennemelyk. LEIDEN.

Wy hebben thans in ons Vaderland ook veele Dichters, maer veele matige; en weinige, die den naem van Dichters verdienen. De reden is, dat de zaek zelve zeer moeilyk is, en een flaeuw gedicht niet voldoen kan. Een Dichter moet

LEIDEN. niet alleen natuerlyke gaven hebben, eenen levendige geest en kragtige verbeelding, die hem de zaken op het nadrukkelykst in alle omstandigheden vertoonen, en eene vlugheid, die hem te gelyk eenen ryken vloed van woorden aenvoert, uit welken hy eene ruime keur heeft van die geenen, die zyne gedagten het natuerlykst en kragtigst afmalen: Maer hy dient ook eene uitgestrekte kennis van de menschelyke zaken, in 't byzonder van 't menschelyk hart, en deszelfs geneigdheden te hebben, en voor al eenen goeden smaek, eene zekere aendoenlykheid en fyn gevoel voor het schoon, om het zelve steeds als eenen getrouwen gidse te volgen. Men kan deze aendoenelykheid, dit gevoel van het schoon, van natuer bezitten, maer is het zelve niet door oeffening en ondervinding ontwikkeld beschaefd en verfynd, zo blyft het zelve doorgaens in zyne schors bedekt en bedolven, en steigt zelden tot eene luisterryke werkzaemheid op. De beschouwing van de schoone Natuer en Kunst moet het zaed van goeden smaek eerst aan 't giften brengen. 't Was hierom dat men voormaels de Schilders en Beeldhouwers deedt ryzen, en 'er zyn naeuwelyks van grooten naem geweest, die tot volmaking van hunnen natuerlyken goeden smaek Italien niet bezogt hebben. Hierom hadt ook Lodewyk XIV. die yverige Voorstander en Begunstiger van fraeije konsten, te Rome, de voorraedschuer der sierlykste gedenktekens van vernuft, eenen Bestierder van eene Konstschool voor Frankryk, naer het welk sodanige jonge Lieden, die wat goeds voor de fraeije konsten beloofden, wierden gezonden, om hunne natuerlyke gaven te beschaeven, en te verfynen.

Men

Men kan dit op alle fraaije konsten toepassen: **LEIDEN.** het is naeuwelyk mogelyk, dat hy, die in de geschiedenissen, de grootste gebeurtenisse niet als 't ware heeft gezien voorvallen; de grootste daden bedryven; de grootste mannen werkzaem uit hunne eigene beginzels; nog de tegenwoordige beschaefde werreld eenigzints beschouwd: hy hebbe zyne natuerlyke vermogens zo gunstig als mogelyk zy, de verhevene en eigene hoedanigheden van eenen Cæsar, Cato, en diergelyke groote Mannen, natuerlyk en tessens met kragt zoude kunnen uitdrukken. Althans zeer kundige Lieden en bevoegde oordeelaers zyn van gedagten, dat Horatius, zonder de groote werreld van na by gekend te hebben, nimmer zo groot een Dichter zoude geweest zyn. Hoe moeilyk is het niet, dat en het geschenk van natuerlyke gaven en de beschaving te gelyk in een persoon vereenigd worden gevonden; en dat zodanig een niet door zynen stand van geboorte als anderzints tot ernstigere bezigheden worde geroepen, die van een gansch verschillende aerd zynde, het weelderig vuer van vernuft, zo niet uitblusschen, ten minsten verdooven. Men beroepe zig niet op enkele voorbeelden van Staetsmannen, die niet tegenstaende hunne gewigtige bezigheden, by tyden van uitspanning, den teugel aen hunnen dichtluim met roem gevierd hebben. Wy ontkennen daer van geenzints de mogelykheid, maer stellen alleen de zeldzaemheid, en indien VOLTAIRE, vroegtydig tot het bekleeden van eenig gewigtige Staetspost was genoodzaekt; zo twyffele wy zeer, of hy ooit als Dichter zo eenen onstervelyken lof, dien hy thans geniet, zou verdiend hebben. Men bevat ook ligtelyk, dat wy hier op geene kleine stukjes,

LEIDEN. jes, op verjaer-, bruilofts- en trouw-gedichten, welkers onderwerpen doorgaens van weinig belang zyn, maer voornamenlyk op Helden-dichten en Toneelstukken oogen.

Zo moeilyk het dan is, dat 'er een goed Dichter gevonden worde, zo pryzenswaerdig is het oogmerk zo van zekeren edelmoedigen Liefhebber, als van het Genootschap, te Leiden gevestigd, onder de spreuk, Kunst wordt door Arbeid verkregen; van welken in deze Wynmaend het volgende is bekend gemaekt:

„ Het Tael- en Dichtlievend Genootschap al-
„ hier, onder de spreuk: *Kunst wordt door Ar-*
„ *beid verkregen;* maekt by dezen den Lief-
„ hebberen bekend, dat, alzo geene voldoen-
„ de schriften zyn ingekomen, dingende naer
„ den gestelden Eerprys van dertig Ducaten,
„ of wel een' gouden Penning van het Genoot-
„ schap, tot gelyke waerde, ter keuze van den
„ Verwinnaer, reeds in Hooimaend des jaers
„ 1774 uitgeschreven, voor de beste, en aen
„ het oogmerk voldoende, Verhandeling in on-
„ rym, bevattende, by wyze van Lessen: *Al-*
„ *les wat een jong Dichter noodzaekelyk hebbe*
„ *waer te nemen, om eene zuivere tael te schry-*
„ *ven;* als mede *de kortste, klaerste en leer-*
„ *zaemste regels, welke by het maken van alle*
„ *soorten van Vaerzen, geene uitgezonderd, in*
„ *'t oog moeten gehouden worden; dezelve, door*
„ *voorbeelden in rym, op te helderen; en tevens*
„ *aen te wyzen, welke Schryvers en Dichters,*
„ *zo in Tael- als Dichtkunst, van trap tot trap*
„ *door den vorderende Kunstoefenaer, met*
„ *vrucht, kunnen en moeten gebruikt worden:*
„ en de Edelmoedige Aenbieder, welke, schoon

„ on-

„ onbekend, de noodige penningen tot dezen LEIDEN.
„ Prys aen het Genootschap toegeschikt heeft;
„ den Bestuurderen van het Genootschap niet al-
„ leen vrylaet, om gemelden Eerprys andermael
„ in het openbaer aen te bieden, maer ook zelfs,
„ uit aenmerking van de groote nuttigheid der
„ stoffe, tot bevordering van de edele Dicht-
„ kunst, deze toegeschikte somme van dertig
„ tot vyftig Ducaten heeft verhoogd, en te-
„ vens den Bestuurderen de vryheid gegeeven,
„ om met die verhoogde somme van twintig Du-
„ caten zodanig te handelen, als zy tot aen-
„ moediging van kundige Tael- en Dichtminna-
„ ren zullen raedzaemst oordeelen: Het Genoot-
„ schap als nu wederom heeft beslooten, om zo
„ wel den tyd tot het inzenden der verzochte
„ Verhandelingen te verlengen, en dus als nog
„ aen den Schryver van de beste, en aen het
„ bedoelde oogmerk allezins beantwoordende
„ Verhandeling, den gemelden Eerprys, ter
„ waerde van dertig Ducaten, te belooven: als
„ ook om, ter meerdere opwekking van den
„ yver der Vaderlandsche Kunst-Oefenaren, be-
„ halven den gemelden Eerprys, nog een dier-
„ gelyken gouden Eerpenning van het Genoot-
„ schap, ter waerde van twintig Ducaten, te
„ schenken aen dien Schryver, wiens stuk goed
„ en naest by het bestgekeurde te komen, geoor-
„ deeld zal worden.

„ Zy, welke naer gemelde eerpryzen willen
„ dingen, (waer van alle de Gecommitteerden
„ ter uitwyzingen uitgezonderd blyven) gelieven
„ hunne Verhandelingen, in goed schrift en
„ vragtvry, te zenden, voor den laetsten van
„ Slachtmaend des aenstaenden jaers 1776, aen

LEIDEN. „ *Karel de Pecker, Pieterszoon*; Secretaris van
„ het Genootschap, en hunne Verhandelingen
„ te ondertekenen met eene spreuk, en wyders
„ als gebruiklyk."

Dit Genootschap onder de spreuk *Kunst wordt door arbeid verkregen*, aen drie jonge Beminnaers der Nederduitsche Tael- en Dichtkunde zyn eerste geboorte verschuldigd, kreeg in 't jaer 1766 eene bepaelde vorm en gedaente. Het zelve leidde zig voornamenlyk op de Toneel-dichtkunde toe, en gaf welhaest eenige proeven van zynen arbeid in het ligt, die met genoegen ontvangen zyn. Dit Genootschap nam vervolgends toe, zo in Leden binnen de Stad, als buitenleden, hielt jaerlyks eene algemeene Vergadering, nam ook vervolgends nog andere soorten van gedichten tot voorwerpen van zynen yver, verkoor zig vier Beschermheeren, en schreef in Wintermaend 1772. deze twee prysvaersen uit, als voor 't jaer 1774. *Op het tweede eeuwetyde van Leyden's Beleg en wonderbare verlossing*; en voor het jaer 1775. *Op het tweede eeuwgetyde van Leyden's Hooge School.* De uitspraek van het Genootschap in Bloeimaend 1774 was, dat geen van de ingekomene stukken over het eerste onderwerp konden bekroond worden; by welke gelegenheid teffens nog eene stoffe tot een prysvaers voor het jaer 1775. wierdt opgegeven, namenlyk: *Ter eere van die brave Voorstanderen der Vryheid in den Burgerstaet en in den Godsdienst, Jonkheere* Johan van der Does, *Heere van Noordwyk, Gouverneur; den Heere* Pieter Adriaensz. van der Werff, *voorzittend Burgemeester; en den Heere* Jan van Hout, *Secretaris; allen binnen de Stad Leiden, gedurende hare strenge belegering, in den jare 1574. deze diensten met*

zo

zo groote trouw en waekzaemheid bekleed heb- LEIDEN.
bende, dat aen hun voornamenlyk het behoud van deze Stad, en dus ook vervolgends van ons lieve Vaderland, onder Gods hulp en het schrander en voorzigtig bestuer van 's Lands wyze vaderen, Prins WILLEM DEN EERSTEN, *en* DE STAETEN VAN HOLLAND *te danken is.* Ook op dit prysvaers op den bestemden tyd geene voldoende stukken zynde ingekomen, verlengde men den tyd tot den laetsten van Wintermaend 1774. met dit gelukkig gevolg, dat men den 1 van Sprokkelmaend 1775. den gouden eerpenning aen den Heere *Simon van der Wael*, te Geertruydenberg, en den zilveren aen den Heere *Izaäk van Nuyssenburg*, Predikant te Geertruidenberg, en nog eenen tweeden zilveren aen den Heere *David Johannes van der Trappen*, Præceptor der Latynsche Schoole te Rotterdam, toewees. Onder de stukken over de tweede stoffe voor dit jaer 1775, is maer een gevonden, 't welk heeft kunnen bekroond worden, en aen welkers Dichteresse, Jongvrouwe *Juliana Cornelia de Lannoy*, dan ook de gouden eerprys den 25 der afgelopene Bloeimaend is toegekend: gelyk ook ten zelfden tyde voor het aenstaende jaer is opgegeven, *De invloed der Dichtkunst op het bestuur van den Staet.* Eindelyk heeft het Genootschap in dit jaer *Het eerste Deel van zyne Tael- en Dichtlievende Oeffeningen* uitgegeven, met de Prysvaersen daer by gevoegd: wy twyffelen geenzints, of de kenners zullen daer uitmuntende stukken vinden, kenmerken van vernuft en konst, die ons veel goeds van de loffelyke pogingen des Genootschap beloven. Voor dit Deel is een Berigt, waer in de Geschiedenis

[illegible] van het Genootschap niet en kort ontvouwd wordt, en agter het zelve worden deszelfs wetten medegedeeld.

De Heeren Professoren van de Hollandsche Hooge Schole, welken de bezorging van het Legaet van wylen den Heer *Jan Stolp* is aenbevolen, hebben, op den 13 dezer Wynmaend, hunne gewoone Vergadering gehouden, om uitspraek te doen over de Verhandelingen, welken hun zyn toegezonden tot beantwoording van de volgende Vraeg, in Sprokkelmaend van het vorige jaer, opgegeven: *Welk gewigt men, in het Betoog van Gods aenwezen te stellen hebben op de algemeene samenstemming van het Menschdom?* de gouden eerprys is toegewezen aen de Verhandeling, tot zinspreuk hebbende, *Cælo tonantem credimus Jovem regnare*; waer van, by het openen van het verzegeld Briefje, de Schryver bevonden is, de Hooggeleerden Heer *J. C. Fontaine*, rustend Hoogleeraer der Wysbegeerte, en Kanunnik van het Koninglyk Capittel van Maria te Annecy in Savoyen. Ook is besloten, benevens dit gekroonde Stuk, nog vier Verhandelingen te laten drukken, van welken drie met een en dezelfde zinspreuk, *Opinionum commenta delet dies, naturæ judicia confirmat*, zyn toegezonden.

1. De eerste begint met deze woorden: *Cogitanti mihi, quid caussæ esset, cur tot tamque acerbos hostes religio &c.*

2. De tweede vangt aen: *Onder alle stellingen, die algemeen zyn aengenomen, zal men naeuwlyks ontmoeten &c.*

3. De derde begint: *By oude en latere Wysgee-*

geleerden, die hun werk gemaekt hebben van het bestaen der Godheid op &c. LEIDEN.

4. Het begin der vierde, die geen zinspreuk heeft, is: *Simonides quidem apud Tullium ab Hierone Tyranno &c.*

A M S T E L D A M.

Wanneer in het jaer 1773, het Schip van de Oost-Indische Maetschappy, genaemd de *Jonge Thomas*, met 300 koppen bemand en door Schipper *Barend Lameren* gevoerd, voor deze Kamer, omtrent de Kaep de Goede Hoop, op den 1. van Zomermaend verongelukte, redde zeker Inwooner der Kust, zynde de opzigter van het Vee van den Gouverneur, en WOLTEMADE of WOLTEMALE genaemd, een grysaerd tusschen de 60 en 70 jaren oud, uit eene edele daed van menschlievendheid, door middel van zyn Paerd, waer mede hy naer het Schip af- en aenzwom, kloekmoediglyk 14 Zielen, en zou denkelyk alle de overige behouden hebben, was hy in zyne agtste togt niet zelven in de golven omgekomen, dewyl een der schipbreukelingen uit angst zyn paerd by den toom greep en zo na beneden rukte. De moeilykheid van te ontkomen was voornamenlyk daer aen toe te schryven, dat het schip juist daer ter plaetse gestrand was, waer de Rivieren, door langdurige zware regens opgezwollen, met eenen geweldigen drift van de bergen in zee stortteden. Niet tegenstaende deze moeilykheid hadt de Edelmoedige WOLTEMADE, door middel van zyn paerd, het welk hy telken ryze met brandewyn in de neus en mond te gieten, aenmoedigde, reeds 7 paren behouden, wanneer hy AMSTELDAM.

AM-STEL-DAM. hy eindelyk in de agtste togt zelve omkwam. De Bewindhebberen ter Kamer alhier, hebben tot 's Mans gedagtenis, een nieuw Schip doen timmeren, het geen zy HELD WOLTEMADE naer zyne naem noemde, en waer agter de bovengemelde gebeurtenis staet uitgehouwen; welk Schip dit jaer met de Kermis Vloot voor de eerste reis naer Batavia gestevend is.

ZEELAND.

MIDDELBURG.

MID-DEL-BURG. Hoe zeer by de Romeinen de billyke Regel plaets hadt, dat het geen niemand toebehoort, aen dien geenen in eigendom komt, die het zelve eerst aenvaerdt, volgens de §. 12. *Inst. de Rer. Divis.* en *de L.* 1. *D. pro derelict.* zo is het bekend, dat de Vorsten genoegzaem in alle gewesten van Europa, en dus ook onze Graven, onder den naem van *Regalia* of hooge Gerechtigheden zig eene byzondere en uitsluitende magt hebben toegeëigend, om de niemandtoebehoorende zaken, als het wild gedierte, de visschen, gevondene schatten, strandvonden en schipbreukige goederen, verlatene goederen, als mede zodanige goederen, tot welken niemand by versterfrecht bevoegd zoude zyn, (*bona vacantia*), te aenvaerden: ja dat dit zo genaemd recht eenmael ingevoerd, niet zelden buiten de palen van zyn eersten aenvang is uitgestrekt. Zoekt men naer den oorsprong van die *Regalia* of hooge Gerechtigheden, dan vindt men dezelve duister en onzeker, en meer een ingeslopen gebruik, dan eenen wettigen tytel. Veelen hebben egter die hooge Ge-

Gerechtigheden voorgestaen; men zie DE GROOT's MU-
Inleid. II. *B.* 4. *d.* § 36 en 38. en *over het Recht* DEL-
van Vrede en Oorlog II. *B.* 8. *d.* Maer hoe zeer BURG.
CHRISTIN. *ad Consuet. Mechlin. Tit. I. Art.* 51:
derzelver gebruik algemeen stelt; zo is dat gebruik egter niet overal op den zelfden voet; en veelen meenen, dat, dewyl in ons Land de Vaderlandsche wetten van zodanige *Regalia* zwygen, wy de billykheid van het aengenomen Romeinsch Recht moeten volgen; en beroepen zig byzonderlyk op het zeggen van den Rechtsgeleerden MODESTINUS in *L.* 10. *D. de Jur. Fisc.* nam: dat men in twyffelagtige gevallen tegen den Heer moet *adviseeren*. Het is niet zeer te verwonderen, dat zodanig gebruik tegen de natuerlyke billykheid heeft stand gegrepen, dewyl geringe menschen nog moeds nog goeds genoeg hadden om zig tegen eenen magtigen Heer of Vorst in hun natuerlyk recht te handhaven. Egter moet men onze beschaefdere eeuwe de eer aendoen, dat in dezelve al veel van die ingeslopene hooge Gerechtigheden is afgedwongen: als by voorbeeld het Recht op de schipbreukige goederen, het welk genoegzaem overal afgeschafd is, gelyk zulks duidelyk geleerd en met veele voorbeelden opgehelderd is in de *Bataessche Arcadia* bl. 287 en volgg. En omtrend de *bona vacantia* of goederen, tot welken een gerechtigd Erfgenaem zoude ontbreeken, is een aenmerkelyk Rechtsgeschil met de Gravelykheid dezer Provincie voorgevallen, het welk van al te veel belang is, dan dat wy het zelven onzen Lezeren niet zoude mededeelen.

Wanneer dan, eenen *Marinus Huybrechtsen* den 3 van Grasmaend 1763. in het Oude Mannen-

MIDDELBURG. nen- en Vrouwen-Huis binnen Middelburg zynde overleden, over deszelfs nalatenschap twyffeling en geschil was ontstaen; is by Burgemeesteren en Scheepenen van gemelde Stad, tusschen *Gerrit van Savoyen*, binnenvader in 't voorschreven Huis, als Gemagtigde van *Gillis van Elsland*, Provenier in het gem. Huis, en Executeur ten Boedele van wylen den voornoemden *Marinus Huybrechtsen*, als eisscher ter eenre; op ende jegens de respective persoonen, die zig als Erfgenamen of legatarissen op de voorsz. nalatenschap hadden aengegeven, mitsgaders alle andere onbekende, die zouden willen beweeren, tot de voorsz. nalatenschap geregtigd te zyn, Gerequireerdens ter andere zyde, op den 17 van Hooimaend 1764. een vonnis gewezen, en by 't zelve verstaen, dat de zig hebbende aengegeven bloedverwanten van den overledenen, als denzelven bestaende van Vaders Moeders en van Moeders Moeders zyde, geregtigd waren tot twee vierde deelen van de meergem. nalatenschap; maer de twee andere vierde deelen, by gebreeken van blykende Erfgenamen *ab intestato*, van 's Vader Vaders zyde en van 's Moeders Vaders zyde, verklaerd te vaceeren en vervallen te zyn aen de Gemeene zake, of Gravelykheid van de Provincie van Zeeland. In gevolge van dit Gewysde, hadt dan ook de Rentmeester Generael van de Gravelyke Domeinen van Zeeland bewesten Schelde, Mr. *Adriaan Steengracht*, geene zwarigheid gemaekt deze twee vierde deelen van de nalatenschap van gem. *Marinus Huybrechtsen*, in zyne voorsz. qualiteit onder zig te slaen, en als Gravelykheids goed te beheeren en te bestieren.

Dog

Dog de gemelde Erfgenamen van *Marinus* MID-
Huybrechtsen meenden, dat zy volgends 's Lands DEL-
wetten op het versterf recht gemaekt, ook tot BURG.
deze twee vierde deelen, welken als niemand toebehoorende verklaerd en door den Rentmeester Generael, als aan de Graeflykheid vervallen, aenvaerd waren, recht hadden, en dus bevoegd om denzelven van den Heere STEENGRACHT te rug te vorderen; ten welken einde zy den Rentmeester in den jare 1765 by Mandament van Reauctie deeden dagvaerden voor den Hove van Holland, Zeeland en Vriesland, en geëischt hebben: „ Dat de Gedaegde zoude worden gecon-
„ demneerd aen de Impetranten uit te keeren en
„ te laten volgen de twee vierde parten uit de
„ nalatenschap van *Marinus Huibrechtsen*, wel-
„ ke by vonnisse van Burgemeesteren en Schee-
„ penen der Stad Middelburg, op den 17 July
„ 1764 gewezen, by gebreeken van blykende
„ Erfgenamen *ab intestato* van 's Vaders Vaders,
„ en 's Moeders Vaders zyde van den voor-
„ noemde *Marinus Huibrechtsen*, waren ver-
„ klaerd te vaceeren en vervallen te zyn aen de
„ Gemeene zake of Gravelykheid van Zeeland,
„ en door den Rentmeester der Domeinen on-
„ der zig geslagen, en zulks met alle de vrug-
„ ten, baeten en profyten, daer van gepercie-
„ pieerd en genooten, of die daer van geperci-
„ pieerd en genooten hadden behooren te wor-
„ den, mitsgaders de bescheiden, brieven,
„ charters, en papieren, daer toe specteerende
„ (des noods) onder declaratoir van geene andere
„ te hebben, te weeten, of ter kwaeder trou-
„ we weerloos gewonden te zyn." Dezen eisch,
grond-

MIDDELBURG. grondden de gem. Erfgenamen op 's Lands gemeen versterfregt, 't welk zy beweerdden, dat door geene byzondere costuimen der Stad Middelburg in het voorhanden zynde geval in 't minste veranderd was, of bepaeld wierdt.

Tegen dezen eisch heeft de Rentmeester Generael, als gedaegde, op den 4 van Lentemaend 1766. eerst en vooraf geproponeerd de exceptien van *litisfinitie* of *gewysder zaeke*, van *homologatie* en van *acquiescement*, en op dezelven regt verzogt; en verders, dog niet dan onder de gewoone practicaele protestatien, ten principale geantwoord, en contrarie conclusie genomen. De voorgen. middelen van exceptien staefde de Heer STEENGRACHT met het vonnis van den Gerechte der Stad Middelburg, welk hy beweerdde, dat door geenerhande provocatie zynde kragteloos gegaen, reeds voor langen tyd de kragt van gewysde hadt verkregen, en daer en boven nog door de Impetranten geacquiescceerd en gehomologeerd was. Verders bevestigde gem. Rentmeester zyn antwoord met het Zeeuws of Schependoms versterfrecht, volgends welk hy verstondt dat in de Provincie van Zeeland de portien van ontbreekende Lynen, aen de vrienden uit andere Lynen niet kunnen accresceeren, maer als niemand toebehoorende goederen aen de Gravelykheid vervallen.

Het gevolg was, dat dit proces door den Hove Provinciael, op den 21 van Slachtmaend 1768. by de volgende Sententie ten voordeele van de Eisschers, tegen den Rentmeester Generael aldus wierd uitgeweezen.

Sen-

Sententie van den Raade Provinciaal.

MIDDELBURG. *Het Hof Prov. wyst de twee andere Erfportien ook aen* Brasser *enz. toe.*

In de zaake hangende voor den Hove van Holland, tusschen Mr. *Jacobus Jasperse Brasser*, woonende te Vlissingen, in qualiteit als Gemagtigde van *Elisabeth Janse*, meede woonende aldaar, en *Marcelis de Smidt*, Notaris en Procureur te Vlissingen voornoemd, in qualiteit als Gemagtigde van *Jan Smallegange*, woonende te Aardenburg, *Jacob de Voogd* in gemeenschap van Goederen zynde ge trouwd geweest met wylen *Cornelis Smallegange*, zoo voor hem zelve als *de rato* caveerende voor zyn drie by de voornoemde *Cornelia Smallegange* verwekte Kinderen, met naamen *Maria*, *Jacob* en *Johannis de Voogd*. *Adriaan de Muynck* woonende te St. Cruys by Aardenburg, in Huwelyk hebbende *Adriana Smallegange*, *Jacob Kant*, woonende te Schoondyke, *Johannes Kant*, woonende te Breskens, *Christiaan Kant*, woonende te Oostburg, *Joost van der Meer*, woonende te Breskens, in Huwelyk hebbende *Leuntje Kant*, en *Jan du Gardyn*, meede woonende aldaar, in Huwelyk hebbende *Susanna Kant*, alle Bloedvrienden en Erfgenaamen *ab intestato* van *Marinus Huybrechtsen*, overleeden in het oude Mannen- en Vrouwen Huis binnen Middelburg in Zeeland, Impetrant van mandament van Rauactie en Geëxcipieerdens ter eenre, ende Mr. *Adriaan Steengragt*, Heer van de Hoogheid Wisch en beide de Souburgen, Hoog-Bailliuw en Rentmeester Generaal van de Graaflyke Domeinen van Zeeland bewesten Schelde, Gedaagde en Excipient in het voorschreeve cas ter andere zyde. Die in 't Collegie van den Raade mondeling was bepleit.

Het voorschreeve Hof met rype deliberatie van Raaden, door gezien en overwoogen hebbende, alle het gunt ter materie dienende is, doende recht, in den naame en van weegen de Hooge Overigheid ende Graaffelykheid van Holland, Zeeland en Vriesland,

MID-DEL-BURG.

Het Hof Prov. wyst de twee andere Erf portien ook aen Braſſer *enz. toe.*

land, rejecteert de exceptien van *litis finitie* en van gewysde zaake, mitsgaders van homologatie en acquiescement, door den Gedaagde en Excipient by deſſelfs concluſie van exceptie en antwoord op den 4 Maart 1766. ter Rolle van deezen Hove geproponeert, condemneert den Gedaagde en Excipient aan de Impetranten in hunne voorſchreeve qualiteit, uit te keeten en te laaten volgen de twee vierde parten uit de Nalaatenſchap van den voornoemden *Marinus Huybrechtſen*, op den 1 April 1763 in het oude Mannen- en Vrouwen-Huis binnen de Stad Middelburg overleeden, by Vonniſſe van Burgermeeſteren en Scheepenen der gemelde Stad tuſſchen *Gerrit van Savoyen*, Binnenvader in het voorſchreeve Huis, in qualiteit als laſt en procuratie hebbende van *Gillis van Elsland*, Provenier in het gemelde Huis, als Executeur ten Boedele van wylen den voornoemden *Marinus Huybrechtſen*, als Eyſſcher, ter eenre, op ende jeegens de reſpective Perſoonen, die zig als Legataris of Erfgenaamen op de voorſchreeve Nalatenſchap hadden aangegeeven, mitsgaders alle andere onbekende, die zoude willen ſuſtineeren tot de voorſchreeve Nalatenſchap geregtigt te zyn, Gerequireerdens ter andere zyde, op den 17 July 1764 geweezen, by gebreeken van blykende Erfgenaamen *ab intestato* van 's Vaders Vaders zyde, en van 's Moeders ders zyde, van den zelven *Marinus Huybrechtſen*, verklaard te vaceeren en vervallen te zyn aan de gemeene ſaake of Graaffelykheid van de Provincie van Zeeland, en door gemelde Rentmeeſter der Domeinen onder ſig geſlagen, met alle de Vrugten, Baaten en Profyten, daar van gepercipieert en genooten, ofte die daar van gepercipieert en genooten hadden behooren te werden, mitsgaders de Beſcheiden, Brieven, Charters en Papieren daar toe ſpecteerende (des noods) onder Declaratoir, van geene andere te hebben, te weeten of ter kwaader trouwe weerloos geworden te zyn.

En compenſeert de koſten van deezen Proceſſe, om reedenen den Hove daar toe moveerende, condem-

demneert niet te min den Gedaagde en Excipient in de kosten van de Zeegels, ter somme van drie en veertig guldens agt stuivers, het Zeegel tot de Sententie daar inne begreepen. MIDDELBURG.

Gedaan in den Hage by de Heeren en Mrs. *Wighbold Schlicher*, Præsident, *Pieter Jan Nolst*, *Herman van Hees*, *François Rygerbos*, *Hendrik Collet d'Escury* en *Rutger Anthony van Boem*, Raadsluiden van Holland, en gepronuncieert den 21 November 1768.

In kennisse van my.

Was geteekent,

ADRIAAN BODT.

Dog de Rentmeester Generael STEENGRAÇHT kon niet besluiten in deze Sententie van den Hove te berusten, maer beriep zig van dezelve op den Hoogen Rade, voor welk Gerechtshof deze zaek dan gebragt zynde, den 21 van Wintermaend 1771. wederom ten voordeele van de Bloedverwanten van *Marinus Huibrechtsen* tegen den Rentmeester Generael aldus is beslist geworden.

Sententie of Arrest van den Hoogen Raade.

De hooge Raed bevestigt de voorsch. Sententie van 't Hof.

In der zaake hangende voor den Hoogen Raade in Holland, tusschen Mr. *Adriaan Steengragt*, Heer van de Hoogheid Wisch en beide de Souburgen, Hoog Bailliuw en Rentmeester Generaal van de Graaffelyke Domeinen van Zeeland bewesten Schelde, Impetrant van Mandament in cas relief d'appel ter eenre, en Mr. *Jacobus Jasperse Brasser*, wonende te Vlissingen, in qualiteit als Gemagtigde van *Elisabeth Janse*, mede woonende aldaar, en *Marcelis de Smidt*, Notaris en Procureur te Vlissingen voornoemd, in qualiteit als Gemagtigde van *Jan Smallegange*, *Jacob de Voogd*, in gemeenschap van Goederen zynde getrouwt geweest met wylen *Cornelia Smalle-*

MIDDELBURG.

De hooge Raed bevestigt de voorsch. Sententie van 't Hof.

legange, zoo voor hem zelfs als *de rato* caveerende voor zyne drie by de voornoemde *Cornelia Smallegange* verwekte Kinderen, met namen *Maria*, *Jacob* en *Johannes de Voogd*, *Adriaan de Muynck* in Huwelyk hebbende *Adriana Smallegange*, *Jacob Kant*, *Johannes Kant* en *Christiaan Kant*, *Joost van der Meer* in Huwelyk hebbende *Leuntje Kant*, en *Jan du Gordyn* in Huwelyk hebbende *Susanna Kant*, alle Bloedvrienden en Erfgenaamen *ab intestato* van *Marinus Huybrechtsen*, overleeden in het oude Mannen- en Vrouwe-Huis binnen Middelburg in Zeeland, Gedaagdens in het voorschreeve cas ter andere zyde. Die voor 't Collegie van den Raade mondeling was bepleit.

Het Hof met rype deliberatie van Raaden doorgezien ende overwoogen hebbende al het gunt ter materie dienende was en heeft mogen moveeren, doende regt uit den naam en van weegen de Hooge Overheid en Graaffelykheid van Holland, Zeeland en Vriesland, interineert de clausule van relief in het voorschreeve Mandament geïnsereert, releveert de Impetrant van de indebite verheffinge en prosecutie zyner appellatie, verklaard den zelven by Sententie van den Raade Provinciaal in dato 21 November 1768, in questie, te weezen niet bezwaart, en condemneert hem in de boete van het fol appel, mitsgaders in de kosten van den Processe ter taxatie van den Hooge Raade.

Gepronuncieert den 21 December 1771.

In kennisse van my.

Was geteekent,

IMAN PAUW.

De Rentmeester Generael meende, dat deze Sententie van den Hoogen Radè insgelyks het recht der Gravelykheid verkortende, hy in zyne post daer in geenzints konde berusten, maer in tegendeel verpligt was op alle middelen bedagt

te

te zyn, die tot bewaering der regten van de Graveiykheid zouden kunnen ſtrekken. Hy beſloot derhalven zyn toevlugt te nemen tot het laetſte plegtanker, het welke nog overig was, namentlyk tot het middel van revisie of herzieninge; dog ook met geenen anderen uitſlag, dan dat de twee voorſz. Sententien van de beide Hoven op den 18 van Bloeimaend van dit jaer bekragtigd zyn geworden. De zaek onderwyl is van groot belang, ook voor het toekomende, dewyl het een aenmerkelyk punt van een der voornaemſte hooge gerechtigheden of *Regalia* betreft; en dus vertrouwen wy dat onze Lezeren niet weinig begeerte zullen hebben om de gronden te weten, welke ieder party tot ſtavinge van zyn gevoelen heeft by gebragt. Die kunnen niet beter gekend worden dan uit de geſchriften zelven. De Deductie van den Heer Rentmeeſter Generael als Impetrant van Mandament van Revisie was vervat in deze bewoordinge.

MID-DEL-BURG.

Deductie, gedaan maaken, en aan den Hoogen Raaden in Holland, mitsgaders aan de Heeren Adjuncten Reviſeurs, overgegeevn uit den naam en van wegens Mr. Adriaan Steengragt, *Heere van de Hoogheid Wiſch, en beide de Souburgen, Hoogbailluw en Rentmeeſter Generaal van de Graaffelyke Domeinen van Zeeland beweſten Schelde, Impetrant van Mandament van Reviſie, ter eenre, op ende jeegens Mr.* Jacobus Jaspersſen Braſſer, *woonende binnen de Stad Vliſſingen, als zeggende te zyn gemachtigden van* Elizabeth Jansſen, *meede woonende aldaar, en* Marcelis de Smidt, *Notaris en Procureur te Vliſſingen voornoemt, als zeggende te zyn Gemachtigden van* Jan Smallegange, *woonende te Aardenburg,* Jacob de Voogd, *als zeggende in gemeenſchap van goederen te zyn getrouwt geweeſt met wyle* Cornelia Smallegange, *zoo voor hem zelven quaſi, als pretenſelyk* de rato *caveeren-*

Deductie van den Rentmeeſter Gener. in cas van Reviſie.

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

rende voor zyne drie by de voornoemde Cornelia Smallegange *verwekte kinderen, met naamen* Maria, Jacob *en* Johan de Voogt, Adriaan de Muynck, *woonende te St. Cruys by Aardenburg, in Huwelyk hebbende* Adriana Smallegange, Jacob Kant, *woonende te Schoondyke, en* Johannes Kant, *woonende te Breskens*, Christiaan Kant, *woonende te Oostburg*, Joost van der Meer, *woonende te Breskens, in huwelyk hebbende* Leuntje Kant, *en* Jan du Gardyn, *meede woonende aldaar, in Huwelyk hebbende* Suzanna Kant, *allen sustineerende te zyn Bloedvrienden en Erfgenaamen* ab intestato *van* Marinus Huybrechtsen, *overleden in het Oude Mannen- en Vrouwenhuis binnen Middelburg in Zeeland, Gedaagdens in het voorsz. Cas, ter andere zyde.*

EDELE MOGENDE HEEREN!

Uit de respective Dingtalen, zoo in Revisie, als bevorens voor den Raade Provinciaal, en deeze Hoogen Raade, tusschen partyen gehouden, is bereids aan U Edel Mogende gebleeken, dat de Gedaagdens, uit kragte van een Mandament van R. A., van den Raade Provinciaal in het Jaar 1765 geobtineert, hebben geconcludeert, „ dat de Impetrant zoude worden gecondemneert, aan de „ Gedaagdens uittekeeren en te laten volgen de „ twee vierde parten uit de nalatenschap van Ma- „ rinus Huibrechtsen, welke by vonnisse van Bur- „ gemeesteren en Scheepen der Stad Middelburg, „ op den 17 July 1764. geweezen, by gebreeke „ van blykende Erfgenamen *ab intestato* van 's Va- „ ders Vaders zyde, en van 's Moeders Vaders „ zyde, van den voornoemden Marinus Huibrecht- „ sen, waren verklaart te vaceeren, en vervallen „ te zyn aan de Gemeene zaake of Graaffelykheid „ aan de Provincie van Zeeland, en door den „ Rentmeester der Domeinen onder zig geslaagen;" Dat jeegens deezen Eisch en Conclusie van weegens den Impetrant, op fundament van het evenge-

gemelde Vonnisse, en andere gronden, ten processe geallegeert zynde geproponeert de *Exceptien van Litis finitie, of gewysder zaake*, mitsgaders van *homologatie en acquiscement*, voorts is geconcludeert *tot admissie van dezelve, cum expensis*; en niet, dan onder de gewoone practicaale protestatien, geno nen contrarie conclusien.

MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

Dat wyders die zaak, na een behoorlyke voldingen, by Sententie van welgem. Raade Provinciaal in dato 21 November 1768, is getermineert in deezer voegen, dat des Impetrants exceptien zyn gerejecteerd; en de Impetrant gecondemneert is in de uitkeering van de gemelde twee vierde parten, uit de nalatenschap van den voorn. Marinus Huibrechtsen; als meede, dat de confirmatie van deeze Sententie van den Raade Provinciaal, voorkoomende in het ten deeze quæstieuse Arrest van den Hoogen Raade, van dato 21 Dec. 1771, het grief opleeverd, welker redres de Impetrant *in deezen instantie van Revisie* vertrouwt te zullen obtineeren;

Dit vertrouwen van den Impetrant berust op de gefundeertheid *der Exceptive*, en *der Subordinate Defensie*, by hem gedaan, welke ten genoegen van deeze Hooge Raade, en de Heeren Adjuncten Reviseurs, betoogt zynde, zoo zal daar door het Erreur, door den Impetrant tegen het Arrest van deezen Hoogen Raade met de schuldige eerbied geproponeert, beweezen, en dus voldaan zyn aan het oogmerk deezer Deductie, welke zig van zelfs verdeeld in *eene adstructie van de geproponeerde, dog gerejecteerde Exceptien*, en *in een betoog van de ongefundeerdheid der by de Gedaagdens gevorderde restitutie van gemelde twee vacceerende vierde parten in de nalatenschap van Marinus Huibrechtsen*; welke *twee zaaken*, ieder afzonderlyk, moeten worden verhandeld, en de *Hoofd-Poincten* van deeze Deductie zullen uitmaaken.

Om dan aanstonds, en zonder verdere præambules, een aanvang te maaken van het gemelde *eerste Hoofddeel*, reflecteert de Impetrant, dat de ex-

MID-
DEL-
BURG.

Deductie van den Rent-meester Gener. in cas van Revisie.

exceptien van Litisfinitie en gewysder zaken, mitsgaders van *homologatie* en *acquiescement*, door hem voor den Raade Provinciaal geproponeert, daar op gefundeert worden, dat præcise *dat zelfde*, 't welk de Gedaagdens *in deeze procedures* by hunlieder eisch *voor den Raade Provinciaal Raauwlyks* gevordert hebben, *by een gewysde van Burgemeesteren en Scheepenen der Stad Middelburg*, ('twelk volkoomen is *gehomologeert en geacquiesceert*) reeds is verstaan, niet aan de Gedaagdens, maar aan den Impetrant in zyne qualiteit, toetekoomen.

De Impetrant wil gaerne erkennen, dat het bewys van deeze allegatie, die *facti* is, als meede, dat het betoog van de *gefundeerdheid der exceptien*, zynde een *Juridicque* gevolgtrekking uit de gemelde Omstandigheeden, aan hem, die met opzigt tot de exceptien voor *Actor* moet gehouden worden, incumbeeren; en ter voldoening aan die geadvoueerde verpligting, beroept hy zig op de *Conclusie van Eisch*, door de Gedaagdens voor den Raade Provinciaal genoomen, aan de zyde van de Gedaagdens ten processe overgelegt *sub Littera E. 2. loco.*

By welke van den Impetrant word geëischt *uitkeering van die twee vierde portien uit de Nalatenschap van Marinus Huibrechtsen, welke by vonnisse van den Geregte de Stad Middelburg*, tusschen Gerrit van Savoyen, als Last en Procuratie hebbende van Gilles van Elsland, Executeur in den Boedel van Marinus Huibrechtsen, als Eisscher, ten eenre, en de respective Persoonen, die zig als Legatarissen, of Erfgenamen, op de voorschreeve nalatenschap hebben aangegeeven, mitsgaders alle andere onbekenden, die zouden willen sustineeren, tot de voorschreeve nalatenschap geregtigt te zyn, Gerequireerdens, ter andere zyde, *op den 17 July 1764. geweezen, zyn verklaart, by gebreeke van blykende Erfgenaamen ab intestato van 's Vaders Vaders zyde, en 's Moeders Vaders zyde, van denzelven Marinus Huibrechtsen, te vaceeren, en vervallen te zyn aan de Gemeene zaake of Graaffelykheid der Provin-*

cie

cie van Zeeland, en die door den Impetrant, als Rentmeester der Domeinen, onder zig geslaagen zyn:

Uit deezen Eisch vertrouwt de Impetrant, dat ten allerklaarsten blykt, dat over die gedeeltens der nalatenschap van Marinus Huibrechtsen, welke de Gedaagdens in *Rauactie* vorderen, reeds *een Vonnis* is gegaan, en dat by dat vonnis is verstaan, dat *de Gedaagdens* geen regt tot die portien hadden, maar dat dezelve in tegendeel *aan den Impetrant in zyne qualiteit* competeerden;

MID-DEL-BURG. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

Het is verder even zeeker, *dat het gemelde Vonnis van dato 17 July* 1764. nimmer door eenigerhande provocatie kragteloos geworden, maar reets voor langen tyd *in kragt van gewysde gegaan*, en daarenboven *door de Gedaagdens geacquiesceert en gehomologeert is*, nadien in conformité van het zelve de twee vierde parten, aan den Impetrant toegeweezen, by de reekening, door den Executeur gedaan, en by de opgevolgde scheiding, dadelyk aan den Impetrant zyn aanbedeelt en geëxtradeert, uitwyzens 't gemelde *Vonnis*, by de Gedaagdens *sub D.* 44, en *de reekening en scheiding*, by den Impetrant *sub E.* geproduceert, zonder dat teegen die aanbedeeling en extraditie door de Gedaagdens eenige geregtelyke Oppositie is gedaan.

Deeze Omstandigheden nu zyn, naar des Impetrants begrip, de eenvoudige, dog teffens de solide gronden van de geproponeerde *Exceptie van Litis finitie, of Gewysder zaake*; want *Raauwlyks* te vorderen, 't geen reeds *by een Vonnis* is ontzegt, en aan een ander toegeweezen, is notoir ingaan *tegen het gewysde*, en *van nieuws af* in quæstie brengen, 't geen door den Regter reeds is beslist;

Om 't welk tegen te gaan *de Exceptio rei judicatæ*, of *van gewysder zaake*, is ingevoerd; *Singulis „ enim controversiis singulas actiones, unumque judi- „ cati finem sufficere, probabili ratione placuit, ne „ aliter modus litium multiplicatus summam atque „ inexplicabilem faciat difficultatem, maxime si di-*

 ver-

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

„ *versa pronunciarentur; parere ergo exceptionem* „ *rei judicatæ, frequens est.*" volgens de *L. 6. D. de exceptione rei judicata*, welke Wet op het cas subject van de uitterste applicatie is, om dat, der Gedaagdens vordering in *Rauactie* daar toe tendeerende: dat *aan hun* als nu moet worden *geadjudiceert*, het geen *by het Vonnis te Middelburg aan hun is ontzegt*, en vice versa, dat aan den Impetrant zoude worden *ontnoomen*, 't geen hem by het gemelde Vonnis te Middelburg is *toegeweezen*, zulk eene in het oogloopende contrariëteit van gewysdens zoude veroorzaaken, nademaal 'er dus te gelyk zouden kunnen exsteeren, (ja door de adjudicatie van gemelden Eisch in *rauactie* dadelyk exsteeren) *twee gewysdens*, direct aan elkander geopposeert, by welker *eene* de twee quæstieuse vierde parten aan de Gedaagdens *ontzegt*, en den *Fiscus toegeweezen* zyn, terwyl by het *andere* (ten deezen in quæstie) dezelfde twee vierde parten aan de Gedaagdens *toegeweezen*, en aan den *Fiscus ontzegt* zyn; 't welk (onder reverentie) van geene absurditeit is vry te spreeken, en direct inloopt tegen de geallegeerde *L. 6. D. de exceptione rei judicatæ*; welke, (tot voorkooming van soortgelyke inconvenienten, de source van veele verwarringen) de ten deezen *geproponeerde exceptie van gewysder zaake* invoert.

De Exceptien van *homologatie* en *acquiescement*, die de Impetrant 'er heeft bygevoegt, behoeven geene byzondere juridicque adstructie; het niet provoceeren van het Vonnis van Middelburg, de verdeeling, conform dat Vonnis gedaan, het accepteeren van twee vierde parten uit kragte van het zelve, het gedoogen, dat de twee overige vierde parten aan den Fiscus toebedeeld en overgegeeven zyn, zyn klaare en spreekende blyken van eene volleedige *homologatie* en *acquiescement*, welke een nieuw Onderzoek der zaak beletten, zelfs in zoo verre, dat een tweede gewysde, op zoo een nieuw Onderzoek volgende, en tegen het geacquiesceerde Vonnis aanloopende, in het Regt *voor*

zul

nul verklaart word *per Legem* 1. *C.* *quando provoc. non est necesse*: „*Latam sententiam dicitis, quam ideo* „*vires non habere contenditis, quod contra res, prius* „*judicatas, a quibus provocatum non est, lata sit;* „*cujus rei probationem si proptam habeatis, etiam ci-* „*tra provocationis adminiculum, quod ita pronun-* „*ciatum est, Sententiæ auctoritatem non obtinebit;*" Wordende op deeze wet door *Gothofredus* aangeteekend, *una & eadem res non admittit contrarias Sententias, id est, contra Sententiam, quæ in rem Judicatam transiit, pronunciari non potest, &, si pronunciatum fuerit, appellare non erit necesse;*

MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

Uit deeze regtsdoctrine, welke men met een aantal van meer autoriteiten zouden kunnen staaven, vertrouwd de Impetrant, dat de ongepastheid van der Gedaagdens geëntameerde *Rau-Actie* palpabel, en de gefundeertheid der geproponeerde *Exceptien* doorsteekende is:

Het gewysde van Burgemeesteren en Scheepenen van Middelburg subsisteerd: daar by zyn de twee quæstieuse vierde parten aan de Gedaagdens *ontzegt*, en aan den Impetrant *toeweezen*; de Gedaagdens hebben dat gewysd *gehomologeert en geacquiescceert*, en worden dus met regt met *Exceptien* van gewysder zaake, en *homologatie*, bejeegent, als zy die zelfde twee vierde parten van dezelfde Party vorderen, dewyl en tusschen dezelfde persoonen; en over dezelfde zaak, reeds eene decisie gevallen is.

Dit laatste word door de Gedaagdens ontkent, en geeft hun stoffe tot eene tweeleedige Contradictie, voornamentlyk hier op neerkomende:

Voor eerst, dat alhier geene quæstie zoude zyn *inter easdem personas*, vermits, *den Fiscus* in het proces te Middelburg in het geheel niet geparoisseert hebbende, aldaar tusschen den Impetrant en de Gedaagdens, niet is gedemelleert de quæstie, of zy Gedaagdens, dan of *de Fiscus*, regt hadden tot de portiën, welke aan de Moeders Vaders, en Vaders Vaders vrienden, (zoo die geexsteert, en hunne qualiteit beweezen hadden) zou-

MID- DEL- BURG. zouden hebben gecompeteert; en dat gevolgelyk dat Middelburgsche Vonnis een *res*, *inter alios acta*, zoude zyn;

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie. En *ten tweeden*, dat ook alhier geene quæstie zoude zyn *de eadem re*, vermits de Gedaagdens te Middelburg quasi alleen hebben geëischt de portien, hun, als naastbestaanden van 's Vaders Moeder, en 's Moeders Moeders zyde, toekoomende, dog dat zy thans vorderen de portien van 's Vaders Vaders, en 's Moeders Vaders zyde; over welk laaste prætenselyk te Middelburg nog geene quæstie konde zyn, dewyl de Gedaagdens wegens die portien onmogelyk iets hadden kunnen sustineeren, voor dat gebleeken was, dat de Vrienden, tot deeze portien geregtigt, deficieerden; 't welk eerst door het Vonnis te Middelburg zeker en bekend geworden is; en dat by gevolg door dat Vonnis der Gedaagdens regt op de laastgemelde Portien geensints geëxstingueert, maar integendeel eerst gebooren zoude zyn;

Tot Solutie van deeze Objectien moet de Impetrant reflecteeren, dat 'er geene de minste twyfeling kan plaats hebben, of 'er tusschen den *Fiscus*, en de Gedaagdens, by het gem. Vonnis is gedecideert, aan wien van beiden toekomen de twee vierde portien, welke aan de naastbestaanden van Marinus Huibrechtsen van 's Vaders Vaders, en 's Moeders Vaders zyde, zouden hebben toegekoomen, indien zy hadden geëxsteert, en hunne qualiteiten en relatien beweezen hadden; Immers Burgemeesteren en Scheepenen der Stad Middelburg verklaren by het zelve Vonnisse, die twee vierde parten der nalatenschap van meergemelden Marinus Huybregts by gebreeke van blykende Erfgenaamen *ab intestato* van 's Vaders Vaders zyde, en 's Moeders Vaders zyde van denzelven, te vaceeren, en dezelve mitsdien vervallen te zyn aan de Gemeene Zaake, of Graaffelykheid der Provincie Zeeland; en auctoriseeren en condemneeren mitsdien den Executeur, om de gemelde twee vierde parten te laten volgen en te extradeeren aan den Rentmeester

ter Generaal van de Graaffelyke Domeinen van Zeeland beweften Schelde, voor en ten behoeve van de Gemeene Zaake of Graaffelykheid van welgemelde Provincie:- MIDDELBURG.

Door die *adjudicatie* der twee vierde parten aan den Impetrant zyn dezelve *Virtualiter* aan de Gedaagdens ontzegt; zonder dat 'er eene fpeciaale ontzegging nodig is, om het Vonnis met opzigt tot deeze deelen ten faveure van den Impetrant, en tegen de Gedaagdens, te doen werken: *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

De Impetrant kan hier omtrent inroepen de klaare woorden van *de L. 15. D. de except. rei judicatæ:* „ *Si inter me & te controversia de beredi-* „ *tate sit, & quasdam res ex eadem tu possides, quas-* „ *dam ego, nihil vetat, me a te; & invicem te a* „ *me, bereditatem petere.*"

De Impetrant en de Gedaagdens konden dus, voor dat 'er een gewysde was, over en weder zoodanige fuftenuen voeren, als zy goedvonden; dog na dat 'er een Vonnis over gegaan is, word dit vermogen merkelyk bepaald; *quod si post rem judicatam a me petere cœperis, interest, utrum meam esse bereditatem pronunciatum sit, an contra; si meam esse,* (zoo als in 't voorhanden zynde geval met opzigt tot de thans quæftieufe twee vierde parten ten behoeven van den *Fiscus* is gefchied) *nocebit tibi* (aan de Gedaagdens in deezen namentlyk) *rei judicatæ exceptio*; en de reden daar van is, „ *quia eo* „ *ipso, quo meam esse pronunciatum est, ex diversa* „ *pronunciatum videtur, tuam non esse;*" en by gevolg is hier gedecideert eene quæftie tusfchen den Impetrant en de Gedaagdens, en mitsdien *inter easdem personas*, over de twee vierde parten der Vrienden van 's Vaders Vaders, en 's Moeders Vaders zydé, thans weder by *Rauactie* in *judicium* gededuceert, en dus *de eadem re.*

Hier uit vertrouwt de Impetrant, al meede te confteeren, dat de Gedaagdens zig ten onregte willen behelpen met den regel, *rem, inter alios judicatam, tertio nec nocere, nec prodesse*; ingevolge dien regel is het eene waarheid, dat, als 'er

tus-

MID-DEL-BURG.

Deductie van den Rent-meester Gener. in cas van Revisie.

tusschen *Titius* en *Mævius*, word geoordeeld, *hereditatem esse Titii vel Mævii*, zoodanig gewysde aan *Sempronius* niet kan obsteeren, of hem beletten, om de geheele Erffenis, of een gedeelte van dezelve, te reclameeren; maar als by een generaal Vonnis, waar by de gantsche Erffenis word verdeeld, en, na oproeping van allen en een iegelyk, aan ieder zyne competente portie word toegeweezen, word verstaan, dat zeekere Portien niet aan *Titius*, maar aan *Mævius*, toekoomen, en als *Titius* dat Vonnis acquiesceert, daar van niet provoceert, maar de dadelyke overgifte aan *Mævius* toelaat, waarom zouden dan *Mævius* geen gebruik maaken van het regt, *ex re judicata* tegen *Titius* geadquireert? Waarom zoude hy denzelven *Titius*, die van hem *Mævius* op nieuw die zelfde Portien, die hem ontzegt zyn, vorderd, niet repelleeren met de *exceptio rei, inter Mævium & ipsum Titium judicatæ*? Zulks is te eenvoudig, dan dat men 'er langer by behoefd stil te staan:

De Impetrant zal 'er zig ook te minder meede ophouden, dewyl hy vertrouwt, door één Argument alle de subtile Criticques, en fynigheeden, tegen de identiteit der Litiganten, en der quæstieuse zaak, geoppert, te kunnen wederleggen; dit Argument ontleent de Impetrant uit den aart van het *judicium*, te Middelburg gehouden.

De boedel en nalatenschap van Marinus Huibrechtsen moest verdeeld worden tusschen de Erfgenamen, die daar toe geregtigd waren; tot dat einde roept de Executeur op allen en een iegelyk, die *ex Testamento*, of *ab intestato*, wilden sustineeren, Erfgenaam te zyn, om hun regt, actie, en prætensie op den Boedel, met de Verificatien, ter Griffie of Secretarye van Middelburg over te brengen, ten einde vervolgens de Executeurs zouden kunnen procedeeren tot verdeeling van denzelven Boedel aan en ten behoeve van die geenen, die daar toe by den Geregte der Stad Middelburg zouden worden verklaard geregtigt te zyn;

Het

Het oogmerk deezer Procedures is derhalven geweest, om in één generaal *judicium*, door één generaal definitief Vonnis, getermineert te hebben, wie tot dien boedel geregtigt waaren; en hoedanig aandeel aan ieder der Erfgenamen competeerde; uitwyzens den Eisch, door den Executeur gedaan, by de Gedaagdens sub *F.* 1 *loco* overgelegt:

MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

Tot dat oogmerk hebben meede geconcurreert de respective Gedaagdens in deezen, die zig ter Secretarye hebben aangegeeven, en niet bepaaldelyk hebben gevordert een vierde part des Boedels, als Vrienden van 's Moeders Moeders zyde, en een vierde part als Vrienden van 's Vaders Moeders zyde; maar die zig in het generaal hebben bekent gemaakt, als sustineerende, tot een gedeelte van de Nalatenschap van Marinus Huibrechtsen geregtigd te zyn; immers zulks consteerd volledig met opzigt tot de Principaale van den eersten Gedaagden, *Elizabeth Jansen*, uit der Gedaagdens Producten *M.* 1 *en* 2 *locis*:

Deeze heeft te Middelburg in het generaal gesustineert en geconcludeert, „ dat zy, als Agter„ nigt. van voorn. Marinus Huibrechtsen, over „ wiens Nalatenschap ten deezen geschil was, „ ook tot dezelve uit dien hoofde geregtigt was; „ en wel tot zodanige portie, als welgem. Burge„ meester en Scheepenen, na examinatie der stuk„ ken en bescheiden van die geenen, die tot de „ voorsz. nalatenschap mogten sustineeren meede „ geregtigt te zyn," bevinden zouden te behooren: terwyl de overige Origineele Gedaagdens wel bepaaldelyk tot zeekere portien hebben Eisch gedaan, volgens der Gedaagdens producten *M.* 3 en 4 *locis*, dog daar door zelfs geadvoueert, dat hun niet meer Competeerde, vermits zy, offchoon door het interlocutoir. of præparatoir Vonnis van den Geregte der Stad Middelburg, van den 20 December 1763, een iegelyk was gecondemneert, omme alle regt en actie, welke dezelve als Erfgenaam *ab intestato* tot de meergemelde nalatenschap

mog-

MIDDELBURG. mogte prætendeeren, binnen zes weeken te institueeren, op pœne van verstek,) egter binnen dien bepaalden tyd geene Acte gesustineert hebben op de portien der deficieerende Lynen, en zig dus hebben laaten versteeken, mitsgaders de dispositie van al het verdere by hun niet gevorderde aan den Regter hebben overgelaaten;

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

De Regter was dus, na het afloopen der respective Defaulten, volgens den aart van het generaale Judicium, door den Eisch van den Executeur, die tot de Overgifte en verdeeling der geheele nalatenschap betrekkelyk is, door de generaale sustenue van de gemelde Elizabeth Janssen, door de meer bepaalde vordering van de overige Origineele Gedaagdens, en door hunne stilzwygende Renunciatie aan al het geen zy niet *nominatim* geëischt hadden, bevoegd, en in staat gesteld, om uit de geëxhibeerde en overgeleverde Verificatien van alle de Geinteresseerde, en zig opgedaan hebbende Persoonen, een ieders gesustineerde regt en relatie nategaan, en te beoordeelen, en om vervolgens over den geheelen boedel een generaal Vonnis te wyzen, waar by hy bepaalde, hoedanige portie aan ieder was competerende, en teffens vastftelde, aan wien de portien van de deficieerende Lynen (zo dat geval exsteerde) moesten worden uitgekeerd; want by aldien het systema van de Gedaagden nopens het regt van succesfie *ab intestato* gefundeert mogte zyn, by aldien het eene waarheid was, (zoo als de Gedaagdens voorwenden) dat de klooving der Vier vierendeelen dan alleen plaats vinden moest, als dadelyk alle de vier vierendeelen, of de Magen derzelve, concurreeren, en gevonden worden, dan zoude de Regter, bevindende, dat één of meer Lynen deficieerden, den geheelen Boedel, onder de aanweezende Vrienden zodanig hebben moeten verdeelen, als naar dat systema behoorde, en het deel der aanweezenden zoo veel grooter maaken; dog, begreep de Regter integendeel, dat systema niet te mogen adopteeren, om dat de klooving in vier vierendeelen *ipso lege* ge-

geschied, ten dien effecte, dat; de Magen van de éëne Lyn deficieerende, de Magen van eene andere Lyn nooit in derzelver portie succedeeren kunnen, dan konde en moest de Regter alleen onder de Vrienden der existeerende Lynen verdeelen, die portien, welke, volgens de klooving in vier vierendeelen, aan de aanweezende Lynen competeerden, en de portien, die aan de deficieerende Lynen toekwamen, Vacant verklaaren, en aan de Graaflykheid toewyzen, welke *jure Publico* tot de *bona Vacantia* geregtigd is; dus het om 't even was, wiens Systema de Regter favoriseerde; het zy hy de Sustenue van de Gedaagdens, of van den Impetrant, toeviel, hy moest by zyn Vonnis de verdeeling der geheele Nalatenschap reguleeren, en, om het aandeel van een iegelyk te kunnen fixeeren, præallabel onderzoeken en beslissen, of 'er één of meer Vierendeelen ontbraken; en wie tot de portien der deficieerende vierendeelen geregtigt was; want daar van hing af de geheele verdeeling des Boedels, en de gantsche bepaling, daar omtrent by het Vonnis te maken, welke, naar maate der verschillende omstandigheeden, naar maate 'er meer of minder Lynen deficieerden, naar maate de portien der deficieerende Lynen aan de andere Lynen behoorden te accresceeren, of als vaceerende aan de Graaflykheid te vervallen, varieeren moest.

MID-DEL-BURG. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

En hier uit meend de Impetrant, allesints evident te zyn, dat Burgemeesteren en Scheepenen van Middelburg, naar den aart van dit generaale Judicium, bevoegt en verpligt geweest zyn, te onderzoeken, en te decideeren, waar de portien der deficieerende Vierendeelen gaan moesten, aan de Gedaagdens, of aan den Fiscus? en, dit als een *primum verum* vastftaande, zullen de Critiques van de Gedaagdens niet lang kunnen stand houden; immers als de aart der Zaak het onderzoek van deeze quæstie præallabel vorderde, voor dat 'er eene verdeeling konde geschieden, of eer aan een iegelyk zyn bepaald aandeel konde worden toegeweezen, zoo was het onnodig, dat, of de Fiscus,

Gggg of

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

of de Gedaagdens, deeze quæstie, die den Juridicquen grond der verdeeling by den Regter uitmaakte, in Judicium deduceerden, dewyl dezelve zig natuurlyker wyze van zelfs aan den Regter opdeed; en, besliste de Regter deeze præallabele quæstie ten faveure van den Fiscus, rigte hy zyne verdeeling dien conform in, en adjudiceerde hy mitsdien aan de Gedaagdens alleen de portien, die aan hunne Vierendeelen competeerden, dan moest hy de andere portien der deficieerende Vierdeparten Vacant verklaaren, en, om aan 't generaale oogmerk van dit Judicium te voldoen, dezelve aan de Graaffelykheid toewyzen.

Het behoord mitsdien buiten speculatie te zyn, dat 'er wel deegelyk te Middelburg tusschen den Fiscus en de Gedaagdens, is gedemelleerd de quæstie over de vaceerende Vierendeelen;

Of schoon men niet ontkennen wil, dat 'er niemand *nomine Fisci* dezelve heeft gevordert; 't welk ook volstrekt onnodig was; want de Executeur wilde in eens van de zaak af zyn; hy wilde door den Regter gedetermineert hebben, of, en hoe veel, hy aan ieder Prætendent moest uitkeeren; de eerste Gedaagdesse doet eenen onbepaalden Eisch: de overige determineeren, hoe veel zy meenden, dat hun toequam, de Regter bevind, dat aan de eerste Gedaagdesse een vierde toekomt, hy vind de overige Gedaagdens geregtigt tot het een vierde, by hun gevordert; tot de overige twee vierde parten vind hy niemand geregtigd, en dezelve waren dus Vacant; de twee eerste vierdeparten wyst hy dus aan de Gedaagdens toe, de twee andere moesten meede aan iemand worden toegeweezen, de Regter noemd daar toe *den Fiscus*, welke is eene *persona moralis certa*, wiens regt liquide is, zoo ras 'er portien vaceeren;

Deezen kan de Regter tot de vaceerende portien geregtigt verklaaren, schoon hy te vooren niet heeft geparoisseert in het Proces, in het welk hy zig te vooren niet behoefde, ja zelfs niet konde bekend maken; hy behoefde *in Lite* niet te paroisseeren, om

dat

dat het genoeg is, dat 'er niemand opkwam, of geregtigt was tot die Erfportien, om dezelve *ipso Jure* aan de Graaffelykheid te doen vervallen en adjudiceeren door den Regter, wiens vonnis over de geheele nalatenschap gaan moeft; maar daarenboven konde de Fiscus zig in dat Proces niet bekend maaken, om dat de Graaffelykheid, schoon een notoir regt hebbende op de vaceerende Erfportien, te vooren niet weeten kan, of, en wanneer, dezelve exsteeren, dewyl nog de Graaffelykheid, geconsidereert als eene *persona moralis*, nog deszelfs Repræsentanten, genoegzaame kennis kunnen hebben van alle Geslagten of Familien, om, zoo dra iemand *instatus* overleeden is, te weeten, of, en welke Vrienden 'er ontbreeken, en welke portien 'er vaceeren; en dus nooit derzelver Actie dieswegens kan geinstitueert worden, voor en al eer de Regter (die, na overgifte en examen van des Overleedens Geslagtboom, een ieder zyn deel toewyst) heeft bevonden, dat 'er de eene of de andere portie vaceert, en dat dezelve dus aan de Graaffelykheid is vervallen: het ogenblik derhalven, waar op de Fiscus weeten kan, dat hem eene vaceerende portie is opgekoomen, is juist het oogenblik der adjudicatie, voor het welke hy zig dus in het Proces niet konde bekend maaken.

MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

Te vergeefs zoude men mitsdien den Fiscus by een particulier Erfgenaam willen vergelyken, die, om zyne portie te beuren, zig ter Secretarye moet aangeeven, en dezelve vorderen; want, behalven dat de Fiscus zyn regt niet ontleend *ex Testamento, vel ab Intestato*, zoo als de Particulieren, maar *ex Jure Publico*, zoo is 'er nog eene essentieele reeden van onderscheid, waarom de Fiscus in de manier van procedeeren niet gelyk is aan een *privatus heres*; welke is tog de oorzaak, waarom de Erfgenamen *ab Intestato*, die zig niet bekend maken, niets erlangen? Geene andere, dan dat zy, nergens *nominatim* geroepen zynde, zyn *personæ incertæ*, die compareeren moeten, om te doen zien, dat zy exsteeren, en dat zy die geenen zyn, die regt heb-

 ben

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

ben tot de nalatenschap; dit moeten zy bewyzen uit hunne relatien en bescheiden; en, doen zy zulx niet, zoo worden zy gehouden voor niet exsteerende, *cum non esse*, & *non adparere*, *in Jure sint synonyma*; maar deeze reeden obtineerd omtrent den Fiscus niet, welke, door het *Jus Publicum* tot alle vacante Goederen geroepen, is eene *persona certa*, wiens regt, zoo dra 'er vacante Goederen gevonden worden, reeds zeeker is; het zy hy derhalven opkomt, of niet, hy exsteerd altoos; het zy eene *persona physica* hem repræsenteert, ja dan neen, het is om 't eeven; een vaccerend Erfdeel volgt hem altoos, om dat het altoos zeeker blyft, en dat hy 'er is, en dat hy de persoon is, die 'er regt op heeft: de Fiscus moet derhalven in alle verdeelingen van successien *ab intestato* gehouden worden voor præsent, en *in lite*, of schoon hy in 't Proces niets heeft gevordert: en de vacante portien konden gevolgelyk ook in deeze zaak door den Regter te Middelburg aan den Fiscus, als aan een aanweezenden, worden toegeweezen, of schoon de Impetrant tot adjudicatie van dezelve niet heeft geconcludeert; zonder dat het prætense afweezen of stilzitten van de Graaffelykheid in dat Proces, als eene nulliteit kan gecapteerd worden, dewyl de exsistentie van de Graaffelykheid, deszelfs notoir regt, en de aart van het Judicium, te Middelburg gehouden, vorderden, dat de Regter, (zo dra hy begreep, dat aan de Gedaagdens alleen twee vierde portien Competeerden) by het zelfde Vonnis de twee overige vacant verklaarde, en aan de Graaffelykheid adjudiceerde; in deeze verklaaring en adjudicatie kan de Impetrant niet vinden het merkelyk *exces in Judicando*, of die in 't oog loopende *nulliteit*, welke de Gedaagdens gemeend hebben daar in te residеeren; want uit wat hoofde kan eene verklaaring van den Regter, welke absolut de noodzakelykheid volgt uit de decisie van een poinct, 't welk hy mogt en moest decideeren, en die buiten iemands bezwaar geschied, een exces in Judicando, of eene nulliteit in een

Von-

Vonnis, opleeveren? de Regter mogt en moest decideeren en bepaalen, tot hoe veel de Gedaagdens geregtigt waren; om dit te bepaalen, moest onderzogt en gedecideert worden, of zy tot de portien der deficieerende Vierendeelen regt hadden; de Regter decideert *neen*; en het gevolg deezer decisie is, dat, dewyl niemand, *ex Testamento*, of *ab Intestato*, daar op regt hadde, die deficieerende portien aan den Fiscus koomen moeten; dit verklaard 'er de Regter by, ten einde zyn Vonnis, zoo als het behoorde, gaan zoude over den geheelen Boedel; door deeze byvoeging is niemand bezwaard, dewyl het bezwaar niet in 't gevolg van 's Regters begrip, dat is, in *de adjudicatie* aan den Fiscus, maar in des Regters begrip zelve, (dat hy de portien niet aan de Gedaagdens toekende) bestaan zoude, indien dat begrip was erroneus; het welk dus wel eene *iniquiteit*, maar geenzints eene *nulliteit*, zoude involveeren, vermits de Regter dit moest onderzoeken en beslissen, ten einde aan ieder zyn aandeel te kunnen toewyzen; terwyl de adjudicatie aan den Fiscus alleen is een notoir en noodzaakelyk gevolg der decisie, dat de Gedaagdens op de portien der deficieerende Lynen geen regt hadden.

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

En hier uit profluëert al verder, dat de Gedaagdens, meenende bezwaard te zyn daar meede, dat de portien der deficieerende Vierendeelen aan hen niet geadjudiceert waren, van dat Vonnis hadden moeten provoceeren, en daar in hun bezwaar stellen, dat de Regter, nietteegenstaande het defect van twee Vierendeelen, egter hadt geoordeeld dat 'er eene klooving in *Vier Vierendeelen* moest plaats hebben, en dat de Gedaagdens op de portien der deficieerende Vierendeelen geen regt hadden; maar dat die portien voor Vacant moesten geconsidereert worden; zoodanig Appel hadden zy niet alleen kunnen, maar ook moeten interjecteeren en prosequeeren; want, mag en moet een Derde appelleeren van een Vonnis, waar by hy is geinteresseert, en waar by hy *per consequens* zoude zyn gepræjudicieert, zoo als daar van de voorbeelden

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

voor handen zyn in *L. 4. §. 2. en L. 5. D. de appellat.*, hoe veel meer hadden de Gedaagdens van dit meergemelde Vonnis absolut moeten appelleeren, zoo Zy daar by meenden bezwaard te zyn, zoo als hunne Eisch in Rau-Actie ten duidelykften aantoond, dat door hun wort gesustineert? Immers (hoe men de Zaak ook beschouwe) zoo is het allezints notoir, dat de Gedaagdens hier niet als Derdens kunnen voorkoomen, maar dat zy Origineeele en directe Partyen Litiganten geweest zyn; zy sustineerden, geregtigt te zyn tot zodanige portien, als, naar maate van den verderen samenloop der verdere zig opgedaan hebbende Prætendenten, aan hun *ab Intestato* toekwamen; de Regter adjudiceert hun zeekere bepaalde portien, en verklaart twee vierde deelen vacant; Hy ontzegt dus *virtualiter*, en *re ipsa*, aan de Gedaagdens alle regt op die vacant verklaarde portiën; dit was allezints *formeel*, nadien de Regter het mogt doen; hy was immers, zoo door den Executeur, als door de Gedaagdens, geadieert, om te bepaalen, tot hoedanige portien zy Gedaagdens geregtigt waren; de adjudicatie van eene mindere portie, dan die Zy meenden hun te competeeren, en de ontzegging van het overige, 't welk aan den Fiscus wierd toegeweezen, was dus het bezwaar, 't welk de Gedaagdens door middel van appel hadden moeten tragten uit den weg te ruimen: dog appelleerden Zy niet, dan bleef subsisteeren het Vonnis van Burgemeesteren en Scheepenen van Middelburg, waar by hun die twee vierde portien ontzegt waren; het ging in kragte van Gewysde, en moest dienvolgens aan de Gedaagdens, als *een res*, *inter Ipsos & Fiscum Judicata*, obsteeren: welke *exceptio rei Judicata* de Gedaagdens niet kunnen removeeren daar meede, dat 'er prætenselyk niet speciaal over de twee questieuse vierde parten zoude zyn gelitiscontesteert, want uit den aart van dit *Judicium* zelfs is reeds getoond, dat *consensu omnium Litigantium* ook hier

over

over de cognitie en decisie van den Regter gaan moest, vermits 'er anders geene toewyzing van zekere en gedetermineerde gedeeltens konde plaats hebben, dat 'er ook dadelyk over gejugeerd is, blykt uit het Vonnis zelfs, waar by dezelve twee vierde parten aan den Impetrant geadjudicieert, en dus aan de Gedaagdens ontzegt zyn.

MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

En, dat de Gedaagdens over dat Vonnis *quod ad formam* met opzigt tot die twee vierde parten niet klaagen, veel min in Rau-Actie desweegens ageeren kunnen, valt ligtelyk te betoogen; Immers by het Præparatoire Vonnis van 20 December 1763 is een iegelyk, en zyn dus meede Gedaagdens, gecondemneert, om ALLE Regt en Actie, welke dezelve als Erfgenamen, 't zy *ex Testamento*, 't zy *ab Intestato*, tot de meergemelde Nalatenschap mogten prætendeeren, binnen zes weeken te institueeren, op pœne van verstek; de Principale van den eersten Gedaagden heeft haare sustenue by eene generaale Conclusie in Judicium gededuceert, en niet bepaaldelyk tot de adjudicatie van zeekere portie geconcludeert; maar in het generaal gevordert zodanige portie der voorsz. nalatenschap, als de Regter, na examinatie der bescheiden van de respective opgekome Prætendenten, zoude bevinden te behooren; waar door dus gemelde Elizabeth Janssen den Regter notoirlyk heeft bevoegt gemaakt, ja zelfs, naar het systema van de Gedaagdens, (dat de Portien der deficieerende Lynen niet moeten komen aan den Fiscus, maar aan den Naastbestaanden in de aanweezende Lynen moeten accrescceren) in de verpligting heeft gebragt, om ook die portien der deficieerende Lynen aan haar Elizabeth Janssen te adjudiceeren voor haar aandeel: maar, zulks nu door den Regter niet gedaan, en integendeel eene bepaalde portie, zonder eenig aandeel in de portien der deficieerende Lynen, aan haar toegeweezen zynde, zoo is daar door notoirlyk verstaan en gedecideert, dat, schoon haare sustenue en geintroduceerde Actie ook tot de portien der Ontbreekende Lynen be-

MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

trekkelyk waren, dezelve egter aan haar niet toekwamen: waar uit dan by nader gevolg van zelfs voortvloeit, dat derhalven wel deegelyk by het definitief Vonnis van Burgemeesteren en Scheepenen van Middelburg, van den 17 July 1764, ook is gedisponeert en gedecideert over het regt, 't welk de gemelde Elizabeth Janssen meede omtrent de portien der deficieerende Lynen had gesustineert, en dus præcise over dezelfde zaak, waar over zy deeze procedures in Rau-Actie heeft ondernomen; waar toe Zy uit hoofde van 't gem. Vonnis, en de daar uit geboore *exceptio rei judicatæ*, notoirlyk is onbevoegt.

Wat nu betreft de verdere Origineele Gedaagdens, tot welken der Gedaagdens producten *M.* 3 *en* 4 *locis* betrekkelyk zyn, zoo consteert wel, dat Zy bepaaldelyk tot zeekere portie Eisch gedaan, en prætensie gesustineert hebben; dan zulks belet den Impetrant niet, om de by den Raade Provinciaal geproponeerde exceptien ook tegen Deezen te urgeeren; want het is zeker, dat, indien de Gedaagdens meede regt hadden tot de portien der deficieerende Lynen, zy daar toe als Erfgenaamen *ab Intestato* van wylen Marinus Huibrechtsen geregtigd zouden zyn geweest; en dat zy dus volgens het meergemelde præparatoire Vonnis van den 20 December 1763, alle regt en actie, welke Zy als Erfgenaamen *ab Intestato* tot de meergemelde Nalatenschap eenigsints wilden prætendeeren, binnen den daar by bepaalden tyd hadden moeten Institueeren op pœne van absolut verstek; daar nu de gemelde verdere Gedaagdens in dezen geen regt of actie op de gemelde portien der deficieerende Lynen, binnen den voorsz. bepaalden tyd, hebben aangegeeven of gesustineert, en by het definitief Vonnis der Stad Middelburg, van den 17 July 1764, niet alleen aan hun niets van gemelde portien is geadjudiceert; maar ook daar by tegen een iegelyk, en dus ook tegen de Gedaagdens, ten opzigte van de niet opgegeevene actien en prætensien voor altoos is verleend ab-

solut verstek, en geimponeert een eeuwig stilzwygen en silentium, zo is het eene uitgemaakte waarheid, dat ook by het gemelde Vonnis is gedecideert, dat de Gedaagdens tot de portien der ontbreekende Lynen geen regt hebben, veel min de *novo* in Rau-Actie kunnen of mogen sustineeren; maar dat hun obsteeren hunne eige renunciatie, mitsgaders de ontzegging, die in de adjudicatie van dezelve aan den Fiscus is opgesloten, het teegen hun verleend verstek, en het hun opgelegde stilzwygen; als mede de exceptie van litisfinitie en gewysder zaake, daar op berustende; van veel applicatie op dit respect is de *L.* 7. §. 4. *D. de exceptione rei judicatæ*; „ *& generaliter, ut Julianus definit, exceptio rei judicatæ obstat, quoties* „ *inter easdem personas eadem quæstio revocatur*, VEL, „ ALIO GENERE JUDICII," *& ideo, si hereditate petita, singulas res petat*, (dit is 't geval van Elizabeth Janssen) *vel, singulis rebus petitis, hereditatem petat*, (zoo als nu de overige Gedaagdens doen) *exceptione submovebitur*.

MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

De Gedaagdens kunnen al verder de gepastheid van hunne Rau-Actie daar uit niet goed maken, dat hun regt op de portien der deficieerende Lynen eerst by en uit dat Vonnis zoude zyn gebooren, dewyl daar by eerst van het gebrek van twee Vierendeelen gebleeken is, en dat het regt op de zelve mitsdien by het gemelde Vonnis nog niet zoude kunnen zyn beoordeelt; want alle zulke Objectien moeten vervallen, als maar word in het oog gehouden, dat het gemelde regt van de Gedaagdens, als Erfgenaamen *ab Intestato* van Marinus Huibrechtsen, reeds by, en op het overlyden van denzelven, zoude moeten geëxsteert hebben, en bovendien de Gedaagdens, ten minsten na het meergemelde Præparatoire Vonnis, konden weeten, dat 'er *termini habiles* waren, immers konden zyn, om weegens het defect van één of meer Lynen het zelve gesustineerde regt te doen gelden, zoo als ook het zelve van wegens

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

gens Elizabeth Janssen in Judicium is gededuceert; terwyl de overige Gedaagdens ook gelyke generale Conclusie hadden kunnen en moeten neemen, vermits zy verpligt waren, om al hun regt, en dus ook dit gesustineerde *jus adcrescendi*, binnen den by het Præparatoire Vonnis bepaalden tyd in te brengen, alzoo na het verloopen der geprægeerden termyn, de Regter over de geheele Nalatenschap zoude disponeeren, en dus meede determineeren, aan wien de portien der deficieerende Lynen toekwamen: dit nu by het finaale Vonnis zynde geschied door de adjudicatie van dezelve portien aan den Fiscus, zoo is daar door geen regt aan de Gedaagdens gebooren, maar veel eer gedecideert, dat zy tot die portien geen regt hadden; welke decisie, indien de Gedaagdens zig daar by hadden gepræjudicieert gevonden, niet door eene Rau-Acte, maar *ordinaria appellationis via*, had behooren te worden teegengegaan.

Uit het tot hier toe gededuceerde kan meede ligtelyk weggenoomen worden eene andere bedenking van de Gedaagdens, hier in bestaande: dat namentlyk de Fiscus, te Middelburg zelfs niet opgekomen zynde, zoude zyn onder de Defaillanten, dat mitsdien aan denzelven niets had behooren te worden geadjudiceert; en dat die adjudicatie zonder Eisch meede een doorsteekende nulliteit zoude opleeveren; want, behalven dat de Fiscus niet was opgeroepen, en Hy niet behoord onder de geenen, die geciteerd waren, om hun regt en actie *ex Testamento*, of *ab Intestato*, te institueeren, en 'er dus geene defauten tegen hem konden worden verleent; zoo is ook bereids geremarqueerd, dat de Fiscus zig in die proceduren niet behoefde bekend te maaken, en dat de adjudicatie van twee vierde parten, aan denzelven gedaan, niets ongerymds behelst, om dat dezelve *per se* en *ex jure publico* aan Hem vervielen, zoo dra 'er niemand toe geregtigd was:

Wes-

Weshalven de Gedaagdens, indien zy gegraveerd waren door deeze adjudicatie, welke een gevolg was van 's Regters begrip, dat zy Gedaagdens geen regt op die portien hadden, en welk begrip ook, zonder de expresse adjucitatie aan den Fiscus, door de bepaaling van hunne portien by het Vonnis gedeclareert was, daar van moesten geappelleerd, en dan by den *Judex Appellationis* de prætense nulliteit en informaliteiten aangedrongen hebben; nademaal het naar onze Practycq zeeker is, dat geen Vonnis deszelfs authoriteit verliest, nog voor een *non ens* gehouden word, ten zy het zelve by een Hooger Regter is geannulleert:

MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

Waarom dan ook Groeneweegen *ad tit. C. quando provocare non est necesse*, conform aan die gerecipieerde practycq, zegt, „ *hic titulus nusquam* „ *receptus est*, *nostris enim & aliorum moribus ne-* „ *cessaria est appellatio*, *etiamsi Sententia sit ipso* „ *jure nulla*; en de aanmerking van Groeneweegen, dat de gemelde titul ook elders niet is gerecipieert, zoude, indien het nodig was, *abunde* kunnen worden betoogd; leerende dat onder anderen van het Gelderfche Recht, *Schomaker consil. & respons. Jur. part.* 1. *cons.* 2. *n.* 37. en *part.* 2. *cons.* 14. *n.* 1, 2, 3. *& seqq.* Van het Recht in Oostenrykfch Vlaanderen, *du Laury la Jurispr. des Pais-Bas Autrich. Tom.* 1. *Arrest.* 21. en van het Franfche Recht, *Bagnyon des Loix abrogées part.* 1. *Liv.* 2. *Chap.* 125.

Dit nu vast staande, zoude de Impetrant zig met het betoog van de wettigheid van de bevorens gedetailleerde manier van procedeeren, en van het voorsz. vonnis *quod ad formam*, niet behoeven op te houden, maar eenvoudig kunnen urgeeren, dat het vonnis van Burgemeesteren en Scheepenen van Middelburg exsteerende, en door de Gedaagdens niet zynde geëmployeert het eenige middel, 't welk tot rescissie van het zelve gepast zoude zyn geweest, het zelve vonnis als nog voor wettig en regtmatig moest worden gehouden:

Dog

MIDDELBURG. Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

Dog tot wegneeming van alle bedenkelykheden, voegt men 'er nog by, dat deeze manier van Procedeeren en Vonnissen in zodanig generaale Judicium over eene Erffenis, waar in *ab intestato* word gesuccedeert, in Zeeland, en in 't byzonder te Middelburg, altoos is gerecipieert, en in constant gebruik, uitwyzens des Impetrants Producten sub *Lett. F.* 4. tot 10 *locis inclusive*, waar in voorkomen zeven onderscheidene gevallen, zoo te Middelburg, als elders, geventileert, in alle welken op gelyke wyze, als in het cas subject, is geprocedeert, zoo, dat aan den Fiscus, schoon Hy zig in het proces niet hadde bekent gemaakt, schoon hy niet nominatim hadde geëischt, of 't geheel, of eenig gedeelte, schoon hy met de overige Vrienden niet hadde gelitiscontesteert, egter altoos de vaceerende portien zyn toegeweezen.

Deeze usantie, deeze gewoone manier van procedeeren, offschoon door zoo veele *actus Judiciales* beweezen, is egter aan veele criticques onderheevig;

In de gemelde Producten sub *F.* 4. tot 10 *locis*, zegt men, was de Fiscus niet in lite geweest, en van die Vonnissen is nooit geprovoceert, zoo als men aan de Gedaagdens voorschryft, dat Zy ten dezen hadden moeten doen:

Dog het Antwoord op die tegenwerping is in promptu; want daarom beantwoorden dezelve Gevallen juist aan het oogmerk van den Impetrant; welke deeze Producten niet heeft overgelegt, om te bewyzen, dat *in simili casu. exemplen van appel* existeerden; maar hy souteneert, dat 'er aan de Graaffelykheid vaceerende portien kunnen worden toegeweezen, al maakt de Fiscus zig niet bekend in het Proces; en dat zulks in voorkoomende gevallen altoos is geschied, bewyst hy uit *F.* 4. *tot* 10. *loco*, bestaande in Vonnissen, en dus *Publicque Documenten*; dat van die Vonnissen niet geappelleert is, leevert uit een blyk, dat men deeze manier van procedeeren, nog met opzigt tot de form,

nog

nog met opzigt tot de materie, heeft geconteſteert; dog zulks auctoriſeert de Gedaagdens niet, om in dit geval, waar in op gelyke wyze gehandeld is, en waar in een vonnis tegen Hun ligt, dat vonnis voor een *non ens* te houden; neen, wilden zy voorkomen, dat hun het zelve wierde geobjicieerd, dan moeſten zy in appel *de querela nullitatis* of *iniquitatis* hebben geëmployeerd; dit heeft men hun herinnert uit de bekende maximes van onze Practycq, en is nu ook, zoo men vertrouwt, genoegzaam betoogt geworden.

MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Generaal van Reviſie.*

De onredelykheid en onbillykheid van deeze uſantie is eene prætenſe tweede reeden, waarom de Gedaagdens dezelve afkeuren; dog de onbillykheid van deeze manier van procedeeren is eene loutere adſumtie van de Gedaagdens, welke uit het bevorens gededuceerde ligtelyk kan worden gerefuteert; want, quæſo, welke onbillikheid is daar in geleegen, dat een Regter, die by een generaal Vonnis moet decideeren, hoe de boedel moet verdeelt worden, en welke portien aan ieder moeten worden uitgekeert, die by onderzoek van zaaken bevind, dat de Magen van één of meer Lynen deficieeren, die, na examen van het regt der aanweezende en opgekomene perſoonen, beſliſt, dat dezelve op de portien der deficieerende Lynen geen regt hebben, en dat niemant anders, *ex Teſtamento*, of *ab Inteſtato*, daar toe geregtigt is, die deficieerende portien aan de Graafſelykheid toewyſt? Geen ſchyn van iniquiteit is hier in te vinden; het is eene verklaring van het geen per ſe is notoir, dat namentlyk *alle bona Vacantia*, waar op de Regter decideert, dat niemant regt heeft, aan den Fiscus vervallen; na onderzoek van zaaken is verſtaan, dat de Gedaagdens geen regt hadden tot de quæſtieuſe twee vierde parten; na vier defaulten is aan anderen opgelegd een eeuwig ſtilzwygen; wat regt van klaagen kunnen dan de Gedaagdens hebben over de adjudicatie aan den Fiscus? Zy hadden geen regt; dit had de Regter, na al, wat door de Gedaagdens by-

MIDDELBURG. Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

bygebragt was, onderzogt, en na als Regter gegesuppleert te hebben, 't gunt by hun geomitteert was, reeds verstaan, door hun die portien niet te adjudiceeren; zy nu geen regt hebbende, raakt hun niet, wie geregtigt verklaard worden; veel min, of hy, die geregtigt word verklaard, wel behoorlyk heeft Eisch gedaan; zy zyn onbevoegd om dit te onderzoeken; zy kunnen dit niet, als eene informaliteit capteeren; om dat de gepastheid der adjudicatie aan den Fiscus, op zodanige wyze gedaan, uit de twee bygebragte redenen, dat de Fiscus zig in het proces niet kan, en niet behoefd bekend te maaken, genoegzaam consteert, en nog met deeze derde reden kan worden bevestigt, dat, by aldien de Fiscus, om eene vaceerende Erfportie te erlangen, zig in het proces moest bekend maaken, het van de uitterste evidentie is, dat dan de Fiscus, om de hem in sommige gevallen competeerende Erfportiën te verkrygen, byna altyd zoude moeten procedeeren, en dat Hy een *perpetuus Adversarius* der Legitime Erfgenamen zoude zyn; dat daar uit eene menigte processen zoude ontstaan, welke het Algemeen Welzyn liever wil, dat vermindert, dan vermeerdert worden; *Interest enim Reipublicæ, ne lites multiplicentur*; dan, dewyl dit alles door de geusiteerde manier van procedeeren word voorgekoomen, om dat deeze de præsentie van den Fiscus in alle Erfdeelingen niet vorderd, maar 'er den Fiscus alleen inbrengt, als 'er voor Denzelven iets te beuren valt; als 'er blykt, dat 'er portien vaceeren, en anders niet, zoo is het allezints manifest, dat deeze manier van procedeeren billyk is, dat ze met den aart der zaake, en het Interest der Erfgenaamen *ab intestato* (die altoos de *facultas provocandi* behouden) overeenkomt, en dat dezelve dus wel en te regt in het cas subject gevolgt is.

De Gedaagdens zullen apparent al verder alle geeren de prætense afschaffing, en het ongebruik van gemelde manier van procedeeren, en die tragten goed te maaken uit de Documenten, by hunne

Am-

Ampliatie van Inventaris overlegt sub *M.* 5 en 6 *locis*; zynde meede twee Vonnissen van den Geregte der Stad Middelburg, betrekkelyk tot zeekere Boedels en Nalatenschappen, omtrent welke Allen, die zouden willen sustineeren, als Erfgenamen geregtigt te zyn, waren opgeroepen; en men zal waarschynlyk uit gemelde Vonnissen in deezer voegen argumenteeren, dat, schoon ook in regarde van die Boedels de Naastbestaanden in sommige Lynen ontbraken, daarom egter de portien van die deficieerende Lynen by gemelde Vonnissen niet aanstonds aan den Fiscus zyn geadjudiceert, maar in tegedeel is geordonneert, dat die vaceerende portien zouden worden overgebragt ten Comptoire van Finantie en Consignatie der Stad Middelburg, om aldaar *ad opus jus habentium* te blyven berusten, tot tyd en wylen dat nopens het regt der geenen, die zouden willen sustineeren, daar toe geregtig te zyn, na gehoudene behoorlyke procedures, nader zoude weezen gedisponeert; waar uit de Gedaagdens vervolgens zullen willen infereeren, dat de Impetrant zig abusivelyk zoude beroepen op eene Costume of Usantie, als of te Middelburg altoos zoude worden geprocedeert in dier voegen, als in 't cas subject is geschied, dat namentlyk de portien der deficieerende Lynen aan de Graaffelykheid geadjudiceert zouden worden, Edog, behalven dat daar uit (zoo men die illatie al eens moest advoueeren, des geenzints) nog niet zoude kunnen werden gededuceert, dat deeze manier van procedeeren, en adjudicatie aan den Fiscus, informeel zoude zyn, veel min, dat dezelve *zoo nul* zoude weezen, dat 'er zelfs geen appel tot resciffie van dat gewysde nodig was, (waar van het tegendeel volleedig is beweezen) zoo word ook door die twee gevallen niet weggenomen het bewys, aan de zyde van den Impetrant sub *F.* 4. tot 10. *loco* overlegt, dat op dezelfde wyze, als ten deezen is geschied, te Middelburg te meermaalen, en doorgaans, in soortgelyke gevallen word gehandelt; te minder kunnen der Gedaag-

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

MIDDELBURG. Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

daagdens gemelde Producten sub *M.* 5. en 6. *locis* dit opereeren, om reden, dat dezelve zyn van den Jaare 1769, en dus meer dan vyf Jaaren posterieur aan de procedures over den Boedel van Marinus Huibrechtsen, ja zelfs *posterieur* aan den Sententie van den Raade Provinçiaal, tusschen de Gedaagdens en den Impetrant in deeze zaak geweezen; welke Sententie tot die nieuwe Practycq, in *M.* 5. en 6. *locis* gemeld, aanleiding schynt gegeeven te hebben, ten einde daar door, indien onverhoopt en tegens alle verwagting der Gedaagdens sustenue by uitterlyk Gewysde mogte worden gejustificeert, als dan omtrent de inmiddels en hangende deeze procedures gevallene Boedels alle confusie mogte worden voorgekomen; dog 't welke geenerlei præjudicie of atteinte kan toebrengen aan het anterieure gebruik, en de bevorens gerecipieerde Practycq, conform welke in het voor handen zynde geval in het Jaar 1763 en 1764, is gehandelt; even als in zeker ander in dit opzigt parallel geval by deezen Hoogen Raade begrepen is, dat eene gerecipieerde Costume door soortgelyke argumentatien niet konde worden gerenverseert; de Impetrant bedoelt het proces tusschen *Iman Cau cum suis*, Impetranten in cas relief d'appel, en Verweerder *a minima*, en Mr. *Bonifacius Mogge Pous cum suis*, Gedaagdens en Eisschers, by deezen Hoogen Raade gedecideert den 26 Maart 1768.; in welke zaak quæstie was over het Zierikzeesche vrye derde deel van de goederen, door een Burger van Zierikzee nagelaten; of namentlyk de portien der Naastbestaanden, buiten Poort en Poort Ambagt woonende, moesten blyven by den Testamentairen Erfgenaam? dan of die aan de binnen Poort en Poort-Ambagt woonende Vrienden moesten adcresceeren? zynde in die zaak door de Testamentaire Erfgenaamen gereclameert de Costume, volgens welke die vaceerende portien der Buiten Vrienden, onder anderen ook by de Weeskamer der Stad Zierikzee, aan de Erfgenaamen *ex Testamento* waren aanbedeelt; maar tegen welke Costume door de Weder-

par-

party onder anderen wierd geallegeert, dat, hangende die toen ontstane procedures, by de Regeering van Zierikzee was genomen eene Resolutie, waar by wiert geordonneert, dat, zoo lang die procedures niet by uitterlyk gewysde waren getermineert, in alle Boedels, ter Weeskamer gebragt zynde, zodanige portien der Buiten Vrienden ter Weeskamer gesepQneert, en geadministreert zoude worden, waar door men de voorsz. Costume als geintertumpeert wilde doen voorkoomen; dog waar van het contrarie zoo by den Raade Provinciaal, als by deezen Hooge Raade, is begrepen; en zulks waarschynlyk op fundament, dat die Resolutie was posterieur aan de voor handen zynde zaak; waar uit de Impetrant dan ook besluit, dat de voorsz. ten deezen geobjicieerde *posterieure* gevallen in deeze zaak aan de Gedaagdens niet zullen kunnen baaten, om te enerveeren, veel min te everteeren, eene handelwyze, waar van de usantie, de deugdelykheid, en de gepastheid, bevorens zyn getoond; en is gemelde handelwyze, en het voorzeide Vonnisse van Burgemeesteren en Scheepenen van Middelburg, wettig en deugdelyk, immers tot heeden toe subsisteerende, zoo blyven de geproponeerde Exceptien *van Litisfinitie* en *van gewysder zaake* gefundeert.

MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Generaal in cas van Revisie.*

'Wel is waar, dat de mondelinge protestatie, door de Gedaagdens omtrent zes maanden na het gem. Vonnis gedaan, een ligten schyn van disconsent te kennen geeft, en oppervlakkig tegen de aan deeze zyde gesustineerde *homologatie* en *acquiescement* schynt in te loopen; dan het is 'er verre van daan, dat dezelve protestatie eenig Juridicq effect tegen eene of andere der geproponeerde Exceptien hebben zoude; immers de Gedaagdens kunnen niet sustineeren, dat zodanige *mondelinge* protestatie, gedaan na het verloop *der fatalia appellationis*, en zonder employ van eenig regtelyk middel, om de uitvoering van een vonnis tegen te houden, zoude kunnen beletten, dat een vonnis na het verloop der *fatalia* kragt van gewysde kreeg, voornamentlyk

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

daar 'er een zeker en bekend middel exsteerde, om zulks voor te koomen, namentlyk *het Appel*; dit moet worden geëmployeert; dog laat men zulks na, dan verandert het vonnis in eene *res judicata*; het stilzitten is een *Juridicq acquiescement*; de dadelyke voldoening aan dat vonnis is eene palpabele *homologatie*; en de protestatie, welke *post festum* is geschied, en tegen de daaden van de Gedaagdens inloopt, kan hun geen regt geeven, 't welke zy door hun stilzitten, en hunne dadelyke *homologatie*, reets waren kwyt geworden, maar dezelve kan en moet dus, als *Actui contraria* zynde, nietwes opereeren.

Zynde het een frivool uitvlugt van de Gedaagdens, als zy voorwenden, dat het niet te pas kwam, eerder te protesteeren, dan toen de Fiscus van die adjudicatie wilde gebruik maken: immers het gesustineerde bezwaar van de Gedaagdens bestond daar in, dat hun de quæstieuse portien niet geadjudiceert, maar *Virtualiter* ontzegt waren; dit Poinct was direct tegen Hun geweezen: wilden Zy hier aan niet acquiesceeren, dan moesten Zy binnen de fatalia provoceeren: deeden Zy dit niet, zoo wierd dit eene *res judicata*; Zy behoefden dus niet te wagten, tot dat de Fiscus gebruik maakte van de adjudicatie, ten zynen behoeve gedaan, welke een gevolg was van de Ontzegging der quæstieuse portien aan Hun Gedaagdens; en welke executie Zy door den weg van Appel hadden kunnen en behooren te prævenieeren; want het kan niet aangaan, de noodzakelykheid van het Appel tegen den Fiscus zelfs in twyffel te trekken, uit hoofde, dat dezelve te Middelburg geen Party van de Gedaagdens in lite zoude geweest zyn; om dat, *voor eerst*, bevoorens reeds is getoond, dat de Fiscus, een *persona certa* zynde, en in cas van gebrek van wettige Prætendenten notoir regt hebbende, voor præsent, en in lite zynde, moest gehouden worden, ten minsten ten tyde van het Vonnis, waar in hy genoemd wort; en ten *tweeden*, om dat het Appel ook nodig was, (al was 'er van den Fiscus geene melding gemaakt)

maakt) nadien direct tegen de Gedaagdens was verstaan, dat Zy tot die portien geen regt hadden, schoon de Magen dier Lynen deficieerden; en om dat het *per se* volgde, dat de Fiscus in dat geval *ipso jure* geregtigt was. MIDDELBURG.

Notabel zyn hier omtrent *de L.* 5. §. 16. *D. de inofficioso Testamento, juncta L.* 29. *pr. D. eodem.* & *L.* 5. *princ. juncta* §. 1. en 2. *D. de Appellationibus:* uit welke Wetten blykt, dat, wanneer nog plaats hadde het Jus Antiquum, (volgens 't welke het Testament door *de querela inofficiosi Testamenti* gerescindeert zynde, niet alleen de institutie, maar ook de Legaten, en alle dispositien van dat Testament, vervallen waren;) zulx zoodanig effect had, dat, schoon alleen het Proces was gevoerd tusschen *den Heres Institutus,* & *eum, qui querelam instituerat,* het Vonnis egter, waar by het Testament Inofficieus verklaart was, aan de Legatarissen obsteerde; en de Legaten ipso Jure waren gerescindeert, en niet geëischt konden worden; waarom dan ook de Legatarissen, zoo Zy meenden, dat'er collusie was gepleegt tusschen den Heres Institutus, en den Heres ab Intestato, van dat Vonnis moesten appelleeren; het welk hun in dat geval ook specialyk was gepermitteert: was nu het *Appel* zelfs in dat geval noodzaakelyk, om het effect van het gewysde te surcheeren, zoo is die noodzakelykheid in 't cas subject nog veel grooter, daar direct tegen de Gedaagdens is verstaan, dat Zy geen regt hadden tot de quæstieuse portien; daar hier uit voortvloeiden, dat, als nog de Gedaagdens, nog iemant anders, regt hadden tot die portien, dezelve ad Fiscum devolveerden, daar door de bygevoegde adjudicatie aan den Fiscus, het Object der quæstie in appel, en de Persoon, tegens welke hetzelve behoorde te worden gepousseert, bepaalt en gefixeert waren; en dus de Gedaagdens niet verleegen behoefden te zyn, tegens Wien Zy appelleeren, en hoe zy Hunne Conclusie in Appel neemen zouden; de Executeur Testamentair was de Persoon, die het Goed onder zig had, en die de ex-

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

MIDDELBURG. traditie doen moest; aan den Fiscus waren toegeweezen twee vierde parten, tot welke de Gedaagdens meenden geregtigt te zyn; wat was 'er dan eenvouwiger? dan zig tegen beide deeze Partyen door Appel te voorzien, en in substantie te concludeeren, tot nullité of Correctie van het Von„nis van Burgemeesteren en Scheepenen der Stad „Middelburg, in dato den 17 July 1754, vóór zoo „verre de Gedaagdens daar by alleen waren ver„klaart geregtigt tot twee vierde parten van de „Nalatenschap van Marinus Huibrechtsen, en de „overige twee vierde parten waren verklaart te „vaceeren en vervallen te zyn aan de Graaffelyk„heid der Provincie van Zeeland, mitsgaders de „Executeur gecondemneert, om dezelve aan den „Impetrant te laten volgen; en dat als nog de Ge„daagdens als naaste Bloedvrienden zouden wor„den verklaart geregtigt te zyn, ook tot de voorsz. „twee parten van de voorn. Nalatenschap; dat de „Executeur zoude worden geautoriseerd, en des „noods gecondemneerd, dezelve aan de Gedaag„dens te laten volgen, en te extradeeren, en dat „de Impetrant in zyne qualiteit zoude worden ge„condemneert, zulx te gehengen en te gedoogen;" hadden de Gedaagdens op deeze wyze gehandelt, en ter gepaster tyd hun Appel geinterjecteert en voortgezet, zoo verviel de Zwarigheid, door hun by de respective Pleidoijen gemaakt, hoe zy dan de gem. portien uit handen van de Graaffelykheid zouden hebben kunnen bekoomen; want dan waren dezelve onder den Executeur van het Testament gebleeven; die was wel gecondemneert, om dezelve aan den Impetrant in zyne qualiteit uit te keeren; dog de suspensive kragt van het Appel zoude de dadelyke extraditie belet, en den Executeur Testamentair in staat gestelt hebben, om dezelve te laaten volgen aan den geenen, die by uitterlyke gewysde daar toe geregtigt verklaart wierd: dan deeze Zwarigheid obsteert thans aan de Gedaagdens, door hun eigen toedoen: door niet te appelleeren, door de dadelyke overgifte te gedoogen, zyn gemelde twee vierde

Deductie van den Rent-meester Gener. in cas van Revisie.

par-

partten *Justo titulo aan den Impetrant* gekomen, en zy kunnen (onder reverentie) nimmer by Rau-Actie door de Gedaagdens worden te rug gevordert.

MIDDELBURG.

Men ontkent niet in het generaal, dat de *L. 5. C. de bonis Vacantibus* toelaat, om van den Fiscus de *bona Vacantia* te reclameeren; dit staat een ieder vry dog *positis terminis habilibus*; zoo lang 'er na mentlyk geen gewysde is; zoo lang de Fiscus meer *Custos*, dan *Dominus* is, kan zulks door een iegelyk gedaan worden; dog zulks mag niet geschieden door den geenen, die by een Vonnis, 't welk in kragte van Gewysde is gegaan, reeds geoordeelt is, geen regt te hebben op vaceerende portien, welke aan den Fiscus by Vonnis van den Regter zyn toegeweezen, en dien conform geëxtradeert; aan zodanigen concedeert nog de *L. 5. C. de bonis Vacantibus*, nog eenige andere Wet, het Regt van reclame; integendeel zoo belet de generale *Analogie* van het Regt dit expressselyk; die wil geen tweederlei Gewysdens in ééne Zaak, die wil, dat iemand, die by een Vonnis is bezwaard, appelleere; die statueert dat, als 'er binnen den behoorlyken tyd niet geappelleert word, een Vonnis in kragte van Gewysde gaat; die houd de dadelyke voldoening voor eene *homologatie* en *acquiescement*; die begeert, dat iemand, welke niet by Appel, maar by Rau Actie, wederom in Judicium deduceert het reeds gedecideerde, al is het, dat hy eerst het geheel, en naderhand een gedeelte, of eerst een gedeelte, en naderhand het geheel, vorderd, door de Exceptie van gewysder Zaake worde geremoveerd; en dezelve Exceptie is dus, zoo vertrouwt word, *summo Jure* door den Impetrant ingeroepen, niet alleen met opzigt tot die Gedaagdens, welke zig te Middelburg als Prætendenten tot de gemelde Nalatenschap hebben opgedaan; maar ook ten reguarde van twee Persoonen, die zig onder de Gedaagdens bevinden, dog zig in de Procedures te Middelburg niet hebben opgedaan, namentlyk *Jacob de Voogd*, (zeggende in gemeenschap van Goederen getrouwt te zyn geweest met wyle *Cornelia Smallegange*, zoo voor zig zelven, als de *rata* ca-

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

veerende voor zyne drie Kinderen, voor welke drie Kinderen te Middelburg alleen is gecompareert hun Voogd *Jan Smallegange*) en *Johannes Kant*; want gemelde *Jacob de Voogd* en *Johannes Kant*, zig aldaar niet hebbende opgedaan, behooren notoirlyk onder de Defaillanten, welke by het meergemelde Vonnis van alle Regt en Actie zyn verstooken; hun obsteert dus niet alleen het gemelde Vonnis, waar by ook ten hunnen opzigte is verstaan. dat de portien der deficieerende Lynen niet aan Hun, maar aan de Graaffelykheid, competeerden; maar daarenboven obsteert hun ook het gemelde Verstek, en de oplegging van een eeuwig stilzwygen;

Beide deeze poincten zyn in kragte van Gewysde gegaan; beide deeze poincten beletten die twee Persoonen, tegen wien gedecideert is; die van alle regt verstooken zyn, en moeten stilzwygen, op nieuws eene Rau-Actie over de quæstieuse twee vierde parten te entameeren; immers beide deeze Poincten justificeeren, zoo vertrouwt word, ook ten hunnen opzigte, de geproponeerde Exceptien, welke de Impetrant hier meede voor afgehandelt houd.

Hy verzoekt daar op alvoorens wel expresselyk recht; en niet, dan in cas, dat tegen alle verwagting de gemelde Exceptien mogten worden geoordeelt ongefundeert te zyn, gaat hy vervolgens over tot de Verhandeling van het Tweede Hoofd-Poinct deezer Deductie. waar by niet alleen voor dit geval, maar ook voor 't vervolg, by ontstentenis van de gemelde Exceptien, moet worden onderzogt en gedecideert, of in de Provincie van Zeeland de Portien van deficieerende Lynen aan de Vrienden uit andere Lynen adcresceeren? dan of dezelve, als vaceerende Goederen, aan de Graaffelykheid competeeren? welke quæstie zoo voor de Ingezeetenen, als voor de Graaffelykheid der gemelde Provincie, van geen gering belang is.

Dat de respective Partyen zig in dat geval bevinden, kan niet worden gecontesteert, dewyl het *in confesso* is, en ten overvloeden uit der Gedaagdens Genealogie-Lysten *sub D. 1. 2. & 3 locis* blykt, dat

de

de Principale van den eersten Gedaagden, zynde eene Agter-klein-Dogter van den Broeder van 's Vaders Moeder van den overleeden Marinus Huibrechtsen, aan denzelven bestaat van 's Vaders Moeders zyde; als mede, dat de Principalen van den tweeden Gedaagden alleen te zamen aan den Overleeden bestaan van 's Moeders Moeders zyde, nademaal dezelve afkomstig zyn van de Zuster van 's Moeders Moeder van Marinus Huibrechtsen; en het even zeker is, dat 'er in het geheel geene Bloedverwanten van gem. Marinus Huibrechtsen, van 's Moeders Vaders, en Vaders Vaders zyde bestaande, in weezen zyn, uitwyzens het Vonnis van Burgemeesteren en Scheepenen van Middelburg, by de Gedaagdens *sub D.* 44 *loco* overgelegt:

MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

En gevolgelyk is hier de Vraag, of de Gedaagdens, offchoon aan den Overleeden alleen bestaande van 's Vaders Moeders, en Moeders Moeders zyde, egter meede geregtigt zyn tot die Portien, welke aan de Naastbestaanden van den Overleeden van 's Moeders Vaders en 's Vaders Vaders zyde, indien dezelven in weezen waren, zouden competeeren? dan of dezelve, als vacante Goederen, aan de Graaffelykheid vervallen zyn?

En het laatste is zeeker, by aldien de Gedaagdens het eerste niet bewyzen kunnen.

De Gedaagdens zyn notoirlyk tot zodanig bewys gehouden, want in de Procedures van Rau-Actie, voor den Rade Provinciaal door de Gedaagdens geentameert, en over welker gefundeertheid thans gedisputeert wort, zyn dezelven Origineele Aanleggers; zy vorderen of vindiceeren twee vierde parten der Nalatenschap van Marinus Huibrechtsen, van den Impetrant, die in het bezit van dezelve is, en die even daarom, de possessie, ja den eigendom derzelve, by een Gewysde hebbende verkreegen, daar van niet kan worden verstooken, ten zy de Gedaagdens hun geprætendeert regt bewyzen, en doen zien, dat zy beter regt hebben, dan de Impetrant, volgens de *L. ult. C. de rei Vindicat.* en de §. 4. *Institut. de Interdictis.*

MID-DEL-BURG. *Deductie van den Rent-meester Gener. in cas van Revisie.*

Maar, ten einde niemand denke, dat de Impetrant uit verleegentheid het *onus probandi* van zich schuift, en aan de Gedaagdens opdringt, zal hy zich niet alleen met eene *Destructive defensie* behelpen, maar ten overvloeden, en om te sterker de Gedaagdens vordering tegen te gaan, ook *adstructive* toonen, dat de Gedaagdens tot de Portien der deficieerende Lynen geen regt hebben; terwyl hy egter vertrouwt, dat de gemaakte reflexie nopens den Last van bewys nimmer by den Regter zal worden uit het oog verlooren, en dat hy dus, zonder meenigvuldige protestatien van ongehoudentheid, zoo wel *adstructivè*, als *destructivè*, omtrent de voor handen zynde Quæstie kan redeneeren.

Alleen dient bevoorens vast te staan, *op welk Regt*, of *op welke Wet*, de argumentatien ten deezen berusten moeten; waar omtrent weinig dubieteit kan overig zyn; want, dewyl het in *confesso* is, dat het Sterfhuis van Marinus Huibrechtsen is gevallen te Middelburg in Zeeland, spreekt het van zelfs, dat men hier niet kan inroepen het bloote *Jus Naturæ*, 't welk naar de eigenzinnige interpretatie van deezen en geenen merkelyk varieert; dat men zig niet kan behelpen met het Regt, by de Jooden en andere Vreemde Volken, overeenkomstig hunnen aart en gesteltheid, gestatueert; dat men niet mag urgeeren het Principe van het Aasdoms Regt, *het naaste Bloed erf het Goed*; nog de Politicque Ordonnantie der Heeren Staaten van Holland en Westvriesland van 1 April 1580, nog het Placaat van dezelve Heeren Staaten, van dato 18 Decemb. 1599, welke respectivelyk de Successien *ab Intestato* in Noord- en Zuid-Holland bepaalen; dat men eindelyk niet mag bybrengen eenige losse gissingen omtrent den præsumtiven wil van den Overleeden, die men naar eige zinnelykheid, en niet conform het Versterfregt van des Overleedens Woonplaats, zoude uitleggen;

Maar dat het Zeeuwsche, of eigentlyk genaamde Scheependoms-Regt, ten deezen alleen het rigtsnoer moet uitleeveren, als zynde dat het Versterf-

regt, 't welk te Middelburg plaats heeft, alwaar Marinus Huibrechtsen gestorven, en zyn Boedel gevallen is.

MIDDEL-BURG.

Maar waar is dit Scheependoms-Regt beschreeven? welk Hoofddeel of Artikel, is relatief tot deeze quæstie? *Van der Vorm* in deszelfs Tractaat over het Versterfregt, 7 deel § 2, zegt van desselfs Origine:

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

„ Het Scheependoms-Regt is in Zeeland nooit „ door eene uitdrukkelyke Wet van 't Volk, de „ Landhoofden, de Graaven, of de Staaten van „ den Lande, ingestelt, maar door eene langduu„ rige Costume geintroduceert, en van alle oude ty„ den af zoo lang onderhouden, dat zelfs het be„ gin daar van onzeeker is;"

En *H. de Groot* in zeeker Advys, voorkoomende in de Holl. Consf. tweede derde deel Consult. 197. *No.* 2, 3 en 4, getuigt, „ dat notoir is, dat in de „ Landen van Holland en Zeeland, van alle oude „ tyden, en aleer men daar ooit heeft weeten te „ spreeken van de Beschreeve Roomsche Regten, „ de successien *ab Intestato* zyn gereguleert geweest „ naar haare Costumen, te weten in Holland ten „ deelen naar 't Aasdoms-Regt, en ten deelen naar „ 't Scheependoms-Regt, en in Zeeland alleen naar „ Scheependoms-Regt;" waar uit hy dan in een geval, aan het *cas subject parallel*, concludeert; „ zoo „ moeten in deezen niet ingezien worden de Room„ sche Regten, maar alleenlyk de voorsz. Costuy„ men, dewelke zyn te houden *pro Jure Civili hu„ jus nostra Patriæ.*"

De voorgestelde Vrage moet dus in deezer voegen beantwoord worden, dat het Scheependoms regt, onbeschreeven zynde, met geen Hoofddeel, of Artikel, geciteert kan worden; maar dat men de voorkomende gevallen moet decideeren uit de alomme bekende Gronden of Axiomata van dat Scheependoms regt, en volgens de juiste Gevolgen, uit die Gronden getrokken.

Om derhalven te demonstreeren, dat, *volgens het Scheependoms regt*, de nalatenschap van iemant, die

MID-DEL-BURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

nog Vader, nog Moeder, nog derzelver Descendenten, dat is, nog Broeders, nog Zusters, of hunne Afkomelingen, nalaat, moet gaan en verdeelt worden in vier Vierendeelen, waar van een vierde komt aan de zyde van 's Vaders Vader, een vierde aan de zyde van 's Vaders Moeder, een vierde aan de zyde van 's Moeders Vader, en een vierde aan de zyde van 's Moeders Moeder, welke klooving in Vier Vierendeelen peremptoire gronden voor des Impetrants sustenue aan de hand geeft, neemt de Impetrant zyn recours tot de Eerste Principes en vastgestelde Axiomata van het Scheependomsregt; welke elkanderen ophelderen, en, te zamen gecombineerd zynde, een volleedig Systema of ordre van Succesfie bepaalen.

Een der eerste Gronden van het Scheependoms regt is buiten twyffel, „ Het Goed moet gaan, „ van daar het gekoomen is;" dan, dewyl het moeijelyk, ja ondoenlyk is, in alle gevallen nategaan, van wien de Overleeden iets gekreegen heeft, en zulks egter *in materia successionis* zeker behoorde te zyn, zoo heeft men, uit het geen gewoonlyk geschied, (dat, namentlyk, Ouders en Grootouders by hun leeven niet veel aan hunne kinderen uitreiken, maar het voornaamste goed hun by het Overlyden nalaten) als eene *præsumptio Juris & de Jure* vastgesteld, en tot eene tweede en derde regel van het Scheependoms regt gemaakt, „ geen „ goed komt van één, die leeft;" en „ het goed „ komt van de bestorve zyde.

Een persoon nu, die van beide zyden bestorven is, dat is, die geene Ouders nalaat, word geoordeelt, zyne goederen van beide Ouders te hebben ontfangen: dog hoe veel van ieder? hoe veel van zyn Vader? hoe veel van zyne Moeder?

Eene vierde regel van het Scheependoms regt bepaalt dit *quantum*, het welk anders nooit, immers niet dan met moeite, *in omni casu* zoude kunnen worden getermineert, en stelt vast dit axioma, „ van elk der Ouders en Grootouders is eeven „ veel goed gekomen;"

En,

En, dewyl het goed daar weder naar toe moet, volgens den eersten grondregel, zoo is uit de Combinatie van de eerste en vierde bygebragte regelen notoir, een vyfde *axioma* in het Scheependoms regt geworden, „ dat de Succesfie gaat by Lynen aan „ de Magen van 's Vaders zyde, en 's Moeders „ zyde, elk de helft;" en door Magen moet men hier verstaan Descendenten, om dat volgens eene zesde regel van het Scheependoms regt, „ het „ Goed niet gaarne klimt; maar, eens geklommen „ zynde, wederom nederdaalt op de Afkomelingen „ van dezelfde Lyn, in het oneindige;" maar, zoo 'er geene Descendenten van Vader of Moeder gevonden worden, dan moet men, om aan den eersten Regel te voldoen, één trap hooger klimmen, op welken trap men de vier Grootouders van den Overleeden vind.

MIDDEL-BURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

En dewyl van elk van deezen even veel gekomen is, en zulks aan deezen, of aan hunne Nakomelingen, wederkeert, zoo is het een bloot gevolg van den Eersten en Vierden Regel, „ dat, by gebrek „ van Ouders, en derzelver Descendenten, de „ Succesfie gaat aan de vier Vierendeelen, dat is, „ aan de vier Grootouders, en derzelver Afkome„ lingen, elk een vierde."

Nademaal het, volgens het bevorens gededuceerde, als eene *præsumptio Juris & de Jure* vast staat, dat in zodanig geval de Overleeden het goed wel gekreegen heeft van zynen Vader en zyne Moeder: maar door hun vooroverlyden zonder Descendenten, kan nog aan deezen zelfs, nog aan hunne Afkomelingen, het van hun genootene gerestitueert worden; die restitutie egter moet plaats hebben, de vooroverleeden Vader en Moeder hebben het goed wederom ontfangen van hunne Ouders, (zynde de Grootouders van den Overleeden, met naamen Grootvader en Grootmoeder van Vaders zyde, en Grootvader en Grootmoeder van Moeders zyde) van deezen is het goed gekoomen, dog niet *in globo*, maar van ieder evenveel; van ieder een vierendeel: naar deezen moet het goed weder te rug keeren;

niet

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

niet *in globo*, maar præcise aan ieder een vierde, 't welk van denzelven gekoomen is; dit blykt nog nader uit het geen plaats heeft, als één of meerder Grootouders overleeden zyn; dan immers komt het goed niet op de overgebleeve Grootouders alleen, die krygen slegts hun vierde deel, dog de overige portien, aan de overleedene Grootouders competeerende, daalen wederom in het oneindige op derzelver Descendenten, om dat, als één der Grootouders meer kreeg, dan een vierde part, dezelve meer zoude hebben, dan van hem is afgekoomen, het geen aanloopt tegens de Grondbeginselen van dit Versterfregt, welke vorderen, dat het goed gaat, van daar het gekoomen is, en dat de Repræsentatie in het oneindige plaats heeft.

Waar uit dan verder voortvloeit:

Voor eerst, dat by gebrek van één of meerder Grootouders, hunne Afkomelingen, zynde des Overleedens Oomen en Moeijen, en derzelver Descendenten *in infinitum*, succedeeren.

Ten Tweeden, dat, als ook de Descendenten van één der gemelde Grootouders, dat is, van één der vier Vierendeelen, ontbreeken, deszelfs aandeel niet komt aan de drie overige Vierendeelen, maar dat men dan wederom opklimt tot den Overgrootvader, en de Overgrootmoeder van die ontbreekende Lyn, en derzelver Descendenten, en zo voorts, *in infinitum*: gelyk dit ook geleerd word by *van der Vorm* in deszelfs Tractaat over het Versterfregt, 7. deel. §. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. en 8. deel in de Aanteek. op het nieuwe Scheependoms Versterfregt op het 27 Art. der Politiq. Ordonn. § 59.

Uit het tot dus verre gedetailleerde vertrouwt de Impetrant, dat voor eene beweeze waarheid mag en moet werden aangenomen, dat de Principes en Gronden van het Scheepensdoms regt directelyk introduceeren de klooving in vier Vierendeelen, in alle gevallen, daar Ouders en derzelver Descendenten ontbreeken.

Tot nader bewys, dat die klooving door het Scheependoms regt zelve geschied, beroept zig de Im-

Impetrant op de Keuren en Costumen van Zeeland, geëmaneert of geconfirmeert Anno 1494. Cap. 2. Art 24. daar word de succesfie uit de vier Vierendeelen, en dus de klooving in vier Vierendeelen, als eene zekere en bekende zaak gesupponeert.

MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

Het geallegeerde Artikel luid dus:

„ Item dat waare het, dat eenig bastaard storve, „ en wetagtige kinderen agter hem liete, en eenige „ van dien storve, zoo zullen die Erfgenamen van „ die kinde dat goed deelen uit vier Vierendeelen; „ gelyk of die Vader geen bastaard geweest en had „ de:" dit behelst onwederspreekelyk twee zaaken, eerst, dat aan een wettig kind van een bastaard gesuccedeert word, even als of de Vader geen bastaard was geweest; ten tweeden, dat de Nalatenschap van wettig gebooren moet gaan in vier Vierendeelen, en gevolgelyk word hier ten allerduidelykften erkend het geëtablisseert Principe van het Scheependoms regt, *dat het goed moet gaan aan de vier Vierendeelen*, en zulks *indistinctè*, 't zy dezelve allen existeeren, of niet.

De klooving in vier Vierendeelen volgt uit den aart van het Scheependoms regt, en is geene smaldeeling onder de concurreerende Erfgenaamen; neen, het Scheependoms regt zelve begeert, dat aan ieder Vierendeel een vierde part wederkeere: De Costumen en Keuren van Zeeland begeeren, dat de Erfgenamen het goed deelen uit de vier Vierendeelen.

En, wil men dit Oude Zeeuwsche regt al verder door Getuigen gestaafd hebben, zoo vind men daar van reeds in den Jaare 1612. een getuigenis afgelegt by den Grooten *H. de Groot* in het reeds aangehaalde Advies, voorkoomende in de Holl. Consult., tweede derde deel Consult. 197. N°. 67. *in verbis*.

„ Nu zoo houd de Costume van Zeeland, dat al„ le goed gedeelt word uit vier Vierendeelen, ge„ lyk als de Keure van Zeeland Cap. 2. Art. 24.; „ of, gelyk het zelve van ouds af is geposeert en „ geverifieert geweest by den Procureur Generaal, „ dat de Erffenisse *ab Intestato*, als daar geene kin-

„ de-

MID-
DEL-
BURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

„ deren, of anderen *in recta linea* en zyn, devol-
„ veert tot de Naasten van den bloede van den O-
„ verleeden van 's Vaders en Moeders zyde, en
„ moet die Erffenis gaan in vier deelen, te weeten
„ aan de Naasten, van den Overleeden gekoomen
„ van zyn Vaders Vaders zyde; van zyn Moeders
„ Vaders zyde, van zyne Vaders Moeders zyde,
„ en zyne Moeders Moeders zyde; zoo, dat alle
„ de vier Graaden gelykelyk tot de Erffenisse ge-
„ roepen worden, niettegenstaande, dat van der
„ eenre zyde daar zyn nader in Graaden, dan van
„ de andere zyde." Dit zelve getuigenis heeft *de Groot* verhaald in deszelfs Inleiding tot de Holl. Regtsleerdheid 2 Boek, 28ste Deel, N°. 3 en 4. en zyn Getuigenis is, zoo verre het concerneert de verdeeling in vier Vierendeelen, welke in Zeeland is gerecipieerd, en het Costumiere Versterfregt van Zeeland uitmaakt, *omni exceptione majus:*

De Groot adfirmeert dit factum positivelyk en absolut, hy spreekt 'er van, als eene bekende, zekere en ontwyffelbaare zaak; hy had genoegzame kundigheid, om daar van volleedige kennis te hebben; als mensch was hy aan dwalingen onderheevig, zugt voor de Graaffelykheid, voor welker Intrest hy waaken moest, konde hem tot abusive denkbeelden brengen; (wat 'er van zy, zal straks onderzogt worden) maar nog menschelyke zwakheid, nog vooroordeel, konden immer effectueeren, dat deeze voorzigtige, kundige en deugdzaame Man opentlyk in zyne Schriften valsch getuigenis zoude geeven nopens eene Costume, nopens eene verdeeling, *quæ facti erant;* en met zodanigen blaam kan ook dit Licht van ons Vaderland niet beneeveld worden.

Immers meer dan zeventig Jaaren te vooren heeft bereids de Procureur van den Hove, vervangende den Rentmeester beoosten Schelde, ten processe opentlyk geposeert, „ dat naar de notoire Costume
„ van Zierikzee die Erffenisse *ab Intestato*, als daar
„ geene kinderen, kindskinderen, of anderen in
„ *recta linea*, en zyn, devolveert tot de Naasten
„ van den bloede van den Overleeden van Vaders
„ en Moeders zyde; en moet die Erffenisse gaan

„ in

„ in vier deelen, te weeten aan de Naasten van den
„ Overleeden, gekomen van zyn Vaders Vaders
„ zyde, van zyne Vaders Moeder zyde, en van zyn
„ Moeders Vaders, en van zyne Moeders Moeders
„ zyde; zoo, dat alle de vier Graaden gelykelyk
„ geroepen worden tot de Erffenisse, niettegen-
„ staande dat van der eenre zyde nader in Graade
„ zyn, dan van de andere zyde."

MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

En dit positief is zelfs by den Gedaagden in dat Proces niet gecontesteert, maar ter contrarie stilzwygende geadvoueert, dewyl dezelve aldaar zyne defensie niet heeft gevestigt op de prætense onwaarheid van dit gebruik, maar daar op, dat in het aldaar quæstieuse geval niet was eene successie *ab intestato*, maar *ex Testamento*; zynde ook de waarheid van het voorgemelde Positief door de daar op gevolgde favorabele Sententie ten voordeele van den Fiscus ten allersterksten geconfirmeert; blykende zulks alles uit de Collectie der Sententien van den Hoogen en Provincialen Rade, Sententie 113.

Eindelyk word het tot dus verre gededuceerde, en de verdeeling in vier Vierendeelen, als iets, dat aan geene twyffeling onderhevig is, geadvoueert by *Neostadius de Pactis Antenuptialib. Observ.* 2. §. 15. *versu Scabinico porro Jure*, item *versu Post fratres & sorores.*

En de Impetrant meent, uit dit alles te mogen besluiten, dat in gevallen, daar geene Descendenten van Vader en Moeder in weezen zyn, het Zeeuwsche Versterfregt den Boedel van een Overleeden in vier deelen klooft of splitst, roepende dan de vier Grootouders of derzelver Descendenten, ieder voor een apart Vierendeel, en wel om reden, dat het goed van den Overleeden *præsumptione Juris & de Jure* moet worden verstaan, van de vier Grootouders, en wel voor een vierde part van ieder derzelven, afkomstig te zyn.

Deeze Principes van het Scheependoms regt, die, zoo vertrouwt word, onwederspreekelyk beweezen zyn, leveren nu drie peremptoire Argumenten uit tot Contradictie van der Gedaagdens vordering der

twee

MID-DEL-BURG.

Deductien van den Rent-meester Gener.in cas van Revisie.

twee quæstieuse vierde parten; immers, voor eerst, als het gededuceerde vast staat, is 'er geen grond of reden uit te denken, uit hoofde van welke de Magen van de resteerende Vierendeelen eenig regt kunnen sustineeren op de portien der deficieerende Vierendeelen: want het zelve zoude moeten gededuceert worden, of uit de natuur en aangenome Principes van het Scheependoms regt, of uit de dispositie van het Scheependoms regt zelve:

Maar de Natuur en de aangenome Grondbeginselen van het Zeeuwsche Versterfregt brengen mede, „ dat het goed moet gaan, van daar het gekomen is; „ en dat van ieder Vierendeel een vierde part van „ het goed is gekomen;" en deeze grondbeginselen roepen daarom ieder Vierendeel tot eene vierde portie der Nalatenschap: dog nimmer kan daar uit worden geconcludeert, dat, indien één der Vierendeelen geheel ontbreekt, als dan de andere Vierendeelen ook in de portie van het deficieerende Vierdedeel, dat niet van hen gekomen is, zouden kunnen en moeten succedeeren, en gevolglyk kan uit de Analogie van het Zeeuwsche Versterfregt geen regt voor de ééne Lyn tot de portie van de andere Lyn afgeleid worden:

De meermalen gedetailleerde dispositie van het oude Scheependoms regt brengt zulks ook niet mede; want, het zy, volgens 't gemelde regt, de Boedel word gelegt in twee deelen, en de Vaderlyke Vrienden in de eene helft, en de Moederlyke Vrienden in de wederhelft, worden geroepen, als 'er namentlyk Descendenten van de Ouders, zynde Broeders en Zusters van den Overleeden, of derzelver Nakomelingen, in weezen zyn: het zy, by gebrek van deezen, de Grootouders, of hunne Descendenten, zynde de vier Vierendeelen, het zy, by gebrek van Descendenten van de Grootouders, de agt Agtendeelen, tot de Successie worden geroepen, zoo blyft altyd de waare en regte reden, waarom de helft, één vierendeel, of één agtste deel, aan ieder der Lynen alzo word toegeweezen, daar in bestaan:

Dat zodanige portie is afgekomen van de twee Ouders, vier Grootouders, of agt Overgrootouders; welken ieder Lyn repræsenteert, en dat dezelve moet wederkeeren aan de Descendenten van die Ouders, Grootouders of Overgrootouders, welken het Regt voor de eerste Eigenaars van zodanige Portien houd; maar waar is de Wet, die verder gaat? waar is de Wet, die aan iemand der existeerende Lynen de portien der deficieerende Lyn of Lynen toekent? dezelve is nergens te vinden; ja dezelve kan niet existeeren, om dat ze nimmer kan strooken met het bekende Axioma, 't welk de basis van het Schependoms regt is, *het goed moet gaan van daar het gekomen is*, en het is dus mede zeker, dat de Gedaagdens, tot verkryging der twee quæstieuse vierde parten der deficieerende Lynen, uit de Dispositie van het Scheependoms regt zelfs niet kunnen argumenteeren; het zelve klooft de Nalatenschap in vier Portien; het roept de vier Vierendeelen, ieder tot eene Portie, van dat Vierendeel afkomstig; het roept dus de Gedaagdens, die aan den Overleeden bestaan van Moeders Moeders, en Vaders' Moeders zyde, tot de vierde parten van Moeders Moeders, en Vaders Moeders zyde: dan deze Portien hebben de Gedaagdens reeds voor langen tyd ontfangen en genoten; dog tot de Portien van Vaders Vaders, en Moeders Vaders zyde, worden de Gedaagdens niet geroepen; tot dezelve waren gantsch andere Persoonen geregtigt; welker afweezen *en non existentie* het aan hen toekomende doet vaceeren; niet ten dien effecte, dat die portien adcresceeren aan de Vrienden van andere Lynen, dewyl het *jus adcrescendi* nimmer plaats kan hebben in *Successione ab Intestato*; en nog minder tusschen Vreemden, en zulken, welken by de Wet tot geheel onderscheiden Portien geroepen zyn; nog ook *in Successione ex Testamento inter Disjunctos*, hoedanigen de Gedaagdens zyn met opzigte tot de deficieerende Lynen; maar zoo, dat de gemelde Portien, als een vaceerend Erfdeel, komen aan den Fiscus, aan welken *jure publico* de *bona Vacantia* worden toegeweezen.

MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

By dit eerste argument, waar uit blykt, dat de Gedaagdens niet kunnen urgeeren, dat zy ook tot de quæstieuse twee vierde Portien door het Scheependoms regt geroepen zyn, voegt de Impetrant een tweede, het welk zonneklaar bewyst, dat de Gedaagdens, ingevolge de Principes en Gronden van het Scheependoms regt, geen het minste regt op de gem. twee vierde parten der deficieerende Vierendeelen kunnen prætexeeren; om dat het fundament, waar op ieder Vierendeel erft, belet, dat het deel van het eene Vierendeel tot het andere overgaat.

Het fundament immers van ieders Succesſie is de restitutie van het deel, het welk de Overleeden van ieder Vierendeel ontfangen heeft, volgens de allereerste maxime, *het goed moet gaan, van daar het gekomen is*; van ieder der Grootouders nu is een Vierendeel gekomen, dit vierde moet'er weder naar toe, maar niet meer; die slegts een vierde part gegeeven heeft, kan de helft niet ontfangen; dat éénę vierde is maar van hem gekomen, de andere vierde parten zyn van anderen afkomstig, aan wien dezelve wederkeeren; dit kan men (onder reverentie) niet veranderen, of men verzaakt den regel van het Scheependoms regt, *het goed moet gaan, van daar het gekomen is:*

Deze regel is de reden, waarom de Boedel in tweën werd gekloofd, als 'er Descendenten van Vader en Moeder exsteeren; om dat dan het goed word verstaan, van Vader en Moeder, ieder voor de helft, afgekomen te zyn: deze regel is de reden, waarom by gebrek van Descendenten van Vader en Moeder, de vier Grootouders, en hunne Descendenten, geroepen worden, om dat het Regt vaststelt, dat van ieder van deezen een vierde part aan den Overleeden gekomen is: gevolglyk zyn 'er notoir in eene Erffenis, in Zeeland vallende, vier byzondere *Patrimonia*, welke ieder van éénę byzondere persoon zyn afgekomen: te weten, een Patrimonium, afkomstig van Grootvader van Vaders zyde; een Patrimonium, afkomstig van Grootvader van Moeders zyde; een Patrimonium, afkomstig van Grootmoeder

van

van Vaders zyde, en een Patrimonium, afkomstig van Grootmoeder van Moeders zyde.

MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

Ieder van deeze Persoonen, of liever ieders Descendenten, worden tot een dier Patrimonia, welke ieder een vierde part der Nalatenschap uitmaken, geroepen, om dat het goed, voor een vierde part van ieder Grootouder afgekomen, ook voor een vierde part tot ieder Grootouder, of deszelfs Descendenten, moet wederkeeren: dit meent de Impetrant, dat ten allerevidentsten aantoont, dat, de éne Lyn deficieerende, de andere Lynen op des deficieerende portie geen regt hebben; immers het 4de deel van den Grootvader van Vaders zyde is niet afgekomen van de Grootmoeder van Moeders zyde, nog ook van den Grootmoeder van Vaders zyde. Hoe kan dus de Grootmoeder van Vaders zyde vorderen, dat die portie van Grootvader van Vaders zyde tot haar wederkeere? Hoe kunnen de Grootouders van Moeders zyde, die niet eens *adfines*, maar vreemd zyn met den Grootvader van Vaders zyde, de portie, van hem afgekomen, te rug vragen? even eens is het vierdedeel van de Grootmoeder van Vaders zyde niet afgekomen van den Grootvader van Vaders zyde, nog van de Grootouders van Moeders zyde; en by gevolg kunnen de Descendenten van deze drie Personen niet adspireeren tot het Patrimonium van de gemelde Grootmoeder van Vaders zyde, dewyl zy Vreemden zyn aan gemelde Grootmoeder van Vaders zyde, van welke de Overleeden dat vierde deel ontfangen heeft.

Zo lang men blyft by de deeling in twee helften, als 'er Descendenten van Vader en van Moeder zyn, is het geallegeerde ten uitterste palpabel; want, wanneer in zodanig geval ontbraken de Vaderlyke Vrienden in het geheel, zouden dan de Moederlyke Vrienden alles kunnen naar zig neemen? De Impetrant meend absolutelyk, *neen*, om dat dit stryd tegen de erkende origineele kloving in twee deelen; maar die kloving steund op den regel, *het goed moet gaan, van daar het gekomen is*: doch deze regel is ook de basis der kloving in vier vierendeelen, welke door

MID-DEL-BURG.

Deductie van den Rent-meester Gener. in cas van Revisie.

de Keuren van Zeeland geadvoueert, en door de Usantie bevestigd word: dus zyn in dat geval zoo wel 4, als in het eerste 2, *diversa Patrimonia*; gelyk nu in het eerste geval de Moederlyke Vrienden zig te vreeden moeten houden met de helft, waar in het Scheependoms regt hen roept, en zy de wederhelft, van den Vader afkomstig, en aan de Vaderlyke Vrienden competeerende, niet kunnen vorderen, zo moeten ook in het tweede geval (waar in hier geverseert word) de Gedaagdens, die Descendenten van Moeders Moeders, en Vaders Moeders zyde zyn, vergenoegt zyn met de twee vierde portien, van Moeders Moeders, en Vaders Moeder, afkomstig; maar zy kunnen niet sustineeren, geregtigt te zyn tot de twee quæstieuse vierde parten, van Moeders Vader, en Vaders Vaders zyde, op den Overleeden gekomen; om dat het fundament van het Scheependoms regt, zo in het eerste als tweede geval, belet, dat dit goed, of dat deeze portien zouden gaan aan Persoonen, van welker Voorouders dezelve niet waren afgekomen, en om dat dit Scheepensdoms regt, door aan iedere Lyn præcise deszelfs aandeel of Patrimonium aan te wyzen, de Erfgenamen, en de Patrimonia, separeert, mitsgaders begeert, dat ieder Patrimonium in deszelfs eigen deel, 't zy vierendeel, 't zy agtendeel, blyve, waar uit mitsdien noodzakelyk profluëert, dat, by aldien in éëne Lyn geene Erfgenamen gevonden worden, de Portien van zodanige Lyn *vacant zyn*; en dat de Erfgenamen uit de andere Lynen, welken het Scheependoms regt van deezen separeert, en door hun eigen aandeel toe te wyzen secludeert, daar op geen regt hebben; zy komen in een ander Deel, in een ander Patrimonium, in eene andere Erfenisse, en kunnen dus niet sustineeren, dat zy, om dat zy Erfgenamen zyn van *Titia*, 's Vaders Moeder, ook Erfgenamen zouden moeten zyn van *Cajus*, 's Vaders Vader; ieder Patrimonium heeft deszelfs Erfgenamen; *vocati in una non sunt vocati in altera*, *sed potius exclusi*:

En hier in is ook (als men maar de gronden van het Scheependoms regt in het oog houd) geene de

min-

minste onbillykheit te vinden; want welke onbillyk- MIDDEL-
heit is daar in gelegen, dat de Vrienden van de BURG.
zyde van Moeders Moeder, en Vaders Moeder, *Deductie*
moeten te vreden zyn, met het geen de Overleeden *van den*
den van zyne Moeders Moeder, en Vaders Moeder *Rent-*
had bekomen? En wat billykheit zoude integendeel *meester*
daar in zyn, dat de Gedaagdens, zynde de Magen *Gener. in*
van de Moeders Moeder, en Vaders Moeder, van *cas van*
den Overleeden, ook zouden moeten erven goede- *Revisie.*
ren, welke de Overleeden van zyns Vaders Vader, en Moeders Vader, heeft geadquireert? daar in kan men geene billykheit, hoe genaamt, bespeuren; immers zulks loopt direct aan *tegen het Scheependoms Versterfregt*, 't welk tot grondslag heeft de twee hevorens gededuceerde en inconteſtabele regels „*het* „ *goed moet gaan, daar het van daan gekomen is; en* „ *van ieder der Grootouders is even veel gekomen;*" wat onredelykheit is dan ook verder daar in gelegen, dat, als niemand van die Lynen, waar van die twee vierde parten afkomstig zyn, exsteert, die Portien aan den Fiscus komen? Zulks is een notoir gevolg van het Scheependoms regt; want *eo ipso*, om dat een ander, die den Overleeden niet bestaat in die Lynen, waar van het goed afkomstig is, geen regt kan hebben tot de Portien van die deficieerende Lynen, om dat die niet gekomen zyn van die Lynen, waar in hy aan den Overleeden bestaat, en om dat de Persoonen, die tot de Portien van die Lynen geregtigt zyn, niet exsteeren, zoo volgt daar uit, dat die Portien aan den Fiscus competeeren, alzoo, niemant geregtigt zynde, de Fiscus regt heeft tot de vacante goederen: *die* kan dezelve weder tot de gemeene massa der algemeene goederen brengen, waar van zy in den beginne afkomstig zyn, waar van geen nader Auctor exsteerd, en waar omtrent hy zelfs het Principe van 't Scheependoms regt, *het goed moet gaan, van daar het gekomen is*, kan inroepen.

By deze twee argumenten, door welke des Impetrants sustenue zelfs van alle schyn van onbillykheit gevindiceert word, moet de Impetrant nog een derde Argument by voegen, uit het Regt van Re-

MIDDELBURG.

Deductie van den Rent-meester Gener. in cas van Revisie.

præsentatie ontleent, 't welk hy vertrouwt, dat op zig zelve al meede peremtoir zal worden bevonden:

De Repræsentatie in het oneindige is de generale regel, ja het fundament, de *Caussa Unica & adæquata juris succedendi secundum jus Scabinicum*, volgens *H. de Groot* in zyn meergemelde advys in de Holl. Consf. 2de 3de deel Consf. 197. N°. 10 & *seqq.* Waarom tog succedeeren de vier Vierendeelen, of de Descendenten van alle vier de Grootouders? om geene andere reden, dan om dat zy repræsenteeren de vier Persoonen, *van welken het goed gekomen is*; maar hoe repræsenteeren zy gem. Persoonen? Ieder repræsenteert hen in zyne Lyn, en iedere Lyn repræsenteert de Persoon, van welke zy afkomstig is:

Dus kunnen de Gedaagdens wel repræsenteeren de Grootmoeder van 's Moeders zyde, en de Grootmoeders van 's Vaders zyde, van welke zy descendeeren; maar geensints den Grootvader van 's Vaders, of den Grootvader van 's Moeders zyde, welke hunne Voorouders niet zyn, van wien zy niet afkomen, maar die hun Vreemd zyn; evenwel zy komen *jure repræsentationis*; dog met wat schyn kunnen zy dan succedeeren in de plaats, en in de Portien van Grootouders, die door hun niet gerepræsenteert worden? Niemant kan immers *jure repræsentationis* tot meer geregtigt zyn, dan aan de Persoon die hy repræsenteert, zoude hebben gecompeteert; de succesfie by repræsentatie of plaatsvulling geeft alleen aan hun, die de plaats van een ander vullen, het geen de Persoon, wiens plaats gevult word, zoude hebben gehad, maar meer niet; dus zyn de Gedaagdens geregtigt tot het een vierde van Grootmoeder van Moeders zyde, en tot het een vierde van Grootmoeder van Vaders zyde, want deze twee Voorouders repræsenteeren zy; dog de Grootvaders van Moeders en van Vaders zyde worden door de Gedaagdens niet gerepræsenteert; tot dezelve hebben zy geene relatie, maar zy zyn hun vreemd, zy vullen hunne plaatzen niet; de Gedaagdens kunnen derhalven op derzelver Portien geen het minste regt prætexeeren.

At-

Attendeert men nu te gelyk, dat niemant meer kan krygen, dan 'er af gekomen is van de Lyn, die hy repræsenteert, zo is het tot eene volledige demonstratie gebragt, dat de Gedaagdens, die (zo als in confesso is) aan den Overleeden bestaan van 's Moeders Moeders, en 's Vaders Moeders zyde, door de gronden en door de dispositie van het Scheependoms regt, als mede door het regt van plaats vullinge, absolut worden geseclu deert van die twee quæstieuse Portien, welke aan de Lynen van Vaders Vader, en Moeders Vader, behooren, om dat die twee vierde parten afgekomen zyn van Vaders Vader, en Moeders Vader, om dat, als die twee vierde parten ook aan de Gedaagdens moesten komen, dezelve de Portien als dan naar anderen zouden moeten gaan, als van waar zy gekomen zyn; en om dat dan de Gedaagdens zouden succedeeren in Portien, die volgens het Zeeuwsch Versterfregt toekomen aan die geenen, wien de Gedaagdens niet repræsenteeren, en die nooit door het Scheependoms regt, in cas van defect van éène der Lynen, aan de andere Lynen, aan welken hunne eige Portie geadsigneerd is, gegeeven zyn; al het welke inloopt tegen den aart en de Principes van het Scheependoms regt.

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

De vraag, van wegens de Gedaagdens gedaan, waarom één Grootouder alleen den Vader niet zoude kunnen repræsenteeren voor 't geheel, en dus de twee Portien van de twee Lynen van Vaders Vader, en Vaders Moeder naar zig neemen? valt ligt te beantwoorden: zulks kan, namentlyk, niet geschieden, om dat en de afgestorve Persoon, en de goederen, door hem nagelaten, niet van den eenen Grootouder, maar van vier Grootouders, afkomstig zyn, en om dat, volgens den grond van het Scheependoms regt, de Grootvader van 's Vaders zyde slegts een vierde, en de Grootmoeder van 's Vaders zyde mede een vierde, aan den Overleeden heeft nagelaten, en die goederen wederom aan die Persoon zelfs, of hunne Nakomelingen, moeten gerestitueerd worden.

MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

En, is dan door dit alles, gelyk vertrouwt wort, de ongefundeertheit van der Gedaagdens vordering gedemonstreert, zo is daar door van zelfs des Impetrants of liever der Graaffelykheids regt op vacante Erfportien, tot welke niemant geregtigt is, geconstateert, dewyl het ontegenzeggelyk is, *bona vacantia Fisco cedere.*

Tot nadere bekragtiging der tot hier toe gededuceerde raisonnementen kan de Impetrant zig nog beroepen op de auctoriteit van beroemde Regtsgeleerden; die omtrent consuetudinaire Versterfregten, welke eene nalatenschap in vier Lynen leggen, het gevoelen van den Impetrant bevestigen, en de Erfgenamen uit andere Lynen excludeeren; „ ARGENTRÆUS *ad Consuet. Britt. ad art.* 218. „ *gloss.* 9. leert, *Coheredes proprie unius lineæ dicun-* „ *tur, cum heredes diversarum linearum sibi invicem* „ *Coheredes non sint, & quot Patrimonia, tot here-* „ *ditates habeantur, & deficientibus heredibus unius* „ *lineæ, Fiscus succedat, exclusis heredibus alterius* „ *lineæ*; en welke is de reden van dit gevoelen? Niet een *geaffecteerde Favor Fisci*, (cujus Patronus *Argentræus* non erat) maar, om dat 'er, volgens die Costumen, *diversa & separatæ sunt hereditates, & diversa & separata Patrimonia*; om dat *cuilibet Lineæ Quadrans* word geadsigneert; om dat ieders Linie op zig zelve bestaat, en elk in stirpes komt by *repræsentatie in infinitum* in ieder Latus; zo als breder te zien is by denzelven *Argentræus* en anderen, aldaar aangehaalt.

DOMAT *en son Traité des Loix Civiles dans leur Ordre naturel*, 2de *partie des successions, dans la préface* §. 4. handelende van de Ordre der legitime successie, en van de æquiteit derzelve, relatief tot de Fransche maxime, *les propres ne remontent point*, (welke ook in het Scheependoms regt, volgens 't welke het goed niet gaarne klimt, obtineert,) laat zig dus uit; „ *Il faut remarquer sur cette équité na-* „ *turelle, qui appelle les Ascendans à la succession* „ *des Descendans, & qui a été suivie dans le droit* „ *Romain, que par un autre principe d'équité non*

„ *Cou-*

„ *Coutumes ont fait règle*, que les propres ne remontent point; *c'est-à-dire, que le Père, & les autres Adscendans Paternels, ne succedent pas au bien de leur Descendans, qui leur sont venus du côté Maternel, qu'on appelle propres Maternels; & qu'ainsi les Mères, & les autres Adscendens Maternels, ne succedent pas au bien de leur Descendans, qui leur sont venus du côté Paternel, & qu'on appelle propres Paternels; cette règle* (vervolgt hy) *est une suite d'une autre des mêmes Coutumes, qui veut, que* les propres Paternels soient affectés aux Héritiers du sang, plus proches du côté Paternel; & *que* les propres Maternels soient affectés de même aux Héritiers du sang, plus proches du côté Maternel; & *cette règle, qu'on exprime communement par les mots*, Paterna Paternis, Materna Maternis, *a la Justice dans le même droit Naturel, qui affecte les biens aux Proches; car cette affectation des biens aux Héritiers du sang regarde naturellement Ceux, qui sont de la Famille, d'où les bien sont venus;*" (en dit obtineert ten kragtigsten in het Scheependoms regt, daar de Erfsenis moet worden gelegt aan de vier Vierendeelen, om dat van ieder een Vierendeel gekomen is) en zulks is ten hoogsten billyk; want, dus gaat gemelde DOMAT voort, „ *ce qui rend Justice à la règle, qui prive les Adscendens de la proprieté des Propres d'un Descendent d'un autre estoc, afin que les biens, venus d'une Famille, ne passant pas à une autre*," *comme il arriveroit, si* les biens Paternels *remonteroient* aux Adscendans Maternels, ou les biens Maternels aux Adscendans Paternels.

MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

De Professor VOET *in Comment. ad tit. D. ad Sctum Tertullianum* N°. 27. geleerd hebbende, dat in Holland, onder de politicque Ordonnantie, de existeerende Linien de Portien der deficieerende naar zig neemen, en den Fiscus uitsluiten, laat 'er immediaat op volgen; *licet negari non possit, quin aliud ex Antiquo jure scabinico seu Zelandico, nec dum ita mitigato, obtinuerit*; (dit oude Scheependoms of Zeeusch Versterfregt is in Zeeland nooit veranderd,

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

derd, en obtineert thans nog, zoo in successien van Egten, als van Onegten: en men moet dus de volgende woorden van den Professor VOET, „ *Et etiam nunc adhuc obtineat in bonis Eorum, qui* „ *illegitime nati, atque intestati, sine liberis mortui* „ *sunt*," niet opvatten als eene *limitatie* van het te voren gezegde, maar veel eer als een voorbeeld, waar mede de regel van het oude Schoependoms regt bevestigt word.

GRASWINKEL in deszelfs beschryving van het gebruik of dadelyke bezitting van de Opperste magt 2de Boek 6 Cap. §. 9. spreekt omtrent onze quæstie op deze wyze, „ Nopende de goederen van „ hun, die zoo Onbemaagd zyn, dat hare gantsche „ Linie, zoo van 's Vaders als van 's Moeders zy- „ de, uitgestorven, ende t'eenemaale afgesneeden „ is, en valt geen twyffel of dezelve behooren tot „ den Fisque; ende en is geen onderscheid, van „ wat zyde die gebroken zy, 't zy Vaderlyke, of „ Moederlyke; invoegen, dat de Fisque niet en „ komt, als van de kant, van dewelke de Linie is „ verbrooken; blyvende onverkort die Linie, die „ onverbrooken is, waar toe de Graaffelykheid „ geen regt heeft, ende alleen die Linie, die on- „ verbrooken is, uitsluit, van te mogen, door een „ regt van accrois of toeval, (jure accrescendi) de „ wederhelft, die hier gezegt word de Graaffe- „ lykheid toe te koomen, zig aan te matigen."

Nadrukkelyk is ook de leer van H. DE GROOT Inleiding tot de Holl. Regtsgeleerdheid 2de Boek 30ste Deel N°. 3. als hy zegt, „ De Graaffelyk- „ heid heeft regt, niet alleen, indien iemand sterft „ ten eenemaalen Onbemaagd, maar ook, indien „ aan eene van beide zyden Magen mogten ont- „ breeken; te weten, zoo wanneer de Erffenisse „ aan twee zyden moet worden gelegt, want als „ dan wort, by gebrek van regtelyke Erven, dat „ deel gehouden voor vervallen, gelyk van oud is „ verstaan, en ook uit het voorzeide Landregt van „ den Jaare 1580. genoeg afgenomen kan worden;" en welke is hier van de reden?

De Groot laat dezelve immediaat volgen, en ze komt overeen met de leere van *Argentræus* en *Domat*, en is uit de Principes van het Scheependoms regt ontleent: „ Belettende in zulke gevallen de „ klooving, die door de Wet word ingevoert, dat „ het deel van de ééne zyde den Magen van de andere zyde niet en mag aangroeijen." Middelburg. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cat van Revisie.*

Offschoon nu deze doctrine eigentlyk relatief is, tot het gunt onder de Politicque Ordonnantie der Heeren Staten van Holland obtineeren moet, zoude egter de Impetrant uit die Leer omtrent de Politicque Ordonnantie, die voor het grootste gedeelte op het Oude Scheependoms regt berust, kunnen argumenteeren, by aldien de Leer van *de Groot* niet even klaar was, omtrent het geen in zodanige gevallen volgens het Oude Scheependoms en Zeeuwsche Versterfregt moet plaats grypen, namentlyk in deszelfs Inleiding 2de Boek 28ste Deel § 6. alwaar hy geleert hebbende, dat het goed moet worden gelegt aan de vier Vierendeelen, of, deze ontbreekende, aan de agt Agtendeelen, ieder zyde even veel, een vierde namentlyk, of een agtste, laat hy wyders daar op volgen, „ En „ zoo daar eenig zyde ontbrak, diens gedeelte „ kwam niet aan de andere Magen, maar aan de „ Graaffelykheid, gelyk over veele Jaaren by het „ Hof van Holland in eene zaak van Zierikzee is „ verstaan."

En dit zelfde gevoelen adstrueert gem. Heer *de Groot* nog nader by het Advys, door hem gegeeven, en bevorens meermaalen aangehaalt:

Dog de Impetrant kan, naar der Gedaagdens opinie, in dezen weinig nut trekken uit het gemelde geadviseerde door den Heer *de Groot*, om dat dezelve, Fiscaal van Holland geweest zynde, het interest der Graaffelykheid *ratione Officii* te sterk behartigt zoude hebben, en om dat het voorsz. Advies quasi op een abusiven grond zoude berusten; dan, om de eerste reflexie van de Gedaagdens te doen vervallen, remarqueert de Impetrant, dat niemand, behoudens de eerbied, die men aan het

Ca-

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

Caracter van dien Grooten Man verschuldigd is, kan supponeeren, dat HUYG DE GROOT het Scheependoms regt naar het Interest, waarvoor hy waaken moest, geboogen heeft, in plaatze van zig in de gevallen, die hem in Officio voorkwamen, naar het Principes van het zelve Scheependoms regt te reguleeren; terwyl bovendien gemelde suspicie met des te minder schyn kan worden geurgeert, nademaal het voorzeide Advys, door de Groot wel is gegeeven in het Jaar 1612, en dus ten tyde, wanneer hy Fiscaal was, dog deszelfs Inleiding tot de Hollandsche Regtsgeleerdheid, waar in hy hetzelfde sentiment soveert, eerst is geschreeven in het Jaar 1620, toen *de Groot* bereids van het Fiscalaat geremoveert, en op Loevestein was opgeslooten; daar kwam geen zugt voor de Graaffelykheid meer te pas; daar beschreef hy onze Vaderlandsche Regten, niet, volgens 't geen het Interest van deezen of geenen hem dicteerde, maar volgens 't geen zyne onvergelykelyke kundigheid in 's Lands Geregtigheden hem suppediteerde.

En wat aangaat den prætenselyk abusiven grond, waar op het gemelde Advies en het gevoelen van *de Groot* zoude berusten, dezelve moet quasi daar in bestaan, dat *de Groot* vooronderstelt en adsumeert, dat in het Scheependoms regt altyd de Erffenisse in vier Vierendeelen moet gelegt worden; dit nu, zeggen de Gedaagdens, geschied niet altoos; want, als 'er volle Broeders en Zusters van den Overleeden, of hunne Descendenten, existeeren, word de Erffenis slegts in twee deelen gelegt, en gevolgelyk is deeze adsumtie, het eenige fundament van het gevoelen van *de Groot*, abusief: tot wederlegging van deeze allegatie moet de Impetrant opmerken, dat de effective verdeeling der Boedels onder het Scheependoms regt aan de vier Vierendeelen, nog door *de Groot*, nog door den Impetrant, *indistincte* en in alle gevallen word geurgeert, maar alleen *positis terminis habilibus*, in die gevallen, daar dezelve, volgens den aart van het Scheependoms regt, geschieden moet: gaar-

ne wil men erkennen, dat, als iemand kinderen nalaat, 'er in 't geheel geene verdeeling te pas komt; en dat, als iemand geene kinderen, maar Broeders en Zusters, of derzelver Descendenten, nalaat, de Boedel in twee Lynen gaat, om dat dan de twee Lynen, van welken het goed gekomen is, exsteeren; dog, het is te gelyk waar, en hier boven reeds uit den aart van het Scheependoms regt, uit de Keuren van Zeeland, en de geprobeerde Costume, aangetoont, dat, als Kinderen, Ouders, Broeders en Zusters, en hunne Descendenten, deficieeren, als dan de restitutie niet kan gedaan worden aan de ontbreekende Lynen van Vader en Moeder, en dat daarom de verdeeling in vier Vierendeelen dan moet plaats hebben, om aan de Descendenten der vier Grootouders weder te doen geworden het vierde deel, van ieder derzelve afgekomen:

MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

Dewyl nu dit het geval is, waar in Partyen alhier verseeren, en de bevorens gededuceerde Principes van het Scheependoms regt in het zelve geval de klooving in vier Vierendeelen bepalen, zoo is het allezints notoir, dat het fundament van het gevoelen van *de Groot*, en andere Doctoren, dat, namentlyk, de Erffenisse in vier deelen moet gelegt worden, als Ouders, Broeders en Zusters, en derzelver Nakomelingen, ontbreeken, ook in het voor handen zynde geval onwrikbaar, en door geene raisonnementen uit gevallen, die niet exsteeren, te eventeeren is; en dat gevolglyk de leere van *de Groot*, en andere met hem overeenstemmende Doctoren, met vrugt door den Impetrant kan worden gereclameert:

Behalven dat in allen gevallen de Gedaagdens ten hunnen voordeele geenzints kunnen argumenteeren uit de verdeeling in twee Lynen of deelen, indien 'er Kinderen, of Broeders en Zusters, of derzelver Descendenten, in weezen zyn, want dan is en blyft het waar, *dat het goed gaat, van waar het gekomen is;* namentlyk aan Vaders en Moeders zyde, van welken het goed ieder voor de helft is afgekomen; ja het goed gaat ook dan zelfs met 'er daad aan de vier

Vie-

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

Vierendeelen: immers de Vader repræsenteert de beide Grootouders, die zyne Ouders zyn geweest, en bestaat dus van Vaders Vaders, en Vaders Moeders zyde; gelyk ook de Moeder haare Ouders, zynde de Grootouders Maternel, repræsenteert, en zo wel van Moeders Vaders, als van Moeders Moeders zyde, bestaat; waar uit volgt, dat ook de Kinderen, of Broeders, als repræsenteerende den Vader, en de Moeder, met 'er daad ook de vier Grootouders, en dus de vier Vierendeelen, repræsenteeren:

Dog het is ten overvloeden, dat de Impetrant zig op alle die Auctoriteiten beroept, hy heeft voor zig het begrip van Heeren Gecommitteerde Raden in Zeeland, welke niet alleen zyne *Consiliarii Principis*, maar ook *vice Principis funguntur*; deezen hebben reeds in het Jaar 1657. de successie in vier Vierendeelen, en het regt van den Fiscus op de Portie van één of meer deficieerende Vierendeelen, als zaaken, die zeker en incontestabel waren, geadsumeert, by derzelver Resolutie, in dato 20 July 1657, by den Impetrant *sub K.* 1. *loco* geproduceert: indien men dus nodig had eene *Interpretatie* van het Scheependoms regt, zoude men zig immers aan deze *Authentica Interpretatio* moeten houden.

Dog de Impetrant heeft ook dezelve niet nodig, men heeft eene dadelyke uitlegging, die alle woordelyke *Interpretatie* te boven gaat: namentlyk de *Costume* of *Usantie*, dat in de Provincie van Zeeland aan de Graaffelykheid alleen zyn toegekent, maar ook dadelyk overgegeven, de Portiën van de deficieerende Lynen; en deze Costume moet alhier gelden, niet alleen als de *Optima Legum Interpres*, volgens *de L.* 3. *de Legibus*; maar ook, om dat die Costume de Wet is, de regel van successie, ja het Scheependoms regt, of Zeeuwsche Versterfregt zelve, 't welk nimmer beschreeven is, maar in oude regelen en herkomen bestaat; dezelve Costume moet dus gevolgt worden, even als of ze met groote Letteren in de Placaatboeken wierd gevonden: „ *De* „ *quibus caussis scriptis Legibus non utimur, id custo-* „ *diri oportet, quod moribus & consuetudine inductum* „ *est*:

MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

„ *est: imo magnæ auctoritatis hoc jus habetur; quod in* „ *tantum probatum est, ut non fuerit necesse, scripto* „ *id comprehendere;*" volgens de *L.* 32. & *L.* 36. *D. de Legibus:* en zulks moet zonder eenige bedenking ten dezen plaats hebben en geadmitteert worden, dewyl volgens de Privilegien, aan de Provincie van Zeeland vergunt, aldaar moet regt gedaan worden, volgens deszelfs Keuren en Costumen, welke het *jus Proprium Zeelandorum* uitmaaken;

En de vraag is daar omtrent alleen, of in Zeeland zodanige Costume exsteert, en ten Procesle bewezen is? Deeze vraag beantwoort de Impetrant gerust *Adfirmativè*, dewyl hy de existentie en de kragt derzelve Costume zedert meer dan twee Eeuwen herwaards kan probeeren:

In het jaar 1539. is bereids van wegens den Procureur Generaal, vervangende den Rentmeester van beoosten Schelde in Zeeland, geallegeert, „ dat, „ naar de notoire Costume binnen Zierikzee, die „ Erffenisse *ab Intestato*, als daar geene Kinderen, „ Kindskinderen, of andere *in recta Linea*, zyn, „ devolveert tot die naasten van den Bloede van „ den Overleeden van Vaders en Moeders zyde; „ en moet de Erffenisse gaan in vier deelen, te weeten, aan de naasten van den Overleden, gekomen van zyne Vaders Vaders zyde, en van zyne „ Vaders Moeders zyde, van zyne Moeders Vaders, en Moeders Moeders zyde; zoo, dat alle „ de vier Graaden gelykelyk tot de Erffenisse geroepen worden, niettegenstaande dat van de eene zyde daar nader zyn, dan van de andere zyde; „ want niemant van den Erfgenaam breder succedeeren kan, dan in zyn Graad of Linie, van daar „ hy gekomen is; dan, zoo waneeer daar niet bevonden word iemand van den Bloede van eene „ van de gezeide vier Liniën, zoo devolveert de „ Erffenisse van den Overleden van die zyde ad „ Fiscum, als vaceerende:" en is van wegens denzelven Procureur-Generaal 'er nog bygevoegt, „ dat dien navolgende diverse Erffenissen waren „ gedevolveert ad Fiscum, daar geene Erfgenamen

MID-DEL-BURG.

„ bevonden wierden van eene van de vier Liniën of
„ Cognatiën."

Deductie van den Rent-meester Gener. in cas van Revisie.

Deze Costume, deze Gevallen, hebben notoirlyk door den Procureur-Generaal in die Procedures moeten beweezen worden; en zulks is ook zekerlyk geschied; want, de respective Partyen geordonneert zynde, te schryven by feiten contrarie, en geadmitteert by haare proeve, is by den Impetrant zekere enqueste gedaan, en zyn *hinc inde* geproduceert diverse Munimenten: en het gevolg daar van is geweest, dat by Sententie van den Hove, in dato 1 Dec. 1539, het geëischte vierdepart is verklaart, als vacant vervallen te zyn, en de Bloedvrienden daar toe geen regt te hebben; als uitwyzens de Sententien van den Hoge en Provinciaale Rade in Holland Sent. 113; zie daar dan de Costume, reeds A°. 1539. geallegeert, geprobeert, en volgens dezelve Regt gedaan.

Het doet niets ter zaake, dat te Zierikzee het zelve Proces anders was gedecideert, dewyl het Zierikzeesche Vonnis, door de Sententie van den Rade Provinciaal zynde te niet gedaan, geen kragt van Gewysde behouden heeft:

Die Costume kan al verder niet tot Zierikzee gerestringeert worden, op prætext, dat in het bygebragte geval over een vierde part in het Zierikzeesche Vrye derde quæstie was; want het is bekend, dat tot den jaare 1589 toe, wanneer de verpligting, om het Vrye derde aan de naaste Vrienden natelaaten, bepaalt is tot de naaste Vrienden, binnen Poort en Poort-Ambagt wonende, te Zierikzee altoos in een derde der Nalatenschap *ab intestato* wierd gesuccedeert, en dat in dat derde deel plaats had het Regt van Successie *ab intestato*, in Zeeland vigerende, dewyl 'er geen byzonder Versterfregt te Zierikzee plaats heeft; en daar dan nu in het geallegeerde Geval van den Jaare 1539 is verstaan, dat de Successie of de Verdeeling van dat eene Derde naar het Scheependoms regt moest geschieden, en gaan moest aan de vier Vierendeelen, en dat, by gebreke van ééne derzelve, de Portie der deficieerende aan den Fi-

Fiscus competeerde, zo spreekt het van zelfs, dat het Gewysde, in die zaak gevallen, ook in 't Algemeen mag worden gereclameert, nadien de decisie wel gaat over het Vrye derde, en dus over een minder Gedeelte van den Boedel, dog niet berust op eenig Privilegie, of op het singulier Regt van het Vrye derde, maar op den aart van het Scheependoms regt; en dat gevolglyk, 't geen in de Successie *ab intestato* in dat Vrye derde is verstaan, regtens te zyn, ook in de Successie *ab intestato* van geheele Boedels moet worden in agt genomen. MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

Een tweede Bewys van de gereclameerde Costume stelt de Impetrant in het getuigenis van *H. de Groot*, zoo in deszelfs Holl. Regtsgeleerdheid, als in het te meermaalen aangehaalde Advys, waar by hy leert, dat gemelde Costume niet alleen by den Procureur Generaal is geposeert, maar ook geverifieert; en wyders de existentie dezer Costume als een vasten grond, waar uit hy redeneert, adsumeert; want de Gedaagdens abuseeren zig merkelyk, als zy zouden voorwenden, dat *de Groot*, by het slot van het voorf. Advys, omtrent de voorf. Costume zo sterk niet zoude zyn, maar nader onderzoek zoude begeert hebben; hy stelt absolut zeker en ontwyffelbaar, dat de Fiscus, naar Costume, succedeert in de Portie van een deficieerend Vierendeel; dog in 't geval, waar over het Advys rouleert, was de quæstie, of de Fiscus ook succedeerde in een Agtendeel, wanneer, door gebrek van Magen van een Vierendeel van eene Zyde, de twee Agterdeele van dat Vierendeel moesten erven, en eene derzelven ontbrak? *de Groot* adviseert Ja; dog wil, om alle bedenking weg te nemen, uit de Rekeningen der Graaffelykheid nagegaan hebben, of 'er geene Exemplen gevonden wierden, dat een agtste part van de Erffenisse aan de Graaffelykheid was verantwoord: maar omtrent de Successie van den Fiscus in een vierde part hæsiteert hy niet; integendeel de zekerheid daar van is juist de reden, waarom hy ook een agtste aan den Fiscus toekent; wordende wyders de Costume

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

zelfs niet weinig bekragtigt door de laatste reden, door *de Groot* bygebragt; „ Tot dilucidatie van „ deze quæstie, (zegt hy by het slot van zyn Advys) dient ook niet kwalyk, dat, alhoewel *ii*, „ *qui apud hostes sunt*, *jure Romano partem non faciant*, maar dat de andere Bloedverwanten, den „ Overleden in gelyken Graade bestaande, naar „ dezelve Regten zoo veel meer erven, of dat de „ Successie devolveert op den navolgenden in Graade, evenwel (dit is het Costumier Landregt,) „ in de Graafschappen van Holland en Zeeland van „ alle oude tyden is verstaan, en verscheide maalen verklaart, dat alzulke Portie, als aan de vyandelyke Persoonen zoude hebben gecompeteert, „ devolveert aan de Graaffelykheid, *sine dubio ea ratione*," (die dus de Basis is der Costume, zo necpens *de Portiones eorum*, *qui apud hostes sunt*, *als eorum*, *qui deficiunt*) „ *quod nostro jure*, (*consuetudinario* scilicet,) *non Homo*, *sed lex ipsa*, *partes faciat*, *& quod eæ partes*, *quæ vacare reperiuntur*, „ *ad Fiscum pertineant*:" en gevolglyk is de Costume, gedurende den Leeftyd van *de Groot*, Anno 1612, wanneer hy adviseerde, en Anno 1620, wanneer zyne Inleiding tot de Hollandsche Regtsgeleerdheid is uitgegeven, geverifieert.

Dezelve is daarenboven omtrent dien tyd, en naderhand, in *Judicando* gevolgt; immers in het zesde Deel der Holl. Consul. Consil. 216 word gewaagt van eene Uitspraak van drie Raden uit den Hove in eene Zaak, omtrent het jaar 1650 voorgevallen.

Begeert men nog klaarder bewys, dat omtrent dien tyd die Costume in Zeeland is erkent, zo behoeft men slegts intezien des Impetrants Product sub *K.* 1 *loco*, zynde de reeds gem. Resolutie van de Gecommitteerde Raden in Zeeland, van dato 20 July 1657, genomen ter occasie van zekeren Boedel en Nalatenschap van *Pieter Anthony de Heyde*, welke (zoo als uit den inhoud dier Resolutie is op te maken) by zyn Testament had geinstitueert zyne naaste Vrienden en Erfgenamen *ab Intestato*, volgens

gens het Zeeuwsche Versterfregt, hem in den derden of vierden Graad bestaande:

By die Resolutie van Heeren Gecommitteerde Raden word als eene zekere en ontwyffelbare waarheid gestelt, „ dat, naar de oude Costumen en Keuren van Zeeland, alle Erffenissen moeten gaan in vier deelen, dat is aan de naasten van den Overleden van zyn Vaders Vaders, Vaders Moeders, Moeders Vader, en Moeders Moeders zyde, en dat alle dezelve vier Graden gelykelyk tot de Erffenisse geroepen worden, zonder dat iemand (*quod notandum*) van de Erfgenamen breder mag succedeeren, dan in zyn Graad of Linie, daar van hy gekomen is;" het welk dan wyders in die Resolutie op den gem. Boedel en Nalatenschap van *Pieter Anthony de Heyde* word geadpliceert, met deze uitdrukkelyke gevolgtrekking, „ dat, (gelyk met eenparigheid van Advysen by Heeren Gecomm. Raden was geopineert en verstaan) wanneer in éénе van de gemelde vier zyden, (of Lynen) geene Descendenten of Collateralen zouden mogen worden gevonden, als dan de Fiscus geregtigt zoude wezen, om aanteslaan en te aanvaarden de Portie van het zelve vierde part in het geheel; of wel, zo daar eenige Vrienden waren, niet in vollen Bloede, maar alleen van eene halve zyde, bestaande, dat, in zulken gevalle, de Fiscus succedeeren zoude moeten in de andere helft van het zelve vierde part;" terwyl voorts de Rentmeester bewesten Schelde wierd verzogt, om in dat geval het oude Regt en Possessie van de Graaffelykheid naarstiglyk te bewaren en te maintineeren: en dient mitsdien deze Resolutie van het Jaar 1657, (waar by het thans door de Gedaagdens gequerelleerde *jus Fisci* op de Portien der deficieerende Lynen toen reeds wierd genoemt een oud Regt en Possessie, aan den Fiscus competeerende, naar de oude Costumen en Keuren van Zeeland) tot een nader overtuigend bewys, dat waarlyk de gereclameerde Costume in Zeeland altoos en van ouds af heeft geexsteert en plaats gehad, en wel met kennis, onder het

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

het oog, en met goedvinden van hun, *qui in Zelandia vice Principis funguntur.*

Wil men al verder latere gevalle waar in conform deze Coustume is gehandelt, zo kan de Impetrant dezelve suppediteeren uit zyne Producten sub *Litt. F. per totum:* in dezelve komen voor zeven Vonnissen, van den jaare 1739. 1748. 1753. 1754. 1756. 1764. en 1766. van diverse Geregten in Zeeland, by alle welke in *Judicio Contradictorio* aan de Graaffelykheid de Portien der deficieerende Lynen zyn geadjudiceert, en aan de Vrienden der exsteerende Lynen ontzegt: De Impetrant heeft 'er nog twee Gevallen, en twee Vonnissen, bygevoegt, in deszelfs Producten sub *K.* 2. 3. 4. *en* 5. *locis;* zynde het ééne van den Geregte der Stad Middelburg, van het Jaar 1745, het andere van Scheepenen van Baarland en Bakendorp, van het Jaar 1766: uit alle welke Voorbeelden ten allerklaarste blykt, dat de gereclameerde Costume *Actibus Judicialibus* is bekragtigt, ja dat, als de Rentmeester der Domeinen direct is opgekomen, en de Portien der deficieerende Lynen heeft geeischt, ja zelfs, als hy heeft opgeroepen allen en een iegelyk, die het Regt van den Fiscus tot de vaceerende Portien zoude willen betwisten, als dan egter niemant is opgekomen, maar by een ieder het *jus Fisci* als ontwyffelbaar is geconsidereert, en ook als zodanig door den Regter is verklaard en toegeweezen; waar toe de gem. Producten, by Ampliatie Inventaris sub *K.* 2. 3. 4. *en* 5. *locis* overgelegt, byzonderlyk behooren, en welke derhalven het bewys der Costume alzints volledig maaken.

Het is niet te verwonderen, dat de Gedaagdens het bewys van deze Costume, die hen direct in het ongelyk stelt, op allerly wyzen tragten te querelleeren; zy hebben by de respective Pleidoijen daar tegen verscheide bedenkingen geoppert, en wel voor eerst, dat 'er tusschen den Leeftyd van den Heer *de Groot*, en het eerste Vonnis, door den Impetrant sub *F.* bygebragt, zynde van het Jaar 1739, een tusschentyd van byna hondert Jaren zoude zyn, en dat 'er gevolglyk in het bewys der Costume een *hiatus* van een Eeuw zoude gevonden worden, gedurende welken

ken tyd de Obſervantie der Coſtume niet zoude blyken: dat 'er wyders uit gem. Producten geen bewys zoude te haalen zyn, dat de Graaffelykheid effectivelyk wegens de daar by gemelde Boedels iets zoude hebben genoten: maar dat daar toe de Rekeningen van den Rentmeeſter der Domeinen van de Graaffelykheid van Zeeland hadden moeten geproduceert worden.

MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeeſter Gener. in cas van Reviſie.*

By de reſpective Pleidoijen is hier tegen opgemerkt, dat het genoeg was, dat de Impetrant toonde, dat het geen reets over twee hondert jaaren voor eene Coſtume gehouden wierd, nu ook nog zedert de laatſte jaaren in gebruik is; dat, dewyl de Gedaagdens niet een eenig geval konden bybrengen, dat *in illo tempore intermedio* het contrarie zoude zyn begreepen of gepractiſeert, men niet konde twyffelen, of gemelde Coſtume was ook gedurende dien tyd alle voorkomende gevallen geobſerveert:

Dan, om alle deze en diergelyke Echappatoiren en gezogte defaites van de Gedaagdens ten overvloeden en *funditus* te everteeren, heeft de Impetrant aan der Gedaagdens vordering voldaan, en onder *K.* 6 *loco* overgelegt een Extract Authenticq uit diverſe Rekeningen van den Rentmeeſter Generaal van Zeeland beweſten Schelde, tuſſchen de jaaren 1614 tot 1734, en dus over een tyd van honderd en twintig Jaren; in welk extract voorkomen in de dertig poſten, welke van tyd tot tyd in des gemelden Rentmeeſters Rekening zyn gebragt, wegens ontfange gelden van portien van deficieerende Lynen in *ab Inteſtato* gedevolveerde Boedels; en hier uit conſteert dus met dadelyke preuves, dat by continuatie, wanneer 'er maar Naaſtbeſtaanden van eene der Lynen ontbraken, de Fiſcus in die portien is geſuccedeert, en dadelyk dezelve portien genooten heeft, en zulks zonder onderſcheid, of 'er ééne of meer Lynen, geheel, dan wel voor de helft, of anderzints, ontbraken; zodanig, dat niet alleen, by abſolut gebrek van Vaderlyke of Moederlyke vrienden, de helft des Boedels, als vacant, aan den Fiſcus is gedevolveert, 't welk men verkeerdelyk op de geval-

MID-DEL-BURG.

Deductie van den Rent-meester Gener. in cas van Revisie.

vallen in *F.* 4, 7, 9 *en* 10 *locis* capteert; maar dat ook, indien alleen ééne der vier Lynen deficieerde, ofook alleen gevonden wierden Vrienden, in zekere Lynen van halven Bloede bestaande, de Fiscus altoos in het vierde, agtste, of mindere portie, waar toe de Vrienden ontbraken, is gesuccedeert, als in vacante Goederen: en zulks niet alleen in geringe Boedels, zo als op de gevallen, sub *F.* voorkomende, gecritiseert is, maar ook, als het montant importanter was, zo als onder anderen blykt uit de posten, in dezelve Rekeningen sub *K.* 6 *loco* voorkomende, over de Jaaren 1654, 1659, 1660, 1674, 1680, 1685, 1702, 1707, 1720, 1731 en 1732.

Wordende dus *de hiatus* vervult, en de gereclameerde Costume buiten bedenking gestelt; dezelve is immers oud genoeg, om eene *inveterata consuetudo, & usus longævus*, genaamt te worden, daar ze reeds in of voor 't Jaar 1539 is gereclameert, geverifieert, en gevolgt, en dus langer dan twee Eeuwen heeft gesubsisteert, 't welk eene genoegzame *diuturnitas temporis* verschaft; de *Actuum uniformium frequentia* loopt mede in het oog, want meer dan dertig *extrajudicieele* gevallen zyn door den Impetrant gesuppediteert, negen Gewysdens van diverse Geregten zyn door den Impetrant ten Processe overgelegt; behalven de Sententien van den Hove, door *de Groot* en anderen ingeroepen:

Al verder berust de Costume niet op een Error, maar op de Principes van het Scheependoms regt; dezelve loopt niet in tegen de reden, maar is overeenkomstig met de reden en billikheid, zoo als de maximes van het Scheependoms regt dezelve fixeeren; dezelve stryd niet tegen het vroeger Scheependoms regt, maar is een gevolg van deszelfs Grondregelen, ja is het Scheependoms regt zelve, en even oud, dewyl de aanvang zo van het Scheependoms regt, als van dit gedeelte van het zelve, zig in de duisterheid van eene ongeletterde Eeuw verliest: de gereclameerde Costume is eindelyk niet ter sluik ingevoert, en buiten weeten van de Opper-Magt gevolgt: neen; de Souverein zelf heeft

'er

'er reeds over meer dan hondert Jaren kennis van gehad, dezelve niet afgekeurt, maar als een oud regt en posseſſie geadvoueert: de Ingezetenen hebben 'er nimmer over gedoleert, maar zig naar dezelve geſchikt, de Regters, zo mindere Geregten, als het Hof van Holland en Zeeland, hebben dezelve in Judicando gevolgt; dezelve heeft dus, zo de Impetrant vertrouwt, alle de requiſiten, welke tot de exiſtentie en tot bewys eener wettige Coſtume gevordert worden; en zy laboreert aan geene der defecten, welke de adplicatie en navolging van dit oud gebruik beletten. MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Generaal in cas van Reviſie.*

Immers het komt niet te pas, te vraagen, of het wel præſumptief is, dat een vry Volk zodanige Coſtume zoude hebben willen introduceeren? want de Affirmative van die vraag, de dadelyke aanneeming en exiſtentie der Coſtume, is beweezen; en daar en boven is getoont, dat, zo lang de Principes van het Scheependoms regt in het oog gehouden worden, in die Coſtume geen de minſte hardigheid is opgeſlooten; terwyl men anders op deeze wyze ook in veele andere gevallen tegen het Scheependoms Verſterfregt uit hoofde van eene prætenſe onbillykheid zoude kunnen declameeren, dog in welke gevallen de billykheid, of onbillykheid, niet naar ons goedvinden moet worden afgemeeten, maar uit de vaſtgeſtelde Principes (die altoos vaſt gehouden worden) van het Scheependoms Verſterfregt moet afgeleid worden.

Daar nu deze vaſtgeſtelde Principes alle verder raiſonnement uitſluiten, daar deze bepaalen, *quid jure Zelandico æquum, quid iniquum ſit*, zo moet notoir uit het volleedig bewys der Coſtume, en de zekerheid, dat eene Coſtume gelyke kragt heeft, als eene gepromulgeerde Wet, profluëeren, dat de twee quæſtieuſe vierde parten der deficieerende Lynen te regt aan de Graaffelykheid zyn toegeweezen, en ten onregte door de Gedaagdens zyn te rug gevordert.

Hier mede zoude de Impetrant de quæſtie over de gemelde twee vierde deelen voor afgehandelt kunnen houden, zo hy van den beginne Eiſcher

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

geweest was, en dus *a sua parte het jus Fisci*, en de exclusie der Gedaagdens, moest bewyzen; dan dewyl het *onus probandi* aan de Gedaagdens incumbeert, en zy ook door veelvuldige Argumenten hun regt op de twee quæstieuse vierde parten tragten goed te maaken, zo is de Impetrant in de noodzaakelykheid gebragt, om de gemelde Argumentatien te examineeren, en U Ed. Mog. van de ongenoegzaamheid derzelve te convinceeren, het welk door de bevorens gedetailleerde Gronden van het Scheependoms regt niet weinig zal worden gefaciliteert.

Het allervoornaamste Argument van de Gedaagdens word ontleent uit het fundament van alle Versterfregten, in alle welke de Gedaagdens deze regelen supponeeren, „dat de particuliere Versterfregten alleen dienen, om te bepalen, wie *ab intestato* geregtigt is *ex præsumpta voluntate defuncti*; „dat *de præsumpta voluntas defuncti* voor de Bloedvrienden is; dat Nabestaanden altoos moeten gepræfereert worden boven Vreemden, en dat daarom dan alleen de Vreemden, als *exempli gratia Uxor*, *Collega*, *Fiscus*, succedeeren, wanneer alle „Vrienden ontbreeken;" deze regelen vestigt men op de leere van *H. de Groot de Jure belli & Pacis Lib.* 2. *C.* 7. §. 2., van *Puffendorff de Jure Nat. & Gent.*, *Lib.* 4. *C.* 11. §. 1 & 2., van den Præsident van *Bynckershoeck in quæst. Jur. Priv. Lib.* 2. *C.* 11., die mede *de præsumta voluntas defuncti* inroept, en van andere Doctoren, die met dezelve overeenstemmen; terwyl de Gedaagdens tot confirmatie van dien ook bybrengen het *jus Romanum*, en byzonder *de L.* 4. *C. de bonis vacantibus*;

Uit alle deze Gronden en Auctoriteiten (de Impetrant erkend zulks gaarne) kan op eene zeer specieuse wyze geargumenteert worden, ja door dezelve kan de Fiscus uitgeslooten worden op alle plaatzen, daar men *in successione ab Intestato*, of het *jus Nat.*, of het *jus Gent.*, of het *jus Romanum*, volgen mag; dog het is 'er verre van daan, dat deze regelen onveranderlyk zouden zyn, en op alle plaatzen, nominatim ook in Zeeland, zouden werken.

De

De Groot, het onvoorzigtig misbruik van zyne Leere willende voorkomen, laat op de door de Gedaagdens gereclameerde Periodens §. 11. N°. 1. volgen, „ *Hæc vero, quæ diximus, quamquam naturali conjecturæ maxime sunt consentanea, non sunt tamen jure naturæ necessaria, ac proinde ex diversis caussis, Voluntatem humanam moventibus variari solent, pactis, legibus, moribus*:" en *Puffendorff loco citato* §. 18. limiteert de door de Gedaagdens gereclameerde leer op gelyke wyze, als hy zegt, „ *Bene tamen observandum est, hæc Naturalia dici, non quod præcepto aliquo juris Naturalis ita sint definita, ut aliter de iis disponi nequeat, sed quia eadem rationi Naturali quam maxime congruant, & ad lites præscindendas expeditissima videantur, ubi expressa defuncti voluntas*, aut *Lex Civilis, defecerit*;" in zodanig geval mag men dus tot *de Principia juris Naturalis* recurreeren; dog dit geval exsteert zeer zelden: want, behalven dat de meeste menschen over de Goederen, die zy ontruimen, disponeeren, zo vervullen de Wetten byna overal het defect, indien een Overleden de dispositie nagelaten heeft; daarom zegt *Puffendorff* op de aangehaalde plaats, „ *Ceterum vix ulla in Juris parte leges Civiles adeo deprehenduntur sollicitæ, quam circa dispositiones hereditatum, non solum amputandis inter Propinquos litibus, sed & quia isthanc rem ad rationes Reipublicæ attemperari interest*;" in alle gevallen derhalven, daar of een Testament van den Overleden, of eene Landwet nopens de Successie *ab intestato*, gevonden word, mag men uit de regelen van het *jus Naturæ & Gentium* niet redeneeren; mag men in die gevallen geene *præsumta defuncti voluntas* uit die sources afleiden, maar men moet die præsumta defuncti voluntas interpreteeren conform het Statutaire Regt, op ieder Plaats obtineerende; „ *Illud tenendum est* (zegt Grotius *dicto loco* N°. 2) *quoties expressiora voluntatis non sunt indicia, credi quemque, id de sua successione statuisse, quod lex, aut mos habet populi*;" en de reden daar van is deze, volgens *Barbeyrac in notis ad citatum*

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

Gro-

MIDDELBURG.

Grotii *locum*, „ *Qu'elles paroissent à chacun d'ordinaire les plus raisonnables, outre que, s'il eut voulu disposer autrement de ses biens, il auroit pu le faire par Testament.*

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

Daar nu in het voorhanden zynde geval geen Testament exsteert, (want des Overledens dispositie is gecaduceert) daar in Zeeland een Landregt omtrent de successie *ab intestato* gevonden word, namentlyk het oude Scheependoms regt, zyn alle *Principia juris Naturalis & Gentium* hier inapplicabel; men behoeft niet te onderzoeken, aan wien de Overleden het liefst zyn goed gegund heeft; het *jus Civile Zelandicum* ontslaat ons van die moeite, door bepaalde Persoonen te roepen, door ieder zyn aandeel toe te wyzen, en dit Regt alleen kan (onder reverentie) in aanschouw komen.

Ja maar dit Regt, zeggen de Gedaagdens, reguleert alleen de successie *inter Cognatos*; het determineert alleen, wie der Bloedvrienden moet gepræfereert worden; dog het handelt niet van de successie van Vreemden, dus moet men in dit geval zyn toevlugt nemen tot het *jus Naturæ*, en tot het Beschreeven Regt, 't welk om deszelfs billykheid by ons is aangenomen.

Maar hier in abuseeren de Gedaagdens zig merkelyk: het is waar, dat het Scheependoms regt in de eerste plaats bepaalt de successie der Vrienden, het geeft aan ieder derzelven, het geen van hem, of zyne Voorouders, is afgekomen, dog het disponeert mede over de goederen, tot welke geene exsteerende Bloedvrienden geregtigt zyn; de Costume, die het Scheependoms regt zelve is, wyst dezelve aan de Graaffelykheid toe; en het recursus tot het Beschreeve Regt is mitsdien nodeloos en ongepast.

Ja, al wilde men supponeeren, dat het aloude, door het gebruik ingevoerde, en nog obtineerende Scheependoms regt omtrent de portien der deficieerende Lynen niets bepaalde, al wilde men supponeeren, dat zulks een *Casus omissus* zoude zyn, waar van egter het contrarie is aangetoont, zo zoude het

zel-

zelve geenzints *ex jure Romano* kunnen gesuppleert worden; want, schoon de Impetrant niet contesteert, dat het Beschreeven regt by ons gerecipieert is, zo vertrouwt hy egter, even zeker te zyn, dat het zelve alleen in subsidium is aangenomen, niet in universum, maar in gevallen en materien, daar geene *diversa Reipublicæ ratio* plaats heeft, en daar onze Vaderlandsche Wetten deficieeren: dewyl nu *de Ordo Succedendi ab intestato*, in het Beschreeven regt voorkomende *ad rationem Reipublicæ Romanæ* is geschikt, dewyl die successien gereguleert zyn ingevolge de Politicque Regeering der Romeinen, en met den Politicquen staat van Romen successivelyk (ja tot Tienmaalen toe) verandert zyn, zoo als dit word opgemerkt door den Geleerden Montesquieu *l'Esprit des Loix Lib.* 27. *Cap. unico*; dewyl dezelve dus op gronden, met den aart van onzen Burgerstaat niet overeenkomstig, berusten, zoude het ongerymd zyn, dezelve hier in te roepen *in Supplementum casus omissi*, voornamentlyk, daar in Zeeland, voor dat men 'er van Roomsche Regten wist te spreeken, het Scheependoms regt reeds vigeerde, en daar dit Scheependoms regt, 't welk mede is geschikt naar 's Lands aart, en naar de genegenheden van 't volk, en 't welk gantsch andere Principes heeft, dan het nieuwste Roomsche Regt, ook na de aanneeming van het Roomsche regt in andere materien, is blyven gelden, en nog heden gevolgt word, en uit deszelfs grondregelen de geomitteerde gevallen moeten worden aangevult.

MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

Tot staving van dit geallegeerde voegt de Impetrant hier by de Leer van den Prof. *Voet in Comment. ad tit. Digestorum de Justitia & Jure*, N°. 2. welke in dit subject in meer dan één opzigt van de uiterste adplicatie is, „ *Quoties inter duos pluresve lis*
„ *est, inspiciendum ante omnia, an non Municipalis*
„ *aut provincialis Juris Scripti verbis, aut mente at-*
„ *que sententia, decisa sit; his deficientibus ad Jura*
„ *non Scripta, inveteratas regionis consuetudines, re-*
„ *currendum, quo & antiquæ reducendæ gentis pa-*
„ *roemiæ seu proverbia, usu populi longævo firmata;*

quod

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

„ *quod si nec his expediri res possit, tum demum Juris* „ *Romani Decisiones, & Canonicæ Illustrationes ad-* „ *mittendæ sunt; quin imo nec in subsidium quidem ad* „ *Juris Civilis decreta confugiendum, quoties apparet,* „ *universali Consuetudine hanc aut illam Romani Juris* „ *partem, Verbi gratia. adoptionem; servitutem, ma-* „ *numissionem, in totum desiisse servari. utcunque Sta-* „ *tuta jusserint generaliter, vel Consuetudo, Romanum* „ *jus in non decisis oportere admitti, &c. nec enim per-* „ *petuum est axioma illud, omissa in Statuto suppleri* „ *debere ex Jure Civili, ac secundum illud decidi, sed* „ *demum locum habet, si semel ea in materia jus Civile* „ *receptum sit eique nonnulla a Statuto vel superaddi-* „ *ta vel detracta inveniantur: nam si Statuorum deter-* „ *minatio a Juris Romani fundamentis plane diviave-* „ *rit,*" (zo als ten deze het Zeeuwsche Versterfregt van de Novella 118, en andere Roomsche Wetten, hemelsbreette verschilt) „ *minus tuto. quæ desunt,* „ *ex legibus Romanis supplementum receperint ac defi-* „ *nitionem:*" wordende daar ter plaatse mede geallegeert het meergem. Advys van *H. de Groot in de Holl. Consult. tweede derde deel Cons.* 197. N°. 14 *seqq.* en wyders uit het zo evengem. door den Prof *Voet* getrokken deze notabele consequentie: „ *Quo fun-* „ *damento niti quoque puto, quod Hollandiæ Ordines,* „ *reformato utroque tam Scabinico quam Aasdomico suc-* „ *cedendi Jure,* (welke voor de receptie van het Roomsche regt in Holland en Zeeland geobserveert wierden) „ *in Aasdomico, tanquam Romani Juris prin-* „ *cipiis præcipue subnixo, jusserint. in non decisis ad* „ *Romanæ Jurisprudentiæ placita recurrendum esse;* „ *in Scabinico autem id, quod deesset, ex antiquo Hol-* „ *landiæ Zelandiæque successioni jure debere decidi*

Omtrent dit Poinct verdient mede ingezien te worden, 't geen geboekt is by den Raadsheer *Stokmans in Dicision. Cur. Brabant Decis.* 1. N° 13. *Decis.* 2. N°. 3. *en Decis.* 105. N°. 9 als mede 't geen gevonden word by den gerenommeerden President *Argentræus ad Consuet. Brittan Art.* 18 *Gloss* 9. N°. 13. *circa medium;* en *Art.* 456. *Gloss.* 1. N° 5. Deze, gesproken hebbende van de Succesfien in vier Latera, of

of Linien, by infinite Repræsentatie; (zynde juist *de modus succedendi* volgens het Scheependoms regt) laat zig wyders dus uit: „ *Itaque verum non est, Jure Romano deferri hereditates, aut, quod illo constitutum est, jus Commune dici, sed a Jure Gentium hereditates ad sanguine Conjunctos deferri, modum, quotas, quantitatem, & gradus prærogativos, a Jure Positivo: & Legitimas quidem Juris Naturalis esse putaverunt in Liberis. sed quotas, Juris Positivi: quod igitur hereditates Cuipiam in Brittannia deferuntur* (het zelve heeft mede in Zeeland *ob simile jus succedendi* plaats) „ *quo modo aut qua prærogativa, non est quærendum a Jure Romano, quod hic nunquam valuit;* (in Zeeland mede niet *in hac materia*) „ *ac ne si quid quidem non decisum, supplendum non magis, quam a Gothico vel Alemannico, sed simpliciter quærendum, quid jus Patrium induxerit; quod hac quidem in parte nullam cum eo adfinitatem habet, sed principia plane diversa; hujus vulgata, certa, & fixa positio est. Paterna Paternis Agnatis, Materna Maternis deferri; hæc simplex & minis perplexa regula omnes omnium hereditates jure æquali defert ad Proximos quosque, ut, quod cuiquam a Patre obvenerit, ad Paternos item agnatos morte ejus deferatur, quod a Matre Maternis idem; hæc disputationum Myriades ex Jure Romano præcludit, & quodcunque obvium de Jure illo occurrit, disjicit & proruit, non minus quam fervidus aper imbelles canes; hoc modo fit, ut conjuncti per Lineam Maternam in totum sint, respectu quidem hereditatum, extranei Paternis; ita ut nulla Paterna hereditas migrare ullo modo in Cognationem Maternam queat, etiamsi omnis a Paterna linea ad unum pervenit; quare, sublatis disputationum principiis, quæ de illo Jure sumuntur, non longe progressura est oratio, rupta substructione, nec quidquam a Jure Romano mutuandum, sed totum ab illo, Paterna Paternis;*" en een weinig verder, „ *quare nec, deficiente una de diversis lineis, portio ejus defertur ad aliam lineam, nec jus adcrescendi ullum est inter plures, sed abit ad succedentes in eadem Linea, in totum ignota & repudiata externi generis sobole:*"

MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

„ *le*:" zynde hier van dan wyders het gevolg, zo als dezelve *Argentræus* mede leert, en reeds is aangehaalt, „ *Quod Coberedes proprie unius Lineæ dicantur, cum heredes diversarum Linearum sibi invicem Coheredes non sint, & quot Patrimonia, tot hereditates habeantur, &, deficientibus heredibus unius Lineæ, Fiscus succedat, exclusis heredibus alterius Lineæ.*

Hier mede vertrouwt de Impetrant, de inadplicabiliteit van het Roomsche regt volledig te hebben aangetoont, en daar door alle argumentatien, uit het zelve Regt ontleent, te hebben afgesneeden; wordende daar door dan ook buiten bedenking gestelt des Impetrants adsumtie, dat ook in deze zaak (*ubi quæstio inter Cognatos & Fiscum*) het Scheependoms regt de rigtsnoer van decisie zyn moet: waar van mitsdien het notoir gevolg is, dat, nademaal de Gronden en Principes van dat *jus succedendi Zelandicum*, door een constant gebruik van twee eeuwen gedeclareert en geconfirmeert, de Gedaagdens uitsluiten, en aan den Fiscus de Portie der deficieerende Lynen toekennen, mitsdien de restitutie van de quæstieuse twee vierde parten door de Gedaagdens *nullo jure* word gevordert op fundament *van de L.* 4. *C. de bonis vacantibus*, of van eenige andere Wet, welke alle Bloedvrienden boven den Fiscus præfereert.

Tot een tweeden grond is door de Gedaagdens by de vorige Pleidoyen bygebragt, dat 'er volgens het Scheependoms regt maar eene origineele verdeeling zoude zyn, in twee deelen, aan Vaders en Moeders zyde, en dat de verdere verdeeling in vier Vierendeelen slegts eene Smaldeeling zoude zyn, als die vier Lynen exsteerden, dog dat, als dezelve niet in weezen waren, de reden dier Smaldeeling, en dus de Smaldeelinge zelve, zoude cesseeren, als welke niet nodig is, indien 'er zulke Vrienden van de vier Lynen niet zyn; maar dat men dan by de origineele verdeeling in twee deelen blyven moet; en hier uit concludeeren de Gedaagdens vervolgens, dat zy uit hoofde van dezelve gezamentlyk tot de geheele Nalatenschap geregtigt zouden zyn:

Dan

Dan tot wederlegging van dit Argument behoeft de Impetrant slegts aan U Ed. Mog. te herinneren, dat de eerste adsumtie van de Gedaagdens geheel en al is abusief, dewyl de Impetrant hier boven heeft gedemonstreert, dat in het geval, daar Ouders en hunne Descendenten ontbreeken, het oude Scheependoms of Zeeuwsche Versterfregt absolute mede brengt, dat de Erffenisse word gelegd aan de vier Vierendeelen, van welken ieder vierde part is afgekomen, en dat ook de Impetrant uit den aart van het Scheependoms regt, deszelfs grondregelen, uit de observantie van het zelve, uit andere Authenticque Stukken, Gewysdens en Getuigenissen, volledig heeft beweezen, dat die klooving in vier Vierendeelen niet minder op de natuur van het Scheependoms regt gebouwt, en door de Wet zelve gemaakt is, als de eerste klooving van twee deelen aan Vaders en Moeders zyde, welke door de Gedaagdens word geadvoueert.

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

Trouwens dit Adveu, by de vorige Pleidoyen *expressis verbis* gedaan, geeft aan den Impetrant stoffe tot verscheide solutien tegen het by de Gedaagdens gesustineerde; want, moet de verdeeling in twee deelen altoos plaats hebben, zo moet men erkennen, dat de Vaderlyke Vrienden altoos de ééne helft, en de Moederlyke Vrienden de wederhelft, krygen, en niet meer; en wyders, dat, ingeval de Vaderlyke Vrienden ontbreeken, de Moederlyke Vrienden op de ééne helft geen regt hebben, maar dat dan de helft vaceert, en aan den Fiscus komen moet; dog dan ontvalt aan de Gedaagdens hunne allervoornaamste grond, als of de Verwantschap, *de præsumpta voluntas defuncti*, zyne *benevolentia erga Cognatos*, het fundament van alle Versterfregten zyn zoude; en dan blykt integendeel, dat de grond der klooving niet op die gepræsumeerde adfectie, of op de existentie der Vrienden, berust, maar om eene andere reden geschiet, om dat, namentlyk, het goed moet gaan, van waar het gekomen is; en om dat van ieder der Ouders evenveel gekomen is: maar op dezen zelfden grond berust de klooving in

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

de vier Vierendeelen mede; dat het goed moet gaan, van daar het gekomen is, blyft *in omni Casu* zeker, maar het gebrek van Ouders, en hunne Descendenten, maakt, dat het niet in twee deelen kan gaan, en dus aan die geenen, van wien het onmiddelyk op den Overleden is neergedaalt: om aan die gem. regel dus te voldoen, moet men naar vroegere Eigenaars zoeken, en dezen vind men aanstonds in de vier Grootouders, van welken, volgens de gronden van het Scheependoms regt, het goed, en wel van ieder evenveel, gekomen is, waarom dan ook aan ieder een vierde part moet wederkeeren: dit is waar, 't zy 'er Magen of Descendenten van ieder Grootouder in weezen zyn, of niet; de existentie, of het defect van hunne Nakomelingen, maakt geene verandering; even weinig als het defect van de geheele Vaderlyke of Moederlyke Lyn.

De vier Grootouder zyn 'er geweest, en van ieder derzelven is een vierde part der Nalatenschap gekomen; dat moet naar hun retourneeren, dit retoar, deze restitutie, is de grond de verdeeling in vier Vierendeelen, die grond blyft in weezen, al ontbreeken 'er ééne of meer Lynen, en gevolglyk behoort de gem. verdeeling in vier Vierendeelen dan zelfs ook plaats te hebben.

Hier uit is dan palpabel het abusive van der Gedaagdens adsumtie, dat 'er geene kloving in vier deelen zoude plaats hebben, als 'er geene Magen uit de vier Lynen concurreerden: hunne existentie, of non existentie, kan de waarheid en het Principe van het Versterfregt niet veranderen, dat altoos (als Ouders, en hunne Descendenten, ontbreeken) van ieder der vier Grootouders een vier part afkomstig is, en dat het zelve eene vierde part niet aan anderen, maar aan hun zelfs, en aan hunne Nakomelingen, moet wederkeeren, volgens het meermalen gereclameerde *Axioma*, het goed moet gaan, van daar het gekomen is.

Dan deze regel, zeggen de Gedaagdens, moet zo verstaan worden, dat het goed altyd moet komen en verdeelt worden tusschen de Vrienden van den Overle-

leden; want die regel moet geinterpreteert worden uit het Scheependoms regt, en niet het Scheependoms regt uit de regel; nu *autem* is de Naverwantschap, en de *præsumpta defuncti voluntas*, *de ratio & fundamentum Juris succedendi*: edog men behoeft geen kundig Logicus te zyn, om in deze instantie der Gedaagdens menigvuldige *petitiones principii* te ontdekken; want de Impetrant heeft bevorens uit de Principes van het Scheependoms regt getoont, dat het zelve alleen roept zulke Vrienden, die den geenen repræsenteeren, van wien het goed gekomen is; zyn 'er dan repræsentatien van alle die Persoonen, van welken het goed, volgens de stelregelen van het Scheependoms regt, op den Overleden is gedevolveert, dan erven die Vrienden al het goed; maar als 'er van sommige Persoonen, van welken het goed gekomen is, repræsentanten ontbreeken, dan deficieert het *jus succedendi* ten aanzien van derzelver portien, want, die niet existeeren, kunnen geene erffenisse beuren; andere Vrienden hebben 'er geen regt op, om dat het goed alleen gaat op de repræsentanten der eerdere Possesseurs van het goed, dus vacceren die portien, niet volgens eene eenvoudige regel, maar volgens den aart van het Scheependoms regt; en dan succedeert de Fiscus.

MIDDEL-BURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

Al wilde men derhalven met de Gedaagdens alhier van adplicatie maken *de L. 1. D. de Regulis Juris*, „*Regula est, quæ est, breviter enarrat; non ut ex* „*regula jus sumatur, sed ex Jure, quod est, regula* „*fiat*;" (het geen in cas subject niet procedeert, om dat wy hier verseeren *in Jure Consuetudinario, non scripto, ubi reducendæ Antiquæ gentis Paroemiæ, seu Proverbia, usu Populi longævo firmata*; (volgens de geallegeerde Leer van den Prof: *Voet*) zoude zulks egter aan de Argumentatien van den Impetrant niets van derzelver kragt beneemen:

De regelen zyn genomen uit het Regt, (dit is in genere waar) het Regt zelve is anterieur, (dit ontkent men mede niet) maar die regelen zyn bewyzen, van het geen regtens is, en dezelve moeten als wetten gevolgt worden, als het blykt, dat zy op den

MIDDELBURG. aart van het Regt zelve berusten, dat dezelve als enunciata van het Regt zyn geconsidereert, en zoo extra Judicium, als in Judicio, zyn gevolgt; al het welke men omtrent de regelen, *het goed gaat*, *van daar 't gekomen is*, en *van ieder der Grootouderen is even veel gekomen*, niet kan in twyffel trekken, voornamentlyk niet, om dat de successie in vier Vierendeelen, welke een gevolg is van die fundamenteele regelen, niet alleen door eene Costume, by Overheid en Ingezeetenen aangenomen en geobserveert, gewettigd is, maar duidelyk en met zo veele woorden in de Keuren van Zeel. Tit. 2. Art. 24. word vastgestelt, zo als bevorens al mede is aangetoont.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

Tegen dit 24 Art. (waar mede teffens word voldaan aan der Gedaagdens Provocatie, om eene Wet by te brengen, die van de verdeeling in vier Vierendeelen gewaagt) verwagt de Impetrant, dat door de Gedaagdens wederom verscheide Criticques zullen worden geoppert: onder anderen, dat dit Art. te veel zoude bewyzen, dewyl het zelve *indistincte* spreekt, daar het egter zeker zyn zoude, dat de Verdeeling in vier Vierendeelen geen plaats heeft, als 'er Descendenten van Vader en Moeder zyn, vermits dan de eene helft gaat aan de Vaderlyke, en de wederhelft aan de Moederlyke vrienden. Maar deze bedenking valt ligt te beantwoorden, immers deze generale spreekwyze neemt niet weg, dat volgens dit Art. de verdeeling in vier Vierendeelen, als 'er geene Descendenten van Vader of Moeder zyn, als eene principale Verdeeling en Klooving, door de Wet zelfs ingevoert, geordonneert word: ja, als dit Art. zo generaal spreekt, en zig niet bepaalt tot een geval, als 'er geene Descendenten van Vader en Moeder zyn, zoude men daar uit met grond eliciceren, dat de Klooving in vier Vierendeelen de Origineele Verdeeling is, zelfs mede in het geval, dat al het goed by de Descendenten van Vader en Moeder word geërft; als zynde reets hier boven opgemerkt, dat het goed ook in dat geval met 'er daat aan de vier Vierendeelen gaat, van welke Vader en Moeder ieder twee Vierendeelen in zig hebben; want de Vader

bestaat van Vaders Vaders, en Vaders Moeders zyde, en de Moeder van Moeders Vaders, en Moeders Moeders zyde; de Descendenten derhalven van Vader en Moeder, die Jure Repræsentationis in infinitum Vader en Moeder repræsenteeren, maken dus de vier Vierendeelen uit, maar, om dat de Vaderlyke Vrienden in dat geval in zig bevatten de twee Vierendeelen van Vaders Vader, en Vaders Moeder, en de Moederlyke Vrienden mede in zig zelven hebben de twee Vierendeelen van Moeders Vader en Moeders Moeder, en dus de Vaderlyke Lyn tot twee vierdeparten, of de helft, en de Moelyke Lyn tot de overige twee vierdeparten, of de wederhelft, geregtigt is, daarom geschied in dat geval alleen de Verdeeling in twee deelen, om dat 2 Vierdeparten aan dezelfde Persoonen gaan moeten.

MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

Maar de Impetrant behoeft niet toe te geven, dat dit Art. zo generaal spreekt, en *indistincte en in omni casu*, zelfs als 'er Descendenten van Vader en Moeder zyn, de Verdeeling in vier Vierendeelen vordert: neen; het is veeleer waarschynlyk, dat in dit Art. beoogt word het geval, als 'er geene Descendenten van Vader of Moeder zyn; het Artikel luid aldus:

„ Item, dat ware het, dat eenig Bastaard storve, en-
„ de wetachtige Kinderen agter hem liete, en eenig
„ van dien storve, zo zullen die Erfgenamen van
„ dien Kinde dat goed deelen uit vier Vierendeelen,
„ gelyk of die Vader geen Bastaard geweest en hadde;

Het komt aan den Impetrant (onder reverentie) buiten speculatie voor, dat men dit Art. moet opvatten van een geval, waar in twyffeling konde ontstaan, op wien het goed van een Kind van een Bastaard komen moest, of hoe daar in moest gesucedeert worden, en in hoe verre de Bastaardy van den Vader de overige vrienden tot de successie admitteerde, of removeerde; want anderzints zoude dit Art. iets bepaalen, 't welk evident was, en waar over nimmer dispuut konde komen, 't geen men niet kan supponeeren: Nunc autem is het zeker en buiten alle bedenking, *voor eerst*, dat als een Kind van een Bastaard sterft, zelfs Kinderen nalatende, dezelve

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

Kinderen aan hunnen Vader, of aan hunne Moeder, succedeeren; de Bastaardy van hunnen Grootvader belet zulks niet, zy zyn wettigen uit wettigen Gebooren; op dit geval ziet dus het 24 Artikel niet.

Even weinig twyffeling is het in de tweede plaats onderhevig, dat, als een wettig Kind van een Bastaard Kinderloos overlyd, nalatende of beide zyne Ouders, of Descendenten van dezelven, als dan de gezamentlyke Ouders, of hunne Descendenten, succedeeren: een Vader, die Bastaard is, dog in een wettig huwelyk Kinderen verwekt, en die, met zyne Vrouw, één van die Kinderen overleeft, is wettig Vader van dat Kind, en erft dus met zyne Vrouw het goed van het Kind, ieder de helft: zyn de Ouders dood, dog exsteeren 'er Descendenten van hun, die dezelve Ouders repræsenteeren, moet aan hun potoir de Erffenis komen, zy zyn wettige Broeders en Zusters, Neeven of Nanceven, van den Overleden: de vlek van Bastaardy, welke den Vader van den Overleden heeft aangekleeft, maakt hier in geene verandering, zy bestaan aan den Overleden op eene wettige wyze; de vlek van Bastaardy is anterieur, en werkt alleen met opzigt tot de Vaderlyke Voorouders van den Bastaard zelven: op dit geval derhalven, daar Broeders, Zusters en hunne Descendenten, of de Descendenten van overledene Ouders, succedeeren, en dus op het geval, daar de Boedel in twee deelen verdeelt word, de eene helft aan 's Vaders, de andere helft aan 's Moeders Vrienden, ziet dit Artikel mede niet, om dat de Bastaardy van den Overleden Vader hier op geene influentie hebben kan, maar de gem. Persoonen waarlyk *jure suo*, en niet by gunste, als Wettigen aan Wettigen, succedeeren; maar, als beide de Ouders en hunne Descendenten ontbreeken, als volgens het Scheependoms regt de vier Grootouders en hunne Descendenten, zouden moeten succedeeren, dan maakt de Bastaardy van des Overledens Vader een wezentlyk onderscheid, dewyl de Bastaard naar regten geen Vader gehad heeft, dan zoude de Overleeden eigentlyk maar drie Grootouders hebben gehad, namentlyk,

Moe-

Moeders Vader, Moeders Moeder, en Vaders Moeder; in dit geval was het bedenkelyk, *voor eerst*, of de Boedel van den Overleden moest gaan aan drie Deelen; een derde voor ieder van zyne Grootouders? dan *ten tweeden*, of die moest gaan aan vier Deelen; een vierde aan 's Moeders Vader, een vierde aan 's Moeders Moeder, en twee vierde aan 's Vaders Moeder? Tot beslissing van dit different dient dit Artikel, en het bepaalt, „ *dat de Erfgenamen van* „ *dat Kind van den Bastaard dat goed zullen deelen* uit „ de vier Vierendeelen, (in zodanig geval namentlyk, daar dezelve Verdceling notoir plaats had in de Nalatenschap van Wettigen uit Wettigen, dog daar dezelve in den Boedel van het overleden Kind van den Bastaard aan bedenking konde onderhevig zyn, om het Juridicq defect van éénen der Grootouders,) en wel „ *gelyk of die Vader geen Bastaard geweest* „ *was*:" was de Vader geen Bastaard geweest, dan had de Overleden niet alleen Moeders Vader, Moeders Moeder, en Vaders Moeder, maar ook Vaders Vader, en dus vier Grootouders gehad, en even gelyk Deezen, by defect van Kinderen, Ouders, en hunne Descendenten, zouden hebben gesuccedeert uit de vier Vierendeelen, zo moet 'er ook aan een wettig Kind van een Bastaard gesuccedeert worden, zo dikwils, als dit geval exsteert; en als men het gemelde 24 Art. dus opvat, zo als de Impetrant (onder correctie) vertrouwt, dat het zelve moet opgenomen worden, dan zal het zelve, even weinig als de Impetrant, of de Heer *de Groot*, de Verdeeling in vier Deelen *in omni casu* bepaalen, maar alleen in het geval, waar in hier mede geverseert word, dat 'er Kinderen, Ouders en derzelver Descendenten ontbreeken; dan moet 'er uit de vier Vierendeelen gesuccedeert worden, zo wel aan een Wettig Kind van een Bastaard, als aan een wettig Kind van een Wettiggebooren, wiens Nalatenschap in dat geval aan de vier Vierendeelen gaat.

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

En dan vervalt niet alleen de abusive allegatie van de Gedaagdens, dat dit Art. te veel, en daarom niets zoude bewyzen; maar dan levert zelfs dit Art. eene

MID-DEL-BURG.

Deductie van den Rent meester Gener. in cas van Revisie.

allersterkste preuve uit, dat de verdeeling in vier Vierendeelen niet is eene Smaldeeling tusschen de exsteerende en concurreerende Vrienden, (zo als de Gedaagdens abusivelyk veronderstellen.) maar dat dezelve Kloving met de Gronden van 't Scheepen-doms regt zo sterk verknogt is, dat die zelfs plaats moet hebben in gevallen, daar het notoir is, dat maar drie Grootouders kunnen exsteeren, en in welken het Vierendeel of de Lyn van Vaders Vader nimmer kan worden gevonden; in diergelyke gevallen zoude, naar het begrip van de Gedaagdens, de Boedel in twee deelen moeten verdeeld worden, de eene helft zoude moeten gaan aan Grootvader en Grootmoeder van 's Moeders zyde, of hunne Descendenten, om dat beide deze Vierendeelen exsteerden, en dezen zouden dan ieder een vierde der Nalatenschap beuren; de wederhelft zoude geheel moeten komen aan de Vaders Moeders, of haare Nakomelingen, om dat zy 'er alleen was, en 'er *sensu Juridico* geen Vader van den Bastaard zynde, dus ook het Overleden Kind van den Bastaard geen Vaders Vader konde hebben: maar de Keuren van Zeeland foveeren dit begrip niet, die willen niet, dat het defect van éénen der Grootouders de Portiën van de andere vergroote; maar die begeeren, dat zelfs in die gevallen, wanneer 'er één Vierendeel ontbreekt, de verdeeling in vier Vierendeelen zal onderhouden worden. En vraagt men (schoon dit eigentlyk op deze plaatze niet te pas komt) aan wien het Vierdedeel van 's Vaders Vader dan koomen moet? zo is zulks ligtelyk te beantwoorden; namentlyk, dat dit aandeel, 't welk door den niet exsteerende Vaders Vader van een Bastaard zoude hebben moeten genooten worden, als vaceerende, aan den Fiscus competeert.

Dit is niet alleen, uit het geen *in Antecedentibus* reeds is gedemonsteert, af te neemen, maar word nog ten allerklaarsten bevestigt door de Costumen van Middelburg Art. 10., alwaar omtrent de successie van een Bastaard zelven, die Kinderloos sterft, word gestatueert, „ dat de Grave voor de eene

„ helft,

„ helft, in plaatze van de Erfgenamen van 's Va- „ ders zyde, en de Erfgenamen van 's Moeders zy- „ de voor de andere helft, succedeeren moeten."

MIDDELBURG. Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

En hier uit is mitsdien manifest, *voor eerst*, dat, niettegenstaande 'er Lynen ontbreeken, egter de verdeeling in twee, en in vier deelen, obtineert; *ten tweeden*, dat de Graaf komt in de plaatze der deficieerende Lynen; en *ten derden*, dat de Graaf of de Fiscus, die den Graaf repræsenteert, te gelyk met de Vrienden uit andere Lynen succedeert, en mitsdien door dezelven niet word uitgesloten:

Obtineert nu zulks in de succesfie van een Bastaard, dat, schoon hy *sensu Juridico* kan gezegt worden, alles van zyne Moeder te hebben ontfangen, dewyl hy geen Vader gehad heeft, evenwel de helft zyner Nalatenschap, als 't ware, moet worden afgedeeld en toegescheiden aan en voor zyn Vaders Vrienden, maar zo, dat die portie van de Vaderlyke Vrienden, om dat zy niet exsteeren, aan den Graaf vervalt; en, obtineert ook ten opzigte van den Grootvader Paternel van 't Kind van een Bastaard, dat aan en voor dezen, schoon hy 'er niet geweest is, en dus niets van hem afgekomen is, een vierde part moet worden toegescheiden, (dog welk vierde part, om het defect van den Grootvader Paternel, aan den Fiscus komen moet,) is zulks in die gevallen, die twyffelagtig konden schynen, *expressa lege* bepaalt; hoe veel te meer moet zulks dan zeker zyn in de Succesfien van Wettigen uit Wettigen, waar in de Grondregelen van het Scheependoms regt, *het goed moet gaan, van daar 't gekomen* „ *is*," en „ *van ieder der Grootouders is evenveel ge-* „ *komen*, de kloving in vier Vierendeelen vorderen, als mede het eene Vierendeel excludeeren, van 't geen van een ander Vierendeel afkomstig is, en dus de succesfie van den Fiscus, in plaatze der deficieerende, en concurrenter met de exsteerende Lynen, wettigen?

Dog de Gedaagdens hebben uit de Keuren en Costumen van Zeeland (die hun, zo als blykt, merkelyk obsteeren) nog gemaakt een ander Argument,

 hier

MID-DEL-BURG.

Deductie van den Rent-meester Gener. in cas van Revisie.

hier in bestaande, dat by het 2de Cap. Art. 22. gezegt word, „ Ende en laat die Doode geene kinde- „ ren, die Erfgenamen zullen zyn goed hebben; waar uit de Gedaagdens hebben getrokken deze consequentie, dat nimmer, zo lang 'er maar Bloedvrienden waren, *cujusvis Gradus aut Lineæ*, *de Fiscus* iets konde bekomen, maar dat die Vrienden, hoe ver, en uit welke Lyn, zy ook mogen bestaan, de Erffenisse of het goed moesten hebben.

Dog die gevolgtrekking is, zo de Impetrant vertrouwt, gantsch abusief; want het is notabel, dat 'er by het gem. 22 Art. niet gezegt word, „ de naas- „ te Vrienden, of Magen, of Bloedverwanten, zul- „ len zyn goed hebben; maar de Erfgenamen, zonder te bepalen, wie die zyn; dit moet derhalven onderzogt worden; men moet inquireeren, wie naar het Zeeuwsche Versterfregt Erfgenamen zyn; wie by dit Artikel, by gebrek van Kinderen van den Overleden, geroepen worden: maar nu is bevorens uit de natuur van het Scheependoms regt getoont, dat alleen geroepen worden die geenen, welken zyn Magen en Bloedverwanten, afkomstig van, en repræsenteerende die Persoonen, van welken het Scheependoms Versterfregt vaststeld, dat des Overledens goederen zyn afgekomen; en dat dus nimmer de Vrienden uit de Lyn van Vaders Vader Erfgenamen kunnen zyn van het Vierendeel, aan de Vrienden van 's Moeder Vader competeerende, om dat het Vierendeel van denzelven is afgekomen; maar welken Moeders Vader de Vrienden van 's Vaders Vader niet repræsenteeren kunnen: waar uit van zelfs volgt, dat de Gedaagdens niet zyn de Erfgenamen, by dit 22ste Art. bedoelt.

Al verder hebben de Gedaagdens bygebragt, dat de Graaf zig nergens by deze Keure eenig regt gereserveert heeft op de goederen van wettig geboorenen, als de Erfgenamen van sommige Portien deficieeren; dog wat zal daar uit volgen? blykt daar uit, dat aan de Graaffelykheid geen regt op dezelve goederen competeert?

Geenzints; want by die generale Keuren van Zeeland

land heeft de Graaf zig ook niets uitdrukkelyk gereserveert nopens de Nalatenschap van onwettig Gebooren, nog ook in het geval, dat 'er in 't geheel geene Magen gevonden worden; en in beide die gevallen is het egter zeker, (de Gedaagdens kunnen zulks niet tegenspreeken) dat de Fiscus goederen adquireert, namentlyk in het eerste geval, de helft, en in het tweede, de geheele Nalatenschap: zodanige reserve was ook niet nodig; want het regt op vacante goederen was één van des Graafs regalia, dit regt had hy te voren; dit behoefde hy dus by die Keure niet in te voeren of te reserveeren; dit regt behielt hy, zo lang hy van het zelve niet renuncieerde, 't welk hy by de Keur niet heeft gedaan; en gevolglyk beruft dit regt nog by die geenen, welke in deszelfs plaatze zyn gekomen, namentlyk by de Graaffelykheid, of de Staten der Provincie.

MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Generaal in cas van Revisie.*

Het is waar, dat in gem. Keure eene renunciatie met opzigt tot *Leenen en Tienden* gevonden word, dog zulks kan niet *tot Allodiale Vacante goederen* geextendeert worden, over welke Partyen alhier disputeeren.

Eindelyk is van wegens de Gedaagdens nog geallegeert, dat *nog het Scheependoms regt*, *nog de Keuren van Zeeland*, verbieden, dat 'er op eene andere wyze word gesuccedeert, dan in vier Vierendeelen, als ééne derzelven deficieert; dog dit expres verbod is niet noodzakelyk tot exclusie van de Gedaagdens; zy moeten doen zien, dat zy regt hebben op de deficieerende twee vierde parten, de Impetrant kan volstaan, met te demonstreeren, dat zy zulks niet bewyzen: dog hy voegt 'er ten overvloeden by, dat *eo ipso*, dat het Scheependoms regt aan de Vrienden van ieder Vierendeel nooit meer regt geeft, als tot het vierde part, 't welk van den Grootouder, dien zy repræsenteeren, afgekomen is, en wel, zonder te distingueeren, of alle de vier Vierendeelen exsteeren, of niet, daar door zelfs die Vrienden van alle verder regt op de andere vierde parten zyn geëxcludeert, van welke exclusie het notoir gevolg is, dat de *Fiscus eo Casu* regt heeft.

Meer-

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

Meerdere illatien uit de gemelde Keuren, die van minder aanbelang zyn, en by een attent examen van zelfs vervallen, passeert de Impetrant met stilzwygen, om een Argument van de Gedaagdens, 't welk in den eersten opslag meer schyn heeft, op te neemen, en te wederleggen;

De *Keuren van Zeeland*, zeggen de Gedaagdens; zyn *gederogeerd*, door de particuliere Keuren en Costumen van Middelburg, die moeten alhier het rigtsnoer zyn, dewyl die in volle kragt gelaten worden by de *Approbatie der Keuren van Zeeland*, in welke Middelburg, Zierikzee en Reymerswale niet hebben geconsenteert: nu gewaagen, (dit is de *Minor van het Argument*) de Keuren van Middelburg van geene succesfie in vier Vierendeelen, maar wel van Erfgenamen van beide de zyden; en gevolglyk (dit is de Conclusie) moet hier de Nalatenschap van *Marinus Huibrechtsen*, niet aan de vier Vierendeelen gelegt worden, maar slegts aan twee zyden, aan de Vrienden van Vaders en van Moeders zyde, en dewyl de origineele eerste Gedaagdesse van 's Moeders zyde, en de overige Gedaagdens van 's Vaders zyde, aan den Overleden bestaan, moet tusschen hun de Erffenis verdeelt worden, en 'er zyn dus geene vacante portien, op welke de Fiscus regt kan prætendeeren.

Tot compleete solutie van dit Argument reflecteert de Impetrant, dat beide de Præmisfen, waar op het zelve berust, zyn abusief, of inadplicabel; immers de Periode, voorkomende in de Approbatie der Keuren van Zeeland van het Jaar 1495, en by de Gedaagdens gereclameert, luit dus:

„ *Ende als van die van onze Steden van Middelburg, Zierikzee en Reymerswale, aangezien zy niet toegelaten nog geaccordeert hebben in de voorschreeve Reformatie en Nieuwe Keuren, Wy hebben ook geordonneert ende geaccordeert, ordonneeren en accordeeren by deeze onze Brieve, dat zy aangaande hunlieden voorsz. Keuren, en andere Regten, Privilegien, oude Costumen, Statuten, Liberteiten, ende Vryheden, zullen blyven in zulken state, als*

„ zy

„ *zy waren ende geweest hebben by tyden van wylen* MID-
„ *Onzen voorsz. Heere en Overouden Vader Hertoge* DEL-
„ *Philips, ende van wylen Onzen voorsz. Heere ende* BURG.
„ *Ouden Vader Hertoge Karel, (dien God genadig*
„ *zy) zonder dat by den Puncten en Artikelen, bo-* *Deductie*
„ *ven geinsereert, nog eenige van dien, zy zullen an-* *van den*
„ *derzints mogen belet zyn in gebruikenisse van heure* *Rent-*
„ *voorsz. Keuren, Regten, Costumen, Privilegien,* *meester*
„ *Liberteiten, ende Vryheden, nog in eenigen van* *Gener. in*
„ *dien, hoe, nog in wat maniere, dat zy;"* *cas van*

Maar deze Periode kan de *eerste adsumtie* van de *Revisie.* Gedaagdens niet goed maaken, want, schoon daar uit kan worden gededuceert, dat *de anterieure Costumen van Middelburg*, die namentlyk voor het jaar 1495 exsteerden, in volle kragt gelaten worden, kan daar uit egter nimmer worden afgeleid, dat *die Keuren van Middelburg*, die toen nog niet in wezen waren, maar eerst in het Jaar 1569. zouden gemaakt en beschreven worden, boven die generale Keure zouden moeten prævaleeren: dan, veronderstelt zelve, dat dit ontegenzeggelyk was, zo zouden de Gedaagdens dan nog moeten, aantoonen, dat de succesie aan de *vier Vierendeelen* niet is een *oud Landregt*, maar *iets Nieuws*, 't welk eerst by deze *generale Keuren van Zeeland* zoude ingevoert en bepaalt zyn, dog dat 'er, uit kragte van eene vroegere of latere *Keure of Costume van Middelburg*, aldaar een andere *modus succedendi* plaats zoude hebben: dog hier in zullen de Gedaagdens nimmer reusseeren, om dat bevorens bereids is gedemonsteert, dat de succesie in *vier Vierendeelen* op den aart van het *Scheependoms regt* berust, uit deszelfs Principes voortvloeit, en van alle oude tyden in geheel Zeeland is geuseert: zyne de *Keuren van Zeeland* niet ingeroepen *als eene Wet*, die deze succesie nieuwlyks invoerde, maar als een ontegenzeggelyk bewys van dat algemeene Costumiere Zeeuwsche Versterfregt, 't welk by deze Keure als iets, dat in de succesie van wettiggeboorenen buiten speculatie is, word gesupponeert en geadsumeert, en om te voldoen aan de provocatie van de Gedaagdens, om

eene

MIDDELBURG. eene Landwet voor den dag te brengen, uit welke van de succesfie in *vier Vierendeelen* konde blyken: consteert 'er derhalven (zo als in antecedentibus is beweezen) *aliunde*, dat de succesfie der *vier Vierendeelen* volgens de primitive gronden van het oude Scheependoms regt door geheel Zeeland plaats heeft, en dat deze *modus succedendi Unanimi Consensu* is gevolgt, dan is *de prætense non receptie* van de Keure van Zeeland (die slegts als een adminikel is bygebragt) te Middelburg, geen grond, om de kloving in de *vier Vierendeelen* te rejecteeren maar dan zyn de Gedaagdens (onder reverentie) verpligt, om uit eene vroegere en latere Keure of Costume van Middelburg, de by hun gereclameerde *modus succedendi* aan twee zyden, *in omni casu*, te probeeren: dog dit is volstrekt onmogelyk, want volgens zodanig systema zoude te Middelburg een ander Versterfregt plaats hebben, als in het generaal in Zeeland obtineert; 't welk volkomen abusief is: het oude Scheependoms Versterfregt is het Algemeene Zeeuwsche Versterfregt, zedert onheugchelyke tyden in die Provincie obtineerende; en 'er is geen schyn of schaduw te vinden, dat voor het Jaar 1495, wanneer *de Keuren van Zeeland* is geëmaneert, een *ander Versterfregt* te Middelburg zoude hebben gevigeert: toen obtineerde derhalven aldaar *het Oude Scheependoms, het Algemeene Zeeuwsche Versterfregt*; en het zelve is by die latere Keuren of Costume van Middelburg in het Jaar 1569 niet verandert, gealtereert of gederogeert:

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

Want, dat in gem. Keuren onder de 14*de Rubrica*, handelende van succesfien, (welke Rubrica in het geheel twaalf Artikelen groot is) van de succesfien in vier Vierendeelen niet gesproken word, is zeer natuurlyk, om dat de *modus succedendi*, aldaar beschreeven, omtrent Wettiggebooreenen niet verder gaat, dan tot gevallen, wanneer de Overleden Broeders of Zusters 't zy van halven of heelen bedde, of hunne Descendenten, nalaat, in welke gevallen de kloving in *vier Vierendeelen* nog niet te pas komt, als welke eerst plaats heeft, indien 'er geene Broeders

ders of Zusters, of hunne Descendenten, existeeren; terwyl 'er in het geheel aldaar niet word gedetermineert, hoe de Nalatenschap van Wettigen moet verdeelt worden, als des Overledens Ouders, Broeders en Zusters, en hunne Descendenten, deficieeren, het welk mitsdien aan de dispositie van het Scheependoms of Zeeuwsche Versterfregt word overgelaaten.

MIDDELBURG. Deductie van den Rentmeester Generaal cas van Reusse.

Kunnende ook het 11de Art. van gem. 14. Rubrica der Keuren en Costumen van Middelburg het contrarie begrip van de Gedaagdens niet favoriseeren, alwaar voorkomen deze woorden; „ *Maar ware* „ *het, dat een bastaard, stervende, wettige Kinderen* „ *agterlaat, en namaals kwam te sterven*, (of, zo als „ anderen leezen, *en die namaals kwamen te sterven*) „ *zo succedeeren de Erfgenamen van beide zyden, in* „ *alle manieren, of die Vader geen bastaard ware ge-* „ *weest:* want, als men het voorgaande tiende Art. met dit elfde conjungeert, zal men bevinden, dat de melding van Erfgenamen van beide zyden alleen eene tegenoverstelling is van den Bastaard zelven, aan wien, volgens Art. 10, slegts voor ééne helft, of aan ééne zyde, word gesuccedeert, dewyl die namentlyk geene Vaderlyke Vrienden heeft; doch zulks word Art. 11 omtrent Kinderen van een Bastaard anders gestatueert, die hebben, ook in een Juridicquen zin, en Vader en Moeder, gehad, en daarom moet hunne Nalatenschap aan twee zyden gaan, „ *In alle manieren, als of die Vader geen Bast-* „ *aard ware geweest*," zo als zulks in de successie van Wettigen uit Wettigen plaats heeft, als zy namentlyk Broeders of Zusters, of derzelver Descendenten, nalaaten; dog daar uit profluëert geensints, dat, als des Overledens Ouders, Broeders en Zusters, en hunne Descendenten, ontbreeken, en de Grootouders, of hunne Descendenten, tot de successie geregtigt zyn, als dan mede slegts eene klooving in twee, en niet in de vier Vierendeelen, geschieden moet; Immers, als men zulks aan de Gedaagdens inwilligde, zoude te Middelburg nimmer eene Verdeeling *in vier Verdeelingen* plaats hebben, het

MID-
DEL-
BURG.

Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.

het welk niet te souteneeren is: kunnende de Gedaagdens de woorden, Erfgenamen van beide Zyden, niet capteeren, om dat hier niet de Magen by præferentie boven Vreemden geroepen worden, maar alleen de Erfgenamen, scilicet, die volgens het Zeeuwsche Versterfregt geregtigt zyn: waar door onze quæstie in haar geheel blyft, of namentlyk ook te Middelburg de succesie der vier Vierendeelen obtineert in gevallen, waar des Overledens Ouders, Zusters, Broeders en hunne Descendenten, deficieeren?

En konde men, na het geallegeerde, hier omtrent nog eenigzints hæsiteeren, wie zoude zulks beter kunnen decideeren, dan *de Summi Imperantis Consiliarius, qui interdum Summi Imperantis vice fungitur?* maar deze vind hier omtrent geene speculatie:

Gecommitteerde Raden van Zeeland considereeren, dat naar oude Costumen de Keuren van den Lande van Zeeland alle Erffenissen moeten gaan in vier deelen, en dit appliceeren zy op de Nalatenschap van *Pieter Anthony de Heyde*, in zyn leeven Koopman binnen de Stad Middelburg, uitwyzens derzelver bevorens reets aangehaalde Resolutie, door den Impetrant sub *K.* 1. *loco* overgelegt: één van beide moet dus waar zyn, of, dat de klooving in *vier Deelen* ook te Middelburg obtineert, en dat het 11de Art. der Keuren van Middelburg zulks niet belet; of, dat Gecommitteerde Raden van Zeeland hebben geïgnoreert, hoedanig Versterfregt te Middelburg plaats had; dan dewyl men het laatste niet mag veronderstellen, moet men toestaan, dat de klooving van eenen Boedel, te Middelburg gevallen, in vier deelen geschied, en by Gecommitteerde Raden erkent is: en zulks lyd te minder tegenspraak, dewyl 'er uit het Extract der Rekeningen van den Rentmeester Generaal van Zeeland bewesten Schelde, sub *K.* 6. *loco* geproduceert, blykt, dat in het Jaar 1645. aan de Graaffelykheid van Zeeland is verantwoord een vierde van de Nalatenschap van *Marytje Jans*, binnen Middelburg Overleden, en in het Jaar 1685. twee Vierdeparten

ten van Vaders Moeders, en Moeders Moeders zyde, van *Eli Six*, Not. en Procureur te Middelburg; het welk niet konde geschieden, zo de Klooving in vier Vierendeelen te Middelburg niet geuseert was: en dit levert dan wederom eene allezints peremtoire solutie op tegen der Gedaagdens interpretatie van het 11de Art. der *Keuren van Middelburg*, dewyl uit deze gevallen consteert, dat het zelve nimmer volgens der Gedaagdens Systema is opgevat, maar dat, niettegenstaande dit Art. der *Middelburgsche Keuren*, ook te Middelburg de Nalatenschap van een Overleden in vier Vierendeelen word gelegt, het geen de Impetrant vertrouwt, door al het geavanceerde te moeten gehouden worden voor eene beweezene waarheid, uit welke de wettigheid zyner contradictie tegen der Gedaagdens vordering van de twee quæstieuse Vierdeparten onmiddelyk voortvloet.

MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

Hier mede houd de Impetrant de Keuren van Middelburg voor afgehandelt, en hy gaat over tot het examen van een Adminikel, 't welk de Gedaagdens voor hun Systema ontleenen uit de Auctoriteit van eenig Rechts Doctoren, welke de prætensien van den Fiscus zo odieus oordeelen, dat zy meenen, dat de Fiscus ook zoude worden uitgeslooten door Persoonen, die anderfints niet zoude erven; wilde de Impetrant alle dezelven optellen, en de Leer van ieder in het byzonder refuteeren, zoude hy deze Deductie nog merkelyk kunnen uitbreiden, en in eene tædicuse langwyligheid vervallen.

Om zulks te vermyden, brengt hy alle dezelven onder twee Classen, waar van de eerste bestaat in vreemde Schryvers, die hunne sentimenten, of uit het *jus Canonicum*, of uit de particuliere Costumen of Wetten van deze of geene Plaatzen, als van Parys, Antwerpen en andere, of uit eene zogenaamde Piëteit, deduceeren; onder dezen rangeert de Impetrant *Loiseau*, *Choppinus*, *Charondas*, de Costumen van Antwerpen en *Bacquet*, (het zy de laastgem., zo als *Perezius* zegt, *pro Fisco*, het zy hy, gelyk *Groenewegen* adfirmeert, tegen den Fiscus, pronun-

MIDDELBURG.

Deductie van den Rent-meester Gener. in cas van Revisie.

cieert) als mede den evengem. *Perezius ad tit. Codicis de bonis vacantibus*, N°. 27, welke op fundament van *de L.* 4. *C de bonis vacantibus* leert, „ *Verius esse, bona ad aliam Stirpem vel Lineam pervenire, eique adcrescere:*" en eindelyk alle de geenen, welker Naam alleen een genoegzaam bewys is, dat zy Vreemdelingen zyn in Onze Vaderlandsche Regten;

Allen dezen laat de Impetrant onaangeroert, om dat hy zig verbeelt, dat Vreemde Regten, die in andere Landen plaats hebben, nimmer by het Collegie van den Hoge Rade, en Heeren Adjuncten Reviseurs, in Judicando gevolgt, of tot een grond van Decisie gelegt zullen worden in een geval, waar in een *proprium jus Civile*, *een eigen Landregt*, eene *deugdelyke en geverifieerde Costume*, exsteeren, welke het *jus Romanum*, *het Canonicque Regt*, *alle Vreemde Costumen*, en *alle cerebrine Æquiteit* en *Piëteit* van dezen en geenen, uitsluiten.

Tot de *tweede Classis* brengt de Impetrant zulke Doctoren, die over onze Vaderlandsche Rechten hebben geschreeven en gecommentarieert, dan welker Leer evenwel niet zonder onderscheid op het ten dezen quæstieuse geval adplicabel is:

Immers de Aantekeningen van *Boel ad Loenii Casum* 108, en de daar voortkomende raisonnementen, welke alleen berusten op het Plac. van de Heeren Staaten van Holland van het jaar 1599, en op het by het 14de Art. ingeroepen beschreven Regt, kunnen, voor zo verre dezelve valide zyn, wel gelden in *Noord Holland*, maar geenzins ingeroepen worden in deze zaak, daar gedisputeert word over het Zeeuwsche of Scheependoms regt, het welk hemels-breette van het Aasdoms regt verschilt; waarom gem. Schryver dan ook *loco citato* p. 684. de Leer van *H. de Groot* omtrent Zeeland, en de sustenue van den Impetrant, in zyn geheel laat, en schynt te advoueeren.

De Leer van *Sim. van Leeuwen* in desselfs Roomsch Holl. Regt 3. Boek, 15. Deel N°. 6, relatief tot de Successie van Magen, verder dan in den tienden

Graad

Graad bestaande, en betrekkelyk tot Holland, is van geene meerdere relevance: zynde, het geen hy in *Censf. For. part.* 1. *Lib.* 3. *Cap.* 15. §. 8 en 9. heeft geboekt, een mengelmoes van Roomsche, Hollandsche, Zeeuwsche, Vlaamsche en Brabandsche Regten, voornamentlyk *op de Novella* 118. *cap.* 3. (in Zeeland nimmer aangenomen) steunende, het welk dus geene speciale refutatie behoeft.

MID-DELBURG. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

Van der Vorm in desselfs Tract. over het Versterfregt *in notis* op Art. 28. van de Politicque Ordonnantie *Cap.* 8. §. 66. sustineert mede wel, dat de erfportie van eene deficieerende Lyn aan een andere Lyn overgaat, en niet aan den Fiscus komt: dog hy geeft geene redenen van dit gevoelen, maar beroept zig op *Zypæus*, *Christinæus*, *en Groenewegen*; zyn sentiment kan den Impetrant derhalven niet ophouden, maar zal door de wederlegging der gronden, by desselfs Patroonen geallegeert van zelfs corrueeren:

De passage van *Zypæus*, by *van der Vorm* bedoelt, en tot deze quæstie relatief, *in Notitia Juris Belgici Libro* 10. §. 11., luid dus: „ *Diversimodo sæpius* „ *judicatum refertur: Justius tamen & æquius vide-* „ *tur, ut Fiscus excludatur*;" en wel om de navolgende reden, „ *videntur enim mores, qui in duo la-* „ *tera hereditatem dividunt, præsupponere, ex utro-* „ *que agnatos cognatosque exstare, neque a jure scrip-* „ *to recedere censeri, nisi quatenus diserto scripto ex-* „ *pressum, aut facto usurpatum videtur*;" het welk dan bevestigt word met het Plac. van 1599. Art. 6., *de Politicque Ordonnantie Art.* 27., *en de L.* 4. *C. de bonis vacantibus*: dog, behalven dat de reden der Successie in twee of in vier deelen niet bestaat in de existentie van de twee of vier Lynen, maar berust op de regelen, „ *Het goed moet gaan, van daar het ge-* „ *komen is, en van ieder der Ouders en Grootouders* „ *is even veel, of de helft, of een vierde, gekomen*," zo als *in antecedentibus* is getoont, en waar door de Basis van het raisonnement van *Zypæus* vervalt; zo blykt daarenboven uit het laaste gedeelte van gem. passage, dat gem. Leer niet betrekkelyk is op Plaatsen,

MID-DEL-BURG.

sen, *ubi contrarium facto usurpatum videtur*, 't welk juist omtrent Zeeland en Middelburg almede is bewezen plaats te hebben.

Deductie van den Rent-meester Gener. in cas van Revisie.

Groenewegen geeft in zyne Aantek. op de Holl. Regtsgel. van *H. de Groot* alleen zyn disconsent te kennen, en renvoyeert den Leezer naar zyn Tract. *de Legibus abrogatis ad Leg.* 4. *C. de bonis vacantibus*; daar noemt hy N°. 7. *deze zaak eene quæstio dubia, ubi non delinquit, qui facile contra Fiscum responderit*, terwyl hy bevorens N°. 5. erkent had, *consuetudinem Flandriæ pro Fisco esse, & pro Fisco Zelandico curiam olim judicasse:* waarom men gevoeglyk zyne doctrine tot de Provincie van Holland zoude kunnen restringeeren, zoo de redenen, by hem bygebragt, onwederleggelyk mogten zyn, het welk de Impetrant egter geensints kan toegeven, en het welk de Impetrant ook vertrouwt, by UEd. Mog nimmer te zullen worden bevonden; want eerst maakt hy gebruik van de erroneuse suppositie van *Zypæus*, die zo even is wederlegt; vervolgens stelt hy, dat, al het geen by de statutaire Wetten of Costumen niet expresselyk is bepaalt, aan de dispositie van het beschreven Regt is overgelaten, en tragt op deze wyze *de L.* 4. *C. de bonis vacantibus* in respective Versterfregten te introduceeren; welk Systema bevorens al mede *ex professo* nopens deze quæstie is gerescontreert, en 't welk ook in andere materien niet aangaat, zo als ten kragtigsten is geëvinceert door den Præsident *van Bynckersboek* in *quæstionibus juris privati Lib.* 3. *Cap.* 12. Ja volgens *Groenewegen* zelven N°. 8. heeft deze zyne Leer geen plaats, als volgens een Costumier Versterfregt *bona sequuntur Lineam, unde processerunt*, als het Costumier Versterfregt maakt *bonorum separationem, plura Patrimonia, plures hereditates*, als de Erfgenamen, door in zekere deelen geroepen te zyn, *eo ipso* uit andere deelen zyn uitgesloten; daar de Erfgenamen van verschillende Lynen geen *Coheredes* zyn, maar Erfgenamen in eenen anderen Boedel, *inter quos juri adcrescendi locus non est*; al het welke volgens de Principes van het Scheependoms regt, en de aloude Costumen,

in

in Zeeland plaats heeft, dan immers moet de Costume gelden.

Geen meerder nut kunnen de Gedaagdens trekken uit een Advies van den Adv. *Paats*, door drie andere Advocaten geconfirmeert, en voorkomende in de nagelatene Werken van *Bort* pag. 205 en 206.; dewyl het zelve beruſt op twee gronden, dat namentlyk *voor eerſt* de verdeeling van eene nalatenſchap in twee of vier deelen zoude beruſten op de ſuppoſitie, dat de Overleden aan twee of aan vier zyden zoude zyn bemaagd, en ten *tweeden*, dat *de L.* 4. *C. de bonis vacantibus* in Zeeland zoude in gebruik zyn: van welk een en ander het abuſive al mede is gedemonſtreert: deze beide Suppoſitien nu vervallende, zo is het daar op geboude Advies voor de Gedaagdens ten eenemalen infructueus.

MIDDELBURG.

Deductie van den Rentmeeſter Gener. in cas van Reviſie.

Wat eindelyk belangt de Leer van *Gudelinus de Jure Noviſſimo, Lib.* 2 *Cap.* 15. §. 11., zo reflecteert de Impetrant, dat, ſchoon deze, na alvorens geadvoueert te hebben, dat 'er Verſterfregten zyn, volgens welke *bona ſequuntur Lineam, a qua provenerunt, ac eos ſolos, qui ſunt ejus Lineæ*, daar op laat volgen, „ *Cæterum regula iſta conſuetudinum, ſeu legum municipalium, potius ad prælationem eorum, qui ſunt ejusdem Lineæ, quam ad excluſionem abſolutam cæterorum pertinere, intelligenda eſt, ideoque, nullis exiſtentibus ex Linea, cæteri cognati admittentur;*" en, ſchoon men deze byvoeging als eene generale regel wilde aanneemen, dit alles egter alleen zoude kunnen aangaan omtrent Wetten en Coſtumen, die 'er aanleiding toe geeven, dog geenzints, als een Verſterfregt præciſe het contrarie wil; als de aanwyzing van een bepaald deel inhoud de excluſie uit alle andere deelen, als eene aloude en volledige geprobeerde Coſtume de deelen der niet exſteerende Lynen aan den Fiſcus toekent, dan immers kan en moet men niet blyven hangen aan redeneeringen, welke op giſſingen en præſumtive intentien, of op onzekere, en naar eige zinnelykheid aangenomene adſumtien gebouwt zyn, maar dan moet men de Wet en de Coſtume volgen: en gevolglyk kan die inter-

MID- DEL- BURG. pretatie van *Gudelinus* den duidelyken zin van het Scheependoms regt niet everteeren, nog eene deugdelyke Costume van desselfs werkende kragt versteeken.

Deductie van den Rent- meester Gener. in cas van Revisie. Uit allen dezen meent de Impetrant te mogen besluiten, dat alle de door de Gedaagdens bygebragte Auctoriteiten meer tot ornament, dan tot staving van der Gedaagdens sustenue, verstrekken, dat de zelve, als geene van allen de *modus succedendi* in Zeeland concerneerende, niet kunnen opereeren tegen de door de Impetrant ingeroepene Auctoriteit van *de Groot*, *Graswinkel*, *Voet* en anderen, die præcise tot het quæstieuse geval behooren, die op de Principes van het Zeeuwsche Versterfregt berusten, en conform welke sedert meer dan twee Eeuwen, *unanimi civium consensu*, zoo *in Judicio*, als *extra Judicium*, gehandelt is.

'Er resteeren dus alleen nog de respective Gewysdens, waar op de Gedaagdens zig beroepen, maar welke egter, volgens het getuigenis van *Zypæus loco citato* en *Christineus in Decis. Curiæ Belg. vol. 5. Decis.* N°. 86., niet allen ten voordeele van de Gedaagdens liggen; om in geene particuliere discussie te komen, van al 't geen de Oudheid hier omtrent te berde brengt, en niettemin alle argumentatie aan de Gedaagdens uit de Decisien, by deezen en geenen te vinden, aftesnyden, moet de Impetrant in 't algemeen noteeren.

Voor eerst, dat onder alle Decisien, die den Impetrant bekent zyn, niet éénе te vinden is, die præcise met het quæstieuse geval quadreert, en waar by gedecideert zoude zyn, dat in Zeeland niet aan den Fiscus, maar aan de Vrienden van andere Lynen, zouden competeeren de Portiën van de deficieerende Lynen; ja zelfs, dat (voor zo verre de Impetrant zulks kan nagaan) het Regt van den Fiscus nimmer is afgekeurt, in gevallen, daar een Versterfregt, overeenkomende met het Zeeuwsche of Scheependoms Versterfregt, obtineerde, maar dat in tegendeel by alle diergelyke gelegentheden de Fiscus heeft getriumpheert; zulks blykt niet alleen uit de be-

bevorens bygebragte Decisie van den Hove van 't Jaar 1539, in eene Zeeuwsche zaak, præcies aan deze parallel; maar is nog nader geadstrueert by den Cancelier *Dagesseau*, *dans ses Oeuvres contenant les Playdoyes &c. prononcés au Parlement, en qualité d'Avocat Général*, *Tom.* 7. *Playd.* 18, (*Editionis in Octavo*).

MIDDELBURG. *Deductie van den Rentmeester Gener. in cas van Revisie.*

By deze eerste reflexie voegd de Impetrant nog tot eene tweede solutie, dat het fundament der Decisien, *de ratio Decidendi* in die materie, gemeenlyk is geweest eene welgeprobeerde Costume, welker probatie dan eens aan de prætense Erfgenamen, dan wederom aan den Fiscus, is geinjungeert geworden, met dat gevolg, dat, die de Costume bewees, ook doorgaans by uitterlyk Gewysde is in 't gelyk gestelt, het welk aan den Impetrant, indien by den Regter in het cas subject het voetspoor van die andere gevallen gevolgt word, een compleeten Triumph beloofe.

Met betrekking tot zekere Sententien van den Hogen Raade, die in andere Zaaken zouden gevallen zyn, en speciaal by de Gedaagdens gereclameert worden, remarqueert de Impetrant alleenlyk, dat in beide dezelve geene quæstie geweest is *de jure Fisci, aut inter Fiscum & Extraneos Heredes*; en dat daarenboven in die gevallen het Testament, of de Politicque Ordonnantie van Holland, aanleiding kan gegeeven hebben tot zodanige Decisien; dog welke gronden alhier te vergeefs gezogt worden, nadien in cas subject het Testament is gecaduceert, en de Politicque Ordonnantie van Holland in deze Zeeuwsche zaak volstrekt niet werken kan, te minder daar (zo als bekent is) in Art. 27 en 28 van dezelve Politicque Ordonnantie het Oude Scheependoms Versterfregt afgeschaft, immers merkelyk gemitigeert is; uit deze Gevallen en Decisien kan derhalven niet geargumenteert worden met betrekking tot die Plaatzen, daar geensints de Politicque Ordonnantie, maar het Oude Scheependoms Versterfregt, vigeert, en dus is alsints wettig en gefundeert de hier boven Art. 1023 & *seqq.* van deze Schriftuur gemelde distinctie van den Prof. *Voet, ad Sctum Tertul.*

MIDDELBURG.

Deductie van den Rent-meester Gener. in cas van Revisie.

tullianum N°. 27, welke deze zaak ten voordeelen van den Impetrant beslist; en den Regter is mitsdien niet alleen bevoegt, maar ('t zy met schuldige Eerbied gezegt) verpligt, om, niettegenstaande die geobjicieerde, dog allesints irrelevante Decisien, op dit wezentlyk onderscheid tusschen de Politicque Ordonnantie, en het Oude Scheependoms Versterfregt, te regardeeren, de Principes van het Scheependoms regt naauwkeurig te pondereeren, de *antiquas Paræmias*, in 't zelve plaats hebbende, te volgen, en, zo deze niet genoegzaam zyn, *ad inveteratam Zelandiæ consuetudinem* te recurreeren.

Alle welke de Impetrant vertrouwt, dat het Systema, door hem vastgehouden, ten allersterksten bevestigen, in zo verre, dat hy niet behoeft intoroepen zyne origineele qualiteit van Gedaagden, in welke hy in dit Proces paroisseert, nog het regt, *ex possessione, ipsi a Judice adjudicata*, geadquireert, welke genoegzaam kunnen opweegen tegen het prætense *odium Fisci*, en tegen de Spreuk van *Modestinus in L.* 10. *D. de Jure Fisci*, „ *Non delinquere eum, qui in dubio facile contra Fiscum responderit*;" welke de Impetrant zig verbeelt, dat alhier van geene de minste ingresse zal zyn, om de merkelyke Superioriteit der bewyzen van den Impetrant, en om de geprobeerde Costume, welke alle twyffeling uitsluit omtrent dit Point; waaromtrent het sentiment van Overheid, en Ingezeetenen, van Regters, en Particulieren, *verbis & factis* gedeclareert, geduurende meer dan twee Eeuwen heeft toegestaan dat geen, het welk de Impetrant thans *Officii nomine* sustineert te moeten behouden, het welk hem in dit geval te Middelburg is toegewezen, en het welk hy vertrouwt, hem door het Gewysde, *in hoc ultimo Revisionis Judicio* te vallen, voor het tegenwoordige, en voor het vervolg, te zullen worden verzekert.

In welke æquitable verwagting de Impetrant deze zyne Deductie besluit,

Imploreerende op dezelve, en op alles, UEd. Mog. *Benignum ac nobile Judicis Officium.*

De

De Heeren Staten dezer Provincie hebben by eene Publicatie van den 28 van Herfstmaend, het verbod van den In- en Uitvoer van Hoorn- en Rundvee in en naer buiten de Provincie, zonder voorgaende verkregene toestemming van de Regeering der stemmende Steden, nog in alle deszelfs deelen verlangd voor den tyd van zes en een halve maend, en dus tot den 15 van Grasmaend aenstaende. MIDDELBURG.

Wyders hebben hunne Ed. Mog. nog vastgesteld, dat het 10de Artikel der Ordonnantie op het Middel van de Zeep, van den 21 van Grasmaend 1774, waer by belast wordt, dat niemand binnen deze Provincie eenige zagte Zeep zal mogen verkopen, dan die blykt in eene Zeepziederye binnen deze Provincie gezooden te zyn, op den zelfden voet, wederom voor twaelf maenden, en dus tot den 30 van Herfstmaend 1776 in kragt zal blyven.

U T R E C H T.

U T R E C H T.

De buitengewoone heete Zomer, welke wy dit jaer gehad hebben, heeft op veele plaetsen droevige gevolgen gehad ten aenzien van dolle honden, die veele ongelukken hebben veroorzaekt: weshalven de Wethouders op verscheidene plaetsen de noodige maetregels hebben genomen tot voorkominge dier droevige onheilen. Tot dit zelfde einde strekt ook de volgende Publicatie der Regeeringe dezer Stad, gedagtekend den 26 dezer Herfstmaend en van dezen inhoud:

Schout, Burgemeesteren en die van den Gerechte der Stad Utrecht, niets meer ter harte neemende dan het welzyn van de goede Burgery en Ingezete-

U-TRECHT.

Verbod van 't laten los lopen van honden.

nen dezer Stad, en gevoelig aangedaan over de droevige gevallen reeds gebeurd, midsgaders de smertelyke omstandigheden, in welke verscheiden Persoonen door beten van Dolle of suspecte Honden zich als nog bevinden, hebben in het tegenwoordig tydsgewricht ter voorkominge, zoo veel mogelyk is, van alle verdere onheilen, welke door het loopen van Honden langs de straten zouden konnen worden veroorzaakt, dienstig geoordeeld, op speciale authorisatie van de Ed. Gr. Achtb. Heeren Burgemeesteren en Vroedschap dezer Stad, te ordonneeren als volgt:

Dat provisioneel, en tot by nadere Publicatie hier omtrent anders zal zyn gedisponeerd, geene Honden, hoe genaamd, zoo min Jagt- als andere Honden, langs de straten dezer Stad of binnen de Vryheid zullen mogen loopen, 't en ware dat dezelve aan een lyn door iemand worden geleid, op pœne van drie gulden vóór de Eigenaars te verbeuren, en dat dezelve Honden aanstonds zonder eenige conniventie zullen worden doodgeslagen, authoriseerende tot het doen dier beboetinge, gelyk ook tot het voorsz. aan kant maken der Honden, de Zakkedragers, Bierdragers, Houtschilden en Noodwakers, midsgaders de Dienaars der Justitie, de voorsz. boete aan een iegelyk hunner, welke zulks zullen komen uit te voeren, appliceerende by dezen.

En zullen hier van alleenlyk zyn uitgezonderd de Jagthonden, welke buiten deze Stad, doch binnen de Vryheid, gedurende het Jagtsaisoen Jagende bevonden worden.

En op dat niemand hier van ignorantie pretendeere, zal deze Ordonnantie worden gedrukt, gepubliceert en geaffigeert naar behooren.

Aldus gearresteerd enz.

V R I E S L A N D.

L E E U W A R D E N.

De Regeering dezer Stad heeft goedgevonden de Instructie voor de Turfdragers op den 20 dezer Wynmaend aldus nader te verklaeren en te vermeerderen.

Al-

Alzo zomtyds verschil is tusschen de Burgers en Ingezetenen en de Turfdragers over het arbeids-loon van het dragen van de Turf, hebben haar Agtb. tot voorkominge van zodanige disputen, goedgevonden en geresolveerd, het 5de Art. van de Instructie der Turfdragers te ampliéren en te interpræteren aldus: „ Dat wanneer boven het draagloon van een of meer Man, nog meer distantie overblyft, als dan voor 25 treden op de slegte Vloer of daar onder, voor 15 Trappen hoog of daar onder, en voor 10 trymen op de Ladder of daar onder, zal worden gerekend en betaald het halve draagloon; dog voor 26 treden, 16 trappen, en 11 trymen, of daar boven, het geheele draagloon;" (wordende ieder treed by dezen bepaald op 2 en een tweede voet) blyvende het halfmans loon voor het op de Sleep zetten der Korven, wanneer de Turf gesleept wort, het welk by het 31 Art. van de Instructie aan de Dragers geaccordeerd wort, hier buiten: En zullen de Turfdragers die zig verstouten van meer draagloon te vorderen, als haar toekomt, worden gesuspendeerd voor de tyd van een Jaar: Voorts is goedgevonden, dat deze Ampliatie zal worden gedrukt, om gepubliceerd, geaffigeerd, en gevoegd te worden by de Instructie, tot een ieders narigt. LEEUWARDEN. *De Instr. voor de Turfdragers wordt vermeerderd.*

Aldus geresolveerd enz.

OVERYSSEL.

DEVENTER.

Den 24 der afgelopene Herfstmaend, in den vroegsten ochtendstond, zag men hier met een byzonder genoegen onze Rivier den Yssel, die den gansche Zomer schier als een beekje stroomde, en welks bodem door 't zwarte binnenwater nauw ten halven bedekt, veel min vaerbaer was, wederom van 't Rhyn-water, door de nieuw gemaekte doorgrave ingestort, zwellen, en zyne vorige boorden besproeijen. Men hadt namenlyk reeds voor langen tyd bemerkt, dat, vermids de

arm

DEVENTER. arm van den Yssel, waerdoor deze Rivier haer water uit den Rhyn ontfangen moet, een al te scherpen hoek met dien stroom maekte, 'er dus te weinig water uit den Rhyn in den Yssel stortte; terwyl 'er nog daerenboven midden in denzelfden arm een breede Zandplaet lag, waerdoor onze Rivier des Zomers al te dikwerf onvaerbaer werdt. Om dit schadelyk gebrek te verhelpen, hadt men reeds voor eenen geruimen tyd een zwaer en kostbaer werk ondernomen, waerdoor men het water van den Rhyn, langs eenen anderen weg, meer regtstreeks, en dus met meerder kragt en in grooter hoeveelheid, in den Yssel zou doen stroomen. Ten dien einde hadt men voor den evengemelden arm, by de Westervoordsche brug, een groot halfuer van Arnhem, eenen breeden dyk geworpen, en daermede den gewoonen loop van het water door dien arm gestuit. Vervolgens werdt 'er eene nieuwe Vaert gegraven, welke van de gemelde brug met een kleine bogt en dus byna regelregt, den Rhynstroom te gemoete ging. Hier, by dezen nieuwen Ysselmond, was een zeer breede Sluitdam gelegd, welke den Rhyn belette, om, voor dat alles voltooit zoude zyn, in die nieuwe Vaert te vloeijen. Na langen arbeid, welke, van tyd tot tyd een menigte nieuwsgierigen derwaerds gelokt hadt, is deze Sluitdam eindelyk, den 23 dezer, des morgens tusschen elf en twaelf ueren, ten aenzien van duizenden aenschouweren doorgestoken; na dat men dien, eenige dagen te voren, zo ver als men oordeelde, dat dezelve toen voor de persing van 't Rhynwater bestand zou kunnen zyn, ter breedte van ruim 4 roeden, aen de zyde van de nieuwe graft, hadt afgegraven; en eindelyk van het overige van dien dam ook nog de kruin, die boven het water

uit-

uitstak, hadt weggenomen. Het duerde niet lang, of het geweldig afdryvend Rhynwater maekte de eerstgegraven sloof of opening zo wyd en breedt, dat 'er, reeds binnen het uer twee Vaertuigen, doorstevenden. Alles gelukte zeer wel, en de oevers van de nieuwe Vaert leeden genoegzaem geen de minste schade. De opening in den dam wierdt oogenschynlyk grooter, en binnen twee ueren was de nieuwe Yssel-mond reeds meer dan 20 roeden breed. Op dien tyd zag men het water in den Rhyn al over 5 duimen, en des avonds om zes ueren reeds 16 duim. gevallen. Den volgenden ochtend ten zes ueren, was de Rhyn 20 duimen gezakt, en stondt toen, naer den peil te Arnhem, op 7 en 2 derde voeten, zo dat de doorsteeking geschied is op den peil van 9 en 1 derde voeten. Dien zelfden ochtend, ten half vier ueren, begon men hier het Rhynwater in den Yssel te ontdekken, wanneer de peil, die zelf onlangs niet meer dan 6 duimen was, nog lang geen voet haelde. Het bekoorlyk gezigt van den lang gewenschten, nu losgelaten stroom, en het treffend denkbeeld van werk en winst, daer door aengebragt, trok groot en klein derwaerds. Verders hoopt men, dat de uitkomst van deze gedugte onderneeming aen 't heilzaem oogmerk moge beantwoorden, zynde het nog te vroeg om daer omtrent iets met zekerheid te melden.

DEVENTER.

VERANDERINGEN ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

ARNHEM. In deze Wynmaend is na eene slepende ziekte overleden Jr. *Philip Hendrik* Baron *van Golstein*, Heer van Grunsfoort, Grootappel en Vanenburg, beschreven in de Ridderschap des Kwartiers van Veluwe, Raed en Rekenmeester des Fur-

sten.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

stendoms Gelre en Graefschap Zutphen, Ridder van de Deutsche Orde en Commandeur van Rheenen, Burgemeester der Stad Wageningen, en wegens de Steden des Veluwschen Kwartiers gecommitteerd ter beneficeering van den Neder-Rhyn en Yssel enz. In wiens plaetse wederom den 10 derzelfder Maend op acte van den Prinse Erfstadhouder tot Raed en Rekenmeester des Furstendoms Gelre en Graefschaps Zutphen op de beurt van de Steden des Kwartiers van Veluwe is aengesteld Jr. Mr. *Willem Anne* Baron *Schimmelpenning van der Oye*, Burgemeester en Raed dezer Stad en Dykgraef van Veluwe: en by acte van den 27 der gem. Maend tot Gecommitteerde ter beneficeeringe van den Neder-Rhyn en Yssel, wegens de Veluwsche Steden, en zulks op de beurt van deze Stad, de Heer Mr. *Gysbert Tulleken*, Burgemeester dezer Stad.

WAGENINGEN. In deze Wynmaend is tot Schepen en Raed dezer Stad, in plaetse van wylen deszelfs Heer Vader benoemd den Heer Mr. *Evert Jan Benjamin* Baron *van Golstein*.

PUTTEN. Tot Schout van dit Amt is op acte van zyn Hoogheid den Prinse Erfstadhouder aengesteld, de Heer Mr. *Nicolaes van Diermen*, in plaetse van deszelfs Heer Vader Mr. *Gerrit van Diermen*, die van deze post vrywillig afstand heeft gedaen.

LEIDEN. De Heeren, die van de Groote Vroedschap dezer Stad, hebben den 12 dezer Wynmaend den Heer Secretaris Mr. *Ysbrand van Dam*, nog tot Mede-Secretaris bygevoegd den Heer Mr. *Josias Johan Hubrecht*, Secretaris van de Vierschaer van 's Lands Universiteit alhier.

In wiens plaetse den 13 derzelfder maend de Heeren Curatoren, Rector en Assessoren den Heer Mr. *Franciscus Gualterus Blok* hebben aengesteld tot Secretaris van 's Lands Universiteits Vierschaer alhier.

AMSTELDAM. Den 15 dezer Maend overleedt de Heer Mr. *P. Hartsing*, in den ouderdom van 53 jaren en 6 maenden, zynde Oud-voorzittend Schepen en Raed dezer Stad, mitsgaders Bewindhebber der O. I. Maetschappy.

BRIEL-

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

BRIELLE. Uit eene overgeleverde Naemlyst zyn door zyne Doorl. Hoogh. den Heer Prinse Erfstadhouder verkoren: tot Schepenen, de Heeren *Jan Aernoud Gallas*, Dr. *Adriaen de Mirell*, *Augustinus vander Crap*, *Pieter Poortermans*, *Damas Cornelis Hogendyk*, *Jan Preuyt*, Heer van den Ouden Hoorn, en *Pieter Graefland*: tot Schepenen-Commissarissen van des Gemeenelands-Middelen, de Heeren Dr. *Adriaen de Mirell*, *Augustinus vander Crap* en *Pieter Poortermans*. Voorts op Hoogstdeszelfs recommandatie tot Oud-Schepenen, de Heeren *Jacob Cornelis Warry van Blotenburgh* en Mr. *Jan Melvill*. Tot Burgemeesters, de Heeren AUGUSTINUS VANDER CRAP en Mr. OCKER GEVAERTS Heere Johz. Tot Raden in de Magistraet, de Heeren Dr. *Cornelis van Dam van Aerden* en Mr. *Adriaen Dirk vander Eyk*

PURMERENDE. Den 25 dezer Maend is alhier in een zwaere ziekte van Galkoorts, in den ouderdom van 45 jaren, 4 maenden en 13 dagen overleden, den Heer *Samuel Rudolf van Nispen*, naestvoorzittend Schepen en Raed in de Vroedschap dezer Stad.

WEESP. Den 4 derzelfder Maend is in plaetse van den Heer Cornelis van Marken, tot Burgemeester verkoren, de Heer Dr. CHRISTIAEN SWAVING, regerend Schepen en Raed dezer Stad; als ook tot Hoogheemraed van Amstelland, de Heer *Abraham d'Arrest*, Voorzittend Burgemeester en Raed; en van wegens deze Stad tot Hoogheemraed van den Zeeburg en Diemerdyk, de Heer *Dirk vander Horst*, Burgemeester en Raed.

UTRECHT. Den 12 dezer zyn uit een overgeleverde Naemlyst, door zyne Doorl. Hoogh. aengesteld tot Burgemeesteren, de Heeren Mr. N. KIEN, en Mr. A. J. VAN DER DUSSEN, Heer van Derthuysen; tot Schepenen, de Heeren Mr. *C. Berger*, Mr. *M. van Bueren*, *J. F. van Beeck*, Heer van Dykveld, *J. Godin*, Heer van Papendorp, Mr. *T. A. Boddens*, Mr. *J. J. van Westrenen*, Mr. *J. J. Godin tot Cokkengen*, Heer van Vuilcoop, Mr. *A. C. de Back*, *T. A. de Joncbere*, Mr. *J. P. de Ridder*, Mr. *W. N. Pesters*, en Mr. *R. Verschoor*.

Ver-

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

Verders is den 27. alhier in den ouderdom van 75 jaren, 6 maenden en 15 dagen, aen een verval van krachten, overleden, de Heer *Willem Roëll*, in leven Hoogleeraer der Ontleedkunde op de Hooge School te Amsteldam, en Commissaris der zelver Stad.

WYK BY DUURSTEDE. Den 20 dezer Maend, zynde de gewoone dag van de Jaerlyksche veranderingen der Regeeringe dezer Stad, zyn door zyne Doorl. Hoogheid den Heere Prinse Erfstadhouder, uit eene aen Hoogstgem zyne Doorl. Hoogh. overgeleverde Naemlyst verkoren: tot Burgemeesteren. de Heeren YSBRAND BRUYN en DIRK BRUYN, Georgiesz. Tot Schepenen, de Heeren *Arnoud de Joncbere*, Voorzittend; *Maximiliaen van Leeuwen*, *Wynand du Bois*, *Willem Verbel*, *Theodorus Jan Casper Plucker*, *Abraham Wtenweerde* en *Evert van Bern*. Voorts tot Cameraer de Heer *Willem Verbel*; tot Kerk- en Post-Meester de Heer *Lambertus Bernardus Frykenius*; tot Rentmeester der Gebeneficeerde Goederen, de Heer *Evert van Bern*; tot Heemraed Binnen, de Heer *Dirk Bruyn*, G. z.; tot Heemraed Buiten *J. v. Voorst*, en tot Molenmeester *Arie van Bemmel*.

LEEUWARDEN. Den 30 derzelfder Wynmaend is in plaets van de Heer Jacobus Brouwer, tot Raed in de Vroedschap verkoren; de Burger Vaandrig; *Gajus Hajonides*.

LYST DER PRYZEN VAN VERSCHEIDE PRODUCTEN ONZES LANDS.

Rotterdam den 30 *October.*			*Rotterdam den* 30 *October.*		
	by de Z. Zak.			by 't Last.	
TARW Oude Z. Witte	23 a 25	ß	GERST Winter	19½ a 20	£
—— Nieuwe Z. dito	17 a 23	ß	—— Zomer	17 a 19	£
—— Blauwe dito	16 a 20	ß	HAVER Zeeuwſ.	9 a 13	£
ROGGE Zeeuwsche	14 a 16	ß	PAERDEBOONEN	19 a 20	£
ERTEN Grauwe	14 a 17	ß			
—— Blauwe	17 a 21	ß		by den Steen.	
—— Witte	13 a 15	ß	VLAS Allerbest	45 a 46 st.	
WITTEBOONEN	17 a 23	ß	—— Best	36 a 37 st.	
	by 't Last.		—— Ordinair	32 a 33 st.	
BOEKWEIT, op 154 ℔	20	£	—— Gemeen	30 a 31 st.	
dito, zonder Wigt	17 a 18	£	—— Slegt	28 a 29 st.	

NIEUWE NEDERLANDSCHE JAERBOEKEN,

NOVEMBER. MDCCLXXV.

GELDERLAND.

ARNHEM.

Het Hof dezer Provincie heeft in naeme van de Heeren Staten op den 7 van deze Slachtmaend eene Publicatie doen afkondigen, wegens het ruimen van Beeken, Ley- en Togt-graven, met het voeren van de Schouw over dezelven, en daer by het Reglement, den 31 van Wynmaend 1755. voor het Graefschap Zutphen afgekondigd, aldus vermeerderd.

ARNHEM.

Wy Erfstadhouder en Raaden, in naame van die Ed. Mog. Heeren Staaten des Furstendoms Gelre en Graafschaps Zutphen, doen te weeten. Alsoo diverse Eygenaaren en Besitteren van considerabele Goederen in de Hoogheid Wisch, mitsgaders in de Heerlykheden Genderingen, Etten en den Ligtenberg, aan de Rivier den Ouden Yssel gelegen, by Requeste aan Hoogged. Heeren Staaten hebben vertoont het zwaare nadeel, 't geen aan haare Landeryen wierd toegebragt door de continueele inundatien, voornamentlyk veroorsaakt wordende, doordien de voorsz. Rivier volgens 's Landschaps Resolutie van den 2 May 1770. niet verder wierd geschouwt, als van boven af tot aan het Rigter-Ampt Doetichem toe, en voorts verzogt hebben, dat voortaan de Schouw over de gem. Ri-

Publicatie wegens het ruimen van beeken enz.

ARN-HEM. *Publicatie nopens het ruimen van beeken enz.*

Rivier tot de Heerlykheid Keppel toe mogt werden geëxtendeert;

En dat Hooggem. Heeren Staaten het voorsz. verzoek in overweeging genomen en daar by gelet hebbende, dat by het geadviseerde van deesen Hove, vervat by Missive van den 13 April 1770, de Schouw over de geheele Rivier den Ouden Yssel reeds is voorgeslagen, by Resolutie van den 1 November jongstleeden goedgevonden hebben, in conformité van dien, by forme van Ampliatie van het Reglement op het ruymen van Beeken, Leyen Togt-Graven met het voeren van de Schouw daar over, den 31 October 1755. voor de Graafschap Zutphen geëmaneert, te statueeren, dat van nu voortaan den geheelen Ouden Yssel van boven af tot Doesborg toe mede geschouwt, en gehouden zal worden onder het gelibelleerde Reglement van den 31 October 1755. begreepen en daar aan subject te zyn;

Soo is 't, dat Wy uyt kragt van de vooraangetogene Landschaps Resolutie in naame als boven de respective Officieren en Gerigten, onder welkers Jurisdictie den Ouden Yssel is gehoorende, of die aldaar het regt van Schouwen anders mogt competeeren, hier mede authoriseeren en gelasten, om van nu voortaan de geheele Rivier den Ouden Yssel van boven af tot Doesborg toe jaarlyks mede, in conformité van het Reglement van den 31 October 1755., te Schouwen en zig ten dien opsigte na den verderen inhoud van 't voorsz. Reglement te gedragen, en dat Wy voorts mede aan alle en een iegelyk, welke zulx zoude mogen aangaan, hier van advertentie mits deesen wil hebben gegeeven, met uytdrukkelyke last en ordre, om zig daar na exactelyk te reguleeren.

Dies t'oirconde hebben Wy des Furstendoms Gelre en Graafschaps Zutphen secreet Zegel op 't spatium deeses doen drukken. enz.

HOL-

HOLLAND.

'sGRAVENHAGE.

Wy hebben in onze Jaerboeken voor Oegstmaend dezes lopenden jaers een beknopt maer egt verslag gegeven van het Plan, by zyne Doorluchtige Hoogheid en den Raed van State gevormd en aen de vergadering van het Bondgenootschap overgegeven, strekkende tot eene versterking zo van onze Land- als Zeemacht. Wy hebben daer gezien, dat de Provincien Groningen, Vriesland, Overysfel en Gelderland in dat plan zuiverlyk bewilligd hebben; dat ook Utrecht in het zelve heeft toegestemd by een besluit van den 27 van Wynmaend 1773. welke wy tevens hebben medegedeeld. Nu zullen wy den draed wederom opvatten, en 't geen de andere Gewesten omtrend dit gewigtig onderwerp verklaerd hebben, aen onzen Lezeren mededeelen. Het gevoelen dan van de Provincie Holland en Westvriesland is af te nemen uit derzelver besluit, in de Vergadering van hunne Ed. Groot Mogende genomen den 21 van Grasmaend 1774, en den 25 derzelfder Maend ter vergaderinge der Algemeene Staten ingebragt. Het zelve is van de volgende inhoud. 'S GRAVENHAGE.

By resumtie gedelibereert zynde op het Advis van de Heeren Gecomm. Raaden in de beide Quartieren, op den 23 February deeses jaars gearresteert, by de Missive van beschryving tot het voorig Reçes van haar Edele Groot Mog. Vergadering aan de Leden toegesonden, hebbende, in gevolge en ter voldoeninge van de Resolutie commissoriaal van den 12 January daar te vooren, geëxamineert de generaale Petitie en ordinaris en extraordinaris Staa- *Besluit van Holland nopens de Land- en Zeemagt.*

'S GRAVENHAGE.

Besluit van Holland nopens de Land- en Zeemagt.

ten van Oorlog, door syne Hoogheid en den Raed van Staate voor dit loopende jaar geformeert; als mede op de Missive van haar Hoog Mog. met een Plan van syn Hoogheid en den Raad van Staate tot versterking der Trouppes van den Staat met dertien honderd agt en sestig Paarden en agt duisend negen honderd seven en twintig Hoofden, op den eersten September des voorleeden jaars ter Vergaderinge ingekoomen:

Hebben de Heeren van de Ridderschap en Edelen, mitsgaders de Gedeputeerden van de respective Steden, uit den naam en van wegens Burgermeesteren en Vroedschappen van deselve Steden, geconsenteert en bewilligt, soo als haar Ed. Groot Mog. consenteeren en bewilligen by desen, in de ordinaris en extraordinaris Staaten van Oorlog, soo als die voor het loopend jaar zyn geformeert.

En voorts goedgevonden en verstaan, dat by het inbrengen van haar Ed. Groot Mog. Consent ter Generaliteit sal worden voorgedragen, dat, *gelyk* haar Ed. Groot Mog. by voorige Consenten met alle nadruk hadden geinsteert op de hoognoodige verbetering van 's Lands soo lang verwallene Zeemagt, en niet nagelaaten hadden van by de Bondgenooten ten kragtigsten aan te houden op het geeven van reëele bewysen van een ernstig voornemen om de verbetering van de navaale Magt ten minsten *pari passu* met die van de Landmagt te behartigen, soo ook aan haar Ed. Groot Mog. niets aangenaamer soude zyn geweest, dan de blyken van sodanig een ernstig voorneemen by de Bondgenooten te mogen ontmoeten, als wanneer voor haar Ed. Gr. Mog. het tydstip soude zyn gebooren, waar in niet langer soude vertraagen met de verklaaring van hunne bereidwilligheid tot een convenabele vermeerdering der Landmagt dadelyk gestand te doen: Edog dat het verre van daar was, dat die gewenschte epoque soude zyn genadert; want dat haar Ed. Gr. Mog. met leedweesen moesten betuigen in de uitgebragte Resolutien van die Provincien, welke sig betrekkelyk tot deese beide saaken hadden geëxpli-

cee-

ceert, te vergeefs gesogt te hebben dat geen, het welk vereischt soude worden om hun Ed. Gr. Mog. de noodige gerustheid te geven, dat de verbetering van de navaale Magt by de Bondgenooten sodanig ter harte werd genoomen, als eenigsints overeenkomstig soude zyn met den aart en het gewigt van een saak, waar van niet minder als de welvaart of het verderf van haare Provincie, en by onvermydelyk gevolg het behoud of den ondergang van de Republicq moest afhangen.

s Gravenhage. Besluit van Holland nopens de Land- en Zeemagt.

Dat wel waar was, dat geduurende den loop van het gepasseerde jaar in de laatst gedaane Petitie tot den aanbouw van vier en twintig Scheepen van Oorlog by de meeste Provincien consent was gedraagen, dog dat, hoe seer die Consenten door hun Ed. Gr. Mog. gaarne wierden aangenoomen als soo veele waarborgen voor de præstatie der reëele te doene fournissementen, het egter altoos seeker moest zyn, dat de verbetering der Zeemagt door den aanbouw alleen niet uitgewerkt konde worden, maar dat het jaarlyks in Zee brengen van een bequaam getal Oorlogscheepen het middel zyn moest waar door de swakke en quynende Zeemagt hersteld, de commercieerende Ingezeetenen van den Staat na behooren beschermt, en de steeds afneemende Vaart en Handel voor een totaal verval behoed konden worden.

Dat hoedanig ook soude mogen zyn de begrippen, welke omtrent de gesteldheid en directie van de Collegien aan wien het bestier der Zeesaaken is toevertrouwt veeltyds gevormt worden, het altoos eene demonstrative waarheid was, door de nadeelige ondervinding van vroegere en laatere jaaren gestaaft, dat de respective Collegien ter Admiraliteit buiten hulp en assistentie der Bondgenooten nimmer in staat zyn om aan de Commercie de noodige protectie te verleenen, en dat het niet minder incontestabel moest zyn, dat de gebrekkige furnissementen der Provincien tot de extraordinaris Equipagien voor eene der beklaaglyke oorsaaken gehouden moesten worden, waar aan het onvermogen van die Collegien was toe te schryven, nadien daar door

'S GRAVENHAGE.

Besluit van Holland nopens de Land- en Zeemagt.

t'elkens in de noodsaakelykheid waren geweest toe het doen van negotiatien, welken tot excessive sommen aangegroeit, de ordinaris Middelen en Inkomsten van deselve Collegien genoegsaam hadden geabsorbeert, terwyl het teffens een volstrekte onmogelykheid impliceerde om die Middelen en Inkomsten sodanig te beneficeeren, dat daar uit alleen en buiten beswaar van de respective Provincien eene noemenswaardige, men swyge eene in de presente situatie van tyden en saaken toereikende protectie, gevonden soude konnen worden.

Dat haar Ed. Gr. Mog. om die redenen by voorgaande gelegentheden aan de Bondgenooten hadden gerepresenteert de hooge noodsaakelykheid tot het vaststellen van een fonds waar, uit de kosten van eene jaarlyksche Equipagie door de rigtige Subsidien der gesaamentlyke Bondgenooten konden vervallen, dan dat die representatien, hoe billyk ook en regtmaatig, tot hier toe van geene de minste uitwerking waren geweest.

Dat het intusschen met het verval der Marine van den Staat, en het daar uit resulteerend decres van de Commercie, tot dat uiterste was gekomen, dat haar Ed. Gr. Mog. sig selven en hunne Bondgenooten souden misleiden, wanneer sy langer wilden verbergen het akelig adspect, waar in de waare geschaapenheid van saaken sig vertoond, daar immers de geringe overblyfselen van eene voorheen bloejenden Koophandel, welke sonder protectie en sonder vertooning van 's Lands Vlag in die Oorden, waar toe deselve sig voornamentlyk uitstrekken, niet behouden, veel min opgebeurt en aangewakkert kunnen worden, eerlang na elders verhuysen, of geheel tot niet sullen loopen, daar het Lighaam van den Staat door inwendige quaalen aangetast, by versuim en verwaarloosing der hulpmiddelen, die daar tegens in tyds aangewend hadden kunnen worden, den oever van syn ondergang selfs sonder de minste aanstoot van buiten sal sien genaaken, en daar de Provincie van hun Ed. Gr. Mog. ontset en berooft van de medewerking haarer Bondgenooten, tot conservatie en bescherming der eenige sour-

ces

ces van haar bloey en welvaart wel haast sal ophouden met die invloeden van haar finantieel vermogen over het Bondgenootschap te verspreiden, welke in beswaarende tyden door de Bondgenooten ten hunne nutte en welzyn soo menigmaal waren ondervonden.

'S GRAVENHAGE.

Besluit van Holland nopens de Land- en Zeemagt.

Dat soo lang tegens die gedugte onheilen niet op eene efficatieuse en voldoende wyse door de verbetering van de navaale Magt soo in aanbouw als in de jaarlyksche Equipagie soude weesen voorsien, haar Ed. Gr. Mog. in de tegenwoordige gesteldheid van saaken nimmer van sig sullen verkrygen om hunne Provinciale Finantien door eenige verdere of meerderen last voor en ter saake van de defensie te Land te beswaaren; maar veel eerder in de gantsch onaangenaame dog teffens indispensabele verpligting gebragt souden worden, om de denuntiatie, welke sy by het slot van hun laatst gedragen Consent tot ernstige waarschouwinge van de Bondgenooten genoodsaakt waren geweest te doen, dadelyk te realiseeren en werkstellig te maaken, soo als dan ook haar Ed. Gr. Mog. door geen ander motif wierden overgehaald, om voor alsnog by de bloote inhæsie van hun voorsz. Declaratoir te berusten, dan in de billyke hoop, dat de Provincien die door het consenteeren in de Petite tot den aanbouw getoond hebben sig het werk van de Zee nog niet geheel te onttrekken, geconvinceert van het geene sy aan het Bondgenoodschap niet minder als aan hun eigen belangens tot herstel en beveiliging der eenige bronaderen van de algemeene welvaart zyn verschuldigt, ook eindelyk bewoogen sullen worden om met haar Ed. Groot Mog. mede te werken tot alle soodanige maatregulen als ten selven einde volstrekt noodig waren, en niet agtergelaaten konden worden.

Dat de gemeene Defensie van de Republicq, soo te Water als te Land, nimmer op solide en vrugtbaare gronden gevestigt konde worden, soo lang de middelen daar toe dienende niet met eenpaarige schouderen wierden gedragen, en soo lang met die selfde en vooral geen mindere seekerheid voor de præstatie der geconsenteerde lasten tot het werk van

's GRAVENHAGE.

de Zee wierde geintroduceert en vastgesteld, als omtrent de Consentaen voor de Defensie te Land plaats was hebbende.

Besluit van Holland nopens de Land- en Zeemagt.

Dat van ouds bekend waren *Staaten van Oorlog te Water*, waar by over de respective Provincien wierd gerepartitieert het beloop der Penningen welke by de Admiraliteiten, boven hunne reeds te dier tyd niet toereikende ordinaris Inkomsten, tot onderhoud der Marine benodigt waren, dan dat dit gebruik sedert was gediscontinueert, en in plaats van dien gesubintreert het formeeren van extraordinaris Petitien, die veeltyds geen beeter nog voordeeliger sort hadden ondergaan; dan dat het seer groot en deplorabel verschil tusschen geconsenteerde en reëlyk gefurneerde Lasten te sigbaar was doorgesteld, en de saaken van de Zee in dat verval geraakt waren, waar over men sig thans niet genoeg konde beklaagen.

Dat tot herstel van dit verval geen ander middel voorhanden was als de speciaale affectatie van een sufficient Fonds voor de kosten van een *jaarlyksche* Equipagie, gepaart met dusdanige arrangementen, waar door de overbetaalingen en defecten, welke in de contributien der Provincien op het selve Fonds mogten vallen, met andere posten op den Staat van Oorlog, de defensie te Land concerneerende, onderling gerescontreert en geëgaliseert wordende, aan de Collegien ter Admiraliteit soo veel gemakheid werde geprocureert als voor deselve volstrekt noodig is om te kunnen equipeeren, sonder aan de nadeelige en verderfelyke gevolgen van defectueuse furnissementen geëxponeert te blyven.

Dat haar Ed. Gr. Mog. niet konden afzyn om dit voorgeslaage middel aan de Bondgenooten op het sterkste aan te prysen, en hunne voormaals gedane instantien op dit subject met alle ernst en nadruk te verdubbelen, ten einde dit middel eenmaal geconstateert zynde, even daar door de weg gebaant moge worden om de deliberatien over de herstelling van de Zeemagt te gelyk met een convenabele versterking van de Landmagt tot een gewenschte afkomst te brengen.

Dat

Dat haar Ed. Gr. Mog. hier mede en met de na te meldene determinatie en begrooting van het voorsz. Fonds souden kunnen defungeeren, in afwagting dat de Heeren Staaten van de andere Provincien aan die instantien eindelyk defereerende, haar Ed. Gr. Mog. met meerdere ruimte in staat souden weesen gesteld om sig op het Plan tot augmentatie van de Militie, door syn Hoogheid en den Raad van Staate by Missive van den 19 July des voorleeden jaars voorgedragen, te kunnen verklaaren: Dog dat haar Ed. Gr. Mog. met te veel yver waren aangedaan omtrent saaken waar in de weesendlyke belangens van den Staat geoordeeld konden worden geraakt te zyn, dan dat sy sig niet bereidwillig souden toonen om de versterking der Landmagt op dien voet en onder soodanige billyke voorwaarden te bevorderen, als gevoeglykst bestaan konde soo met de redenen van Finantie als met de innige convictie en overtuiging, waar in haar Ed. Groot Mog. waren en steeds volharden souden, dat het verval van 's Lands navaale Magt het groot en voornaam onderwerp uitleevert, waar omtrent een nadere en efficaticuse voorsiening vereischt word.

'S GRAVENHAGE.

Besluit van Holland nopens de Land- en Zeemagt.

Dat haar Ed. Gr. Mog. niets liever wenschten, dan hunne eige Provinciaale Finantien en die van hunne Mede-Bondgenooten in die situatie te kunnen beschouwen, dat eene meerdere jaarlyksche uitgave van ver over de *vyftienmaal honderd duisend guldens*, gevoegt by het geen tot het bovengemeld Fonds voor de Marine gerequireert soude worden, voor geen al te seer beswaarend object aangemerkt konde worden, waar door dan ook de deliberatien omtrent het voorgestelde Plan sig soude borneeren tot een ondersoek over de meerdere of mindere noodsaake, om in de jegenwoordige tydsomstandigheden tot eene soo aansienelyke vermeerdering van Trouppes te komen; dan dat het Finantieweesen sig geensints in eene soo voordeelige gedaante opdoende, haar Ed. Gr. Mog. selfs uit dien hoofde geheel ongeraaden souden vinden, om tot de beide objecten soo van de begrooting van het voorgenoemd

'S GRAVENHAGE.

Besluit van Holland nopens de Land- en Zeemagt.

noemd jaarlyks Fonds ten behoeve van de Marine als tot de versterking der Landmagt de evengem. som te boven te gaan.

Dat de calculatie van het gunt de Collegien van de Admiraliteit in vredens tyd noodig souden hebben, om jaarlyks een bequaam getal Scheepen tot dekking van de Navigatie en Commercie der Ingezeetenen van den Staat in Zee te houden, niet te hoog soude worden genoomen, wanneer het selve op seven honderd tagtig duisend guldens wierde begroot, terwyl het overig gedeelte der bovengemelde meerdere uitgaave toereikende soude zyn, om tot eene modique versterking van de Landmagt geëmployeert te worden.

Dat haar Ed. Gr. Mog. vervolgens op grond van alle de hier boven gededuceerde redenen en motiven de Heeren der selver Gedeputeerden ter Generaliteit hadden gelast, om voor eerst en voor alles, en als eene conditie *sine qua non*, te moeten insteeren, dat by de Bondgenooten een jaarlyks *Fonds* ten behoeve van de Marine speciaal werde geaffecteert, ten einde daar uit de noodige Subsidien aan de Collegien ter Admiraliteit verstrekt, en deselve in staat gesteld mogen worden om jaarlyks een bequaam getal Oorlogschepen in Zee te houden.

Dat dit Fonds op een som van seven honderd tagtig duisend guldens worde gefixeert.

Dat voorts, om de soo noodige gerustheid omtrent de præstatie der reëele furnissementen tot dit Fonds na behooren te constateeren, werde geresolveert en vastgesteld, dat het Middel van egalisatie en rescontre omtrent de posten op den Staat van Oorlog de defensie te Land concerneerende, ten laste van de defectueuse Provincie of Provincien plaats sal hebben en geadhibeert sal worden, in deeser voegen, dat de respective Provincien sullen aanneemen hunne Contingenten in het voorsz. Fonds aan het Comptoir Generaal van de Unie jaarlyks vroegtydig te fourneeren, om vervolgens aan en ten behoeve van de Collegien ter Admiraliteit na de gewoone repartitie verstrekt en uitgekeert te worden.

Dat

Dat door den Raad van Staate uitterlyk voor den eersten October van yder jaar aan haar Hoog Mog. sal worden overgesonden een precise Staat soo der gedaane furnissementen als van de defecten of non-betaalingen daar op gevallen.

'S GRAVENHAGE.

Besluit van Holland nopens de Land- en Zeemagt.

En dat tot suivering der laatstgemelde de Staaten van Holland en Westvriesland sig sullen verbinden, soo als haar Ed. Groot Mog. sig verbinden by deese, om die defecten te suppleeren, soodanig nogtans, dat by het formeeren van den Staat van Oorlog voor het volgend jaar soo veel meerder Militie op de repartitie der defectueuse Provincien sal moeten worden gebragt, en daar tegens met het montant van dien de repartitie van de Provincie van Holland en Westvriesland ontlast, als het voorsz. supplement door de laatstgemelde Provincie ten behoeve van de Collegien ter Admiraliteit in voegen voorsz. verstrekt sal komen te importeeren; en dat laatstelyk syn Hoogheid en de Raad van Staate t'elkens in dat jaar waar in de voorsz. defecten of nonbetaalingen sullen zyn gevallen, nu voor alsdan tot het doen der voorgemelde egalisatie en rescontre op den Staat van Oorlog sullen worden geauthoriseert.

Dat haar Ed. Groot Mog., wanneer al het gune voorsz. in dier voegen finaal sal weesen geresolveert en gearresteert, alsdan bereid sullen zyn om te consenteeren, dat de resteerende som tot de defensie te Lande en ten behoeve van de Militie werde gedestineert, en syn Hoogheid met den Raad van Staate werde versogt een nader Plan ten dien einde te formeeren, en het selve op die wyse in te rigten, dat de meerdere jaarlyksche uitgaave ter saake voorsz. het laatstgenoemde montant niet kome te excedeeren.

Dat haar Ed. Gr. Mog. sig vleyden met de hoop, dat de Provincien, welke in het volle beloop van het bovengemelde Plan van augmentatie bereids consent hebben gedraagen, te minder swaarigheid sullen maaken in een voorslag, welke voor die Provincien geen meerder beswaar involveerde, maar

's GRAVENHAGE.

maar alleen een nuttig en hoognoodig verschikking medebragt omtrent het employ van de totaale som, waar in welgemelde Provincien reeds voor hun aandeel consent hebben gedraagen.

Besluit van Holland nopens de Land- en Zeemagt.

Dat haar Ed. Gr. Mog. hier mede doorslaande preuves gegeven hebbende van hunne geneigtheid om tot de bevordering van deese importante deliberatien alles toe te brengen, dat met eenige redelykheid van hun gevergt konde worden, alsnu ook vertrouwen, dat de nonequipeerende Provincien niet langer soude vertoeven met te beantwoorden aan de exhortatien door syn Hoogheid en den Raad van Staate by het slot der generaale Petitie aan deselven geaddresseert, en dat eerlang door eene gewenschte eensgesindheid en toegeventheid ten deesen een salutair en vrugtbaar besluit mag werden genoomen, waar door meer en meer versterkt en bevestigt mogen worden die banden welke de Leeden van het Bondgenootschap onderling vereenigen, en die nooit minder gevaar loopen van gekreukt en verbrooken te worden, dan wanneer aan het meest contribueerend Lid niet word onthouden het genoegen van syne pogingen tot redding en herstel van vervalle saaken, welken op het Lighaam van het Bondgenootschap van eene generaale en soo weesentlyke influentie moeten zyn, door de concurrentie syner Mede-Bondgenooten gesecondeert te sien.

De Afgezondene der overige Provincien namen dit Besluit van Holland over om aen hunne Meesters het zelve mede te deelen, en zig nader te verklaeren, terwyl de Gedeputeerde van hunne Hoog Mog. tot de zaken van den kryg, verzogt wierden het zelve te onderzoeken en het hoogwys advis van den Erfstadhouder in te nemen, en vervolgends der vergaderingen van hun bevinden te berigten. Dit berigt is dan ook den 17 van Louwmaend dezes jaers ter vergaderinge van de

de Bondgenooten ingebragt, en behelst woorde- 's GRA-
lyk: „ Dat aen hun Heeren Gedeputeerden en VENHA-
„ Gecommitteerden, zo wel als aen zyne Hoog- GE.
„ heid, wiens consideratien en hoogwys advis,
„ in gevolge de voorsz. Resolutie commissoriael
„ door Heeren Gecommitteerden uit den Raed
„ van Staete op deze saek was ingenomen, aen-
„ stonds was voorgekomen de verschillendheid
„ van sentimenten, welke sig omtrent het voorge-
„ slagen Plan van augmentatie quam op te doen,
„ in de respective advisen door de Provincie van
„ Gelderland, Utrecht, Vriesland, Overyssel en
„ Stad en Lande, welke volleedig in het voorsz.
„ Plan hadden geconsenteert, ter eenre, en door
„ de Provincie van Holland en Westvriesland by
„ haere hier voorgem. Resolutie, ter andere zyde,
„ successivelyk omtrent de voorsz. saak ter Ver-
„ gadering van haer Hoog Mog. ingebragt, en
„ waer omtrent derhalven niets wenschelyker
„ konde voorkomen, als dat een middel konde
„ worden uitgevonden, om, indien mogelyk, die
„ verschillentheid van sentimenten uit den weg te
„ ruimen; dat syne Hoogheid ook met dat oog
„ de saek hebbende ingesien, tot eene nieuwe
„ blyk van hoogstdesselfs aenhoudende waekfaem-
„ heid en yver voor de belangens van den Staet,
„ en ter bevordering der soo noodige eensgesind-
„ heid tusschen de Bondgenooten omtrent eene
„ saek van soo veel aenbelang, als een bequaem
„ expedient ter vereeniging van de voorsz. dis-
„ crepeerende sentimenten, aen meergem. Hee-
„ ren Gecommitteerden uit den Raed van Staete
„ wel hadde willen suppediteeren een Plan en
„ Conciliatoir, waer by gemeent hadde te moeten
„ voorslaen; of de Heeren Staten der vyf eerst-
„ ge-

'S GRAVENHAGE.

„ genoemde Provincien niet souden kunnen resolveeren, om te vernieuwen der selver gedrage consenten in de augmentatie van de Militie en aenbouw van Scheepen, dog teffens der selver consenten in de Militie in soo verre te veranderen, dat sy verklaerden wel te mogen lyden dat de somme daer toe voorgeslagen vermindert wierde op omtrent negen Tonnen Gouds, en dat een post op den Staet van Oorlog wierde gebragt van ses Tonnen Gouds, om te dienen tot Equipagie van Scheepen door syne Hoogheid en den Raed van Staete te repartitieeren, soodanig als ooirbaer sullen agten om alle vreese van non-betaeling, of immers voor klagten over non-betaeling, te prevenieeren; doch in verwagting dat de eene post niet sonder de andere soude vermindert worden, en wel na proportie en in diervoegen, dat, als de geresolveerde augmentatie met een honderd vyftig duisend guldens vermindert wierde, alsdan de post tot de Marine met een honderd duisend guldens soude moeten worden vermindert, en soo ook *vice versa*, mitsgaders dat men alle efforts soude doen, om door een behoorlyke menage en affchaffing van alle onnodige depenses by de Admiraliteiten, en door eene rigtiger invordering der middelen te Water, die Collegien in staet te stellen, om boven het gegeeven subsidie uit der selver middelen jaerlyks eenige Fregatten te equipeeren, om tot protectie der Commercie dezer Landen te dienen.

„ Dat sy Heeren Gedeputeerden en Gecommitteerden het voorsz. Conciliatoir hebbende overwoogen, het selve allesints geschikt hadden gevonden, om door dien weg een billyk genoegen

„ aen

„ aen de wederzydsche in deesen discrepeereede 's GRA-
„ Provincien te doen erlangen, ten minsten om VENHA-
„ eenigsints te bereiken de groote oogmerken die GE.
„ deselve onderling sig soo lange hebbe voorge-
„ stelt, van soo wel de Land- als de Zeemagt
„ van dezen Staet eenigermaten te sien verbete-
„ ren, en waer omtrent by alle de Bondgenooten
„ eenpariglyk is geavoueert de hooge noodsake-
„ lykheid om eenige bequaeme maetregulen te
„ neemen.

„ Dat oversulks het waere belang van den Staet
„ vorderende, dat een afkomst wierde gemaekt
„ van de deliberatien over soo een gewigtig stuk,
„ aen hun Heeren Gedeputeerden voorgekomen
„ was, geen geschikter middel te zyn om daer
„ toe te kunnen geraken, dan het amplecteeren
„ van den bovengem. voorslag van syne Hoog-
„ heid; en dat vervolgens, wanneer het voorsz.
„ Conciliatoir ter conclusie soude zyn gebragt,
„ syne Hoogheid en den Raed van Staete souden
„ behooren versogt te worden, om op den voet
„ van het selve een nader Plan tot versterking
„ van de Trouppes van den Staet te formeeren,
„ en aen haer Hoog Mog. open te leggen, om
„ daer op verders conform de orders van den
„ Lande te werden geresolveert, soo als bevon-
„ den soude worden te behooren.

De Heeren Gedeputeerden van de Provincie van Gelderland hebben hier op gedeclareert,
„ dat sy door de Heeren Staeten hunne Prin-
„ cipalen waren gelast en geauthoriseert, om,
„ wanneer deese saek nader ter deliberatie van haer
„ Hoog Mog. mogte worden gebragt, alsdan uit
„ hoogst der selver naem aen de overige Bond-
„ genooten te verklaren.

'S GRAVENHAGE.

„ Dat hooggem. Heeren Staeten nu meer dan „ een jaer geleeden, hoe bekrompen ook den „ ſtaet van hunne Finantien was, en de In- en „ Opgezeetenen van der ſelver Provincie door „ verſcheide rampen, waer van met leedweeſen „ moeſten ſeggen, dat de gevolgen by aenhou- „ dendheid ſeer te apprehendeeren zyn, gevoe- „ lig gedrukt wierden, en vervolgens eerder op „ middelen om deſelve te ontlaſten, dan het Fi- „ nantieweeſen met meerdere laſten te beſwae- „ ren, behoorde gedagt te worden, egter niet „ hadden gehæſiteert te ampleсteeren den voor- „ ſlag van ſyne Hoogheid en den Raed van Stae- „ te tot het doen van een modicque augmentatie „ van 's Lands Militie, en in de daer toe gedane „ Petitie een gaef conſent te dragen uit eene wae- „ re overtuiging, dat het geringe *aental van Mi-* „ litie, welke de Republicq thans op de been „ heeft, niet ſufficient was voor eene beveyli- „ ging van den Staet, veel minder geproportio- „ neert na de tegenswoordige critique omſtan- „ digheden van ſaeken in Europa, en de ſwaere „ armatures van veele nabuurige Mogendheden.

„ Dat ook uit dat ſelfde grondbeginſel was ge- „ ſprooten haere ſoo menigmael betoonde yver „ tot het in ſtaet houden en verbetering van 's „ Lands navale Magt, en in het byſonder hunne „ bereidwilligheid tot het conſenteeren in den „ aenbouw van 24 Scheepen van Oorlog.

„ Dat hooggem. Heeren Staeten vervolgens „ met reden hadden mogen verwagten, dat alle „ de Bondgenooten, aengeſpoort door deſelfde „ gevoelens, ook met haer in het ſelfde begrip „ ſouden hebben geſtaen, en na ſerieuſe over- „ weeging van de volſtrekte noodſakelykheid om

„ eeni-

„ eenige meerdere veiligheid te besorgen aen den 's GRAVENHAGE.
„ Staet, bysonder aen de Landkant, welke by
„ de minste ongelegendheid, soo als de onder-
„ vinding van vroegere en laetere tyden dikwyls
„ heeft geleert, het meest is pericliteerende, e-
„ ven volvaerdig souden hebben geconcurreert,
„ om de augmentatie, soo als die was voorgesla-
„ gen, tot stand te brengen.

„ Maer dat sy met leedweesen hadden gesien
„ uit de Resolutie van de Heeren Staeten van
„ Holland en Westvriesland, der selver bepaelde
„ inclinatie omtrent die voorslag, en het accro-
„ chement om te gelyk te fixeeren en op den
„ Staet van Oorlog te brengen een vaste somme
„ jaerlyks ten behoeven van de Marine.

„ Dat meer hooggemelde Heeren Staeten, de
„ saek op haer selven beschouwt zynde, wel gee-
„ ne soo gewigtige redenen daer in hadden kun-
„ nen vinden, welke haer volkoomen moesten
„ overreeden, om van haere voorige Resolutie,
„ met opsigt tot de voorgeslagene augmentatie
„ genomen, af te gaen, of eenige bysondere
„ conditien te admitteeren.

„ Dat in tegendeel met seer gegronde redenen
„ daer tegens souden kunnen allegeeren de soo
„ menigmael voorgedragene bedenkelykheden
„ dewelke sig voor het waere belang der Land-
„ Provincien opdoen, in het consenteeren dat
„ eene vaste post voor eene jaerlyksche Equipagie
„ op den Staet van Oorlog wierde gebragt, soo
„ wel als de gevolgen, die men te wagten hadt van
„ de faciliteit, welke men in soo een geval meer
„ dan ooit soude tragten te betoogen voor de ver-
„ soeken tot modificatie van de inkomende en
„ uitgaende Regten, waer door de Fondsen van

Oooo 2 „ de

'S GRAVENHAGE. „ de Collegiën ter Admiraliteit, waer uit eigentlyk de protectie van de Commercie moet worden gevonden, seer souden worden vermindert, tot merkelyk nadeel van die Provincien, welke door haere min gunstige gelegendheid weinig of geen Commercie hebben, en mitsdien men op het kragtigste soude kunnen insteeren, dat de saeken van de Zee behoorden te blyven behandeld te worden op den voet, welke altyd, eenige bysondere tyden en omstandigheden uitgesondert, in de Republicq plaets hadde.

„ Maer dat hooggemelde Heeren Staeten te seer gevoelden de noodsakelykheid, dat een afkomst van dit soo gewigtig Stuk werde gemaekt, en ten minsten eenige meerdere gerustheid aen den Staet werde besorgt door de versterking der Landmagt, hoe gering deselve dan ook mag weesen, om voor het tegenswoordige met de bovengeroerde argumenten de deliberatien van het Bondgenoodschap te willen vertragen.

„ Dat daer by ook de conservatie van de soo hoognoodige eendragt tusschen de respective Bondgenooten, en de besorging van 's Lands voorheen soo gedugte en nu vervallene Zeemagt, waer by niet alleen den Staet in het algemeen, maer in het bysonder een der vermogenste Leden van het selve soo weesentlyk geinteresseert was, te seer ter harten gingen, om niet alle mogelyke inschikkelykheid te betoonen voor de inclinatie van anderen hunner Mede-Leden, en voor soo veel aen hun konde gevergt worden, met ter zyde stelling van alle particuliere belangens, te secundeeren de yverige en welmeenende pogingen van syne Door-

„ lug-

„ hugtigste Hoogheid ten beste van het lieve Va- 's GRA-
„ derland. VENHA-

„ Dat hooggemelde Heeren Staeten vervol- GE.
„ gens om alle deese consideratien niet alleen ge-
„ stand deeden hun consent in den aenbouw van
„ vier en twintig Scheepen van Oorlog, maer ook
„ in het Plan van augmentatie der Landtrouppes
„ wel wilden toestaen de volgende verandering,
„ dat namentlyk in plaetse van de somma van
„ verre over de vyftien honderd duisend guldens,
„ geschikt tot het jaerlyks onderhoud der aen te
„ wervene Trouppes, alleen negen honderd dui-
„ send guldens worden gedestineert en op den
„ Staet van Oorlog gestelt; en dat, om genoegen
„ te geven aen de Provincie van Holland en West-
„ vriesland, ses honderd duisend guldens worden
„ gebruikt tot het doen van jaerlyksche Equipa-
„ ges, en door syne Hoogheid en den Raed van
„ Staete soo gerepartitiëert, dat alle klagten van
„ wanbetalinge worden voorgekoomen, onder
„ expres beding nogtans; dat deese twee posten
„ niet als eene evenreedige vermindering en wel
„ te gelyk sullen mogen ondergaen, en dat de
„ respective Admiraliteiten alle efforts sullen aen-
„ wenden, om jaerlyks uit hunne middelen ee-
„ nige Equipagie te doen, en voorts dat aen de
„ respective Bondgenooten jaerlyks werde open-
„ gelegt en opgegeeven, welk employ van die
„ somme sal zyn gemaekt."

De Provincien van Zeeland en Utrecht namen dit berigt copielyk over. Maer de Heeren Afgezondenen van de Provincie Vriesland verklaerden ten zelfden tyde, „ zig by Resolutie van de Hee-
„ ren Staeten hunne Principalen gelast en geau-
„ thoriseert te vinden, om uit naem van hoogst-

's GRAVENHAGE.

„ deselve aen de overige Bondgenooten te verklaren, dat hooggem. Heeren Staeten niet dan als schoorvoetende, en met eene schroomagtig vooruitsigt met betrekking tot hunne Finantien in den gepasseerden jaere hunne toestemminge hebben gegeven tot het augmenteeren der Militie en aenbouw van Oorlogschepen; dat aen de eene zyde de ontwyffelbare noodsakelykheid om door de voorgeslagene mesures eenigermaten de Republicq in eene Staet van meerdere securiteit en beetere defensie te stellen, en tegens eene schielyke overrompeling, insonderheid aen de Landkant, te dekken, door (soo mogelyk) nog eenige proportie te doen plaets grypen tusschen de ontsacchelyke en swaere armature van veele Nabuuren van den Staet, en het aental Trouppes, het welk deselve ter harer verdediging onder de Wapenen houd, hooggemelde Heeren Staeten tot het aenwenden van de uitterste pogingen moeste doen overhellen, dog dat aen de andere kant het bekrompe Finantieweesen der Provincie, het welk niet wel eenige meerdere uitgave scheen toe te laeten, hooggemelde Heeren Staeten moesten afschrikken om in maatregulen te treeden, die dit laetste moesten te weeg brengen, wilde men niet alle hoop afsnyden om door het langsaem inpalmen van eenige der drukkenste schulden een weinig verandering en ruimte te bekomen; dat dit gesegde niet moest worden aengemerkt als eene vergrootende wyse van uitdrukking, of als eene voordragt van saken by exaggeratie geschied, nademael hooggemelde Heeren Staeten bereid en volvaerdig zyn, om by de minste twyffel der Bondgenooten hier over de waerheid van

„ dit

,, dit geavanceerde ten duidelykste te doen bly- ,, ken. 's GRAVENHAGE.

,, Dat, hoe seer dan ook deesen staet der Pro- ,, vinciale Geldmiddelen alle verdere beswaeren ,, moeste afraden, en de dissentie, die thans tus- ,, schen de Provincien sig opdoed over de wyse ,, van de verbeetering der Land- en Zeemagt, be- ,, quaeme gelegendheid konde verschaffen, om de ,, finale Conclusie van dit gewigtig stuk tot eene ,, verafgelegene tyd te verschuiven; hooggemel- ,, de Heeren Staeten egter by continuatie te seer ,, overtuigt zyn en te leevendig sien de gevaren, ,, waer aen de magteloose staet waer, in de Repu- ,, blicq sig bevind, deselve bloodsteld, en de ver- ,, schrikkelyke rampen, die hier van vroeg of laet ,, de gevolgen kunnen zyn, dan dat sy souden aer- ,, selen in het besteeden van hun uiterste vermo- ,, gen, om aen den Staet eene grootere veiligheid ,, en gerustheid te besorgen, en hoewel van de ,, Landkant hooggemelde Provincie benevens de ,, meeste anderen wel de grootste vreese schynt te ,, hebben, en daerom de vermeerdering van de ,, Militie hun boven al ter harte moet gaen, hoog- ,, gemelde Heeren Staeten egter buiten allen twyf- ,, fel stellen, dat het verval der Zeemagt sigtbaer ,, en ten hoogsten nadeelig is voor den bloey en ,, welvaert van het gemeene Vaderland, en inson- ,, derheid van eene Provincie, welkers voorspoed ,, en vermogen eene groote invloed heeft op, en ,, veel kragt kan bysetten aen het geheele Bond- ,, genoodschap.

,, Dat hooggemelde Heeren Staeten door alle ,, deese considératien gevoelig getroffen, niet ,, alleen gestand doen hun consent in den aen- ,, bouw van vier en twintig Schepen van Oorlog,

'S GRAVENHAGE. „ by Resolutie van den 29 July des gepasseerden „ jaers gedragen, maer ook in het Plan van de „ augmentatie der Land-Trouppes wel willen toe- „ staen de volgende verandering, dat namentlyk „ in plaetse van de somma van verre over de vyf- „ tien honderd duisend guldens, geschikt tot het „ jaerlyks onderhoud der aen te wervene Troup- „ pes, alleen negen honderd duisend guldens daer „ toe worden gedestineert en op den Staet van „ Oorlog gestelt, en dat, om genoegen te geven „ aen de Provincie van Holland, met reden kla- „ gende over het totael verval der Marine, ses „ honderd duisend gelyke guldens werden ge- „ bruikt tot het doen van de jaerlyksche Equipa- „ ges, en door syn Hoogheid en den Raed van „ Staete soo gerepartitieert, dat alle klagten van „ wanbetalinge werden voorgekomen, onder ex- „ pres beding nogtans, dat deese twee posten niet „ als eene evenredige vermindering en wel te ge- „ lyk sullen mogen ondergaen; dat de respective „ Admiraliteiten alle efforts sullen aenwenden om „ jaerlyks uit hunne middelen eenige Equipagie „ te doen."

Verders verklaerde de Provincie Overyssel, „ dat „ de Staten gedelibereerd hebbende op de Resolu- „ tie van de Heeren Staten van Holland en West- „ vriesland van den 21 April 1774, contineerende „ der selver explicatie op het Plan van syne Hoogh. „ en den Raed van Staete ter versterking van de „ Trouppes van den Staet met dertien honderd „ agt en sestig Paerden en agt duisend negen hon- „ derd seven en twintig Hoofden, ter Vergaderin- „ ge van haer Hoog Mog. ingekomen, ten einde „ eerst en vooral als eene *conditie sine qua non*, „ by de Bondgenooten een jaerlyks Fonds ten be-

„ hoe-

„ hoeven van de Marine speciael worde geaffec- 'S GRAVENHAGE.
„ teert en op den Staet van Oorlog gebragt, om
„ daer uit de Collegien ter Admiraliteit in staet te
„ stellen jaerlyks een bequaem aental Oorlogsche-
„ pen in Zee te brengen, by het geen van alle ty-
„ den in de Republicq heeft plaets gehad, wel
„ onveranderlyk blyven persisteeren, dog egter
„ om blyken van alle mogelyke toegevenheid te
„ geven, en waere het mogelyk de soo seer ge-
„ wenschte oogmerken tot conservatie van het al-
„ gemeene welwesen van den Staet te bereiken,
„ daerom in deesen aen de Provincie van Holland
„ en Westvriesland wel willen te gemoet komen,
„ en toestaen dat in soo verre van hun reeds ge-
„ dragen consent, het welk anders by deesen soo
„ wel als dat in de Petitie tot aenbouw van Sche-
„ pen word geinhereert, worde afgegaen en daer
„ in die verandering geadmitteert, dat van de
„ voorgeslagene somme van over de vyftien hon-
„ derd duisend guldens tot de augmentatie van
„ de Landmagt werde afgetrokken eene somme
„ van ses honderd duisend guldens, en die gebragt
„ op den Staet van Oorlog, om te dienen tot E-
„ quipagie van Schepen door syne Hoogheid en
„ den Raed van Staete over de respective Provin-
„ cien sodanig te repartitieeren, dat daer door alle
„ vreese of klagten van non-betaelinge werden
„ afgesneeden, en de overige gepetitioneerde sum-
„ ma van over de negen honderd duisend guldens,
„ alsdan geschikt tot het jaerlyks onderhoud der
„ Trouppes die daer uit volgens een nader te for-
„ meeren Plan sullen worden aengeworven; alles
„ onder die wel uitdrukkelyke voorwaerde, dat
„ deese beide posten geene andere dan die pro-
„ portioneele vermindering sullen mogen onder-

'S GRAVENHAGE.

„ gaen, als die nu in proportie worden geconsenteert, op dat de Bondgenooten door toegevendheid tot eenparigheid, en deese voor den dienst van den Lande soo hoognoodige saek tot eene finale Conclusie sal mogen worden gebragt.

„ Terwyl de Heeren Staeten hunne Principalen alsnu ook billyk sullen verwagten, dat eens aen hunne soo menigmalen herhaelde instantien ten opsigte van de respective Collegien ter Admiraliteit werde voldaen, en alle efforts aengewend om door een gepaste spaersaemheid en afschaffinge van alles het geene onder onnodige depenses kan worden gesteld, en te gelyk door rigtiger vordering van de middelen te Water, in staet gesteld te worden, om jaerlyks boven de Schepen uit dit of andere Subsidien geëquipeert, eenige Fregatten uit hunne eigene middelen te kunnen equipeeren en in Zee brenged, om tot bescherming der Commercie van deesen Staet te kunnen dienen."

Vervolgends verklaerde de Provincie Stad en Lande: „ Dat, na alvorens en met die attentie dewelke de natuur en het gewigt der saeke vereischt, te hebben geëxamineert den inhoud der Resolutie door de Heeren Staeten van Holland en Westvriesland op den 21 April des afgeloopen jaers genomen, en op den 25 daer aen volgende ter Vergadering van haer Hoog Mog. ingebragt, sy aen de eene zyde den aendrang van de meestvermogenste Provincien en deszelfs belang in den bloey en het welzyn van de Republicq, met die onpartydigheid waer mede alle saeken dienden te worden ondersogt, overwogen, en aen de andere zyde op goede gronden veronderstelt hebbende, dat by veele der Bond-

„ ge-

" genooten eene genoegsaeme inclinatie gevon- " den word om het gewigtig werk der augmen- " tatie van Land- en Zeemagt ten effecte te bren- " gen, op eene wyse die alleen in het Plan en " schikking der Heeren Staeten van Holland en " Westvriesland, dog in de saek selve geene we- " sendlyke verandering maekt, hooggem. Heeren " Staeten ook hoopen en sig flatteeren, dat door " deese schikkinge aen het algemeene oogmerk " der Bondgenooten sal worden voldaen, om na- " mentlyk door de vermeerdering der Land- en " Zeemagt sig soo veel mogelyk te beveiligen, " en aen het bysonder but der Commercieerende " Provincien, om hunne commercie te favorisee- " ren, dog dat sy ook teffens vertrouwen en bil- " lyk mogen verwagten, dat hun Hoog Mog. de " respective Bondgenooten en syne Hoogheid, " siende de inschikkelykheid der Heeren Staeten " van Stad en Lande omtrent de saeken van de " Zee, waer in deselve op sig selfs genomen ge- " noegsaem niet zyn geinteresseert, en dat de " kosten, dewelke meerhooggem. Heeren Staeten " daer toe moeten impendeeren, niet dan door " het in den gang houden van die selve hooge en " drukkende lasten, welke in de laetste troubles " hebben moeten worden geheeven, kunnen vol- " daen worden, dat het algemeen belang van den " Staet, hun Hoog Mog. en syne Hoogheid, en het " bysonder belang een ieder der respective Bond- " genooten sal aensetten om alle efforts aen te wen- " den ter bereiking van dat heilsaem oogmerk, " op dat door afschaffing van alle onnodige de- " penses by de Admiraliteiten, en door een rig- " tigere invordering der middelen te water, die " Collegien in staet gestelt worden, om boven

'sGRAVENHAGE.

" het

'sGRAVENHAGE. „ het gegeven Subsidie, uit der selver middelen „ jaerlyks eenige Schepen te equipeeren en tot „ protectie van de commercie deeser Landen te „ doen dienen, en de respective Provincien te „ verligten.

„ En hebben sy Heeren Gedeputeerden nog „ laetstelyk tot wegneeming van alle haesitatie „ omtrent het reeds geconsenteerde der Hee„ren Staeten hunne Principaelen gedeclareert, „ dat boven en behalven der selver consent om „ *f* 1500000-0-0, soo ter vermeerdering der „ Landmagt als aenbouw en equipagie van Sche„pen, jaerlyks op den Staet van Oorlog te bren„gen, hoogstdeselve ook alnog gestand doen „ hun consent in de vier en twintig Schepen van „ Oorlog in 1771 gepetitioneert."

ZEELAND.

MIDDELBURG.

In ons voorgaend Stukje voor Wynmaend hebben wy een kort verslag gedaen van een aenmerkelyk geschil, het welk tusschen de naeste vrienden van eenen *Marinus Huybrechtsen* en den Rentmeester Generael van de Gravelyke Domeinen van Zeeland bewesten Schelde ontstaen was, hier op t'huis komende, of volgends het Zeeuwsch Versterfrecht, eenige lynen ontbrekende, tot derzelver erfdeelen de naeste vrienden van de andere lynen gerechtigd zyn, dan wel, of omtrent die erfportien wettige Erfgenamen moeten gerekend worden te ontbreken, en dezelve dus aen de Gravelykheid te vervallen. Men begrypt ligtelyk, dat de gemelde naeste bloedver-

„ wan-

wanten het eerſte gevoelen beweerden, terwyl de Rentmeeſter Generael het ander ſtaende hielt. Wy hebben reeds verhaeld, dat Burgemeeſteren en Scheepenen dezer Stad die gem. erfportien by vonniſſe verklaerd hebben aen de Gravelykheid vervallen te zyn; en de Rentmeeſter Generael dadelyk in het bezit derzelver is gekomen. Maer de naeſte bloedverwanten van meergen. *Marinus Huybrechtſen* den Rentmeeſter Generael by Rauactie voor het Hof hebbende doen dagvaerden, tot uitkeeringe van die in het bezit genomene goederen, heeft het Hof aen die Eiſchers hun eiſch toegewezen, by eene ſententie, welke door den Hoogen Raed, tot welke de Rentmeeſter zig beroepen hadt, is beveſtigd. De zaek door den verweezene in Reviſie zynde gebragt, heeft de Rentmeeſter Generael de gronden van zyn gevoelen breedvoerig voorgedraegen in eene Deductie, welke wy dan ook in ons voorgaend ſtukje geplaetſt hebben. De bloedverwanten daer en tegen, gedaegdens in cas van reviſie, ſtelden de redenen van hun gevoelen voor in eene Contra-deductie, woordelyk van dezen inhoud:

MID-DEL-BURG.

Deductie gedaan maaken, en den Hogen Rade in Holland, mitsgaders Heeren Adjuncten Reviſeurs overgegeven, uit den naam ende van wegens Mr. Jacobus Jasperſſen Braſſer, *wonende te Vliſſingen, in qualiteit als gemagtigde van* Elizabeth Janſen, *mede wonende aldaar, en* Marcelis de Smidt, *Notaris en Procureur te Vliſſingen voornoemt, in qualiteit als Gemagtigde van* Jan Smallegange, *wonende te Aerdenburg,* Jacob de Voogd, *in gemeenſchap van goederen zynde getrouwt geweeſt met wylen* Cornelia Smallegange, *zoo voor hem zelve, als de rato caveerende voor zyne drie by de voornoemde* Cornelia Smallegange *verwekte kinderen, met naamen* Maria, Jacob *en* Johannes

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorſz. zaek.

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

nes de Voogd, Adriaan de Muynck, *woonende te St. Cruys by Aerdenburg, in Huwelyk hebbende* Adriana Smallegange, Jacob Kant, *wonende te Schoondyke*, Johannes Kant, *wonende te Breskens*, Christiaan Kant, *wonende te Oostburg*, Joost van der Meer, *wonende te Breskens, in huwelyk hebbende* Leuntje Kant, *en* Jan du Gardyn, *mede woonende aldaar, in huwelyk hebbende* Suzanna Kant, *alle Bloedvrienden en Erfgenamen* ab intestato *van* Marinus Huybrechtsen, *overleden in het Oude Mannen- en Vrouwenhuis binnen Middelburg in Zeeland, Gedaagdens by Mandement in cas van Revisie, ter eenre, op ende jegens Mr.* Adriaan Steengracht, *Heere van de Hoogheid Wisch, en beide de Souburgen, Hoog Bailluw en Rentmeester Generaal van de Graaffelyke Domeinen van Zeeland bewesten Schelde, Impetrant in het voorsz. cas, ter andere zyde.*

EDELE MOGENDE HEEREN!

Wanneer de Gedaagdens in hunne bovengemelde qualiteit, als Impetrant van Mandament van Rauactie voor den Rade Provinciaal hebben geconcludeert, tot uitkeering van de quæstieuse twee vierde portien der Nalatenschap van Marinus Huybrechtse, met de vrugten, baaten en profyten, daar van gepercipieerd en genoten, of die daar van gepercipieerd en genoten hadden behoren te worden, zo heeft de Impetrant daar jegens eerst en voor af geproponeerd de exceptien van *litisfinitie*, mitsgaders van *homologatie* en *acquiescement*, en, na daar op primarie recht verzogt te hebben, dien onverminderd ten principaale geantwoord, en den opgemelde eisch in Rauactie met eene contrarie Conclusie bejegend; zo als dezelve defensie in diervoege door den Impetrant alsnog word geinhereerd.

En naardien 'er gevolgelyk in de verhandeling dezer zake in aenmerking moeten komen twee hoofdpoincten van onderzoek, te weeten, *voor eerst*, de quæstie ten principaale, en, *ten andere*, des Impetrants voorschreve geproponeerde exceptie of excep-

ceptien, en de Gedaagdens vermeenen, dat het niet ongevoeglyk zyn zal, om van de gemelde exceptien laatst te spreeken, zo zullen zy met permissie van U Ed. Mog. aanstonds toe treeden ter discussie van de principaale zaak zelve, na alleen voor af te hebben geremarqueerd, dat de voorschreeve eisch en conclusie van de Gedaagdens in Rauactie, wanneer men die op haar zelve beschout, geene breede adstructie vereischt: om dat, gelyk aan den eenen kant dezelve eisch alleen in 't generaal daar op berust, en berusten moet, dat de Principaalen van de Gedaagdens als Bloedvrienden en Erfgenamen *ab intestato* van de voorn. Marinus Huybrechtse tot zyn Nalatenschap geregtigd zyn, het aan den anderen kant ook zeker is, dat die betrekkingen van de origineele Gedaagdens in het afgetrokkene geensints worden betwist.

MIDDELBURG. *Contra-Deductie van de Bloedverwanten in voorsz. zaak.*

In tegendeel zyn de origineele Gedaagdens bereids op fundament van dezelve betrekkingen tot twee vierdeportien van de Nalatenschap van den voorn. Marinus Huybregtse geregtigt verklaard, by het vonnisse van Burgermeesteren en Schepenen der Stad Middelburg van den 17 July 1764, het welke door de Gedaagdens op hunnen Inventaris voor dezen Hoogen Rade sub *D.* 44 *loco* is geproduceerd, en welk vonnis, ten voorschreven opzigte door niemand geoppugneerd zynde, in zo verre de kragt van gewysde, ja zelf ook, door de gedaane extraditie van de voorsz. geadjudiceerde twee vierde portien, reeds zyn volkomen effect en accomplissement heeft bekomen.

Uit het geavanceerde volgt dan *per se*, in de eerste plaats, dat de Gedaagdens met stilzwygen zullen kunnen passeeren alle de verdere bescheiden, welke zy op hunnen voorsch. Inventaris onder de Letter *D. per totum*, tot verificatie van de opgemelde qualiteit en betrekking van de origineele Gedaagdens als Bloedverwanten en Erfgenaamen *ab intestato* van Marinus Huibregtse hebben geëmployeerd.

En *ten andere*, dat de quæstie ten principaale zig met 'er daad eenvoudig hier toe bepaalt, of de Impe-

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de Bloedverwanten in voorſ. zaek.

petrant van zyne zyde in ſtaat is, om naar vereiſch van rechten aan te toonen, dat de overige twee vierde portien der voorſch. Nalatenſchap van Marinus Huybregtſe, welke by het gem. vonniſſe van 17 July 1764 aan de origineele Gedaagdens niet zyn toegewezen, aan de Graaflykheid van Zeeland zouden zyn vervallen, ter oorzake, dat de origineele Gedaagdens den voornoemden Marinus Huybregtſe wel van Vaders Moeders, en van Moeders Moeders zyde reſpectivelyk, maar niet teffens van Vaders Vaders, nog van Moeders Vaders zyde in den Bloede beſtaan hebben, en daarom, quaſi, als Bloedverwanten en Erfgenamen *ab inteſtato* van den zelven Marinus Huybregtſe ſlegts voor de voorſ. aan hun geadjudiceerde twee vierdeportien tot zyne Nalatenſchap geregtigd zouden zyn, en dat de origineele Gedaagdens alzo zouden moeten aanzien, dat de reſteerende twee vierdeparten van dezelve Nalatenſchap, als prætenſelyk vacant zynde, en aan niemand toebehoorende, door de Graaflykheid van Zeeland wierden geoccupeerd en aangeſlagen? zo als dit in het hoofdzakelyke alzo door den Impetrant word beweerd.

Dog hoe zeer derhalven uit het geprœmitteerde, in de derde plaats, al mede ten klaarſte voortvloeit, dat de Gedaagdens ten aanzien van de voorſch. ſuſtenu van de Graaflykheid van Zeeland *in terminis mere negativis* verſeeren, en zylieden mitsdien zouden kunnen volſtaan, met dezelve ſuſtenu enkel deſtructive tegen te gaan, zo zullen egter de Gedaagdens, om alles, zo veel doenlyk, in het klaarſte dagligt te ſtellen, de zaak in die ordre behandelen, dat zy, alvoorens te komen tot ſpeciale wederlegging van de gronden en argumentatien, waar op het voorſch. geprætexceerde recht van de Graaflykheid van Zeeland word gebouwd, eerſt by wege van een direct en ſtellig betoog zullen tragten te evinçeeren.

Voor eerſt, dat de opgemelde ſuſtenu van de Graaflykheid van Zeeland, nopens zogenaamde vacante portien, welke quaſi gezogt worden in Nalatenſchappen van de zulken, die niet ten eenemaal on-

onbemaagd overleden zyn, direct inloopt tegen de grondregelen van het Gemeene Versterfrecht, MIDDELBURG.

En, *ten tweede*, dat voor dezelve sustenu van de Graaflykheid van Zeeland ook geen het allerminste appui te vinden is in de particuliere Costumen der Stad Middelburg, (zynde de plaats, alwaar het Sterfhuis van den voornoemden Marinus Huybregtse gevallen is.)

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

Aanbelangende, *het eerste*, dat namelyk, de voorschreeve sustenu van den Impetrant *e diametro* strydig is met de gronden van het Gemeene Versterfrecht, zullende de Gedaagdens, onder het gunstig welbehagen van U Ed. Mog. zig eenigermate moeten elargeeren, om te doen blyken, dat alle voorname Rechtsgeleerden het daar voor houden, dat ten aanzien van de succesfie *ab inteſtato* in agt genomen worden de drie navolgende *axiomata:*

Te weeten, *voor eerst*, dat overal, alwaar de *testamenti factio activa* plaats, en alwaar het dus aan een iegelyk is gepermitteerd, om by uiterste wille *pro lubitu* over zyne Goederen te disponeeren, de succesfie *ab intestato* eeniglyk dient, om de Nalatenschappen van hun, die niet getesteerd hebben, te doen devolveeren *ex præsumta defunctorum voluntate*; en dat alzo de *præsumta voluntas defuncti* het fundament is van alle succesfie *ab intestato*.

Ten andere, dat die *præsumta voluntas defuncti* altoos begrepen word te militeren ten voordeele van des Overledens Bloedverwanten.

En eindelyk, *ten derde*, dat daar uit volgt, dat niet alleen in de succesfie *ab intestato* de Bloedverwanten de præferentie moeten hebben boven alle anderen: maar dat zelfs het principaale of eenige oogmerk van de Regels der byzondere Versterfrechten, hoe zeer die Versterfrechten onderling verschillen mogen, altoos bepaaldelyk is, om den præsumtiven wil van den overledene onder zyne Nabestaanden te interpreteren, en om tot dat einde voor te schryven, in wat rang en ordre dezelve Nabestaanden tot de succesfie moeten worden geadmitteerd. Terwyl dezelve Regtsgeleerde Schryvers het ook

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

daar in met malkanderen eens zyn, dat de opgem. *axiomata* behooren tot dat generale en algemeene recht, *quod naturalis ratio inter omnes homines constituit, & quo omnes gentes utuntur.*

Remarquabel is ten dezen opzigte onder anderen de leer van *Huber de Jure Civitatis Lib. 2. Sect. 7. Cap. 7. §. 4 & 5. Postquam placuit civibus dare liberam de bonis post mortem suam disponendi potestatem, ita ut legis ordo non nisi deficiente testamento locum haberet, consentaneum fuit, ut lex* NB. *aliud ne ageret, quam ut defectum ultimæ voluntatis suppleret, iisque deferret successionem, quibus eam defunctus, si viveret, delaturus fuisset,* NB. *ex ejusdem voluntate præsumta, & præsumtio voluntatis aliunde melius, quam ex amore sanguinis colligi non potuit, cum ita fere sint animati mortales, ut in sanguine suo mortalitatis solatium quærant, nec cuiquam libentius bona sua quam propinquis relicta volunt.*

Heineccius in Element. Jur. Nat. & Gent. §. 285. zegt insgelyks, *voluntatem defuncti successionis ab intestato genuinum, ac solidissimum fundamentum esse.*

En wanneer hy in §. 295 & 296 zig ingeeft in een onderzoek, hoedanig de præsumtive wil van iemand, die verzuimd heeft, om by uiterste wille van zyne Goederen te disponeeren, geinterpreteert behoord te worden? zo vindt men aldaar een *primum verum* opgegeeven, *quod merito statuimus, cognatos* NB. *omnes extraneos a successione ab intestato excludere.*

Op gelyke wyze als *Thomas. in Instit. Jurisp. Div. Lib. 2. Cap.* 10. §. 179 & 180. de successie *ab intestato* mede afleidt *ex tacita defuncti voluntate,* NB. *justum id, quod moribus communibus Gentium receptum est.*

Terwyl hy teffens in 't vervolg zeer klaar te kennen geeft, dat het onderscheid, het welk tusschen de particuliere Versterfrechten onderling bespeurd word, alleen betrekkelyk is NB. *ad ordinem succedendi inter consanguineos,* waar mede ook overeenkomt de Leer van *Wolff de Jure Nat. P. 7. Cap. 3.* alwaar hy §. 1031. zegt, *quod successio ab intestato nititur præsumta defuncti voluntate,* en §. 1054. *quod naturaliter præsumatur, effectum aliquod humanitatis*

MIDDELBURG. *Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaak.*

tis potius cognato etiam collaterali, quam extraneo præstare velle, en schoon hy advoueert *quod nulla in re magis variant leges, quam in successione ab intestato*, zo blykt het egter ten klaarste, dat hy daar mede eeniglyk het oog heeft op de verschillende wyzen, hoe dat onder Nabestaande en Bloedverwanten *in concursu* de een boven den anderen word gepræfereerd.

In dier voegen is *Puffendorf de Jure Nat. & Gent. L. 4. C. 11. §. 1 & 2*, al mede van begrip, *rationem naturalem dictitare, in successione ab intestato sequendam esse defuncti voluntatem probabilissime præsumtam*, en hy dringt wyders aan, dat niet alleen door die præsumtive wil verstaan moet worden *illa voluntas defuncti, quæ cum communi hominum inclinatione & officio congruit*, maar dat ook het daar uit proflueerend *axioma, quod in causa intestati cognatus præferatur*, een recht is, *quod cunctis Gentibus placuit ex ratione naturali*, hy voegt 'er verder by, *quod isti rationi Naturali in omnibus civitatibus leges civiles succenturiantur, tum ne avaritia hominum acerrimis litibus collideret illos, quibus paria rationum momenta videbantur favere, tum ut ad publicam utilitatem ea res dextre attemperaretur.*

Tot een manifeste blyk, dat Puffendorf mede van oordeel is, dat de byzondere Versterfrechten nodig zyn, om den præsumtiven wil van den Overledene te interpreteren, tot beslissing en voorkoming van differenten, welke andersints *onder de Nabestaanden* over dezelve interpretatie zouden kunnen ontstaan. En dit word door hem in § 14 & 17 zo wel toepasselyk gemaakt op de Versterfrechten, waar in de regel geldt, *dat het goed moet gaan daar het van daan komt*, als op die Versterfrechten, waar in geadopteerd is het *paræmium, dat het naaste Bloed het goed erft.* Het welk ook op de natuur der zaake gegrond is: want genomen, dat 'er geen ander rigtsnoer was, dan die generale grondregel, dat de præsumtive wil van den Overledene moet worden gevolgd, en gesteld, dat het geval zig opdoet, dat iemand kinderloos sterft, met agterlating, aan den eenen kant,

 van

MID-DEL-BURG.

Contra-Deductie van de bloed-verwanten in voorsz. zaek.

van zodanige Bloedverwanten, die den Overledene het naast in Maagschap bestaan, en, aan den anderen kant, van zodanige Bloedverwanten, die verder in graad zyn, dog van welker Voorouders de Bezittingen en Erfgoederen van den Overledene zyn afgekomen; als, by voorbeeld, wanneer de Overledene heeft nagelaten zyn eige Vader, en van zyn vooroverledene Moederskant halve Broeders of Zusters of derzelver kinderen, zo zullen in dat vooronderstelde geval de sentimenten verdeeld zyn, in het beoordeelen, of, en hoedanige voorrang onder dezelve Nabestaanden plaats behoort te hebben: sommigen, alleen agt gevende op de natuurlyke affectie van den Overledene, zullen *ex presumta voluntate defuncti* zynen nog in leeven zynde Vader voor eenigen wettigen Erfgenaam houden: terwyl anderen daar en tegen, considererende, dat de Overledene zyne Goederen geadquireerd heeft van de bestorve zyde, en dat die Goederen aan hem opgekomen zyn van zyne Overledene Moeder en Groot Ouders Maternel, welke insgelyks de Moeder en Groot-Ouders Maternel der gemelde agtergelatene halve Broeders en Zusters, of derzelver kinderen, zyn geweest, zullen met *de Groot (loco modo citando) uit Cicero* overneemen, *nullum officium referenda gratia magis necessarium esse; item, cum duo liberalitatis genera sint, unum dandi beneficium, alterum reddendi, demus nec ne in nostra potestate esse: non reddere, bono viro non licere, modo id facere possit;* en zy zullen alzo, des Overledens præsumtiven wil uit den pligt tot dank-erkentenis interpreterende, niet hæsiteeren, om de gansche Nalatenschap aan de opgemelde Bloedvrienden van de bestorve zyde toetekennen, met præteritie van den eigen Vader van den Overledene. En gelykerwys het zeer faciel is, om een groot aantal van andere diergelyke exempelen te excogiteeren, waar in de applicatie van den generale regel, dat de præsumtive wil van den Overledene in de succesie *ab intestato* gevolgt moet worden, in het toewyzen of verdeelen der Nalatenschappen, onder de Bloedverwanten, merkelyke

zwa-

zwarigheden ontmoet, byzonderlyk zo lang 'er niet bepaald is, of die præsumtive wil geëxpliceerd moet worden *ex effectione naturali*, of wel *ex gratia referendæ officio*, zo spreekt het van zelfs, dat de regels der particuliere Versterfrechten volstrekt noodzaaklyk zyn tot het maken der voorsch. bepalinge.

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

En het is vervolgens ook ten dien einde, dat in sommige Versterfrechten (gelyk in 't Aasdoms Regt) gevolgt is, de Regel: *Het naaste Bloed erft het Goed*: daar ter contrarie in andere Versterfrechten (zoo als in het Schependoms Recht) is aangenomen, het parœmium: *Het goed moet gaan daar het van daan komt*. Dog dewyl die maximes van de byzondere Versterfrechten altyd eeniglyk dienen, om den primitiven grond van de successie *ab intestato*, in den præsumtiven wil van den Overledene bestaande, te interpreteren, maar geensints, om denzelven primitiven grond van de successie *ab intestato* tegen te gaan, zo wyst het al mede zig zelve, dat de voorschreeve twee respective maximes van het Aasdoms- en Schependoms Recht wel van gebruik zyn *in concursu propinquorum*, als te onderzoeken staat, aan hoedanige Bloedvrienden van den Overledene de præferentie toekomt? dog geensints, wanneer de vraag eenvoudig is, of Bloedverwanten in de successie *ab intestato* al of niet door Vreemden kunnen worden gesecludeert? aangezien de laatstgemelde vraag haare directe en ontwyfelbaare decisie vindt in *præsumta voluntate defuncti*. En dienvolgende in den allereersten grondregel van het gemeene Versterfrecht, welke grondregel met applicatie op het regt van Bloedverwanten aan de eene, en van vreemden aan de andere zyde, geene dubiëteit ter waereld overlaat, en dienvolgende staat het vast, dat de Regel, dat de Goederen moeten gaan aan die zyde, van waar dezelve gekomen zyn, in de successie *ab intestato* altyd supponeert, dat de Overleedene van dien kant bemaagt is, en dat gevolgelyk dezelve Regel, by gebreke van Naastbestaanden aan die zyde, van waar de Goederen gekomen zyn, al haar kragt en efficaciteit verlieft, ten dien effecte, dat

MID-DEL-BURG.

Contra-Deductie van de bloed-verwanten in voorsz. zaek.

als dan de Bloedvrienden, welke aan den Overledene zyn geparenteert geweest van een anderen kant, *ex præsumta voluntate defuncti* wel degelyk tot de geheele Nalatenschap zyn admissibel; gelyk dit ook door *Puffendorf* uitdrukkelyk geleerd word; zeggende ten dien respecte, onder anderen *in fine d.* §. 17. *& hic ordo ita est servandus, ut ubi agnati defecerint, ad bona paterna etiam cognati admittantur, & vice versa.*

De opgemelde Regel, dat het Goed moet gaan daar het van daan komt, geeft derhalve aan de Bloedverwanten van die zyde niets anders, *quàm jus præferentiæ in concursu cum aliis propinquis.*

En dit zelve begrip is reeds voorgestaan en goedgekeurd door *de Groot in Tract. de Jure Belli & Pacis Lib.* 2. *Cap.* 7. want aldaar in §. 6. al mede gesteld hebbende, *quòd successio ab intestato ex conjectura voluntatis naturalem habet originem*, in zo verre, dat hy die successie considereert *tanquam tacitum testamentum*, en in dien regaarde het zyne maakt dat gezegde van *Plinius*, *quod defunctorum voluntatem intellexisse pro jure est*, en vervolgens geleerd hebbende, hoe dat het geen twyfeling onderhevig zyn kan, dat aan de Kinderen en verdere Descendenten van een Overledene in successie *ab intestato* de voorrang boven alle anderen toekomt, zo gaat hy in §. 9. verder voort, in dezer voege: *ubi desunt liberi, quibus naturaliter deferatur successio, minus expeditum est, nec ulla in parte magis variant leges: tota tamen varietas ad duos maxime fontes referri potest, quorum* NB. *alter respicit proximitatem gradus*, NB. *alter bona redire vult, unde venerunt, quod dici solet: Paterna Paternis, Materna Maternis.*

Hy maakt voorts eene onderscheiding ten aanzien van de Goederen, die tusschen Erfgenamen ab intestato verdeeld moeten worden, en geeft als het æquitabelste middel van verdeeling aan de hand, dat die Goederen, welke de Overledene van zyne Familie geadquireerd heeft, by præferentie behooren te volgen aan de Bloedvrienden van die Linie, waar uit dezelve Erfgoederen gekomen zyn, en

dat

dat daar en tegen de Goederen, welke de Overledene door eige industrie of anderfints heeft overgewonnen of verkreegen, behooren te devolveeren aan die geenen, die den Overledene het naast in den Bloede hebben bestaan: maar hy leert evenwel teffens, dat de Bloedverwanten van die zyde, van welke de Erfgoederen niet afgekomen zyn, tot dezelve Erfgoederen wel degelyk geadmitteert behooren te worden, dan, als 'er aan dien kant, van waar de Erfgoederen afkomstig zyn, geene Bloedverwanten exteren: zeggende *in fine* §. 10. *quod de bonis noviter quæsitis diximus, ea naturaliter proximis deferri*, NB. *idem locum habebit in bonis Paternis Avitisque, si nec ipsi, e quibus venerunt, nec eorum liberi extent: ita ut gratiæ relatio locum non inveniat.*

MIDDELBURG. *Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.*

Het is dan evident, dat *de Groot* al mede den Regel, dat het Goed moet gaan daar het van daan komt, eeniglyk afleidt uit den præsumtiven wil van den Overledene, geinterpreteerd uit den pligt van dankbaarheid, en dat dienvolgende dezelve Regel naar zyn begrip de Nabestaanden van dien kant, van welke de Overleedene zyne Bezittingen niet verkreegen heeft, eeniglyk kan uitsluiten *in concursu*, wanneer 'er Bloedvrienden gevonden worden in de Linie of Linien, waar uit dezelve Bezittingen van den Overleedene gekomen zyn, en ten dezen opzigte is ook opmerkelyk de Leer van den Præsident van *Bynkershoek in Quæst. Jur. Priv. Lib.* 3. *Cap.* 11. alwaar hy zegt: *Omnis successio legitima proficiscitur ex præsumta mente Testatoris: lex enim vocat, quos* NB. *præsumit testatores fuisse vocaturos, si de bonis suis statuissent. Nunc lex vocat sanguine proximos, eosque omnibus aliis præfert. Alia lex vocat eos, a quibus vel a quorum latere bona provenerunt, & inde duplex succedendi ordo in Hollandia, & quamvis discrepent illæ leges, utraque tamen nititur præsumta mente testatoris.* En dezelve Præsident van *Bynkershoek ibid. Cap.* 12. *jus utrumque in Hollandia est* NB. *de ordine succedendi inter cognatos. Quum de His agitur, quæsitum est, de præsumpta mente testatoris.*

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

toris. Jus Aasdommicum in omnibus defuncti bonis undecumque provenerint, propiorem sanguinem præfert, NB. *Ex mente scilicet defuncti. Sed jus Schependommicum præfert latus, unde bona profecta sunt, si ex altero latere nihil defunctus acquisivit,* NB. *Idque rursus ex defuncti mente. Et sane* NB. *inter cognatos utraque sententia habet rationem.*

Voorts zullen de Gedaagdens, om in geene al te tædieuse lankwyligheid te vervallen, zig op dat respect nog alleen beroepen op de auctoriteit van *Struvius in Syntagmate Jur. Civ. Exercit.* 39 §. 3. En van *Leyser in Meditat ad Pand. vol.* 5. *Spec.* 351. *Art.* 4. die insgelyks in het generaal leeren, dat alle succesfie *ab intestato* op den præsumtiven wil van den Overlede is gegrond mitsgaders van *Perezius in Prælectionib ad Tit. Cod. de bonis vacantib. Num.* 28 & 29 van *Christinæus in quest Pract. vol* 5 *Decis.* 220 *Num.* 80. van *Zypæus in Notit. Jur. Belg. Lib.* 10. *Tit. de Jure Fisci. versic. Ad bona vacantia &c.* en van *Everhardus in Consil.* 22 *Num.* 4 & 9.

Welke Schryvers in het zakelyke al mede daar in met malkanderen overeen stemmen, *quod consuetudines, quæ hereditatem in duo latera dividunt, præsupponant, ex utroque latere Agnatos Cognatosque extare, idque ut bona conserventur in Linea, non vero distinctionem illam patrimoniorum obtinere, quando heredes aut Paterni aut Materni dificiunt, ita ut se non præsentet nisi una Linea: quoniam, concursu parentum ex utroque latere cessante, non magis ab integra successione removetur Cognatus, quam re Conjunctus, qui, Collegatario deficiente, ad integrum legatum vocatur.*

En op die zelfde gronden heeft ongetwyffeld ook berust de Sententie van dezen Hogen Rade, op den 31 July 1732 geweezen, in de zaak van Agnes Vennekool, Wed. wylen Johan Baptista Pauwels, Impetrante van Mandament van Arrest en Rauactie, op en jegens Margaretha Zeller, Wed. en Erfgenaame onder beneficie van Inventaris van Mr. Andries Hofland, in zyn leeven Advocaat voor dezen Hoogen Raade.

Elisabeth van Germees, namelyk, had haaren Man,

Man, den voornoemden Andries Hofland, tot haaren Erfgenaam geinstitueerd, met dien last, dat na zyn overlyden haare Goederen moesten gaan en succedeeren op haare Vrienden en Erfgenamen *ab intestato*, dewelke alsdan in weezen zouden zyn. Maar, gelyk op het overlyden van den voorn. Mr. Andries Hofland zig alleen opdeed een eenige Nigt van Moeders zyde van de Testatrice, en de Testatrice alhier in den Hage, en dus onder het nieuw Schependoms- of Zuidhollands Versterfrecht, was overleeden, zo is in dat geval ook wel gesustineerd, dat de gemelde Nigt van Moeders zyde alleen was geregtigd tot de eene helft van de Nalatenschap, en dat de andere helft, by gebreke van Naastbestaanden van de Testatrice van Vaders zyde, was gecaduceerd, dog by de opgemelde Sententie van dezen Hogen Rade is ter contrarie de geheele Nalatenschap aan de voorschreve Nigt van Moeders zyde toegeweezen, en alzo verstaan, dat de Regel van het Scheependoms Versterfrecht, *dat het Goed moet gaan daar het van daan komt*, en de daar uit voortkomende Practyck, om de Goederen van hun, die Kinderloos overleeden zyn, te verdeelen onder hunne nabestaande Vrienden van Vaders en Moeders zyde, ieder voor de helft, alleen gevolgt moet worden, als 'er Bloedvrienden van beide de zyden exteeren, en dien volgende niet kan beletten, dat de Nabestaanden van den eenen kant voor universeele Erfgenaamen moeten worden erkend, by aldien zig geen Bloedverwanten van den anderen kant komen op te doen.

MIDDELBURG. *Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.*

De Gedaagdens vermeenen dan, uit het tot hier toe betoogde te mogen opmaaken dit wettig besluit, dat het gesustineerde van Partye, even als of de Graaflykheid van Zeeland geregtigd zyn zoude tot de quæstieuse twee vierde portien van de opgemelde Nalatenschap van Marinus Huybrechtse, direct inloopt tegen de natuur en bekende eigenschappen van het gemeene Versterfrecht, het welke naar de Grondregelen van reden en billykheid onder alle die beschaafde Natien, alwaar de *Libera Testamenti*

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaak.

factio activa obtineert, is aangenomen: want is het dien conform eén waarheid, dat de præsumtive wil van den Overledene het eenig fundament van de successie *ab intestato* is, particulierlyk ook op die Plaatsen, alwaar de regel, *dat het Goed gaat daar het van daan komt*, in de byzondere Versterfrechten is geadopteerd, zo moet het immers eene uitgemaakte zaak zyn, dat in dezelve Versterfrechten de Graaflykheid of Fiscus, die notoirlyk ten aanzien van de voorrechten van Bloedvrienden een wilde vreemde is, in geen consideratie altoos kan komen, zo lang 'er Nabestaanden van den Overledene in weezen zyn.

Zonder dat het in reguarde van het recht van den Fiscus eenige differentie kan maaken, van wat zyde de Nabestaanden, die 'er gevonden worden, aan den Overledene zyn geparenteerd geweest, en die word wederom bevestigd door de unanime leer van de voornaamste Rechtsgeleerde Schryvers, *Conf. Wolff* l. c. §. 1035. in notis & Christinæus, Perezius & Zypæus *locc. sup. Citt.*

Welke Schryvers, particulierlyk ook met opzigte tot die Versterfrechten, alwaar het voorschreeve parœmium, *dat het Goed moet gaan daar het van daan komt*, plaats heeft, de quæstie, *utrum, si una linea vacat, bona, ex illa linea procedentia, accrescant heredibus ex altero latere vel linea, an vero tanquam vacantia devolvantur ad Fiscum?* Uitdrukkelyk decideeren ten voordeele van de Bloedvrienden, en ten nadeel van den Fiscus, en zulks uit die gronden, welke hier boven zyn aangedrongen.

Waar by nog gevoegt kunnen worden *van der Vorm* Verhand. van het Versterf. Cap. 8. §. 66. & *seqq. Bordt* Nagel. Werken pag. 205. *Groenewegen ad L.* 4. *C. de Bon. Vac.* en de Præsident *van Bynkershoek in Quæst. Jur. Priv. d. L.* 3. *C.* 12. alwaar hy spreekende van de quæstie, of *Jure Hollandico* een langstlevende Egtgenoot *ab intestato* kan erven? aantoont, dat die quæstie, op gelyke wyze, als de quæstie over het recht van den Fiscus, eeniglyk in aanmerking komt, als de Overledene in het geheel

gee-

geene Bloedvrienden heeft nagelaaten, met byvoeging, dat de Regels, *dat het naaste Bloed het Goed erft*, en *dat het goed moet gaan daar het van daan komt*, wel applicabel zyn op Bloedvrienden onderling en in concursu, maar geenfints op den Fiscus, nog op een overgebleeve Egtgenoot; en onder de Fransche Rechtsdoctoren van de eerste Classis word het gezegde almede voor ontwyfelbaar gehouden, zo als by *Loyseau dans son Traité des Seigneuries Chap.* 12. §. 103. *quand je dis Ligne faillie, j'entens tant la Paternelle que la Maternelle: étant certain, que ce n'est point Desherence, tant qu'il y a parent d'un côté où d'autre, & que c'est aujourd'hui le droit commun de France, que les Maternels excluent le Fisque des biens Paternels, & au contraire, comme le decide l'Article* 330. *de la coutume de Paris*, en *Bugnyon de legib. Abrogatis Lib.* 4. *Cap.* 38. *N.* 5. getuigende, *quod usu ac Jurisprudentia Gallica propinqui etiam supra decimum gradum in successionis jure Fiscum antevertunt, & quod Fiscus non nisi ultimo loco in subsidium, deficientibus omnibus his, qui defuncto succedere jure possent, ab intestato, hereditatem capiat.*

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwantin in voorsz. zaek.

En dat zelfs een overgebleve Egtgenoot, als 'er in 't geheel geene Bloedvrienden zyn, volgens het gemeene Fransche Recht, ook boven den Fiscus gepræfereerd wordt, leert onder anderen *Libertus in Enchirid. Verb. vir & uxor*, zeggende: *Uxor marito succedit deficientibus legitimis heredibus, excluso quoque Fisco, & e diverso vir conjugi, quod etiam moribus nostris receptum est, ubi specialis ea de re non est prodita consuetudo, atque ita a supremo Parisiensi senatu judicatum sæpius fuisse palam est.*

Domat *Loix civiles dans leur ordre Naturel* 2 *part des successions, dans la preface* §. 4. attribueert zoodanig recht van successie insgelyks aan een langstlevende Egtgenoot, als 'er in het geheel geen Bloedvrienden zyn, en vervolgt daar op in deezer voege: *Pour la succession du Fisque, qui succede, quand il n'y a pas d'autres heritiers, elle a son fondement sur ce que les biens, qui se trouvent n'avoir aucun maitre, passent naturellement a l'usage du Public,*

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

blic, & sont acquis au Prince qui en est le Chef. En dezelve *Domat d. p.* 2. *L.* 1. *Tit.* 1 *Sect.* 13. §. 14. *Ceux qui meurent sans descendans ni ascendans, & sans aucuns parens Paternels ni maternels, & qui n'ont pas disposé de leurs biens, mourant sans heritiers, leurs biens sont au Roi par ce droit, qu'on appelle de Deherence, c'est-à-dire defaut d'heritiers*, waar by gevoegt kunnen worden nog meer andere Fransche Schryvers geallegeert door *Groenew. ad. d. L.* 4. *C. de Bon. Vacant.*

En het is ten uiterste remarquabel, dat de geadstrueerde Rechtsdoctrine ook zeer nadrukkelyk geconfirmeerd word in het Roomsche Recht, en byzonderlyk *in L.* 4. *C. de Bon. Vacant. Vacantia mortuorum bona tunc ad Fiscum jubemus transferri, si nullum* NB. *ex qualibet sanguinis linea vel juris titulo legitimum reliquerit intestatus heredem*, alwaar dus met klaare woorden is gedefinieerd, dat het recht van den Fiscus cesseert, als 'er maar een eenig Erfgenaam van den Overledene *ex qualibet sanguinis linea* in weezen is.

Al het welke dan immers, tot zyn incontestabel gevolg heeft, dat de Graaflykheid van Zeeland ook van alle expectance op de Nalatenschap van den voornoemden Marinus Huybregtse uitgesloten en vervallen moet zyn, zo dra de Principaalen van de Gedaagdens, in hunne erkende betrekking van Bloedverwanten, de herediteit van denzelven Marinus Huybregtse hebben geadieerd, zonder dat het in reguarde van het gewaande recht van den Fiscus iets ter waereld kan geeven of neemen, hoedanig, en van wat zyde, of in welke linie de Principaalen van de Gedaagdens aan Marinus Huybregtse geparenteerd mogen zyn geweest, als het maar vast staat, dat die Principaalen de voorschreeve geadvoueerde betrekking van Bloedverwanten gehad, en als de zodanigen de gemelde aditie gedaan hebben, waar over in 't cas subject geen quæstie altoos is.

De Gedaagdens ontkennen niet, dat *Christinæus*, *Zypæus* en *Groenewegen* op de bygebragte plaatsen ad-

advoteeren, dat 'er in Vrankryk en Vlaanderen hier en daar speciale Costumen gevonden worden, ten voordeele van den Fiscus, in de gevallen, als 'er aan de eene of andere zyde Bloedvrienden ontbreeken: MIDDELBURG.

Dog, behalven dat de Versterfrechten, welke in Holland en Zeeland obtineeren, in 't geheel geene gemeenschap nog overeenkomst hebben, met de Versterf- of liever Erf-Rechten van die vreemde Landen, alwaar de voorsz. speciale Costuimen plaats hebben, byzonderlyk om reeden, dat in dezelve vreemde Erfrechten, de *libera testamenti factio activa* aan de Ingezetenen in 't geheel of ten deele is benomen; zo, dat de successie zig aldaar reguleert, niet naar de præsumtiven wil van den Overledene, maar naar arbitraire bepalingen van de Wet, die zelfs by geene expresse dispositie van uitersten wille kunnen worden veranderd; en behalven, dat in die vreemde Erfrechten de *Corpora hereditaria* aan de Geslagten zyn geaffecteerd, invoege, dat de gezamentlyke Erfgenaamen uit krachte van hunne aditien, de gansche herediteit geensints te zamen *pro indiviso* bezitten, gelyk zulks ten respecte van onverdeelde allodiale Nalatenschappen zo in Zeeland als in Holland plaats heeft; zo stemmen de genoemde Rechtsdoctoren ook daar in over een, dat de voorschreeve particuliere locale Wetten en Costumen, nergens *de loco ad locum* kunnen nog mogen worden geëxtendeerd, en dat in cas van dubiëteit in deze materie de zaak altoos ten nadeele van den Fiscus moet worden beslist, zo als van dat begrip mede zyn de bovengemelde Fransche Schryvers, die wel erkennen, dat op deze en geene Plaatsen in Vrankryk de locale Wetten ten voordeele van den Fiscus leggen, dog des onaangesien ten opsigte van andere Plaatsen voor een gemeen recht in Vrankryk opgeven, dat de Fiscus, *par rapport au droit de Deherence*, niet admissibel is, zoo lang 'er Nabestaanden van den Overledene gevonden worden, nog ook zelfs in consideratie komen kan, als de overledene onbemaagd gestorven zynde, een Eggenoot heeft agtergelaten.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

Zyn-

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

Zynde op dat respect vooral decisief de leer van *Domat dans la dite preface* §. 11. *cette succession du Mary a la Femme & de la Femme au Mary est ainsi reglée par quelques Coutumes. D'autres au contraire ont expressement reglé, que le Fisque exclut le Mary & la Femme, & quelques uns,* NB. *par une dureté singuliere, preferent le Fisque ou le Seigneur Justicier, qui en a les droits, non seulement au Mary & a la Femme, mais aux parens les plus proches, s'ils ne sont de l'estoc d'ou viennent les biens, mais dans les Coutumes qui n'en* NB. *disposent point, & dans les Provinces, qui se regissent par le droit ecrit, il semble juste, de suivre la regle du droit Romain: & on voit aussi, qu'elle est établie en usage par divers exemples. Car comme le droit Romain est le droit commun en tout ce qui n'est pas aboli ou contraire a notre usage, il doit a plus forte raison nous servir de Loy, quand ce qu'il ordonne est du droit naturel, & de l'équité, & on peut dire de la succession du Mary a la Femme & de la Femme au Mary, qu'elle est de cet ordre,* NB. *lorsque les autres heritiers viennent a manquer.*

En op dezelve gronden zoude het dan ook ter intentie van de Gedaagdens genoegzyn, dat de beschreeve Costuimen der Stad Middelburg, te vinden in het Placaatb. 4 deel fol. 1009, en by *Smallegange* Chron. van Zeel. 4 B. p. 454 & *seqq.* geen gewag ter waereld maaken van de Graafelykheid van Zeeland, in regarde van de successie *ab intestato* van wettig Geboornen.

Dog om in gevolge het geproponeerde plan van Verhandeling by wege van een tweeden generaalen grond tot contradictie van des Impetrants sustenue, nog iets in het byzonder te zeggen van de voorschreve Costuimen der Stad Middelburg, zoo word ten dien opzigte al nader geinsisteert;

Voorst eerst, dat in het Cap. van Testamenten Articul 1. uitdrukkelyk word gestatueerd gevonden, „ dat een iegelyk van zyne Goederen vermag te „ disponeeren by Testament, by form en maniere „ van de gemeene Rechten, voor drie Schepenen, „ als voor Notaris en Getuigen;" waar uit consteert, dat aan die van Middelburg onbepaaldelyk is gelaten

ten

ten de *libera Testamenti factio activa*, zo als het zelve naar het gemeene Recht plaats heeft, en by consequentie is het geen gegronde tegenspraak altoos onderhevig, dat aldaar ook de præsumtive wil van den Overledene het eenig fundament van de successie *ab intestato* uitmaakt, en dat, by nader gevolg, al het geene bevoorens omtrent de natuur van het gemeene Versterfrecht is aangedrongen, allenthalve toepasselyk is op het particuliere Versterfregt van Middelburg, welk Versterfregt het eenig rigtsnoer van decisie ten dezen zyn moet, om reden, dat het Sterfhuis van den voorn. Marinus Huybregtse binnen de voorschreve Stad is gevallen. MIDDELBURG. *Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaak.*

Hier by komt, in de 2de plaats, by, dat in het 2de Art. van het volgende Cap. van Succesfien in de voorsch. Costuimen der Stad Middelburg word gezegd: „ Item na afflyvigheid van Man of *Wyf* zo „ worden alle die Goederen, toerende en onroerende tusschen die langstleevende, en de Kinderen of NB. Erfgenamen van den aflyvigen, gedeeld, half en half, zonder aanschouw te neemen, van wat zyde die gekomen zyn, ten ware „ by voorgaande Huwelyksche Voorwaarden, Testament of andere wettelyke dispositie andersints „ gecaveerd ware."

En in het 7de Art. word 'er by gevoegd: „ Maar „ het Bedde van Vader en Moeder gescheiden zynde, zo worden alle de Goederen van Kind of „ Kindskinderen gedeeld NB. by die naerder Erfgenamen, descenderende in Collateralen van die „ overleeden is.

Uit het gem. 2de Art. is dan evident, dat de Erfgenamen, dat is, de Bloedverwanten van iemand, die zonder Kinderen na te laten is overleden, zonder, by eenige wettige dispositie, beschikking over zyne Goederen gedaan te hebben, *nemine vallettino* tot de gantsche Nalatenschap geroepen worden.

En uit het voorsz. 7de Art. is het niet minder zeker, dat alle de Goederen, en dus de geheele Nalatenschap van iemand, die zonder Descendenten komt te sterven, met agterlating van een van zyne

On-

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

Ouders, moeten devolveeren op die Erfgenaamen of Bloedverwanten, die Descendenten en Collateralen van de vooroverledene Vader of Moeder zyn, zo en in diervoegen, dat die Descendenten en Collateralen van de vooroverledene Vader of Moeder van den afgestorvene, tot de gantsche Nalatenschap, geconsidereerd als een *individuum quid*, wederom *nomine collectivo & in globo* geroepen en geregtigd verklaard worden, het welke dan buiten alle hæsitatie die natuurlyke interpretatie vereischt, dat 'er zelfs onder de Collateralen van de vooroverledene Vader of Moeder van den overleedene niemand is, of hy kan *casu quo*, *per hereditatis aditionem* de geheele Nalatenschap adquireeren: in dat geval, namelyk, als 'er maar niemand een egaal of beter recht heeft.

Op even dezelfde wyze als *in L. 69. §. 3. D. de Legat. 2. & in L. ult. C. de Verb. signif.* met opzigte tot Institutien, Legaten, Fideicommissen, &c. welke een Testateur ten behoeve van zyne Nabestaanden, onder de collective benaming van zyne Familie, heeft gedaan of besproken, is gedefinieerd, dat alle de geenen, die tot dezelve gebenificeerde Familie behooren, hoofd voor hoofd tot het geheel geadmitteerd moet worden, zo zy maar *in concursu* door geene anderen van de Familie, in gelyke of nadere graden zynde, voor het geheel of ten deele worden gesecludeerd.

En gevolgelyk behelzen de voorsch. 2 Articulen van de Costuimen der Stad Middelburg een voldingend bewys, dat op het Versterfrecht, aldaar vigeerende, van peremptoire applicatie is het bovengemelde generale *axioma*; dat de *præsumta voluntas defuncti*, welke voor de Bloedverwanten militeert, het waare en eenig fundament is van de succeffie *ab intestato*: zulks, dat ook in het Middelburgsche Versterfrecht geen vreemden, hoe genaamd, in aanmerking komen, zo wanneer maar iemand van de Bloedverwanten van den Overledene de herediteit adieeren wil, en by consequentie, dat de particuliere regels van het zelve Middelburgsche Ver-

sterf-

sterfrecht ook eeniglyk tot oogmerk hebben om te bepaalen, hoedanig recht aan de Bloedverwanten, als *in Globo* geroepen zynde, onderling, en *in concursu*, is competerende, en dus, hoe of *in concursu* de eene Bloedverwant boven de anderen al of niet moet worden gepræfereerd?

MIDDELBURG. *Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaak.*

Maar, *ten derde*, is het ook zo verre van daar, dat by de gem. Costuimen der Stad Middelbur aan de Graaflykheid van Zeeland uitdrukkelyk zoude zyn gegeven het recht, om by successie *ab intestato* uit de Nalatenschappen te occupeeren de Erfportien van zodanige Lynen, waar in sig geene Represententen opdoen, dat de Gedaagdens in tegendeel U. Ed. Mog. moeten doen remarqueeren, dat in dezelve Costuimen, ten aanzien van de materie der successie *ab intestato*, van de Graaflykheid van Zeeland geen ander gewag gemaakt is, dan in het 10 Art. van het voorf. Hoofddeel van successien, luidende in deeser voege: „ Item als een Natuurlyk of Bastaard sterft, zonder wettige geboorte „ of Erfgenaamen agter te laaten, zo succedeert „ de Graaf voor de eene helft, in plaats van de „ Erfgenamen van 's Vaders zyde, en de Erfgenamen van Moeders zyde voor de andere helft."

Dit Art. vervat derhalven al het recht, dat met ronde woorden aan de Graaflykheid van Zeeland in de successie *ab intestato* te Middelburg is toegekend, en gelyk sig dat recht van de Graaflykheid van Zeeland uitdrukkelyk bepaalt tot de Nalatenschappen van natuurlyke Kinderen of Bastaarden, zo is het immers ook ligtelyk te begrypen, waarom het zelve 10 Art. de helft van de Nalatenschap van een Bastaard, geconsidereerd als de portie van de Erfgenamen van Vaders zyde, aan de Graaflykheid toewyst:

Dit naamelyk geschied niet zo zeer tot een beneficie voor de Graaflykheid, als wel, om by wyze van pœnaliteit te beletten, dat de Moeder, welke geen Bastaard maakt, niet jouisseeren zoude van de geheele Nalatenschap van haare onegte Kinderen, en alzoo meer voordeel zoude genieten als een

MID-DEL-BURG.

Moeder van egte Kinderen, als dewelke de Nalatenschap van een egt Kind met haaren Man verdeelt, en derhalven maar voor de eene helft *ab intestato* succedeert, in diervoege als het zelve in het opgemelde Art. ook ten opzigte van de Moeder van een Bastaard is gestatueerd.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaak.

Maar vooral vermeenen de Gedaagdens ook te mogen urgeeren, dat uit het opgemelde 10 Art. geinfereerd kan worden een wettig argument *a contrario*, hier in bestaande, dat de concessie van het voorschreeve recht, het welke aan de Graaflykheid van Zeeland *nominatim* en bepaaldelyk in de Nalatenschappen van Bastaarden is gegeeven, van zelfs involveert eene stilzwygende uitsluiting van alle recht van succesfie van de Graaflykheid in de Nalatenschappen van Echtgeboornen, ongepræjudiceerd alleen dat recht, het welk aan den Fiscus *jure communi* toekomt, wanneer iemant ten eenemaal onbemaagd is overleden, en de Goederen door hem nagelaaten alzo, als ongeëigend, en niemand toebehoorende, aan het gemeene Land komen te vervallen, terwyl de voorschreve argumentatie *a contrario* zo vermeend word, nog te meer procedeert, in consideratie, dat, in het subsequerende 11 Art. word gezegd: „ Maar waar het, dat „ een Bastaard stervende wettige Kinderen agterlaat, en namaals kwam te sterven, so succedeeren de Erfgenaamen van beide zyden, in alle „ manieren, of die Vader geen Bastaard waare geweest:" want vermits het zelve 11 Art. seer duidelyk mede brengt, dat de Erfgenamen of Bloedverwanten van Vaders zyde van een Bastaard, schoon zy van den Bastaard zelfs *ab intestato* niet kunnen erven, evenwel geadmitteerd moeten worden tot de succesfie van de egte Kinderen van den Bastaard, en het zelve 11 Art. derhalven notoirlyk dient, om te kennen te geven, dat reeds in de Nalatenschappen van de egte Kinderen van Bastaarden, na doode van hun Vader, cessseert, het geene in het voorgaande 10 Art. tot uitsluiting van de Erfgenaamen van Vaders zyde van de Bastaarden is gestatueert,

zo consteert immers hier uit wederom, dat de Costuimen der Stad Middelburg niets minder bedoelen dan het beneficeeren van de Graaflykheid, met relatie tot de Nalatenschappen van wettig Geboornen, die Bloedverwanten nalaaten. En dat by gevolg dezelve Costuimen ten dien opzigte *in dubio* geenerlei extensive interpretatie *in favorem fisci* admitteeren.

MIDDELBURG. *Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorf. zaek.*

De Gedaagdens verbeelden zig hier mede voldaan te hebben aan het voorgestelde betoog, dat de successie van de Graaflykheid van Zeeland, welke het onderwerp der voorhanden zynde quæstie is, niet over een gebragt kan worden, nog met den aard en natuur van het gemeene Versterfrecht, nog met het geen ten respecte van de successie *ab intestato* by de Costuimen der Stad Middelburg is gedefinieerd.

En zy komen derhalven alsnu tot een onderzoek van de prætense redenen en gronden, waar op men zig aan de zyde van de Graaflykheid van Zeeland tragt te fundeeren. Waar van het summiere voorstel te vinden is in eene Resolutie van Heeren Gecommitteerde Raden van dezelve Provincie van 20 July 1657, op des Impetrants Inventaris overgelegt sub *K.* 1. *loco*

In die Resolutie, namelyk, word ondersteld, dat naar de oude Costuimen en Keuren van den Lande van Zeeland, alle Erfenissen zouden moeten gaan in vier deelen, dat is, aan de naasten van den Overledene, gekomen van zyn Vaders Vaders zyde, van zyn Vaders Moeders zyde, van zyn Moeders Vaders en Moeders Moeders zyde, en dat alle dezelve vier Graaden gelykelyk tot de Erfenisse geroepen worden; zonder dat iemand van de Erfgenaamen breeder zoude mogen succedeeren dan in zyn Graad of Linie, en dat in cas in een van de vier zyden geene Descendenten of Collateralen gevonden worden, de Fiscus als dan geregtigd zoude wezen, om aan te slaan en te aanvaarden de portie van het selve vierde part, &c.

En deze stelling, welke by de opgemelde Reso-

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorfz. zaek.

lutie op de prætenſe oude Coſtuimen en op de Keuren van Zeeland word gegrond, heeft men aan de zyde van Parthy, by de reſpective Pleydooyen nog nader tragten vaſt te maaken uit de regels en gronden van het Schependoms Verſterfrecht; zo dat het voorgewende recht van de Graaflykheid van Zeeland ten dezen in quæſtie zoude moeten beruſten, voor eerſt, op de gronden van het Schependoms recht, in het generaal, ten andere, op de wyze, hoedanig het zelve Schependoms Verſterfrecht by de Keuren van de Provincie van Zeeland zoude zyn gereguleerd, en eindelyk, in de derde plaats, op een aloude Coſtume, welke met opzigte tot het voorſchreeve geprætendeerde recht van ſucceſſie van de Graaflykheid in Zeeland plaats hebben en vigeeren zoude.

Om derhalven eerſt te ſpreeken van het Schependoms Verſterfrecht, in dien reguarde ontkennen de Gedaagdens geenzints, dat het zelve Verſterfrecht inzonderheid, ja eeniglyk beruſt op dat eenvoudig grondbeginſel, *dat het Goed moet gaan aan de zyde daar het van daan gekomen is*, en dat tot beeter verſtand van dat grondbeginſel in het Schependoms recht ook zyn geadopteerd de volgende *Maximes, dat de Repræſentatie zo wel in de Collaterale als in de regte Lyn in het oneindige plaats heeft; dat geen Goed gepræſumeert word gekomen te zyn van iemand, die nog in leeven is;* en *dat het daar voor gehouden moet worden, dat van ieder van de Ouders, Grootouders en verdere Adſcendenten evenveel goederen zyn gekomen.*

De Gedaagdens erkennen ook, dat uit die Maximes volgt, dat de Nalatenſchappen van de geenen die zonder Kinderen of Deſcendenten komen te overlyden, onder hunne Adſendenten of Zydmagen, in veele of weinige ſmaldeelen gediſtribueerd moeten worden, naar mate dat 'er in aanmerking komen meer of minder Adſcendenten, van welke des Overleedens Goederen afkomſtig zyn; als by voorbeeld, dat eene Nalatenſchap moet gaan in twee deelen, als de Overledene zyn beide Ouders of Deſcendenten van dezelve heeft nagelaten: in

vier

vier deelen, wanneer by gebreke van Ouders en derzelver Descendenten, de Nalatenschap is gedevolveerd op des Overleedens Grootouders, of hunne Afkomelingen: in agt deelen, als de Nalatenschap verdeeld moet worden onder de Descendenten van *Overgrootouders*, en zo vervolgens, des noods, ook in zestien en twee en dertig deelen, &c. zo wanneer de Nabestaanden in consideratie komen als Repræsentanten van *Oudovergrootouders*, *Bedoudovergrootouders*, *&c.* Maar dat de voorschreeve smaldeelingen, of eenigen derzelve zouden wezen *de Juris necessitate absoluta*, zo, dat Adscendenten of Collaterale *nooit* anders zouden kunnen nog mogen succedeeren, dan by Repræsentatie, en ter completatie van de Lynen, waar toe zy respectivelyk behooren, en mitsdien, dat, als de Repræsentanten van eene Lyn ontbreeken, de andere Nabestaanden niet admissibel zoude zyn tot de Goederen uit de deficieerende Lyn afkomstig; dit is eene sustenu, welke aan deze zyde op het allernadrukkelykste word tegengesproken, en waar van de notoire ongefundeerdheid uit het reets betoogde handtastelyk moet doorsteeken; want is het een waarheid, dat de *præsumta voluntas defuncti* voor het eenig fundament van de successie *ab intestato* moet worden gehouden, zo is het de absurditeit zelfs, dat de bovengem. maximes van het Schependoms recht, of andere Regels van byzondere Versterfrechten, als notoirlyk op de voorsch. præsumtiven wil van den Overledene gebouwd zynde, ooit of ooit geinterpreteerd kunnen worden in diervoege, dat de Fiscus of andere Vreemden in de successie *ab intestato* de Bloedvrienden van den Overledene in 't geheel of ten deele zouden kunnen uitsluiten, en dat overzulks een geheele Nalatenschap of een gedeelte van dezelve niet volgens, maar tegen den præsumtiven wil van den Overledene zoude worden geoccupeerd, gelyk dan ook uit de te vooren bygebragte auctoriteiten evident is, dat de voorsch. Regel, *dat het goed moet gaan, daar het van daan komt*, even als alle de andere Regels der byzondere

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek,

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

Versterfrechten alleen behooren *ad ordinem succedendi inter cognatos*, en dus inutiel worden en vervallen, voor zo verre dezelve Regels by voorkomende gelegendheden niet nodig zyn, om te bepalen, hoedanig de eene Bloedverwant boven den anderen behoord te worden gepræfereerd.

En hier jegens kan, met geen grond ter waereld worden ingebragt, dat de meergem. Regel, dat de Goederen moeten gaan daar zy van daan komen, op zo generale en ongelimiteerde wyze is ingerigt, dat de woorden van denzelven Regel, in haar volle kragt genomen, eene geëxtendeerder interpretatie gedoogen, en verstaan zouden kunnen worden van eene verdeeling, welke altoos plaats zoude moeten hebben: want gelyk het een zeer bekende en alom gerecipieerde waarheid is, dat *het Recht wel den Regel, maar dat geensints de Regel het Recht maakt*, zo is door *Zande ad L. 1. D. de Reg. Jur.* het voorschreve axioma commentarierende, ook aangetoond, *quod non raro fiat, ut verba Regulæ latius pateant, quam ipsa sententia; & quod tunc in eo casu, quem sententia non continet, ipsa Regula perdat officium suum. Quodque ideo Regulæ sint limitandæ & restringendæ, quoties id postulat æquitas, & circumstantiarum ratio.*

En alzo gebeurt het ook niet zeldzaam, dat een en dezelfde Regel, naar de verschillende omstandigheden en materien, nu een ruimer, en dan eene stricter betekenis vereischt: waar van zelfs blyken kan uit exempelen, die eene directe betrekking hebben tot de gemelde maximes van het Schependoms Versterfrecht: want dat (om alhier maar een van die exempelen op te geven:) de Regel, dat de Goederen moeten gaan daar zy van daan komen, of, *quod Paterna Paternis, & Materna Maternis*, zyn gebruik heeft in de feudale Successie, is zoo zeker, dat het geen bewys requireert, dog het is teffens niet minder zeker, dat die Regel in de gemelde successie een verschillend effect heeft, naar de onderscheide natuur van de Leengoederen, waar op dezelve word toegepast.

Ten aanzien, immers, Ed. Mog. Heeren, van die

Leen-

Leengoederen, welke de eerste Leenman bepaal- delyk voor zig en zyne Descendenten verkreegen heeft, wyst het zig zelve, dat dezelve Leenen by successie niet anders kunnen devolveeren, dan onder de Nakomelingen van den eersten Verkryger, en dat zy aan den Leenheer moeten retourneeren, wanneer de laatste van de Descendenten van denzelven eersten Verkryger is overleeden.

MID-DEL-BURG. *Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaak.*

En derhalven is de Regel, dat de Leengoederen moeten gaan daar zy van daan komen, ten respecte van die Leenen van eene ruime betekenis; zo, dat het een waarheid is, dat de representatie, of het recht, dat de Leenvolger van den eersten Verkryger ontleent, de *ratio unica & adæquata* is van de succesfie in dezelve Leenen, en dat de feudale Nalatenschap van iemand, die Leengoederen van het voorschreeve soort zo van zyn Vaders Vader en Vaders Moeder, als van zyne Moeders Vader, en Moeders Moeder heeft geadquireerd en bezeten, in de feudale succesfie geconsidereerd kan worden als uitmaakende vier diversche patrimonia, *quæ singula sequuntur stirpem gentilitiam, cui feuda a Domino directo concessa sunt.*

Maar gantsch anders is hèt gelegen met de onversterfelyke Erfleenen, (welke naar het getuigenis van *Bordt* in zyn Leenrecht, Parte. 5. Tit. 3. Cap. 9. en van *Smallegange* Chron. van Zeel. 1. D. 5. B. p. 627. in Zeeland van evengelyken aard en natuur zyn als in Holland) in reguarde van welke Leengoederen de Regel *quod Paterna Paternis, & Materna Maternis*, eene veel bepaalder explicatie vordert; overmits dezelve onversterfelyke Erfleenen mede wel gaan aan de zyde, van welke zy gekomen zyn, dog des onaangesien, by gebreeke van Leenvolgers van die zyde, ook wel degelyk op andere Bloedverwanten van den laatsten Bezitter succedeeren, gelyk gezien kan worden by *de Groot* Inleid. *L.* 2. *p.* 41. *n.* 44. en by *Bordt* Holl. Leenr. *d. parte* 5. *Tit.* 3. *Cap.* 2. in de vyfde Maxime *num.* 19. de voorschreeve Regel, *quod Paterna Paternis* heeft dan met relatie tot onversterfelyke Erfleenen geene

MIDDELBURG. ne andere betekenis, dan deze, dat de geenen, van welker zyde de Leengoederen zyn afgekomen, in concursu een Recht van præferentie hebben boven andere Bloedverwanten van den laatsten Possesseur.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek. En is dit zo, wat reden kan 'er dan bedagt worden, waarom de voorschreve Regel ook niet dezelfde gelimiteerde interpretatie in de succesfie *ab intestato* zoude moeten hebben? ja op wat prætext is het tegen te spreeken, dat de gem. Regel in die succesfie de voorschreeve gerestringeerde betekenis absolutelyk vereischt? want reflecteert men op de veritable oorzaak, waarom onversterfelyke Erfleenen, by gebreke van Afkomelingen van den eersten Possesseur feudaal, ook op andere Nabestaanden van den laatsten bezitter worden getransmitteert, die oorzaak is volgens *Bordt L. cit.* hierin geleegen, *quod talia feuda fere redacta sunt ad instar reliquorum, quæ in patrimonio sunt*, om dat, namelyk, de onversterflyke Erfleenen meerendeels zyn gekomen, niet uit de Boedels van de Leenheeren, maar uit die van de Leenmannen, welke hunne Onleengoederen aan eenige Heeren hebben opgedragen, en wederom van hun ter leen ontfangen, om in bezwaarlyke tyden van dezelve te worden beschut, naar het getuigenis van *de Groot* d. p. 41. n. 14. zo dat de overeenkomst, welke onversterfelyke Erfleenen met allodiale Goederen hebben, het eenig fundament uitlevert, waarom de Regel *quod Paterna Paternis* niet belet, dat dezelve leenen in het voorschreeve geval succederen aan die zyde, van waar zy *niet* zyn gekomen, en hoe is het mitsdien staande te houden, dat de voorschreve Regel in de succesfie *ab intestato*, en dus in de succesfie van Goederen, die zuiver allodiaal zyn, verhinderen zoude, dat het geene een Overledene van zyn Vaders zyde geadquireerd heeft, by gebreke van Magen van dien kant, op zyne Bloedverwanten van Moeders zyde kan en moet versterven? En is dit niet staande te houden, zo kan het vervolgens geen gegronde contradictie onderhevig wezen, dat de interpretatie, welke men aan den kant van den Impe-

pe-

MID-DEL-BURG. *Contra-Deductie van de bloed-verwanten in voorsz. zaak.*

petrant aan den voorschreven Regel attribueert, wel admisfibel is in de feudale succesfie, ten aanzien van rechte Leenen, maar geenfints in de succesfie ab inteftato; gelyk dit effentieele onderfcheid tusfchen de succesfie ab inteftato, aan de eene, en tusfchen de feudale succesfie, aan de andere zyde, ook is aangewezen, door Gudelinus *de Jure Feudor. Parte* 3. *Cap.* 1. *num.* 7. *Ratio legitimæ hereditatis* (zegt hy) *ista est, lex supplens defuncti atque ultimi bonorum domini, qui testamentum non fecit, voluntatem, bona eis, qui conjunctissimi ei fuerunt, tribuit, quasi ea suprema voluntas fuerit ejus, qui moriens aliam suam voluntatem non expressit. Ratio autem successionis feudalis hæc est; qui feudum alicui simpliciter concedit, videtur non tantum ei, verum ejus quoque heredibus seu posteris, qui eum repræsentant, prospicere voluisse; itaque in aliis bonis ultimo possessori succedimus: plane in feudis non tam huic, quam illi parenti superiori nostro, qui primum feudum acquisivit; nec tam necessitudinis seu propinquitatis, quæ nobis cum novissimo isto possessore intercessit, ratione, quam velut eidem a primo illo acquisitore substituti, & tacita quadam Lege investituræ succedimus &c.*

Wanneer het onderfcheid tusfchen beide de voorschreve succesfien hier opgegeven in het oog gehouden word, is het naar de opinie van de Gedaagdens zeer ligt te begrypen, aan den eenen kant, waarom tot de feudale succesfie niemand geregtigt is, buiten de geenen, die den Overledene bestaan van die zyde, waar van de Leengoederen gekomen zyn, als mede dat in dezelve feudale succesfie de Bloedverwanten van den laatften Posfesfeur geen recht hebben, dan voor zo verre zy ook het repræsentatief zyn van de respective Adscendenten, van welke de Overledene zyne Leengoederen heeft geacquireert: en aan den anderen kant, waarom præcies het tegengestelde plaats heeft in de succesfie ab inteftato, *juxta tritum illud axioma, quod heres defunctum repræsentat in omni jure, quod tempore mortis habuit*, als waar uit het evident is, dat een Bloedverwant zyne bevoegdheid, om in het allodiaale

MID-DEL-BURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

ab intestato te succedeeren, eeniglyk behoeft te ontleenen uit het recht van den Overledene zelfs, en geensints uit dat van de Ouders of Voorouders van den Overledene, van welke de Goederen gekomen zyn, terwyl de repræsentatie van die Ouders of Voorouders van den Overledene, in de Versterfrechten, welke den præsumtiven wil van den Overledene *ex officio referendæ gratiæ* expliceeren, eeniglyk in aanschouw komen kan, als de vraag is, hoe of eene Nalatenschap in concursu tusschen Nabestaanden moet worden gedistribueerd: invoege, dat men zeggen kan, dat in de opgemelde Versterfrechten de repræsentatie de *ratio unica & adæquata* is, niet van het eenvoudig Recht van successie, maar wel van het Recht van præferentie, dat aan den eenen Bloedverwant boven den anderen competeert.

En het is (onder reverentie) al verder een notoir misverstand, als men aan den kant van de Graaflykheid, in de tweede plaats, sustineert, dat de Regel, dat het Goed moet gaan daar het van daan komt, volgens den teneur van de Keuren van Zeeland anders verstaan zoude kunnen en moeten worden.

Integendeel het is evident, dat dezelve Keuren met de Costuimen der Stad Middelburg volkomen daar in overeen komen, dat niet alleen aan de Graaflykheid geen particulier Recht, hoe genaamd, in de successien van wettiggeboornen word geattribueerd, mitsgaders dat aan een iegelyk de vrye dispositie over zyne Goederen is gelaaten: maar ook byzonderlyk daar in, dat de Bloedverwandschap alleen en op zig zelve voor alle Nabestaanden van den Overledene, hoe genaamd, een genoegzamen titul uitlevert tot het Recht van successie ab intestato, mits dat dezelve Nabestaanden maar niet door andere Bloedvrienden worden gesecludeerd: want alleen met dat oogmerk kan het zyn, dat by de voorschreve generaale Keuren van Zeel Cap. 2. Art. 21. is gestatueerd, dat als van twee Egtgenooten, die met gemeenschap van Goederen zyn getrouwd, een komt te sterven, zonder kinderen na

te

te laaten, de Erfgenaamen van den Overledene altdan hebben moeten het geen de Kinderen zouden hebben gehad, en in het volgende 22ste Art. dat als Man of Vrouw sterft, met agterlating van Kinderen, de gemeene Boedel in dat geval word verdeeld tusschen de langstlevende, voor de eene helft, en de Kinderen, na dat zy het door hun genootene in collatie gebragt hebben, voor de wederhelft, met die notable byvoeging, dat, zo de Kinderen, die 'er zyn, op dien voet ter deelinge niet willen komen, de langstlevenden den geheelen gemeenen Boedel behoudt, en dat, zo een van de Egtgenoten sterft, zonder Kinderen na te laaten, die Erfgenamen zyn goed zullen hebben, welk een en ander dan immers duidelyk uitwyst, dat de generale Keuren van Zeeland, zo wel als de particuliere Costuimen der Stad Middelburg, gebleeven zyn by het oirspronkelyke Recht, het welke door de gezonde reden en de natuurlyke billykheid word gedicteerd, te weeten, dat de vryheid, welke een ieder heeft, om by uitersten wille over zyne Goederen naar welgevallen te disponeeren, tot haar noodwendig gevolg heeft, dat de Nalatenschappen van hun, die door den dood gepræveniëerd zyn, om zelfs beschikking over hunne Goederen te maaken, wel moeten devolveeren volgens zekere Voorschriften, door de Wet bepaald, dog zo, dat die Voorschriften van de Wet, als op den præsumtiven wil van den Overledene gegrond zynde, alleen betrekkelyk konnen zyn tot, en onder zyne Magen en Bloedvrienden onderling.

MIDDELBURG. *Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaak.*

Gelyk het daarom dan ook die Magen en Bloedvrienden privativelyk zyn, die by de voorschreeve Keuren van Zeeland, onder de benaaming van die Erfgenaamen van den Overledene, tot alle de Goederen, en dus tot de gantsche herediteit, continueerende al het recht, dat de Overledene op zyn afsterven gehad heeft, worden geroepen, en dat wel *nomine collectivo* & *in globo*, en dus zo en in dier voege, dat onder die Erfgenamen alleen *in concursu* plaats heeft eene *ordo successivus*; en dat gevolgelyk

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

lyk onder die Erfgenamen of Bloedverwanten, die *in globo* geroepen zyn, niemand is, die anders uitgesloten kan worden, dan door andere Erfgenamen of Bloedverwanten, die beter recht hebben. Zonder-dat hier jegens eenigsints obsteeren kan, dat in het 24 Art. van het opgem. 2 Cap. der voorschreeve Keuren word gezegt: ,, Item waart, dat ,, eenig Bastaard storve, en wetagtige Kinderen agter hem liet, ende eenig van dien Kinderen storve, zo zullen die Erfgenamen van dien Kinderen dat Goed deelen uit vier Vierendeelen, gelyk of die Vader geen Bastaard geweest en hadde. Want dat uit dat Art. zoude volgen, gelyk in de bovengemelde Resolutie van Heeren Gecommitteerde Raden van Zeeland van 20 July 1657 word geassumeerd, dat alle Erfenissen absolutelyk zouden moeten gaan in vier deelen, aan de naaste Vrienden van Vaders Vaders, Vaders Moeders, Moeders Vaders en Moeders Moeders zyde, zodanig, dat niemand van de Erfgenamen ooit breeder zoude mogen Erven dan in zyn graad of linie, al is het, dat in een van dezelve vier Lynen geene Descendenten of Collateralen gevonden worden, is notoirlyk inconsistent en onbestaanbaar met de natuur en wezendlyke eigenschappen van de succesie ab intestato in 't gemeen, en van het Schependoms of Zeeuwsche Versterfrecht in 't byzonder.

Dat dit een waarheid is, hebben de Gedaagdens, zo zy zig verbeelden, in het voorgaande duidelyk aangetoond; alleen zy het geoorloofd, om nog iets te zeggen van de veritable meening van het voorschreve geobjicieerde 24ste Articul.

En de Gedaagdens reflecteeren dan tot dat einde, *voor eerst*, dat de intentie van het voorschreve Art. in 't geheel niet geweest kan zyn, om te definieeren, hoe of alle Nalatenschappen in Zeeland onder de Nabestaanden moeten worden verdeeld; dewyl uit het te voren betoogde zeker is, dat de Nalatenschappen in Zeeland onder de Nabestaanden geensints altyd in vier portien verdeeld moeten worden, maar dat ter contrarie de distributie onder

MIDDELBURG. *Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.*

der de Bloedverwanten geschieden moet nu in twee, dan in vier, en dan wederom in agt, zestien of meer portien, naar dat de hier boven aangehaalde Regels van het Schependoms Recht, dat het Goed moet gaan daar het van daan komt, en, dat de repræsentatie in infinitum plaats heeft, op de voorkomende gevallen en omstandigheden geappliceerd zynde, meer of minder smaldeelingen vereischen. Behalven dat het gem. 24 Art. alleen en bepaaldelyk spreekt van de wyze, hoedanig de Nalatenschappen van de egte Kinderen van Bastaarden, na overlyden van de Bastaarden ab intestato, moeten worden verdeeld, en het dus zig zelve wyst, dat het zelve Articul alleen tot oogmerk heeft, om in het voorschreeve speciaale geval, betrekkelyk tot de Nalatenschappen van egte Kinderen van Bastaarden, de Regels van het Zeeuwsche Versterfrecht in te roepen, en geensints om op te geven, welke of die Regels zyn, min nog om te expliceeren, van wat effect dezelve Regels in de verdeeling van de Nalatenschappen van allerley Egtgeboornen moeten wezen.

In de *tweede* plaats remarqueeren de Gedaagdens, dat hoe zeer derhalven het eenig but van het voorschreve 24ste Art. is, om in 't generaal te decideeren, dat de Nalatenschappen van de egte Kinderen van Bastaarden, na het overlyden van de Bastaarden ab intestato, verdeeld moeten worden, op even dezelfde wyze, als of hun Vader geen Bastaard geweest was; en dus zo en in dier voege, als alle de Nalatenschappen van wettig Geboornen in Zeeland ab intestato succedeeren en verdeeld worden, 'er niettemin eene blykbaare reden is, waarom in het gem. Articul word gesprooken van eene verdeeling uit vier Vierendeelen, want de *ratio dubitandi*, welke zig in het voorgestelde geval opdeed, bestont hier in, of egte Kinderen van een Bastaard, na overlyden van den Bastaard, wel Erfgenamen ab intestato hebben van Vaders Vaders zyde? dat is, met andere woorden, of de Vrienden van Vaders Vaders zyde van de egte Kinderen van Bastaarden,

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorſz. zaak.

aarden, zo wel geregtigt zyn tot een vierde portie van de Nalatenſchap, als de Bloedverwanten van Vaders Moeders zyde, over welker recht geen queſtie zyn konde, vermits een Moeder geen Baſtaard maakt? en gevolgelyk was het zeer gepaſt, dat de Keuren van Zeeland bepaalden, dat in het bovengemelde geval, als egte Kinderen van een Baſtaard komen te ſterven na den Baſtaard, en dat derhalven de Grootouders van die Kinderen als Erfgenamen ab inteſtato in conſideratie komen, de Nalatenſchap moet worden verdeeld uit vier Vierendeelen, om te kennen te geeven, dat in het zelve geval de Vaders Vaders Vrienden, die van den Baſtaard zelfs niet zouden hebben kunnen erven, mede geregtigt zyn tot een vierde in de Nalatenſchap van het egte Kind van een Baſtaard, op gelyke wyze als de Vrienden van Vaders Moeders, mitsgaders van Moeders Vaders en Moeders Moeders zyde reſpectivelyk ook ieder voor een vierde tot dezelve Nalatenſchap geadmitteerd moeten worden.

Het is derhalven ontwyfelbaar, dat het voorſz. geobjicieerde 24ſte Art. van de verdeeling uit vier Vierendeelen ſpreekt, om reden, dat dezelve verdeeling in 't aldaar bedoelde geval in aanmerking kwam, maar geenſints met oogmerk, om op te geeven een algemeene Regel, hoedanig alle Nalatenſchappen in Zeeland noodwendig verdeeld zouden moeten worden.

Dog, genomen zelfs eens, *invita veritate*, dat de meening van het gem. Art. was, om ten faveure van de Graaflykheid van Zeeland te ſtatueeren, dat in die Provincie alle Nalatenſchappen van degeenen, die zonder Kinderen of ouders na te laten, zyn overleeden, altoos in vier, en nooit in minder portien onder de Magen verdeeld zouden moeten worden, met dat gevolg en uitzigt, dat de Graaflykheid zoude kunnen komen voor die portien of lynen, waar in geene Repreſentanten gevonden worden, zo zoude dat præteníe generaale recht van Zeeland het geaffecteerde van de Graaflykheid in het tegenwoordig geval niet kunnen wettigen, om dat reeds

is

is aangemerkt, dat het Sterfhuis van Marinus Huybregtse, over wiens Nalatenschap ten deezen gecontroverteerd word, in de Stad Middelburg is gevallen, en dat de particuliere Costuimen aldaar zodanig leggen, dat de Nalatenschappen gedeeld moeten worden by de naaster Erfgenamen, Descendeerende en Collateralen van die overleden is, zo als hier boven Art. 394 & *seqq.* breeder is aangetoond, waar by nog komt, dat de particuliere Costuimen der Stad Middelburg ook geenzints spreeken van eene verdeeling in vier Vierendeelen, maar eeniglyk van eene verdeeling in twee helften, tusschen de Erfgenamen van Vaders, en de Erfgenamen van Moeders zyde van de Overledene, gelyk te zien is uit de 10 en 11 Art. van het voorsz. Cap. van de Succesfien, in de opgemelde Costuimen: MIDDELBURG. *Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaak.*

Notabel zynde, dat in het voorsz. 11 Art. word gesproken præcies van het zelfde geval, als waar van gehandeld word in het voorsz. geobjicieerde 24ste Art. van het 2de Capittel van de Keuren van Zeeland: te weeten, van dat geval, als egte Kinderen van Bastaarden komen te sterven na overlyden van de Bastaarden, waar omtrent in het gem. 11. Art. van de Costuimen van Middelburg is gedisponeerd in dezer voege: Maar waar het, dat een Bastaard stervende wettige Kinderen agterlaat, ende namaals kwam te sterven, zo succedeeren de Erfgenamen van beide zyden, in alle manieren, of die Vader geen Bastaard waare geweest:

Het is visibel, dat dat Articul van de particuliere Costuimen der Stad Middelburg genoegzaam woordelyk over een komt, met het voorsz. 24 Art. van de generaale Keuren van Zeeland: dog zo, dat de Costuimen van Middelburg aan de Erfgenamen het recht toekennen, om te succedeeren van beide zyden, in plaats, dat volgens de generaale Keuren van Zeeland de Erfgenamen van de wettige Kinderen van Bastaarden deelen uit vier Vierendeelen, tot een duidelyk bewys, dat al moest eens het gem. 24 Art. der voorsz. generaale Keuren zodanig geexpliceerd worden, dat de Nalatenschappen van die

MID-DEL-BURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

die geenen, welke zonder Kinderen, en zonder Ouders na te laaten, komen te sterven, volgens het algemeene Zeeuwsche Versterfrecht noodwendig altoos ten minsten in vier deelen gepartageerd zouden moeten worden, dat gemeene Recht van Zeeland alsdan by de speciale Costuimen van Middelburg zoude zyn gederogeerd; immers in zo verre, dat te Middelburg op zyn hoogst genomen alleen plaats zoude hebben eene diergelyke verdeeling in twee portien, of helften, tusschen de Erfgenamen of Bloedverwanten van beide de zyden; dat is van Vaders en Moeders kant: zodanig, dat offschoon de voorsz. particuliere Costuimen van Middelburg, volgens de aangenome hypothese van den Impetrant verstaan wierden van eene verdeeling, die niet slegts behooren zoude *ad ordinem succidendi inter consanguineos*, maar welke in tegendeel zoude zyn *de necessitate Juris absoluta*; zo als het zelve naar de oirspronkelyke principes van het feudale Recht in regte Leenen, dezelve Costuimen dan nog geenzints eenige vacante portie ten behoeve van de Graaflykheid admitteeren zouden, als 'er door den Overledene maar zyn nagelaaten Erfgenamen of Bloedvrienden, zo van Moeders als van Vaders zyde, en de Nalatenschap alzo aan die twee zyden gaan kan, zo als dit juist in 't geval is in het cas subject, dewyl het tusschen Parthyen is *in confesso*, dat de Principaalen van de Gedaagdens den voorn. Marinus Huybregtse van Vaders en Moeders kant, respectivelyk, hebben bestaan, en dat het overzulks denzelven Marinus Huybregtse aan geen van beide zyden aan Erfgenamen ontbreekt.

Daar en boven consteert ook byzonderlyk uit het voorsz. 10de Art. der gemelde Costuimen van Middelburg, dat, om zelfs voor de gansche eene helft, geadmitteert te worden tot de Nalatenschap van een Bastaard, het genoeg is, dat iemand den Bastaard eenvoudig bestaat van Moeders zyde:

Want hetselve 10de Art. luid aldus:

„ Item, als een Natuurlyk of Bastaard sterft, zon-
„ der wettige Geboorte of Erfgenamen agter te
„ laaten, zo succedeert de Graaf voor de eene helft,
„ in plaats van de Erfgenamen van Vaders zyde,
„ en de Erfgenamen van Moeders zyde voor de
„ andere helft."

MIDDELBURG. *Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.*

Zonder dat wederom het zelve Art. vereischt, dat de Nabestaanden van Moeders zyde, aan welke de voorschreve andere helft geadsigneerd is, aan den Bastaard juist van Moeders Vaders en van Moeders Moeders zyde teffens geparenteerd zouden moeten zyn.

Om de voorsz. argumentatien uit de particuliere Costuimen der Stad Middelburg, was het mogelyk, elusoir te maken, heeft men aan den kant van de Graaflykheid wel geurgeerd, dat het Schependoms Versterfrecht even zo wel te Middelburg als elders in Zeeland plaats heeft, dog dit word ook geenzins door de Gedaagdens gecontesteerd:

Zy erkennen in tegendeel, dat specialyk mede te Middelburg de Nalatenschappen onder de Erfgenamen *ab intestato* worden verdeeld, naar de bovengemelde grondregelen van het Schependoms recht, te weeten zo, „ dat het Goed moet gaan daar het „ van daan komt," en „ dat de representatie on„ der Descendenten en Collateralen in het onein„ dige plaats heeft."

En hier uit volgt, dat te Middelburg ook in het particulier van gebruik moeten zyn alle de smaldeelingen, die vereischt worden, om de opgemelde Regels, naar de occurreerende omstandigheden, haar behoorlyk effect te doen hebben.

Edog de Gedaagdens vermeenen insgelyks te hebben betoogd, dat het, de gansche Provincie van Zeeland door, rechtens is, dat de voorschreve klovingen van het Schependoms Versterfrecht bepaaldelyk geintroduceerd zyn, ten voorleele van de Bloedverwanten onderling, en dat dezelve klovingen mitsdien maar alleen opereeren, voor zo verre als zy nodig zyn en gelden kunnen, om de Nabestaanden onder malkanderen te doen jouisseeren van

MID-DEL-BURG.

het recht van præferentie, het welke by de bovengemelde Regels van het Schependoms Recht *in concursu*, aan den eenen Bloedverwant boven den anderen is geconcedeerd.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaak.

Al wat de Gedaagdens daar benevens beweeren, is dat als men egter by imaginatie stellen wilde, dat het voorsz. 24 Art van de generaale Keuren van Zeeland verst an zoude kunnen worden van zodanige kloving in vierdeelen, welke ook te pas zou te komen, om den Fiscus in præjudicie van Bloedvrienden te favoriseeren, die interpretatie alsdan in allen geval'en geenzins gegeeven zoude kunnen worden aan de particuliere Costuimen van Middelburg, als waar by, gelyk gebleeken is, van eene gantsch andere smaldeeling gesproken word. en wel van zodanige smaldeeling. welke in het voorhanden zynde geval tusschen de Principaalen van de Gedaagdens, als Bloedvrienden en Erfgenaamen *ab intestato* van Marinus Huybregtse, dadelyk plaats kan, en moet hebben, en de Gedaagdens zyn al verder van oordeel, dat zy zig in zo verre, des noods, met te meer recht op het voorsz. onderscheid tusschen de generaale Keuren van Zeeland en de particuliere Costuimen der Stad Middelburg kunnen en mogen beroepen: in consideratie, dat uit het proëmium en het slot der voorsz. generaale Keuren van Zeeland van den jaare 1495, te vinden in het 4de Deel der Placaatb, fol. 979 & *seqq* consteert, dat niet alleen ten voorschreven tyde de Steden Middelburg, Zirkzee en Reymerswale hebben gesustineerd, exemt te moeten wezen van de voorschreve generaale Keuren, om reden, dat zy haare byzondere Keuren hadden; maar dat vervolgens ook dezelve Steden haare particuliere Keuren, Rechten en Privilegien op Ordonnantie van den Grave hebben overgebragt en geëxhibeerd, met dien uitslag, dat dezelve Steden daar op ook wel uitdrukkelyk zyn geconfirmeert in haare voorschreve particuliere Keuren, Rechten, Privilegien, Costuimen, Statuten, Liberteiten en Vryheden, zonder in het gebruik van dien door de voorschreve generaale Keuren van Zeeland belet te mogen worden.

En

En hier van blykt ook uit het 23ste Art. van het 4. Cap. der voorsz. Keuren van Zeeland, weshalven de Gedaagdens aan de wyze overweeging van U Ed Mog. overlaaten, of de Graaflykheid van Zeeland ooit geregtigd zoude kunnen zyn, om het gedeelte van eene Nalatenschap te Middelburg gevallen te reclameeren, op fundament van een præ'ens recht, het welk *quasi* uit de generaale Keuren van Zeeland word ontleend, niettegenstaande het zelve geprætendeerde recht met de byzondere Costuimen der Stad Middelburg niet is overeen te brengen? Ter wyl de Gedaagdens evenwel altoos op het allersterkste blyven persisteeren by al het gunt tot hier toe is aangedrongen ten betooge, dat de Regels van het Schependoms Versterfrecht, zo als het zelve Versterfrecht overal in de Provincie van Zeeland is aangenomen, notoirlyk gefundeerd zyn op den præsumtiven wil van den Overledene. en consequentelyk niet anders kunnen worden verstaan, dan *de ordine succedendi inter consanguineos*, zonder dat de Fiscus of eenige andere *extranei*, die den Overledene niet in den Bloede bestaan, uit de gemelde Regels ooit of ooit eenig het allerminste recht kunnen eliciëeren, en dat het in het byzonder in diervoege mede gelegen is met den Regel, dat het goed moet gaan daar het van daan komt.

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

En de Gedaagdens moeten, alvoorens van dit point in het geheel af te stappen, onder het weneemen van U Ed. Mog., ten besluite nog remarqueeren, *voor eerst*, dat als aan die geenen, die het interest van den Fiscus waarneemen, wierd vrygelaten, om de stricte letter van den evengemelden Regel van het Schependoms recht te capteeren. ten einde den zelven Regel tegen den aperten wil van den Overledene ten voordeele van den Fiscus te verdraayen, die zelve practycq, met even zo veel schyn van reden ook zoude kunnen worden ingevoerd. omtrent den grondregel van het Aasdoms recht, *dat het naaste Bloed het Goed erft;* want op een frivool prætext, als of de geene, die den Overledene by zyn afsterven net naast in den Bloede bestaan heeft,

MID-
DEL-
BURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

door den voorschreven Regel alleen tot de heredi-teit geroepen zynde, alle de andere Bloedverwanten zoude secludeeren, niet slegts by præferentie, maar absolutelyk zo zoude alsdan in het geval, als de naaste in Graad geen Erfgenaam kan of wil zyn, de Nalatenschap, als *quasi* naar den strikten letter van den voorschreven Regel vacant wezende, al mede door den Fiscus kunnen worden geinvadeerd, gelyk 'er een tyd geweest is, dat te Rome de Regel van de *L. XII. Tabb. Agnatus proximus familiam habeto* in dier voege wierd gecavilleerd en misbruikt. *Confer. Caji Instit. Lib. 2. Tit. 8. §. 5. & Schulting. ibid.* waar omtrent een modern Schryver zig in dezer voege uit laat: *mais par qui l'heredité doit elle être recueillie, quand le plus proche agnat y renonce, ou qu'il est mort, avant de l'avoir acceptée? les jurisconsultes, qui ont vecu sous des Empereurs avides, ont decidé, qu'en ce cas les biens du defunt etoient devolus au Fisc: voici la raison, sur la quelle cette decision barbare est fondée. la loi des douze Tables, disoient ils, appelle a la succession l'Agnat le plus proche: donc l'agnat plus éloigné ne peut pas y pretendre, quand même le plus proche seroit decedé après celui de la succession du quel il s'agit, parce qu'au tems de sa mort l'agnat plus eloigné n'etoit pas le plus proche, ni par consequent celui que la loi appelloit a la succession. Ces biens appartiennent donc au Fisc, parce que le Fisc a droit de s'emparer de tous les biens vacans. Ainsi un jeu de mots, une subtilité affreuse suffisoit pour desoler une Famille, & la priver d'un bien, qui lui appartenoit de droit Naturel.*

En dus ziet men, hoe dat van de respective Regels van de byzondere Versterfrechten kan worden geabuseerd, als het vrystaat, om aan den schors der woorden te blyven hangen, zonder agt te geeven op het oogmerk, waar toe de Regels in elke materie zyn gerecipieerd, en de gronden, waar op dezelve Regels berusten.

Eindelyk voegen de Gedaagdens hier nog by, in de tweede plaats, dat de Graaffelykheid van Zeeland den voorschreve Regel van het Schependoms recht, dat de Goederen moeten gaan daar zy van

daan

daan komen, geenzints in weerwil van het voorschreve geadstrueerde Zeeuwsche Recht kan nog mag expliceeren, naar de particuliere Costuimen of Statuten, hier boven Articul 332 *& seqq.* vermeld, waar by op sommige Plaatsen in Vlaanderen en weinige Provincien in Vrankryk is ingevoerd, dat door den Fiscus de Goederen, behoorende tot een of meer Lynen, waar in geen Representanten zyn, kunnen worden geoccupeerd: want om niet wederom te repeteren, dat in reguarde van de gemelde Costuimen generley extensive interpretatie *de loco ad locum* admissibel is, zo als de Gedaagdens hier vooren met respectable auctoriteiten hebben aangetoond en bevestigd, terwyl zy al mede hebben doen blyken, hoe verre het van daar is, dat de voorsz. geobjicieerde vreemde Costuimen ooit of ooit in de Provincie van Zeeland zouden zyn aangenomen, zo zal men zig vergenoegen, om nog alleen aan te merken, dat dezelve speciale Costuimen doorgaans geintroduceerd zyn, of gevolgd worden in zoodanige Landen, alwaar de eigentlyk gezegde successie *ab intestato*, op den præsumtiven wil van den Overledene gegrond, volstrekt onbekend is, en alwaar ter contrarie plaats heeft een Erfrecht, het welke ten eenemaal op de principes van de oude Leenrechten is gebouwd, zo als onder anderen is te zien by *Burgund. ad. Consuet. Flandr. Tract.* 13. *Num.* 22

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaak.

Die de Regels van de zogenaamde successie ab intestato van Vlaanderen duidelyk afleidt *ex Natura Feudalium rerum*, en uit de maximes, welke dienaangaande by de oude Galliers of Franken zouden zyn geadopteerd geweest.

En by *d'Argentr. in Comment. ad Consuet. Brittann. Art.* 456. *in fine*, alwaar hy onder anderen zegt: *Falsum etiam illud vulgatum, sine auctore: ou ramage defaut, lignage succede, quod plane certissima regula juris consuetudinarii, Paterna Paternis, convellitur, & tenore regulari investiturarum in Feudalibus: sed* NB. *nobis omnia Feudalia sunt, nec quidquam soli est, quod non in feudo cujusquam sit, cum nulla allodia Britannia habeat.*

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

Zo dat het eene volstrekte incongruiteit is, te sustineeren dat de Regel, *quod Paterna Paternis*, in Zeeland, alwaar een allerweezentlykst onderscheid is tusschen de Feudale Succesfie en het Versterfrecht, geinterpreteerd zoude moeten worden naar de Feudale Rechten, en daar uit overgenome Costuimen van vreemde Landen.

Daar resteert derhalven nu nog te spreeken van den bovengemelden derden grond, waar op het gesustineerde van de Graaflykheid word gefundeerd, te weeten de voorgewende oude Costuim, welke in de Provincie van Zeeland zoude vigeeren.

En ten dien respecte zyn de Gedaagdens wederom in een respectueus vertrouwen, dat het hun weinig moeite zal behoeven te kosten, om U Ed. Mog. te convinceren, dat de practyk, welke men van tyd tot tyd hier en daar in de Provincie van Zeeland heeft geragt te introduceeren, om de Erfportien van die Lynen, waar in geen repræsentanten waren, aan de Nabestaanden van andere lynen te ontrekken, en voor de Graaflykheid te occuperen, aan de vereischtens van eene wettige Costuim getoest wordende, (onder reverentie) niets anders is, dan eene loutere corruptele.

Dog vooraf zy het gepermitteerd, om kortelyk te spreeken van de voorgewende bewyzen, welke door de party tot verificatie der voorschreve gevanteerde Costuime worden gereclameerd. En, om daar omtrent de ordre des tyds in agt te neemen, zo bestaan de oudste der voorschreve prætense bewyzen, in eene Sententie van den Rade Provinciaal van den 1 Dec. 1539. te vinden in de gedrukte Collectie van Sententien van den Hogen en Provinciaalen Raad, *N*. 112. mitsgaders in een Advis op den 30 Nov. 1612. gegeeven door den Heer *H. de Groot*, voorkomende in het tweede derde Deel der Hollandsche Consult. Cons. 179.

Dog wat aanbelangt de gemelde Sententie, zoo moet by de eerste lectuur van dezelve in het oog loopen, dat in de daar by gemelde procedures quæstie is geweest over het recht, het welke binnen de Stad Zirk-

Zirkzee in gebruik is met opzigte tot het zogenoemde de vrye derde, en over het geval, dat een Poorter aldaar, naar de Costuime van Zirkzee, een derdendeel van zyne Goederen voor zyn Erfgenaamen *ab Intestato* gelaaten, en van de overige twee derde deelen naar zyn welgevallen gedisponeerd hebbende, was gestorven, en dat na zyn overlyden geen Bloedvrienden van zyn Vaders Moeders zyde waren bevonden.

MIDDELBURG. *Contra-Deductie van de Bloedverwanten in voorsz. zaek.*

Zo als dan ook de Rentmeester van Beoosterscheldzig in dezelve zaak alleen *en nominatim* heeft doen fundeeren op de Costuime der voorschreeve Stad Zirkzee, zonder dat dezelve Rentmeester eenig gewag gemaakt heeft van eenige generaale of universeele Costuim van Zeeland.

Weshalven het manifest is, dat dezelve Sententie ten dezen geene reflectie meriteert, naardien in 't cas subject quæstie is over eene Nalatenschap, niet te Zirkzee, maar te Middelburg gevallen, en dat hier boven is gebleken, dat de Stad Zirkzee, zoo wel als Middelburg, haare particulieren Keuren en Costuimen heeft.

En betreffende het voorsz. Advis van den Heer *de Groot*, het welke door hem gegeven is ten tyde als hy het Ampt van Fiscaal van de Graaflykheids Domeinen in Holland bekleedde, zo is door den Heer Præsident van *Bynkershoek*, mitsgaders door *Groenewegen*, *Boel*, *van der Vorm* en anderen, lang geleden, aangemerkt, dat de Heer *de Groot* zoo in deze, als in andere materien, waar in de Graaflykheid geinteresseerd is, niet ten eenemaal kan worden vry gekend van die algemeene reproche, *quod a fiscalium rerum administratoribus Fisci causam plus æquo sæpius adjuvari videmus*, en derhalven hebben de Gedaagdens te meer vrymoedigheid om (behoudens alle verschuldigde veneratie voor de respectable gebeugenis van den Heer de Groot) met fiducie te avanceeren, eerst in 't generaal, dat de argumentatien, welke de Heer de Groot in het gemelde Advis en elders, uit de grondbeginzelen van het Feudale Recht heeft overgenomen, om de Hollandsche en

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaak.

Zeeuwsche Versterfrechten maar het belang van de Graaflykheid Domeinen te tourneeren, haare directe wederlegging vinden in het gunt bevoorens is gededuceerd en dat wel, onder anderen ook, uit die zelfde gronden, welke de Heer de Groot zelfs heeft geadopteerd in zyn boven aangehaald Tract *de jure Belli & Pacis*, het welke een Werk zynde, dat geschreeven en uitgegeven is verscheide jaaren, na dat hy het gemelde Advis als Fiscaal gegeeven heeft, zeer ver den voorrang verdient, ter beoordeeling, wat of, na een bedaard en onpartydig onderzoek van het geene een gezonde Rechtsgeleerdheid aan de hand geeft, het veritabel en finaal begrip van den Heer de Groot geweest is.

En voor zo verre het gemelde Advis in 't byzonder gewaagt van de voorschreve prætense Costuim, zo zullen de Gedaagdens nog alleen kortelyk aanmerken, dat de Heer de Groot zig in het zelve Advis geensins heeft voorgedaan als een Zeeuwsch Costumier, om uit zyn eige kennis en weetenschap te attesteeren hoedanige Costuim in dezelve Provincie obtineerde, gelyk hy dit, trouwens, ook met geen effect zoude hebben kunnen doen, volgens het gemeene gevoelen van de Rechts-Doctoren in dit opzigt mede brengende, *quod Doctoribus Illustribus de stilo seu consuetudine attestantibus, non est credendum quod ad ea Loca, in quibus versati non fuere*, zo als blyken kan by de Schryvers, die geciteerd worden door *Merenda in Controv. Jur.* Lib. 24 C. 27. N. 23. en al wat in het voorschreve Advis, omtrent het bewys van de daadelyke existentie van de aldaar gemelde Costuim te vinden is, bestaat in eene bloote affirmatie of onderstelling, die mogelyk alleen op bekome informatien gesteund heeft, te weeten, dat van ouds by den Procureur Generaal van Zeeland geposeerd en geverifieerd zoude zyn geweest, dat de Erffenisse ab intestato, als 'er geene Kinderen, Kindskinderen of anderen in recta linea en zyn, devolveert tot de naasten van den Bloede van den Overledene van Vaders en Moeders zyde, en dat de Erffenisse dan gaan moet in vier deelen, te weeten, aan

de

de naasten van den Overledene, gekomen van zyn Vaders Vaders zyde, van zyn Vaders Moeders zyde, van zyn Moeders Vaders en zyn Moeders Moeders zyde, zo, dat alle de vier graaden gelykelyk tot de Erffenisse geroepen worden, niettegenstaande 'er van de eene zyde nader in graaden zyn, dan van de andere zyde, en dat, quasi, niemand van de Erfgenaamen breeder zoude mogen succedeeren, dan in zyn graad of linie, van daar hy gekomen is, en dat, zo wanneer daar niet bevonden wierd iemand van den Bloede van een van de voorschreve vier linien, de Erfenisse van den Overledene van die zyde als dan zoude devolveeren *ad Fiscum*.

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

De voorschreve woorden van het Advis behelzen derhalven de eenvoudige allegatie van een *fait*, waar omtrent de vraag is, wat of de Procureur Generaal in het bedoelde geval met 'er daad al of niet heeft geposeerd en geverifieerd? maar daar dan het geval, in het Advis beoogd, eeniglyk kan worden verstaan van de Procedures, waar in de gemelde Sententie van 1 Dec. 1539 is gevallen, en daar wyders hier boven gebleeken is, dat de positiven, door den Procureur Generaal in dezelve Procedures geëmployeerd, privativelyk haare betrekking gehad hebben tot de Stad Zirkzee, en de bewyzen van den Procureur Generaal in dezelve zaake zig dan ongetwyfeld mede tot de locale Rechten en Costuimen der gemelde Stad zullen hebben bepaald, zo mag daar uit immers veilig geconcludeert worden, dat het voorschreve geadvifeerde van den Heer de Groot, voor zo verre het zelve tot eene prætense algemeene Costuim van Zeeland betrekkelyk is, en tot de Stad Zirkzee in het byzonder niet behoort, op abusive onderstellingen of verkeerde informatien berust heeft.

Boven dien is het opmerkelyk, dat het gemelde Advis besloten word in dezer voege: „ Dog om te „ zekerder te gaan in deze materie, t'eenemaal van „ de oude Costuimen dependerende, die door het „ verloop van tyden de Rechters zeer weinig zyn

„ be-

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

„ kend, en daarom duidelyk geverifieerd dienen te „ worden, zoude oirbaar zyn, alle de rekeningen „ van de Officieren van Zeeland naarstelyk deur te „ zien, om te onderzoeken, of men geene exem„ pelen vindt, daar eenagtste part van de Erfenisse „ aan de Graaflykheid is verantwoord:"

Tot een aperte blyk, dat de Heer de Groot zelfs de voorschreve gepraetexeerde generale Zeeuwsche Costuim geensints voor genoegzaam geconstateerd heeft gehouden.

En gelyk wyders het Extract uit diverse extraordinaire rekeningen van den Rentmeester Generaal bewesten Schelde, het welke aan den kant van partyen by Ampliatie van Inventaris voor dezen Hogen Rade sub K. 6 *loco* is overgelegd, doet zien, dat de Impetrant hangende dit tegenwoordig Proces den bovengemelden raad van den Heer de Groot opvolgende, uit de oude Rekeningen heeft doen nagaan, hoedanige voordeelen aan de Graaflykheid van Zeeland van tyd tot tyd, wegens vacante *portien*, *uit* de Nalatenschappen van de Ingezetenen zyn opgekomen; en het zelve Extract zoude moeten dienen tot probatie van de alleroudste Actens possessoir, welke door de Graaflykheids Officieren ten voorschreve opzigte gepleegd zouden zyn, zo zullen de Gedaagdens om de verdere praetense preuves, welke aan de zyde van de Graaflykheid, ter probatie van de gepraetexeerde Costuim in Zeeland, zyn aangevoerd, in eene ongeinterrumpeerde ordre te blyven behandelen, de vryheid neemen, om hier ter plaatse van het zelve Product van den Impetrant sub *K. 6 loco* te spreeken: zo nogtans, dat de Gedaagdens, om U Ed. Mog. attentie te menageeren, zig zullen borneren tot de volgende generale consideratien.

Voor eerst, dat de posten van ontfangst, in het voorschreve Extract begrepen, zyn getrokken uit de Rekeningen, die gedaan zyn in en na het jaar 1614 tot het jaar 1734 incluis, en dat 'er gevolgelyk geen blyken van vroegere ontfangsten van die natuur voorhanden zyn, invoege dat de Heer de Groot in het jaar 1612 by het voorschreve Advis op erroneuse informatien

moet

moet hebben geassumeerd, dat het als toen reets eene algemeene Costuim in Zeeland zoude zyn geweest, dat niemand ab intestato breeder succederen mogt, dan in de graad of linie van daar hy gekomen was.

MID-DEL-BURG.

Terwyl het integendeel uit het voorsz. Extract zeer probabiel moet voorkomen, dat het gemelde Advis van den Heer de Groot een van de voornaamste oorzaken is geweest, dat de gemelde sustenue van de Graaflykheid sedert eerst langzamerhand heeft begonnen veld te winnen.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

Ten andere, dat het introduceeren van de praktyk, om zodanige prætense vacante portien, als waar over ten deezen quæstie is, voor de Graaflykheid te occupeeren, te facielder is geweest, ter oorzaake, dat een derde van die zogenaamde vacante portien, welke de Graaflykheid zig aanmatigt, altoos is geschonken aan de Aanbrengers, zo als passim uit de gemelde Rekeningen consteert, welk lokaas ongetwyfeld aanleiding heeft gegeeven, dat veele Executeurs, Voogden en soortgelyke Redderaars van Boedels, uit principes van eige intrest gretig zyn geweest, om de voorschreve prætense vacante portien aan de Graaflykheid te demanueeren, zo dat het wel te begrypen is, dat in veele gevallen de Nabestaanden, die 'er waren door intrigues, of onkunde van de ware gesteldheid van zaaken, wederhouden zyn geworden, om de portien van deficieerende lynen te vindiceeren.

Maar *in de derde* plaats zyn 'er ook onder de 32 posten van ontfang, in het voorschreve Extract vermeld, diverse posten, welke niets ter waereld tot de voorhanden zynde quæstie kunnen geeven of neemen, gelyk onder anderen de 13, 14. en 20. posten. getrokken uit de Rekeningen van de jaaren 1675, 1678 en 1702. Specterende tot Nalatenschappen van Bastaarden, waar toe de Graaflyk heid een indisputabel recht gehad heeft, en de 23 post uit de Rekening van het jaar 1707, betrekkelyk tot de Nalatenschap van iemand, die in het geheel geene Erfgenamen had nagelaaten, en welke Nalatenschap mitsdien ook notoirlyk aan de Graaflyk heid is vervallen,

mits-

MID-DEL-BURG.

Contra-Deductie van de bloed-verwanten in voorsz. zaek.

mitsgaders de 2, 9, 10, 11, 15, 22. en 29. posten welke geëxtraheerd zyn uit de Rekeningen van de jaaren 1614, 1654, 1659, 1661, 1680, 1707 en 1731, behorende tot gevallen, waar in de Graaflykheid oppositie gevonden hebbende, zig met een stuiver gelds heeft laten afzetten en uitkoopen: het welk zekerlyk niet geschied zoude zyn, by aldien men in die tyden behoorlyke fiducie op het voorgewende recht van de Graaflykheid hadde gesteld, en dienvolgende zouden dezelve gevallen met veel meer grond tegen, als voor de wettigheid en validiteit van de voorsz. prætense Costuim en Possesie kunnen worden ingeroepen, waar by al mede gevoegd kunnen worden de 12, 17 en 21 posten, die getrokken zyn uit de Rekeningen van de jaaren 1674, 1685 en 1702. ten welken opzigte uit dezelve respective Rekeningen consteert, dat het montant van de voorschreve posten niet dan by provisie onder de Graaflykheid is gekomen, ter oorzake, dat zig voor als toen nog geen Geintereffeerdens voor de daar by gemelde portien hadden opgedaan; zulks, dat de extensie der gemelde posten zelve eene volkome onzekerheid overlaat, of niet naderhand de gemelde portien zyn gereclameerd.

Terwyl het wyders van zelfs spreekt, dat in de omstandigheden, als 'er getwyfeld en voor onzeker gehouden wierd, of de Representanten van een deficieerende lyn nog te voorschyn zouden komen, het voor de Nabestaanden uit andere lynen geensints raadsaam is geweest, om de Graaflykheid ter zake van die provisioneele occupatien eenige moeijelykheid aan te doen.

En wanneer derhalven de voorschreve 14 posten wegens de Nalatenschappen, of van Bastaarden, of van de geenen, die ten eenemaal onbemaagd zyn gestorven, of wegens de Nalatenschappen, waar over de Graaflykheid heeft getransigeerd, of waar omtrent met recht getwyfeld kan worden, of het geoccupeerde wel altoos onder de Graaflykheid is gebleeven, van het gantsche quantum der gemelde 32 posten, worden afgetrokken, zo resteeren 'er nog

maar

maar agtien posten of gevallen, waar in de Graaflykheid van Zeeland van het jaar 1614. af, tot het jaar 1734. ingeslooten, gebruik zoude hebben gemaakt van het voorschreve pretense recht.

Dog met opzigte tot die agtien resteerende gevallen staat wyders nog in de vierde plaats te reflecteeren, dat onder dezelve de 1, 4, 6, 7, 8, 18, 19, 24, 28 en 32 posten, welke uit de Rekeningen van de jaaren 1614, 1617, 1632, 1692, 1701, 1710, 1726 en 1734 zyn geëxtraheerd, van zoo weinig consideratie zyn, dat geen èen eenige van die tien posten meer als vyftig ponden Vlaams bedraagt.

En onder de agt nog overig blyvende posten zyn 'er vier, namelyk de 5, 16, 25 en 27, die getrokken zyn uit de Rekeningen van de jaaren 1617, 1682, 1719 en 1722, waar van de hoogsten zeventig ponden Vlaams importeeren, terwyl de derde post uit de Rekening van het jaar 1614, een somma van honderd twee ponden en agt schellingen, de zes en twintigste post uit de Rekening van het jaar 1720, mede honderd twee ponden en agtien schellingen, de dertigste post, uit de Rekening van het jaar 1731, een somma van honderd en zes ponden en negentien schellingen, en eindelyk de nog resteerende een en dertigste post uit de Rekening van het jaar 1732, een somma van drie honderd negen en twintig ponden agt schellingen Vlaams komen te bedragen, alles zo gerekend, dat onder de voorschreve opgaaven het een derde voor de Aanbrengers altoos mede is gecomprehendeerd.

En mitsdien gelieven U Ed. Mog. te jugéeren, of alle de gemelde agtien gevallen, welke om de geallegeerde redenen alleen eenige aanmerking zoude meriteeren, zo 'er al eens eene possessie van de Graaflykheid van Zeeland in consideratie kwam, uit hoofde van de geringe importantie van de Nalatenschappen en geoccupeerde portien, niet zyn geweest van dien aard, dat het voor de Erfgenaamen *ab intestato* de dwaasheid zelfs zoude zyn geweest, om niet liever van hun regt, hoe deugdelyk ook, af te zien, als zig met zo een *Potens Adversarius*, als de

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

MID-DEL-BURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

de Graaflykheid van Zeeland is, in Procedures in te wikkelen, en het risico te loopen, om door drie of vier successive instantien te worden getraineerd, zo als dit het Lot van de origineele Gedaagden in deezen is.

Eindelyk moeten de Gedaagdens met opzigte tot het voorschreve Extract sub K. 6. *loco* by het tot hier toe gezegde nog voegen, dat onder de gemelde agtien gevallen, die eenigzints in consideratie komen zouden, 'er maar ses zyn, die relatie gehad hebben tot Nalatenschappen, binnen de Stad Middelburg gevalle, voorkomende in de vyfde post, getrokken uit de Rekening van het jaar 1617, ter somma van £ 70 0-0. in de agtienden post, getrokken uit de Rekening van het jaar 1692, ter somma van £ 9 0-0. in den vyf en twintigsten post, getrokken uit de Rekening van het jaar 1719, ter somma van £ 54-0-0. in den ses en twintigsten post, getrokken uit de Rekening van het jaar 1720, ter somma van £ 102 0 0. in den seven en twintigsten post, getrokken uit de Rekening van het jaar 1722, ter somma van £ 70-0-0. en in den dertigsten post, getrokken uit de Rekening van het jaar 1731, ter somma van £ 106 0-0.

Dog gelykerwys met opzigte tot het eerstgem. geval in de Rekening niet is uitgedrukt, hoe groot de Erfportie is geweest, ter contemplatie van welke de voorschreeve somma van £ 70-0-0 aan de Graaflykheid is gelaaten, zo verdient het zyne byzondere opmerking, dat in alle de voorschreve vyf andere gevallen, door de Graaflykheid is aangeslagen de helft van de Nalatenschappen, ter oorzaake, dat 'er in de gemelde respective gevallen, of van Vaders, of van Moeders zyde, in het geheel geen Bloedvrienden gevonden wierden.

Waar uit volgt, dat het ten eenemaal aan exempelen ontbreekt, dat de Graaflykheid in al dien tyd, welke van het jaar 1614 tot 1734 verloopen is, ooit eenige vierde of agtste portien uit Nalatenschappen, die te Middelburg gevallen zyn, heeft geoccupeert, op prætext, dat aldaar eenige andere smaldeeling zoude worden vereischt, dan dat de Goederen

ren gaan, voor de eene helft. aan de Vrienden van Vaders. en, voor de wederhelft, aan de Vrienden van Moeders zyde, waar door mitsdien nog nader word geconfirmeerd het hier boven aangeweezen onderscheid, dat 'er in allen gevallen ten aanzien van de smaldeelingen der Nalatenschappen plaats zoude hebben, tusschen de generaale Keuren van Zeeland, en de particuliere Costuimen van Middelburg, al was het, dat de interpretatie welke van wegens de Graaflykheid aan het bovengemelde 24 Art. van de voorschreeve generaale Keuren gegeeven word, konde procedeeren.

MIDDELBURG. *Contra-Deductie van de Bloedverwanten in voorst. zaek.*

Tot hier toe dan gebleeken zynde, hoedanige bewyzen het zyn, die de Graaflykheid tot probatie van haare prætense posseffie, tot het voorschreeve jaar 1734 toegerekend, te berde heeft kunnen brengen, zoo komen de Gedaagdens nu ook tot eene summiere beschouwing van de prætense bewyzen van de Graaflykheid van Zeeland van nog laateren tyd.

En van dien aard zouden dan voor eerst zyn des Impetrants Producten sub *F.* 1. 2. & 3. *locis.* behoorende tot de Procedures, welke in het jaar 1735 voor het Gerecht der Stad Goes zyn ontstaan, tusschen den Rentmeester Generaal Bewesten Schelde, als Eisscher, ten eenre, en Dirk Ruyg *cum suis* Verweerders, ter andere zyde. over een agtste part van de Nalatenschap van Jacobus Ruyg, die in het jaar 1731 intestatus was overleeden, met dien uitslag, dat Burgermeesteren en Schepenen der voorschreve Stad, by hun Vonnis van 18 Maart 1739, het voorschreeve een agtste part hebben verklaart vacant, en het zelve aan den Eisscher *qq.* ten profyte van de Graaflykheid van Zeeland hebben geadjudiceerd, zelfs met condemnatie van de Verweerders in alle de kosten, ter dier sake gevallen, zo nogtans, dat de Gecondemneerdens, (waar onder Regenten van het Armen Kinderhuis te Haarlem, als Repræsentanten van den Persoon van Pieter Stoop, geweest zyn,) van het gemelde Vonnis hebben geprovoceerd aan den Rade Provinciaal. en tot dat einde versogt en geobtineerd hebbende Mandament in cas relief

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

d'appel van Rauactie, op den 7. September 1739, ter Rolle van welgemelden Hove in het voorschreve cas hebben eisch gedaan, en naderhand op den 28 September van het volgende jaar 1740 by eene Acte Judicieel van Declaratoir en Renunciatie, hebben verklaard, te acquiesceren in het voorschreve Vonnis aldaar in quæstie, met dat verder gevolg, dat van wegens welgemelde Rentmeester, het voorschreve Declaratoir, en de daar by gedaane renunciatie, *Stante Rotula*, en dus ongetwyffeld agtervolgens eene te vooren gemaakte schikking eenvoudig is geaccepteerd.

Op al het welke de Gedaagdens maar alleen zullen remarqueeren, dat gelyk men aan den kant van de Graaflykheid van Zeeland niet heeft goedgevonden, om by exhibitie van eenig Extract uit de Rekening van den Rentmeester Generaal over het voorschreve jaar 1740 te doen blyken, of 'er, ter zaake van het voorschreve agtste part van de Nalatenschap van Jacobus Ruyg, en de Procedures dien aangaande gevoerd, een post in ontfang, of wel ter contrarie een post in uitgaaf der gemelde Rekening is gebragt geweest, die omissie, by de voorschreve andere omstandigheden gevoegd, ten hoogste waarschynlyk maakt, dat de gemelde renunciatie geschied sal zyn op heimelyke conditien, die favorabel waren voor de Erfgenaamen; en dat men aan den kant van de Graaflykheid van Zeeland in het voorschreve geval raadzaamer zal hebben geoordeeld, om met den uiterlyken schyn van Triumph genoege te neemen, als om de decisie van welgem. Rade Provinciaal in de voorschreve Procedures af te wagten.

Betreffende het volgende Product van den Impetrant sub *F. 4. loco*, zynde een Vonnis van Burgermeesteren en Schepenen der Stad Middelburg in dato 4 Nov. 1748, geweezen tusschen den geweezen administreerende Voogd over den Persoon en Goederen van wylen Jacobus Veldmuis, meerderjaarig dog innocent Jongman, overleden in het Huis der Simpelen binnen de voorschreve Stad, als Eischer en

Requirant ter eenre, en alle de geenen, die susti- neeren wilden Erfgenaamen *ab intestato* te zyn van den voornoemde Jacobus Veldmuis, of anderzints eenige actie of prætensie op de Nalatenschap van den zelven te hebben, als Gedaagdens by Edicte, ter andere zyde, zo is het van allen schyn van grond gedestitueerd, dat de Impetrant het gemelde Vonnisse tragt te doen voorkomen als een *res Judicata*, waar door het gesustineerde van de Graaflykheid van Zeeland ten respecte van de zogenaamde vacante portien *in judicio contradictorio* zoude zyn gewettigd: want hoe zeer het een waarheid is, dat in het voorschreve Vonnis onder anderen voorkomt eene Verklaring, dat, vermits tot de Goederen en Nalatenschap van wylen den voornoemde Jacobus Veldmuis, voor zo verre dezelve behoorden tot de zyden van Vaders Vader, en van Vaders Moeder, en dus tot een doorgaande helft van opgemelde Goederen en Nalatenschap, zig niemand van de Vrienden *ab intestato* ter Rolle hadde aangegeeven en bekend gemaakt, dezelve twee vierde deelen van voorschreve Nalatenschap vacant waren, en dienvolgende *quasi* aan de Graaflykheid van Zeeland waren vervallen, zo is het egter mede notoir, dat de Graaflykheid uit het gemelde Vonnis geen recht, hoe genaamd, heeft kunnen metieeren, vermits 'er niemand van wegens dezelve Graaflykheid in de voorafgegaane Procedures was bekend geweest, en dat het voorschreve Vonnis alzo naar rechten niet heeft kunnen obsteeren aan de geenen, die als Nabestaanden van den voornoemde Jacobus Veldmuis, naderhand de opgemelde helft van zyne Nalatenschap als nog hebben willen reclameeren, zo als dit in het vervolg by de verhandeling van de geproponeerde Exceptien, voor zo veel des noods, nader zal komen te blyken.

MIDDELBURG. *Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaak.*

Behalven, dat zig in het voorschreve geval in het geheel geene Bloedverwanten van Vaders zyde van den voornoemde Jacobus Veldmuis hadden bekend gemaakt, daar in tegendeel Marinus Huybrechtse

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

in 't cas subject Bloedverwanten van beide de zyden heeft nagelaaten, het welke in allen gevallen omtrent het point in quæstie, ten aanzien van Nalatenschappen, die te Middelburg zyn gevallen, eene merkelyke differentie zoude maken, gelyk hier boven is aangetoond.

En hier mede passeerende het Product van den Impetrant sub *F. 5. loco.* betrekkelyk tot de Nalatenschap van *Henry d'Arros*, waar toe zig geene Erfgenamen *ab intestato* altoos hadden opgedaan, en welke geheele Nalatenschap mitsdien notoirlyk aan de Graaflykheid heeft moeten volgen, zo zullen de Gedaagdens op het volgende Product *F. 6. loco*, contineerende een Vonnis van Burgermeesteren en Schepenen der Stad Middelburg voornoemt in dato 9 Febr. 1756, waar by een vierdedeel van de Nalatenschap van *Adriaan Alewynze* by gebreeke van Bloedverwanten van Moeders Vaders zyde, is verklaard vacant en vervallen aan de Graaflykheid, alleen remarqueeren, dat in de voorschreeve Procedures wederom niemand het interest van de Graaflykheid van Zeeland heeft waargenomen; en dat derhalven het Vonnis daar in gevallen ten aanzien van dezelve Graaflykheid ook geen gewysde kan uitleeveren, gelyk even het zelve ook applicabel is op het Vonnisse van Burgermeesteren en Schepenen der Stad *Middelburg* van 23 Jan. 1764, door den Impetrant sub *F. 7. loco* overgelegd, voor zo verre daar by de eene helft van de Nalatenschap van *Sara Hortbemels* laatst Wed. van *Marcus Leyzel*, by gebreeke van Vrienden van 's Vaders zyde, *quasi*, verklaard is vervallen te weezen aan de gemeene zaak of Graaflykheid van Zeeland, daar nogtans het prætense recht van de Graaflykheid tot die helft in het vooraf gegaane Proces geenzints gedemelleerd was, nog om de bovengemelde reden gedemelleerd had kunnen worden.

Waar by laatstelyk nog komt, dat de voornoemde Sara Horthemels ook van Vaders zyde geheel onbemaagd was overleeden.

De

De Gedaagdens zullen zig al mede niet in het breede behoeven op te houden met des Impetrants Product *F.* 8. *loco*, behelsende mede een Vonnis van Burgermeesteren en Scheepenen der Stad Middelburg van den 18 September 1766, en dus hangende deze Procedures gewezen, waar by drie vierde portien der Nalatenschap van Johannes Deugd, by gebreeke van blykende Erfgenamen *ab intestato* van 's Vaders Moeders, van 's Moeders Vaders en van 's Moeders Moeders zyde, verklaard zyn te vaceeren, nog met de subsequeerende Producten sub *F.* 9 & 10 *locis*, contineerende de Procedures, welke door de Voogden van *Louwertje de Wyze*, in het jaar 1754, voor het Gerecht der Parochie en Ambagtsheerlykheid van Westersouburg zyn ondernomen, tegen de geenen, die wilden sustineeren Erfgenaamen *ab intestato* te zyn van de voornoemde Louwertje de Wyze van 's Moeders zyde, en het opgevolgde Vonnis van Schout en Schepenen der gemelde Ambagtsheerlykheid van den 23 Nov. 1765, en dus mede posterieur aan den aanleg dezer Procedures, waar by, vermits niemand zig als Erfgenaam van de gem. Louwertje de Wyze van 's Moeders zyde hadde aangegeeven, de helft van haare Nalatenschap is verklaard vacant, en dienvolgende, quasi, vervallen aan en ten behoeve van de Graaflykheid van Zeeland, als blykende uit dezelve Producten sub *F.* 8, 9, & 10 *locis*, dat zig in geen van beide de voorschreve gevallen wederom iemand voor het prætense recht van de Graaflykheid van Zeeland heeft opgedaan.

MIDDELBURG. *Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.*

Even kort zullen de Gedaagdens kunnen wezen met betrekking tot des Impetrants Product sub *K.* 1. *loco*, zynde de reets hier voorengemelde Resol. van Heeren Gecommitteerde Raden van Zeeland van dato 20 July 1657.: want buiten, de raisonnementen, die by de voorschreve Resolutie uit het bovèngem. Advis van den Heer de Groot zyn overgenomen, en waar van te voren breedvoerig gesproken is, behelst de gemelde Resolutie niets anders, dan eenige speciale ordres, gesteld op de waarnee-

MID-
DEL-
BURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaak.

ming van het recht van de Graaflykheid van Zeeland, omtrent zekere quæstie, welke alstoen geresulteerd was uit het Testament van *Pieter Anthony de Heyde*, in zyn leeven Koopman te Middelburg, zonder dat ergens blykt, wat of het gevolg van de voorschreeve ordres zoude mogen zyn geweest.

Voorts blykt wel uit des Impetrants Producten sub *K*. 2 & 3 *locis*, dat Burgermeesteren en Schepenen der Stad Middelburg, in de zaak van de Executeurs ten Boedele van *Carel de Venne*, tegens alle bekende en onbekende Persoonen, die wilden sustineeren Erfgenamen te zyn van den voornoemden Carel de Venne, vermits zig van Vaders Vaders zyde niemand tot de successie had opgedaan, by Vonnisse van 15 Octob. 1744. de zaak ten dien opzigte hebben gehouden in state, met dat verder gevolg, dat daar op de Rentmeester Generaal van Zeeland Bewesten Schelde te Middelburg voorn. heeft opgeroepen, allen, die eenig recht, actie of prætensie wilden maaken op het een vierde part der gemelde Nalatenschap, het welke de Vaders Vaderlyke Vrienden van den voornoemde Carel de Venne competeerde.

Dog naardien dezelve procedures geen anderen uitslag hebben gehad, dan dat Burgemeesteren en Schepenen voornoemt by hun nader Vonnisse van 18 October 1745, de gemelde Gedaagdens en Defaillanten van alle exeptien, defensien en weeren van rechten hebben versteeken, en dienvolgende het voorschreeve een vierde part van gem. Boedel hebben verklaard vacant, en aan de Graaflykheid van Zeeland vervallen, zo blykt daar uit wel, dat van wegens de Graaflykheid van Zeeland in dat geval een rechtelyke aanspraak is gemaakt, dog het zelve is geschied zonder dat 'er een *Judicium Contradictorium* op is gevolgd, ter oorzaake, dat de Gedaagdens zig in voege voorschreeve by contumacie hebben doen versteeken.

Van een andere natuur zyn wederom geweest de procedures vermeld in des Impetrants Productie sub *K*. 4 & 5 *locis*, waar in Schepenen van Baarland

en

en Bakendorp, by hun Vonnisse van 20 Sept. 1766, ook hangende deze procedures geweezen, een agtste part van de Nalatenschap van *Jannetje Woll*, by gebreke van blykende Erfgenamen van Vaders Vaders zyde, hebben verklaard te vaceeren. Naardien uit het Vonnis zelve sub *K*. 5 *loco* geenzints blykt, dat zig iemand van wegens de Graaflykheid van Zeeland in dezelve procedures heeft bekend gemaakt. Waar van ook geensints naar behooren consteert uit het eerstgem. Product sub *K*. 4 *loco*. het welk boven dien niets anders is dan het Extract van een Advis van ongenoemde persoonen, en overzulks geen document van genoegzaame authenticiteit.

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

Dus summierlyk voorgedragen hebbende den substantieelen inhoud van die bescheiden, welke tot probatie van de voorgewende Zeeuwsche Costuim zouden moeten dienen, zullen de Gedaagdens nu met verlof van U Ed. Mog. daar mede kortelyk vergelyken de wezenlykste vereischtens, welke naar rechten tot het introduceeren van eene deugdelyke Costuim worden gerequireerd.

En ten dezen opzigte voor een rigtsnoer nemen de woorden van den Prof. *Noodt ad Pand. Tit. de Legib. Senatus Cons. & Longa Consuet. Consuetudo est tacita populi voluntas, quæ ut liqueat (est enim facti) tria concurrere oportet: primum tempus diuturnum, deinde actuum frequentiam, postremo ne abhorreat a ratione naturali.*

Het is derhalven manifest, dat geen langduurig gebruik, alleen uit hoofde, dat het oud is, de natuur van eene wel hergebragte Costuim kan aanneemen.

Integendeel zegt de *Imperator Justinianus in Novella* 134. *Cap*. 1. *Quod male adinventa, consuetudinesque malæ neque longo tempore neque ex longa consuetudine firmantur.*

Maar om aan een oud gebruik de kragt van eene wettige Costuim te geven, dat is om zodanig gebruik te maaken tot een *jus non scriptum*, het welke zonder tusschenkomst van eene expresse wils-

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaak.

verklaring van den Souverain, het verbindend vermogen van een Wet heeft, word in de allereerste plaats volstrekt vereischt, dat 'er consteeren moet van een *tacitus populi consensus*, en van die stilzwygende toestemming van de Ingezetenen moet blyken *Rebus ipsis & factis*, *juxta L.* 32. §. 1. *D. de Legib.* maar als het dan, om alhier een ogenblik stil te staan, gepermitteerd is, te mogen vragen, waar of tog de Ingezetenen van Zeeland ooit of ooit hebben gepleegd zodanige daaden, waar uit geconcludeerd zoude kunnen worden, dat zy toegestemd hadden, dat in sommige gevallen voor den Fiscus gedeeltens van Nalatenschappen werden aangeslagen, in præjudicie van des Overledens Nabestaanden en Bloedvrienden, ja somtyds, als de omstandigheden het medebrengen, met postpositie van de eige Vader, Moeder, Broeders of Zusters van den Overledene? zo zoude het immers een formeele cavillatie zyn, als op de gemelde vraag geantwoord wierd, dat uit de bovengemelde Producten van den Impetrant gezien kan worden, dat de allesints gegronde vrees van geruineerd te kunnen worden door procedures tegen de Graaflykheid, nu en dan by sommige Particulieren zo veel vermogen gehad heeft, dat zy tot voorkoming van zodanige procedures, en de præjudiciable gevolgen van dien, een gedeelte van de Nalatenschap aan hun competerende *a l'abandon* gegeeven, en dus een minder kwaad voor een erger verkozen hebben: geconsidereerd, dat zodanige geforceerde daaden juist het geopposeerde zyn van Actens van consent en goedkeuring.

Zo als dan ook de Professor *Voet ad. D. Tit. de Legib. Num.* 29. te recht aanmerkt, *quod in consuetudine requiruntur actus liberi sine vi ac metu interpositi.*

En voor zo verre wyders in een overleg zoude kunnen worden gebragt, of het voorschreve defect van consent van de Ingezetenen van Zeeland, ook gesuppleerd zoude worden door de bovengemelde Vonnissen, hier en daar in des Impetrants

voor-

MIDDELBURG. *Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaak.*

voorschreeve Producten sub *F.* & *K.* voorkomende of vermeld, zo zoude daar op dienen, voor eerst, dat in *L.* 38. *D. de Legib* gezegd word: *Imperator Severus rescripsit, in ambiguitatibus, quæ ex legibus proficiscuntur, consuetudinem, aut rerum perpetuo similiter judicatarum auctoritatem vim legis obtinere debere.*

En dat consequentelyk zelfs een gantsche *series rerum perpetuo similiter judicatarum*, alleen kan gelden *in ambiguitatibus quæ ex legibus proficiscuntur*; en alzo tot beslissing van problematique en duistere quæstien van het recht.

Daar andersints de Regel: *quod non exemplis sed legibus judicandum est* moet worden in agt genomen, *juxta L.* 13. *C. de Sentent.* & *Interloc.*

En ten andere kan de voorschreve *L.* 38. *de Legib.* ook eeniglyk verstaan worden van Gewysdens, die gevallen zyn in *judicio contradictorio*, na dat Partyen van weerskanten in hunne defensie gehoord zyn, en de Rechter alzo gelegenheid gehad heeft, om al wat voor en tegen is, rypelyk te overwegen; hoedanig het geensints gelegen is met de procedures, waar in de Vonnissen, door den Impetrant sub *F* & *K.* geproduceerd, zyn geslagen.

Terwyl voor het overige ook zelfs gebleeken is, dat men voortyds aan de zyde van de Graaflykheid van Zeeland de gewoonte gehad heeft, dat met opzigte tot Nalatenschappen van eenige aangelegendheid, waar in eene vigoureuse oppositie te dugten was, het middel van Accord en Transactie is by de hand genomen, om het gevanteerde recht van de Graaflykheid, ten dezen in quæstie, aan geen Rechterlyke beslissing te risiqueren:

En het is ten hoogste waarschynlyk, dat alle de respective Nalatenschappen, in des Impetrants voorschreve Producten sub *Lit. F. per totum*, en *K.* 2, 3, 4 & 5 *locis* vermeld, van geen of zeer weinig aangelegendheid zullen zyn geweest: te meer, daar men niet heeft goedgevonden, om uit de Rekeninge van de Graaflykheid te doen blyken,

MID-DEL-BURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

wat of van de prætense vacante portien in die Nalatenschappen is geprovenieerd.

Weshalven op de zogenaamde Vonnissen in de voorsz. Producten sub *F.* & *K.* gewaagd, die in allen gevallen ook recent, en gedeeltelyk zelfs posterieur zyn aan den aanleg der tegenwoordige Procedures, met het uiterste recht kan worden toegepast de remarquable Rechtsdoctrine van den Professor *Voet ad d. T. de Legib. Num.* 31. *Atque hinc neque ex actuum frequentia consuetudo fluit, quoties privati plurimi, qui jure communi scripto jus suum tueri poterant, sponte jure suo cesserunt, veluti fidem habentes instrumento non solenniter confecto, vel adversario potentiori, puta Fisco, hereditatem, tanquam patrimonium vacans, quod vere vacans non erat, vindicanti, cedentes metu litium vel earundem execratione, aliave de causa transigentes, si non ulterius de universa Populi approbatione & quasi tacita civium conventione, (ut loquitur L. 35 D. de Legib.) doceatur: neque enim plures illi facto suo efficere possunt, ut & alii suis teneantur cedere juribus. Sed magis in hisce similibusque admittenda foret regula, rem inter alios consentientes actam non posse nocere aliis, contradicere ac suum defendere volentibus.*

Een tweede allerweezenlyst attribut of vereischte van alle deugdelyke Costuimen is, *teste Noodtio, l. c.* dat de ingevoerde gebruiken of practyken niet strydig mogen zyn met de gezonde reden en het natuurlyk recht, en ten dien respecte is ook zeer decisief *de L.* 39. *de Legib. Quod non ratione introductum est, sed errore primum, deinde consuetudine obtentum, in aliis similibus non obtinet. Et L.* 2. *C. quæ sit long. consuet. Consuetudinis usus que longævi non vilis, auctoritas est, verum non adeo sui valitura momento, ut aut Rationem vincat aut Legem:* dog dat de prætense Costuim, ten dezen in quæstie, al mede de proef van dat vereischte niet kan doorstaan, is evident, om redenen:

Voor eerst, dat hier boven is aangetoond, dat agtervolgens het unanime begrip van de fameuste Rechts-

Rechtsdoctoren, de gezonde reden en het natuurlyk recht dicteeren, dat overal, alwaar de *libera testamenti factio activa* plaats heeft, de Nalatenschappen *ab intestato* moeten devolveeren *ex præsumta voluntate defuncti*, en dat dienvolgende geen Fiscus nog andere Vreemden tot zodanige successien geadmitteerd kunnen worden, zo lang 'er maar iemand van de Nabestaanden van den Overledene gevonden word: mitsgaders dat agtervolgens die gronden de Regels van alle particuliere Versterfrechten verstaan moeten worden *de ordine succedendi inter consanguineos*:

MIDDELBURG. *Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaak.*

Ten andere, dat ook gebleeken is, dat volgens het gemeene Roomsche recht, de Fiscus al mede van alle recht van successie blyft uitgeslooten, zo de Overleedene niet ten eenemaal onbemaagd is gestorven.

En eindelyk, *ten derde*, dat al mede is aangetoond, dat de voorschreeve maxime van het gemeene recht notoirlyk gevolgd is in de generaale Keuren van Zeeland: gemerkt, dat de Erfgenamen of Nabestaanden van den Overledene daar by tot de gantsche Nalatenschap *conjunctive* en *in globo* geregtigd worden verklaard.

Behalven dat hier voor ook naar waarheid is geürgeerd, dat al het recht, het welke aan de Graaflykheid, ten respecte van de successien *ab intestato* by de voorschreve Keure is voorbehouden, zig privativelyk bepaalt tot de Nalatenschappen van Bastaarden.

En dit stringeert te meer, wanneer in overweeging genomen word, dat de voorschreve generaale Keuren eigentlyk zyn gereformeerde Keuren en Costuimen van Zeeland, welke in den jaare 1495 gearresteerd zyn, na onderzoek van de oudere Keuren, mitsgaders ingenomen advis van de oude Costumiers, en communicatie van de Staaten van den Lande, met uitdrukkelyk bevel van den Grave, dat dezelve Keuren, Statuten, Ordonnantien, Puncten en Articulen, alzo wel in 't stuk van Policie ende Regimente van den Lande, als in de admi-

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

ministratie en beleyde van de Justitie, en anderzints, onderhouden en bewaard moesten worden van punt tot punt, onverbrekelyk ten eeuwigen dage, zonder eenige contradictie of infractie, als waar uit ten klaarste moet proflueeren dit Juridicq gevolg, dat de Rechters in Zeeland (met alle respect gezegd) zonder attentie te neemen op oude misbruiken en infractien, *in judicando* de voorschreve Keuren moeten volgen.

En dat het byzonderlyk aan dezelve Rechters niet vry staat, om by hunne gewysdens te justificeeren, zodanige sustenues of pretensien, als van wegens de Graaflykheid, zo ten aanzien van zogenaamde vacante portien als anderzints, tegen 's Lands Ingezetenen geformeerd worden, ten zy een van beide waar is, of dat zoodanige sustenue of prætensie van de Graaflykheid *expressis verbis* in de voorschreve Keuren gewettigd gevonden werde, of wel, dat dezelve sustenue of pretensie op het gemeene recht is gegrond.

Daar het nogtans is notoir, dat nopens de voorhanden zynde quæstie, geensints in dat een of ander geval word geverseerd.

En mitsdien vertrouwen de Gedaagdens nu ook completelyk wederlegd te hebben den gemelden derden grond van Partyen, betrekkelyk tot de voorschreve prætense Costuim in Zeeland, en zy zullen daar mede dan ook de quæstie ten principale voor afgehandeld houden, de vryheid neemende om op dat respect nog alleen te laaten volgen deze finale remarque, dat zo het buiten alle verwagting nog eenigermaate bedenkelyk konde voorkomen, of de verdeeling in vier vierendeelen in het voorschreve 24 Articul van het 2 *Cap.* der gemelde generaale Keuren van Zeeland, met opzigte tot de Nalatenschappen van egte Kinderen van Bastaarden vermeld, eenige gegronde aanleiding zouden hebben kunnen geeven tot die practycq, of pretense Costuim, om voor de Graaflykheid te reclameeren de Erfportien van zodanigen van de vier Lynen, waar in sig geen Nabestaanden opdoen,

doen, (waar van egter het tegendeel, zoo vermeend word, ten klaarste gedemonstreerd is) die practyk alsdan in allen gevallen nog geensints in consequentie zoude kunnen worden getrokken, omtrent Nalatenschappen te Middelburg gevallen, naardien al mede gebleken is, dat de particuliere Costuimen van Middelburg, in reguarde van de Nalatenschappen van de egte Kinderen van Bastaarden, mentie maaken van eene gants andere verdeeling: te weeten van de verdeeling in twee helften, tusschen de Erfgenamen van Vaders, en de Erfgenamen van Moeders zyde van den Overledene. In voege dat de Stad Middelburg geensins geconcerneerd zoude zyn in zodanige practyk, welke haar origine uit het voorschreve 24 Articul van de generaale Keuren van Zeeland zoude hebben genomen.

MIDDELBURG. *Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.*

Zynde het regtens, *quod consuetudo de loco ad locum extendi non debeat, arg. L. ult. D. de Jurisdict. Conf. Stryk in Dissertat Jurid. Vol.* 1. *Disput.* 23. *Cap.* 6. *Num.* 32. En de Schryvers hier boven aangehaald Art. 285 & *seqq.*

De quæstie ten principale hier mede voor afgehandeld houdende, zullen de Gedaagdens met permissie van U Edele Mogende, in de tweede plaats, nog kortelyk onderzoeken, wat 'er zy van de merites van des Impetrants exceptive defensie, en zy moeten, nopens de omstandigheden, welke het voorwendsel daar toe gegeeven hebben, *quoad factum*, præmitteeren, dat, als Gerrit van Savoyen, als last en procuratie hebbende van den Executeur in den Boedel van den voornoemden Marinus Huibregtse, te Middelburg by Edicte heeft doen dagvaarden alle de geenen, die sustineeren wilden, 't zy *ex Testamento*, 't zy *ab intestato*, geregtigt te zyn, tot de Nalatenschap van den voornoemde Marinus Huibregtse, of eenig gedeelte van dien, de Principalen van de Gedaagdens ter Griffie van de voorschreve Stad hebben doen exhibeeren de vereischte bescheiden, ter probatie, dat Elisabeth Janse, zynde de Principaale van den eersten Gedaag-

MID-DEL-BURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

daagde, Erfgenaame *ab intestato* was van den voornoemde Marinus Huibregtse van Vaders Moeders zyde, en dat de Principalen van den tweeden Gedaagde Erfgenamen *ab intestato* van den zelven Marinus Huibregtse waren van Moeders Moeders zyde, waar van het gevolg geweest is, dat Burgermeesteren en Scheepenen der voorschreeve Stad Middelburg, by het reeds gemelde Vonnisse van 17 July 1764, op der Gedaagdens Inventaris overlegd sub *D.* 44 *loco.* de Principale van den eersten Gedaagde voor een vierde, en de Principalen van den tweeden Gedaagde mede voor een vierde tot de voorschreve Nalatenschap hebben gerechtigd verklaard, met authorisatie op den voornoemde Gerrit van Savoyen in zyne qualiteit, om de voorschreve twee vierde portien aan de respective Principalen van de Gedaagdens te extradeeren.

Dog naar dien zig in dezelve Procedures geene Vrienden van Vaders Vaders zyde hadden aangegeeven, en dat de Stukken en Bescheiden, overgebragt van wegens de geenen, die zig als Erfgenamen van Moeders Vaders zyde hadden bekend gemaakt, niet voldoende bevonden waren, tot verificatie van hun gesustineerd recht, zo hebben Burgermeesteren en Scheepenen voornoemt by het gemelde Vonnis wyders verklaard, de twee overige vierde parten der voorschreve Nalatenschap, by gebreeke van blykende Erfgenamen *ab intestato* van Vaders Vaders en van Moeders Vaders zyde te vacceren, en, prætenselyk, vervallen te zyn aan de gemeene zaak, of Graaflykheid van Zeeland, met authorisatie als vooren, om dezelve twee vierde portien aan den Rentmeester-Generaal van de Graaflykheids Domeinen van Zeeland, Bewesten Schelde, voor en ten behoeve van de Graaflykheid van dezelve Provincie te extradeeren.

En het is mede een waarheid, welke aan dezen kant niet word ontkend, dat de voornoemde Gerrit van Savoyen, uit kragte der gemelde authorisatie, de voorschreve twee vierde portien van de

Na-

Nalatenschap van Marinus Huibregtsen, ten dezen in quæstie, aan den Impetrant in zyne qualiteit daadelyk heeft overgeleeverd.

MIDDELBURG.

Dan vermits het, uitwyzens des Impetrants Productie sub *Littera E.* teffens notoir en *in confesso* is, dat de gemelde extraditie aan den Impetrant geschied is in weerwil, en tegen de expresse protestatie van de origineele Gedaagdens, die ten tyde van dezelve afgifte opentlyk gedeclareerd hebben, dat hunne intentie was, om de voorschreve geoccupeerde twee vierde portion door behoorlyke Rechtsmiddelen van de Graaflykheid van Zeeland te reclameeren, zo word vermeend, evident te weezen, dat de Gedaagdens of hunne Principalen, ten respecte van het zelve recht van reclame in hun volkome geheel zyn gebleeven, en dat dienvolgende de Impetrant in zyne qualiteit, tegen den eisch en conclusie in Ranctie; welke door de Gedaagdens ten voorschreve einde voor den Rade Provinciaal is gedaan en genomen, gansch ten onrechte heeft geoppos eerd de gemelde prætense exceptien van *litis finitis*, mitsgaders van *homologatie* en *acquiescement*.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

En de Gedaagdens vermeenen ook dat 'er zelfs in het geheel geene *termini habiles* zyn geweest, tot het proponeeren van de laatstgemelde exceptie: in aanmerking, dat het in de practycq trit, en al te overbekend is, dan dat het eenige beraisonneerde adstructie vereischen zoude, dat de exceptie van *homologatie* en *acquiescement*, alleen geschikt is voor eene Instantie in cas van provocatie, wanneer, namelyk, een Verweerder in het zelve cas sustineeren wil, dat de Appellant of Reformant in zyne provocatie niet is ontfankelyk, ter oorzaake, dat het Vonnis *a quo* reeds geadquiesceert en gehomologeert, en alzo in kragte van gewysde gegaan is.

In plaats dat ter contrarie de Gedaagdens in dit geval, op fundament, dat de Graaflykheid van Zeeland uit het voorschreve Vonnisse van Burgermeesteren en Scheepenen van Middelburg van den 17 July 1764 geen recht ter waereld metieren kan,

te-

MID-DEL-BURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaak.

tegen den Impetrant in zyne qualiteit ter uitkeering van de voorschreve quæstieuse twee vierde parten rauwlyks hebben gecontendeerd, zonder gebruik te hebben van het middel van provocatie: zulks, dat alhier geverseerd word in een geval, het welke ten eenemaal verschillende, ja direct geopposeert is aan dat cas, waar in de exceptie van *homologatie* en *acquiescement* in aanmerking komen kan.

De gantsche *primaire defensie* van den Impetrant bepaald zig derhalven tot de eerstgemelde geproponeerde exceptie van *litis finitie*.

En gelyk in dat opzigt wederom overbekend is, dat aan de eene zyde het gebruik van dezelve exceptie van *litis finitie* is ingevoerd, om voor te komen, dat querelleuse en pleitzugtige Luiden de judicieele geschillen niet eindeloos zouden kunnen maaken, door het reëntameeren van Procedures, waar in bereids uiterlyke of geadquiesceerde gewysdens gevallen zyn, en dat teffens, aan den anderen kant gezorgd is, en gezorgd heeft moeten worden, dat door geen misbruik of verkeerde applicatie van het voorschreeve middel de weg van Justitie aan anderen ten onrechte wierd afgesneden, zo is, naar die æquitable grondbeginzelen, in het recht ten duidelykste gedefinieerd, dat de exceptie van *litis finitie* dan alleen met succes geproponeerd kan worden, als 'er eene compleete onderlinge overeenkomst, of eigentlyk eene identiteit gevonden word, tusschen de Procedures, waar van men exceptive den voortgang stuiten wil, en tusschen die geenen, waar in gevallen is het gewysde, waar op de exceptie van *litis finitie* word gegrond. Zodanig, dat in deze materie gerequireerd worden twee onderscheide instantien, de eene reeds afgeloopen, en de andere op nieuws begonnen en aangelegd, niet alleen tusschen dezelfde Partyen Litiganten, maar ook over dezelfde zaak, mitsgaders uit een en dezelfde oorzaak, of *causa petendi*.

Alles met dat verstand en effect, dat by gebreke van maar een der voorschreve drie requisiten, de exceptie van *litis finitie* moeten worden gerejecteert:

eert: *nam cum quæritur* (word 'er *in L.* 12, 13 & 14. *D. de except. Rei Judic.* gezegd) *hæc exceptio noceat nec ne? inspiciendum est, an idem corpus sit, quantitas eadem, idem jus, & an eadem causa petendi, & eadem conditio personarum? quæ nisi omnia concurrunt, alia res est. Add. Voet ad. d. Tit. de except. Rei Judic. n.* 3. en *de Groot Inleid. L.* 3. *p.* 49. *n.* 3.

MIDDELBURG. *Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.*

Maar onderzoekt men dan, of in het voorhanden zynde geval de voorschreeve drie vereischtens concurreeren? zo zal wel haast blyken, dat het zeer verre is van daar.

Immers, als men *voor eerst* reflecterende op de voorschreeve gerequireerde identiteit van Persoonen, slegts summierlyk inziet het voorschreeve Product van de Gedaagdens *D.* 44 *loco*, zynde het Vonnis van Burgermeesteren en Scheepenen van Middelburg van den 17 July 1764, en dus het Vonnis, waar op des Impetrants voorschreeve exceptie prætenselyk zoude moeten berusten, het manifesteert zig aanstonds, dat dat Vonnis geweezen is tusschen den Executeur in den Boedel van wylen Marinus Huybregtse, ten eenre, en tusschen de verdere Persoonen, in het Hoofd van het zelve Vonnis met naamen genoemd, die zig als Legatarissen of als Erfgenaamen op de Nalatenschap van Marinus Huybregtsen hadden opgedaan, ter andere zyde.

Terwyl men in het zelve Hoofd van dat Vonnis gantsch te vergeefs zoeken zoude naar den naam van den Impetrant, of de Graaflykheid van Zeeland: tot een onwederspreekelyke blyk, dat in de voorschreeve afgeloope Procedures te Middelburg niemand voor de gemelde Graaflykheid bekend geweest is, en dat derhalven de tegenwoordige Procedures, waar in dezelve Graaflykheid de eenige principale wederparty van de Gedaagdens is, geenzints gezegd kunnen worden aanhangig te zyn tusschen die zelfde Persoonen, die in de voorschreeve Middelburgsche Procedures in lite zyn geweest; en by nadere consequen-

 tie

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaak.

tie, dat de Impetrant niet voor zig heeft het voorschreeve eerste requisit.

Waar by nog komt, dat het daar uit van zelfs profluerend gevolg, dat, namelyk, des Impetrants exceptie van *litis finitie* notoirlyk ongegrond is, nog nader geconfirmeerd word met dat gecanoniseerde rechtprincipe, dat geen gewysde eenig voor- of nadeel kan toebrengen aan derdens, die buiten het Rechtsgeding geweest zyn.

Gelyk alzo in *L.* 2. *C. Quib. res Jud. non nocet* word gezegd, *quod res inter alias Judicata neque emolumentum afferunt his, qui* NB. *in judicio non interfuerunt, neque præjudicium irrogant.*

Waar by gevoegd kan worden *L.* 16. *in f. D. qui pot. in pign.* en de leer van *Strykius in Dissertat. Jurid. vol.* 8. *Disput.* 33. *Cap.* 1. *Num.* 6 & 7. alwaar hy opgeeft eene voldingende reden der gemelde Rechtsdoctrine, *quod* (Scilicet) *in judicio quasi contrahitur, atque adeo obligatio judicati tantum inter eos operari debet, inter quos quasi contractum, hoc est inter litigantes. Quodque de ceteris, qui liti non interfuerunt, minime dici potest, quod quasi contraxerint.*

Het geavanceerde is dan, zo vertrouwd word, reeds peremptoir tot volkome wederlegging van des Impetrants voorschreeve exceptie van *litis finitie.*

En even zo faciel kan dezelve exceptie, in de tweede plaats, ook gedestrueerd worden, als de voorschreeve twee instantien, waar van de eene te Middelburg, en de andere voor den Rade Provinciaal is geëntameerd, te zamen in vergelyking worden gebragt, ter beoordeeling, of daar in respectivelyk gecontroverteerd is, en gecontroverteerd word over dezelfde zaak: Want als U Edele Mogende zullen gelieven na te gaan het dezerzyds geproduceerde sub *Litera F. per totum, & M.* 1, 2, 3 *& 4 locis*, vergeleken met het voorschreeve Vonnis van 17 July 1764, zal het

het wel haast blyken, dat de origineele Gedaagdens in de voorschreeve Middelburgsche Procedures bepaaldelyk hebben beweezen, hoe dat zy aan den voornoemden Marinus Huibregtse geparenteerd zyn geweest van Vaders Moeders en van Moeders Moeders zyde respectivelyk, en daar zal mede blyken, dat zulks geschied is met oogmerk, dat aan de gezamentlyke origineele Gedaagdens zouden worden toegeweezen die twee vierde portien, welke volgens het Schependoms recht, in de verdeeling van eene Nalatenschap onder de Erfgenaamen *ab intestato*, moeten volgen aan de twee gemelde Lynen van Vaders Moeders en van Moeders Moeders zyde; of om eigentlyker te spreeken, met oogmerk, dat aan de respective origineele Gedaagdens zouden worden toegeweezen zodanige portien of smaldeelen, als by den Rechter bevonden zouden worden, aan elk van hunlieden in de voorschreeve twee vierde parten te competeeren, naar maate, dat 'er veel of weinig andere, daar toe mede gerechtigd zynde Nabestaanden uit de voorschreeve respective twee Lynen zouden opkomen.

MIDDELBURG. *Contra-Deductie van de Bloedverwanten in voors. zaek.*

Voorts is het *in confesso*, dat de voorschreeve twee geheele vierde portien ook op die wyze by het gemelde Vonnis aan de origineele Gedaagdens daadelyk zyn geadjudiceerd.

Waar uit volgt, dat aan hun in de voorschreeve Middelburgsche Procedures met 'er daad zoo veel is toegeweezen, als zy aldaar beweerd hebben, dat hun competeerde: want belangende de twee andere vierde parten der Nalatenschap, waar over thans alleen quæstie is; daar op hebben de origineele Gedaagdens in de Procedures te Middelburg geene prætensie altoos geformeerd: om reden, dat zy supponeerden, dat zig ook Nabestaanden van Vaders Vaders en van Moeders Vaders zyde zouden bekend maaken, van het tegendeel van dien is eerst gebleeken uit het gemelde Vonnisse van 17 July 1764.

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaak.

En wanneer daar by verstaan en verklaard is, dat 'er in de voorsz. lynen van Vaders Vaders, en van Moeders Vaders zyne geene Repræsentanten gevonden wierden, zo zyn de originele Gedaagdens daar op eerst bedagt geworden, om als erkende Erfgenamen ab intestato van Marinus Huibregtse, de voorsz. twee andere vierde portien van zyne Nalatenschappen by Rau-Actie te reclameeren.

En gevolgelyk wyst het zig zelve, dat de evengemelde twee vierde portien, waar over thans quæstie is, in de voorsz. Middelburgsche procedures, ten opzigte van de origineele Gedaagdens, geene objecten van quæstie of decisie geweest zyn.

Al wat in die procedures, ten aanzien van dezelve twee vierde portien door Burgemeesteren en Schepenen van Middelburg beoordeeld heeft kunnen worden, is geweest, of 'er al geen Nabestaanden van Marinus Huibregtse van Vaders Vaders en van Moeders Vaders zyde, tot de gemelde portien gerechtigt waren? daar in tegendeel die quæstie, waar over in *hoc Revisionis Judicio* ten principale word gecontroverteerd: te weeten, of de voorsz. twee vierde portien, by gebreke van zodanige Nabestaanden van Vaders Vaders en van Moeders Vaders zyde, moeten volgen aan de andere Erfgenamen *ab intestato*, die 'er gevonden worden: dan of dezelve aan de Graaflykheid van Zeeland vervallen zouden zyn, door Burgermeesteren en Schepenen voornoemt niet gedecideerd is, nog gedecideerd heeft kunnen worden, om dat de Graaflykheid van Zeeland in de voorsz. Middelburgsche procedures niet is bekend geweest; en dat nogtans de zo even voorgestelde quæstie niet anders gedemelleerd worden kan, dan tusschen dezelve Graaflykheid van Zeeland, ter eenre, en tusschen de opgekomene Erfgenamen *ab intestato* van Marinus Huibregtse, ter andere zyde.

Alles wederom tot een overtuigend bewys, dat

in

in de thans litispendente procedures ook niet gewist word over dezelfde zaak, waar over Burgermeesteren en Schepenen voornoemt in de afgelopene procedures te Middelburg hebben gecognosceert. MID-DEL-BURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

Nam eadem res agitur, quoties apud judicem posteriorem id quæritur, quod NB. *apud priorem quæsitum est. Et exceptio Rei Judicatæ obstat, quoties inter easdem personas* NB. *eadem quæstio revocatur. L.* 7. §. 1. & §. 4. *D. de Except. Rei Jud.*

Eindelyk volgt uit het gezegde, in de derde plaats, ook van zelfs, dat de Gedaagdens de tegenwoordige procedures niet geëntameerd hebben, uit die zelfde oorzaak, of *causa petendi*, welke het fundament van hunne sustenu in de afgelope procedures te Middelburg is geweest: want in de Middelburgsche procedures zyn de origineele Gedaagdens (gelyk al een en andermaal is geremarqueerd) bepaaldelyk opgekomen, als Nabestaanden van Marinus Huibregtse van Vaders Moeder, en van Moeders Moeders zyde, respectivelyk, en als zodanigen hebben zy, conform de particuliere regels van het Schependoms Recht, behelzende het Voorschrift, hoe de Nalatenschappen onder de Nabestaanden onderling verdeeld moeten worden, gevorderd, dat aan hun als repræsentanten van twee staaken alleen twee vierde parten van de Nalatenschap van Marinus Huibregtse wierden toegeweezen, gelyk zulks ook is geschied.

Terwyl de Gedaagdens daarentegen in deze procedures de twee andere vierde portien ook geeischt hebben: doch op eenen gantsch nieuwen grond; te weeten, dat in de voorsz. Middelburgsche procedures *per Sententiam Declaratoriam* is verstaan, dat 'er in twee staaken geene Repræsentanten exteeren; en dat derhalven de andere Nabestaanden, die 'er zyn, tot de geheele Nalatenschap zyn gerechtigd: invoege als het zelve bevorens by de verhandeling van de quæstie ten principaale in het breede is aangedrongen en betoogd;

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

zo dat zelfs naar waarheid kan worden gezegd, dat het voorsz. Vonnis van 17 July 1764, wel verre van een gewysde tegen de Gedaagdens uit te leveren, in zeker opzigt het fundament is van den eisch en conclusie in Rau-Actie, welke de Gedaagdens met een gewenscht succes voor den Raade Provinciaal hebben gedaan en genomen.

Om evenwel het gebruik te wettigen, het welke de Impetrant van de exceptie van litisfinitie in 't cas subject tragt te maken, heeft men zig aan zyne zyde by Pleidooy in de voorige instantien bediend van verscheide argumentatien, waar van de voornaamsten in het t'zaamgetrokkene hier op t'huis komen: dat de voorsz. Middelburgsche procedures aangelegd zouden zyn geweest tot zo een generaal *judicum* over de verdeeling van de gantsche Nalatenschap van Marinus Huibrechtse, dat in dezelve procedures in alle opzigten beslist zoude hebben moeten worden, wie of al tot de gemelde Nalatenschap gerechtigd waren? zo en ten dien effecte, dat als in dat judicium aan de origineele Gedaagdens bepaaldelyk zyn geadjudiceerd twee vierde parten der Nalatenschap, het daar voor gehouden zoude moeten worden, als of *eo ipso* de twee andere vierde parten aan de Gedaagdens waren ontzegd.

Men heeft 'er verder bygevoegd, dat, als Burgemeesteren en Schepenen van Middelburg bevonden hebben, dat 'er geen Nabestaanden waren van Marinus Huibregtse van Vaders Vaders en van Moeders Vaders zyde, dezelve in het voorsz. judicium ook zouden hebben moeten onderzoeken en beslissen, of de portien, die daar door vaceerden, aan de andere Nabestaanden moesten volgen? en dat, als Burgermeesteren en Schepenen als Rechters in het begrip vielen, dat de voorsz. portien van de deficieerende lynen aan de opgekoome Nabestaanden niet toebehoorden, dezelve portien dan van zelfs aan den Fiscus zouden hebben moeten devolveren en vervallen,

zonder dat, ter beoordeeling over dat gepræteXeerde recht van den Fiscus, nodig zoude zyn geweest, dat de Impetrant zig in het voorsz. Judicium voor dezelve had opgedaan; om dat, quasi, de Fiscus altyd gerechtigt zyn zoude tot de Erfportien, die vaceeren, en dat de manier van procederen, om aan den Fiscus, schoon niet in het Proces zynde, de Erfportien van deficieerende lynen of staaken te adjudiceeren, conform zoude weezen met eene constante Costuim in de Provincie van Zeeland.

MIDDELBURG. *Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.*

Uit al het welke dan wyders is geinfereerd geworden, dat de Gedaagdens, voor zoo verre het gemelde Vonnis van 17 July 1764 van vacante portien gewaagt, het middel van provocatie zouden hebben behooren te employeeren, en dat zy, by gebreke van dien, verstaan zouden moeten worden, in het zelve Vonnisse ten voorsz. opzigte te hebben berust.

Dog, om niet alles op te haalen, wat bygebragt zoude kunnen worden, om te demonstreeren, dat de voorsz. raisonnementen allesints berusten op zeer abusive en erroneuse vooronderstellingen, zo zy het, ten aanzien van de eerstgemelde tegenwerping van de Partye, gepermitteerd, om alleen te mogen vragen, waar of toch de Impetrant van daan haalt, dat de voorsz. Middelburgsche Procedures aangelegt zouden zyn geweest tot een generaal Judicium, in dien zin, dat in hetzelve ondergezogt en beslist zoude hebben kunnen, ja, moeten worden, niet alleen of, en hoedanige deficieerende lynen of staaken 'er waren? maar ook, aan wie de portien van zodanige deficieerende lynen behoorden te worden toegeweezen; in zoo verre zelfs, dat in dat Judicium de bepaalde adjudicatie van zekere Erfportien, aan de opgekomene Nabestaanden gedaan, zoude hebben geimporteerd eene stilzwygende ontzegging van de andere portien aan die Nabestaanden? en de Gedaagdens houden zig verzekerd, dat 'er niets meer, dan eene

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

oppervlakkige overweeging van de gemelde vrage nodig is, om overtuigd te worden, dat het voorwendsel van zodanig *Judicium generale*, als voorsz. is, niet overeen gebragt kan worden met den aard en natuur van de voorsz. Middelburgsche Procedures, en van soortgelyke instantien, waar in by edictale citatien worden opgeroepen alle de geenen, die sustineeren willen, *ab intestato* tot eene Nalatenschap gerechtigd te zyn; want gesteld al, dat het in Zeeland eene geconstateerde en alom erkende waarheid was, dat de portien van deficieerende lynen moet volgen, niet aan de Graaflykheid, maar aan de Nabestaanden, die zig op de edictale citatien hebben opgedaan, zo zouden 'er dan nog dikwils tusschen die Nabestaanden onder malkanderen, over het *jus prælationis* van den een boven den anderen in zulke portien, quæstien en differenten ontstaan, die niet gedemelleerd nog gedecideerd kunnen worden, dan in eene nadere instantie, na dat vooraf is beslist, welke lynen of staaken het respectivelyk zyn, waar in *al*, en waar in, ter contrarie *geen* wettige Repræsentanten zyn opgekomen.

En die præalable decisie en beslissing word vooral vereischt, nu het quasi, in de Provincie van Zeeland voor quæstieus word gehouden, of de voorsz. portien van deficieerende lynen aldaar zouden moeten devolveeren aan de Graaflykheid: aangezien het zeker is, dat de Graaflykheid van Zeeland nooit opkomt in zodanige procedures, waar in de gemelde edictale citatien worden gedaan, en dat overzulks het but en oogmerk niet zyn kan, dat in die procedures over het voorsz. gepretendeerde recht van de Graaflykheid zoude worden gecognosceerd: want dat de Impetrant den reeds gereclameerden regel: *Dat geen Gewysde voor- of nadeelig zyn kan aan de geenen, die buiten het Proces zyn geweest*; mitsgaders die bekende Rechtsdoctrine, in *L.* 18. *D. Comm. Divid.* en elders te vinden, *quod ultra id, quod in judicium deductum est, excedere potestas*

ju-

judiciis non potest; en, *dat alle Rechters strict gebonden zyn aan de Litiscontestatie*, geconsidereerd als een *quasi Contract*, waar door privativelyk en alleen de *in lite* zynde Partyen aan malkanderen verbonden worden; tragt elusoir te maaken op prætext van de voorsz. voorgewende Costuim van Zeeland, dit verdient (onder reverentie) naauwlyks eene serieuse beantwoording: zo, om dat al het geene van die prætense Costuim word gedebiteerd, t'huis komt op eene loutere *petitio principii*, inzonderheid met relatie tot des Impetrants *primaire* en *exceptive* defensie: aangemerkt, dat de merites van dezelve prætense Costuim in de quæstie ten principale, en dus eerst *secundarie* moeten worden gediscutieerd: als om reden, dat vooral ook de voorsz. gepratexeerde Costuim van Zeeland zonder tastbaare ongerymdheid nooit extensibel zoude kunnen zyn tot zo verre, dat de Rechters in Zeeland de portien van deficieerende lynen zelfs aan de Graaflykheid zouden kunnen adjudiceeren *ex officio*, *inauditis partibus*, en zonder een voorafgegaan onderzoek van de redenen en gronden van de Graaflykheid van Zeeland, aan den eenen, en die van de Nabestaanden van den Overledene, aan den anderen kant.

MIDDELBURG. *Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.*

Zynde dit iets, hetwelke even zo onbestaanbaar is met de bekende Privilegien dezer Landen, als het strydig is met de dispositie van het Gemeene Recht, en met alle grondbeginselen van Æquiteit en Burgerlyke Vryheid. *Conf. L. 7. C. de Jure Fisci*, *Peresius ad Cod. Tit. de Bon. Vacant. num.* 30. *Leyser. in Meditat. ad Pandect. Spec.* 50. *Medit.* 11.

En het is notabel, dat zelfs *de Groot*, hoe ieverig Voorstander hy ook van de Rechten van de Graaflykheid geweest is, by voorkomende gelegendheden niet ontveinst heeft, dat de Privilegien en Handvesten dezer Landen medebrengen, dat niemand ten profyte van de Graaflykheid onverwonnen buiten zyne bezittingen en rechten kan worden gesteld. *Vid. Inleid. L.* 2. *p.* 2. *num.* 10.

MID-DEL-BURG.

Contra Deductie van de bloed-verwanten in voorsz. zaek.

Wil men derhalven geene ongerymde interpretatie geeven aan dat gedeelte van het Vonnis van 17 July 1764, waar by Burgermeesteren en Schepenen der Stad Middelburg den voornoemden Gerrit van Savoyen hebben geauctoriseert, om de twee vierde parten van de Nalatenschap van Marinus Huibrechtse, ten dezen in quæstie, als prætenselyk aan de gemeene zaak, of de Graaflykheid van Zeeland vervallen, aan den Impetrant in zyne qualiteit te extradeeren, het moet notoirlyk daar voor gehouden worden, dat dezelve Periode slegts gediend heeft tot een rigtsnoer voor den voornoemden Gerrit van Savoyen; in suppositie, dat het recht van de Graaflykheid van Zeeland op de voorsz. twee vierde portien door niemand zoude worden betwist; zonder dat men assumeeren mag, dat Burgermeesteren en Schepenen voornoemt intentie zouden hebben gehad, om, in cas daar over eenig dispuut ontstaan mogt, reets by præavans te decideeren eene quæstie, welke voor hunne Rechtbank niet geventileerd was, nog geventileerd had kunnen worden:

Voor eerst, om dat de Graaflykheid van Zeeland, welke een van de principaale geïnteresseerde Partyen in dat different zyn moest, niet *in lite* was geweest.

En, *ten andere*, om dat de opgekoome Nabestaanden van Marinus Huibregtse by den aanleg en instructie van de Middelburgsche Procedures niet hadden kunnen weeten of voorzien, dat 'er deficieerende staaken zyn zouden, en dus ook niet, dat 'er materie zoude wezen, tot het introduceeren of demelleeren van de gemelde quæstie.

Zelfs blykt 'er ex postfacto, dat Burgermeesteren en Schepenen voornoemt de bovengemelde intentie, om de voorsz. quæstie ten voordeele van de Graaflykheid van Zeeland uit te wyzen, niet hebben gehad: want als de Impetrant in deze tegenwoordige procedures aan de voorsz. geobjicieerde Periode van het Vonnis van 17 July 1764, de kragt en

en het effect van een Gewysde heeft getragt te attribueeren, hebben Burgermeesteren en Schepenen van Middelburg by nadere voorgekome gelegendheden van dien aard de vereischte præcautie gebruikt, dat een diergelyke verkeerde interpretatie aan hunne Vonnisse niet wederom gegeeven heeft kunnen worden.

MIDDELBURG. *Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaak.*

Zo als diergelyke præcautie onder andere gebruikt is in de procedures, welke te Middelburg gevoerd zyn, tusschen de geenen, die gequalificeerd waren tot het redden van de Nalatenschap van Cornelia Maria Nollet, als Eischers ten eenre, en tusschen de geenen, die zig als Erfgenamen op den Boedel aangegeeven hadden, ter andere zyde.

In die procedures, namelyk, bevonden zynde, dat zig geen Vrienden van 's Vaders Moeders Vaders zyde, nog van 's Vaders Moeders Moeders zyde, nog ook van 's Moeders Vaders Vaders zyde hadden bekend gemaakt, zo hebben Burgermeesteren en Schepenen voornoemt by hun Vonnisse van 22 Juny 1769, in dezelve zaak geweezen, wel verklaard, de drie agtste parten, welke aan de gemelde drie linien of staaken in de voorsz. Nalatenschap zouden gecompeteerd hebben, by gebreke van Repræsentanten te vaceeren: dog zy hebben wyders aan de gemelde Eisschers geordonneerd, om de voorsz. drie vaceerende agtste parten over te brengen ten Comptoire van Finantie en Consignatie der voorsz. Stad, om aldaar *ad opus jus habentium* te blyve berusten, tot tyd en wylen, dat nopens het recht der geenen, die daar toe wilden sustineeren gerechtigd te wezen, NB. Na gehoude behoorlyke procedures, NB. nader zoude wezen gedisponeerd.

En op even gelyke wyze hebben Burgermeesteren en Schepenen van Middelburg mede gevonnist op den 9 November 1769, over zekere vacant verklaarde portien in de Nalatenschap van Mr. Jan Caan, in zyn leven Raad in den Hove en Leenhove van Vlaanderen. Gelyk van dat een

MIDDELBURG.

Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.

en ander consteert uit der Gedaagdens Producten sub *M.* 5 & 6 *locis.*

En gevolgelyk is daar uit ten klaarste af te neemen, dat Burgermeesteren en Schepenen voornoemt het in der daad zelfs daar voor houden, dat zodanige procedures, waar in de Erfgenaamen *ab intestato* worden opgeroepen, om hun recht onderling te demelleeren, niet geschikt zyn ter beoordeeling en decisie, aan wie of volgen moeten de portien van lynen of staaken, waar in zig in dezelve Procedures geene Repræsentanten komen op te doen? en dat overzulks de quæstie dienaangaande in eene nadere instantie, daar toe aangelegd, moet worden beslist.

Maar wat zouden de Gedaagdens zig ook in allen gevallen behoeven aan te trekken, wat of het but of oogmerk van de voorsz. geobjicieerde Periode in het gemelde Vonnis van 17 July 1764 geweest mogt zyn? Want al stond het vast, dat die Periode behelsde een gedeclareerd begrip, dat de twee quæstieuse vierde parten van de Nalatenschap van Marinus Huibrechtse absolutelyk waren gedevolveerd aan de Graaflykheid van Zeeland, dan zoude de groote vraag nog altyd zyn en blyven, of zoo een begrip van Burgermeesteren en Schepenen van Middelburg de kracht en het effect van een *res judicata* zoude uitleveren, ten voordeele van de Graaflykheid van Zeeland, en ten nadeele van de origineele Gedaagdens in dezen? daar de affirmative van die vraag niet staande te houden is, dan in weerwil van de hier boven geadstrueerde Rechtsdoctrine.

Behalven dat in het Recht ook in terminis is gedefinieerd, dat geen begrip van een Rechter de kracht van een Gewysde heeft, ten zy 'er is vooraf gegaan eene Litisconteſtatie en behoorlyke *Causæ Cognitio: non enim vox omnis judicati continet auctoritatem, juxta L. 7. de Sentent. & Interloc. & judex, qui disceptationi locum dederat, partium allegationes & examinare debet: nam sub-*

scrip-

scriptionem ad libellum datam talem, quæ diversam partem in possessionem fundi mitteret, vicem Rei judicatæ non obtinere, non ambigitur. L. 5. & tot. Tit. Cod. Comminat. Epistol. Programm. auctorit. Rei judic. non hab. Add. Peresius ad illum Tit. Num. 1. alwaar hy insgelyks leert, *quod omnis voluntas judicis Sententia non est, sed ea tantum, quæ causa-cognita declaratur.* En dat tot de natuur van een Gewysde gerequireerd word, *ut præcedat causæ cognitio, servato juris ordine, & allegationibus utrimque admissis atque examinatis.*

MIDDELBURG. *Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaek.*

Uit het geavanceerde volgt dan by wettige consequentie, dat de Gedaagdens, tot conservatie van hun recht op de portien, welke by het voorsz. Vonnisse van den 17 July 1764, by gebreke van blykende Erfgenamen *ab intestato* van 's Vaders Vaders en van 's Moeders Vaders zyde van den voornoemde Marinus Huibrechtse verklaard zyn te vaceeren, geensints het middel van provocatie hebben behoeven te emploijeeren: Neenmaar dat, als de Impetrant heeft kunnen goedvinden, de voorsz. twee vierde portien onder zig te slaan, de origineele Gedaagdens genoegzaam gevigileerd hebben, met daar jegens op het nadrukkelykste te protesteeren, onder expresse reserve van hun recht en actie in dien reguarde.

Zonder dat het eenige aanmerking verdient, dat aan den kant van den Impetrant meede by Pleydooy is gecapteerd, dat de Gedaagdens zig tegen het voorschreeve Vonnisse van het middel van provocatie zouden hebben behooren te bedienen, al was het maar geweest, om te concludeeren tot *annullatie illico*, onder voorwendsel, dat, naar het getuigenis van *Groenewegen ad Rub. Cod. quando provoc. non est necesse* en andere practici, *moribus nostris* ook *ex capite nullitatis* geprovoceerd zoude behooren te worden: als waar jegens, immers (om 'er niet meer van te zeggen) decisief moet weezen, dat aan deeze zyde gesusti-

MIDDELBURG. *Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaak.*

ftineerd word, niet, dat het voorschreeve Vonnis van 17 July 1764 aan nulliteit laboreeren zoude, neen maar dat het zelve Vonnis (voor zo veel de meergemelde geobjicieerde Periode betreft) geen kracht van gewysde heeft; nog ten aanzien van de Graaflykheid van Zeeland, welke in het geheel niet *in lite* is geweest; nog met opzigte tot de Gedaagdens, als dewelke in de voorschreve Middelburgsche Procedures niet hebben gecontendeerd tot adjudicatie van de twee vierde portien, waar over ten deeze quæstie is: invoege dat de Gedaagdens zig met relatie tot het gemelde Vonnis even zo weinig van een *querela nullitatis*, als van eene *querela iniquitatis* hebben behoeven te bedienen.

Ziet daar, Edele Mogende Heeren, aan het tweede voorgestelde Hoofdpoinct (zoo verhoopt word) ten genoege van U Edele Mogende ook voldaan.

De Gedaagdens zullen vervolgens geen swaarigheid maaken, om alsnu deze gansche zaak, in welkers decisie hunne Principaalen een allerweezendlykst belang hebben, en waar in ook met 'er daad geinteresseerd zyn alle de Ingezeetenen van Zeeland, die ten opzigte van de Nalatenschappen *ab intestato* van hunne Bloedverwanten, zig by vervolg in het thans exteerend geval van de origineele Gedaagdens zullen komen te bevinden, voor afgehandeld te houden.

Met byvoeging nog alleen van deze finale remarque, dat genoomen, dat 'er tegen alle verwagting, uit wat hoofde het ook zyn mogt, by U Edele Mogende in de afdoening dezer saake eenige twyffeling zoude mogen overblyven, de quæstie (met alle verschuldigde reverentie gezegd) dan nog altoos ten nadeele van den Impetrant zoude behooren te worden getermineerd: dewyl de *JCtus. in L.* 10. *D. de Jure Fisci* met zoo veel woorden zegt: *Non puto, delinquere eum,*

eum, qui in dubiis quæstionibus contra Fiscum facile responderit.

En gelyk deeze Regel, dat dubieuse en bedenkelyke geschillen ten nadeele van den Fiscus behooren te worden gedecideerd, vooral in aanmerking komt in het cas subject, en gelyksoortige differente en procedures, *ubi Fiscus vel ex pœna lucrum captare conatur, vel bona ut vacantia prætendit. Vid. Strykius in Differtat. Jurid. Vol.* 7. *Disp.* 2. *Num.* 30. & *Matth. de Auctionib. L.* 2. *C.* 7. *N.* 89 & 90.

MIDDELBURG. *Contra-Deductie van de bloedverwanten in voorsz. zaak.*

Zoo moet dezelve Rechtsdoctrine ook byzonderlyk stringeeren met opzigte tot de Provincie van Zeeland, alwaar op het voorbeeld van Holland, zelfs de Confiscatien van Goederen in Crimineele zaaken, by Resolutie van 16 December 1735 ten eenemaal zyn afgeschaft:

Tot een duidelyk kenteeken, dat men althans geenfints een Eeuw beleeft, waar in diergelyke *Causa Fiscales* meer faveur vereischen, of liever minder odieus zyn zouden, als dezelve *Jure Romano* zyn geweest.

En hier by eindelyk nog komende, dat in de Keuren en Costuimen der Stad Middelburg Cap. van Administratie van Justitie Articul 16 is gestatueerd, dat aldaar in alle zaaken recht gedaan moet worden agtervolgende dezelve Keuren en Costuimen van Middelburg, of NB. by gebreke van dien naar beschreeve Rechten.

En dat derhalven de voorschreeve *L.* 10. *D. de Jure Fisci* in de decisie van deze Middelburgsche zaak, voor zoo veel des noods, en in cas van onverhoopte dubieteit, van eene onbetwistbaare applicatie zyn zoude, zoo zullen de Gedaagdens daarom deeze Schriftuur eindigen met des te gunstiger en geruster vertrouwen, dat by U Edele Mogende niet zal worden gehæsiteerd, om den Impetrant te verklaaren, by de Sententie en het Arrest van den Hoogen Raade van 21 December 1771, in quæstie, confirmatoir aan de Sententie van den Raade Provinciaal van den 27

No-

MID-DEL-BURG. November 1768, te weezen niet beswaard, met condemnatie van den zelve in de kosten van den Procesſe.

Implorerende op alles U Edele Mogende
Nobile & Benignum Judicis Officium.

Het gevolg van dit Rechtsgeding voor de Heeren Herzieners of Reviseurs was niet anders, dan dat de beide sententien der Hoven aldus bevestigd zyn geworden:

De sententien der beide Hoven worden in revisie bevestigd.

Gezien by den Hoogen Raaden in Holland, ende de naar beschreeven Adjuncten van weegen de Hooge Overheid daar toe gecommitteert het Proces in materie van propositie van erreur, tusschen Mr. *Adriaan Steengracht*, Heer van de Hoogheid Wisch en beide de Souburgen, Hoog-Bailliuw en Rentmeester-Generaal van de Graaffelyke Domeinen van Zeeland, bewesten Schelde, Impetrant van Mandament van Revisie ter eenre, ende Mr. *Jacobus Jasperse Brasser*, woonende te Vlissingen, in qualiteit als Gemagtigde van *Elizabeth Janssen*, meede woonende aldaar, en *Marcelis de Smidt*, Notaris en Procureur te Vlissingen voornoemd, in qualiteit als Gemagtigde van *Jan Smallegange*, *Jacob de Voogd*, in gemeenschap van Goederen zynde getrouwt geweest met wylen *Cornelia Smallegange*, zoo voor hem zelve als *de rato* caveerende voor zyne drie by de voornoemde *Cornelia Smallegange* verwekte Kinderen, met naamen *Maria*, *Jacob* en *Johannes de Voogd*, *Adriaan de Muynck*, in Huwelyk hebbende *Adriana Smallegange*, *Jacob Kant* en *Christiaan Kant* en *Christiaan Kant*, *Joost vander Meer*, in Huwelyk hebbende *Leuntje Kant*, en *Jan du Gardyn*, in Huwelyk hebbende *Susanna Kant*, alle Bloedvrienden en Erfgenaamen *ab intestato* van *Marinus Huybrechtse*, overleeden in het oude Mannen- en Vrouwe-Huis binnen Middelburg in Zee-

Zeeland, Gedaagdens in het voorschreeve cas ter andere zyde. MIDDELBURG.

Die van den Raade en Gecommitteerde Adjuncten voornoemt, met rype deliberatie doorgezien en overwoogen hebbende al het gunt ter materie dienende was ende heeft mogen moveeren, doende regt uit den naam ende van weegen de Hooge Overheid ende Graaflykheid van Holland, Zeeland en Vriesland, verklaaren den Impetrant by de Sententie en Arrest van den Hoogen Raade in dato den 21 December 1771, in quæstie, als wel en zonder erreur geweesen, te weezen niet bezwaart, en condemneeren den Impetrant in de boete van Revisie, mitsgaders in de kosten van den Processe ter taxatie van den Hoogen Raade. *De sententie der beide Hoven worden in revisie bevestigd.*

Gedaan in den Hoogen Raade in Holland ter presentie en overstaan van Mrs. *Johan Steengracht*, Raad en Advocaat Fiscaal van het Collegie ter Admiraliteit in Zeeland; *Jacob van Citters*, regeerend Burgemeester der Stad Middelburg; *Adriaan Jan de Reuver*, Pensionaris en Secretaris der Stad Zierikzee; *Laurens Pieter van de Spiegel*, regeerend Burgermeester en Raad der Stad Goes, *Goverd Jan van Persyn*, Raad ordinaris in den Raade en Leenhove van Braband en Lande van Overmaaze; *Carel Coenraad Reitz*, Griffier van den Hove en Raade van Vlaanderen, en *Johan Hendrik Milet*, Raad in den Raade Provinciaal, als beneffens die van den Hooge Raade van wegens de Hooge Overheid daar toe gecommitteert en gepronuncieert den 18 Mey 1775.

Was geteekent,

IMAN PAUW.

Tot vervolg nopens het geen wy in onze Jaerboeken voor dit lopend jaer bl. 534 en volgen-

 de

MIDDELBURG. de wegens zekere opschuddinge te Westkappel, hebben aengetekend, dient nog gemeld te worden, dat door de genomene schikkingen alles wel haest in volkomene rust kwam. Waerop eenige Commissarissen door de Staten tot het onderzoeken der bezwaeren der Westkappelsche Landslieden benoemd zynde, is door eenige Gelanden van dit Eiland op eene eerbiedige wyze opgave van bezwaeren aen gemelde Commissarissen gedaen. Gemerkt dus eene volkomene kalmte en bedaerdheid onder de gemoederen scheen plaets te hebben, hebben de Staten goedgevonden, het verder verblyf van 't Krygsvolk binnen deze Stad onnodig zynde, te bewilligen, dat het Bataillon van den Collonel *Sturler*, op patent van zyne Doorlugtige Hoogheid van hier naer den Bosch en verder naer Venlo, *deszelfs* eigenlyke verblyfplaets, voor den aennaderende Wintertyd zouden werden ingescheept en overgebragt. Vervolgens hebben Hooggemelde Heeren Staten den Generael Majoor *Dopff*, van deszelfs post alhier als Commandant over het Krygsvolk binnen dit Eiland ontslagen, en voor deszelfs volvaerdigen yver en oplettendheid met eene aenzienlyke gifte uit 's Lands kasse vereerd. Gemeld Krygsvolk heeft dus op den 8 dezer Maend in eenige scheepen de terug reize aengenomen, en hebben vervolgends de Staten zyne Doorl. Hoogh. plegtig by missive bedankt, voor de zorg en yver in het bevorderen en helpen uitvoeren der genomene maetregelen, om eene beweeging, die de onaengenaemste gevolgen zoude kunnen hebben, in derzelver beginzels te stuiten.

Ook

Ook hebben de Heeren Staten dezer Provincie het IV. Art. van de Ordonnantie op het Trouw-geld op den 2 dezer Slachtmaend aldus vermeerderd: MIDDELBURG.

By resumtie gedelibereerd zynde op het Rapport van den 31 Maart 1774, uitgebragt over het den 21 December 1772 ingekomen Berigt van den Commis van 's Lands Gemeene Middelen, Mr. Pieter de Timmerman, by Hunne Ed. Mog. Resolutie van den 19 December 1771, gerequireerd op de Requeste van Pieter Bos, Collecteur van het Trouw-geld over de Stad Middelburg en Ressort, ten laatstgemelden dage aan H: Ed: Mog: gepræsenteerd; verzoekende daar by elucidatie omtrent de betaalinge van dat Middel door Regenten van een stemmende Stad dezer Provincie, op het Cohier van 't Familie-geld aangeslagen, dog uit hun Ouders Huis trouwende, te mogen erlangen; en of dezelve dan uit kragt van het 7de Articul der Ordonnantie op het Trouw-geld, in dato 19 September 1763, den voornoemden Impost betaalen moeten, of volgens den aanslag der Ouders, in het 2de Articul dier Ordonnantie naar het getal der Kinderen bepaald, of volgens eigen aanslag, naar maate dat het Middel door een der voornoemde wyze van betaalinge het meeste kon worden gebeneficeerd; en zulks ten einde by vervolg alle bedenkelykheid mogen worden weggenomen, en hy Suppliant in staat gesteld den Impost van het Trouw-geld, volgens den regten zin en meening der voorsz. Ordonnantie te konnen ontfangen: mitsgaders by resumtie op het voorsz. Bericht en Requeste respective, is goedgevonden en verstaan, te declareeren, gelyk geschied by deze, dat, voor zoo verre het voorledene aangaat, alle betalingen, het zy volgens de eene of wel volgens de andere dier twee contrarie sustenuen gedaan of aangenomen te voldoen, zullen

Ampliatie van 't IV. Art. der Ordonn. op 't trouwgeld.

MIDDELBURG.

Ampliatie van 't IV. Art. der Ordonn. op 't trouwgeld.

len worden gelaten en gepasseerd, zoo als die zyn geschied of beloofd, zonder eenige meerdere voldoeninge van Regenten te vorderen, die tegens het gevoelen van den Suppliant betaald hebben, of restitutie te laten doen, aan die, welke volgens zyn begrippen, en dus naar maate van den hoogeren aanslag hunner Ouders meerder voldaan hebben.

En is, by verdere deliberatie, nog goedgevonden en verstaan, voor het vervolg, by Ampliatie van het 4de Articul Hunner Ed: Mog: Ordonnantie op het Trouw-geld te statueeren, gelyk gestatueerd word by deze, dat, zoo verre het zelve Articul spreekt, van Regenten die ten minsten volgens de 23ste Classis ter somma van £3:6:8 Vls: zullen moeten betalen; in dezer voegen zal moeten worden begreepen, dat de Regenten van stemmende Steden dezer Provincie, staande op het Familie-geld aangeslagen ter somme *van één* duizend guldens, en welker Ouders nog *in leven* zyn, zonder onderscheid, den Taux op den Ondertrouw zullen moeten betalen volgens hunnen eigen aanslag in het zelve Familie-geld.

Ten welken einde Extract dezer Resolutie aan de Heeren van de Provinciale Rekenkamer, en de voorschreeve Commis van 's Lands Gemeene Middelen, Mr. Pieter de Timmerman, ter informatie; en aan de Collecteurs van het Trouw-geld over de respective stemmende Steden dezer Provincie, om zig daar na te reguleeren, zal worden gezonden.

(*Onder stond*)

Accordeerd met voorsz. Register.

(*Geteekend*,)

G. J. BLANKERT.

Ve-

Verders hebben Hooggem. Heeren Staten op Middelburg. den 9 van deze Maend, de Ordonnantie op 't middel van den 12 penning over den verkoop of mangeling van paerden van den 23 van Herfstmaend 1637. aldus nader uitgelegd:

Is, na deliberatie, goedgevonden en verstaan, by forme van interpretatie der Ordonnantie van den 23 September 1637, op het Middel van den 12 Penning over de verkoop van mangeling van Paarden te verklaren, gelyk geschied by deeze, dat van één Paard of Paarden in Tholen gekogt, om elders binnen deeze Provincie te worden gebragt, als reeds aan de daar in admodiatie zynde belasting van een Oorgeld, in plaats van den 12. Penning onderhevig, dien 12. Penning zal moeten voldaan worden, doch teffens van de helft, welke volgens het 1ste Articul dier Ordonnantie tot laste van de Verkooper is, zal mogen afgetrokken worden zoo veel blyken zal, wegens 't voornoemde Oorgeld van een verkogt Paard binnen den Eilande van Tholen reeds te zyn betaald en niet meer.

Uitlegging der Ordonn. nopens de 12 penn. op de verkoop van paerden.

En ten einde niemand daar van eenige ignorantie prætendeere, zal de voorsz. Resolutie vervolgens met den druk gemeen gemaakt, en alomme geaffigeerd worden, daar zulks gewoon is te geschieden. enz.

VRIESLAND.

DOCKUM.

De Magistraet dezer Stad heeft by Publicatie van den 11 van deze Slachtmaend, het Wagtreglement aldus verklaerd en uitgelegd.

Doc-
kum.

De Magistraet legt het Wagtreglement nader uit.

De Magistraat der Stad Dockum, allen den genen die dezen zullen zien of hooren leezen Salut; doen te weeten. Alzoo de goede Burgers en Ingezeetenen alhier ter Steede in het gemeen in een denkbeeld zyn, dat een Goud-gulden verschuldigt zyn te betaalen aan de Burgerwacht, die by avond of nacht ter haarer bescherminge komen te haalen, waar door de ondervindinge een en andermaal heeft geleert, dat aan baldaadige Landlieden in het uitvoeren haarer euveldaaden, den ruimen teugel is gegeven; terwyl de ongemakken lydende die belooninge begrotede, om welk misbegrip weg te neemen mits deezen werd verklaart, dat zulks nimmer de Intentie is, daarenteegens dat de meeninge dier gewoonte zy, dat zulks afzonderlyk plaatse heeft aan Huizen, daar publique gelaagen gezet werden, vermits die zulke kostwinningen hebben natuurlyk moeten hoeden en instaan voor de zwarigheden daar uit voortkomende om alzoo door de Burgerwachts *Adsistentie* de by des Lands Wetten bepaalde straffen te ontgaan. En op dat niemant buiten de gelaagen-Zetters misbruik van dat thans verklaarde voorregt maake en de Wacht op een ongefundeerd gevreesd quaad koome te haalen, zal deeze in zulk een geval zoo wel de Wacht moeten betaalen als de gelaagen Zetters, welke laatstgenoemde daar en tegens door geweld van buiten aan haare Huizen, zonder dat 'er door het binnen huis zynde Gezelschap aanleydinge toe werd gegeven, de Wacht benodigt hebbende, vry zonder betaalinge dezelve zullen moogen haalen, door dien door haar zo wel als door een ander daar voor het Wachtgeld werd betaalt en het 5de Art. van het Wacht-Reglement, waar by het driemaalen ronden door de Stad 's nacht werd aanbevoolen, genoegzaam te kennen geeft dat de Burgerwacht gehouden en verplicht is een ieder te beveiligen, en in een oogenblik niet rondsom op een plaats kunnende zyn, vloeyt daar uit by wettige gevolgtrekkinge

voort,

voort, dat dezelve vry gehaald kan werden daar benoodigt is, en dat de betaalinge in de gestelde gevallen daar voor ook plaatze heeft, welk salaris van een Goud-gulden (nergens voor als nog bepaald) thans met 's Magistraats Approbatie werd bekrachtigt die aan zich reserveert het Recht van nadere Interpretatie en Ampliatie. DOCKUM.

En op dat dezen tot een yders kennisse koome zal dezen werden gepubliceert en geaffigeert en de Burgerwacht tot haar Naricht een Exemplaar overhandigt.

Aldus gearresteert enz.

(*getekend*)

J. TADAMA.

Ter Ordonnantie voorsz.

B. SUIDERBAAN.

OVERYSSEL.

CAMPEN.

De Gedeputeerde Staten hebben eene Publicatie doen afkondigen, gedagtekend den 27 der afgelopene Wynmaend, en van dezen inhoud:

De Gedeputeerde Staaten van Overyssel, doen te weeten: Dat Ridderschap en Steden de Staaten van dezelve Provincie; ten einde aan de goede Ingezeetenen meer gelegenheid te geeven, om, voor het betaalen der Lands lasten en schattingen hunne voortbrengzelen te gelde te brengen, en dus de betaaling des te gemakkelyker te maaken, als meede, om alle confusie, in het betalen en invorderen van dezelve, voor te komen en te verhoeden, by derselver Resolutie van den *Publicatie nopens den tyd van 't betalen der lasten.*

CAMPEN. 23. dezer lopende maand October 1775. hebben goedgevonden en verstaan; Dat de Verponding en Contributie beide, schoon dezelve tot hier toe eigentlyk op onderscheiden termynen of dagen zyn vervallen geweest, voortaan wel zullen vervallen ieder halve Jaar op den laatsten Juny en laatsten December respective van ieder Jaar; dog dat de termynen van betaaling hen vorders niet zullen vervallen, dan voor een maand daar na; en dus de effective betaaling van ieder halve Jaar niet eerder zal behoeven te worden gedaan, dan voor of op den laatsten July en laatsten January respective, welk laatste ook plaats zal hebben, ten aanzien van de Middelen op de Hoornebeesten en bezaayde Landen, Paarden en Reliqua: Gelyk dan ook dien ten gevolge, de Subalterne Ontfangers een maand later dan tot hier toe, de voorschreven Middelen ten Comptoire van de Generaale Ontfangers zullen kunnen en moeten betaalen, blyvende de ordres op het betaalen en invorderen van dezelve, te vooren beraamd en vastgesteld, voor het overigen in haare volle kragt.

Publicatie nopens den tyd van 't betalen der lasten.

Dat voorts, vermits de Verponding thans is aanbetaald, of ten minsten aanbetaald heeft moeten worden; doch daar en tegen de Contributie, na den laast verlopen termyn in dezen Zomer, noch drie vierde deelen Jaars ten achteren is gebleeven, en dat het ontfangen en aanschryven van die byzondere aanbetalingen voor de Subalterne Ontfangers niet alleen zeer moeielyk valt, maar ook ter verscheiden dwaalingen, en misrekeningen gelegenheid geeft, het daar voor zal worden gehouden, als of de Contributie thans met het verloop en betaling met een agtste verhooging van dit geheele Jaar mede aanbetaald was; en daar en tegen in voldoening van de noch ten achteren zynde drie vierde deelen Jaars van dezelve, voor den tyd van de zes volgende Jaaren, en dus tot den laatsten December des aanstaanden Jaars Zeventien hon-

honderd een en tachtig incluis, met een achtste verhooging, als waar door dezelve dan mede in der daad zal wezen aanbetaald; Zo dan noch, dat de Meyerlieden, die inmiddels hunne Erven of Landeryen zullen willen of moeten verlaten, als ordinaris achterstedige Contributie of Leeninge by hun vertrek of verlating zoo veel zullen moeten afbetalen, als op dien tyd, ter afdoening van den achterstant, noch van de achtste verhooging moet worden betaald.

CAMPEN. *Publicatie nopens den tyd van 't betalen der lasten.*

Wordende elk en eider die zulks aangaan mag, gelast zich hier na stiptelyk te gedragen.

Gedaan te Campen enz.

H. W. RAVESTEYN vt.

Ter Ordonnantie van Welgemelde Gedeputeerden,

DERK DUMBAR.

VERANDERINGEN ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

ZUTPHEN. Het is bekend, hoe zeer de Heer *Johannes Ernestus Jungius*, wel eer Bedienaer van Gods Woord, in de Nederduitsche Gemeente alhier, door zyne gewaende voorzeggingen berugt is geworden. In de Nederlandsche Jaerboeken VII. Deel. bl 70-84. 294-296 en 431-437. is van het voorgevallene met voorn. Kerkenleeraer, die zynen post te voren met lof bekleed hadt, naeuwkeurig verslag gegeven. Van zynen dienst ontslagen, heeft hy nogthans eene zekere Jaerwedde tot zyn onderhoud genoten, en zedert zig te Schellingwoude in Noordholland opgehouden; van waer wy vernemen, dat hy op den 20 van deze Slacht-

 maend,

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

maend, na eene verzwakking en verval van kragten, in den ouderdom van 61 jaren en 2 maenden overleden is.

Ook is den 24 van deze Maend, na een langdurig verval van kragten, in het 83 jaer zyns ouderdoms overleden de Heer *Gerard Jan van Santbergen*, Burgemeester en Raed dezer Stad.

HAERLEM. Den 5 dezer Slachtmaend is in 's Hage overleden, de Heer Mr. *Cornelis de Ville*, sedert het jaer 1767 Pensionaris dezer Stad. In wiens plaetse wederom den 28 der zelfder Maend door Raeden en Vroedschappen tot Pensionaris is aengesteld de Heer Mr. *Adriaen van Zeebergh*, Advocaet voor de Hoven van Justitie in 's Hage.

'S GRAVENHAGE. Zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prinse Erfstadhouder, heeft uit een overgeleverde Naemlyst van de Magistraet, aengesteld tot Burgemeesteren, Mr. ADRIAEN VAN DER GOES, Voorzittend; Mr. JOHAN PATYN en Mr. PIETER VAN DE POEL: tot Schepenen, Mr. *Jan Hudde Dedel*, Voorzittend; Mr. *Johan Dierquens*, Mr. *Abraham van Neck*, Mr. *Jan Slicher*, Mr. *Johan François van Byemont*, Mr. *Govert Franco van Slingelandt*: tot Scheveningen *Boudewyn de Witt*; en tot Schepenen-Commissarissen van des Gemeenelands Middelen, Mr. *Johan Dierquens*, Mr. *Abraham van Neck*, en Mr. *Jan Slicher*, om te dienen van St. Catharina 1775 tot St. Catharina 1776.

LEIDEN. Den 10 dezer Maend is als Hoofd-Officier dezer Stad beëedigd de Heer Mr. *Jacob van der Meer*, Heer van Hoogeveen, in plaets van den Heer Mr. Nicolaes van Alphen.

Wyders zyn tot Burgemeesteren aengesteld de Heeren Mr. JAN HUBRECHT, Meesterknaep van Holland, eerste en voorzittende, Mr. CORNELIS CHASTELEIN, Mr. NICOLAES VAN AL-

ALPHEN en Mr. JACOB BARTRAM VAN DEN STEEN, Heer van Colverschoten.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMPTENAERS, ENZ.

CORINCHEM. Uit eene overgeleverde Naemlyst is den 20 dezer Maend door zyne Doorluchtige Hoogheid den Prinse Erfstadhouder, tot Vroedschap dezer Stad verkoren, de Heer Mr. *Jan Ouwens*, in plaets van deszelfs Vader, die daer van vrywillig afstand gedaen heeft.

SCHIEDAM. Op het einde der afgelopene Wynmaend, overleedt alhier na een ziekte van weinige dagen in den ouderdom van 29 jaren en 10 maenden, de Heer Mr. *Jan van den Berg*; Secretaris dezer Stad.

In wiens plaetse wederom tot Secretaris is aengesteld de Heer Mr. *Ysbrand de Kock*.

SCHOONHOVEN. Door zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prinse van Orange en Nassau, als Erfstadhouder dezer Provincie, zyn uit eene overgeleverde Naemlyst, tot Burgemeesteren verkoren de Heeren JOHANNIS VAN KEMPEN en Dr. WILLEM VAN LIL: tot Schepenen, de Heeren *Thomas van Kempen*, *Pieter de Groot*, *Andries van Oosterhout*, *Aernoud Roels*, Heer van Waerder, *Wybrand Hermanus van der Sluys*, Mr. *Cornelis Parker de Jonge* en *Cornelis van den Bosch*; en tot Schepenen-Commissarissen ter Judicature van 's Lands Gemeene Middelen over deze Stad, en den ressorte van dien, de Heeren *Aernoud Roels*, Heer van Waerder, Mr. *Cornelis Parker de Jonge* en *Cornelis van den Bosch*, welke allen den 10 dezer Slachtmaend behoorlyk beëedigd en ingehuldigd zyn.

ALKMAER. Op het einde der afgelopene Maend is alhier in den ouderdom van 56 jaren en byna 5 maenden overleden de Heer *Hendrik Houtkamp*, oud Voorzittend Schepen dezer Stad.

MID-

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

MIDDELBURG. Den 7 van deze Slachtmaend is alhier in den ouderdom van 31 jaren, 6 maenden en 29 dagen overleden de Heer Mr. *Anthony Pieter Wybo*, gewoon Raed in den Hove Provinciael van Holland, Zeeland en Westvriesland wegens deze Provincie, en Directeur van 't Zeeuwsch Genoodschap der Wetenschappen te Vlissingen.

ZIERKZEE. Den 7 dezer Maend is alhier in den ouderdom van 68 jaren overleden, den Heer Mr. *Cornelis Mulock*, Oud-Burgemeester en Raed dezer Stad.

VLISSINGEN. Zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prinse Erfstadhouder, heeft in plaetse van den Heer Mr. Jan Cornelis van Hoorn, welke vrywillig afstand gedaen heeft, uit een driedubbeld getal, tot Bewindhebber van de Westindische Maetschappy ter Kamer Zeeland, wegens het Cohier Vlissingen, verkoren, de Heer Mr. *Leonard Constantyn van Sonsbeek*, Raed en Pensionaris dezer Stad, mitsgaders Directeur van de Zeeuwsche Maetschappy der Weetenschappen.

UTRECHT. In 't midden dezer Maend is alhier in den ouderdom van 39 jaren en 2 maenden, overleden, Jr. *Justus Godin*, Heer van Papendorp, Raed in de Vroedschap, en regeerend Schepen dezer Stad.

In wiens plaetse op den 26 daer aen volgende zyne Doorluchtige Hoogheid de Prins Erfstadhouder tot Scheepen dezer Stad heeft aengesteld den Heer Mr. *Otto Willem Philippus Falk*.

LEEUWARDEN. Den 2 van Slachtmaend zyn door de Stem-Gerechtigde Ingezetenen van de vacante Grietenie van Collummerland en Nieuwkruisland, in plaets van wylen den Heere Jr. Willem Hendrik van Hiemstra, in de Nominatie gebragt de Heeren *Cornelis van Scheltinga*, Gecommitteerde Staat ten Land-

Landsdage, Mr. *Martinus van Scheltinga*, gewoon Raed in de Hove van Vriesland, en Mr. *Frans Julius Johan van Scheltinga*, Gecommitteerde Staat ten Landdage en Raad ter Admiraliteit in Vriesland, welke Nominatie den 7 dito aan zyn Doorl. Hoogh. gezonden zynde, heeft Hoogstdezelve daer uit tot Grietman verkoren de Heer Mr. *Martinus van Scheltinga*.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

Nog is den 4. van Slachtmaend tot Raed in de Vroedschap verkoren, de Heer *Henricus Brouwer*, regeerend Schepen dezer Stad, in plaats en by vrywilligen afstand van den Heer Jacobus Pierson.

En den 9 van deze Maend is door de Heeren Staten tot Gecommitteerde ter zuiveringe der Insolvente Floréen Resten, aengesteld, de Heer *Petrus Brouwer*, in plaets van deszelfs Vader J. Brouwer.

DEVENTER. Den 7 dezer Slachtmaend is in plaetse van den Hooggeleerden Heer Bernardus Nieuhoff, A. L. M., Phil. Doct. en thans Philosophiæ, Matheseos & Astronomiæ Professor te Harderwyk, tot Professor Philosophiæ aen het Illustre Gymnasium binnen deze Stad beroepen, de Heer *Charnac*, geboortig uit Hongaryen, en thans woonachtig te Groningen.

LYST

LYST DER PRYZEN VAN VERSCHEIDE PRODUCTEN ONZES LANDS.

Rotterdam den 27 November.

		by de Z. Zak.	
Tarw	Oude Z. Witte	23 a 25	ß
——	Nieuwe Z. dito	17 a 23	ß
——	Blauwe dito	17 a 19	ß
Rogge	Zeeuwsche	14½ a 16½	ß
Erten	Grauwe	14 a 18	ß
——	Blauwe	17 a 22	ß
——	Witte	13 a 16	ß
Witteboonen		16 a 23	ß
		by 't Last.	
Boekweit, op 154 ℔		20	£
dito, zonder Wigt		17 a 19	£

Rotterdam den 27 November.

		by 't Last.	
Gerst	Winter	20½ a 21	£
——	Zomer	18 a 19	£
Haver	Zeeuwsch	9 a 12½	£
Paerdeboonen		19½ a 20½	£
		by den Steen.	
Vlas	Allerbest	45 a 46 fl.	
——	Best	36 a 37 fl.	
——	Ordinair	32 a 33 fl.	
——	Gemeen	30 a 31 fl.	
——	Slegt	28 a 29 fl.	

NIEUWE NEDERLANDSCHE JAERBOEKEN,

DECEMBER.

MDCCLXXV.

HOLLAND.

's GRAVENHAGE.

De Heeren Staten Generael dezer vereenigde Gewesten hebben, op den 28 van de afgelopene Slachtmaend, nopens het inkomend recht op het Rundvee by publicatie vastgesteld: „dat gedurende den tyd van drie maenden in „het aenstaende jaer 1776, te weeten van den „eersten April tot den laetsten Juny, en langer niet, de belasting van twintig Guldens op „ieder van buiten inkomend Runstbeest, gesteld by hun Hoog Mog. Placaet en Lyst van „den 31 July 1725, in conformiteit van derzelver anterieur Placaet van den 4 January „1724, zal worden gemodereerd en verminderd op vyf Guldens van ieder inkomend „Rundbeest, zodanig dat twee Vaersen, vier „Hokkelingen en agt Kalveren voor een Os of „Koey gerekent zullen worden; zullende met „den eersten July 1776, alles zonder nadere „Publicatie wederom vallen in de termen van „het Placaet en Lyst van den 31 July 1725, 's GRAVENHAGE.

's GRAVENHAGE. „ en dus van ieder Rundbeest wederom geyorderd en betaeld worden de volle belasting van „ twintig Guldens per stuk enz."

LEIDEN.

Dykgraef en Hoogheemraeden van Rhynland, hebben den 3 van Zomermaend laetstleden het baggeren in de groote Haerlemmer of Leidsche, benevens in de Spiering, Lutke- en Kaeger-Meiren, by de volgende Keuren verboden.

Keure v. Dykgr. en Heemraeden tegen 't baggeren in de meiren.

Dykgraaf en Hoog-Heemraaden van Rhynland, in ervaringe gekoomen zynde, dat verscheide Persoonen zich niet ontzien, dagelyks, zoo in de Groote Haarlemmer- of Leydsche, als in de Spiering-, Lutke en Kaager Meeren, en wel naby de oevers van dien, te baggeren; waar door niet alleen alle opspoeling, en aanwas van Riet, belet wordt, de gemelde Meeren langs de Oevers meêr en meêr koomen te verdiepen, en dus de aanslag van het water sterker en de oevers zwakker wordende, een meerder affloet te wachten is; maar ook de kostbaare Paal-, Puyn en Aardwerken, waar meede de oevers tegen de zoo gevreesde vereeniging met andere nabuurige Veenplassen en Polders, op de meeste gevaarlyke plaatzen, zyn gesecureerd, grootelyks benadeeld zouden worden.

Zoo is 't, dat Dykgraaf en Hoog-Heemraaden daar tegen willende voorzien, gekeurd en geordonneerd hebben; gelyk haer Wel-Edelheden Keuren en Ordonneeren mits deezen; dat voortaan niemand hem zal vervorderen om zelfs, of door andere Persoonen, in de Groote Haarlemmer- of Leydsche, item Spieringer-, Lutke en Kaager-Meeren te baggeren, op pœne, dat die geene, voor welke gebaggerd is, zoo wel als die geene, welke gebaggerd heeft, voor ieder schip of schuit met Bagger ver-

verbeuren zullen een boete van 25 Ponden te 40 Grooten het stuk; en voor den opgang of na den ondergang der zonne dubbele boete; mitsgaders het schip of schuit, waarmeede gebaggerd hebben, en de Bagger in de zelve leggende; zullende de Voogden en Ouders voor derzelven Pupillen en minderjaarige Kinderen responsabel zyn.

LEIDEN. Keure v. Dykgr. en Heemraaden tegen 't baggeren in de meiren.

Lastende haar Wel Edele wel expressely de Bodens van het Hoog Heemraadschap van Rhynland, om de gebreekigen, zonder eenige dissimulatie, oogluiking, of verdrag, te bekeuren.

Ende, op dat de Contraventeurs des te beter moogen worden geweerd, auctoriseeren haar Wel-Ed. tot het doen van zoodaanige bekeuringen, nevens de Bodens van het Hoog-Heemraadschap, de Schouten en Bodens der respective Ambachten, rondsom voor gemelde Meeren geleegen; mitsgaders de Opzigters over de Puyn en Schoey-werken aan Abenes, en de Braassemer-Meer; zullende de geene, die de bekeuringe doet, (in gevalle de Bekeurde schuldig bevonden en gecondemneerd wordt) een derde van de Boete genieten.

En, ten einde niemand eenige ignorantie hebbe te pretendeeren, is gelast deeze alom te publiceeren en affigeeren in de Ambachten, rondsom de meer voorgemelde Meeren geleegen; en dat dubbelden van dien aan alle die geene, die tot het doen der Bekeuringe gequalificeerd zyn, onder behoorlyke Recepissen zullen worden overgegeeven.

Aldus gedaan en gekeurd, by de Wel-Edele Heeren Jacob Jan van Wassenaer, Heer van Wassenaer, Zuidwyk. Obdam, &c. &c. Dykgraaf: Wigbold Jan Theodoor van der Does, Heere van beide de Noordwyken, &c. Elbert Testart; Vincent Gustaaf van Hompesch, Heere van Genderen, &c. Mr. Hendrik van Buren; Mr. Mattheus Willem van Valkenburg; Willem Lodewyk van Wassenaer, Heere van Valkenburch, &c. en Dirk van Boetzelaer, Heere van Kyfhoek, &c. Hoog-Heemraaden van Rhynland, in 't Gemeenelands-

LEIDEN. Huis van Rhynland binnen Leyden vergaderd weezende den 3 Juny 1775.

(*Onder stond*)

In kennisse van my

(*geteekend*)

JOHAN GAEL.

Ook hebben Burgemeesteren en Regeerders dezer Stad het heffen van derzelver Bier-Excyns op den 12 van Herfstmaend dezes jaers, by eene Ordonnantie aldus nader bepaeld:

Ordonn. wegens 't heffen van de Bier-excyns dezer Stad. Burgemeesteren en Regeerders der Stad Leyden, in ervaaring gekomen zynde, dat door langheit van tyd, in den Onfang van deezer Steede Bier-Excyns eenige abuisen zyn ingesloopen, waar door de verheffing van 't zelve Middel moeylyk werdt gemaakt, tegen het waare oogmerk van Haar Edele Groot Achtbaaren; zoo hebben welgemelte Heeren Burgermeesteren en Regeerders om een eenparige voet op d'inning der voorsz. Excyns t'introduceeren, en alle abuizen daar in te weeren, goedgevonden en verstaan d'Ordonnantie van deezer Steede Bier-Excyns te vernieuwen, en ter bereiking der voorschreeve oogmerken te statueeren.

Art. I.

Dat van nu voortaan van alle de Bieren die binnen de Steeden Leyden en Delft gebrouwen werden, en by den Burger en Ingezeeten ter Consumtie binnen deeze Stad worden ingeslagen, zal betaald worden Tien en een halve Stuyver van elke Ton, de half Vaaten en mindere gedeeltens naar advenant, buiten en behalven een Blank per Stuk voor 't Weeshuys, de Ton voor twee Stukken te reekenen.

II.

II. *Leiden.*

Dat van alle de Bieren, gebrouwen als vooren, en die by de Kleyn Bierverkoopers of Vaantjeshouders zoo ter eige Consumtie, als debiet worden ingeslaagen, betaalt zal werden Elf Stuyvers van ieder Ton, de half Vaaten en mindere gedeeltens naar advenant, buiten en behalven Ses Stuyvers voor den Armen dezer Stad, en een Blank per Stuk voor het Weeshuys, de Ton voor twee Stukken te rekenen.

Ordonn. wegens 't heffen van de Bier-excyns dezer Stad.

III.

Dat van alle de Bieren gebrouwen als vooren, die by Herbergiers of Tappers, en Logementhouders worden ingeslaagen, het zy ter eige Consumtie of tot het doen hunner Neering, betaalt zal werden Neegentien Stuyvers van elke Ton, de half Vaaten en mindere gedeeltens naar advenant, buyten en behalven een Blank per Stuk voor het Weeshuys, de Ton voor twee Stukken te rekenen.

IV.

Dat van alle Bieren, die by Herbergiers, Tappers of Logementhouders worden ingeslaagen, het zy voor eygen Consumtie of tot het doen hunner Neering, en die gebrouwen zyn buyten de Steeden Leyden en Delft, namentlyk elders in deeze of andere Provincien deezer Republicq, of wel in het district van de Generaliteit, betaalt zal werden van elke Ton neegen en twintig Stuyvers, de half Vaaten en mindere gedeeltens naar advenant, buiten en behalven een Blank per Stuk voor het Weeshuys, de Ton voor twee Stukken te rekenen.

V.

Dat van de Bieren welke niet binnen deze Stad of de Stad Delft, maar elders in deeze of andere Provincien dezer Republicq, of wel in het district van de Generaliteit gebrouwen zyn, en by den Burger en Ingezeeten dezer Stad werden ingeslaagen en geconsumeert, betaalt zal werden van elke Ton éénе Gulden en acht Penningen, de half Vaaten en mindere gedeelten naar advenant, buiten en

LEIDEN. behalven een Blank per Stuk voor het Weeshuys de Ton voor twee Stukken te rekenen.

Ordonn. wegens 't beffen van de Bier excyns dezer Stad.

VI.

Dat van alle vreemde of uitheemsche Bieren, welke binnen deze Stad zullen werden ingevoerd, en by den Burger en Ingezeeten ingeslaagen, onder wat benaaming die ook mogen voor koomen, en waar dezelve elders buyten deeze of andere Provincien, of het district van de Generaliteit gebrouwen zyn, zonder onderscheid door een ieder per Ton betaald zal werden drie Guldens vier Stuyvers, half Vaaten en minder gedeeltens naar advenant, en daar en boven van ieder party, 't zy die kleyn of groot is, eens vier Stuyvers en twaalf Penningen.

VII.

Dat boven en behalven den Excyns in de voorenstaande Articulen genoemd en vastgesteld, nog zal betaald worden een Blank voor 't *Stedelyk Zegel* op ieder Post of Party, het zy die groot of kleyn is.

VIII.

Niemand zal van dezen Excyns vry weezen, dan alleen zodaanige, welke daar van by Resolutie van die van den Gerechte dezer Steede zullen zyn geeximeert, waar van aan den Collecteur van dezen Excyns, extract ter hand gestelt zal werden.

IX.

Niemand zal binnen deeze Stad neeringe in Bieren mogen doen, zonder alvoorens daar toe een Acte van Heeren Burgermeesteren verkreegen te hebben, waar uit blykt, dat hy of zy door Haar Ed. Groot Achtb. behoorlyk zyn gequalificeert tot het houden van Herberg en Logement, of het doen van de Tappers of Kleyn bierverkoopers Neering; en zal de gemelde Acte, na dat de geen, die dezelve heeft verkreegen, den vereischten eed zal hebben afgelegt, aan den Collecteur of Gaarder van deezen Excyns moeten werden vertoont, ten eynde hy weete, van wien hy de Herbergiers, Loge-

mens-

menthouders, Tappers of Kleyn bierverkoopers Excyns in te vorderen heeft. LEIDEN.

X.

Ordonn. wegens 't heffen van de Bier-excyns dezer Stad.

Niemand wie hy ook zyn mag, zal vermoogen eenige Bieren in te slaan, ten zy hy alvoorens deezen Excyns zal hebben voldaan, op een boete van één Hondert Guldens, tot den Ontfangst van welken Excyns dagelyks Comptoir zal gehouden worden onder het Raadhuys dezer Stad, van 's Morgens ten negen tot elf Uuren, en nademiddag van twee tot vier Uuren.

XI.

En om zoo veel als moogelyk is voortekoomen, dat dezen Excyns niet worde gefraudeert, zo werden de Brouwers en Brouwsters, of alle zodaanige die het bewind of bestuur over een Brouwery binnen deze Stad is aanbevoolen, geinterdiceert eenige Bieren by wien die ook binnen deze Stad zouden moogen worden ingeslaagen, uit derzelver Brouweryen af te leeveren, ten zy hun alvoorens, als van oudts, gebleeken is, dat dezen Excyns is voldaan; ook zullen de gemelde Brouwers, Brouwsters, en alle de geenen, die het bewind of bestuur over een Brouwery binnen deze Stad is aanbevoolen, verpligt zyn zorg te draagen, dat 'er geen meerder of minder Bieren worden afgeleeverd, als 's Landts Billiet vermeld en inhoud, alles op een boete van één Honderd Guldens, en zullen dezelve in deeze voor haare Bediendens responsabel zyn.

XII.

Niemand zal binnen deeze Stad Bieren moogen werken, als die geene, die bevoorens daartoe van die van den Gerechte een behoorlyke Acte zullen verkreegen, en daar op den gewoonen Eedt afgelegt hebben, op pœne dat de geen, die zulks, contrarie deze dispositie, mogte onderneemen, verbeuren zal een boete van één Hondert Gulden.

XIII.

De Bierwerkers zullen, wanneer hun een behoorlyk

LEIDEN. lyk Billiet werd vertoont, de daarin vermelde Bieren, 't zy ze in of elders buiten deeze Stad gebrouwen zyn, op het gewoonlyk Looh moeten werken, ten Huyze van hem wiens naam in het Billiet staat uitgedrukt, en hetzelve by d'overgaave ten halven scheuren. En om de Bierwerkers te meerder aan haar pligt te houden, zal den Overman over haar gesteld toezien, dat de Bierwerkers, 't geen voorschreeven is, stiptelyk agtervolgen, en indien hy het contrarie bevind daar van aan Heeren Burgemeesteren en Regeerders dezer Stad kennis geeven.

Ordonn. wegens 't heffen van de Bier-excyns dezer Stad.

XIV.

En om meede voor te koomen, dat de buyten en uytheemsche Bieren niet gefraudeert worden, werden alle Schippers en Voerluyden, het zy die Wagen- of Karreluyden zyn, of Veerschippers, Marcktschippers, Grootvaarders of onder wat benaaming ze ook mogten voorkoomen, *geinterdiceert* en verbooden eenige van haare *ingelaaden* Bieren hier ter Steede of binnen de Vrydommen derzelver te lossen, of aan iemand te laaten volgen, ten zy haar alvoorens vertoond is een behoorlyk Billiet, ten blyke, dat daar van aangeeving gedaan is, op een boete van één Hondert Guldens.

XV.

Voorts zal niemand de Bierstekerye in Buitenbieren binnen deeze Stad mogen exerceeren, zonder daartoe by die van den Gerechte geadmitteert te zyn, en zullen dezelve Bierstekers gehouden zyn aan den Gaarder dezer Excyns van hunnen inslag opregte opgaave te doen, ten eynde dezelve mooge weeten hoe veel Bieren by gemelde Biersteekers zyn ingeslaagen; wyders zullen gemelde Biersteekers genen van derzelver ingeslaagen Bieren mogen uitslaan, of aan Particulieren overdoen sonder daar van aangeeving te doen, en den Excyns volgens deze Ordonnantie te betaalen, ten einde dus door Billietten van uytslag haaren inslag te verantwoorden: Ook zullen dezelve voor hunne Drinkebieren Jaarlyks ten behoeve van deze Stad betalen eens ses Guldens.

XVI.

XVI.

LEIDEN. *Ordonn. wegens 't heffen van de Bier-excyns dezer Stad.*

De Gaarder of Collecteur en desselfs Biendiendens zullen zorg draagen, dat den geheelen inhoud dezer Ordonnantie wel geobserveerd word, dat alle posten die aangegeeven worden elk in zyn byzonder verdeelinge geboekt, en van alles Maandelyks verantwoording werde gedaan, zo aan de Stad, als aan den Armen en het Weeshuys: ook zal door dezelven op geen andere wyse Boekgehouden moge werden, dan overeenkomstig het Plan het geen hun nevens deze Ordonnantie is ter handgestelt.

XVII.

Alle de Boetens in deeze Ordonnantie gesteld, zullen werden verdeelt als van oudts in drie gelyke deelen: te weeten aan den Officier, aan den Collecteur, en aan den Aanbrenger ieder een derde, des zullen alle andere Fraudes of Contraventien, waartoe geen speciaale Boetens zyn gestatueert, en byzonder het geen door den Collecteur of deszelfs Bediendens tegen het voorschrift van deeze Ordonnantie mogt werden gedaan, gestraft werden, ter arbitrage van die van den Gerechte dezer Stede.

Aldus gearresteert enz.

ROTTERDAM.

Wy hebben reeds te voren van de opregting van nieuwe Diaconie-scholen onder het gezag en goedvinden van de Regeering dezer Stad gesproken, en de besluiten by de Magistraet daer toe genomen, als mede de Reglementen medegedeeld. Op den 4 van deze Wintermaend is ten behoeve van de Schoolen in de Hervormde Kerken de derde Collecte geschied, en daer by verzameld de som van *f* 5851 - 15 - 8. dus in het geheel, de drie collecten zamengenomen, de aenzienlyke som van *f* 18891 - 13 - 8. het welk voorwaer een treffelyk bewys is van de onbekrompene edelmoedigheid der inwooneren dezer Stad.

U-

U T R E C H T.

UTRECHT.

U-TRECHT. Te Amersfoort al reeds van langen tyd verschil ontstaen zynde nopens het bestier en beheer van Diaconie-penningen en de bedeeling der Armen, terwyl de Diaconen zig het zelve aenmatigden zonder Predikant of Ouderlingen te kennen, en weigerig bleven aen reglementen of besluiten van 't Classis zich te onderwerpen; zo heeft welgem. Classis, na veele besluiten, die vrugteloos waren, van tyd tot tyd genomen te hebben, goedgevonden daeromtrend een zeker Reglement op te stellen, en op dat het zelve van gewenscht gevolg mogt zyn, en de Diaconen genoodzaekt worden het naer te komen, het zelve aen den Souverain by een Verzoekschrift aen te bieden, ten einde het door deszelfs Hoogstgezag bekragt zoude worden. Het verzoekschrift luidde woordelyk aldus:

Aan de Edel-Mogende Heeren Staaten 's Lands van Utrecht ofte de Heeren hun Ed. Mog. ordinaris Gedeputeerden.

Geeven met verschuldigde Eerbied te kennen die van de Classis van Amersfoort, dat 'er van tyd tot tyd door derzelver leeden zekere schikkingen gemaakt en Resolutien genoomen zyn om de Diaconie goederen ten platten lande in een betere order en op een egaalen voet te bestieren, waar van wy de Eer hebben de Copie hier neevens te voegen: maar dat de ondervinding geleert heeft, dat de Diaconen op verscheyde plaatsen zig aan deese Resolutien niet onderwerpen en buyten kennisse van den

UTRECHT.

't Classis van Amersf. verzoekt bekragtiging van een Reglement op het bestier der Diaconie-goederen.

den Predikant en Ouderlingen in de Administratie der Diaconie-Penningen te werk gaan, het geen tot merkelyk nadeel der Diaconie-goederen zoude kunnen strekken: waarom de Classis geresolveert heeft by wyse van een Reglement te bepaalen al wat in de bestieringe der arme middelen dient in agt genoomen te worden, om voor te koomen, dat een Diaken niet na zyn eygen goedvinden, zonder kennisse en overleg van zyne Medebroederen in de bestiering der Diaconie-goederen te werk gaa: maar nadien de Supplianten vreesen, dat de Diaconen ten platten lande dit Reglement zoo min als voorheen genoomene Clasficaale Resolutien over dit stuk zullen willen respecteeren, en weygeren, om communicatief met den Predikant en de Ouderlingen in de bestiering der Diaconie goederen te handelen, ten zy dit Reglement door U Edele Mog. hoog Gezag bekragtigd worde, zo wenden zy zig tot U Edele Mog. ootmoedig versoekende, dat U Edele Mog. gelieve dit Reglement te approbeeren, de Kerkenraaden en byzonder de Diaconie ten platten lande op de Dorpen, behoorende onder de Classis van Amersfoort, de exacte observeeringe van hetzelve te injungeeren, en de Supplianten te qualificeeren om dit Reglement te moeten maintineeren, en aan dezelve te permitteeren om U Ed. Mog. appoinctement, beneevens dit Reglement te doen drukken, en aan de Kerkenraaden ter hand te stellen, om zig daar na te reguleeren.

Het welk doende &c.

Uyt Last en Naam van de Classis van Amersfoort.

Hunne Edele Mogende oordeelden nodig dat dit Reglement niet alleen tot een Rigtsnoer zoude strekken van de Administratie der Diaconie-goederen voor de Dorpen, behoorende onder de Classis van Amersfoort, maer ook voor alle Dorpen binnen deze Provincie, en hebben hier van ken-

U-TRECHT. kennisse gegeven aen de andere Classis dezer Provincie, om te verneemen of derzelver Leden ook eenige bedenkingen hadden tegen de Artikelen van dit Reglement, of de invoeringe van het zelve, en na dat de Classis van Utrecht, als ook die van Rhenen en Wyk dezelve met genoegen overgenoomen en daer aen hunne toestemminge gegeeven hadden, hebben de Heeren Staten, na zodanige veranderingen daerin te hebben gemaekt, als nodig waren om te kunnen strekken tot een algemeen Rigtsnoer voor alle de Dorpen dezer Provincie, op den 30 van Oegstmaend dit Reglement beraemd en vastgesteld, zynde van dezen inhoud:

Reglem. nopens 't bestier van Diaconie penningen.

De Staaten van den Lande van Utrecht, doen te weten: Alzo ter handhaving van de goede orde en betere bestieringe der Arme Middelen ten Platten Lande een Reglement op de Administratie der Diaconie-Penningen en de Bedeelinge der Armen, door de Classis van Amersfoort aan de Heeren onze ordinaris Gedeputeerden, ten fine van Approbatie gepresenteerd, en vervolgens aan de twee andere Classen dezer Provincie gecommuniceerd zynde, by dezelven ook met genoegen overgenomen en daar aan hunne toestemming gegeven is; hebben Wy, op de opening dien aangaande ter Onzer Vergaderinge gedaan, het voorsz. Reglement geapprobeerd, en voorts, ten einde de Administratie en Bedeelinge, als boven, op eenen eenparigen voet geschiede, goedgevonden en verstaan, dat het zelve in alle de Dorpen ten Platten Lande dezer Provincie in train werde gebragt, mitsdien ordonnerende, dat alle de Kerkenraden en byzonder de Diaconen in de Bedeelinge der Armen zich daar naar zullen hebben te gedragen, invoege als hier na is vastgesteld:

Art. I.

Dat over al eene Diaconie-Kist zal moeten wezen,

zen, voorzien met twee verscheide Sloten, waar van de Predikant der plaatse de Sleutel van het eene Slot, en de oudste Diaken de Sleutel van het tweede Slot zal hebben; en alwaar tegenswoordig de Kist drie Sloten mogte hebben, zal de oudste Ouderling de derde Sleutel in bewaring houden, in welke Kist zullen moeten bewaard worden alle de Gelden, Effecten, Documenten, en alles wat de Diaconie van eenige waarde bezit, als ook de Sleutels der Armbossen: en zal de Kist niet mogen geopend of gesloten worden, dan in de tegenwoordigheid van den Predikant en van die Kerkeraads-Leden, die de Sleutels dezer Kiste in hunne bewaring hebben.

U. TRECHT. *Reglem. nopens 's bestier van Diaconie penningen.*

II.

Dat eene nauwkeurige en specificque Lyst moet gehouden worden van de Diaconie-Gelden, Huizen, Obligatien, Landeryen en wat de Diaconie verder van eenige waarde bezit; welke Lyste jaarlyks by het doen der Diaconie Rekeninge zal nagezien worden, of dezelve met de Gelden en Effecten, in de Diaconie-Kiste wordende bewaard, accordeert.

III.

Dat de Kerkenraden geen meerdere Gelden in de Kist renteloos zullen mogen houden, dan zy tot hunne uitgave nodig hebben; doch wordt de bepaling der somme aan de Kerkenraden vrygelaten, meerder of minder, naar mate de gewone Uitgaaf dit vordert, zullende de overige penningen, zoo ras doenlyk, op voordeelige wyze moeten belegd worden:

Dat daar tegen, in cas van nood, geene effecten, ten laste van eenig Comtoir in deze Provincie lopende, noch eenige andere Goederen, hoe genaamd, zullen mogen worden verkogt of te gelde gemaakt, zonder daar toe alvorens van Ons ofte Onze ordinaris Gedeputeerden permissie te hebben verzogt en verkregen.

IV.

Dat alles, wat de belegging der Diaconie-Gelden aan-

U-TRECHT. *Reglem. omtrent 't bestier van Diaconie penningen.*

aangaat; de employeering van dien, zo wel als de besteeding van Kinderen, de uitdeeling der Penningen aan Behoeftigen, de kleeding en reeding derzelven, en alle andere bestellingen, die tot het onderhoud van Behoeftige behoren, of tot de bestiering der Diaconie-Pennigen nodig zyn, zal moeten geschieden, overeenkomstig eene voorgaande volledige Resolutie des Kerkeraads; zullende Diaconen ten Platten Lande niet vermogen, eigener auctoriteit, buiten kennis of tegenspraak en conclusie van de meerderheid der stemmen van de Kerkeraads-Leden, iets te verrichten, dat de bestieringe der Diaconie-Gelden of de Bedeelinge van Nooddruftigen betreft.

En op dat dit te beter werde in agt genomen,

1. Zal de bedeelinge der Armen in de Kerke des Zondags by het eindigen van de Predikatie moeten geschieden, of op zodanigen dag en uur, als de Kerkeraad goedvindt te bepalen, en door de Armen in persoon weekelyks moeten gehaald worden; zo zy daar toe door ziekte, hogen ouderdom of andere dringende redenen niet buiten staat zyn.

2. Zullen de geenen, die iets tot hunne kleeding of onderstand nodig hebben, van wat natuure het ook wezen mag, het zelve des Zondags, by het eindigen der Predikatie, in Persoon voor den Kerkeraad verzoeken moeten, zo zy daar toe door ziekte, hoogen ouderdom of andere dringende redenen niet buiten staat zyn: en zullen Predikant en Kerkeraad delibereeren en resolveeren moeten, of zodanig een verzoek aan deze Personen al of niet zal worden toegestaan, en op wat wyze men deze noodwendigheden aan voorn. Personen op de voordeeligste en minst kostbaare wyze bezorgen zal.

3. 'Het zal echter den Diaconen vrystaan ordentlyke lieden, inzonderheid stichtelyke Leedematen, wanneer zy door ziekte, hoogen ouderdom, of eenige rampen en bezoekingen, buiten hun eigen toedoen, tot armoede geraken mogten, met voorweten en onder approbatie van den Predikant en Ouderling, heimelyk en op de gevoeglykste wyze,

ze, te ondersteunen en van het nodige te voorzien. UTRECHT.

4. Indien buitengewoone zaken van eenig gewicht mogten voorkomen aangaande de Bedeeling der Armen, die niet wel uitstel konnen lyden, tot dat men gelegenheid heeft den Kerkeraad te vergaderen, om daar over te raadplegen, zullen de Diaconen vermogen zodanige schikkingen te maaken, als de omstandigheden en voorkomende nood vorderen, en moeten dan, zo ras dit gevoeglyk geschieden kan, aan den Kerkeraad daar van kennis geven en met denzelven overleggen, hoe men zoo eene voorkomende zaak verder behandelen zal. *Reglem. nopens 't bestier van Diaconie penningen.*

5. Zal de Predikant van deze verzoeken, die aan den Kerkeraad, zoo wegens de administratie der Diaconie-Penningen als de Bedeelingen der Armen, voorgesteld worden, in de tegenwoordigheid der Kerkeraads-Leden, aantekening moeten houden, met byvoeginge, wat daar omtrent door den Kerkeraed geresolveerd is, op dat dit ten allen tyden blyken kan.

V.

De genen, die bedeeld worden, zullen verplicht zyn, des Zondags en op de Feestdagen, tweemaal ter Kerke te komen, en hunne Kinderen naarstig ter Kerke, in het School en in de Catechisatie te zenden, of, by gebreke van dien, zal hunne bedeeling voor die week worden ingehouden, ten waary zy met voorkennisse van de Diaconen, om ziekte of andere dringende redenen waren t'huis gebleven.

VI.

In de Bedeelinge der Armen zal men dezen voet houden, dat, ingevalle Ouders en Kinderen, in het zelfde huis wonende, door onderscheide Diaconien mogten worden gealimenteerd, de huishuur alleen betaald zal worden door die Diaconie of Diaconien, die de Ouders onderhouden; En zullen die genen, welke de Kinderen alimenteren, daar van vry zyn: ook zal men geene verandering mogen maaken in de Personen, door welken de

U-TRECHT. leverantie van klederen en levensmiddelen gewoonlyk geschiedt, dan om genoegzaame redenen en met consent van den Kerkeraad.

Reglem. nopens 't bestier van Diaconie penningen.

VII.

Indien de Predikant of eenig ander Lid van den Kerkeraad van gedachten mogte wezen, dat de meerderheid der Kerkeraads-Leden door overstemming in de bestieringe der Armen-penningen of de bedeelinge der Behoeftigen kwalyk handelen, zal het den zodanigen vrystaan tegen de meerderheid te protesteeren, en de Uitgevers van die Penningen by de Classis te noodzaaken tot verantwoording, en, zo kwalyk gedaan hebben, om restitutie te doen van het geen zy kwalyk gedaan of uitgegeven hebben. Tot welke restitutie mede verplicht zullen zyn de Diaconen, die buiten kennis of tegen het geresolveerde van den Kerkeraad, en dus niet conform het IV. Art. van dit Reglement, eenige uitgaven mogten gedaan of over penningen gedisponeerd hebben.

VIII.

De Diaconie Rekening zal jaarlyks kort na de verandering van den Kerkeraad moeten geschieden, en zal de afgaande Diaken zyne Reekening, zo veel mogelyk is, zuiveren moeten, overgevende aan zynen Opvolger het geen niet heeft kunnen worden afgedaan: en zal by het doen van deeze Reekening aan den Kerkeraad moeten blyken:

1. Dat het montant der Kerkcollecte accordeert met de aantekening der gecollecteerde Penningen, die ten tyde van den openbaren Godsdienst ingezameld zyn, en door den Predikant op Zondagen, Feestdagen of op andere tyden, voor en na den middag afzonderlyk aangetekend worden, en zal deeze aantekening, waar van hier en Art. IV. No. 5. gesproken wordt, ingevalle van vacatuur, of by absentie van den Predikant, door den oudsten Ouderling of eenig ander Lid van den Kerkeraad moeten geschieden.

2. Dat de Uitgaven, die in Rekening worden gebragt, geschied zyn overeenkomstig het geresolveer-

veerde en het daar van aangetekende by den Kerkeraad. U-TRECHT.

IX.

De Kerkeraads Leden zullen gehouden zyn, by de aanvaarding van hunne Bedieningen, met hunne onderteekeninge te belooven, dat zy zich in de Bestieringe der Diaconie-Penningen en in de Bedeelinge der Armen zullen gedragen overeenkomstig dit Reglement, en zo zy deze onderteekening mogten weigeren, of niet overeenkomstig het zelve handelen mogten, zullen zy voor de Classis worden geciteerd, om de redenen hunner weigeringe aan de Classis voor te stellen, dewelke dezelven zal moeten beoordeelen en met de Onwilligen handelen, zo als zy volgens de Kerken-orde nodig en ter handhavinge van dit Reglement meest dienstig oordelen zal. *Reglem. nopens 't bestier van Diaconie penningen.*

En zal dit Reglement gedrukt en drie Exemplaren aan den Kerkeraad van ieder Dorp ter hand worden gesteld, en op den dag der bevestiginge van den nieuwen Kerkeraad of by het doen der Diaconie Rekening, jaarlyks aan den Kerkeraad moeten voorgelezen en een Exemplaar van het zelve aan den oudsten Diaken overgeleverd worden, om zich daar naar te reguleeren. En zal by de Kerken Visitatie jaarlyks worden gevraagd, of de Armen Middelen behoorlyk, overeenkomstig dit Reglement, werden geadministreerd; zullende daar en boven het IV. Artikel. N°. 1, 2. en Art. V. in Plano afzonderlyk gedrukt en opgeplakt hangen moeten, tot eens ieders naricht, ter plaatse, daar de Armen gewoon zyn weekelyks hunne bedeelinge te ontvangen.

Aldus geapprobeerd en gearresteerd enz.

Was geparapheerd,

J. H. GRAVE VAN RECHTEREN, vt.

Onder stond,

Ter Ordonnantie van myne voornoemde Heeren de Staten.

Was getekend,

MILAN-VISCONTI.

U-TRECHT. Dit Reglement gedrukt zynde, is van het zelve een genoegzaem getal aen de Kerkenraden van ieder Dorp rondgezonden, nevens de volgende Brief, gedagtekend den 13 van Wynmaend 1775.

Eerwaardige, Godvrugtige, Hooggeleerde, zeer Discrete.

By hun Ed. Mogende de Heeren Staaten deezer Provincie, geapprobeert en gearresteert zynde het Reglement op de Administratie der Diaconye Penningen, en de Bedceling der Armen ten Platten Lande, hebben Wy ingevolge van de Authorisatie dien aangaande ter Beschryvinge verleend, goedgevonden U Ed. daar van de nodige gedrukte Exemplaaren by deezen te laaten toekoomen, ten einde van 't voorsz. Reglement, zoo als is vast gestelt, aan den Kerkenraad van ieder Dorp onder U Ed. Classis behoorende, drie Exemplaaren, benevens een Extract van het IV. Art. N°. 1, 2 en Art. V. hier by gevoegt, om opgeplakt te hangen ter plaatse daar de Armen gewoon zyn, weekelyks hunne Bedeeling te ontfangen, te doen ter hand stellen, om zig daar naar te reguleeren.

Hier meede

Eerwaardige, Godvrugtige, Hooggeleerde, zeer Discrecte, beveelen Uw Ed. in de Bescherminge van God Almachtig.

Geschreeven te Utrecht enz.

J. VAN TUYLL VAN SEROOSKERKEN.

U Wel Ed. goede Vrienden de Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht.

(Onder stont)

Ter Ordonnantie van dezelve

(Was geteekent)

MILAN-VISCONTI.

VRIES.

VRIESLAND.

DOCKUM.

De zo menschlievende als heilzame middelen tot reddinge van Drenkelingen, welken men aen de Maetschappy ter behoudenisse van zodanige ongelukkigen te Amsteldam opgerigt, verschuldigd is, door de ondervinding bevestigd geworden, en genoegzaem door de meeste beschaefdste gedeeltens der werreld zynde doorgedrongen; is het niet zeer te verwonderen, dat de Regeering dezer Stad dezelven ook meer en meer tot nut van hare ingezetenen heeft willen doen gedyen: ten welken einde op den 16 van deze Wintermaend de volgende Publicatie beraemd en afgekondigd is. DOCKUM.

De Magistraat der Stad Dockum, allen den geenen die deezen zullen zien ofte horen leezen, Salut; Doet te weeten: Alzoo Vrieslands Ingezetenen by Publicatie der Ed Mog. Heeren Gedeputeerde Staaten de dato den 10 January 1769 zyn gelast tot reddinge der Drenkelingen zodanige Middelen aan te wenden als door de Bekentmakinge van de Maatschappy ter behoudenisse van de zodanige tot Amsterdam den 16 December 1767 is uitgegeven, en woordelyk in gedagte Publicatie geinsereert. En deeze en geene hun des verstaande alhier ter Stede, hun by alle voorkomende gelegentheden, niet alleen van hun verschuldigde pligt hebben gequeten door het appliceeren der voorgeschrevene Middelen, maar ook andere ter behoudenis en reddinge der Drenkelingen uit het Water niet in gebreke zyn gebleven. En terwyl al verders door voorschreven Maatschappy de Geneesmeesteren voor haar aangewende moeite, en ten nutte der Drenkelingen gemaakte kosten in een Herberg of ander Huis, het zy de Verdronkene al of niet geredt is, betaald werden boven de *Publicatie nopens het redden van Drenkelingen.*

DOC-KUM. Præmie by een gelukkigen uitflag, daar een ander, die om een Drenkeling uit het Water te redden, zomwylen zyn leeven in gevaar moetende ftellen, nog Præmie, nog vergoeding van geleeden Schade trekt, niet tegenftaande aan een fpoedige reddinge uit het Water, het zy de Drenkeling teeken van leeven geeft of niet, al veel geleegen zy, derhalven Zoo is 't, dat het eerfte wegens de Maatfchappy zyn betrekkinge tot iets anders hebbende als het laatfte, ter verdere behoudenisfe van alle by ongeluk alhier in het Water vallende goedgevonden zy aan die geene, welke zyn eerfte hulpe met een goeden uitflag daar aan toebrengt, boven vergoedinge der geleeden fchaade, (zoo door de geholpene of iemand desfelfs wegen niet werd gecontenteert,) Stadswegen na omftandigheden van zaken zal werden befchonken, waar toe zig de zodanige aan de Præfideerende Burgemeefter in der tyde zal hebben te addresfeeren, die de zaak zal onderzoeken en van zyn bevindinge Rapport doen aan de *Magiftraat* die verders daar na zullen disponeeren.

Publicatie nopens het redden van Drenkelingen.

En op dat deezen tot een yders kennis koomt, zal deezen op de gewoone wyze werden gepubliceert en geaffigeert.

Aldus gearrefteert enz.

Ook hebben Burgemeefteren, Recht en Raeden de volgende Waerfchouwing, op den 23 dezer Maend beraemd, tegen het plegen van geweld, doen afkondigen.

Burgemeefteren, Recht en de Raaden der Stad Dockum, allen den geenen die deezen zullen zien ofte hooren leezen, Salut; Doen te weeten: Alzoo zommige los en ongebonden Jongvolk zedert eenigen tyd zich heeft opgehouden, 's Avonds laat en wel geheele Naghten alhier op Straat en in flegte Huizen zig te laaten vinden, en met raezen, tieren, fchelden en vloeken, niet alleen de Ruft der goede Ingezeetenen 's Naghts te ftooren, maar zelfs hun baldadig gedrag zoo verre uitftrekken dat zich

niet ontzien derzelver Huizen en Bezittingen te Doc-
schenden en bederven, zoo met het inslaan van KUM.
Glaazen, breeken van Stek en Latwerken, als andere schade aan hunne Goederen toe te brengen, *Waerschouwing tegen 't plegen van geweld.* wordende de Zondags Avonden en Naghten al meest tot uitvoeringe van deeze hunne Baldadigheden genomen: En of schoon in de voorleeden Winter verscheidene zoortgelyke buitensporige Knaapen daar over zyn geboet en ernstig gecorrigeert geworden; schynt het echter; dat zulks niet veel tot afschrikkinge geholpen heeft, vermits het wangedrag deezer sporelooze en verregaande ongebondentheid waar aan dit roukeloos Jongvolk, tot leedweezen van Ouders en Nabestaanden zig zoo geweldaadig schuldig maakt, by aanhoudentheid persevereert en hardnekkig continueert, waar tegen op een kragtige Wyze behoort te worden voorzien; ten einde de goede Burgers en Ingezeetenen deezer Stad, in de Rust voor hunne Persoonen en beveiliging hunner Goederen, volkomentlyk herstelt werden; Zoo is 't, dat Wy wel ernstig en op het serieuste een yder, die zig aan zulke verregaande en onbetamelyke Straatschenderyen heeft schuldig gemaakt, of in het vervolg tragt te doen, Waarschouwen om zig daar van op het zorgvuldigste te onthouden, en van zulk een schandelyk gedrag af te zien en te rug te keeren, alzo anderzins, zonder eenige oogluikinge, na eisch van 's Lands Wetten door het betaalen van boeten, het zitten te Water en Brood of na het gewigt der euveldaaden na elders overgezonden te worden, zullen straffen, en tot ontdekkinge deeezer schandelyke moedwilligheden zodanige maatregelen neemen, als zullen oordeelen nodig en dienstig te weezen: en, om zelf de beginzelen, waar uit verdere ongeregeltheden kunnen voortspruiten, te keer te gaan, zo verbieden Wy aan elk en een yder, om 's Avonds en by Nacht aan de Straat geen de minste geroep of gehuil te maaken met Vloeken, Schelden, Raazen of Tieren, waar onder het woest en luidruchtig zingen meede begrepen en verstaan werd, by pœne van drie Caroli gul-

 dens

DOC-KUM.

Water-schouwing tegen 't plegen van geweld.

dens ten voordeele der Aanbrengers, en die Straatschepders weten te ontdekken zullen tot een Præmie van de Stad genieten zes Caroli guldens, wier Namen zullen werden gesecreteert; Werdende een yder gelast een wakend oog te houden om alle insolentien zoeken tegen te gaan, jaa gequalificeert de Daders in goede verzekeringe te stellen, waar voor met behoudenisse van eer na omstandigheden van zaaken rykelyk zullen werden gesalarieert. En zullen de Ouders voor haaren Kinderen te bedryvene quaad aansprakelyk zyn.

En op dat den inhoud dezes tot een yders kennisse kome en niemant ignorantie zal kunnen voorwenden, zal deze op de gewoone wyze werden gepubliceert en geaffigeert.

Aldus gearresteert enz.

OVERYSSEL.

CAMPEN.

De Gedeputeerde Staten van deze Provincie hebben nopens het geven van uittrekzels en afschriften van allerhande handelingen, schriftueren en stukken, ten einde het groot misbruik, daeromtrend ingeslopen, te weeren, de volgende Publicatie, gedagtekend den 8 van deze Wintermaend, doen af kondigen.

De Gedeputeerde Staaten van Overyssel, als by resolutie van Ridderschap en Steden van den 25 October dezes Jaars daar toe in 't byzonder verzogd en gemagtigt, doen te weeten: Dat hun Edele Mogende uit verscheidene hun voorgekomene schriftuuren, gerichtelyke handelingen, en de copien en extracten uit dezelve afgegeven, met verontwaarding hebbende gezien, hoe zeer dezelve worden uitgerekt, en in het afschryven de maat, zo in 't getal der regelen, als in 't getal der letteren

ren in ieder regel, op eene verre gaande onbetamelyke wyze, zo by de Gerichten, als anders, te buiten gegaan, zo zelfs, dat daar door by na onleesbaar gemaakt worden, tot groot nadeel van de Ingezeetenen, welke genoodzaakt zyn zich daar van te bedienen, en tegens het geene daar omtrent zo nadrukkelyk is geboden en vastgesteld by Publicatie van Ridderschap en Steden van den 15 July 1737. Art. 2.

CAMPEN. Publicatie tegens 't misbruik in 't geven van afschriften.

Zo is 't, dat Wy, om hier in verder te voorzien, hebben goedgevonden, namens Ridderschap en Steden de Staaten dezer Provincie nader te statueeren en te gelasten, zo als statueeren en gelasten by dezen;

Dat alle Prothocollen, zo van contentieuse als voluntaire Jurisdictien als mede alle extracten, welke door de Schouten, Richteren, Gerichts Schryvers of Secretarissen, uit dezelve worden afgegeven, de Copien van alle andere handelingen, Schriftuuren of Documenten van hun verzogt, gelyk ook alle Affschriften, welke door de Copiisten worden gemaakt, zullen moeten zyn geschreven met eene leesbaare hand niet alleen, maar ook op ieder bladzyde zullen moeten hebben en houden niet minder dan vier en twintig regulen, en ieder regel niet minder dan twintig letteren, uitgezondert de afgebrokene of slot regels, welke voor volle regels zullen worden geteld, en van het letter getal bevryt zyn, zullende ook de nummers, waar mede de Schriftuure verdeeld, en boven ieder artikel gesteld worden, voor geene regels gehouden worden, gelyk ook niet het woord, het welk onder aan ieder bladzyde pleegd geplaatst, en daar meede de volgende bladzyde weder begonnen te worden, alles by eene boete van vyf en twintig Guldens.

Ten einde het heilzaam oogmerk van Ridderschap en Steden in dezen niet wederom te leur gesteld worde, worden de Heeren Drosten en Hoofd-Officieren deezer Provincie gerequireert hier aan zorgvuldig de hand te houden, en daar toe de

CAMPEN. Prothocollen van tyd tot tyd te visiteeren of doen visiteeren, en de extracten en copien, welke worden afgegeven nu en dan, en by alle bekwaame gelegentheden te doen examineeren, en van alle die geene, welke bevonden zullen worden hier tegen gedaan te hebben, zonder eenige oogluiking de hier boven gestelde boete te vorderen. Blyvende voor het overige het Landrecht, en de nadere Reglementen Ordonnantien en Publicatien, in haare volle kragt en vigeur.

Publicatie tegens 't misbruik in 't geven van afschriften.

Berigten omtrend den Storm, Watervloed en Overstrooming van den 14 *en* 15 *van Slachtmaend* 1775.

Het is te meermalen opgemerkt, dat de gunstige ligging van ons Land aen de Zee, en wel aen dat gedeelte der stranden, alwaer de Rievieren van boven afstroomende, zig in Zee uitstorten, zo wel ons menigmalen bekommerd heeft, als het eene der voornaemste redenen van ons bloeijend geluk is. Wy tellen zedert de agtste eeuwe (want hoger klimmen naeuwelyks zekere en geloofwaerdige berigten) omtrend 22 aenmerkelyke overstroomingen hier te Lande. Maer die, welke dit jaer gewoed heeft, is onder de hevigsten te tellen, en in veele opzigten aenmerkelyk.

Den 12 van Slachtmaend, zynde Zondag, was het tegen den avond zwoel weder, en des Maendags voor den middag begon het reeds uit den westen en westen ten noorden hevig te waeijen; maer Dingsdag den 14 des morgens tusschen 5 en 6 ueren verhief zig uit den zuidwesten eene sterke wind, die wel haest tot eenen storm geworden

en

en van vreeslyke rukwinden verzeld, eene meenigte daken en schoorsteenen beschadigde, schuttingen omwierp, en op verscheidene plaetsen boomen uit den grond rukte en in stukken woei. Hy schoot tegen den middag wat meer naer het noorden, dog is gedurig zyn heftig woeden niet breeder dan west-noordwest geweest, staende de Thermometer van 40 tot 44 graden, en de Barometer niet beneden de 10 graden. Wy zullen van de droevige uitwerkzels van dezen buitengewoonen Storm, en daer door veroorzaekte Watervloed, een kort verslag doen.

Tusschen gemelde 14 en 15 van Slachtmaend rees het Ywater tot de zeldzame hoogte van 93 duimen boven peil, en sloeg van 's morgens ten half 5 ueren met eene vervaerlyke storting over den Sparendamsche Dyk heen, zo dat alle landeryen en polders in de nabuerschap van Sparendam en Haerlem overstroomd wierden, en het vee, het welk nog in 't land was, voor een gedeelte omkwam. Te Spaernewoude verdronk zelfs veel vee op de stallen, en men kon den 17 nog niet in de huizen komen.

Te Haerlem waren de lage plaetsen van de Stad onder geloopen: het zelve stondt, aen den Schepenmakers dyk, drie voeten hoog in de huizen. In het woonhuis van de Brouwery *het Scheepje* genaemd, kwam het door de vensteren indruisen. Van agteren aen de Vest, tusschen de St Nicolaes Brug en de Spaernewouder-poort, stondt alles onder water. Op de Voldersgraft moest men naer de bovenvertrekken der huizen vlugten. Men vondt het water op zommigen plaetsen der Stad ter hoogte van een en een half voet, en by de Spaernewouder Poort hadt men groo-

groote vrees, dat de brug over de Vaert en Cingel zoude weg gespoeld worden. Het water stondt op den weg naer Amsteldam wel 3 voeten hoog, en maekte veele uitkolkingen, onder anderen eene by de Liebrug, van 12 voeten diep en 40 wyd. Wel omtrent 300 balken zyn van de Zaegmolens aen het Noorder Spaerne over de Polders op de Amsteldamsche weg gedreven, gelyk ook in het Zuider Spaerne eene groote menigte houts is weg gespoeld.

Aen de Lentjes Poort viel het water, 't welk van de kant van Overveen en Bloemendael met geweld kwam aendruisen, in het na by zynde sluisje van eene hoogte van 3 voeten, en wroette den grond om, zo dat de straetsteenen los raekten; maekte ook verscheidene diepe gaten, zo dat men schuiten, zooden, puin en wat dies meer is, toebragt, om den aendrang te keeren. De Poort wierdt ook gesloten, terwyl men voor het wegspoelen van de brug zeer bedugt was. De eerste trekschuit die den 15 des morgens van Amsteldam naer Haerlem dagt te gaen, moest van Halfwegen wederom terug keeren, zynde het trekpad overstroomd, en de straetweg hier en daer door kuilen van het aenstuivend water bedorven. De eerste schuit, die het van Amsteldam tot Haerlem konde brengen, kwam niet voor 6 uren des avonds aen. Het was dan ook geen wonder, dat de posten niet dan lang na hunnen gewoonen tyd, en langs ongewoone wegen aenkwamen.

Te Amsteldam, alwaer het buiten- of Y-water door den zuidwesten en west-zuidwesten wind, die reeds 24 uren gewaeid hadt, tot 40 duimen onder peil gevallen, en het Stads- of Amstelwater

ter tot 33 duimen beneden peil gezakt was; steeg het Ywater op den 14 van Slachtmaend omtrend één uer na den middag door de noordwesten wind, verzeld van hevige rukwinden, en den aenwasch van de Zuider-zee zo schielyk op, dat het na den middag ten 4 uren reeds 10 duimen boven peil was gerezen. Het bleef, zonder de minste verandering van eb of vloed, maer alleen naer maete der heftigheid van de rukwinden, met meerdere of mindere snelheid aenwasschen, tot des morgens ten 6 uren van den volgenden dag, wanneer het voor de Stad tot 96 duimen boven peil was, terwyl het binnenwater zo door het doorlekken der sluisen, als het openen der rinketten, tot 9 duimen was aengegroeid. Het buitenwater stondt dan ter hoogte van 120 duimen voor de Stads buitensluisen, en is in den tyd van 18 uren van 40 duimen beneden, tot 96 boven peil gerezen, dat is in den korten tyd van gemelde 18 uren 136 duimen, of 11⅓ Rhynlandsche voeten opgesteegen, van welken snellen aenwasch op een zo grond-laeg water niet ligt eenig voorbeeld zal te vinden zyn. Naeuwelyks kon de Binnenstad, van het Funie af, tot aen de Haerlemmer Poort toe, nog drie of ten hoogsten vier duimen lyden. Was het hooger gereezen, dan hadt de Binnenstad noodzakelyk overstroomd geworden, en schoon men door het openen van den Amstel Schut-sluis en van de sluisjes in de Stads Vest, het binnenwater wel voor eenen tyd zoude hebben kunnen laeg houden, zouden de pakkelders en onderhuizen egter zyn ondergeloopen, en hierdoor onnoemelyke schadens veroorzaekt. Men was niet weinig voor overstrooming aen de Spaerne-

dam-

dammer dyk bekommerd. Even buiten de Haerlemmer Poort bespeurde men, dat dezelve tusschen den steenen Beer en het Stads sluisje, ter lengte van tusschen de 140 en 150 voeten, overliep, en daer door eenigzints affleet. Dog hier van kennis zynde gegeven aen het Waterkantoor, kwam dadelyk volk ter hulpe, zo dat in een groot uer de bekisting volbragt wierdt.

De Binnestad heeft dus geen ongemak geleden, zynde overal door den onvermoeiden yver van den Directeur Generael *J. E. de Witte* het noodig volk, houtwaren, zeilen, mist, schuiten enz. by der hand, de sluisdeuren door noodbalken ondersteund, en door het openzetten van rinketten van buiten en van binnen, dragende gehouden: maer de Haringpakkery, de Haerlemmer Houttuinen, het Bikkerseiland en de eilanden Oostenburg, Wittenburg en Kattenburg, en wat men onder de Buitenstad doorgaens verstaet, is overal ondergeloopen. Het water stortte als uit sluissen in de kelders, zo dat de lieden, door het algemeen geroep ontwaekt, of die vaster sliepen, door hunne bueren opgewekt, en ten bedden uitgevloogen, tot de knien toe in 't water stonden, wanneer en de dommeling van de eerste ontwaking, en de onbewustheid, hoe groot het gevaer was, in het holste van de nacht, te meerder verbaestheid moest verwekken, terwyl een ieder zyn lyf en goed zogt te bergen, en uit de kelders en onderhuizen by hunne bueren in de bovenhuizen vlugtten. Byzonder kwam dit onheil kleine kinderen, zieken, (welken in dit najaer buiten gewoon menigvuldig waren) en kraemvrouwen zeer te onstade. De dwarsstraeten, die aen de Y-kant op de Haerlemmerdyk

dyk uitloopen, van de Haerlemmerpoort tot de eerste sluis van den Dam, stonden zo hoog onder water, dat men met schuiten daer door konde vaeren. Dog schoon veele goederen, die door het schielyk wasschen van het water en gebrek aen hulp, niet konden geborgen worden, verdorven of beschadigd zyn, zyn 'er egter, zo veel men weet, geen menschen verongelukt. Het water is alhier een duim hooger geweest dan in 't jaer 1717. De Slaperdyk begint te werken, als 't buitenwater te Amsteldam 55 à 60 duimen boven peil is gerezen, en heeft by deze gelegenheid ter lengte van 600 roeden, 30 à 35, en op de laegste plaetsen 40 duimen waters gelooft, waer door de Haerlemmer Meir en de Schinkel, die naer deze Stad toe loopt, zodanig is opgezet, dat de overhael aen den Overtoom 1½ voet heeft overgeloopen, en alzo het water langs den Overtoomschen vaert in de Velten van onze Stad heeft gebragt. Het stondt dus tegen de kranskade, langs den Amstelveenschen weg, die de Buiten-Velderschе Polder dekt, ter hoogte van 2 voeten.

Hoe zeer men den 15 van gem. maend met reden vermoedde, dat de aenwasch van 't water tot omtrend half tien uren des morgens zoude aenhouden, zo viel egter het zelve reeds ten zes uren zo schielyk als onverwagt, en bleef twee dagen agter een by aenhoudendheid zakken, zo dat men den 17 kort na den middag de schutdeuren wederom, met 14 duimen waters boven peil, opende. De schielyke en onverwagte zakking hadt niet zonder reden doen gissen, dat elders in Noordholland, of aen den oever der Zuiderzee een doorbraek moest zyn voorgevallen,

len, gelyk daer na ook dit vermoeden bevestigd is geworden.

Te Hoorn was het water met eenen sterke W. N. W. wind den 14 des voormiddags zo laeg, als men naeuwelyks ooit gezien hadt; ten 6 uren des avonds stondt het opdagelyks ty, waerna het zo heftiglyk oprees, dat het ten elf uren reeds vooren in veele huizen, pakhuizen en kelders der buitenstad stroomde, zo dat een ieder in alle yl zyne koopmanschappen en andere goederen zogt te bergen. De buitenstad liep geheel onder, op zommige plaetsen wel ter hoogte van zes voeten, en het water aen veele oorden van het klein en groot Oost, het West en den Westerdyk (straeten, die een gedeelte van Westvrieslands Zeedyk uitmaken, en de buitenstad van de binnenstad scheiden) sterk overloopende, geraekte ook de binnenstad op de meesten plaetsen, en hier en daer wel ter hoogte van 2, 3 of 4 voeten overstroomd. Het geroep der Nachtswagts het kloppen en bonzen op vensters en deuren bragt alles op de been en in rep en roer. Men trok omtrend twee uren des nachts de alarmklok, en de Regeering vergaderde reeds voor drie uren op het Raedhuis, op welker bevel men spoedig van de Ooster- tot de Westerpoort, ter langte van omtrend 400 roeden, kistdammen met mist gevuld, vervaerdigde: dog, het geen meer baette, was, dat het water wederom begon te zakken, en schoon men met het aenbreeken van den dag, even buiten de Oosterpoort eene doorlekking in de Zeedyk ontwaerdde, verhoedde men nog dit gevaer met het beschoeijen van de zwakste plaetsen van den dyk, en het nederdrukken van des-

zelfs

zelfs kruin door schepen, met water en steenen gevuld. Doch een nieuw gevaer bragt nieuwe vrees aen. Men bespeurde, namelyk, dat de binnenste deuren van de Schutsluis, die in eene doorsnyding van den gemeenen Zeedyk geplaetst is, en zo wel tot ontlasting van het overtollige binnnenwater, als tot afweering van het te hoog vloeijend Zeewater, mitsgaders tot doorlating van allerhande binnenlandsche Vaertuigen dient, dat, zeggen wy, die binnenste Schutdeuren der sluis gebreeuwd waren, en zo digt op elkanderen slooten, dat 'er meer waters door de spleeten der buitenste deuren invloeide, dan de binnenste konden loozen, zo dat het water in 't verlaet der sluise tot dezelfde hoogte was gerezen, als buiten dezelve. De buitenste Schutdeuren stonden dus los, en boden geenen tegenstand, terwyl al de kragt van het aenpersend buitenwater op de binnenste deuren aenkwam, waer door de westelyke sluismuer naer de binnenzyde eindelyk begon te scheuren, en het geschapen scheen, als of die geheele binnenkant, met hoofden en deuren binnenwaerds zoude overvallen, het welk eene jammerlyke overstrooming van de geheele binnenstad, de banne van Hoorn, ja van een groot gedeelte van het Noorderquartier zoude veroorzaekt hebben. Men deedt de rinketten der binnenste deuren ophaelen, om het water in 't verlaet te verminderen, en schoorde de buitenste deuren tegen de geweldige aenperzinge met zwaere dwingbalken, zo op de hoofde van de deuren als van de sluismueren, welken door Jyns en andere gereedschappen vastgemaekt en ondersteund wierden. Ook hadt men op last van de Regeering zes vaertuigen, met dyksteenen ge-

laden, voor den mond van de sluis in gereedheid, om in de uiterste nood te kunnen laten zinken, en zo het gebroken gat zo veel mogelyk te stoppen. Dog gelukkiglyk behoefde men dit plegtanker niet uit te werpen: het water reeds toen aen het vallen, was des namiddags ten vyf ure dermate gezakt, dat het niet meer dan 59 duimen boven peil stondt: en het behoud van onze sluis voor instorting, heeft onze binnenstad, en dit gansch Kwartier voor eene jammerlyke overstrooming behoedt. 't Water is 's morgens ten 4 ure op zyn hoogst geweest, wanneer men 't tot de verbaezende hoogte van 98 duimen boven peil gereezen, en dus nog 6 duimen hooger dan by de bekende Kersvloed van 't jaer 1717 bevondt. Schoon de ontsteltenis en verwarring der Ingezetenen groot was, is alles zonder ongelukken van aenbelang afgelopen, behalven dat eenige goederen, Koopmanschappen, beschadigd of gansch bedorven zyn, en veele gezaegde en ongezaegde houtwaren van de Timmer- en Molenwerven zeewaerds gedreven.

Ten westen van Hoorn heeft de dyk geen ongemak gehad, behalven tusschen Etershem en Warder. Daer ontdekte men aen de kruin van den dyk eene afwyking van zeker nieuw werk, in 't laetstverlopen jaer eerst gemaekt, waer over het zeewater met groot geweld naer binnen stroomde, en allengskens den grond van den dyk afleet. Reeds 4000 morgen lands waren al ondergelopen, en wel op zommige plaetsen ter hoogte van 4 of 5 voeten. Doch een kundig Dykwerker, op orde der Regeeringe derwaerds gezonden met nodig volk en gereedschap, voorzag tegen het gevaer.

Na

Na by Schellinghout heeft men den dyk met moeite gehouden; ſlaende het water zo geweldig over denzelven, dat 'er een kloof uit ontſtondt.

Te Enkhuizen vernam men, dat het water in de nanacht van 1 tot 4 uren meer den 4 voeten gereezen was, en tot 6 duimen hooger dan de Kersvloed van 1717. De lage plaetſen der Stad waren alle ondergeloopen, en 't water begon over de hooge dyken te ſtorten, waerop de klokken geluid en de trommels geroerd zynde, de by een vergaderde burgers op bevel der Regeeringe, deze geweldige overvloeijing met kiſtdammen, die met miſt, puin en diergelyke ſtopſtoffen gevuld wierden, ſtuitten. Dog welhaeſt ontſtondt een ander gevaer. Aen het weſteinde der Stad, by een Timmerwerf, de *Weſterwerf* genaemd, ontdekte men aen den binnendyk, eene hevige breuk, welke door de geweldige indrang van het water dermate toenam, dat men den doortogt van het water naeuwelyks met het laten zinken van eene haringbuis, met ſteenen geladen, en eenen zware dam belettede. Dog het een gevaer was zo haeſt niet voorby, of wierdt door een ander vervangen. Niet verre benoorden de Stad vernam men, dat de dyk zeer ſlegt geſteld was, en den geweldigen aenſlag van 't woedend en reeds overſtortend water naeuwelyks langer ſcheen te kunnen weerſtaen. Inzonderheid was men voor een doorbraek tuſſchen het tweede hof aen den dyk, en de vuertooren zeer bedugt, alwaer eene ganſche ſcheuring ontſtondt van eenige roeden lang, die egter door ongemeene vlyt en arbeid, niet zonder levensgevaer van veelen tot geene doorbraek is gekomen. Wat verder naer Medenblik by de zogenaemde tent en den ſluithoek was de dyk ook in groot gevaer, dog

is nog door onvermoeiden yver, met hulp van zeilen en gewigten, behouden Men bespeurde ook verders naer Medenblik wel eenige uitkolkingen, dog waer over men zig minder bekommerde. Zommige benedenhuizen op de Oosterhaven en in den Paktuin, en eenige agterhuizen aen den Wierdyk, op de Kaey, waren ter hoogte van vier voeten ondergeloopen: de bewooners moesten dus naer de bovenvertrekken vlugten, terwyl veele goederen, levensmiddelen enz. verdorven, en het water in veele regenbakken door 't inlopen van 't brak water onbruikbaer was geworden. Men zag ook in deze akelige nacht omtrent drie uren, een noodvuer onder Bovenkarspel aengestoken, aen den Westvrieschen dyk, alwaer het geweld van 't woedend water wel 30 roeden wiervaks *hadt* weggeslagen, en een gat van 60 roeden was ingekolkt. Men verzorgde wel de einden der wiervakken met kat-ankers, maer eer men de zeilen en andere nodige gereedschappen hadt aengebragt, was de kruin van den dyk op zommige plaetsen meer dan twee derdens afgenomen. De Dykgraef tegen elf uren des morgens aen de Regeering verslag van den toestand des dyks hebbende doen brengen, wierdt van de puije van 't Raedhuis aen de Burgers en Ingezetene eene waerschouwing gedaen van voor hunne persoonen en goederen te zorgen. Dit verwekte wel eerst eene algemeene angst en vrees, maer die ras verdween door de tyding, dat de gesteldheid van den dyk zich zo ongunstig niet liet aenzien, en groote hoop van behoud was. De Convoyer der Haringbuizen is omtrend deze Stad verongelukt, van welken 14 man gered, en 6 verongelukt zyn.

De Stad Medenblik heeft insgelyks veel ge-

e. vaers

vaers uitgestaen, en het water mede hooger gehad dan in 't jaer 1717. Uit hoofde dat de steenen tegen den dyk zeer laeg liggen, werkte het water in denzelven van onderen verscheidene gaten van 10, 20, en ook 30 voeten laeg binnenwaerts. De wierhoofden, die ter wederzyde van de Haven in de Zuiderzee uitsteeken, zyn ter langte van omtrend 5 roeden weggeslagen, en door het sterk overstorten van de Zee is omtrend de Kerk een zeer diep gat in den grond gekolkt. Aen het oosteinde van Medenblik, op de Westerhaven en op veele plaetsen der Stad waren straten en huizen ondergeloopen. Men leide zeilen op de gevaerlykste plaetsen, stopte de gaten met allerhande stoffe, en yver om kistingen op de havens binnen de Stad aen te leggen, waer door men gelukkiglyk het gevaer te boven kwam. Van Medenblik af tot aen den Twisker weg ontdekte men geene byzondere zwaerigheden, dog van daer tot of naby Lambertschaeg was het zeer zorgelyk. De dyk was aldaer met steenen wel voorzien; niet te min stortte hy op de meeste plaetsen van dien afstand door den geweldigen overslag van de Zee zo zeer binnenwaerds, dat de slooten op zommige plaetsen daer door geheel gedempt wierden. Het water was in die polder alleenlyk door het overstortend zeewater ter hoogte van omtrend twee voeten gereezen.

In 't gedeelte van Noordholland, 't welk onder den naem van *Waterland* bekend is, was 't ook droevig gesteld, zynde de geheele *Zeevank* met deszelfs Koogen overstroomd, doordien deszelfs Keukendyk, of Keekendyk op zes plaetsen door den geweldigen vloed van den 14 en 15

der gem. Slachtmaend byna tot aen de grondvlakte of den aenleg toe verwoest en als geslegt was. De Inwooners bevonden zig in eenen beklaeglyken toestand. Die van *Warder* vlugtten met hun vee en 't geen zy bergen konden naer Edam en elders. Te Middelie zyn niet meer dan zes huishoudens gebleven, welker huizen ieder ogenblik op het punt stonden om door het woeden van storm en water vernield te worden. Niet beter was het te *Oosthuizen* naer de oostzyde, tot aen het Molenpad toe, als mede te Kwadyk, gesteld. De Westerkoog, Overweersche Polder met de onderhoorige Koogen, en de Hobreeder Koog, waren gansch en al overstroomd en gelyk aen eene Zee. Eene groote menigte van vee verongelukte, en 't getal der Schapen, die by deze nood zyn verdronken, wordt op 5 a 6000 begroot; dog men weet niet, dat hier eenig mensch is omgekomen.

Wat de Waterlandsche Dorpen aen den Ykant betreft, de doorbraek in den dyk te *Buiksloot* deedt vreezen, dat het Y landwaerds in zoude dringen. Een gat ter diepte van 12 voeten wierdt in alleryl met zand en andere stoffen en hulp van zeilen gestopt. In een andere opening aen den buitenkant van den dyk zettede men twee visschers schuiten. Het water drong zo sterk in, dat het tuinhuis van de Herberg *Het Hof van Noordholland*, aen den dyk staende, opgeligt en op eenigen afstand in den tuin is geworpen, alwaer men ook Zeespiering gevonden heeft. Huizen, tuinhuizen, schuttingen, straten, voetpaden, alles hadt veel door te staen, en wierdt gedeeltelyk door het geweld van 't water medegesleept. Hier zag men

een

een vaertuig op het erf gedreven; daer vlugtte men met het vee van de ſtallen: de Veer- en Markſchuiten lagen tegen de ſtraetweg aen. Te Durgerdam brak een gat in den dyk van 40 voeten, het welk ſchoon geſtopt wierdt, ſtoof het water met zo een geweld over alles heen, dat de huizen ſtonden te ſchudden, zommigen beſchadigd, en twee geheel weggeſpoeld zyn. Te Schellingwoude is de dyk ook zeer beſchadigd, en hebben zommigen huizen veel geleden, zynde één ook weggeſpoeld.

Te Monnikkendam ſtonden de laegſte plaetſen der Stad geheel onder water. Tot digt by het Raedhuis toe kon men over de ſtraten met ſchuiten vaeren. Men heeft opgemerkt, dat de kragt van 't water niet alleen de ſtraetſteenen los maekte, maer ook de grondſlagen der huizen ontblootte.

Te Zaendam zag men op den 14 het buitenwater zeer laeg, maer tuſſchen 5 en 11 uren des avonds was het wel 9 voeten toegenomen, en 't geen opmerking verdient, wel eens 5 voeten in den tyd van 2 uren. De dyk van Ooſtzaendam heeft niet weinig geleden, daer het water door den geweldigen ſtorm opgezet, op zommige plaetſen ruim twee voeten over heen ſtroomde, zo dat van den dam af tot aen de zuiddyker of Hanepatter ſluis toe, zynde een langte van omtrend 225 roeden, alles byna ſcheen omgekeerd, en dezelve van binnen diermate wierdt weggenomen, dat op de voorgenoemde langte vyf gaten ontſtonden, die volgends de naeuwkeurige meting van den Heer *Jacob Ooſtwoud*, Leermeeſter der Wiskunde te Ooſtzanen, te zamen eene langte van 427 voeten beſloegen, daer de dyk

Zzzz 4 tot

tot aen zynen voet of grondslag toe genoegzaem weg was. In 't zuidelykste van die gaten waren kuilen van meer dan 30 voeten diep. Behalven deze groote breuken, was de dyk nog tot aen het weerpad toe, wel op 16 plaetsen meer of min beschadigd, te zamen ter lengte van 428 voeten Rhynlandsche maet. Zommige huizen, die aen de meeste overstorting blood stonden, wierden tot aen derzelver grondslagen ontbloot; men zag verscheidene goederen tot in de dyksloot weg gespoeld. Eene groote menigte balken en andere houtwaren, door het hoog water vlot geworden, dreeven het Y in, en zyn niet dan met kosten wederom bekomen. Echter zyn hier geen menschen verongelukt, nog vee omgekomen. Wanneer het water gezakt was, bevondt men dat het zelve in den banne van Oostzaenen (die eene *ruimte* van omtrend 2000 morgentalen beslaet, en groote waterberging heeft) door deze overstroming 3 duimen gerezen was. Te Westzaendam stondt het water 1 voet, 8 ¾ duim op het midden van den dam voor de Herberg de drie Zwaenen, en op het einde van den hoogendyk is de dyk binnenwaerts ter halver dyks breedte uitgeweeken en gezonken, ter langte van 272 voeten, terwyl tusschen deze plaets en den dam de dyk en straetweg nog op 7 plaetsen beschadigd was, te zamen ter lengte van 202 voeten. Het water is hier in de Voorzaen, volgends de nette peiling van den voornoemden Heere *Jacob Oostwoud* by deze gedugte vloed, op het hoogste aen de groote sluis geweest 3 voeten 2 ¾ duimen boven het stormpeil, of 7 voeten 7 ¾ duimen boven het gewoon gety, en 7 ⅛ duimen hooger dan by den vloed van den 25 van Wintermaend des jaers 1717.

As-

Assendelft heeft mede gelyk andere plaetsen gevaerlyke oogenblikken uitgestaen, om zig van dezelven eenig denkbeeld te vormen, is het nodig dat men opmerke, dat de banne van Assendelft door drie dyken omvangen is, namenlyk den Zeedyk, die langs het Y is, den klam of scheiding dyk, tusschen de bannen van Assendelft en Krommenie, en den Twischdyk. De Zeedyk heeft de langte van omtrent 2175 roeden, en in den zelven oudstyd plegen elf spuijen of duikers te zyn, welken eertyds dienden om by hoog water open te zetten, en het slyk uit de Wykermeer over het land, ter vetmaking van den grond, in te laeten. Deze duikers daerna van weinig of geen gebruik meer zynde geoordeeld, zyn in eenen zeer vervallen staet geraekt. Eene van dezelve is in den geweldige vloed van dit jaer, door de sterke persing open geborsten, waer door het water zeer heftiglyk instroomde, en men vreesde, dat wel haest de vervallen duiker gansch en al door de kragt van 't water zoude wegspoelen, en eene gedugte doorbraek ontstaen. De Secretaris der dykagie met den Dykbaes, des morgens vroeg dezen toestand op den dyk zelve vernomen hebbende, zondt den laetstgem. naer het Dorp, om zeilen, gewigten en ander nodig gereedschap aen te brengen. Terwyl deze tot dit einde terug gekeerd was, kwamen drie persoonen den Secretaris berigten, dat de dyk by de poel op het doorbreken stondt. Hy zondt twee van hen in aller yl tot het halen der noodwendigheden uit het Magazyn, met den anderen vondt hy den duiker op gem. plaets reeds doorgebroken. Terwyl de anderen nog in geen uer met de hulpgereedschappen konde terug komen, beloofde de Secretaris aen den persoon, die hy

by zig hadt, eene goede beloonmg, indien hy een daer aengedreven modder- of vlotpraem aenbragt. De man hier door aengespoort, deedt zyn best, stondt tot de keel toe onder water, maer kon de praem, die nog eenige roeden van den dyk afdreef, niet bekomen. By toeval lag daer binnendyks een schuitje: dit poogde hy over den dyk te haelen, om daer mede de vlotpraem magtig te worden, ondertusschen kwamen eenige lieden ter hulpe. Men bragt deze vlotpraem en nog eenige anderen, die uit het Wykermeirtje kwamen aendryven, voor de opening, en stuitte dus den sterken instroom en daer door het gevaer zelve, voornamenlyk met hulp van zeilen en andere gereedschappen, welken inmiddels aengebragt wierden. Onderwyl is door deze instrooming, hoe kort van duer ook, in de *Assendelf-sche* polder, die zeer uitgestrekt is, het water omtrent twee duimen verhoogt. Verders is alhier geen ongemak voorgevallen, en de wakkere yver zo van den Secretaris van Assendelft als van de andere lieden, die daer tegenwoordig waren, heeft Assendelft, Krommenie, Krommeniedyk en een groot gedeelte van Noordholland voor jammerlyk gevaer en groote schade verhoedt. Weshalven de Hr. Mr. C. Deutz, Heer van Assendelft, niet alleen zyn groot genoegen over dien yver en vlyt getoond, maer ook een aenzienlyk geschenk van gewerkt zilver aen den Heer Secretaris vereerd heeft, en verscheidene zoorten van zilverwerk aen hen, die hun moed en vaerdigheid hier getoond hadden, edelmoediglyk doen uitdeelen. Men heeft zederd eenen geheel nieuwen dyk voor den duiker gelegd, zo dat van deze kant geen vrees meer overig is.

Te

Te Beverwyk verklaren eenige lieden het water op den 14 van meergem. Slachtmaend, zo laeg te hebben gezien, dat de grond in het Y, aen en omtrend Nauwerna genoegzaem bloot was; dog hier op volgde schielyk eene verbazende ryzing. Men verwagtte wel, uit hoofde van den hevigen storm, dat op den 15 met het voormiddag-getyde, welk ten negen uren een en twintig minuten het hoogst moest zyn, het water buitengewoon ryzen zoude, maer geenzints, dat het zelve des nachts met zo eenen verschrikkelyken woede zoude komen opzetten, gelyk men ten drie en vier uren reeds ondervondt, wanneer alle die aen den Meirkant woonen, op het onverwagts uit hunnen diepen slaep gewekt, ten bedde uit naer de zolders moesten vlugten. Het water was hier omtrend ten half seven uren des morgens op zyn hoogst, en volgends getuigenis van oude geloofwaerdige lieden, zo hoog als in 't jaer 1717. Omtrend ten negen uren begon het langzaem te zakken, tot dat het twee voeten en agt duimen verminderd was.

Te *Oud* of *klein Nawerna*, een klein gehugt, was de vrees ook zeer groot, zynde de sluis in den Assendelver dyk, als ook derzelver muerwerk in gevaer van te bezwyken; het water liep reeds een voet over de buitendeuren heen. In deze nood, daer de sluiswagter onlangs overleden, en nog zyne weduwe, nog iemand anders daer omtrend by der hand was, die of kundigheid of moed genoeg hadt, om de noodige voorziening te doen, waegde zig een Schipper, te Amsteldam woonende, die met zynen schuit te Assendelft geweest was om Koemist te haelen, en naer buiten Haerlem te brengen, op de sluis, en opende

het

het rinket zo veel, dat daer door het water, 't welk over de buitendeuren heen liep, zig nu in de *Delf*, eene groote watering, ontlaſtte, waer door de aenperſing van het buitenwater verminderende, de ſluis behouden is, de binnenlanden van overſtroominge zyn bevryd, en veele menſchen en vee het leven gered is geworden.

In het zuidelyk gedeelte van Holland zyn de gevaren en ſchadens van dezen vreezelyken ſtorm en geweldigen watervloed niet minder geweeſt. In de Stad Briëlle was het water op den 14 van Slachtmaend, met den morgenvloed tot eene buitengewoone hoogte opgeſteegen, en in plaetſe van met de ebbe, die van negen uren des morgens tot vier uren des namiddags moeſt dueren, omtrend 10 voeten te zakken, waermede men zig gevleid hadt, was het naeuwelyks 20 duimen gedaeld. De wind, dien dag doorgaens weſt-noordweſt geweeſt zynde, ſchoot tegen den avond meer naer het noordweſten, en joeg het water tot eene hoogte op, van welke geen geheugenis is, zo dat het reeds ten half agt uren des avonds in de goot van de Hoofdwagt van 't Krygsvolk, en naeuwelyks 1 ½ voet beneden de groote markt ſtondt. Men was verwonderd eene ſchielyke zakking van omtrent ½ voet te ontwaeren, en zulks wel eer de vloed op zyn hoogſt gekomen was; dog men vernam wel haeſt de oorzaek: de deuren waren uit de Kadepoort geſlagen, niet tegenſtaende men dezelve met damplanken, miſt en andere middelen tegen het geweld van den vloed verdeedigde. Het geweld van 't water hadt de ſtraetkeijen en ſteenen pilaren voor de poort uit den grond geſlagen, den miſthoop voor dezelve ondermeind, en de

zwae-

zwaere deuren uit hare hengzels gerukt, zo dat het met een geweldig gedruis in de Kadeveſt ſtortte. In de wagt aen gem. poort ſtondt het water ook reeds 5½ voeten hoog, zo dat het Krygsvolk, gelyk ook aen de Waterpoort, over den wal heen moeſten vlugten, om 't gevaer te ontkomen, als mede de bewooners der huizen in de Kadeſtraet, zig naer de bovenvertrekken moeſten bergen. Op 't zogenaemd Slagtveld zyn verſcheidene heiningen door het water omgeſlagen en weggeſpoeld. De ſteenen en pannen van een tuinhuis naeſt aen den Zoutkeet, zyn zeer verre den tuin ingevoerd. In den zoutkeet zelve noodzaekte het water, dat van het Slagveld afſtortte, de bewooners van het huis de benedenvertrekken te verlaeten, en alles daer latende, ylings naer boven te vlugten. In de pakhuizen agter het huis, die nog lager ſtaen dan het huis zelve, zyn over de vyftien honderd zakken gezuiverd zout verdorven. Tegen half negen uren ſtondt het water tot aen de kruin van het dykje aen 't einde van de noordſpuije, en ſtroomde over hetzelve in de Langeſtraet tot aen den Doelen. Op het Mareland liepen de meeſte huizen onder; het water ſtortte over de onderdeuren, en men voer met booten over de ſtraten, en zelfs over de banken der huizen. In de buitenhaven ontſtondt eene geweldige inbraek in de borſtweering van de Conterſcharp, ter breedte van 8 of 9 roeden. Zo hier door, als door de overſtrooming over de borſtweering, raekte de Molenveſt wel haeſt ruim elf voeten boven de gewoone peil. Dit water wierdt wel door den zwaren beer, die aen de punt van het kruithuis tuſſchen de Molen- en Kadeveſt ligt, afgekeerd

maer

maer door den noordwesten wind geweldig aengestuwd, kolkte den wal tusschen dien beer en het bolwerk zodanig uit, dat dezelve ter langte van ruim 9 voeten instortte. Door deze opening kwam het water uit de Kadevest met geweld indruizen, en voerde den berm, de geheele punt van de capitalen wal, en borstweering met zig. Ter wederzyde van de buitenhaven zyn de beide hoofden zeer beschadigd, de zogenaemde Klabbank wierdt weggeslagen, en gedeeltelyk te Zwartewael over den dyk tot in den binnenpolder gevoerd. De dyken de in nabyheid dezer Stad hebben ook veel geleden. Het water stortte op verscheidene plaetsen over dezelven. Men verhaelt, dat eenige stukken Doorniksche balaststeenen die aen den voet van de Oudenhoornschen dyk lagen, ter zwaerte van ruim 200 ponden, over denzelven heen geslagen zyn. De duinen agter Oostvoorn, Rokanje en de Kwak zyn hier en daer op de middelkruinen der bergen afgeslagen, zo dat zy gelyk zyn aen steile mueren, ter hoogte van 12 tot 20 voeten. Hellevoet is ook geenzints vry geweest van schade, zo door het afwaeijen van schoorsteenen, en onderlopen van huizen en kelders, als wel voornamenlyk, om dat eene menigte ryswerk en ballast aen de Hoofden der Haven is uitgeslagen, en een gedeelte van 't zwaer muerwerk aen de westzyde der Haven is weggerukt. Verscheidene Polders op het Eiland Rozenburg zyn, zo door doorbraken als overstorttingen, tot aenmerkelyke hoogte, overstroomd geworden, waer door veel vee is omgekomen. In het land van Putten zyn ook veele Polders overstroomd. Te *Welplaet* brak de buitendyk ter langte van 27 voeten in: huizen, en schueren liepen onder, de vogelkooy verdorf,

ne-

negen gebeterde melkkoeijen en eenig jong vee, als mede eenige varkens zyn verdronken. Op gelyke wyze heeft men in de Hoekschen Waerd, de Beyerlanden, het Land van Streyen, Moerkerkerland, Goodschalkoord, in de Heerlykheden Niervaert, Zevenbergen, de Hooge en Laege Zwaluwe en Geertruidenberg, te Kapelle aen de Oude Maes, en te Waspik, veel gevaers, angst, vrees en nadeelen, zo aen dykbreuken als aen verdronken vee ondergaen, omtrend welke alle het onmogelyk is ons byzonderlyk op te houden. Wy kunnen egter de deerlyke rampen, die het land van Heusden en Altena, met deszelfs nabuerschappen hebben getroffen, niet stilzwygende voorbygaen.

Den meergem. 14 van Slachtmaend na den middag kwam het water van het Bergsche Vlak door de oude Maes zo geweldig aenstuiven, dat het welhaest met de kruin der benedendyken gelyk was. Van Meeuwen af tot aen den Baerdwykschen Overlaet toe, zyn de dyken meer dan op 60 plaetsen overstroomd, hier en daer aen den binnenkant uitgekolkt, zo dat men alle ogenblikken voor doorbraken bedugt was. De Heerlykheden Meeuwen, Elthen, Babylonienbroek, Genderen, Doveren en Drongelen raekten ook, zo door het loopen van 't water over de dyken, als door twee doorbraken boven en beneden de sluis van Meeuwen, onder water. Men zag hier en daer planken, huisraed, verdronkene paerden en eene menigte hoornvee aendryven. Onder Meeuwen zyn eenige huizen aen den dyk ingestort, en een man verongelukt. De meeste dorpen en onderhoorige polders vertoonde zig als eene bare Zee. Het ingezamelde graen en hooi is door 't water verdorven, en het ge-

gezaeide op 't veld vergaen. In 't Land van Altena, liep het water alleronverwagts, ruim 2½ voet over den ganschen dyk in de Dussensche polder, waer door een man, vrouw, twee kinderen en nog een meisje van 14 jaren, onder het geschrei om hulp, zyn omgekomen. Anderen zyn na de akelikste vooruitzigten te hebben doorgestaen, van daken, schoorsteenen en boomen gered. Agt huizen zyn geheel weggespoeld, zeventien onbruikbaer geworden, over de dertig zo huizen als schueren zyn zeer beschaedigd: veele paerden en ander vee verongelukt. Behalven de schaden aan hooi, koorn en vlas is al het gezaeide verdronken, daer wel twee derdedeelen van ruim 2000 morgen, die overstroomd waren, uit bouwlanden bestaen De armoede en ellenden van zo veele huisgezinnen, die hier door in de grootste rampen zyn gedompeld, is onbeschryvelyk.

Te Rotterdam kon men naer de gemeene reekening het hoogste water op den 14 van die noodlottige Slachtmaend niet voor des morgens ten 9 uren en 41 minuten verwagten; dog het zelve wierdt door den west-noordwesten wind 's morgens vroeg zo heftiglyk opgezet, dat het ten 7 uren reeds boven eene gewoone springvloed was gesteegen, en op verscheidene plaetsen met de kadens der havens en gragten gelyk stondt. Ten 10 uren was het maer 8 duimen beneden het peil van 't jaer 1717, en ten half 12 uren 4½ duim onder gem. peil, zo dat de gansche buitenstad onderliep: waerna het eenigzints, schoon zeer ongelyk begon te zakken, tot dat het ten 5 uren des namiddags stil stondt, zynde de wind genoegzaem noordwest, en van hagel- en regenbuijen verzeld. Na dat het water dus zederd den mid-

dag

dag niet meer dan 11 duimen gevallen was, rees het niet alleen tot de voorgem. hoogte, zettende des avonds de buitenstad voor de tweede mael onder water; maer was zelfs omtrend agt uren tot de verbazende hoogte van ruim 5 duimen boven 't peil van 't jaer 1717 geklommen; waerna het wederom begon te daelen. Veele plaetsen in de Stad, die men anders tegen de overstrooming veilig agt, zyn nu ondergeloopen. Het water liep hier en daer over den zware Maesdyk zo in als buiten de Stad over, gelyk ook voor de Oostpoort en in de Stad voor het Gemeenelandshuis, het welk men met kistingen spoedig belettede. Echter waren de kelders reeds zo schielyk ondergeloopen dat de bewooners naeuwelyks tyd hadden zig te bergen. Men was ook genoodzaekt de deuren van de Spuisluis in de Stad tot eene hoogte, van welke geen geheugenis is, op te kisten. In de huizen en pakhuizen, die, schoon veel hooger, dan de gewoone vloeden gelegen, thans onder water liepen, is aenmerkelyke schaden veroorzaekt. Men schat het verlies aen bedorven zuiker alleen, op 120000 guldens. Veele andere kostbaere koopwaeren zyn of ten eenenmaele bedorven of zeer beschadigd. Buiten de Oostpoort bragt het instroomend water in eene loots aen den hoogen dyk, eenig ongebluschte kalk aen brand, waer door de gem. loots en een nabystaend tuinhuis tot asch is verteerd geworden. Het is ligt te bevatten, dat alle handel en gemeenschap was afgebrooken, en men in verscheidene gedeeltens van de Stad het noodige met schuitjes moest aenvoeren. De beurs was stil en doods: de marktplaets stondt, dien ganschen dag byna, onder water, zo dat de gewoone wekelyksche markt, die hier Dingsdag wordt gehouden,

gestremd was. De edelmoedige Stichter van 't Bataefsch Genootschap te Rotterdam, met deze rampen van zyne Stadsgenooten bewoogen, wierdt opgewekt, om terstond hoe zeer buiten den gewoonen tyd, eene vraeg voor te stellen, met toezegging van eene gouden eerpenning ter waerde van 30 ducaten, aen die dezelve het best zoude beantwoord hebben, en voor den eersten van Zomermaend 1776. toegezonden aen den Secretaris van het Bataefsch Genootschap, *Lambertus Bikker.* De vraeg is deze: *Is 'er, in aenmerking nemende de gelegenheid der Stad Rotterdam, eenig middel ter uitvoer te brengen, om uit derzelver buitenstad het water te keeren, alleen, wanneer het drie of vier voeten beneden het peil van den 14 November 1775 gewassen is, zonder dat 'er hare Scheepvaert en Koophandel door belemmerd worden? Zo neen, waerom niet? Zo ja, welke, en hoe het zelve in 't werk te stellen?*

Tusschen Rotterdam en Gouda was de Yssel door de opzwelling van de Merwe zo hoog gereezen, dat ze op veele plaetse over de dyken stroomde.

By Kralingen omtrend het zogenaemd Toepad is eene verzakking geweest, dog waer in wel haest door de Ingezetenen voorzien wierdt. Te Nieuwerkerk in den Essenpolder naby de Poldersluis, was in den dyk eene opening van omtrent 25 voeten gekomen, ter diepte van wel 9 voeten. Was deze breuk niet vlytig gestopt, gansch Schieland was onderloopen. Een jongman verloor hier by zyn leven. In de Krimpenerwaerd zyn ook veele verzakkingen en doorbraeken in de dyken geschied. In de polder Haestdrecht, wel 400 morgen groot, steeg

fteeg het water wel 2 voeten. In den Yssel stondt het water, 't welk des morgens omtrend half tien uren begon te wassen, met den eersten vloed byna tot aen het peil van 't jaar 1717, en was des avonds ten 9 uren 7 duimen hooger dan in 't meergem. jaer 1717.

Te Gouda bevondt men het water des avonds op de kaey, het *oude Veerstal*, ruim 5 ½ voeten hoog. Men hadt de voorzorg gebruikt van de poorten aen de Rivier toetedammen. Den ganschen dag liep het water over de Schutsluis, aen den mond van de Haven gelegen, en des avonds wel ter hoogte van 18 duimen. Men hieldt de binnensluis toe, en dus het water tusschen beiden zo hoog als nodig was om de aenpersing te wederstaan.

Dog geen plaets heeft zig al in haggelyker omstandigheden bevonden dan Delfshaven; en wel zo veel te meer, om dat deszelfs gevaer geheel Zuidholland aen deze zyde der Maes dreigde. Den 14 rees 's avonds de vloed boven het geheugenis der oudste lieden. Men was gerust op de 6 Sluisdeuren, die den aendrang van het water, die omtrend 8 uren het hevigste was, eenpariglyk wederstonden. Op het onverwagtste stortte een gedeelte van den Kraegmuer, die de Kolk uitmaekt, in, 't welk eenen geweldigen schrik te weeg bragt. De golven vonden hier door ter zyde van de sluis eenen weg, door welken zy geweldig indruisden. De vier middeldeuren, die nu alleen het geweld weerstaen moesten, slingerden, zo door den sterken overloop, als door de gedurige botsing van 't golvend water al heen en weder, en waren telkens open en toe. De Heer *Cornelis Koeberg*, en de Kastelein uit de Herberg het Melkmeisje, *Henrik Hoos* genaemd, raedden om de schooten

der twee binnenste deuren op te haelen: het welk door den Sluisbewaerder *Ary van Vorst* zynde te werk gesteld, even zo veel waters hier door geloosd wierdt, als 'er over de middelste deuren stortte, zo dat de waggeling der deuren gestuit zynde, dezelven tegen den stroom bestand bleven. Die aen de Schie woonen, repten zig reeds, om goed, vee en leven te redden Het Westerhoofd heeft veel geleden, en aen verscheidene Trafieken en byzondere huizingen is veel schaden toegebragt.

Te Schiedam rekende men het hoog water even na 10 uren des morgens, maer het bleef wassen tot één uer na den middag, ter hoogte van 6 voeten boven 't gewoon peil. Des avonds was het nog 1 voet en 1 ½ duim hooger gereezen, zo dat het over sluisen en dyken heen spoelde, en de Frankenlandsche en Mathenesser polders overstroomde. Door verscheidene doorbraken raekte ook de Oost-Frankenlandsche polder onder, zodat het water over de tuinen en plantaedje der Stad heen golfde. Men reekent hier deze vloed 8 duimen hooger geweest te zyn, dan in 't jaer 1682, en 2 duimen hooger, dan in 't jaer 1717. De steenen kade aen de westzyde van 't Westerhoofd is ter langte van 4 roeden door de woeden van 't water heftig geteisterd. 't Water in de havens en graften is door het overstroomend Zeewater ten eenemale brak geworden, en is lang zo gebleven: het welk de hoofdtrafiek dezer Stad niet weinig benadeelde. Het zout water deedt het beslag, hoe zeer in de kuipen wel gereezen, aen de koperen keetels zo sterk aenbranden, dat men 't van zommigen in 't geheel niet, van anderen naeuwelyks konde afschraepen; dit heeft aen veele Branders zwaere onkosten veroorzaekt. Ook is in de Mouteryen, naardien veel

garst

garst door 't zout water bedorven was, groote schaden geschied.

De vloed is te Vlaerdinge niet minder hoog geweest. Des avonds brak de Schinkelkade door, zo dat de Vettenoordsche Polder, en 200 zo huizen als pakhuizen ten westzyde van de haven onderliepen. Het water stondt in veele huizen tot de tweede verdieping, en was met zo onverwagt een geweld komen aendruissen, dat men met de vlugt naer de zolders naeuwelyks zyn leven, men laet staen, zyne goederen konde bergen. Aen de oostzyde van de Haven liep de kade zo geweldig over, dat het buiten- en binnenwater gelyk stondt. De huizen zelfs op de Haven, schoon hoog getimmerd, waren van 't water niet bevryd, en pakhuizen en benedenkelders liepen alle vol, waer door veele waeren bedorven zyn, gelyk ook groote schaden aen zout, tonnen, netten, hout, en huisraed toegebragt is.

Te Maeslandsluis is het water ruim drie uren langer blyven wassen, dan volgends de gemeene reekening. 's Avonds was het 5 duimen boven de hoogste peil dezer eeuwe: dog de overstroomingen in Voorne, Putten en Streijen veroorzaekten tegen den nacht eenen sterken val. Eenige schepen dreeven op de kaeyen; verscheidene hoekers in het Noorderspuiwater van hunne touwen gerukt, dreeven tegen de huizen aen den westkant van het Noordeinde der Hoogstraten, en hebben eenige van dezelve beschadigd.

Te Dordrecht bleef het water, het welk 's morgens ten 11 uren, 13 minuten, op zyn hoogst moest zyn, tot na den middag aen 't ryzen. Ten 6 uren, 35 minuten, moest het op zyn laegst zyn, en was egter niet meer dan 1 ½ voet gevallen.

len. Daerna wederom heftiglyk gereezen, ſtroomde het over veele ſtraten, zettede huizen en pakhuizen onder, waer by eene vrouw, in eene beneden keuke, het leven zou verlooren hebben De angſt en vrees vermeerderde niet weinig, wanneer de wind naer 't noordweſten ſchietende, daken en ſchoorſteenen dreigde in te ſtorten. Plankieren en heiningen wierden op deze en geene plaatſen uit den grond gerukt; twee oliemolens kreegen 't water in de oliebakken: een turfhok met 250 tonnen turf wierdt weggeſpoeld. Veele balken, deelen en ribben zyn van houtzaegmolens weggedreeven; veele koopgoederen en huisraed zyn bedorven, ook hebben de pannebakkeryen veel geleden; de ſchaden van 't een en ander wordt op ruim 50000 guld. begroot.

In de Provincie Zeeland heeft men dezen zwaere ſtorm ook wel ondervonden, maer geenzints zulke rampen, als in Holland, uitgeſtaen. De dyken hebben 'er veel geleden, maer de duinen nog meer, voornamenlyk by Domburg. Te Vliſſingen liepen veele ſtraten, huizen, pakhuizen en kelders onder. Veelen dezer Stads Ingezetenen, die meeſt varende Lieden zyn, waren ten tyde van deze woedende ſtorm op Zee, en niet weinigen zyn verongelukt. Te Tholen hadt men den 14 zwaer onweder van donder en blixem, en geweldigen wind. Het water ſtroomde door de Kerk en Hoogſtraten, en bedorf veele goederen in kelders en pakhuizen. In een gehugt tuſſchen Sommelsdyk en Goereede zyn by de 360 ſchapen verongelukt, van welke de eigenaer, zynde een Schaepherder, naeuwelyks zyn leven, en dat van zyne huisgenooten heeft kunnen redden. Hy vlugtte met dezelven in de Haenenbalken; waer hy zyne kinderen

moeſt

moest vastbinden, tot dat het water wederom weg zakte. In het Prinsenland is groote schaden geschied door eene doorbraek in de Zeedyk, 't welk 4000 gemeten deedt overstroomen. Ook is de nieuwe dykaedje van de Helena- en Pieters-polders by Biervliet op 5 plaetsen doorgebrooken. Dog op den 1 van Wintermaend was door het gunstig en stil weder, alles wederom droog en digt.

In de Provincie Utrecht heeft de geweldige storm en watervloed zyn allervreezelykste kragt geoeffend. Des avonds tegen agt uren van gem. 14 van Slachtmaend kwam het water te Eemnes met eenen verschrikkelyken storm uit het noordwesten geweldig aendruissen, en over Meent- en Zomerdyk heen golvende, vervulde wel haest den geheelen polder, zo dat het geen twee voeten van den kruin van den Dorpdyk stondt. De Bunschooter dyk veele breuken hebbende bekomen, liep de polder ook geheel onder. Veele huizen zyn hier beschadigd, en drie, die genoegzaem op de kruin van den dyk stonden, zyn ingestort, en een Eendekooi gansch vernield. Die aen de oostzyde van den Dorpdyk woonden, vlugtten in alleryl met hunne goederen, en zogtten die by hunne bueren aen de westzyde des dyks te bergen. In de Kerk te Eemnes-binnendyks, die aen de zyde van den polder staet, stondt het water tot aen den trap van den Predikstoel: alles dreef in dezelve, en de zerken der graven waren door het water opgetild. Het was ook in het huis van den Koster 42 duimen hoog, en in dat van den wagter van de Eemnesser sluis, eene half mans hoogte. De huisvrouw van dezen Sluiswagter, *Meins Jansz. Dop* genaemd, was ten zelfden tyde op het uiterste van te bevallen.

Zy vlugtte met de Vroedvrouw naer den zolder. Dog zo dra men voor instorting van het huis zelve, begon te vreezen; welks mueren de geweldige slagen van 't water niet scheenen te zullen uithouden, moesten zy langs eene ladder en met behulp van een touw uit het zoldervenster in een schuitje overgaen, met het welk in een nabuerig huis gebragt deze zwangere vrouw eene allerbenaeuwdste nagt sleet, tot dat zy des morgens, wanneer het gevaer wat verminderd was, wederom met een schuitje naer het huis gebragt, en op zolder geklommen, naeuwslyks een half uer daerna van eenen zoon verloste. Men was ook byzonder voor de heulen onder den Dorpdyk, waer door men gewoon is het water van binnen naer buiten te loozen, zeer bedugt. Men bevondt ook inderdaed 's morgens ten 4 uren, op halfwegen tusschen de Kerk van *Eemnes*-buitendyks en de Huizer-Meent, op twee plaetsen eenen sterken doorloop van water, die voor eenen doorbraek deedt dugten. Even zo stondt het ook te Eemnes-binnensdyks, digt by de Kerk geschapen. Men stopte de openingen met planken, aerde, mist, stroo, en wat men in diergelyke gelegenheden doorgaens te stade roept. Dog de vloed aen 't staen, daerna aen 't zakken komende, wierdt men gelukkig gered. De droevige toestand van zaken, door deze storm en watervloed veroorzaekt, noopte de Heeren Gedeputeerden van de Staten dezer Provincie den 28 van gem. Slachtmaend de volgende Publicatie te doen afkondigen:

De Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht in ervaringe gekomen zynde, dat veele Goederen, toebehoorende aan In- en Opgezetenen in het District van Eemland, welke door den hoogen Watervloed en Overstroomingen, henl. onlangs

Publicatie nopens de goederen by de laetsten watervloed verongelukt.

langs overgekomen, genoodzaakt zyn geworden hunne Huizen, Wooningen en Schuuren te verlaten, door anderen zyn aangeslagen, opgevischt, vervoerd en verborgen, zonder aan den rechten Eigenaar als nog te zyn opgegeven, of weder in handen gesteld, dat ook sommige personen schynen van begrip te zyn, dat, in opzigt van zodanige ongelukkig verlaatene Goederen, eenig recht van de zelven naar zig te neemen en te behouden zoude plaats konnen grypen, immers dat eenigen zig van dergelyke voorwendzelen zouden mogen bedienen, om zig, op zodanige wyze, met het ongeluk van anderen, voordeel toetebrengen, en met anderer schade te verryken; hebbén, om hier inne efficacieuselyker te voorzien, goedgevonden en verstaan allen en een iegelyk, wie hy ook zoude mogen wezen, die, sedert den 14 dezer maand Novembèr, eénige zodanige Goederen mogten hebben aangeslagen, opgevischt, dryvend aangehouden of ook uit eenige Huizen, Wooningen en Schuuren weg gehaald, vervoerd ofte geborgen, ofte als nog komen aan te houden, op te visschen, wegtehalen, te vervoeren of te bergen, op het nadrukkelykste mits dezen te ordonneeren en te gelasten, om, binnen driemaal Vierentwintig uuren na de Publicatie deezer, van alle dezelve aangehouden, opgevischte, vervoerde of geborgene Goederen, geene uitgezonderd, oprechte en pertinente aanbreng en opgave te doen aan den Schout of die van den Gerechte der Plaatse, alwaar die Goederen bevonden zyn of t'huis behoord hebben, ofte alwaar zylieden woonagtig zyn, en voorts dezelve Goederen te stellen in handen van Schout en Gerechte voorsz., of wel met voorkennisse van dezelven in handen van den rechten en bekenden Eigenaar, zonder eenige van dien te verzwygen of te verduisteren, veel min die verder te vervoeren of te vervreemden in eeniger maniere, buiten kennisse van Schout en Gerechte als voorsz.: En, zo verre gemelde Personen elders mogten zyn woonagtig, dat dezelven in dien gevalle zodanige Goederen insgelyks zul-

Publicatie nopens de goederen by den laetsten watervloed verongelukt.

len moeten stellen in handen van den Schout of die van den Gerechte van alzulke plaatse, alwaar dezelve bevonden zyn of t'huis behooren, om aldaar te verblyven, tot dat de waare Eigenaar van dien zal zyn opgekomen en gebleeken, alles op pœne van Arbitrale Correctie, en onder ernstige Waarschouwinge, dat alle en een jegelyk die bevonden zal worden in deezen ter kwaader trouwe, en met een verfoeielyken toeleg om zig met schaade van ongelukkigen en noodlydenden te verryken, gehandeld te hebben, naar rigueur van 's Lands Wetten tegens soortgelyke boose feiten geëmaneerd, zullen worden gestraft aan den Lyve of anders, naar bevind van zaken.

Ordonneerende dienvolgende allen Officieren, Schouten en die van den Gerechte, derzelver Dienaren, en wien zulks eenigzins incumbeert, hier op nauwkeurig te vigileeren, ten einde aan de voorsz. Onze ordre en intentie worde voldaan.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie pretendere, zal deze worden gepubliceerd en geaffigeerd ter plaatse daar 't behoort. enz.

Te Nykerk of Nieuwkerk in Gelderland kwam het water den 15 's morgens vroeg geweldig opzetten, dewyl, zo men daerna vernam, de Wielsluis geheel uit den dyk was geslagen, de deuren van de Laeksluis waren weggerukt, en te Ark en Mekkerveld verscheidene gaten in den dyk veroorzaekt. De Zeedyk was ook van binnen geweldig beschadigd; een huis, aen de oostzyde van groote sluis, geheel weg gespoeld; de ebdeuren van die sluis vernield; een gedeelte van eene der vleugelen van den Oosterduiker, gezakt; de hoofden der Haven deerlyk gehavend; de groote lantaern beschadigd; de kleine weggespoeld. De omliggende buerten waren alle overstroomd, zo dat veelen op zolders hun leven reddeden. De scha-

ſchaden aen verdronken vee, tabak, hooi en andere goederen is hier aenmerkelyk geweeſt. Eene vrouw, op Mansfranshaven woonagtig; wilde haer vee nog redden, maer verloor in 't water haer leven. Een ſchip van Zaendam dreef van zyn anker, en ſtrandde: de Schipper en Knegt verdronken beiden. Een ander vaertuig wierdt by het inloopen van de Haven over de Kaedyk heen geworpen, en op het buiten land gezet, maer leedt geen leed. Eenige hooge plaetſen ſlegts uitgezonderd ſtondt alles rondsom als eene open zee.

Schoon Harderwyk geen ſchaden van belang heeft bekomen, was egter een goed gedeelte van de Stad door de hooge zee ondergelopen. Te Elburg kwam het water des avonds in de kleine poort inloopen, die men wel haeſt met aerde en miſt toedamde. Daer alles buiten de Stad tot de wallen toe onder water ſtondt, verzuimde men niet in de drie andere poorten ook dammen te leggen. Ten 4 uren in de nanacht ſtond de vloed 6 voeten agter den kiſtdam, en was toen op zyn hoogſt. 's Morgens na het zakken geleek het buiten de Stad volkomen naer eene woeſteny. Een nieuw pakhuis en 4 woonhuizen waren weg geſpoeld; waer van zig de bewooners op een hooiberg, eenen kleine afſtand van daer, begeven hadden, zo dra zy het gevaer van hunne huizen beſpeurden. Zy dreeven op dit hooi in een pakhuis aen de andere zyde van de haven, en zyn daer 's morgens gelukkig uitgered, behalven twee kinderen, die in de vloed zyn omgekomen. De gragt was vol van dryvende tonnen, kiſten, brandhout, timmerhout, turf en andere goederen. Veele Buerten hieromtrent leeden ook groote ſchaden, terwyl verſcheidene wooningen zyn

weg

weg gespoeld, veel vee is verongelukt, en het gezaeide verdronken. Een man met zyne dochter uit een huisje agter de Doornspyker Kerk,'t welk instortte, naekt uit hunne slaeplegers, op eenen hoop hooi gevlugt, hoopten hun leven zo te behouden, 't geen hen gelukte: zy dreeven wel een groot half uer landwaerts in tegen den Kerkdyk, alwaer zy gered wierden.

In 't Kerspel Oosterwolde zyn van 17 huizen 4 weggespoeld, andere beschadigd; verscheiden menschen omgekomen, en wel 300 stuks vee, behalven veele varkens, verongelukt. Men heeft veele menschen van de daken en boomen gered. De Zomerdyk was, van de Geldersche graft af tot aen Elburg toe, deerlyk geteisterd.

In Overyssel zyn de Stad Campen en de omliggende dyken en polders door den storm en vloed ellendig getroffen. Het water in den Yssel door den woedende noordwesten wind opgezet, liep reeds tegen den avond over de oevers langs de Stad Campen, en stondt wel haest binnen de poorten. In de nanacht tegen 5 uren stroomde het eenen halven voet over den steenen beer aen de Haegpoort, en is wel ruim een voet hooger gerekend dan by den vloed van 't jaer 1717. In de laegste straten der Stad stondt het water tot 6 of 7 voeten hoog, en heeft door zyn onverwagten oploop 15 stuks vee en 2 paerden verdronken. 's Woensdags morgens was rondom de Stad niet dan water te zien: zy scheen als midden in eene Zee te staen; men zag slechts hier en daer eenige toppen van boomen, en daken van huizen. Geen wonder, dat men in dezen jammerlyken toestand van alle kanten naer de Stad vlugtte om zyn leven te bergen, terwyl men zyn meeste goed ten prooi

prooi der woeste golven moest laten. Even buiten de Cellebroers poort heeft een instortend huis te gelyk Vader en Zoon doen sneeven: de vrouw en de jongste zoon zyn na 14 uren op een rietdak gedreven te hebben, nog gered. Verscheidene Stads en andere bruggen zyn weggespoeld.

Te Camperveen waren ook verscheidene doorbraken in den dyk, en een wel van ver over de 200 roeden lang: Eenige huizen zyn geheel weggedreven, andere beschadigd. Een man, vrouw en twee kinderen uit het bed op het dak gevlugt, dreeven op het golvend water, tot dat zy tusschen de boomen bleven haeken. De vrouw met haer jongste kind bestierven het, terwyl de man met het ander kind, ter uiterste afgemarteld, Donderdag na den middag eerst gered zyn. In een ander weggespoeld huis is moeder met drie kinderen verongelukt. Men verhaelt dat nog meer menschen zyn omgekomen, en telt ze 9 in getal, en het verongelukte vee op 147 stuks vee, 12 paerden en in de 40 varkens. De schaden, welken verders aen Zwartendyk, en in het Buitendyksche zyn toegebragt, als mede op het Camper-Eiland, zyn allerdroevigst. Geen boeren-erven zyn bevryd gebleven. Het getal van verongelukt hoornvee, paerden en varkens, is byna ongelooflyk, en de menigte van koorn, hooi, turf, brandhout, van boeren- en huis-gereedschappen, die weg gespoeld of bedorven zyn, kunnen met geene mogelykheid bepaeld worden. Op het Camper-eiland is een driemast schip gezet; en een groote driemast-hoeker geborsten. Men telt hier over de 40 huizen, waer van eenigen gansch weg gespoeld zyn, de anderen deerlyk gehavend, en

meest-

meestal de mueren door de golven ingeslagen. De Kerk, het Predikants-, en het Schoolmeestershuis, zyn ook beschadigd. In de Kerk stondt het water 18 duimen. De nieuwe Zaegmolen aen de overzyde van de Rievier heeft ook veel uitgestaen. Daer lagen in de Kolk wel 1500 balken, en nog ander gezagd hout op de werf. Dit is al onder een geslagen, en dreef of tegen of over den dyk. Het verongelukte vee op dit Campereiland telt men op 80 beesten, 15 vette schapen, 42 varkens en 3 paerden. In 't geheel wordt de schaden hier op ruim 40000 gl. begroot.

In den Mastenbroeker dyk zyn 37 gaten geteld, van welken zommigen kolken hadden ter diepte van 30 voeten, waer door de wooningen aen den binnenkant meest al beschadigd zyn, en veele goederen weg gedreeven. Door een dier gaten van den dyk is eene groote Tjalk, met turf geladen, komen aendryven. In eene turfpraem vondt men twee doode lyken; ook hebben nog 12 persoonen in Mastenbroek het leven verlooren. In de Buert de Koekkoek, telt men van 47 wooningen, maer twee, die onbeschadigd zyn, en 12 geheel verbreizeld. De turfpraemen hebben veelen het leven gered. Eene vrouw met drie kinderen is hier ook omgekomen. Duizende ponden hooi is van dit laege land versmikt en verrot, en een ontelbare meenigte turf weg gespoeld. Van Campen en Zwol zondt men spoediglyk schuiten om menschen en vee te redden, als ook de nodige verkwikkingen van spys en drank. Eer wy van Overyssel scheiden, zullen wy onze Lezers de volgende Publicatie der Staten dezer Provincie mededeelen.

Rid-

Publicatie tot voorzieninge nopens de doorbraken der dyken op den 14 en 15 Nov.

RIdderschap en Steden de Staaten van Overyssel, met het uiterste leedweezen vernomen hebbende, de deerniswaardigen toestand, waar in een groot gedeelte dezer Provincie, door de zwaare Watersnood tusschen den 14 en 15 November laatstleden dezelve overgekoomen, gebragt is; en dat daar door genoegzaam alle de Dyken bylanges en omtrent de Zuiderzee, en de daar aanpaalende Landen, op eene ontzachelyke wyze zyn afgeslagen en ingebroken, zo dat derzelver immediate herstelling zeer bezwaarlyk is geworden, en de Ingezetenen daar door aan een geduurige overstrooming blootgestelt zouden blyven, zo, in dit buitengewoone voorval, daar tegens niet met ernst wierde voorzien, en de noodige ordres gestelt, dat het geleeden verlies, zo spoedig mogelyk, worde gerepareert, hebben, tot bereiking van het voorschreven heilzaam oogmerk, goedgevonden en verstaan, eene Commissie te decerneeren, dewelke belast zal zyn met het onderzoek van al het geene daar toe eenige betrekking heeft, en, ten einde dezelve in staat te stellen tot het voorschreven onderzoek; zo worden hier mede gelast alle Dykstoelen, of die geene, aan wier zorge eenige Dyken zyn aanbevoolen, bylanges de Zuiderzee en aangelegene Districten, voor zo verre door den laatsten waterstroom, door afslaan en inbreken die Dyken geleden hebben, van de Provincie van Gelderland, tot aan de Provincie van Vriesland, om ten allerspoedigste de aller naauwkeurigste informatien op te geven aan de voorschreven Commissie van den werkelyken toestand van alle de voorschreven Dyken, inbreuken en waaden, met eene naauwkeurige bepaling van al het geene daar toe betrekking heeft, als mede van de gewoone wyze, op welke, naar de Dykrechten respective, alle schaaden en Dykbreuken worden hersteld, wie tot dezelve verpligt zyn te arbeiden, de kosten in de onderscheiden gevallen te dragen, of en welke fondsen voor handen zyn, uit welke die kosten worden goedgemaakt, of op

wel-

Publicatie tot voorzieninge nopens de doorbraken der dyken op den 14 en 15 Nov.

welke wyze de uitzettingen op de Landeryen daar over worden gevonden, en het gene vorder tot elucidatie en informatie kan dienen; moetende zulx ter Griffie binnen Campen ingezonden worden hoe eerder zo beter, en immers voor of op Maandag den achtsten January aanstaande; zullende alle voorschrevene Dykstoelen aan voorschreven Commissie, inval andere of nadere informatien zullen nodig achten, die op aanschryving van Dezelve, ten eersten nader moeten opgeven, en in 't algemeen alles het geene gemelde Commissie verder ter informatie zal vorderen, en zich ook, des noods, gehouden zyn te laten vinden, tot het geven van mondelingen elucidatien, ter plaatze daar zulx door dezelve Commissie zullen worden gelast te doen; Wordende niet te min alle de voorschreven Dykstoelen ernstig gelast, om van stonden aan, daar nog geene ordre daar toe mogt zyn gesteld, alle de nodige maatregulen te neemen en ordre te stellen, dat de waaden behoorlyk beslagen worden, *en de Ingezetenen*, zo veele mogelyk, voor nieuwe overstroomingen, waar aan anders tellekens onderhevig blyven, moeten gedekt worden.

Gedaan te Campen den 16 Dec. 1775.

Wat eindelyk Vriesland betreft. Harlingen heeft niet veel geleden. Echter twee schepen, tegen den wal gedreven, hebben de leuningen, borstweering en banken van het Noorderhoofd afgeslagen. Aen de Lemmer stondt het water 74 duimen boven peil, in verscheidene huizen ter hoogte van 3 voeten. De Zeedyk beweften de Haven, die in groot gevaer was, is door yver der Inwooners, met zeilen, steenen, planken enz. behouden. Veele plaetsen rondsom stonden geheel overdekt met water, hier en daer zelfs tot aen de daken der huizen, van waer men de menschen met schuitjes afhaelde en verloste. Den 15 des morgens wierdt te Workum de nood met

het

het roeren van den trom te kennen gegeven: dog men was nog zo gelukkig van den dyk te behouden.

Te Staveren moeſt men naer de hooge plaetſen der Stad vlugten. Het zogenaemd Blokhuis ſtondt ganſch onder water. Beide de Hoofden van de Haven waren zeer beſchadigd. Men verzekert, volgends getuigenis van de oudſte Lieden, dat hier ook het water hooger geſtaen heeft, dan in de Kersvloed van 't jaer 1717.

De Provincie Groningen, welke in gemelde Kersvloed zeer veel heeft geleden, is by deze algemeene ſtorm en watersnoord gelukkig bewaerd. Het water was 'er ook wel ongemeen hoog, maer heeft geene merkelyke onheilen gebaerd. De Zee heeft by dezen geweldigen ſtorm op alle onze ſtranden en duinen yſſelyk gewoed. Veele Zeedorpen hebben merkelyke ſchaden geleden: veele viſſchers pinken zyn met de manſchap verongelukt. Langs het ganſche Zeeſtrand zag men niet dan wrakken, ſcheepstuig, goederen en lyken aendryven. Eene groote meenigte ſchepen zyn op onze ſtranden vergaen, vaſt geraekt, verbreizeld of geborſten, van welker zommigen al het volk verongelukt is, van anderen het volk nog gedeeltelyk of geheel behouden. De nieuwspapieren waren dagelyks vol van droevige tydingen omtrend verongelukte ſchepen. Die derzelver getal hebben nagegaen, hebben het zelve wel tot omtrend 200 bevonden. Wy kunnen ons in geene byzonderheden hier van inlaeten: alleenlyk zullen wy nog het een en ander omtrend eenige Zeedorpen aentekenen.

Op dien noodlottige 14 van Slachtmaend, kwam te Ter Heiden, naeſt aen den Hoek van Holland,

het Zeewater van den morgenvloed met een ysselyk geweld tegen de Zeeduinen aendruissen, en woedde dermate dat het de teen van dezelven wegnam. De gegronde vrees voor den avondvloed verdween gelukkiglyk, wanneer dezelve voor den bereekenden tyd reeds begon te zakken. Daer is niet meer dan 20 of 21 voeten van het vaste Land of van de Duinen, ter lengte van 2 uren gaens, afgeslagen. Het schuitengat of de bergplaets der pinken is egter zeer beschadigd. Het dorp Scheveningen wierdt ter helfte door de Zee overdekt. Op zommige plaetsen hebben de golven omtrend 30 voeten van de duinen strandwaerts afgeslagen; zo dat zy zonder glooijing zig daer in loodregte hoogte vertoonen. De meeste visschers-pinken zyn vernield, of deerlyk beschadigd, en kunnen voor de som van 2000 guld. naeuwlyks *hersteld* worden. Een groot driemastschip lag den 18 van Slachtmaend niet ver van Scheveningen, en deedt eenige noodschooten. De Prins Erfstadhouder liet 20 ducaten aenbieden, aen die met een pink naer 't zelve vaeren, en eenig narigt brengen zoude. Een pink ging in de nagt daer op af, maer het schip was met de vloed reeds vertrokken. Dezelfde pink vondt westwaerds nog drie schepen, van welken één masteloos was. Hy nam van het zelve 7 mannen in, en bragtze den 19 daer aen volgende aen land; dog dezen keerden 's avonds weer naer boort toe, om hun schip in een naby gelegen haven te brengen. In 't algemeen was de yver der bewooners onzer kusten zeer groot om noodlydende te helpen. By Egmond op Zee was op meergemelde 14 van Slachtmaend des avonds ten 8 uren een schip gestrand. Deszelfs Schipper was alleen van al de manschap ontkomen; zynde

op

op een ſtuk van een maſt tegen 10 uren aen ſtrand gedreven, en op een duin geklommen, bleef daer magteloos liggen. Hy zoude hier bezweeken hebben, was hy niet na middernacht door eenen viſchboer by toeval ontdekt, die zyn eigen rok uittrekkende den verkleumden ſchipbreukeling daer mede dekte, tot dat hy eene kar gehaeld hebbende, hem daer mede naer het dorp voerde, en door allerlye verkwikkingen tot zich zelven bragt en herſtelde. Te Petten en Calantsoog zyn veele Loots- en viſſchers ſchuiten vernield, de anderen beſchadigd, die naer Catwyk gevoerd zyn om daer herſteld te worden. De nieuw gemaekte duin wierdt door de woedende Zee zo heftiglyk aengevallen, dat men voor doorbraek vreesde, en om een goed heen komen dagt. De Predikant met zyne huisvrouw verlieten reeds hun huis. Aen de Hondsboſchduin is de meeſte glooijing verzwolgen en niets dan eene ſteile buitenkant zigtbaer. Op zommige plaetſen is de oppervlakte op de kruin met de overgeblevene glooijinge van de duin naeuwelyks meer dan 8 roeden breed: ook zyn daer andere gevaerlyke plaetſen, waeromtrend wel haeſt voorzieninge zal geſchieden. Op Texel is het water ook tot eene vreezelyke hoogte geſtegen: de Wierdyk is wel op 20 plaetſen doorgeſlagen; de ganſche Zanddyk, en 's Landswerk is aen het zogenaemde Hoekje in ſtukken geraekt, en één der ſteenen hoofden ganſchelyk vernield. Hier zyn ook verſcheidene ſchuiten met menſchen vergaen. De dyk aen de Ooſtkant op Wieringe zynde weggeſlagen, ſtroomde het woedend water aller wegen en verdronk eene menigte Schapen en ander vee. Ook zyn Schokland en Urk van overſtrooming niet vry gebleven.

VERANDERINGEN ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

NYMEGEN. Op den 6 dezer Wintermaend is alhier in den ouderdom van ruim 59 jaren overleden, Jr. *Walraven* Baron *van Balveren*, Heer van Weurt, beschreven in de Ridderschap des Kwartiers van Nymegen, Burgemeester van Zaltbommel, en wegens dezelve gewoon afgezondene des Nymeegsche Kwartiers, mitsgaders Gecommitteerde ter beneficeeringe van den Neder-Rhyn en Yssel dezer Provincie en Amtman, Richter en Dykgraef des amts van tusschen Maes en Wael. In wiens plaetse op vertoonde acte van zyne Doorluchtige Hoogheid wederom zyn aengesteld tot Amtman, Richter en Dykgraef, Jr. *Jacob Neomagus* Graef *van Randwyk*, zynde in de Ridderschap van dit Kwartier beschreven en tot de *beneficeering* van den Neder-Rhyn en Yssel gecommitteerd tot Bloeimaend 1777. de Heer Mr. *Henrik Piek*, Burgemeester dezer Stad: en verders tot de commissie in de binnenlandsche Deputatie van 't Nymeegsche Kwartier benoemd, de Heer Mr. *Arnoldus Essenius*, Burgemeester en Raed te Zaltbommel.

ZALTBOMMEL. Aen den Heere *Walraven*, Baron *van Balveren*, is alhier tot Schepen en Raed opgevolgd Jr. *Willem* Baron *van Lynden*, Heer van Hemmen enz.

ZUTPHEN. De Heer Mr. *Jan van Hasselt* is in plaets van wylen den Heer Gerard Jan van Santbergen, tot Schepen en Raed aengesteld. Verders is door zyne Doorl. Hoogheid Jr. *Adriaen Wolter Wilhem* Baron *Sloet*, Heer van Diepenbroek, tot ordinaris Gedeputeerde in de buitenlandsche Deputatie des Kwartiers Zutphen benoemd, in plaets van wylen den Heer Gerhard Johan van Santbergen; als mede gecommitteerd tot ordinaris Gedeputeerde ter Vergaderinge van de Heeren Staten Generael wegens de Provincie van Gelderland, Jr. *Anne Willem Karel*

Ba-

Baron *van Nagel*, Heer van Rynenburg, Burgemeester en Raed dezer Stad.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

DOESBURG. In deze Wintermaend is in plaetse van den Heer *Jan van Hasselt*, tot Schepen en Raed alhier benoemd, de Heer *Henrik Willem* Baron *van Rouwenoord*, Heer van Langen, Landrentmeester der Provinciale Domeinen en Tiendsheer in het Graefschap Zutphen.

HAERLEM. Den 12 dezer Maend is in 's Hage, in den ouderdom van 62 jaren en ruim 4 maenden overleden, de Heer Mr. *Remees Floris van Zanen*, Raed in de Vroedschap en Oud Burgemeester dezer Stad.

DELFT. De Heeren Veertig in Raeden dezer Stad, hebben tot hunne Mede-raden verkoren de Heeren Mr. *Willem Henrik Teding van Berkhout*, Mr. *Jan Lodewyk de Bruyn*, en Mr. *Jan Jacob Gouverneur*, in plaetse van wylen de Heeren Mr. F. van der Burch, J. Z. Alexander Coel, en Mr. Jacob Overschie.

ROTTERDAM. Den 4 dezer Wintermaend is door de Vroedschap dezer Stad tot Hoofd Officier aengesteld tegen Bloeimaend 1776, de Heer Mr. *Jacob Philippus Boogaert*, Raed in de Vroedschap dezer Stad.

SCHIEDAM. Tot Bailliuw en Schout dezer Stad is tegens Bloeimaend 1776 aengesteld, de Heer Mr. *Dominicus Doom* Jacobsz., Raed en regeerend Burgemeester dezer Stad.

GORNICHEM. Uit een overgeleverde Naemlyst zyn door zyn zyne Doorl. Hoogheid den Prinse Erfstadhouder, tot Schepenen der Stad Gornichem en Lande van Arkel, over den jare 1776 verkoren, de Heeren Mr. *Nicolaes Ouwens*, Mr. *Abraham van Bleyswyk*, Vryheer van Eeten en Meeuwen, Heer van Babilonienbroek, Mr. *Johan Abraham van Thye Hannes*, *Matthys Snoek*, Huybsz., *Lambertus van Meerten*, Dr. *Anthony Blom* en *Bastiaen Moerkerk*; tot Schepenen-Commissarissen, de Heeren *van Bleyswyk*, *van Thye Hannes* en *Blom*; welke Heeren Schepenen heden den eed hebben afgelegd en in bezit van hunne Bedieninge zyn gesteld.

ALKMAER. Zyne Doorl. Hoogheid den Heere Prin-

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

se van Orange en Nassau, Erfstadhouder, heeft uit een overgeleverde Naemlyst van een dubbeld getal van persoonen tot de nieuwe Wet dezer Stad voor 't jaer 1776 verkoren: als Burgemeesteren de Heeren CAREL DE DIEU, Mr. JAN HENDRIK DE CARPENTIER, Mr. GERRIT MARTYN DU TOUR en WIGBOLD ADRIAEN, Grave van Nassau Woudenberg: als Schepenen de Heeren Mr. *Anthonie van Westhoven*, Dr. *Izaak du Bois Hooleweff*, Mr. *Jan Govert de Mey*, Mr. *Willem Jacob Domis*, *Daniel Carel de Dieu*, Mr. *Jacobus Johannes Schoenmaker* en Mr. *Willem Winder Junior*: als Thesaurier de Heer Mr. *Rutgerus Paludanus*; en aengesteld tot Schepenen-Commissarissen van des Gemeenelands Middelen, de Heeren Mr. *Anthonie van Westhoven*, Dr. *Izaak du Bois Hooleweff* en Mr. *Willem Jacob Domis*.

PURMERENDE. Den 23 dezer Maend is alhier aen eene opstopping van water, in den ouderdom van 66 jaren en 8 maenden overleden, de Heer *Willem Blydenbergh*, Hoofd Officier, regeerend Burgemeester en Raed dezer Stad, en wegens dezelve gewoon afgezondene ter Vergadering van haer Ed. Gr. Mog. de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, mitsgaders Bailliu van de Beemster en wyde Wormer.

MIDDELBURG. De Heeren Staten van Zeeland hebben op den 4 dezer Wintermaend, hoogstderzelver gewoone vergadering aengevangen, en tot Leenman beoosten Schelde aengesteld den Heer Mr. *Jan van der Wolff*, Schepen en Raed der Stad Zierikzee, in plaetze van wylen den Heer Mr. Anthony van Alphen.

UTRECHT. Den 18 dezer Maend is alhier in den ouderdom van 88 jaren en 4 maenden overleden, de Heer Mr. *François van Veldhuizen*, Raed in de Vroedschap dezer Stad, en Gecommitteerde der bestieringe der Posteryen.

Verders is door zyne Doorl. Hoogheid den Heere Prinse Erfstadhouder, tot Raed in de Vroedschap dezer Stad, in plaets van wylen de Heer Mr. François van Veldhuizen, verkoren, den Heer Mr. *Jo-*

hua

han Jacob Woertman, welke in die hoedanigheid den eed heeft afgelegt en zitting genomen.

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMPTENAERS, ENZ.

LEEUWARDEN. Den 20 dezer Wintermaend is alhier in den ouderdom van 87 jaren, 8 maenden en 5 dagen overleden, de Heer *Johannes Sackema van Wychel*, Old Secretaris van het Collegie der Ed. Mog. Heeren Gedeputeerde Staten dezer Provincie, en Mede-Gecommitteerde Staat ten Landsdage wegens de Grietenye Tietjerksteradeel.

GRONINGEN. In gevolge van de bestellingen van Jonkeren, Hovelingen, Eigen-Geërfden en Volmagten van Ommelanden, tusschen de Eems en de Lauwers, en de daer op gevolgde Approbatie van zyne Doorluchtige Hoogheid den Heere Prinse Erfstadhouder, staen de Ommelandsche en Provinciale, zo Binnen- als Buitenlandsche Commissien voor de jaren 1776 en 1777 bekleed te worden op de volgende wyze:

Uit HUNSINGO.

Staet-Generael, de Heer Alberda, Heer van Dykstethuis. *Admiraliteit te Harlingen*, de Heer Starkenborg, Heer van Wehe. *De Gedeputeerde Staet*, de Heer Alberda, Heer van Menkema en de Heer Lewe, Heer van Middelstum. *Provincale Rekenkamer*, de Heer Baron van In en Kniphuisen, Heer van Ulrum. *Ordinaris Gecommitteerde Raeden*, de Heeren Starkenborg, Heer van Leens, Sieke, Melis en Cryn Dirks. *Extraordinaris Gecommitteerde Raeden*, de Heeren E. J. Starkenborg, Sytzema, Heer van Bellingeweer en E. Frerik Claessen.

Uit FIVELINGO:

Staet-Generael, de Heer Rengers, Heer van Farmsum. *Generaliteits Rekenkamer*, de Heer D. Alberda. *Admiraliteit te Amsteldam*, de Heer van den Borch, Heer van Langentrier. *Gedeputeerde Staet*, de Heer R. Ebels. *Rekenmeester Provinciael*, de Heer Aldringa, Heer van Wirdum. *Ordinaris Gecommitteerde Raeden*, de Heeren E. J. Lewe, O. R. Alberda en E. Frerik Hemmes. *Extraordinaris Gecommitteerde*

Rae-

VERANDERING ONDER DE HOOGE EN LAGE AMTENAERS, ENZ.

Raeden, de Heeren Grevinck, Heer van Grevinga, C. E. Weits en E. Tamme Cebes.

Uit het WESTER-QUARTIER:

Staet-Generael, de Heer Clant, Heer van Hankema. *Raed van Staete*, de Heer Alberda, Heer van Renſema. *Gedeputeerde Staet*, de Heer M. Bennema. *Rekenmeeſter-Provinciael*, de Heer H. Lewe. *Ordinaris Gecommitteerde Raeden*, de Heeren E. Jan Gerrits, Jan J. Tempel en Abel Wierſema. *Extraordinaris Gecommitteerde Raeden*, de Heeren H. Frylink, J. G. Geertſema en Frutier.

'S HERTOGENBOSCH. De Heer Mr. *Diderik Gregorius van Teylingen*, Oud-Preſident en Raed alhier, als mede Ontvanger der Convoyen en Licenten wegens het Ed. Mog. Collegie ter Admiraliteit op de Maes, is in den ouderdom van ruim 55 jaren overleden.

LYST DER PRYZEN VAN VERSCHEIDE PRODUCTEN ONZES LANDS.

Rotterdam den 18 *December.*

	by de Z. Zak.	
TARW Oude Z. Witte	21 a 25	ß
—— Nieuwe Z. dito	16 a 22	ß
—— Blauwe dito	16 a 18	ß
—— Zomer dito	16 a 17	ß
ROGGE Zeeuwſche	14 a 15½	ß
ERTEN Grauwe	14 a 16	ß
—— Blauwe	16 a 22	ß
—— Witte	13 a 15	ß
WITTEBOONEN	16 a 22	ß
	by 't Last.	
BOEKWEIT, op 154 ℔	20	£

Rotterdam den 18 *December.*

	by 't Last.	
GERST Winter	20½ a 21	£
—— Zomer	18 a 19	£
HAVER Zeeuwſ.	8 a 12	£
PAERDEBOONEN	17 a 18	£
	by den Steen.	
VLAS Allerbeſt	45 a 46 ſt.	
—— Beſt	36 a 37 ſt.	
—— Ordinair	32 a 33 ſt.	
—— Gemeen	30 a 31 ſt.	
—— Slegt	28 a 29 ſt.	

STAET VAN VERSCHEIDENE TAKKEN VAN DEN NEDERLANDSCHEN KOOPHANDEL, VOOR DEN JARE MDCCLXXV.

SCHEEPVAERT IN 'T GEMEEN.

Volgends naeuwkeurig opgemaekte Lyſten is het getal der Schepen, die in 't jaer 1775. in Goerée en Maes zyn ingekomen 1567, en die uitgezeild zyn 1505; zynde dus de ingekomene 62 Schepen meer dan de uitgezeilde, en de ingekomene van dit jaer 6 minder, en de uitgezeilde 98 meerder dan in 't voorgaende jaer 1774. En zulks behalven de Yslandsvaerders, Haringbuizen, Jagers, Buisconvoyers, nevens zeer veele ſchepen, die van en naer Dordrecht, Rotterdam, Schiedam enz. langs de Zeeuwſche ſtroomen zyn ingekomen en uitgezeild.

STAET VAN VERSCHEIDENE TAKKEN DES KOOPHANDELS VOOR DEN JARE 1775.

Het getal der Schepen in dit jaer 1775. in Texel binnen gekomen, bedraegt in 't geheel 1689, waer onder 14 door tegenwind, of geledene ſchaden. Dus 148 minder dan in 't voorgaend jaer 1774.

HANDEL OP OOST-INDIE.

In 't Vaderland zyn in 't afgelopen jaer 1775 voor rekeninge van de Ooſt-Indiſche Maetſchap-

STAET VAN VERSCHEIDENE TAKKEN DES KOOPHANDELS VOOR D'N JARE 1745.

py dezer Landen, van Batavia en de andere Indische Comptoiren, in de Havenen dezer Gewesten behouden terug gekomen, de volgende Schepen.

voor de Kamer AMSTELDAM.

's Compagnies Welvaren.
Bodtlandt.
Alkemade.
Groenendaal.
Honcoop.
} van Batavia.

Westerveld, over Ceylon.
Een van de voor dat Gouvernement uitkomende bodems, 't zy
't Veldboen.
Zuydbeveland.
dan wel beide.
De Pallas, over Chormandel.
De Bovenkerker Polder,
't Lam.
} over Bengalen.
De Vryheid.
Ceres.
Oost Capelle.
Beemsters Welvaren.
} over China.

voor de Kamer ZEELAND.

Mars.
Borsfele.
Willem de Vyfde.
} van Batavia.
Tot een Naschip.
. . . . . .

voor de Kamer DELFT.

De Vrouw Antonetta Coenrardina, van Batavia.

voor de Kamer ROTTERDAM.

De Dankbaerheid, van Batavia.

STAET VAN VERSCHEIDENE TAKKEN DES KOOPHANDELS VOOR DEN JARE 1775.

voor de Kamer HOORN.

Bredehoff, van Batavia. Voorzeilder.

voor de Kamer ENKHUIZEN.

Hoog Carspel, van Batavia.

Ook hebben de Heeren Bewindhebberen de volgende Schepen bestemd, om dit jaer naer de Oost-Indische Gewesten te stevenen, als

voor de Kamer AMSTELDAM.

't Hoekerschip *Catwyk aen Rhyn*, na de Caep. . in Zee	17	January.
't *Huis te Spyk*, na China.	18	———
Voorburg, na Batavia.	18	———
't *Huys ter Meye*, na Ceylon. . . .	22	———
Holland, na Batavia.	27	April.
Beekvlied, ———	30	———
Landskroon, ———	16	Juny.
De Triton, ———	27	———
Groenendael, ———	15	Sept.
Bodtland, ———	15	———
't Fluytschip *de Hoop*, na de Caep. .	15	———
de Held Woltemade, na Batavia. . .	24	———
Alkemade, . . . ——— . .	4	Octob.
De Vryheid, . . . ——— . .	4	———
Mentor, na China.	4	———
Blok, ———	8	———
Westerveld, na Ceylon.	16	———
Honcoop, . . ———	16	———

voor de Kamer ZEELAND.

Oud Haerlem, na Ceylon. . . .	7	April.
Popkensburg, na Batavia. . . .	21	July.
't Fluytschip *Noordbeek*, na de Caep.	25	Aug.

STAET VAN VERSCHEIDENE TAKKEN DES KOOPHANDELS VOOR DEN JARE 1775.

Vreeburg, . . . na Batavia. . . in Zee 25 Aug.
De Zilvere Leeuw, ——— . . . 23 Sept.
NB. *Vreeburg* om de flegtheid van de Fokkemaft weder binnen gekomen.
Ceres, na China. . . . . . . 3 Octob.

voor de Kamer DELFT.

Juno, na Batavia. . . . . . . 14 Juny.
't *Buyten Leven*, na China. . . . 2 Octob.
weder binnen 4 dito
en weder uit 3 Nov.

voor de Kamer ROTTERDAM.

de Jonge Hellingman, na Batavia. . . 6 April.
't *Huys te Crooswyk*, na de Caep. . . 25 Sept.
Diana, na Batavia. . . . . 3 Octob.

voor de Kamer HOORN.

de Vrouw Corn. Hillegonda, na Batav. . 16 Juny.
Meer en Berg, ... ——— . . 2 Jan. 1776.

voor de Kamer ENKHUIZEN.

Hoolwerff, na Batavia. . . . . . . 25 Aug.
Batavia, . . ——— . . . . . 6 Jan. 1776.

In dit jaer zyn door de Heeren Bewindhebberen van de Oost-Indische Maetschappy, twee openbare verkopingen gehouden.

De eerste in 't Voorjaer, ten dage en by iedere Kamer, zo als men in de volgende Lyst gemeld vindt, zynde toen by de stok opgeveild de onderstaende Waren en Koopmanschappen:

8297 Balen Bruine Peper. Zynde ongeveer alles 't geene de Kameren daer van hier te Lande in voorraed is hebbende, mitsgaders nog het geene in 't Retourschip *Den Tempel* is geladen.
400000 ℔ Caneel in Fardeelen.
90000 ℔ Blanke Foulie.
Als mede eenige Caepse Wynen.

STAET VAN VERSCHEIDENE TAKKEN DES KOOPHANDELS VOOR DEN JARE 1775.

En zullen de voorsz. en verdere Waren werden geveilt, in de respective Kameren by verdelingen, en ten dage als volgt:

In de Kamer Amsteldam, *op* Maendag *den 24ste* April 1775.

3780 Balen Bruine Peper, mitsgaders nog het geene in het Retourschip *Den Tempel* is geladen.
200000 ℔ Caneel.
45000 ℔ Foulie.

In de Kamer Zeeland, *op* Maendag *den 1ste* May 1775.

2020 Balen Bruine Peper.
100000 ℔ Caneel.
22500 ℔ Foulie.
16 Leggers Witte Steenwyn.
1 ——— Caepse (Madera) Wyn.
1 ——— Witte Muscadelle Wyn.
6 ——— Caepse Brandewyn.

In de Kamer Delft, *op* Dingsdag *den 9de* May 1775.

683 Balen Bruine Peper.
25000 ℔ Caneel.
5625 ℔ Foulie.

Staet van verscheidene takken des Koophandels voor den jare 1775.

In de Kamer Rotterdam, *op* Donderdag *den* 11*de* May 1775.

400 Balen Bruine Peper.
25000 ℔ Caneel.
5625 ℔ Foulie.

In de Kamer Hoorn, *op* Dingsdag *den* 16*de* May 1775.

654 Balen Bruine Peper.
25000 ℔ Caneel.
5625 ℔ Foulie.

In de Kamer Enkhuizen, *op* Donderdag *den* 18*de* May 1775.

760 Balen Bruine Peper.
25000 ℔ Caneel.
5625 ℔ Foulie.

Als mede de Goederen van particulieren, aengehoudene Goederen, en verdere restanten of kleinigheden, die by de respective Kameren aen handen mogten zyn.

De bovenstaende Peper, Caneel en Foulie, werden verkogt met een stilstant tot den eersten Maert 1776.

Met het afleveren der Noten, tot den gestelden Prys van 75 stuiv. Bankgeld het pond, zal worden gecontinueert tot den eersten Maert 1777.

De tweede Verkoping wierdt by iedere Kamer gehouden in het Najaer, zo als de volgende Lyst aenwyst.

		Amst. 2 Oct.	Zeel. 25 Oct.	Delft 30 Oct.	Rott. 1 Nov.	Hoorn 6 Nov	Enkh. 9 Nov.
84993 ℔	Witte Peper	45050	20103	4888	4964	4994	4994
10346 ℔	Geconfyte Gengber	4886	2528	725	728	701	778
900 ps	dito Nooten	300	200	100	100	100	100
125437 ℔	Caurits	74832	50605	—	—	—	—
2374083 ℔	Salpeeter	1476520	280000	100000	100000	100000	317563
3627 ℔	Sappanhout Siams	2054	1573	—	—	—	—
461039 ℔	dito Bimaas	243446	99593	20000	20000	20000	58000
129500 ℔	Caliatourshout	59500	30000	10000	10000	10000	10000
51065 ℔	Swart Ebbenhout	30182	20883	—	—	—	—
11364 ℔	Indigo Javaasch	5203	2870	1000	885	453	935
60000 ℔	Curcuma Javaasch	30000	15000	3750	3750	3750	3750
340657 ℔	Poeder Suiker	160657	180000	—	—	—	—
40000 ℔	Thin Malax in Inktk.	20000	10000	2500	2500	2500	2500
100000 ℔	dito dito in Schuit.	100000	—	—	—	—	—
400000 ℔	Thin Bankas	150000	125000	6250	6250	106250	6250
209101 ℔	Spiaulter	109099	25002	6250	6250	6250	56250
1154 ℔	Cardamom Javaasch	759	395	—	—	—	—
4500 ℔	dito Mallabaarse	4500	—	—	—	—	—
8000 ℔	dito Ceylonse	4000	4000	—	—	—	—
40253 ℔	Camphur	20088	9999	2506	2590	2576	2494
6000 ℔	Borax	3000	—	—	—	—	3000
1496 ℔	Benjuin	1469	—	—	—	—	—
8000 ℔	Catchou	5300	2700	—	—	—	—
990 ℔	Drakenbloed	990	—	—	—	—	—
6000 ℔	Gom Mirrhe	4000	2000	—	—	—	—
6184 ℔	Aloë Succatorra.	6184	—	—	—	—	—
6000 ℔	Schellak	3000	—	—	—	—	3000
10000 ℔	Lange Peper	5000	2500	625	625	625	625
10000 ℔	Cubebe of Staartpep.	5469	2750	—	531	625	625
28736 ℔	Rhabarber	15469	4692	—	—	3548	—
81603 ℔	Sago	11771	5912	—	—	3920	—
48988 ℔	Radix China.	26850	13235	—	—	8903	—
24303 ℔	dito Galanga	13592	6763	—	—	3948	—
4000 ℔	Paarlmoer Schelpen	3000	1000	—	—	—	—
20 ℔	Fouly Oly	20	—	—	—	—	—
20 ℔	Oly van Nooten	20	—	—	—	—	—
3 ps	Handr. met g. knopp.	3	—	—	—	—	—
$970\frac{7}{16}$	Carraat Diamant. Ruwe	$970\frac{7}{16}$	—	—	—	—	—
3528	Bossen Bindrottingen	1720	1008	—	—	800	—
29	Amen Roode Conff. W.	14	7	—	—	4	4
30	Amen Witte dito dito	14	8	—	—	4	4
$95\frac{1}{2}$	Leggers Aracq	44	32	7	$5\frac{1}{2}$	6	6
11200 ℔	Ruwe w. Nank. Zyde	5949	3058	—	—	2193	—
5143 ℔	Cantonse Ruwe Zyde	2742	1372	—	—	1029	—
28368 ℔	Beng. Zyde Tanny	13165	—	—	—	7901	7302
1500 ℔	dito dito Tanna Banna	600	—	—	—	450	450
10000 ℔	dito dito Adapangia	5200	—	—	—	2400	2400
2177 ℔	dito dito div. ter preu.	2177	—	—	—	—	—
12000 ℔	Florette Gaarens	5850	—	—	—	2969	3181
2000 ℔	Catoene Gar. Beng.	1200	—	—	—	350	450
20000 ℔	dito dito Sourats	13200	6800	—	—	—	—
12000 ℔	dito dito Tutucor.	6600	5400	—	—	—	—
44687 ℔	dito dito Javaasch	22937	10875	2625	1500	4000	2750
6375000 ℔	Coffy Javaasch	3300000	1475000	350000	350000	350000	350000
1000 ℔	Ceilonsche	—	1000	—	—	—	—

	Amst. 2 Oct.	Zeel. 23 Oct.	Delfr. 30 Oct.	Rott. 1 Nov.	Hoorn. 6 Nov.	Enkh. 9 Nov.
THEE direct van CHINA.						
36363 ℔ Thee Heysant	19113	9424	—	—	7826	—
68138 ℔ — Heysant Schin	37419	18368	—	—	12351	—
68390 ℔ — Tunkay	36168	17879	—	—	14343	—
213075 ℔ — Songlo	116215	58049	—	—	38812	—
44364 ℔ — Pecco	23316	11650	—	—	9398	—
169445 ℔ — Soatchon	88293	47578	—	—	33574	—
305332 ℔ — Congo	164088	76154	—	—	65091	—
2799797 ℔ — Boey	1465003	697890	—	—	636904	—
789 Kassen Porcelein	428	205	—	—	156	—
229 Tobbens dito	120	54	—	—	55	—
1539 Bondels dito	835	361	—	—	343	—
ZYDE STOFFEN.						
200 ps Roemaals Zyde	100	—	—	—	—	100
100 ps Alegiassen	100	—	—	—	—	—
449 ps Armosynen Beng.	174	—	—	—	100	175
250 ps Poesj. Dam. een coul.	150	50	—	—	50	—
50 ps dito dito gest. en geb.	50	—	—	—	—	—
50 ps dito dito twee coul.	—	50	—	—	—	—
50 ps Meub. Dam een coul.	—	50	—	—	40	—
100 ps dito dito twee coul.	100	—	—	—	—	—
150 ps dito dito gest. en gebl	100	50	—	—	—	—
150 ps effe Gorgor. 8 draads	100	—	—	—	50	—
100 ps Gorgorous met Lyst, en Satband, 8 draads	100	—	—	—	—	—
50 ps effe Pourdesoyen	—	50	—	—	—	—
200 ps Satynen effe	100	50	—	—	50	—
100 ps dito gestreepte	50	50	—	—	—	—
20 ps dito geborduurde	10	10	—	—	—	—
10 ps dito gestr. en gebord.	10	—	—	—	—	—
100 ps Sat. gestr. en gesch. met goud en zilver.	50	—	—	—	50	—
50 ps dito effen geschildert	50	—	—	—	—	—
30 ps dito tot Meubels	—	—	—	—	30	—
150 ps effe Lustrings	50	50	—	—	50	—
50 ps dito Weerschynen	50	—	—	—	—	—
100 ps dito gestreepte	50	50	—	—	—	—
50 ps dito lindstreepjes.	—	—	—	—	50	—
100 ps dito met goud en zilver geschildert	50	—	—	—	50	—
50 ps met Sat. band. gesch met goud en zilver.	50	—	—	—	—	—
20 ps effe Lustrings gebord.	10	10	—	—	—	—
10 ps Lustr. gestr. gebord.	10	—	—	—	—	—
75 ps dito gestr. en gesch.	38	37	—	—	—	—
50 ps dito met Satyne banden tot Meubels	50	—	—	—	—	—
50 ps Lustrings met Satyne Ruiten geschildert	—	50	—	—	—	—
50 ps dito zonder goud of geschildert	—	—	—	—	50	—
50 ps dito gestreepte	—	25	—	—	25	—

	Amst. 2 Oct.	Zeel. 23 Oct.	Delft 30 Oct.	Rott. 1 Nov.	Hoorn 6 Nov.	Enkh. 9 Nov.
50 ps Lustrings geruite	—	25	—	—	25	—
30 ps effe Lustr. gesch. met goud en zilver tot Meubelen	—	30	—	—	—	—
50 ps Lustr. met Sat. Lop.	—	50	—	—	—	—
100 ps Lampassen	50	25	—	—	25	—
50 ps Grisetjes	50	—	—	—	—	—
50 ps gesch. Gasen met Goud en Zilver.	50	—	—	—	—	—
150 ps effe Rol Armos. 8dr	100	50	—	—	—	—
200 ps dito dito dito 6 dr.	100	50	—	—	50	—
550 ps dito dito dito 4 dr.	250	150	—	—	150	—
50 ps dito dito dito gestr.	50	—	—	—	—	—
50 ps dito dito dit. weers.	50	—	—	—	—	—
350 ps Pelangs divers	125	125	—	—	100	—
50 ps Japanse Zyde Rokk	10	8	8	8	8	8
CATOENE LYWAATEN.						
21025 ps Cassa divers	10752	—	—	—	5703	5570
13200 ps Tansjeebs	6640	—	—	—	3280	2380
5347 ps Malmolens	2460	—	—	—	1439	1448
400 ps Alibalys	170	—	—	—	110	120
180 ps Seerhandconaas	60	—	—	—	60	60
240 ps Seerbetjes	120	—	—	—	60	60
60 ps Nainsoeks	60	—	—	—	—	—
2327 ps Therindains	1097	—	—	—	624	624
670 ps Bethilles Cangam	470	—	—	—	100	100
2995 ps Douriassen	1390	—	—	—	805	800
100 ps Neusdoek. Harriap.	100	—	—	—	—	—
690 ps Hamans	230	—	—	—	230	230
7300 ps Bethilles gebleekt	4850	2450	—	—	—	—
300 ps Mourissen	—	300	—	—	—	—
576 ps Sitracas	300	—	—	—	126	150
142 ps Tuckerys	142	—	—	—	—	—
1061 ps d'Herriabadys	500	—	—	—	275	286
1709 ps Amiertjes	775	—	—	—	454	480
384 ps Lachoriassen	150	—	—	—	144	90
997 ps Dongrys of Pautkas	599	—	—	—	199	199
6537 ps Bastassen divers	3246	420	—	—	1497	1374
1500 ps Catte Caatjes	400	100	—	—	—	—
200 ps Moenemolams Caatj	200	—	—	—	—	—
200 ps Periemoenem. Caatj.	200	—	—	—	—	—
2250 ps Hane Caatjes	1850	900	—	—	—	—
5220 ps Callamanganys div.	4120	1100	—	—	—	—
600 ps Doty Ponnebegetjes	400	200	—	—	—	—
500 ps Doty Dorogesjes	300	200	—	—	—	—
2400 ps Berampaats	1600	800	—	—	—	—
1197 ps Gingans divers	597	—	—	—	300	300
297 ps dito Carradarys	297	—	—	—	—	—
463 ps Nillys d'Olmara	263	—	—	—	100	100
400 ps Sirsukkers	200	—	—	—	100	100
200 ps Thepoys	200	—	—	—	—	—
65 ps Copees Peza	65	—	—	—	—	—
1500 ps Neusdoeken Kismis	650	—	—	—	475	375
51765 ps Roemaals divers	30105	13200	800	800	3525	3335

	Amst. 2 Oct.	Zeel. 23 Oct.	Delft 30 Oct.	Rott. 1 Nov	Hoorn 6 Nov.	Enkh. 9 Nov.
11100 ps Bethilles Bonte	5800	3500	400	500	400	500
2300 ps Chelassen v. d. Kust.	1500	800	—	—	—	—
30059 ps Chitsen divers	5200	2500	450	500	700	700
1600 ps Nicquaniassen	1000	600	—	—	—	—
500 ps Bherms	300	200	—	—	—	—
8000 ps Corroots	5600	2400	—	—	—	—
5000 ps Chelassen en Souratte	3400	1600	—	—	—	—
800 ps Bejota	500	300	—	—	—	—
400 ps Naginapaat	300	100	—	—	—	—
12660 ps Gerrassen	6420	—	—	—	3120	3120
55581 ps Selempouris divers	30244	12120	2440	2505	4120	4552
70460 ps Guinees divers	36770	17040	3141	3010	5240	5199
592 ps Dosootj. of Zeilkl.	396	—	—	—	96	100
34125 ps Nanking Linnen geel	18000	8560	—	—	7555	—
500 ps dito dito blaauw	500	—	—	—	—	—
500 ps dito dito rood	—	500	—	—	—	—
100 ps Soesjes	100	—	—	—	—	—
1500 ps Bandanoes	800	—	—	—	300	400
1100 ps Sappalens of gedrukte zyde Neusdoeken	500	—	—	—	300	300
400 ps 's Jappesarries, of gedrukte Vr. Kleedjes.	200	—	—	—	200	—

Benevens de Goederen van particulieren, en van voorige jaren overgehouden.

Met de aflevering der Kruidnagelen zal by de respective Kameren worden voortgegaen tot de prys van 85 stuiv. Bankgeld het pond, tot den eersten van Oegstmaend 1777.

De bovenstaende Goederen worden verkogt met een stilstand tot den eersten van Oegstmaend 1777.

Dienende wyders tot naricht, dat de bovenstaende goederen, by de respective Kameren, zullen worden opgeveild naer de orde, waer in dezelve hier vooren zyn gebragt.

HOOG-

Staet van verschei-dene takken des Koop-han-dels voor den jare 1775.

HOOGSTE EN LAEGSTE PRYZEN DER ACTIEN.

	Hoogste.	*Laagste.*
Van de Oost Ind. Comp.	356 in Oct.	339⅛ in Febr.
Van de West-Ind. Comp.	34 in Jan.	29¾ in Dec.

GROOTE VISSCHERY,

OF

HARINGVANGST.

In dezen jare zyn tot het doen van deze Visscherye in Zee geweest, hondert ses en vyftig Schepen; dus vier minder dan in den voorleden jare, namelyk

wegens de Maessteden: van	Rotterdam	6
	Schiedam	2
	Vlaerdingen	66
	Maessluis	17
	Delfshaven	6
wegens het Noorderquartier: van	Enkhuizen	41
	de Ryp	16
	Noordeind	2
		156

Van deze Schepen moesten 'er vooraf twee een jaeg reis doen.

Tot het doen van de Ventjagery zyn twintig Schepen uitgevaren: van deze moesten 'er negen te Vlaerdingen, vyf te Maessluis, en vier te Enkhuizen binnen komen; dewyl de overige twee, met de overnomen Haring, rechtstreeks naer Hamburg moesten zeilen.

Den eersten van Hooimaend, kwam de eerste Jager te Vlaerdingen aen, met twintig tonnen Ha-

STAET VAN VERSCHEIDENE TAKKEN DES KOOPHANDELS VOOR DEN JARE 1775.

Haring, welken in afslag verkogt werden; een ton voor drie hondert en veertig guldens, een ton voor drie hondert en vier guldens, en de overige voor twee hondert een en negentig, en twee hondert en tagtig guldens de ton.

Deze Visschery is de eerste reise vry gezeegend geweest, hebbende de Schepen, by de vier en twintig Lasten Haring door een gevangen.

De tweede reise slaegde men by veele mede redelyk wel; maer op het laetste der Teelte en boven al in Diepwater, was de vangst zeer gering; wordende toen ter tyd maer enkelde Lasten Haring gevangen: dit niet tegenstaende heeft men, aengezien de meerdere pryzen, die men in dezen jare voor zyn Haring bedongen heeft, gevoegd by de Premie van vyf hondert *guldens*, die Hun Edele Groot Mogende *by Resolutie* van den 19 van Bloeimaend dezes jaers op de edelmoedigste wyze, voor twee agtereen volgende jaren, aen ieder Schip, ter Haringvangst uitgerust, uit 's Lands kasse hebben gelieven toe te staen; de kosten voor het algemeen goed gemaekt, en by zommigen nog al een mooy voordeel behaeld, het geen de moed der Reeders, door de in de voorige jaren geleedene schaeden ter nedergeslagen, weder eenigzints heeft opgebeurd.

KABELJAEUWVANGST OMTRENT YSLAND.

Het getal der Schepen die in dezen jare tot het plegen dezer Visscherye zyn uitgevaren, heeft maeragt en zeventig beloopen; en dus wel 43 Schepen, en twee Jagers minder dan in 't voorleden jaer; namenlyk

		Visschepen.	Jagers.
van	Schiedam	1	
	Vlaerdingen	36	
	Maessluis	40	1
	Delftshaven	1	
		78	1

STAET VAN VERSCHEIDENE TAKKEN DES KOOPHANDELS VOOR DEN JARE 1775.

Deze Visschery is nog slegter dan in 't voorgaend jaer uitgevallen, hebbende de Schepen maer vyf Lasten door een gevangen, waer door veel schaeden, aen de daer in belang hebbende, is veroorzaekt.

KABELJAEUWVANGST OMTRENT HET DOGGER ZAND.

Deze Visschery was in de eerste maenden van dit Jaer niet voordeelig, maer in de Zomer- en Herfstmaenden, is men 'er beter mede geslaegt.

WALVISCHVANGST.

Deze tak van Nederlandsch Visschery in Groenland, is uit de volgende Lyst op te maken.

	Schep.	Visschen	Vat. Sp.	Q. Tr.
Amsteldam	45	38½	1303	1965
Dordrecht	1	3	61	81
Rotterdam	8	6	208	306
Krimp: op de Lek	1	1	40	60
Zaendam	18	23½	908	1326
Westzanen	3	4½	212	314
Zaendyk	2	½	20	28
De Koog	3	0	0	
Wormerveer	1	0	0	
Jisp	1	1	40	66
De Ryp	5	8	273	389
In 't geheel	88	86	3055	4541

Van deze Schepen zyn 5 gebleven, die voor Amsteldam waren uitgevaren.

STAET VAN VERSCHEIDENE TAKKEN DES KOOPHANDELS VOOR DEN JARE 1775.

De staet der Visscherye in de STRAET DAVIDS is voor dit jaer aldus geweest.

	Schep.	Visf.	Vat.Sp.	Q.Tr.	NaGr.
Amsteldam	24	11	549	796	3
Rotterdam	1	—	—	—	1
Zaendam	8	3	150	208	
De Koog	3	3	164	217	1
Oostzanen	3	1	50	70	
Westzanen	2	0	0	0	
Zaendyk	2	½	24	41	
Krommenie	1	½	24	41	
Wormerveer	2	0	0	0	1
Ryp	1	0	0	0	
In 't geeel	47				
Na Groenland	6				
dus	41	19	961	1373	

NEGOTIE OP SURINAMEN.

In 't afgelopen jaer 1775 zyn hier op de Reede aengekomen 54 Schepen, waer onder 10 Slaevenhaelders, medebrengende 2356 Negers Slaeven. Behalven de Slaevenhaelders, dewelke met hunne geheele armesoenen, of met een gedeelte derzelve, naer elders zyn gezeild, zyn van hier vertrokken 63 Schepen naer het Vaderland, welker lading beloopt omtrent 18000000 ℔ Coffy, 15200000 ℔ Zuiker, 600000 ℔ Cacao, en 150000 ℔ Catoen. Behalven de mindere en geringere producten, beloopt dit te zamen aen t'huisvragt, welke de Vaert daer van trekt, buiten de uitvragten, de somma van *f* 1416250 - : - :

Men kan niet ontkennen, dat zulks eene aenmerkelyke somme is, uit welke alleen genoegzaem blykt, wat belang onze Scheepvaert by het behoud, en den bloei van deze Colonie alleen heeft, om

om van de andere niet te ſpreeken. Ondertuſſchen is het zeker, dat deze Colonie, even gelyk de anderen, zig in haggelyke omſtandigheden bevindt, waer van verſchillende oorzaken worden opgegeven, dog welken wy ons niet zullen onderwinden om na te ſpooren. Dit is zeker, dat de hooge pryzen der gewaſſen in 't jaer 1766 tot 1771, eenen ieder gaende maekte en te veel drift verwekte om plantaedjen in de Colonie en Actien te hebben, waer uit een buitenſpoorig vertrouwen en al te ſtoute ondernemingen zyn voortgeſprooten, even als of het zeker ware, dat die hooge pryzen der gewaſſen moeſten beſtendig zyn, en niet veel eer, behalven andere oorzaeken, door deze veelvuldige ondernemingen zelve, en het al te groot vertier der planteren noodzakelyk aen het daelen raeken. De Geldnemers hier door buiten ſtaet geraekt om de gewoone intereſſen te betalen; anderen zo hier door, als door een onmatig weelderig leven gantſch inſolvent geworden zynde, moeſt het vertrouwen verminderen, en de pryzen der plantaedjen en Actien of Schuldbrieven daelen. Men begrypt ligt, hoe het gebrek aen crediet die geenen moet verlegen maken, die genoegzaem alleen op crediet voor groote ſommen gelds plantaedjen aengekogt, en van ſlaven en andere noodwendigheden voorzien hebbende, en nu geen crediet meer vindende, thans buiten ſtaet zyn het ondernomen werk aen de gang te houden, en hoe hunne verlegenheid door het proteſteeren van hunne wiſſels en de daer uit ſpruitende laſt van 25 perCto moet vermeerderen. Wy beſliſſen niet, of de zugt van dezen of geenen in 't Vaderland, op winſt uit de beſtiering van diergelyke geldnemingen vlaſſende, mede oorzaek van het al te groot crediet geweeſt is, en of de nayver onder die Comptoiren

van directie hier teffens niet haeren rol gespeeld heeft. Wat hier van zy, door het te groot en te ligt vertrouwen allerlye zoort van volk tot Planters zynde bevorderd, wierdt de goede trouw in de Colonie niet zelden verzaekt, zo dat veelen, zelfs tegens geregtelyke beloften aen, de producten verduifterden en elders tot geld maekten, in plaets van die aen de Directeuren der geldnemingen te zenden. Dog het Crediet, wanneer het te groot wordt, ftuit zig zelve, en herfteld zig: was dit dan alleen de oorzaek van de ongelegenheden in de Colonien, zy zoude nog wel eenigen tyd deszelfs gevolgen gevoelen, maer zig eindelyk weder herftellen. Maer het is te dugten, dat de pryzen der gewaffen nimmer wederom zo hoog zullen reizen, dat de zwaere laften, welken daer op vallen, en de zuivere winft zeer gering maeken, beftendiglyk zullen kunnen geheven worden. Dus zal eene vermindering van die laften wel het voornaemfte, zo niet het eenigft middel zyn om het vervallene weder op te regten en in ftand te houden. Men kan het niet ontkennen, daer wordt by die vermindering van laften verlooren. Maer wat zal men niet verliezen, als de gansche Colonie te gronde gaet, en hoe verre zal zig dat verlies niet, zo omtrend Scheepvaert en al wat daer aen verknogt is, als in andere opzigten, uitftrekken? Het vooruitzigt is te akelig dan dat wy 'er langer op kunnen ftaeroogen.

Eenige

Eenige nadere ophelderingen nopens het verslag van de viering van het tweede Eeuwfeest der Leidsche Academie, in de Nieuwe Nederlandsche Jaerboeken, voor Sprokkelmaend 1775.

Gelyk het onmogelyk is, in zaken, tot welker kennis wy niet, dan door berigten van anderen kunnen komen, nimmer te dwaelen, zo agten wy het ons een voorregt, door nadere onderrigtingen in staet gesteld te zyn, de ingeslopene feilen uit den weg te ruimen, en de toedragt der gebeurtenissen naer waerheid voortedraegen. En niets kan meer dan deze rondborstigheid onzen lezeren tot waerborg strekken van de egtheid onzer verhaelen, voor zo verre de menschelyke vermogens, met alle kragt ingespannen, voor onfeilbaer kunnen gehouden worden.

Een geleerd beminnaer der Wetenschappen, byzonderlyk in de Oudheden en Geschiedenissen van ons Land kundig, en uit byzondere gelegenheid instaet, om van al wat de viering van het tweede Eeuwfeest der Leidsche Academie betreft, volkomen onderregt te zyn, heeft ons heuschelyk, verscheidene aenmerkingen nopens ons verslag (*), medegedeeld, die van al te veel belang zyn, dan dat wy dezelven onzen lezeren zouden onthouden.

Op den 8 van Sprokkelmaend des jaers 1575, wierdt 's morgens ten 7 ueren, en dus voor de plegtigheid der inweidinge van de Academie, die ten negen ueren bepaeld en ook eerst begonnen

(*) Zie Nieuwe Nederl. Jaerb. 1775. bl. 63 en volgg.

nen is, op last van den Magistraet der Stad, in de St. Pieters Kerk, door eenen der Dienaeren van Gods woord, eene predicatie en gebed gedaen, op de inweidinge der Academie toepasselyk; dog de naem van dien Predikant wordt niet gevonden. *Ludovicus Capellus* heeft wel eene Latynsche redenvoering tot inweidinge der Academie gedaen, dog zo als waerschynlyk is, niet op den 8 van Sprokkelmaend, alzo men zynen naem onder de geenen, die by die inweidinge de waerdigheid van Hoogleeraers bekleed hebben, niet gemeld vindt. Waerschynlyk is hy eerst na dien dag, hoewel in dat zelfde jaer te Leiden aengekomen, en heeft toen eerst die redenvoering gedaen. Onderwyl heeft *Casper Coolhaes*, Predikant te Leiden, de post van Hoogleeraer in de Godgeleerdheid zo lang waergenomen, en na eenen voorafspraek tot lof der Godgeleerdheid, de eerste lessen in de nieuwe Academie gedaen, maer alleen in de plaats van *Ludovicus Cappellus*, die als de eerste Hoogleeraer in de Godgeleerdheid genoemd wordt. Onze geleerde Historiekundige, welke ons deze aenmerkingen heeft medegedeeld, merkt te regt aen, dat by de inweiding van de Academie, welke men uit Staetkundige inzigten zeer verhaestede, alles nog zo niet in de volkomene orde is toegegaen, en dat ook de beroepene Hoogleeraers ten tyde van deze inweiding nog niet alle te Leiden waren. Zo is daer *Petrejus Tiara* ook eerst na de inweiding, schoon kort daer na, aengekomen, om de Grieksche tael te onderwyzen, 't geen zo aengenaem was, dat men Hem daerom tot eersten *Rector Magnificus* verkoos, welke waerdigheid hy daer na nog tweemaelen heeft bekleed, en vervolgends deze Academie in 't

jaer

jaer 1585 wederom verlaeten. Het Ste Barbara's Clooster is in den beginne voor de Academie gebruikt geworden, maer heeft niet lang daer voor gediend. Want toen de Stad, na haer ontzet, zig begon te herstellen, vondt men goed, dit Clooster te schikken en bekwaem te maken tot eene huisvesting voor Prinsen en Groote Heeren, die zig hier voor eenen tyd mogten ophouden, waerom het zederd *het Prinsenhof* genaemd is; dog deszelfs grond is naderhand in den 1667 door de Stad wederom aen byzondere persoonen verkogt, en door dezen met aenzienlyke gebouwen betimmerd. De Academie is dan al ras, en wel in den jaere 1578 overgebragt in de Kerk der gefaliede Bagynen, dog ook aldaer niet lang gebleven, vermits die plaets door den toenemende luister der Hooge Schoole wel drae te klein begon te worden. Waerop dan de Academie in 't jaer 1581. in 't Clooster der witte Nonnen is verplaetst. Dog dit gebouw is op den 11 van Slagtmaend van 't jaer 1616 door eenen zwaeren brand genoegzaem geheel verteerd, en op last der Staten herbouwd, gedurende welken tyd de lessen en Academische oeffeningen wederom in een gedeelte van het voorsz. Ste Barbara's Clooster, of toen reeds het zogenaemde Prinsenhof gehouden zyn. Dat deze herbouwing der verbrande Academie terstond en wel in den jaere 1617 geschied is, blykt uit de namen der Heeren, die men in 't opschrift ter gedagtenisse, zo van den brand, als van de wederopbouwing, voor den ingang na de publieke Leesplaets gesteld vindt.

De meergem. liefhebber der oudheid- en historie-kunde heeft ons ook nog eenige verbeteringen nopens eenige eigen namen van persoonen,

nen, die de plegtige inweiding van de Academie voor twee eeuwen hebben bygewoond, medegedeeld, als bl. 64. *Gerard van Wyngaerden*, en bl. 65. *Diderik van der Nieuburgh*, *Artus van Bredenrode*, Mr. *Jooft de Menyn*, Jonkheer *Arent van Duivenvoorde*, welke geen Bailluw van Rhynland geweeft is: *Foy van Broucboven.* Deze was Dykgraef en Bailluw van Rhynland en ook Schout der Stad Leiden, en heeft uit hoofde van dit zyn laetft genoemd amt de plegtige inweiding bygewoond. *Willem Janfz. van Heemskerk* en *Dirk Jacobsz. van Montfoort*, die den Geneesheer *Pieter van Foreeft* verzelden. *Laurens van Oorfchot* was verzeld door den Burgemeefter *Willem van Loo*, en den Schepen *Cornelis Adriaensz. van Barreveld.* Gelyk ter wederzyden van *Gerard de Bont* gingen de Schepenen *Cornelis Huigensz. van Thoorenvliet* en *Pieter Henriksz Waffenaer*, en naeft Mr. *Cornelis de Groot* geplaetft waren de Schepenen *Pieter Oom Pietersz. van Ofwegen* en *Pieter Pietersz Jorisz. van Corteveld.*

Verders heeft gem. Heer ons nog berigt, dat gelyk *Caspar Coolhaes*, Predikant te Leiden, het Hoogleeraerfchap in de Godgeleerdheid voor *Ludovicus Capellus* maer zo lang waernam; zo ook Mr. *Diderik van der Nieuburgh*, gewoon Raed in den Hove van Holland, en Mr. *Jooft de Menyn*, Raed en Advocaet Fiscael in den zelfden Hove, beiden flegts aengenomen hadden, eenige leffen in de Rechtsgeleerdheid te doen, zo als ook in de Geneeskunde Dr. *Pieter van Foreeft*, en Dr. *Laurens van Oorfchot*, beide Artfen te Delft: zo dat deze vyf niet eigenlyk Hoogleeraers geweeft zyn, maer flegts die plaetzen zo lang hebben waergenomen, tot dat de Hooge School

van

van bekwaeme Hoogleeraers zoude voorzien zyn. Op gelyke wyze is Dr. *Gerard de Bont*, Geneesheer te Leiden, wel Hoogleeraer in de Geneeskunde, gedurende veele jaren geweest, maer niet in de meetkunde nog starrekunde, hoewel hy aengenomen heeft, daer in eenige lessen te geven. Terwyl de Heer Mr. *Cornelis de Groot*, eerst Raed en Schepen der Stad Delft, daer na Requestmeester van den Heere Prinse *Willem I.* by de Heeren Staten zeer bekwaem geoordeeld zynde tot de opregtinge van deze Academie en de vaststelling van de daer toe nodige schikkingen en wetten, zig daer toe verledigd, en in dezelve eerst eenige jaren de Wysbegeerte, en daer na de Rogtsgeleerdheid met veel yver en naerstigheid tot aen zynen dood toe heeft onderwezen. Wy hebben aengemerkt, dat de Predikant *Caspar Coolhaes* voor zyne eerste lessen eenen voorafspraek gedaen heeft tot lof der Godgeleerdheid; zo heeft ook Dr. *Pieter van Foreest* voor zyne eerste lessen, in eene korte redenvoering, den lof der Geneeskunde verhaeld.

Nog is ons van de zelfde hand berigt, dat de eerste loge (waer van wy op bl. 68 gewagen) ook voor den Magistraet en de Ministers der Stad is geschikt geweest; dat de Schout der Stad in alle optogten den drang voor de Burgemeesteren heeft gehad, gelyk van ouds gebruikelyk is. Dat op bl. 80 de voornaem van den Hoogleeraer Valkenaer moet zyn *L. C.* en bl. 81. reg. 22 niet *de itbeel*, maer *de vier voorzittende Schepenen.* Wyders meent hy, omtrent 't geen wy bl. 85. reg. 4 verhaeld hebben, dat dit uitstel niet geschied is op voorstel van de Academiesche Senaet, maer dat alleen door de Heeren Bestierders van 't Vuerwerk is besloten, om dit aen zy-

ne Hoogheid voor te stellen, en door den Prinse is goedgekeurd, en te gelyk aengenomen om het afsteeken op den volgende dag by te woonen. Dit was aen zyne Hoogheid voorgesteld op den Doele, kort voor den maeltyd, waer na eerst de bepaelde last tot uitstel gegeven is. Hy berigt ons verder nopens bl. 200. reg. 4. dat de wetten en statuten der Universiteit medebrengen, dat de verdeedigingen der dissertatien of verhandelingen te voren geschieden; en wegens de beschryving der penning bl. 203. dat de regte zyde *Pallas* vertoont, en 't revers of de omgekeerde zyde *den Leeuw met het Leidsche wapenschild. enz.* Omtrent bl. 204. op het einde, dat die tabbaerden aen de Academie behooren, en aen de Candidaten niet geschonken worden, maer alleenlyk ten gebruike geleend. Omtrent bl. 207. reg. 31. dat het wel waer is, dat de Pedellen, welken by alle diergelyke gelegenheden de Curateuren en die van den Geregte van het Raedhuis afhaelen en tot in de Academie brengen, op dien dag, 't zy door verzuim, 't zy door verkeerd bestier, weggbleven, maer dat zulks kwalyk genomen zynde, een Stadsboden aen den Rector en Senaet is gezonden, om den komst der Pedellen te vorderen, waer op die ook terstond gekomen zyn, en den trein van 't Raedhuis, als naer gewoonte, hebben afgehaeld. En op bl. 211. dat de Heer *van der Heim*, na de gedaene promotie den bovensten preekstoel niet beklom, maer daer op is blyven staen, dewyl hy die om zyne promotie te ontvangen reeds hadt beklommen. Eindelyk op bl. 218. reg. 25. kan worden bygevoegd: *afgehaeld door de Pedellen, bekleed met hunne statietabbaerden, en dragende vooraf de Academiesche Staven, naer gewoonte.*

BLAD-

BLADWYZER

DER

VOORNAEMSTE

ZAKEN.

A.

Roor-

H.

N.

O.

Z

Z.